

SPIRITUÁLIS BÖLCSÉSZET

SZELLEMEK KÖNYVE

A SPIRITIZMUS ALAPELVEI

MAGASABB SZELLEMEK OKTATÁSA NYOMÁN

GYŰJTÖTTE ÉS RENDEZTE

ALLAN KARDEC

FRANCIÁBÓL

MÁSODIK KIADÁS

BUDAPEST, 1925.

KIADJA A SZELLEMI BÚVÁROK PESTI EGYLETE

A SZERZŐ ELŐSZAVA

Az ismert természeti törvények keretén kívül levő tünetek mutatkoznak mindenütt és okuk gyanánt szabad és értelmes akarat működését tárják elénk.

A józanész is mondja, hogy valamely értelmes hatás okának értelmes erőnek kell lennie, és tények bizonyítják, hogy ez az erő anyagi jelek által érintkezhet az emberekkel.

Midőn megkérdeztük ezt az erőt, hogy milyen természetű, azt felelte, hogy azoknak a szellemi lényeknek a világába tartozik, akik már levetették az emberek testi burkát.

A szellemvilágnak a testi világgal való érintkezése a dolgok természetében rejlik, tehát az semmiképp sem természetfölötti. Ezért találjuk meg a nyomát az ilyen érintkezéseknek minden népnél és minden korszakban; azok pedig ma általánosak és mindenki számára tapasztalhatók.

A szellemek kijelentik, hogy elérkezett az új kinyilatkoztatásnak a gondviselés által kitűzött ideje, és hogy nekik, mint Isten szolgálóinak és akarata végrehajtóinak, küldetésük, hogy kioktassák és megvilágosítsák az embereket, új korszakot nyitván meg előttük az emberiség újjászületésére.

Ez a könyv az ő tanításaik gyűjteménye, melynek megírása magasabb szellemek rendeletére történt és ők maguk is mondatták tollba a tartalmát, hogy megvessék az alapját a józan és a rendszeralkotás előítéletétől mentes bölcsészeinek. Semmi olyat nem foglal magában, ami nem az ő gondolataikat fejezné ki, és amit ők fölül nem vizsgáltak volna. Akire e könyv közrebocsátását bízták, annak a munkáját csupán a sorrend megállapítása, az anyag módszeres elrendezése, a megjegyzések készítése és a kiadás némi részletei képezték.

A sok szellem, aki e mű megalkotásában közreműködött, különböző korszakokban élt a földön és hirdette és gyakorolta az erényt s a bölcsességet. Mások pedig nem tartoznak azok közé, akiknek emlékét megörökítette a történelem, de

tanításuk tisztasága és a nagynevűekkel való összeköttetésük bizonyítja emelkedett voltukat.

E könyv megírásának föladatát több médium közvetítése útján ilyenképpen adták tudtunkra:

„Buzgón és kitartással folytasd a munkát, melyet velünk kezdettél meg, mert a mi munkánk ez. Alapját raktuk le benne az új életnek, melynek egyesítenie kell majd minden embert a felebaráti szeretet közös érzelmében; de mielőtt elterjesztenéd, együtt még egyszer átnézzük, hogy fölülvizsgáljuk a részleteket.”

„Veled leszünk, valahányszor kérni fogod, azért is, hogy segítsünk más munkáidban is, mert ez csak egyik része a reád bízott küldetésnek, amit egyikünk már tudatott veled.”

„A sok tanítás közt, melyet tőlünk kaptál, van olyan is, melyet csak magadnak kell megtartanod, amíg újabb utasítást nem adunk. Majd figyelmeztetünk, amikor itt lesz az arra való alkalmas pillanat, hogy másokkal közöld. Addig elmélkedjél, hogy figyelmeztetésünk készen találjon.”

„A könyv homlokára azt a szőlővesszőt alkalmazd, amit rajzoltunk neked^{1*}, mert az a Teremtő munkájának a jelképe. Megvan benne minden anyagi tényező, mely legjobban képes kifejezni a testet és a szellemet. A test a vessző, a szellem a nedv; az anyaggal egyesített lélek vagy szellem a mag. A szellem legjavát az ember a munka által fejti ki és te tudod, hogy a szellem csupán testi munka útján szereshet ismereteket.”

„Ne engedd magad megfélemlíteni a bírálatok által. Fogsz dühös ellenmondókkal találkozni, különösen azok között, akiknek érdekük a visszaélések fenntartása, sőt a szellemek között is fogsz ilyenekre akadni, mert akik még nem teljesen szabadultak el az anyagtól, azok igyekeznek kételyt hinte-

^{1*} Az eredeti kiadáson látható szőlővessző mása annak, amit a szellemek rajzoltak.

ni, részint rosszakaratból, részint tudatlanságból; te azonban menj mindig előre, higgy Istenben és bizalommal haladj utadon. Itt leszünk mi, hogy támogassunk, és közeledik már az idő, amikor az igazság mindenütt felvirrad.”

„Becsmérlő nézeteket fog támasztani bizonyos emberek hiúsága, akik azt hiszik, hogy mindent tudnak és mindent a maguk módján akarnak megmagyarázni; de mindazok, akik Jézus nagy elvét szem előtt tartják, egybe fognak olvadni a jónak szeretetében és egyesülni fognak a testvéri kötelék által, mely az egész világot felöleli. Mellőzni fogják a hiú szóvitákat, hogy csupán a dolgok lényegével foglalkozhassanak, és alapjukban véve a tanok azok számára mindig azonosak lesznek, kik magasabb szellemektől kapnak közleményeket.”

„Kitartás által fogod élvezhetni munkád gyümölcsét. A tan elterjedése és megértése által okozott örömed olyan jutalom lesz számodra, melynek teljes értékét a jövőben talán még inkább ismerni fogod, mint a jelenben. Ne nyugtalanítsanak a tövisek és kövek, amiket hitetlenek vagy gonoszok szórnak az utadra. Tartsd meg a bizalmadat. Azzal elérsz célodhoz és kiérdemled, hogy mindig segítsünk neked.”

„Jusson eszedbe, hogy a jó szellemek csak azoknak segítenek, akik alázatosan és önzetlenül szolgálják Istent, és hogy visszautasítanak bárkit is, aki a mennyei úton földi dolgokhoz vezető lépcsőt keres. A gőgösök és dicsvágyók elől visszavonulnak. A gőg és a dicsvágy mindenkor korlátot fog képezni az ember és Isten között. Az égi fényre vetett fátyol az, és Isten nem veheti igénybe a vakot, hogy vele a világosságot magyaráztassa.”

A KIADÓ ELŐSZAVA

Azt hisszük, hogy jó szolgálatot teszünk a magyar olvasóközönségnek, amikor Allan Kardec „Szellemek Könyvé”-t (Livre des Esprits) magyar fordításban hozzáférhetővé tesszük. A nagytudású szerző e híres munkáját főleg az teszi becsessé, hogy könyvét szorgos és beható tanulmányok és szélesebb körben ismeretes és sokoldalú irodalmi tevékenység kifejtése után írta meg, amikor már híres író volt hazájában.

Allan Kardec (Léon Hippolyte Denizard Rivail) 1803. október 3-án született és a családi tradícióktól eltérőleg nem a jogi, hanem bölcsészeti tanulmányokra adta magát. Verdunban, Svájcban, a híres Pestalozzi iskolában folytatott alapos tanulmányai befejeztével visszatért Franciaországba, ahol sokoldalú irodalmi tevékenysége révén lett szakkörökben ismeretessé.

Első nagy sikere az volt, amikor a királyi akadémia Arrasban 1831-ben „Melyik a korunk kívánalmaival leginkább összhangzó tanulási módszer” című nyelvészeti értekezéséért az első díjjal tüntette ki.

A következő években, 1835—1840-ig Parisban lakásán ingyenes tanfolyamot rendezett be, ahol a vegytanból, fizikából, összehasonlító bonctanból, csillagászatból és más hasonló tudományágból tartott előadásokat. Eközben széleskörű irodalmi tevékenységet fejtett ki, mely kiterjedt a neveléstanra, a számtan elméleteire, a francia klasszikus nyelvtanra, a mennyiségtan és mértan különféle problémáira, a vegytan, fizika, csillagászat és lélektan tanulmányozására.

Mielőtt tehát Allan Kardec név alatt vált mint, spiritiszta író hírnevessé, már a saját neve alatt elismerésre méltó irodalmi tevékenységet fejtett ki, melynek célja főképpen az volt, hogy a francia népet felvilágosítsa és az egyénekben a családi és a hazaszeretetet minél inkább felkeltse.

Azonban akkor már rég felébredt benne a vágy, hogy az embereket valamelyes vallási reform segítségével közelebb

hozza egymáshoz és eltüntesse azokat a falakat, amelyek őket eddig elválasztották. De akkor még nem rendelkezett annak az anyagnak az elemei felett, amelyet neki később a spiritizmus szolgáltatott.

Amikor azután 1855. táján Franciaországban a szellemek nyilatkozni kezdtek, Allan Kardec nagy buzgalommal fogott hozzá e nyilatkozatok tanulmányozásához és főleg bölcsészeti következtetések útján igyekezett a spiritizmus mélyére hatolni. Eleintén új természeti törvények elemeit látta meg e nyilatkozatokban, melyek a látható és a láthatatlan világ egymáshoz való vonatkozásait uralják. E törvények hatásából olyan természeti törvények létezésére következtetett, melyeknek megismerése egész sereg addig megoldhatatlan probléma megfejtésére fog vezetni. Nevezetesen azt remélte, hogy ezen az úton régi ideáljához: az általános testvériség megvalósításához is közelebb fog juthatni.

Az így elért eredményeket azután sietett feldolgozni és közreadni. Főbb munkái a következők:

A Szellemek Könyve, mely a bölcsészeti kérdést öleli fel. (1857.)

A Médiumok Könyve, mely a tudományos kísérletezéssel foglalkozik. (1861.)

Az Evangélium Spiritiszta Megvilágításban, mely etikai kérdésekkel foglalkozik. (1865.)

Mennyország és Pokol, vagyis Isten igazságossága a spiritizmus szerint. (1865.)

Már 1858-ban megalapította Párisban a „Société Parisienne des Etudes Spirits” név alatt az első rendes spiritiszta egyletet, és ez év elejétől kezdve kiadta „Revue Spirite” cím alatt az első spiritiszta szaklapot.

Allan Kardec joggal hivatkozhat arra, hogy nem írt előre megalkotott eszmék vagy rendszerek hatása alatt. Nyugodt szemlélőként tanulmányozta a tényeket és ezekből következtetett a törvényekre, ő volt az első kutató, aki a spiritizmus elmé-

letét és rendszeres tanát megalapította. **Bebizonyította, hogy a jelenségeket tévesen nevezik természetfölöttieknek**, mivel a tények törvényeknek vannak alávetve; így azután besorozta azokat a természetes események közé és ezzel megsemmisítette a csodaszerűség és a babona látszatának utolsó bűvőhelyét is.

A spiritizmus első jelenségei korszakában a szellemi nyilatkozatok inkább a kíváncsiság, mint komoly gondolkodás tárgyát képezték és a „SzellemeK Könyve” a kérdést egészen más szempontból, tárgyalta. Ekkor azután elhagyták a kopogó asztalokat, hiszen azoknak csak bevezető szerepük volt. Most már tudományos középpont köré gyűltek az érdeklődők, mely az emberiség érdekes és égető kérdéseit volt hivatva megoldani.

A „SzellemeK Könyvé”-nek a megjelenésével kezdődik a spiritizma tudomány, melynek eddig csak szétszórt elemei voltak meg, anélkül, hogy ezek horderejét mindenki felfoghatta volna. Ekkor azonban a spiritizmus komoly emberek figyelmét is magára vonta, és gyorsan elterjedt minden irányban Európában is. Ez a siker mindenesetre annak a nagy rokonszenvennek tulajdonítható, mellyel az eszmét fogadták, de nagyban hozzájárult az a világos okfejtés is, mely Allan Kardec iratainak kiváló tulajdonsága.

Szerző elkerült minden tudományos nehézkességet és világos egyszerűséggel adott mindent elő. Így a könnyű olvasmány érdekessége nagyon elősegítette az eszmék elterjedését. Logikája nem nyújtott kellő támasztó pontot ellenségeinek, és igen meggyőzően hatott. Azok az anyagi bizonyítékok, melyeket a spiritizmus a lélek létezéséről és a túlvilági életéről szolgáltató, a materiális és fantasztikus felfogást sarokba szorították. A tan egyik leghatalmasabb tétele az ismételt testet öltésről szól, melyet már egész serege a régi és újabb bölcsészeknek megsejtett. De a sejtéseket csak a spiritizmus volt hivatva bebizonyított valósággá átformálni és kimutatni, hogy a reinkarnáció az ember lényének elengedhetetlen feltétele. **Ebből ered a**

földi élet látszólagos igazságtalanságainak a megnyugtató megoldása, ez magyarázza meg, hogy honnan származik az ember, hová megy, miért van a földön és miért szenved itten.

A velünk született eszméket a korábbi életekben szerzett megismerés magyarázza meg, az emberiség művelődésének a fokozatát pedig a régebben élt emberek, kik miután időközben ők is előhaladtak, ismét testet öltöttek a földön. Megtanuljuk e tanból, hogy a rokonszenv és az ellenszenv is korábbi időkből származik. Az emberiség nagy eszméi: a testvériség, egyenlőség, szabadság, általános összetartozandóság, többé nem képeznek pusztá elméletet, hanem természeti törvényen alapulnak.

Allan Kardec 1869. március 31-én, a spiritizmus legfőbb igazsága ez az alaptétel: felebaráti szeretet nélkül nincsen üdvösség; vagyis hirdeti az emberek egyenlőségét Isten előtt, a türelmet, a lelkiismeret szabadságát és a kölcsönös jóindulatot.

A gondolkodás szabadságát veszélyeztető vakhit helyett az evangéliumról írt könyvében azt mondja, hogy „nincsen olyan meg nem ingatható hit, amely bármely korszakban az emberi értelemnek bátran a szemébe nézhetett volna. A hitnek valamilyen alappal kell bírnia és ez az alap annak a teljes belátása, hogy mit kell hinnünk. Ahhoz, hogy higgyünk, nem elegendő, hogy lássunk valamit; mindenekelőtt azt meg is kell értenünk. A vakhitnek már nincsen jogosultsága ebben a században; mert épen a vakhit dogmája okozza leginkább a hitetlenséget, mert erőszakos, és mert az emberi tulajdonságok legértékesebbjeinek, az értelemnek és a szabad akaratnak a feláldozását kívánja.”

Allan Kardec 1869. március 31-én, a spiritizmusnak Hydesville-ben történt felfedezésének az évfordulóján szakadatlan munkálkodás közepette halt meg. Régóta szenvedett már abban a szívbajban, melynek a hatása kellő nyugalom mellett talán még kitolható lett volna, de mivel lankadatlan buzgósággal dolgozott a spiritizmus érdekében, nem tudta magát reá-

szánni, hogy kedvelt foglalkozásáról lemondjon. Így halt tehát meg úgyszólván a csatatéren; ütőere elrepedt, porhüvelye lehullott, és szelleme visszatért igazi hazájába, az örökkévalóságba.

„A halál — mondta röviddel halála előtt — épen most kettős csapásokat mér a híres sorokra! Vajon kit fog most felszabadítani?” Mintha megérezte volna közeli végét.

Egyik életrajzírója e szavakkal fejezi be szeretetteljes munkáját: „Allan Kardec, a földi vándor nincs többé, de szelleme közöttünk marad. Biztos védő szellem ez, eggyel több világosság, fáradhatatlan munkás és egy új munkás a végzetetlen tér harcosai falankszában. Úgy, mint a földön, odaát is képes lesz megadni az alkalmas tanácsot, anélkül, hogy bárkit is megsértsen. Ott is mérsékelni fogja a tüzes harcosok korai igyekezetét, segíteni fogja az őszintéket és önmegtagadókat, és tüzelni fogja a lanyhákat, ő ma már mindent lát, mindent tud, amit földi életében még csak sejtett. Most már nincsen bizonytalanságnak vagy tévedésnek alávetve, most is részesíteni fog meggyőződésében, megérinttetni ujjunkkal a célt, megismerteti velünk az utat azokkal a világos szavakkal, melyek őt tipikussá tették az irodalom történetében. Az egykori földi vándor nincsen többé, de Allan Kardec halhatatlan; emléke, munkái, szelleme mindig azokkal lesznek, akik a köré a zászló köré gyülekeznek, amelyet ő mindig magasan tartott.”

Vegyék szívesen kedves olvasóink magyar fordításban ennek a fennkölt szellemnek legelterjedtebb munkáját!

* * *

BEVEZETÉS A SZELLEMTAN TANULMÁNYOZÁSÁBA.

I.

A nyelv szabatosága megkívánja, hogy az új dolgokra új szókat alkalmazzunk, mert csak így kerülhetjük ki azokat a zavarokat, amiket egy szónak sokféle értelemben való használása okoz. Szorosan meghatározott értelemben használjuk ezt a három szót: „spirituális”, „spiritualista” és „spiritualizmus”, mert csak szaporítanók a különben is sok kétértelmű szót, ha ezek helyett a szellemek tanában másokat akarnánk használni. Valójában a spiritualizmus a materializmus ellentéte. Mindenki spiritualista, aki hiszi, hogy lénye az anyagon kívül másból is áll; de ebből még nem következik, hogy az illető egyúttal hisz szellemek létezésében, vagy azoknak a látható világgal való érintkezésében is. Ha valaki ez utóbbiakat is hiszi, akkor mi a „spirituális” és „spiritulista” szók helyett a „spiritista” és a „spiritizmus” szókat használjuk. Ezek a szó eredetére és így az eredeti értelemre emlékeztetnek, s éppen ezért az az előnyük, hogy teljesen világosak, míg a „spiritualizmus” szónak meghagyják a maga jelentését. Mi tehát azt mondjuk, hogy a szellemtannak, vagyis a spiritizmusnak az alapelve, hogy az anyagi világ érintkezhet a szellemekkel, vagyis a láthatatlan világ lényével. A spiritizmus hívei tehát a „spiritiszták”.

A „Szellemek Könyve” különösen a spiritiszta tannal foglalkozik; általánosságban azonban csatlakozik a spiritualista tanhoz, mely utóbbinak egyik változatát képezi. Ez tehát az oka annak, hogy a könyv fejn a „Spirituális bölcsészet” cím is olvasható.

Fontos továbbá egyetértenünk a lélek szó jelentését illetőleg is, mert ez a kulcsa minden erkölcsi tannak és sok ellentétes nézetnek az oka. A hiba pedig abban rejlik, hogy nincsen szigorúan meghatározott nézetünk ennek értelmére vonatkozólag. A lélek természetét illető nézeteltérések onnan erednek, hogy mindenki más-más értelemben használja a lélek szót. Sok

vitának elejét vehetné olyan tökéletes nyelv, melyben minden fogalom kifejezésére saját külön szó szolgálna, ha minden dolognak saját szava volna, és így az egész világ megérthetné egymást.

Némelyek szerint a lélek a szerves anyagi életnek princípiuma, melynek saját önálló léte nincsen és az étellel együtt megszűnik lenni. Ez a tiszta materializmus. Ez az értelmezés épen annyi, mintha azt mondanák a materialisták valamely hangot nem adó, eltörött hangszerre, hogy nincs lelke. Ily felfogás szerint a lélek csupán hatás volna és nem ok.

Mások azt gondolják, hogy a lélek az általánosan működő értelem princípiuma, melyből mindenki magába fölvesz egy-egy részt. Szerintük az egész mindenségnek csupán egy lelke volna, mely szikrákat osztogat a különböző értelmes lényeknek az ő egész életük tartamára, haláluk után pedig minden szikra visszatér a közös forrásba, ahol beleolvad a mindenségbe, amint visszatérnek a patakok és a folyamok a tengerbe, ahonnan származtak. Ez a nézet abban tér el az előbbitől, hogy szerinte bennünk az anyagon kívül más is van és a halálunk után is marad valami; ez a valami azonban csaknem annyi, mintha semmi sem maradna meg belőlünk, mert ha nem maradna meg az egyéniségünk, nem bírnánk többet tudomással önmagunkról. Ebben az értelemben az általános lélek Isten volna, és minden lény egy része az istenségnek. Ez tehát a panteizmusnak egy neme.

Végül ismét mások felfogása szerint a lélek az anyagtól teljesen különálló, független erkölcsi lény, ki a halál után is megőrzi egyéniségét. Tagadhatatlanul ez a felfogás a legáltalánosabb, mert a művelődés bármely fokán álló minden népnek, a tanítástól független, ösztönszerű hitében megtaláljuk ilyen vagy olyan név alatt annak a lénynek fogalmát, mely túléli a testet. Ez a tan, mely szerint a lélek o k, nem pedig a h a t á s, a s p i r i t u a l i s t á k t a n a.

Nem vitatkozva ezeknek a nézeteknek az értéke felett és csupán nyelvi szempontból tekintve a dolgot, azt fogjuk mondani, hogy a lélek szónak ez a háromféle használata három külön fogalmat rejt magában, amely fogalmak mindegyikét külön-külön szóval kellene kifejeznünk. Ennek a szónak tehát hármasság jelentése van, és igaz mindegyik a maga szempontjából; a hiba csak a nyelvben rejlik, mert nincs benne a három fogalom kifejezésére három külön szó. Minden többértelműséget kikerülendő, a lélek szót csakis a három fogalom egyikére kellene használnunk. Mellékes az, hogy melyikére a háromnak; földolog, hogy megértsük egymást. Ez megegyezés dolga. Mi a legcélszerűbbnek tartjuk, ha a legáltalánosabb értelemben használjuk; ezért azt az anyag nélkül való egyéni lényt nevezzük léleknek, mely bennünk székel és testünket túléli. Ha pedig nem volna ilyen lény, és ez képzeletünk teremtménye volna, akkor is szükségünk volna olyan kifejezésre, hogy megjelölhessük.

A másik két fogalom megjelölésére szükséges külön-külön szó hiányában: életerőnek nevezzük az anyagi és szerves életnek bármely forrásból eredő princípiumát, amely megvan minden élő lényben a növénytől egészen az emberig. Mivel pedig gondolkodási képesség nélkül is lehet élet, azért az életerő teljesen különálló és független valami. Az élet szó magában nem fejezné ki ugyanezt a fogalmat. Némelyek szerint az életerő az anyagnak tulajdona, vagyis oly hatás, mely akkor mutatkozik, mikor az anyag bizonyos adott körülmények között van. Mások szerint pedig — és ez a legáltalánosabb fogalom — az életerő mindenfelé kiterjedt, különleges fluid (híg anyag), amelyből minden lény úgy merít és azonosít a maga részére valamit életében, amint látjuk, hogy a szilárd testek hogyan nyelik el a fényt. Az életfluid volna tehát az, ami bizonyos felfogás szerint nem volna más, mint állati villamos fluid,

melyet de lejes áramnak vagy ideg áramnak stb.-nek is neveznek.

Bármint legyen is, tény, amit elvitatni nem lehet, mert megfigyelés eredménye, hogy a szerves lényekben olyan rejtett erő van, mely az élet tünetényét idézi elő, amíg megvan ez az erő. Továbbá, hogy minden szerves lénynek van anyagi élete és az független az értelemtől meg a gondolkodó képességtől, az értelem és a gondolkodás pedig csupán bizonyos szerves lényeknek sajátja. Végül pedig, hogy az értelemmel és gondolkozással felruházott szerves fajok között van egy külön erkölcsi érzékkel felruházott is, amelynek ez az erkölcsi érzék elvitatathatlan fölényt ad valamennyi fölött, s ez az emberi faj.

Látjuk tehát, hogy többszörös értelemben véve a lélek szó nem zárja ki sem a materializmust, sem a panteizmust. A spiritualista is egészen jól megértheti a lelket akár az első, akár a második értelmezés szerint; az anyag nélkül való külön lényben ezzel semmi kár nem esik, mert annak akármely más nevet adhat. Így tehát ez a szó nem egy véleménynek a képviselője, hanem csupán kinek-kinek a maga öltözékéhez alkalmazott mérték; és ebből ered az a sok véget nem érő vita.

Kikerülhetnek a zavarokat azáltal is, ha a lélek szót megtartanék mind a három értelem kifejezésére, de úgy, hogy egy-egy értelmező szót függesztenénk melléje a szorosán meghatározott három külön fogalom jelzésére. Ez a származás jelzésére szolgáló szó lenne tehát közös kifejezője az anyagi, az értelmi és az erkölcsi életerőnek. A megkülönböztetést pedig jelző szó fejezné ki, mint pl. a gázokat megkülönböztetjük jelző szók által: h i d r o g é n-gáz, o x i g é n-gáz stb. Talán legjobb volna tehát, ha az anyagi életerőt az é l e t l e l k é n e k , az értelmi életerőt é r t e l m i l é l e k n e k , a halál után megmaradó egyéniségünk életprincípiumát pedig s z e l l e m i l é l e k n e k neveznők. Amint látjuk, csak a szavakon múlik minden, ami pedig rendkívül fontos, hogy megérthessük egymást. Eszerint az é l e t l e l k e közös neve volna minden

szerves lénynek, a növénynek, az állatnak és embernek egyaránt; az értelmi lélek az állatok és az emberek közös tulajdonsága, míg a szellemi lélek csupán az ember tulajdonára maradna.

Szükségesnek találtuk e magyarázatok után hangsúlyozni, hogy a spiritizista tan (szellemtan) alapját természetesen a bennünk levő, s az anyagtól független lény képezi, mely túléli a testet. Mivel pedig ebben a műben nagyon gyakori lesz a lélek szó, minden félreértés elkerülése céljából ki kellett fejtenünk, hogyan értelmezzük mi azt.

Térjünk immár ennek a bevezető magyarázatnak a főtárgyára.

III.

Mint minden új dolognak, úgy a szellemtannak is megvannak maga hívei és ellenzői. Meg fogjuk kísérelni, hogy ez utóbbiaknak néhány ellenvetésére feleljünk, megvizsgálván érveléseiknek értékét, melyekre ők támaszkodnak, anélkül azonban, hogy ezzel mindenkit meggyőzni akarnánk, mert vannak emberek, akik azt hiszik, hogy egyedül csak nekik adatott a világosság. Azokhoz a hívő emberekhez szólunk, akik sem előítéletesen, sem mereven nem gondolkoznak, hanem őszintén óhajtanak okulni és bebizonyítjuk nekik, hogy a szellemtannal szemben felhozott ellenvetések legnagyobb része a dolgok tökéletlen megfigyeléséből és felületes és elhamarkodott megítéléséből ered.

Említsük fel néhány szóval ama jelenségek folyton gyarapodó sorozatát, melyek e tant megteremtették.

A legelső jelenség, amelyet megfigyeltek, különböző tárgyaknak mozgása volt; ezt közönségesen forgó asztaloknak, vagy asztaltáncoltatásnak nevezték. Ez a jelenség idegenszerű körülmények között mutatkozott, amennyiben szokatlan zajban és ismeretlen okokból eredő kopogásokban nyilvánult. Úgy látszik, legelőször Amerikában vették észre, azaz jobban mondva itt újultak meg ilyen jelenségek, mert a történelem azt mutatja,

hogy visszavezethetők a legrégebb időkig. Ennek ismerete gyorsan átjutott Európába, és elterjedi a világ többi részeiben is, de eleinte igen sok hitetlenséggel találkozott, míg csak a gyakori tapasztalatok véget nem vetettek a jelenségek valódiságában való kételkedésnek.

Ha ez a jelenség csupán az anyagi tárgyak mozgására szorítkozott volna, tisztán természettani okok alapján is könnyen megmagyarázhatták volna. Távol, állunk attól, hogy a természetnek valamennyi rejtett erejét, vagy akár csak az ismereteknek minden tulajdonságát is ismernők. Tekintsük mindenekelőtt a villamosságot, mely napról-napra új segélyforrást nyújt az embernek és úgy látszik, hivatva van arra, hogy a tudományt egészen új oldaláról világítsa meg. Semmiképpen sem lehetetlen tehát, hogy bizonyos körülmények által módosítva, ez a villamosság, vagy valamely egészen más ismeretlen erő volna az okozója az ilyen mozgásnak. Támogatni látszik ezt az elméletei, az is, hogy több személynek egyesülése fokozta a működések erejét; mert az embercsoportot sokszorosított oszlopnak lehetett tekinteni, melynek ereje az elemek számához viszonylik.

A körben való mozgás egy cseppet sem volt rendkívüli, mert megvan az a természetben is. Minden csillag körforgásban futja meg pályáját. A világegyetem általános mozgását láthatnák tehát kicsiben visszatükröződni, vagy jobban mondva: egy eddig ismeretlen ok előidézhethé a kis tárgyaknak esetleges és adott körülmények között beálló mozgását, mely hasonlít a világok mozgásához.

De a mozgás nem mindig volt körben futó. Gyakran lökésszerű és egyenetlen volt, a tárgyak hevesen megrázkódtak, felfordultak, vagy különböző irányban haladtak és a nehézség minden törvényével ellenkezőleg felemelkedtek a földről és megálltak a levegőben. Mindezekben még semmi olyan sincsen, amit láthatatlan fizikai ágenssel meg ne magyarázhatnánk. Nem látjuk-e, hogy a villamosság épületeket dönt le,

fákat tép ki gyökerestől, s a legnehezebb testeket messzire elröpíti, vonzza vagy taszítja?

A szokatlan zaj és kopogások nagyon könnyen származhatnak rejtett fluidok felgyülemeléséből is, feltéve, hogy nem a fa kitágulásának vagy más esetleges oknak a közönséges eredményei. Nem okoz-e a villamosság is erősebb zajt?

Amint látjuk, idáig minden jelenség a tiszta természettani és élettani tünetek közé sorolható. Ki sem kell lépünk ebből a gondolatkörből és előttünk van komoly tanulmányok anyaga, mely méltó arra, hogy a tudósok reá fordítsák figyelmüket. Miért nem tették eddig is? Kínos kimondani, de oly okoknál fogva, melyek ezer más hasonló esetben is az emberi szellem könnyelműségére vallanak. Különbösen is nem ismeretlen előttünk, hogy a legelső kísérletezések alapjául szolgáló fő tárgy mennyire közönséges volt. Egy kis szónak mekkora befolyása volt már gyakran a legsúlyosabb dolgokra! Nem tekintve azt, hogy bármely tárgyat lehet mozgásra bírni, mégis az asztallal való kísérletezés ideája volt a leggyakoribb, mert az volt a legkényelmesebb tárgy, és mivel sokkal természetesebb dolog egy asztalt körülülnünk, mint bármely más tárgyat. Néha azonban annyira gyermekesek a vezető emberek, hogy éppenséggel nem lehetetlen, hogy közülük a kiválóbbak ne tartották volna méltóságukon aluli dolognak azzal foglalkozni, amit mindenütt asztaltáncoltatás néven szerettek emlegetni. Még az is valószínű, hogy a Galvani által megfigyelt jelenséget a varázsszövő mellé számúzték volna, ha valami közönséges ember lett volna a felfedezője, és így jelentéktelen nevet nyert volna. Melyik tudós nem tartotta volna rangján alul valónak a táncoltatással foglalkozni?

Néhányan mégis elég szerények, hogy megengedjék, miképp a természet talán mégsem árult el nekik még mindent. Látni óhajtottak tehát, hogy lelkiismeretüket megnyugtassák. Megtörtént azonban, hogy a jelenségek nem mindenkor feleltek meg várakozásuknak és éppen akkor nem mutatkoztak, amikor

ők akarták, vagy nem akképpen, amint kísérletezési módjuk megkívánta volna, tehát a tagadásban állapodtak meg. S bár ők kísérleteiket abbahagyták, az asztalok, - mivel asztalok azért mégis vannak - továbbra is mozognak. És elmondhatjuk Galileivel: „És mégis mozognak az asztalok.” Sőt többet is mondunk ennél. Azt, hogy az esetek annyira megsokszorozódlak, hogy ma már polgárjoguk van, és nem kell egyéb, mint hogy megtaláljuk a dolognak megfelelő magyarázatát. Lehet-e valamely tüneményt letagadnunk azért, hogy nem mindig ugyanolyan módon mutatkozik, amint azt a kísérletezők akarnák és szükségesnek látnák? Nincsenek-e bizonyos feltételeknek alárendelve a villamossági és a vegyi tünemények is, és szabad e azokat letagadnunk azért, ha feltételek hiányában nem mutatkoznak? Van-e azon mit csodálnunk, ha az emberi fluid által előidézett asztalmozgási tüneménynek is megvan a maga létfeltétele, és nem mutatkozik, ha a megfigyelő a saját nézetéből kiindulva, a maga szeszélye szerint akarja a mozgást előidézni. Vagy ha azokat az általa már ismert tüneményeknek törvényei szerint akarja bírálni, meg nem gondolva, hogy az új tüneményeknek új törvényei lehetnek, sőt kell lenniük? Hogy pedig megismerhessük e törvényeket, tanulmányoznunk kell azokat a körülményeket, mely között a tünemények mutatkoznak. Ez a tanulmány azonban csakis kitartó, éber és néha nagyon hosszantartó megfigyelésnek lehet az eredménye.

Bizonyos személyek azt az ellenvetést hangoztatják, hogy gyakran megtéveszt a látszat. Erre azt kérdezzük tőlük, egészen bizonyosak-e abban, hogy ez csalóka látszat, s nem tekintik-e azt annak, aminek magyarázatát adni nem voltak képesek? Mint az egyszeri paraszt, aki ügyes bűvésznek nézett egy tudós természettantanárt, mikor kísérletezni látta. De volna-e okunk tagadni e tényt még az esetben is, ha feltesszük, hogy néha csalóka látszat volt, amit észleltünk? Letagadhatjuk-e a természettant azért, mert vannak szemfényvesztők, akik magukat a természettan tudósainak nevezik? Számolnunk kell

előbb az illető emberek jellemével és azzal, vajon érdekükben áll-e az, hogy valakit megtévesszenek. Hát akkor talán tréfa az egész? Igaz, hogy kis ideig csak elmulathatunk; de a határozatlan időre elnyújtott tréfa ép oly terhessé válnék a megtévesztőre, mint a megtévesztettre nézve. Elvégre is, ha volna olyan rejtélyes megtévesztés, mely a világ egyik végétől a másikig terjedhetne, még pedig a legkomolyabb, legtiszteletreméltóbb és legfelvilágosultabb emberek között: ez legalább is épen olyan rendkívüli valami volna, mint maga a tünemény.

IV.

Ha a minket foglalkoztató jelenségek csupán a tárgyak mozgására szorítkoztak volna, akkor, amint mondtuk, megmaradtak volna a természettani tudományok birodalmában. De éppenséggel nem így áll a dolog: a jelenségeknek megvan az a sajátosságuk, hogy nekünk egészen különös világításban mutatásák meg a dolgokat. Fölfedezni véltük, hogy a tárgyak mozgását nem csupán valami vak, gépies erő okozza, hanem hogy egy értelmes ok is közreműködik abban. Amint ez a nézet megindult, teljesen új teret nyitott meg előttünk megfigyeléseink számára, azaz leemelte a fátyolt igen sok rejtélyről. Tényleg létezik-e ilyen értelmes erő? — ez a kérdés. És ha van ilyen erő, milyen az? Milyen természetű és eredetű? Emberfölötti-e? Ezek a többi kérdések, melyek az elsőből folynak.

A legelső értelmes nyilatkozatokat asztalok útján kapták. Az asztal ugyanis meg-megbillenve, bizonyos számú koppanást végzett egyik lábával, i g e n n e l vagy n e m m e l felelvén a hozzá intézett kérdésekre, bizonyos, hogy ebben még semmi meggyőző sincs a kételkedőre nézve, mert azt gondolhatnánk, hogy pusztán véletlen az egész. Tökéletesebb feleleteket nyertek azután az abc betűi által, amennyiben a mozgó tárgy annyit koppantott a földre, ahányadik betűjét akarta, használni az abc-nek a kérdésre

adandó feleletben. Így azután a betűkből szókat és mondatokat raktak össze. A feleletek helyessége és az, hogy oly szorosán a küldésekre vonatkoztak, csodálkozást okozott.

Az ilyen módon felelő rejtélyes lénytől tudakolva, hogy milyen természetű lény volna, azt felelte, hogy szellem, valami nevet is adott magának és különböző magyarázatokat a saját lényéről. Nagyon fontos megjegyeznünk ezt az utóbbi körülményt. Senki sem képzelte, hogy szellemek útján lehetne megmagyarázni a jelenségeket, és végül a szellem maga az, ki fölemeli szavát ez ügyben. A tételes tudományok terén gyakran csak azért alkotunk feltevéseket, hogy azokra alapíthassuk okoskodásainkat; itt azonban ez nem áll.

Az érintkezésnek ez a módja nagyon hosszadalmas és fárasztó volt. A szellem — és ez figyelemreméltó körülmény — más módot ajánlott. Ezeknek a láthatatlan lényeknek egyike volt az, aki azt a tanácsot adta, hogy erősítsenek írót egy kosárhoz, vagy valami más tárgyhoz és helyezzenek alája papírlapot. Az írónnal ellátott tárgyat azután ugyanaz a rejtett erő indította mozgásra, mely az asztalt is mozgatta; csak hogy ezúttal nem szabályosan egyenlő mozgásokat végeztetett az írónnal, hanem betűket, szókat és mondatokat, sőt több oldalra terjedő egész beszédeket, alakított, melyek a legmagasabb bölcsészeti, erkölcsi, metafizikai és lélektani kérdéseket tárgyalták. Mindez pedig oly gyorsan ment végbe, mintha emberi kéz írta volna.

Ezt a tanácsot egyidőben Amerikában, Franciaországban és különböző más helyeken kapták. Ennek a tudománynak egyik legkészségesebb kutatója, aki 1849 óta foglalkozott szellemek idézésével, 1853 június 10-én Párisban azt az utasítást kapta: „Vedd a kis kosarat, amely a szomszéd szobában van és erősíts hozzá írót, azután helyezd el a papírlapon és tartsd rá az ujjaidat a kosár szélére.” Nemsokára mozogni kezdett a kosár és az írón jól olvashatóan a következő mondatot írta le: „Határozottan megtiltom, hogy bárkinek is elmondjátok,

amit én majd nektek mondok; mikor legközelebb írni fogok, jobban írok.”

A tárgy, melyhez az írót erősítjük, csak eszköz lévén, teljesen mindegy, hogy mihez erősítjük. Mindenki a legkényelmesebbet kereste és sokan kis deszkalapot használtak.

A kosár vagy a deszkalap csakis olyan személyek befolyása alatt, mozdul meg és mozog, akiknek ez irányban különös képességük van, és akiket *médiumoknak* nevezünk. Médium annyit jelent, mint eszköz vagy közvetítő a szellemek és az emberek között. Azok a feltételek, melyektől valakinek ez a képessége függ, sem a fizikaiak, sem az erkölcsiek még nincsenek tökéletesen megállapítva, mert vannak mindenféle korú, minden nembeli és mindenféle szellemi fokozatú médiumok. Ezeket a képességeket is ki lehet fejleszteni gyakorlás útján.

V.

Később észrevették, hogy a kosár, vagy a kis deszkalap nem egyéb, mint függeléke a kéznek és a médium az írót közvetlenül kezébe véve, valamely akaratlan indítatásnak engedve, szinte lázasan írt. A közlemények ezúton sokkal gyorsabban és könnyebben jöttek létre és tökéletesebbekké váltak. Manapság ez a legelterjedtebb mód, annyival is inkább, mivel igen nagy a száma azoknak, kik éppen erre hajlammal bírnak, sőt napról-napra gyarapszik a számuk. A tapasztalatok végre azt bizonyították, hogy szellemi közleményeket beszéd, hallás, látás, érintés stb. útján egyaránt kaphatunk; sőt a szellemek közvetlen írása útján is, amihez nem kell sem a médium keze, sem az írón.

Ezek után még csak egyet kell megállapítanunk, hogy t. i. a médiumnak milyen szerepe van a feleletek megadásánál és mennyiben lehet abban része gépiesen vagy erkölcsileg? Megvilágítja ezt a kérdést két fontos körülmény, melyet szem elől nem téveszthet a figyelmes vizsgáló. Az első az, hogy a kosár a médium ujjainak pusztán csak érintésétől befolyásolva mo-

zog, amely érintésről megállapítható, hogy az képtelen a tárgyat bármiképp is irányítani. Még jobban bebizonyul ez a lehetetlenség, ha egy időben két vagy három személy érinti ujjaival ugyanazt a kosarat; mert csodálatosan kellene egyetérteniük a kosár mozgására vonatkozólag, és a gondolatoknak még csodálatosabb egyetértésére volna szükségük a feleletek egybehangzó megadásában. Más, nem kevésbé egyszerű dolog is hozzájárul itt annak megnehezítéséhez, hogy a két vagy három médium maga írhatná meg a feleletet. Ez pedig a kézvonások eredeti megváltozása, valahányszor más-más szellem nyilatkozik, és az, hogy valahányszor újra nyilatkozik ugyanaz a szellem, mindig a neki megfelelő kézvonásokkal írja le a „kosár” a feleletet. Itt tehát arra, volna szükség, hogy a médium vagy húszféleképpen is tudja változtatni a kézírását, és mindenkor képes legyen emlékezni arra, hogy melyik szellemnek melyik írás felel meg.

A második körülmény magából a feleletek természetéből ered. A feleletek ugyanis a legtöbb esetben — kivált, ha a kérdések elvont vagy tudományos dolgokra vonatkoznak — határozottan a médium ismeretkörén kívül esnek, sőt gyakran az értelmi fokozatát is meghaladják. Magának a médiumnak pedig rendesen tudomása sincs arról, hogy mit ír le az általa érintett eszköz, és nagyon gyakran nem hallja, vagy nem is érti a kérdést, mert előtte akár idegen nyelven, vagy akár nem is élőszóval, csupán gondolatban is föltehető a kérdés, melyre a feleletet is idegen nyelven kaphatjuk. Gyakran megtörténik az is, hogy a kosár váratlanul és hirtelen ír, anélkül, hogy előbb kérdést intéztek volna hozzá, még pedig oly dolgokra vonatkozólag, melyekre nem is gondolt senki.

Bizonyos esetekben ezek a feleletek annyi mély bölcsességet rejtenek, oly alkalomszerűek és oly emelkedett gondolkodásra vallanak, hogy csakis a legtisztább erkölcsiségtől áthatott, magasabb rendű intelligenciától származóknak kell tekintenünk. Máskor oly semmitmondók, léhák, sőt durvák a

feleletek, hogy józan eszünk el nem hiheti, hogy az előbbiekkal ugyanegy forrásból származzanak. A beszédmódnak ez a különfélesége nem magyarázható másképp, mint hogy a nyilatkozó lény nem mindig ugyanaz. Kérdés már most, vajon ezek az értelmiségek az emberiségben vannak-e vagy az emberiségen kívül? Ez a könyv teljes magyarázatot ad, úgy, amint azt a „szellemek” maguk adták.

Íme tehát oly világos hatásokkal állunk szemben, melyek szokásos megfigyeléseink körén kívül esnek és nem rejtélyesen, hanem fényes nappal mutatkoznak úgy, hogy mindenki láthatja és bizonyíthatja, hogy ezek nem egyetlen egyén kiváltságai, hanem az emberek ezrei tetszés szerint megismételhet naponként. E hatások okvetlenül valamely okból erednek és attól a perctől fogva, hogy értelmi és szándékos működést árulnak el, kilépnek a természettan birodalmából.

Számos elméletet állítottak fel erre nézve, ezeket azonnal megvizsgáljuk, hogy meglássuk, vajon képesek-e minden mutatkozó jelenséget magyarázni? Addig is tegyük fel, hogy vannak az emberektől különböző lények, mert így magyarázzák ezt nekünk a megnyilatkozó értelmes erők. Lássuk már most, hogy mit mondanak.

VI.

Amint már mondtuk, az így megnyilatkozó lények” szellemeknek nevezik magukat és pedig olyanoknak, akik valamikor a földön élő emberek voltak. Ők képezik a szellemi világot, amint mi, amíg élünk, a testi világot alkotjuk. Hogy könnyebben megfelelhessünk bizonyos ellenvetésekre, röviden összefoglaljuk itt az általuk közölt tannak legkiemelkedőbb pontjait.

„Isten örök, változatlan, anyag nélkül való, egyetlen, mindenható, mindenekfölött igaz és jó.”

„Ő teremtette a mindenséget, mely magában foglalja az élő és élettelen, az anyagi és anyag nélkül való lényeket.”

„Az anyagi lények a látható, vagyis testi világot alkotják, míg az anyag nélkül valók a láthatatlan, vagyis szellemi világot, azaz a szellemek világai képezik.”

„A szellemi világ rendes világ, mely őseredeti és örök, mely mindeneknél előbb volt és mindeneket túlél.”

„A testi világ csupán másodrendű, mely akár el is múlhat, vagy akár létre sem kellett volna jönnie, a szellemvilág lényege azért mégis változatlan maradna.”

„A szellemek időről-időre anyagi burkot öltenek magukra, azután szabadokká lesznek megint, mihelyt a halál lerombolja azt a burkot.”

„A testi lények különböző fajai közül Isten az emberi fajt választotta ki oly szellemek inkarnálódására, kik már bizonyos fejlettségi fokig eljutottak; ez az, amely neki erkölcsi és értelmi fölényt ad a többi fölött.”

„Az emberi lélek testet öltött szellem, mélynek csak öltözete a test.”

„Az ember tehát három részből áll: 1. a testből, vagyis az anyagi lényből, mely hasonló az állatokéhoz, és melyet ugyanaz az életerő éltet; 2, a lélekből^{2*}, vagyis anyag nélkül való lényből, ami nem más, mint a testet öltött szellem; és 3. a kötelékből, mely a lelket a testtel egyesíti, vagyis az anyag és a szellem között álló elemből.”

^{2*} Allan Kardec e könyvét majdnem 70 év előtt írta. Azóta a lélek szó meghatározása is tisztult. Ugyanis úgy a Vay Adelma báróné által médiumi úton irt „Szellem, erő, anyag”, mint „Emánuel szellem nyilatkozatai” az Allan Kardec által tárgyalt hármás értelmezés helyett az anyagot éltető, é r t e - l e m n é l k ü l i e r ő t életerőnek (Lebensprinzip), az ember felsőbbrendű és örökéletű részét s z e l l e m n e k és az ember anyagi testét és szellemét összekapcsoló fluidikus köteléket l é l e k n e k nevezik. Ez a fluidikus kapocs vagy lelki test, mely az emberi szem számára láthatatlan, túléli az anyagi testet és a szellemi világban a szellemnek ott látható burkát vagy ruházatát képezi. Az embernek azonban nincsen olyan életereje, mint az állatoknak vagy a növényeknek, hanem az ő éltető elve maga az értelemmel és szabad akarattal bíró szellem. A f o r d i t ó.

„Az ember eszerint kétféle természetű. Teste szerint olyan természetű, mint az állatok, melyeknek ösztönei megvannak benne; lelke szerint pedig a szellemek természetével bír.”

„A kötelék, vagy *p e r i s p r i t*, mely egyesíti a testet és a szellemet, félig anyagi burok. A halál a legdurvább buroknak, a testnek az elpusztulása; a másikat a szellem megőrzi, mint éterikus testet, mely rendes állapotunkban számunkra láthatatlan; a szellem azonban láthatóvá, sőt érinthetővé is teheti ezt, amint az a szellem-jelenéseknél előfordulni szokott.”

„A szellem tehát nem elvont és határozatlan lény, melyet csupán a gondolat képes megismerni, hanem valóságos körülhatárolt lény, melyet bizonyos esetekben *l á t á s u n k*, *h a l l á s u n k* és tapintási érzékünk útján észre is vehetünk.”

„A szellemek különböző osztályokba tartoznak és erejüket, értelmüket, tudásukat, erkölcsiségüket tekintve különböznek egymástól. A legelső rendűek a magas szellemek, kik a többiektől tökéletességük, ismeretük, Istenhez való közelségük, érzelmeik tisztasága és a jónak szeretete által különböznek. Ezek az angyalok vagy tiszta szellemek. A többi osztályok mind távolabbra esnek ettől a tökéletességtől. Az alsóbb rendűek a mi szenvedélyeinkhez hasonlókkal bírnak, hajlanak afelé, milyenek: a gyűlölet, az irigység, a féltékenység, gőg, stb., és kedvük telik a gonoszban. Vannak a többi között olyanok is, kik sem nem nagyon jók, sem nem nagyon rosszak; inkább háborgók és nyugtalanok, mint gonoszok és tulajdonságuk a bosszantás és a következetlenség. Ezek a bolondos vagy könnyelmű szellemek.”

„A szellemek nem tartoznak örökké ugyanabba a rendbe. Valamennyi javul, amint a szellemi rendek különböző fokozatain áthalad. Ez a javulás pedig testet öltés útján történik, ami némelyik szellemnek vezeklésül, másoknak küldetés gyanánt szolgál. Az anyagélet nekik megpróbáltatás, melyet többször kell elviselniük, míg csak el nem érik tökéletességüket. Ez

olyan szűrő vagy tisztító-féle, amelyből a szellemek többé-kevésbé megtisztulva kerülnek ki.”

„Mikor a szellem testétől megvált, visszatér a szellemek világába, ahonnan jött; de csak azért, hogy hosszabb vagy rövidebb idő múlva, melyet mint bolygó szellem tölt el, újabb anyagi létbe helyezkedjék.”

„Abból, hogy a szellemnek többször kell testet öltenie, az következik, hogy magunk is már több testi létet éltünk át és még ezután is többször fogunk többé vagy kevésbé tökéletes életet élni, akár itt a földön, akár más világokon.”

„A szellem mindig csak emberi testet ölthet és tévedés volna azt hinni, hogy állati testbe is költözhetnék.”

„A szellemeknek különféle testi léte mindig^{3*}, előre és nem visszafelé halad. Előmenetelük gyorsasága, azonban attól függ, hogy milyen erővel törekednek a tökéletesség felé.”

„A lélek minősége olyan, mint a testünkbe költözött szellemé.^{4*} Így hát a jó ember a jó szellemnek testet öltése, míg a romlott ember tisztátalan szelleme.”

„A léleknek megvolt az egyénisége még mielőtt testet öltött volna, és megtartja azt azután is, mikor már megvált a testétől.”

„A szellem visszatérve a szellemi világba, feltalálja ott mindazokat, kiket a földön ismert; emlékezetében pedig felmerül mindegyik előbbi élete, abban elkövetett minden jó és rossz cselekedetével együtt.”

„A testet öltő szellem az anyag befolyása alatt áll; az az ember, aki leküzdi ezt a befolyást lelkének felemelkedése és tisztulása által, közeledik a jó szellemekhez, akikkel majdan együtt lesz. Aki pedig uralkodni engedi maga fölött a gonosz

³ *Jellemző különbség van a testet öltés tana és a bizonyos felekezetek fel-fogásának megfelelő lélekvándorlás között.

⁴* Allan Kardec e könyvét majdnem 70 év előtt írta. Azóta a lélek szó meghatározása is tisztult. Ld. Korábbi lábjegyzetet.

szenvedélyeket és fő gyönyörúségét durva kívánságok kielégítésében leli, az a tisztátalan szellemek felé közeledik, ezáltal az állati természetnek engedvén túlsúlyt.”

„A testet öltött szellemek a világegyetemnek különböző égitestek laknak.”

„A test nélkül élő, bolyongó szellemek nem foglalnak helyet valami elkülönített és körülhatárolt légkörben, hanem mindenütt vannak a térségben, mellettünk is; látnak és érintenek minket, valóságos láthatatlan népséget képeznek, mely körülöttünk mozog.”

„A szellemek soha meg nem szűnő hatást gyakorolnak úgy az erkölcsi, mint a fizikai világra. Befolyásolják az anyagot és a gondolatot, és a természeti erők egyikét alkotják, mely okozója idáig meg nem magyarázott, vagy félremagyarázott jelenségek egész tömegének. E jelenségeket pedig ésszerűen csakis a spiritizmus magyarázza meg.”

„A szellemeknek az emberekkel való érintkezése állandó. A jó szellemek ösztönöznek bennünket a jóra, támogatnak az élet megpróbáltatásaiban és segítenek, hogy bátran és elszántsággal viseljük a megpróbáltatásokat. A rosszak rosszra ösztönöznek. Azoknak örömük telik abban, ha minket elbukni és magukhoz hasonlónak látnak.”

„A szellemeknek az emberekhez intézett közlései vagy rejtettek, vagy láthatók. Rejtett közléseik a tudtunkon kívül reánk gyakorolt jó vagy rossz befolyás által mennek végbe és saját ítéletünk dolga, hogy a jót a rossztól megkülönböztessük. A látható közlések az írás, a beszéd, vagy más anyagi jelenség útján történnek és pedig leggyakrabban médiumok közvetítése útján, kik a szellemeknek eszközül szolgálnak.”

„A szellemek vagy maguktól jelentkeznek, vagy hívásra^{5*}. Minden szellemet meg lehet idézni, akár igénytelen em-

^{5*} A szellemekkel való érintkezés első korszakában meg lehetett engedve a szellemek idézése. Amint azonban ez érintkezés célja mindinkább megvilá-

bert éltetett egykor, akár a legkiválóbbat és akármelyik korszakba esett az élete. Megidézhetjük rokonaink, barátaink és ellenségeink szellemeit és kaphatunk tőlük írásban vagy szóval arra nézve tanácsokat, vagy oktatásokat, milyen az ő állapotuk a síron túl, vagy hogyan gondolkoznak a mi szándékainkról, valamint magyarázatot kaphatunk azokat a tudósításokat illetően is, melyeket nekik szabad velünk közölniük.”

„Az idéző kör erkölcsi természete iráni érzett rokonszenv az, ami a szellemeket vonzza. A magasabb szellemek a komoly csoportoknál szeretnek megjelenni, ahol a jó szeretete, valamint a tanulásnak és a javulásnak őszinte vágya uralkodik. Ezek jelenléte kizárja az alsóbbrendűekét, akiknek szabad bejárásuk van a léhák vagy a puszta kíváncsiságból összegyűlekezettek társaságába, valamint mindenhová, ahol rossz hajlamok vannak. Az ilyen helyeken ők szabadon cselekszik azt, ami nekik tetszik. Sem jó utasítást, sem hasznos tanítást nem adnak ezek, csupán hitványságokat, hazudozást, gonosz tréffákat vagy megtévesztést várhatunk tőlük, és gyakran tiszteletreméltó neveket bitorolnak, hogy annál jobban sikerüljön nekik a félrevezetés.”

„Rendkívül könnyű megkülönböztetni a jó és a rossz szellemeket egymástól. A magasabb szellemek nyelve mindig hozzájuk méltó, nemes, a legmagasabb erkölcsiségtől áthatva, s az alacsony szenvedélyektől teljesen ment. Tanácsaikból a legtisztább bölcsesség áramlik, melynek célja mindenkor a mi javulásunk és az emberiség jó volta. Az alacsony szellemek beszéde ezzel ellenkezőleg következetlen, gyakran pórias, sőt durva. Ha mondanak is néha valami jót és igazat, amellet annál több nem igazat és ostobaságot mondanak gonosz tréfképpen, vagy tudatlanságból. Játszanak a kérdezők hiszékenységével és hízelegnek azok hiúságának, óhajaikat pedig álmreményekkel táplálván, mulatnak az ő rovásukra. Szóval ko-

gosodott, a szellemi vezetők megtiltották az idézést és ennek helyébe a rendszeres ülések léptek. *A fordító.*

moly közlemények a szó teljes értelmében csakis komoly körökben kaphatók, t. i. ott, ahol a kör tagjait jóindulata gondolatoknak bensőséges egyetértése köti össze.”

„A magasabb szellemek erkölce Krisztuséhoz hasonlóan az evangélium e szavaiban foglaltatik: Úgy cselekedjünk másokkal, amint óhajtjuk, hogy mások cselekedjenek velünk, vagyis jót cselekedjünk és ne rosszat. Ebben az elvben megtalálja az ember az ő viselkedésének általános szabályát minden legcsekélyebb eljárására vonatkozólag.”

„Arra is tanítanak minket a jó szellemek, hogy az önzés, a gőg és az érzékiség oly szenvedélyek, melyek az anyaghoz kötven bennünket, az állati természethez visznek közelebb; továbbá arra, hogy ember, aki már itt a földön eltávolodik az anyagtól azáltal, hogy megveti a földi gyarlóságokat és szereti felebarátait, a szellemi természethez jut közelebb. Azután meg arra oktatnak minket, hogy ki-ki tartozik hasznossá lenni a saját képességei és eszközei szerint, melyeket Isten kipróbálás céljából adott a kezébe. Valamint hogy támogatni és pártfogolni tartozik az erős és hatalmas a gyengét, mert aki visszaél erejével és hatalmával s elnyomja hasonmását, az Isten törvényét szegi meg. Végül arra tanítanak még, hogy mivel a szellemvilágban semmi sem maradhat rejtve, ott a képmutatót leálcázzák, és minden alávalósága lelepleződik, és hogy a számukra fenntartott büntetések egyike az, hogy elkerülhetetlenül és minden pillanatban látnunk kell azokat, akikkel rosszul bántunk, meg hogy a szellemek alantas és magas volta olyan fájdalmakkal és örömeikkel jár, amelyeneket a földön nem ismerünk.”

„Arra is tanítanak azonban, hogy nincs oly hiba, amit jóvátenni és azt jóvátétel által eltörölni ne lehetne. Erre szolgálnak az embernek a különböző földi létei, melyek megengedik neki, hogy óhajának, erőinek és annak megfelelően, amiben előmenetelét látja, haladjon a tökéletesség felé, mely tulajdonképpen végcélja.”

Ez a szellemtan foglalatja, amint azt a magas szellemek ismertették. Lássuk immár az ellene felhozott ellenvetéseket.

VII.

Sok ember előtt a tudós testületek ellenkezése, ha nem is bizonyíték, de legalább erős gyanút kelt a spiritizmus ellen. Nem tartozunk azok közé, akik leszólják a tudósokat, mert nem akarjuk a mesebeli számár módjára az oroszlánt megrúgni, sőt ellenkezőleg, nagyra becsüljük őket és nagyon megtisztelve éreznők magunkat, ha közējük számítanának bennünket; de az ő véleményük nem lehet minden körülmények között megdönthetetlen ítélet.

Amint a tudomány a dolgok anyagi megfigyelését elhagyja és amint azoknak az értékelésére és magyarázására szorítkozik: szabad lesz a tér a véleményezésekre, és mindenki előáll a saját kis rendszerével, melyet szerelne a többi fölé helyezni, s amelyet elkeseredetten védelmez. Nem látjuk-e napról-napra, miként kerülnek rendre egymásután a legeltérőbb vélemények, melyeket egyszer kidicsérnek, máskor elvetnek; azután meg botrányos tévedésnek nyilvánítják azt, amit máskor elvitathatatlan igazságnak hirdetnek. Csupán a tények, vagyis a megtámadhatatlan bizonyítékok dönthet el igazán ítéletünket; tények hiányában a bölcs kételkedik.

Az általánosan ismert dolgokat illetőleg jogosan tekintjük bizonyítéknak a tudósok véleményét, mert ők a közönségesnél többet tudnak, és jobban tudnak; de az újabb elvekre és ismeretlen dolgokra vonatkozó vélekedésük mindig csak feltevés, mert ők sem kevésbé mentek az előítéletektől, mint mások. Sőt mondhatnám, hogy a **tudós még inkább lehet előítéletes, mint más, mert természetes hajlama arra készti, hogy mindent alá rendeljen annak a nézetnek, melyet áttanulmányozott.** A mennyiségtan tudása csakis az algebrai jelekben lát bizonyítékot, míg a vegyész mindent az elemek működésével hoz kapcsolatba, s így tovább. Minden ember, aki valami kü-

lönlegességet alkotott magának, ahhoz tapasztja minden fogalmát. És ha onnan kizökkentjük, gyakran értelmetlenkedik, mert mindent egy kalap alá szeretne szorítani. Ez pedig az emberi gyengeség következménye. Szívesen és teljes bizalommal kérném ki a tanácsát a vegyésznek a vegyi elemzést illetőleg, a természettan tudósáét a villamos erőre vonatkozólag, a mechanikusét a mozgató erő tárgyában. De engedjék ők meg nekem, hogy én anélkül, hogy a szaktudásukat megillető becslés ellen vétenék, ne tartsak számat az ő tagadó véleményükre, mikor a spiritizmusról van szó; és hogy többet ne tartsak erre vonatkozó nézetükről, mint az építésznek a zenei kérdésekben mondott ítéletéről.

A közönséges tudományok az anyag tulajdonságain alapszanak, amelyekkel tetszés szerint bánhatunk és kísérletezhetünk; míg a spiritizmus jelenségei oly értelmes lények működésén nyugszanak, akiknek megvan a maguk akarata és minden pillanatban megmutatják, hogy nem állnak szeszélyeink szolgálatában. A megfigyeléseket tehát nem lehet itt ugyanazon módon eszközölni, mert azok különleges feltételeket és más kiinduló pontot kívánnak. Ha pedig kutatásaink rendszer eljárása szerint akarnánk a spiritizmus jelenségeit megfigyelni, az annyi volna, mint hasonlatosságot ott megállapítani, ahol nincs. Jobban mondva, a tulajdonképpeni tudomány, mint tudomány tehát nem illetékes arra, hogy a spiritizmus kérdéseiben nyilatkozzék. Nem foglalkozhat vele, és ítéletének nem lehet nyomatéka, legyen az bár kedvező vagy kedvezőtlen. A spiritizmus személyes meggyőződés eredménye, és ezzel a meggyőződéssel bírhatnak a tudósok is, mint egyének, eltekintve az ő tudós voltuktól. Azt akarni azonban, hogy a tudománynak engedjük át a spiritizmus kérdésének az eldöntését, annyi volna, mint azt akarni, hogy a lélek létezésének kérdését a természettan vagy a csillagászat tudósainak a testülete döntse el. Valóban a spiritizmus teljesen a lélek létén és annak a halál után való állapotán alapszik. Módfellett véte-

nénk tehát a logika ellen, ha azt gondolnánk, hogy valaki nagy lélektudós (pszihológus) lehet, mivel nagy tudós a mennyiségtan vagy a bonctan terén. Az anatómus keresi a lelket, mielőtt a testet boncolja; mivel pedig nem találja bonckése alatt, mint valami ideget és légnemű alakban sem látja elillanni, mint valami gáznemű testet, megállapítja, hogy nincs lélek, mert kizárólag anyagi álláspontra helyezkedik. De vajon ebből az következik-e, hogy neki van igaza az általános véleménnyel szemben? Nem. Hiszen láthatjuk, hogy a spiritizmus nem tartozik valamely tudományszakhoz.

Majd ha a spiritizma hitelvek általánosakká válnak, és ha elfogadja őket a nagy tömeg is, ami pedig terjedésének gyorsaságából ítélve, nemsokára be is fog következni, akkor is csak az fog történni, ami más új eszméssel szemben szokott előfordulni, melyek ellenkezésre találtak, t. i. a tudósok megadják magukat a tiszta igazságnak, a dolgok kényszerítő hatása alatt egyénenként fognak rájönni. De most még nem volna időszzerű eltéríteni őket szakmuk mellől, hogy oly idegen dologgal kényszerüljenek foglalkozni, ami sem jogkörükbe, sem munkatervükbe bele nem tartozik. Figyelemmel kísérve azokat, akik ennek az anyagnak a megelőzőleg folytatott beható tanulmányozása nélkül a tagadás álláspontjára helyezkednek és kigúnyolnak mindenkit, aki velük egyet nem ért, látjuk, hogy azok elfelejtik, miképp ugyanaz volt a sorsa a sok nagy találmány legtöbbszörének is, mely ma az emberiség díszére válik.

Ezek nevükkel gyarapítják az új eszméket elítélő kiválóságok névsorát; és hogy nevük oda kerül ama tudós társaság mellé, mely 1752-ben óriási hahotával fogadta Franklinnak a villámhárítóra vonatkozó elméletét. És magához nem méltónak ítélte, hogy azok közé sorakozzék, kik szót intéznek hozzá. Továbbá ama másik mellé, mely Franciaországot megfosztotta a gőzhajózás első haszonélvezetének jótékonyaságától, amennyiben Fulton rendszerét a gyakorlatban megvalósíthatatlan álomnak nevezte, pedig mind a kettő az ő szakmájukból való kérdés

volt. Ha ezek a társulatok, amelyek a tudósvilág előkelőségeiből állottak, képesek voltak csupán tréfa tárgyának tekinteni és gúnnyal illetni oly eszméket, melyeket nem értettek, mely eszmék pedig hivatva voltak arra, hogy néhány év múlva forradalmat okozzanak a tudomány, a szokások és az ipar terén: hogyan remélhessük, hogy jobban fognak kedvezni az ő munkájuktól teljesen eltérő kérdésnek?

Egyeseknek az ő emlékükre nézve sajnálatos tévedései azonban nem fosztják meg őket attól a becsüléstől, amelyre más oldalról rászolgáltak. Kell-e azonban szükségképpen hivatalos oklevél ahhoz, hogy valakinek józan esze lehessen, és csupán ostoba és gyengeelméjű emberek lehetnek-e azok, akik nem ülnek az akadémia székeiben? Tessék csak jól megfigyelni a szellemi tudomány híveit, és akkor kiderül, hogy vajon csupán tudatlanok vannak-e köztük. Vagy megengedi-e azoknak az érdemdús férfiaknak óriási száma, kik azt felkarolták, hogy őket a hiszékeny asszonyokkal állítsák egy sorba? Jellemük és tudásuk méltó arra, hogy elmondhassuk: mivel ilyen emberek bizonyítják, kell legalább is valaminek lennie a dologban.

Ismétlem, hogy ha a minket foglalkoztató tények csupán a testek gépies mozgásában rejlenének, akkor e jelenségek természettani okának keresése a tudomány területére tartoznék. Mivel azonban a természeti törvényeken kívül eső tünetenyőről van szó: kiesik az anyagi tudomány ítélkezésének határáköréből. Mert a gépiességnek sem képletei, sem erői tudományos úton meg nem magyarázhatók. Mikor valami új dolog merül fel, amely az ismert tudományok egyikéből sem származik, a tudósnak tanulmányozás céljából el kell azt választania tudományától, mondván, hogy ez neki olyan, új tanulmány, amelyhez előre megállapított fogalmakat nem használhat.

Nagyon közel áll a tévedéshez, aki azt tartja értelméről, hogy az csalhatatlan. Még azok is az értelmükre támaszkodnak, akiknek a legtévesebb fogalmaik vannak és ennek a címén vetnek el mindent, ami nekik lehetetlennek látszik. Erre a bíróra

hivatkoztak mindazok, akik egykor elvetették azokat a bámulatra méltó találmányokat, melyekre ma büszke az emberiség. **Amit értelemnek tartanak az emberek, az gyakran csak rejtett góg;** és bárki is, ha azt tartja magáról, hogy nem tévedhet, Istennel kívánja magát egyenlőnek tartani. Azokhoz fordulunk tehát, akik bölcsőbbek, semhogy kételkednének abban, amit nem láttak, és akik a múltból ítélik meg a jövőt, s nem hiszik, hogy az ember már elérte haladása tetőpontját, sem azt, hogy a természet könyvének már az utolsó lapjáig eljutottak.

Tegyük hozzá még azt is, hogy olyan tant, amelyen a szellemtan, mely hirtelen annyira új és nagy dolgokat tárt fel, eredménnyel tanulmányoznia csakis komoly, kitartó és képzelődéstől ment embernek lehet, akit erős és őszinte akarat buzdít arra, hogy eredményre jusson. Nem nevezhetjük ilyeneknek azokat, akik korábbi ítéletek alapján előre és felületesen ítélnék anélkül, hogy mindent láttak volna; de azokat sem, akik a tanulmányozásnál sem kellő viselkedést, sem szabályszerűséget, sem kellő magukba szállást nem tanúsítanak. Még kevésbé nevezhetünk ilyeneknek bizonyos egyéneket, kik, hogy kockára ne tegyék szellemes emberi hírnevüket, felbátorodnak, hogy nevetséges oldalát találják ki a legigazabb vagy annak ítélt dolgoknak, kiknek tudása, jelleme és meggyőződése bárkinek a tiszteletére tarthat számot, akik udvariasan azzal büszkélkednek, hogy értik az élés művészetét. Csak maradjanak távol mindazok, akik a tényeket nem úgy ítélik meg, amint azok figyelemre méltó volta megérdemelné. Senkinek sincs eszében hitükön erőszakoskodni, de tartsák ők is tiszteletben mások hitét.

A komoly tanulmányozást jellemzi az a viselkedés, mellyel végezzük. Csodálkozhatunk azon, ha gyakran nem kapunk okos feleletet oly kérdésekre, melyek magukban véve eléggé fontosak, midőn csak úgy véletlenül vetjük oda egy csomó köznapi kérdés közé? Ilyen kérdés sokszor komplikált és hogy kellőképpen megvilágíttassék, szükséges olykor beve-

zető és kiegészítő kérdéseket tenni. Bárkinek is, ha valamely tudományt el akar sajátítani, módszeresen kell eljárnia, t. i. az elején kezdeni és követni a fogalmak láncolatát és kifejtését. Többre mehet-e, aki véletlenül valamely tudóshoz oly tudományba vágó kérdést intéz, amely tudománynak a kezdő szavát sem ismeri? Adhat-e a tudós neki, a legjobb akarata mellett is, kielégítő feleletet? Az ilyenkor adott különleges felelet föltétlenül tökéletlen, sőt gyakran épen érthetetlen vagy épen megbotránkoztató és ellentmondó lesz. Teljesen így áll a dolog, mikor mi a szellemekkel érintkezünk. Ha tanulni akarunk az ő iskolájukban, tanfolyamot kell végeznünk velők; de épp úgy, mint itt közöttünk is, jól ki kell választanunk tanárainkat és szorgalmasan kell munkálkodnunk.

Már említettük, hogy a magasabb szellemek csak komoly körökben jelennek meg, kiváltképpen, ahol a jóra való törekvést illetőleg teljes gondolati és érzelmi egyetértés van. Onnan, ahol felületes és léha kérdéseket intéznek hozzájuk, épen úgy elvonulnak, mint az okosak az emberek között; így azután szabad marad a tér a hazudozó és tétlen szellemek számára, akik mindenütt ólálkodnak és lesik az alkalmat, hogy gúnyolódhassanak és mulathassanak a mi rovásunkra. Mi lesz az ilyen körben a komoly kérdéssel? Megfelelnek reá; de ki felel reá? Épen olyan ez, mintha valaki egy vígan dorbézoló csoport felé ezeket a kérdéseket kiáltaná: Mi a lélek? Mi a halál? Vagy más efféle épületes dolgokat. Ha komoly feleletet óhajtunk, legyünk magunk is komolyak a szó teljes értelmében és fogadjunk el minden szükséges föltételt, csakis így kaphatunk nagy dolgokat. Legyünk nagyon szorgalmasak és kitartók a tanulásban, különben elhagynak minket a magasabb szellemek, mint a tanító hanyag tanítványát.

IX.

A tárgyak mozgása kétségtelen tény. Már most meg kell tudnunk, hogy ebben a mozgásban van-e értelmi nyilvánulás vagy nincs, és ha van, mely forrásból ered ez a nyilvánulás?

Nem beszélünk most bizonyos tárgyakra értelmes mozgásáról, sem a szóbeli közleményekről, sőt a médium által közvetlenül leírt dolgokról sem. A jelenségeknek ez a neme elég világos azok előtt, akik látták és tanulmányozták, de első tekintetre nem eléggé független az akarattól, hogy meggyőződést keltsen a kezdő megfigyelőben. Mi tehát csupán azt az írást említjük, amelyet valamely tárgyhoz, pl. kosárhoz vagy deszkához erősített írón útján kapunk. Az a mód, amellyel a médium az ujját a tárgyra helyezi, teljesen kizárja, amint már említettük, annak a lehetőségét, hogy bár a legnagyobb ügyességgel is képes volna, akármely módon is, az írás vonásait céljainak megfelelő módon létrehozni. Tegyük fel azonban, hogy valami csodálatos ügyesség által még a legélesebben vizsgálódó szemet is képes megteveszteni; hogyan magyarázzuk meg azt, hogy az írón alól kikerült feleletek olyan természetűek, miképp teljesen kiesnek a médium fogalomköréből és ismeretköréből? Jegyezzük meg jól azt is, hogy nem egy szótagból álló feleletekről van itt szó, hanem néhány legnagyobb gyorsasággal irt oldalról; akár váratlanul rögtönözték, vagy az valamely meghatározott kérdésre történt. Gyakran az irodalom ismeretétől távol álló médium keze alól olyan költemények kerülnek ki, melyek kifogástalan emelkedett hangulatnak és tiszták, s amelyeket meg nem tagadnának a legjobb költők sem. Még inkább növeli a dolog különösségét az, hogy a jelenségek mindenütt előfordulnak és a médiumok a végtelenségig szaporodnak. Ezek a tények valók-e vagy sem? Csak azt az egyet felelhetjük erre: lássátok és tanulmányozzátok, az arra való alkalmakban hiányt nem fogtok szenvedni, de főképpen gyakran, hosszasan és a megkövetelt feltételekhez híven végezzétek a megfigyeléseket. Mit felelnek a tiszta igazságra a tagadók? Azt mondják: megcsal titeket a

szemfényvesztés, vagy a képzelet játszik veletek. Először is azt feleljük erre, hogy nem szabad a szemfényvesztés szót ott használni, ahol semmi haszon sem kecsegtet; mert a szemfényvesztők nem úzik mesterségüket ingyen. Legjobb esetben tehát misztifikáció volna az egész; de micsoda különös dolog útján történhetett volna meg, hogy a világ egyik végétől a másikig valamely misztifikáló egy és ugyanabban az időben egyetértőleg abban állapotodott volna meg, hogy mind ugyanazt fogják cselekedni és egyenlő hatásokat fognak előidézni. Valamint hogy egy és ugyanarra a dologra vonatkozólag, különböző nyelveken, ha nem is szóról-szóra, de értelmileg teljesen azonos feleleteket adnak? Hogyan és mi célból állanának szolgálatába ilyen mozgalomnak tekintélyes, komoly, tiszteletreméltó és tanult emberek? Hogyan találják meg a gyermekekben is a kellő türelmet és ügyességet? Ha ugyanis a médiumok nem szenvedőleges eszközök, akkor olyan ügyességre és ismeretre volna szükségük, ami semmiképpen sem férne össze bizonyos korral és bizonyos társadalmi állásokkal.

Erre meg azt mondják, ha nem csalt senki, akkor hát önámítás esete foroghatna fenn. Logikusan gondolkodva, van bizonyos nyomatéka annak, hogy milyenek a tanuk; vagy azt kell kérdeznünk, hogy csakis a tudatlanok közül kerülnek-e ki a szellemtan hívei, kiknek mai nap már ezrekre megy a számuk? Annyira rendkívüliek a jelenségek, melyekre a spiritizmus támaszkodik, hogy képesek vagyunk felfogni az ellenfelek kételkedését; de azt nem hagyhatjuk, hogy bizonyos hitetlenek jogot formálnak arra, hogy józanésszel csak ők maguk rendelkezhesenek, és tekintetre sem méltatva elleneiknek társadalmi állását, erkölcsi értékét, kivétel nélkül balga embereknek minősítik mindazokat, kik velük egy nézeten nincsenek. Minden helyesen ítélő ember szemében, ha nem is épen bizonyíték, de legalább az illetők mellett szóló feltevés lesz az a vélemény, mely olyan felvilágosodott emberektől származik, kik sokáig láttak és tanulmányoztak valamit és elmélkedtek is fölötte; any-

nyival is inkább, ha az a vélemény képes volt lekötni komoly emberek figyelmét, kiknek nem áll érdekükben valamely tévedést terjeszteni, sem rá nem érnek, hogy idejüket hitvány dolgokra vesztegessék.

X.

Van az ellenvetések között néhány legalább a látszat szerint kiválóbb, mert komoly egyének megfigyeléséből származik.

Ez ellenvetések egyike bizonyos szellemek beszédén alapszik, amelyet nem tartanak ahhoz a fokozathoz illőnek, melyen a természet fölött álló lényeket képzelni szokás. Ha visszatekinünk a tannak főntebb közölt összefoglalására, láthatjuk, hogy a szellemek maguk tanítanak minket arra, hogy ők ismeret és erkölcsi minőség tekintetében sem egyformák, és hogy nem szabad minden szavukat készpénznek vennünk. Az értelmes emberek dolga megkülönböztetni a jót a rossztól. Valóban, akik ebből azt következtetik, hogy csupán gonosz lényekkel van dolgunk, kiknek egyetlen foglalkozásuk az, hogy minket misztifikációjukkal megtévesszenek: azok nem ismernek oly körökben kapott közleményeket, amelyek csupán magasabb szellemektől származnak, különben nem gondolkoznának így.

Bosszantó dolog az, hogy a véletlen oly rossz szolgálattal tett, hogy a szellemvilágnak csupán rossz oldalát mutatta meg nekik; mert nem akarjuk föltételezni, hogy rokonszenves hajlamánál fogva inkább gonosz, mint jó szellemeket, t. i. hazugokat vagy olyanokat, kik felháborítóan durva nyelven beszélnek, vonzanak magukhoz. Inkább azt állapíthatjuk meg ebből, hogy elveiknek a szilárdsága nem elég hatalmas arra, hogy a gonoszt eltávolítsa; és bizonyos örömet levén abban, hogy e tekintetben kíváncsiságukat, kielégíthet, a gonosz szellemek fölhasználják a jó alkalmat és közéjük csempézik magukat, míg a jók eltávolodnak.

Ha ezek alapján akarnánk ítélni a szellemek kérdésében, az annyi volna, mintha valamely nép jellemét abból ítélnék meg, amit valamely ostoba vagy rosszhírű emberek gyülekezetében beszélnek vagy cselekednek, ahová sem a bölcsék, sem az értelmes emberek soha be nem teszik a lábukat. Az így ítéelőkkal úgy áll a dolog, mint azzal az idegennel, ki a fővárosnak éppen a legcsúnyább külső városrészében érkezik meg és a főváros egész lakosságát ennek a városrésznek alacsony szokásai és beszéde után ítéli meg. A szellemek világában is megvan a jó és a rossz társaság. Tessék a kétkedőknek azt tanulmányozni, ami a válogatottabb szellemek között történik: akkor meglátják, hogy az előkelő városrész egészen mást foglal magában, mint a köznép területe. De — kérdik — hát eljönnek-e hozzánk az előkelő szellemek? Erre mi azt feleljük: ne maradjatok a külvárosban, lássatok, figyeljetek és akkor ítélhettek; a tények az egész világ számára megvannak, ha a kutatók csak azok közül nem valók, akikre Jézus mondotta, hogy „látván, nem látnak és hallván, nem hallanak”.

Az ellenkező vélemények egyik neme azt hangoztatja, hogy a szellemi közleményekben és a szellemi téren mutatkozó összes anyagi jelenségekben csupán valamely ördögi erőnek, újabb Proteusnak közreműködését látja, ki mindenféle alakban megjelenik, csakhogy minél inkább felhasználhasson minket a rosszra. Nem tartjuk komoly vizsgálódás eredményének ezt a nézetet, azért, meg sem állunk ennél a véleménynél. Megfelelünk reá, amidőn csak annyit mondunk: ha így állana a dolog, meg kellene vallanunk, hogy az ördög néha nagyon okos, nagyon ésszerű és főképpen nagyon erkölcsös lehet; vagy éppen azt kellene mondanunk, hogy vannak jó ördögök is.

Tényleg, hogyan higgyük el, hogy Isten csak a rossz szellemeknek engedné azért meg, miképp köztünk megjelenhessenek, hogy megrontsanak minket, és nem adná nekünk ennek ellensúlyozására a jó szellemek tanácsait? Ha nem tehetné Isten, az tehetetlenség volna; ha pedig tehetné, de nem jól

tenné, az nem férne össze az ő jóságával. Istenkáromlás volna, akár az egyiket, akár a másikat feltételeznünk. Jegyezzük meg, hogy ha elismerik azt, miképp a közlések gonosz szellemektől erednek, az annyi volna, mintha elismernék e jelenségek alapelvét; de attól a pillanattól fogva, hogy ezek a jelenségek léteznek, ezek csakis Isten engedelmével lehetnek. Hogyan lehet istentelenség nélkül azt hinnünk, hogy Isten csakis a gonoszt engedi megnyilatkozni a jónak a kizárásával? Ez Isten káromlása volna, és a józanész és a vallás legegyszerűbb fogalmával is ellenkeznék.

XI.

Azt is mondják, furcsa dolog, hogy csupán ismerős emberek szelleméről beszélünk és kérdik, miért jelentkezhetnek csak azok? Tévedés ez, mely mint sok más hasonló, felületes megfigyelésből származott. Az önként és váratlanul jelentkező szellemek között sokkal több az ismeretlen, mint a kiválónak ismert emberek szelleme, és azok rendszeren valamely közönyös, vagy képletes, vagy jellegzetes néven jelentkeznek. Ha pedig szellemeket idézünk, akkor - ha nem rokonok vagy barátok azok - sokkal természetesebb olyant idéznünk, akit ismertünk, mint akit nem ismertünk. A kiválók nevei sokkal feltűnőbbek, azért szokás jobban törődni velük.

Azt is különösnek tartják, hogy az elsőrendű emberek szellemei egész otthoniasan megjelennek hívásunkra és olyan csekélységekkel foglalkoznak, amilyenekkel életükben nem szoktak volt foglalkozni. De ezen cseppet sem ütköznek meg azok, akik tudják, hogy az embernek a szellemvilágban nem ad felsőbbiséget a hatalom vagy tekintély, melynek itt a földön örvendett. A szellemek megerősítik ezzel az evangélium szavait: aki magát felmagasztalja, megaláztatik, aki magát megaláztatja, felmagasztaltatik. Ez arra a rangra vonatkozik, melyet mindegyikünk közöttük el fog foglalni, s így lehet, hogy aki első volt a földön, az utolsó lehet a szellemvilágban. Aki előtt

fejet hajtottunk, amíg itt élt, úgy kerülhet közénk, mint a leg-alázatosabb munkás, mert megválva az élettől, megvált egyúttal teljes nagyságától is, és a leghatalmasabb uralkodó odaát a legutolsó katonájánál is alább kerülhet.

XII.

A megfigyelések útján bebizonyított és maguk a szellemek által megerősített tény az, hogy az alantas szellemek gyakran élnek ismert és tiszteletreméltó nevekkel. Ki biztosíthat, tehát minket arról, hogy p. o. azok a szellemek, akik magukat Sokratesnek, Julius Cézárnak, Nagy Károlynak, Fénelonnak, Napóleonnak vagy Washingtonnak, stb.-nek nevezik, csakugyan az említett személyekéi voltak-e? Megvan ez a kétely a szellemtannak bizonyos igen buzgó híveiben is, kik elfogadják a szellemek megjelenését és nyilvánulását, de azt kérdik, hogyan ellenőrizhetjük azok személyazonosságát? Valóban nehéz ennek az ellenőrzése. És ha az olyan hiteles eljárással nem is ejthető meg, mint valami hivatalos eljárás: legalább is bizonyos jelekből való következtetés útján megtehető.

Ha olyan egyénnek a szelleme nyilatkozik, akit ismertünk, p. o. rokoné vagy baráté, különösen, ha nem régen halt meg, az rendesen úgy történik, hogy az illetőnek beszéde teljesen olyan jellegű, mint amilyennek ismertük; már ez is a személyazonosság egyik jele. Ha azonban a szellem oly bizalmas dolgokról beszél és oly családi körülményeket említ, melyekről egyedül az tudhat, akihez a szót intézi: akkor már úgyszólván nem volna szabad kételkednünk. A fiú semmi esetre sem fogja máséval összetéveszteni atyjának vagy anyjának beszédét, valamint a szülők sem a gyermekükét. Annyira megragadó néha az ilyen bizalmas dolgok idézése, hogy képes a leghitелlenebb embert is meggyőzni. A legelfásultabb kételkedő csaknem kővé mered gyakran, mikor előtte v áratlanul ilyen leleplezések történnek.

Más nagyon jellemző körülmény is segít a személyazonosságot megállapítanunk. Mondtuk már, hogy a médium írása rendszeren megváltozik, ha újabb szellem jelentkezik, és hogy ugyanegy szellemmel ugyanaz az írás kerül mindenkor ki a keze alól. Bebizonyult néha, különösen a nem rég elhalt személyekre vonatkozólag, hogy az ilyen írás szakasztott mása volt az élő korukbeli írásuknak, s láttak már tökéletesen egyező névalírásokat is. Távoll állunk attól, hogy szabály gyanánt vagy éppen állandóan tapasztalhatókként említsük fel ezeket a tényeket, de igenis megfigyelésre méltóknak tartjuk.

Csakis bizonyos tisztultsági fokig jutott szellemek szabadultak meg a testi befolyásoktól; míg azok, akik még nem váltak el teljesen a testüktől, azaz nem dematerializálódtak, amint ők mondják, megtartják legnagyobb részét a földön bírt fogalmaiknak, hajlamaiknak és sajátságaiknak. Ez is a felismerhetőség egyik eszköze. Vannak azonban, különösen a jelenségek nagy tömegében, olyan részletek is, amelyeket csakis gondos és kitartó megfigyelés útján lehet felfedezni. Találkozunk oly írók szellemével, kik megbírálják saját munkájukat vagy tanaikat, és ezekből bizonyos részeket helybenhagynak vagy elítélnék. Mások oly dolgokat említenek fel elmúlt életükből vagy halálukra vonatkozólag, amelyek részben teljesen ismeretlenek előttünk, részben pedig kevésbé ismertek. Ezek mind legalább is erkölcsi bizonyítékok a személyazonosság mellett, az egyedüliek, melyeket absztrakt dolgok mellett felhozhatunk.

Ha tehát valamely megidézett szellem azonosságát bizonyos pontig némely esetben megállapíthatjuk, nincs okunk azt hinni, hogy ugyanazt meg nem tehetjük más esetekben is. Ha pedig a régebben elhaltak esetében nem rendelkezünk ugyanazon eszközökkel, még mindig megmarad a nyelv és a jellem - ismertető eszköz gyanánt. Mert bizonyos, hogy jó ember szelleme nem beszélhet úgy, mint romlott vagy erkölcsetlen ember szelleme. Azok a szellemek, kik szeretnek tekinté-

lyes név hangoztatása mellett megjelenni, hamar elárulják magukat beszédük és elveik által. Aki például Fénelonnak nevezné magát, azonnal elárulná csalását, ha csak véletlenül is olyat mondana, ami sérti a jó ízlést és az erkölcsöt. Ha ellenben mindig tiszták nyilvánított gondolatai, ha egymással nem ellenkeznek és állandóan megmaradnak a Fénelon jellemének megfelelő magaslaton: nincs okunk rá, hogy személyazonosságát kétségbe vonjuk; különben fel kellene tételeznünk, hogy a mindig csak jót hirdető szellem szándékosan hazudhatnék, anélkül, hogy ez valami haszonnal járna. A tapasztalat arra tanít, hogy az ugyanegy fokozaton levő szellemek, kik egyenlő jelleműek és érzelműek, egy csoportta vagy családdá egyesülnek. De számuk megszámlálhatatlan és távol állunk attól, hogy valamennyit ismerhetnénk, sőt a legtöbbjének nevét sem tudjuk. Valamely, Fénelonnal egy csoportba tartozó szellem eljöhet tehát az ő nevében és helyette, sőt gyakran annak a megbízásából, mint küldöttje. Ilyenkor az illető a küldőnek neve alatt jelenik meg, mert azonos vele és helyettesítheti őt, mivel nekünk névre van szükségünk, hogy a gondolatainkat hozzá köthessük. Elvégre azonban mit bánjuk mi azt, hogy valóban Fénelon-e az a szellem vagy más, ha mindig csak jóra oktat, és épen úgy beszél, amint ahogy maga Fénelon beszélne. A fő az, hogy jó szellem, és mellékes, hogy milyen nevet visel, mert a név gyakran csak épen arra való, hogy gondolatainkat hozzá kössük. Nem így áll a dolog, mikor bizalmas közleményekről van szó; de amint már mondtuk, az ilyen esetekben a személyazonosság bizonyítékai valamely különösen világos módon mutatkozhatnak.

Elvégre bizonyos, hogy a szellemek helyettesítése nagyon sok félreértésre adhat okot és nagy tévedéseket, sőt csalásokat eredményezhet. Ez a *gyakorlati spiritizmus* egyik nehézsége. Nem mondtuk azonban soha, hogy a spiritizmus könnyű tudomány, sem azt, hogy játszva, könnyebben lehet megtanulni, mint más tudományt. Nem győzzük eléggé ismételni, hogy

szorgalmas, sőt gyakran igen hosszantartó tanulás kell hozzá. Mivel midig kieroszakolnunk nem lehet az eseményeket, meg kell várnunk, míg maguktól jelentkeznek. Ez meg gyakran olyan körülmények között történik, amilyenekre legkevésbé gondolunk. A figyelmes és türelmes vizsgálódó számára bőséggel mutatkoznak a jelenségek, melyeknek ezer meg ezer árnyalatát fedezi föl és ezek mind világosságul szolgálnak. Ugyanez áll a közönséges tudományokra nézve is, míg a felületes ember a virágban csak valami szép alakulást lát, addig a tudós gondolkozása számára kincseket fedez fel benne

XIII.

A fent említett megfigyelések arra készítetnek, hogy egy másik nehézségről is beszéljünk néhány szót, t. i. a különbségről, mely a szellemek beszédében tapasztalható.

Mivelhogy a szellemek tudás és erkölcsiség dolgában nagyon különböznek egymástól, világos, hogy egymással egészen ellenkező megoldását adhatják aszerint egy és ugyanazon kérdésnek, hogy milyen fokozatot értek el ők. Egészen úgy, mintha felváltva intéznénk ugyanegy kérdést az emberek közül először tudóshoz, azután tudatlanhoz, majd pedig egy olyanhoz, aki gonosz tréfákat kedvel. A dolog lényege az, amint már mondtuk, hogy legyen tudomásunk arról, kihez fordultunk.

Azt kérdik azonban tőlünk, hogyan lehetséges az, hogy felsőbbnek ismert lények ne értenének mindenkor egyet? Mindenekelőtt azt feleljük erre, hogy a felhozandó októl függetlenül vannak más okok is, melyük eltekintve a szellemek milyenségétől, bizonyos mértékben befolyásolhatják a feleletek természetét. Olyan főkérdés ez, amire a tanulmányozás hosszantartó figyelmet, mély betekintést és mindenekfölött megfelelő viselkedést és kitartást igényel, amint azt elvégre az emberi tudományok is megkívánják. Évek kellene ahhoz, hogy valaki középszerű orvossá és az életnek háromnegyed része, hogy tudóssá lehessen; a végtelenség tudományát pedig néhány óra

alatt akarnák meg szerezni! El ne tévesszük: a spiritizmus tudománya megmérhetetlen, érinti a metafizikának s a társadalmi rendnek minden kérdését és egész világot nyit meg számunkra. Csodálkozhatunk-e tehát, hogy idő, még pedig sok idő kell ahhoz, hogy ezt megismerhessük?

Az ellenmondások először is nem mindig olyan valóságosak, amilyeneknek látszhatnak. Nem látjuk-e naponként, hogy sok ember ugyanegy tudományt hirdet és azt a legkülönbözőbben értelmezi; hogy egy dologról beszélnek, bár különböző kifejezésekkel élnek és más-más szempontból tekintik, noha alapjában egy és ugyanaz a fogalom? Számoljuk meg, ha lehet, hányféleképp magyarázták már a nyelvtant! Tervük hozzá még, hogy a felelet alakja gyakran a kérdés alakjától függ. Gyermekekesség volna tehát ott ellenmondást látni, ahol gyakran csupán a szavakban van eltérés. A magasabb szellemek nem kötik magukat a beszéd alakjához; náluk a gondolat alapja a fő. Vegyük tehát a lélek értelmezését. Minthogy e szónak külön elfogadott határozott jelentése nincs, a szellemek ép úgy különféleképp értelmezhet, mint mi. Egyik azt mondhatná, hogy a lélek az élet elve, a másik, hogy éltető szikra, a harmadik belsőnek, a negyedik külsőnek mondhatná stb. Mindenkinek igaza volna a maga szempontjából. Azt is hihetnők, hogy némelyikük materialista elveket hirdet, pedig nincsen így. Ugyanígy vagyunk Isten fogalmának értelmezésével is. Lehetne minden dolognak az elve, a mindenség teremtője, a korlátlan értelem, a végtelenség, nagy szellem stb. Végül pedig mégis csak Isten maradna. Térjünk át végül a szellemek osztályozására. Szakadatlan sorát alkotják a különböző fokozatoknak, az alantastól a magasig, az osztályozás tehát korlátlan. Az egyik három, a másik öt, tíz vagy húsz osztályt különböztethetne meg tetszése szerint anélkül, hogy egyik is tévedne. Például szolgálnak nekünk ebben az összes emberi tudományok. Minden tudósnak megvan a maga rendszere; a rendszerek változnak, de a tudomány nem változik. Tanuljuk bár Linné, Jussieu vagy

Turnefort rendszere szerint a növénytant, mindenkép növénytant fogunk tanulni. Hagyjunk fel tehát azzal, hogy tisztán megegyezéstől függő dolgoknak nagyobb fontosságot, tulajdonítsunk, mint ahogyan azt megérdemlik; tartsuk magunkat az egyedüli igazán komoly dologhoz és jól átgondolván valamit, gyakran akadunk a legeltérőbbeknek látszó dolgokban oly hasonlatosságokra, amelyeket szem elől tévesztettünk legelső megfigyelésünk alkalmával.

XIV.

Egyszerűen figyelmen kívül hagynók bizonyos kétkedőknek ellenvetéseit, melyeket arra alapítanak, hogy némely szellem helyesírási hibákat ejtett a közleményeiben, ha nem szolgáltatna ez alkalmat egy lényeges megjegyzésre. Helyben kell hagynunk, hogy a szellemek helyesírása nem mindig kifogástalan; de nagyon gyengén okoskodunk, ha még ezt is bírálat tárgyává akarjuk tenni, mondván: mivel a szellemek mindent tudnak, tudniuk kellene a helyesírást is. Elsorolhatnánk ellenvetésül azt a sok ilyenmű hibát, melyet a világ legbölcsebb emberei ejtettek, anélkül, hogy érdemükből ez levont volna valamit; csakhogy ez esetben sokkal komolyabb kérdés előtt állunk. A szellemek, különösen a magasabb szellemek előtt az eszme minden, az alak pedig semmi. Amint szabaddá váltak az anyagtól, maguk között a gondolat gyorsaságával beszélnek, mivel magát, a gondolatot adják át egymásnak minden közvetítő eszköz nélkül. Nagyon kényelmetlenül érezhetik tehát magukat, mikor kénytelenek azért, hogy velünk megérttethessék magukat, az emberi nyelvek hosszadalmas és zavaros alakjait használni. Főképp mivel elégtelen és tökéletlen ez a nyelv arra, hogy minden fogalmat kifejezhessenek vele.

Maguk is mondják ezt, és érdekes látni, miképp igyekeznek csökkenteni ezt a nehézséget. Magunk is így járnánk, ha olyan nyelven kellene magunkat valakivel megérttetnünk, amelynek sokkal hosszabb szói, valamint hosszabb és szegé-

nyebb kifejezésmódjai volnának, mint az általunk használt nyelvnek. Ilyen zavarban van a nagy tehetségű ember, kit türelmetlenné tesz az írás lassúsága, mivel tolla soha sem éri utol gondolatait. Megérthetjük ezek után, mily keveset törődnek a szellemek a helyesírás gyermekességével, mikor szerfölkött fontos és komoly oktatást akarnak adni. Nem elég csudálatos már maga az is, hogy ők különbség nélkül minden nyelven beszélnek hozzánk és értik valamennyit? Ebből azonban még nem kell azt következtetni, hogy nincs tudomásuk a szokásos nyelvjavításokról, figyelembe veszik ők azt, mikor szükség van rá. Például az általuk tollba mondott költemények a médium tudatlanságának dacára gyakran a legszigorúbb helyesírónak a bírálatát is kiállják.

XV.

Vannak olyan emberek is, akik mindenütt és mindenben, amit nem ismernek, veszedelmet látnak és nem előnyös következtetést vonnak le abból is, hogy némelyek elmebetegek lettek, miután ebbe a tanulmányba mélyedtek. Hogyan lehet józaneszű embereknek komoly ellenvetést látni ebben? Nem ugyanazt a hatást gyakorolja-e minden más szellemi foglalkozás a gyenge agyra? Tudjuk-e a számát a sok tébolyodottnak és rögeszmésnek, kinek a mennyiségtan, az orvosi tudomány, a zene, a bölcsészet és más tanulmány zavarta meg az elméjét? Kell-e ezért kárhoytatnunk ezeket a tudományokat? Mit mutat ez? A testi munka által a karjainkat és a lábainkat nyomorítjuk meg, melyek az anyagi működés eszközei, az értelmi munka által pedig agyunkat rongáljuk meg, mely a gondolkozás eszköze. Azért azonban, hogy az eszköz törött, nem törött a szellem. A szellem sértetlen, és ha megszabadult az anyagtól, nem veszi kevésbé hasznát képességeinek. A maga nemében az ember ilyenkor vértanúja a munkának.

A szellemnek minden nagy elfoglaltság okozhat örületet; a tudományok, a művészetek, sőt a vallás is egyaránt elő-

idézhet azt, Az örület legelső oka az agynak szervi hajlandósága, mely többé vagy kevésbé fogékonyvá teszi bizonyos benyomások iránt. Ha már egyszer megvan a hajlandóság, akkor az örület a főfoglalkozással kapcsolatos jelleget ölt, mely rögeszmévé válik. Éppen úgy lehet a szellem is rögeszméje annak, aki foglalkozik vele, mint akár Isten, az angyalok, az ördög, a vagyon, a hatalom, valamely művészet vagy tudomány, az anyaság, vagy valamely politikai vagy társadalmi rendszer. Valószínű, hogy a vallásos őrjöngő a spiritizmusnak lett volna örültjévé, ha főképpen ezzel foglalkozott, volna, amint a spiritizmustól megőrült ember is a körülmények szerint más által tébolyodhatott volna meg.

Én tehát azt mondom, hogy a spiritizmusnak e tekintetben semmi kiváltsága sincs, sőt messzebb megyek ennél és azt állítom: a jól megértett spiritizmus óvszer az elmebaj ellen.

Az elmezavarodás leggyakoribb okai közé kell sorolnunk a csalódásokat, a szerencsétlenségeket és a megakadályozott hajlamokat, melyek egyszersmind legtöbbszörre okozói az öngyilkosságnak is. A valódi spiritizta azonban oly magas szempontból nézi a földi dolgokat, oly kicsinyeknek és jelentékteleneknek látszanak azok a reá várakozó jövőhöz képest és annyira rövid és futólagos neki ez az élet, hogy a földi bonyodalmakat csak kellemetlen utazási eseményeknek tekinti. Ami más embernél heves felindulást okozna, az a valódi spiritistát csak közepes mértékben érinti, mert tudja, hogy a földi gondok csak előmenetelét szolgáló megpróbáltatások, hogyha zúgolódás nélkül képes azokat elviselni; és mert oly mértékben látja majd hasznát küzdelmének, amilyen bátran bírta azokat kiállni.

Meggyőződése őt oly fokú megadásra bírja, mely megóvjá a kétségbeeséstől, s ebből kifolyólag a haladéktalanul bekövetkező örülettől vagy öngyilkosságtól is. A valódi spiritizta a szellemekkel való érintkezés alkalmával látott jelenségekből azt is tudja, hogy milyen sors vár mindazokra, akik

szándékosan rövidítik meg napjaikat a földön. Az ilyen látványok igen alkalmasak arra, hogy gondolkozóvá tegyék őt. Nagy számmal vannak olyanok is, akiket visszatartottak, mikor megindultak ezen a veszedelmes lejtőn. Ez egyike a spiritizmus eredményeinek. Neveessenek bár rajta a hitetlenek, amennyit akarnak, kívánom, hogy legyen részük mindabban a vigasztalásban, amit a spiritizmus nyújt azoknak, kik érdemesnek tartották, hogy behatoljanak titokzatos mélységeibe.

Az ijedelem is az elmezavarodás okai közé tartozik és nem egy agy megbomlásának volt az ördög az oka. Tudjuk-e hányan lettek annak áldozatai, hogy gyöngé szellemű embereket a pokol képével kínozták, amit azután igyekeztek minél félelmetesebbé tenni holmi torz részletek által? Mondják, hogy az ördöggel csak a kis gyermekeket ijesztik, akárcsak a mussal, vagy a veszett farkassal, és hogy ez csak arra való fogás, hogy jól viseljék magukat; csakhogy azután, amikor már nem félnek tőle, annál rosszabbak lesznek, mint aminők voltak. Ilyen szép eredményre való törekvésből származik aztán az a számos epilepszia, amit az érzékeny agy megrendítése idéz elő. Nagyon gyenge volna a vallás, ha hatalma csupán a félelem befolyásától függne; de szerencsére nem így áll a dolog. Vanak más eszközei a vallásnak, hogy a lélekre hathasson. Sokkal hatásosabb és komolyabb eszközöket ad neki a spiritizmus, ha tudja, hogyan használja azokat; mert a dolgok valóságát mutatja meg és így semlegesíti a felfokozott félelem által okozott veszedelmes hatásokat.

XVI.

Még két ellenvetést kell megvizsgálnunk és valamennyi közül csakis ez a kettő érdemli meg valóban az ellenvetés nevet, mivel megokolt elméleten alapszik. Mind a kettő helybenhagyja úgy az anyagi, mint az erkölcsi jelenségek valóságát, de kizárja a szellemek közreműködését.

Az egyik szerint a szellemeknek tulajdonított jelenségek mind csupán delejes hatások lennének. A médiumok abban az állapotban lennének, amit éber szomnambulizmusnak nevezhetnénk. Olyan jelenség ez, amelyet mindenki láthatott, aki tanulmányozta a delejességet. Ebben az állapotban értelmi képességeink a rendesnél nagyobb fejlettségre tesznek szert, és közvetlen észrevételeink köre túlterjed rendes befogadóképességünk határain. Eszerint a médium világos látásánál fogva önmagából merítene mindent, amit beszél, és amit észrevételeiből közül velünk még azokról is, melyek rendes állapotában teljesen idegenek előtte.

Mi, akik harmincöt évnél több idő óta tanulmányoztuk a szomnambulizmus minden változatát, és láttuk csodálatos jelenségeit. Megvalljuk, hogy sok szellemi jelenséget lehet éppen általa megmagyarázni; de hosszantartó és figyelmes vizsgálódás egész tömeg oly esetet tár fel, melyben anyagilag ki van zárva, hogy a médium másképp szerepelhessen, mint valami passzív eszköz. Akik a fent említett nézet hívei, azoknak is csak azt mondhatjuk, amit a többinek: „Nézzétek és figyeljétek meg, mert bizonyára nem mindent láttatok még.” Nézetük ellenében pedig két meggondolni való dolgot hoztunk fel, amit az ő saját tanukból vettünk. Honnan származott a szellemtan elmélete? Talán olyan képzelt rendszer-e az, amelyet némely ember azért talált ki, hogy megmagyarázza általa az eseményeket? Éppen nem az. Ki talált tehát reá? Éppen azok a médiumok, akiknek oly nagyfokú tisztánlátást tulajdonítatok. Ha tehát ez a világos látás olyan, amilyennek tartjátok, miért tulajdonították volna a médiumok a szellemeknek azt, amit önmagukban fejtettek ki? Hogyan adtak volna olyan pontos, logikus és magas utasítást nekünk arra nézve, hogy milyen természetűek az emberfölötti értelmiségek? Két dolog közül az egyik áll: vagy tisztán látnak a médiumok, vagy nem. Ha tisztán látnak, és mi megbízunk abban, hogy csakis igazat mondanak: akkor ellenmondásba keveredünk, ha azt mondjuk, hogy

nincs igazuk. Ha pedig minden jelenségnek a médium volna a forrása, akkor azonos jelenségek származnának egy és ugyanazon egyéntől, és nem hallhatnánk valakit egymástól eltérő módon beszélni, azt sem hallhatnánk, hogy egymásután legelentéesebb állításokat fejt ki. A médium útján létrejött jelenségeknek nem egységes volta a források különbözősége mellett bizonyít. Így tehát, ha a médiumban magában mindazt nem találjuk meg, amit mond, okvetlenül kívülről kell azt keresnünk.

Más ellenvetés szerint a médium ugyan a jelenségek forrása, de nem önmagából merít, mint a szomnambulizmus hívei állítják, hanem a környezetéből. Eszerint a médium valami tükörféle volna, mely híven visszatükrözi az őt környező személyeknek minden fogalmát, gondolatát és ismeretét, és semmi olyat nem mondana, ami legalább néhány jelenlevő ember előtt ismeretes ne volna. Nem lehetne akkor tagadni azt, ami a tan egyik alapelve, hogy t. i. a jelenlevők befolyást gyakorolnak a jelenség természetére. Csakhogy egészen másféle ez a befolyás, mint amilyenek gondolják, és innen van az, hogy a médiumot a környezete gondolatai visszhangja gyanánt akarják feltüntetni. Távol áll ez a valóságtól, mert az esetek ezrei éppen az ellenkezőjét bizonyítják. Komoly tévedés ez, ami megint csak azt bizonyítja, mily veszedelmes korán levonni a következtetést. Ezek az emberek nem tagadják a természeti eseményeket, melyekről a közönséges tudomány nem képes számot adni, de a szellemek jelenlétét elfogadni nem akarják. Valószínű volna az ő elméletük, ha minden jelenséget felkarolna, csakhogy éppen nem így áll a dolog. Hiába hivatkozunk ezek előtt arra, hogy a médiumnak bizonyos közleményei valamenyny jelenlevőnek gondolataitól, ismereteitől és nézeteitől teljesen eltérők, és hogy e közlemények gyakran rögtönözöttek, s ellenkeznek minden előbb ismert fogalommal. Ők nem foglalkoznak ilyen csekélységekkel. Azt mondják, hogy a gondolatok áramlása messze túlterjed azon a körön, mely minket közvetlenül környez, és hogy a médium olyan nagymértékben

visszfénye az egész emberiségnek, hogy ha nem a közelségéből meríti a sugalmakat, hát elmegy, s kívül keresi a városban, a környéken, az egész földtekén, sőt még a túlsó légkörökben is.

Nem gondolom, hogy ez az elmélet egyszerűbb és valószínűbb magyarázatot ad, mint a spiritizmus elmélete, mert más, még csudálatosabb okot tételez föl. Nem lehet észellenesebb az a felfogás, hogy a térségeket benépesítő és velünk állandóan érintkező lények közlik velünk gondolataikat, mint az a feltevés, hogy az egész világegyetem általános kisugárzása minden irányból jöve, valamely egyénnek az agyában összpontosulhat.

Még egyszer kiemelem azt a főpontot, amit sohasem elég hangoztatnom, hogy t.i. a szomnambulizmusra és a visszátükröződőre alapított elméletet néhány ember képzelete alkotta meg. Tehát egyéni nézet, melyet azért alkottak, hogy tényeket magyarázhassanak meg álaluk. Holott a szellemek tana nem embertől ered, hanem tollba mondták azt maguk azok az értelmes lények, akik a jelenséget létrehozták.

Tehát senki sem gondolt reá, sőt az általános vélemény el is vetette. Most tehát azt kérdezzük, honnan merítették a médiumok azt a tant, mely az egész földön senkinek a gondolatában meg nem volt; továbbá, hogy miféle csodálatosan összevágó körülmények okozták azt, hogy a földteke minden pontján szétszórtnan levő médiumok ezrei, kik sohasem látták egymást, egyetértően teljesen ugyanazt nyilatkoztatják ki? Ha a Franciaországban elsőnek feltűnt médiumot az Amerikában már ekkor elfogadott nézetek befolyásolták volna: micsoda különködésből kifolyólag kereste volna gondolatait 2000 mérföldnyire a tengeren túl a nyelvre és szokásokra nézve idegen népnél és nem a saját környezetében?

Van azonban még egy olyan körülmény, melyet nem eléggé vettek figyelembe. A legelső szellemi nyilatkozatokat ugyanis Franciaországban és Amerikában egyaránt nem írás és nem beszéd útján kapták, hanem az abc-nek megfelelő kopog-

tatás útján, mely kopogásokból szavakat és mondatokat állítottak össze. Ilyen módon tudatták a magukat leleplező lények az emberekkel azt is, hogy ők szellemek. Ha tehát feltételezhetjük, hogy az írás és a beszéd a médium gondolatait foglalja magában, nem tehetjük fel ugyanazt a kopogásokról, melyeknek jelentését azelőtt senki sem ismerhette.

Számos oly esetet idézhetnénk, melyben a nyilatkozó értelmes lény határozottan független akaratú, külön egyéniségnek bizonyult. Az ellenkező véleményűeket tehát megint csak arra utaljuk, hogy nagyobb gonddal végezzék megfigyeléseiket, és ha igazán és előítélet nélkül fogják tanulmányozni a dolgot, és nem ítélik meg, mielőtt mindent láttak volna: akkor be fogják látni, hogy elméletükkel képtelenek mindent bizonyítani. Csupán azt kérdezzük, hogy a nyilatkozó értelmes lény, legyen az bárki, miért nem felel általánosan ismert kérdésekre; például a kérdező nevét, korát, azt, hogy mi van a kezében, mit cselekedett tegnap, mi a holnapi terve stb. Ha a médium az ülésen jelenlevők gondolatainak tükre volna, akkor mi sem lenne könnyebb, mint ilyen kérdésekre felelni.

Az ellentábor megfordítja az érvelést és azzal a kérdéssel vág vissza, hogy a szellemek, akiknek mindent kell tudniuk, annál az axiómánál fogva: aki tudja a nehezet, tudja a könnyűt is, — miért nem tudnak ilyen egyszerű dolgot, és ebből azt következtetik, hogy ezek nem is szellemek. Ha valamely tudatlan, vagy gonosz tréfát kedvelő ember tudós testület elé állva, azt kérdezné például, hogy miért van világosság fényes déli időben: gondoljuk-e, hogy erre érdemesnek tartaná a testület komoly feleletet adni, vagy logikus volna-e a hallgatásból vagy a gúnyos feleletből megállapítanunk, hogy a testületnek minden tagja számár? Épen azért nem felelnek a hitvány és nevetséges kérdésekre, mivel akik nem, felelnek, magasabb szellemek és nem engednek játékot űzni magukkal. Inkább hallgatnak, vagy azt mondják, hogy foglalkozzunk komolyabb dolgokkal.

Végül azt kérdezzük, miért van az, hogy ezek a szellemek gyakran kitűzött időben jelennek meg és tűnnek el, és ha letelt a kitűzött idő, hiábavaló minden kérdés, vagy könyörgés, semmi sem tarthatja vissza őket? Hiszen ha a médium csupán a jelenlevők gondolatának a befolyása alatt, működnek, akkor a sok akarat egyesült ereje még fokozná, a médium tisztánlátását. Ha tehát nem enged a jelenlevők saját akaratával megerősített kívánságainak: annak az az oka, hogy reá és a környezetére nézve idegen befolyásnak enged, és hogy az idegen befolyás saját ügyetlenségét és egyéniségét árulja el.

A szellemtant illető kételkedés, ha az nem rendszeres, érdekbeli ellentétből ered, s csaknem mindenkor a tények hiányos ismeretéből származik. Ez pedig nem gátol meg bizonyos egyéneket, hogy úgy ne bánjanak ezzel a kérdéssel, mintha tökéletesen ismernék. Lehetünk nagyon szellemesek, sőt tanultak is, mégis hibásan ítélnénk. Az pedig a legelső jele annak, hogy hibás az ítéletünk, ha hibátlannak tartjuk a magunkét. Sokan a szellemi jelenségekben csupán kíváncsiságukat csiklandó dolgot látnak. Reméljük azonban, hogy majd ha elolvassák ezt a könyvet, be fogják látni, hogy ezek a különös jelenségek nem pusztá időtöltésre valók.

A szellemtan két részt foglal magában. Az egyik a jelenségek általános kísérleti része, a másik pedig az értelmi jelenségekre vonatkozó bölcséleti rész. Aki csupán az elsőt figyelte meg, az nem bír külön tudással, mint az, aki a természetant csak mulattató kísérletek útján ismerte meg anélkül, hogy a tudománynak mélyére hatolt volna. A valódi spiritizmus a szellemek által nyújtott oktatásban rejlik. És azok az ismeretek, melyeket ez a tanítás nyújt, sokkal fontosabbak, semhogy lehetséges volna másképp, mint magunkba szállva, csöndben és hosszasan folytatott komoly tanulmány útján megszerezni. Mert csakis ilyen feltétel mellett lehetséges végten sok jelenséget és olyan árnyalatokat megfigyelnünk, melyeket a felületés vizsgáló elszalaszt, és csakis ily feltétel mel-

lett szabad magunknak véleményt alkotnunk. Ha ennek a könyvnek nem volna más célja, mint hogy a kérdés komoly oldalát megmutassa és ily értelmű tanulmányokat elősegítsen, már ez is sok volna, és örvidenénk, hogy minket választottak ki ilyen munka elvégzésére, amiért tulajdonképpen semmi érdemet sem tulajdoníthatunk magunknak, mivel a benne foglalt elveket nem mi gondoltuk ki. Az érdem teljesen azokat a szellemeket illeti meg, akik tollba mondták a könyv tartalmát.

Reméljük, hogy még más eredménye is lesz ennek a könyvnek, t. i. az, hogy vezetőjük lesz a tudni vágyó embereknek, amennyiben megmutatja nekik az egyéni és a társadalmi előhaladás nagy és magas célját és egyúttal az utat is, melyen ezt a célt elérhet.

Fejezzük be egy utolsó megjegyzéssel. Akadtak csillagászok, akik a térségeket vizsgálván, igazolatlan és a mindenség törvényével ellentétben levő hézagokat találtak az égítetek elhelyeződésében, és ebből azt következtették, hogy azokat a hézagokat oly égítetek tölthet ki, melyeket ők még nem vettek észre. Továbbá olyan hatásokat tapasztaltak, melyeknek okát nem ismerték és így okoskodtak magukban: kell itt is világnak lennie, mert nem lehet itt hézag és ezeknek a hatásoknak valami okuknak kell lennie. Midőn így a hatásokból következtettek az okra, kiszámíthatták az okok elemeit és később a tények bizonyították előrelátásukat. Alkalmazzuk ezt az okoskodást egy másik fogalomcsoportra. Ha megfigyeljük a lények sorozatát, azt látjuk, hogy azok folytatólagos láncolatot képeznek, a durva anyagtól kezdve egészen a legértelmesebb emberig. Mekkora azonban a hézag az embertől Istenig, aki a kezdete és vége mindennek! Helyes-e tehát úgy okoskodnunk, hogy az embernél véget érnek a lánc szemei és ő átmenet nélkül hatol át azon a távolságon, mely őt a végtelenségtől elválasztja? Józan eszünk azt mondja, hogy az ember és Isten között is még fokozatoknak kell lenniük, valamint hogy a csillagászokat is józan eszük vezette arra, hogy az ismert világok között kell még is-

meretleneknek is lenniük. Melyik bölcselet tölti ki ezt a hézagot? A spiritizmus azt állítja, hogy a láthatatlan világ minden rendű lényvel van betöltve, és hogy ezek a lények nem mások, mint, a tökéletesedés különböző fokozatát elért embereknek szellemei. Eszerint minden összekapcsolódik egymással, minden egyetlen láncot képez a kezdettől a végig. Azok, akik tagadják a szellemek létét, töltsék ki azt a hézagot, és azok, kik ezen nevetnek, merjék csak kinevetni Istennek műveit és mindenhatóságát!

Allan Kardec.

ELSŐ KÖNYV

AZ ŐSOKOK

I. FEJEZET.
ISTEN

1. Isten és a végtelenség. — 2. Isten létezésének bizonyítékai.
— 3. Isten tulajdonságai. — 4. A többistenség.

Isten és a végtelenség

1. Mi az Isten?
„Isten a legmagasabb értelem, mindennek az ősoka.”^{6*}
2. Mit kell értenünk a „végtelenség” alatt?
„Aminek sem kezdete, sem vége nincs: az ismeretlent; minden végtelen, ami ismeretlen.”
3. Mondhatnánk-e, hogy Isten annyi, mint a végtelenség?
„Ez tökéletlen értelmezés. Az emberi nyelv szegénységére vall, mely nem alkalmas arra, hogy megmagyarázzuk vele az értelmét túlhaladó dolgokat.”
Isten a maga tökéletességében végtelen, de a végtelenség elvont fogalom. Azt mondani, hogy Isten a végtelenség, annyi volna, mint ha valamely dolognak a tulajdonságát felcserélnénk a dologgal magával és az ismeretlen dolgot értelmeznénk olyasmivel, ami még ismeretlenebb.

Isten létezésének bizonyítékai

4. Hol találhatjuk Isten létének bizonyítékait?
„Tudományotoknak ez axiómájában: ok nélkül

⁶ * A kérdéseket követő, idéző jelek közé helyezett tételek a szellemek feleletei. Az író megjegyzései nincsenek idézőjel közé foglalva

nincs okozat. Keressétek az okát mindennek, ami nem az ember műve és józan eszetek megadja a feleletet.”

Arra, hogy Istenben hihessünk, elég egy tekintetet vetnünk a teremtés művére. Van mindenség, tehát van annak oka is. Isten létében kételkedni annyi volna, mint tagadni, hogy minden okozatnak van oka és azt állítani, hogy a „semmi” képes volt valamit alkotni.

5. Mit következtethetünk a minden emberben meglevő benső érzésből, mely Isten létét sejtí?

„Azt, hogy van Isten; mert honnan támadna az az érzés, ha semmi alapja sem volna? Ez is annak az alapelvnek a folyománya, hogy ok nélkül nincsen okozat.”

6. Nem a nevelés és az elfogadott fogalmak teremthették-e meg bennünk az Isten létét illető titkos érzést?

„Ha így volna, miért éreznék ugyanezt a vadak is?”

Ha csupán a tanítás keltené bennünk azt az érzést, hogy van egy felsőbb lény, akkor nem volna általános ez az érzés, és mint a tudomány fogalmai csak azokban az emberekben lehetne meg, akik kellő oktatásban részesülhettek.

7. Megtalálhatnánk-e a dolgok alakulásának ős-okát. az anyag benső tulajdonságaiban?

„Mi volna akkor az oka ezeknek a tulajdonságoknak? Mindennek kell ős-okának lennie.”

A dolgok első alakulását az anyag benső tulajdonságaiban keresni annyi volna, mintha az okozatot tekintenők oknak; mert ezek a tulajdonságok maguk is okozatot képeznek, melynek okának kell lennie.

8. Mit gondoljunk arról a véleményről, mely az első alakulásokat az anyag vak összetételének, vagyis más szóval a véletlennek tulajdonítja?

„Ez is képtelenség! Melyik józaneszű ember képes a véletlent értelmes lénynek tekinteni? És aztán, mi a véletlen? Semmi.”

A világegyetem forgatagát szabályozó összhangban tervszerűséget és határozott szándékot látunk, s éppen ez árulja el az értelmes működő erőt. Oktalanság volna a véletlennek tulajdonítani az ős-alakulásokat, mert a véletlen vak és sohasem képes az értelmes erők hatásait előidézni. Az értelmes véletlent már nem lehetne véletlennek neveznünk.

9. Láthatunk-e az ős-okban magasabb értelmet, még pedig olyat, mely valamennyi között a legmagasabb volna?

„Van egy közmondásotok, mely szerint: minden munka mesterét dicséri. Tekintsétek meg tehát a művet és keressétek meg alkotóját. A góg az, ami a hitetlenséget szüli. A gógös ember semmit sem túr maga fölött, s azért nevezi magát szabad szellemnek. Szegény teremtés, kit Istennek egy lehelete porba dönthet.”

Munkája után ítélik meg minden értelmes lény képességét. Mivel pedig nincs oly emberi lény, mely képes volna megte-remteni azt, amit a természet nyújt nekünk: az emberi értelem-nél tehát magasabbnak kell az ős-oknak lennie.

Legyenek bármily csodások az emberi értelem művei, mégis van ennek az értelemnek is oka; és minél nagyobbat művel, annál nagyobbak kell lennie az ős-okának. Ez a felfoghatatlan nagyságú értelem, bárhogyan nevezze is azt az ember, ős-oka mindennek.

Isten tulajdonságai

10. Felfoghatja-e az ember Isten rejtett tulajdonságait?

„Nem, mert nincs meg az arra való érzéke.”

11. Megadatik-e egykor az embernek, hogy megérthesse Isten rejtélyét?

„Majd ha már nem homályosítja el szellemét az anyag és tökéletesedés útján közelebb jut hozzá, akkor meglátja és meg is érti.”

Alsórendű képességeinél fogva az ember nem képes megérteni Isten legbensőbb természetét. Az emberiség gyer-

mekkorában gyakran összetévesztette Istent a teremtményeivel, melyeknek tökéletlenségeit is ráruházta; de minél inkább fejlődött az erkölcsi érzéke, annál inkább hatolt a mélyére a dolgoknak. És sokkal helyesebb, és a józanésznek jobban megfelelő, bár még mindig nem tökéletes fogalmakat alkotott magának.

12. Lehet-e fogalmunk Istennek egyik vagy másik tökéletességéről, ha nem is érthetjük meg benső természetét?

„Lehet némelyikről, és pedig minél inkább az anyag fölé helyezkedik az ember, annál jobban értheti, mert gondolkodás útján mind világosabban látja.”

13. Nincs-e tökéletes fogalmunk Isten tulajdonságairól, amidőn azt mondjuk, hogy ő örökkévaló, végtelen, változatlan, anyag nélkül való, egyetlen, mindenható, mindenekfölött igazságos és jó?

„A magatok szempontjából tökéletes a fogalmatok, mert azt, hiszitek, hogy mindent felöleltetek. De tudjátok meg, hogy vannak a legtehetségesebb ember értelménél is magasabb fokú dolgok, melyeknek kifejezésére nincs szó fogalmak és érzelmek kifejezésére szegény nyelvetekben. Eszetek valóban azt mondja, hogy Istennek ezeket a tökéletességeket a legnagyobb fokban kell bírnia, mert ha csak egy is hiányoznék belőlük, vagy csak egyik is nem volna végtelen: nem állhatna mindenekfölött és így Isten sem lehetne. Minthogy Istennek mindenekfölött kell állnia, nem történhet rajta semmi változás és bármely elképzelhető tökéletlenség egyike sem lehet meg benne.”

Isten *örökkévaló*. Ha kezdete lett volna, akkor vagy a semmiből kellett volna létrejönnie, vagy más őt megelőző lénynek kellett volna őt teremtenie. Így jutunk mindig közelebb a végtelenséghez és az örökkévalósághoz.

Isten *változatlan*. Ha bármely változásnak is alávethető volna, nem volna maradandóságuk a mindenségen uralkodó törvényeknek.

Isten *anyag nélkül* való. Ez azt jelenti, hogy teljesen különbözik mindentől, amit mi anyagnak nevezünk, különben nem lehetne változatlan és az anyag átalakulásának volna alávetve.

Isten *egyetlen*. Ha több Isten volna, nem lehetne egységes képe, sem egységes ereje a világrendnek.

Isten *mindenható*, mert *egyetlen*. Ha nem volna mindent felülmúló hatalom, akkor kellene valami nála hatalmasabbnak, vagy vele egyenlő hatalmúnak lennie; akkor nem mindent Ő teremtett volna, és amit nem ő teremtett volna, az más Isten teremtménye volna.

Isten mindenekfölött *igazságos és jó*. Az isteni törvények gondviselő bölcsessége egyaránt nyilvánul a legkisebb és a legnagyobb dolgokban. Ez a bölcsesség pedig nem engedi, hogy kétségbe vonjuk Istennek akár igazságos voltát, akár a jóságát.

A többistenség

14. Külön lény-e Isten, vagy pedig — amint némelyek vélik — a mindenség összes erőinek és képességeinek az egyesülése-e?

„Ha így állna a dolog, nem volna Isten, mert okozat volna és nem ok, már pedig mind a kettő egyszerre nem lehet.”

„Van Isten, ezt nem vonhatjátok kétségbe és ez a lényeges. Higgyetek nekem és ne tágítsatok ettől; ne tévedjetek bele az útvesztőbe, ahonnan ki nem találtok; ez által nem lesztek jobbak, hanem talán gőgösebbek, mert azt hinnétek, hogy tudtok valamit, valójában pedig semmit sem tudnátok. Vessétek el mindezeket a rendszereket, van elég olyan dolog, mely sokkal közelebről érint titeket. Először is saját magatokra nézzetek. Tanulmányozzátok saját tökéletlenségeiteket, hogy megszabadulhassatok tőlük. Több hasznatok lesz ebből, mintha be akartok hatolni oda, ahová lehetetlen behatolni.”

15. Mit gondoljunk arról, hogy a természeti testek mind és minden lény s a világegyetem minden rétege az Istenségnek egy-egy része volna és együttesen magát az Istenséget képeznék; szóval mit higgyünk a többistenség tanáról?

„Az ember, mivel Istenné nem teheti magát, legalább része akarna lenni Istennek.”

16. E tannak hirdetői azt állítják, hogy vele az isteni tulajdonságok némelyikét bebizonyíthatják. Így pl. mivel a világok végtelenek, Istennek ennél fogva szintén végtelennek kell lennie; továbbá nem lévén sehol üres tér, vagyis a semmi, Isten mindenütt jelen van; mivel pedig Isten mindenütt van, amennyiben alkotórésze Neki minden, minden természeti jelenséget ésszerű és érzékelhető rendeltetéssel ruház fel. Mivel cáfolhatjuk meg ezt az okoskodást?

„Az értelemmel. Gondolkozatok róla érett megfontolással és nem lesz nehéz felismernetek a tan oktalan voltát.”

Ez a tan oly anyagi lénynek tünteti fel Istent, ki legmagasabb fokú értelme mellett is csak ugyanaz volna nagyban, amik mi vagyunk kicsinyben. Ha pedig ez így volna, Istennek egyáltalában nem volna semmiféle állandósága, mivel az anyag folytonos átalakulásának törvénye alapján ő is folyton változnék, sőt szükségét is érezné mindannak, amire az embernek van szüksége. Az anyag tulajdonságait Isten fogalmába bele nem keverhetjük anélkül, hogy Őt gondolatban le ne alacsonyítsuk; és az álokoskodásnak semmiféle furfangja sem lesz képes megoldani Isten benső természetének kérdését. Nem tudjuk azt, hogy mi az Isten, de igenis tudjuk azt, hogy mi nem lehet. A panteizmus tana pedig ellentétben áll az ő leglényesebb tulajdonságaival, mert összezavarja a teremtőt teremtményével. Határozottan olyan felfogás ez, mintha valamely értelmes gépről azt tartanok, hogy egyik főrésze a feltalálónak, akinek az agyában megfogamzott.

Isten képessége műveiben nyilvánul meg, valamint a festőé képében; csakhogy Isten műve ép oly kevésbé maga az Isten, mint a festmény nem maga az a festő, akinek lelkében a kép megfogamzott, és aki le is festette azt.

II. FEJEZET.

A MINDENSÉG ÁLTALÁNOS ELEMEI.

1. A dolgok alapelvének ismerete. — 2. A szellem és az anyag. — 3. Az anyag tulajdonságai. — 4. Az egyetemes kiterjedtség.

A dolgok alapelvének ismerete.

17. Ismerhet-e az emberek a dolgok alapelvét?

„Nem, Isten nem enged a földi embernek mindent leleplezni.”

18. Be fog-e hatolni valaha az ember azoknak a dolgoknak a titkaiba, amelyek most még el vannak rejtve?

„Amily mértékben tisztul az ember, olyan mértékben hull alá a fátyol: de bizonyos dolgok megértéséhez olyan képességekre van szüksége, amelyek még most nem állnak rendelkezésére.”

19. Nem hatolhat-e be az ember a természet titkaiba tudományos kutatások útján?

„A tudomány arra való, hogy mindenben előmeneteleket tehessen, de az Isten által megszabott határokat át nem lépheti.”

Minél mélyebben hatolhat be az ember ezekbe a rejtélyekbe, annál inkább csodálhatja a Teremtő hatalmát és bölcsességét; csakhogy akár gőgből, akár gyöngeségből, éppen a saját értelme teszi őt tévedések játékvá, rendszert rendszerre halmoz és napról-napra láthatja, hányszor tartotta igazságnak a tévedést és viszont hány igazságot vetett el, tévedésnek tartva azt. Mindezek az ő gögjéből származó csalódások.

20. Lehet-e az embernek a tudományos kutatások terén kívül eső oly felsőbbrendű közleményeket kapnia, melyek az érzékei útján szerezhető bizonyítékok körén kívül esnek?

„Igen. Ha Isten hasznosnak látja, felderíthet oly dolgokat, melyeket a tudomány meg nem ismerhet.”

Éppen e közlemények útján szerezhethet az ember bizonyos határig múltjára és jövőre vonatkozó ismereteket.

A szellem és az anyag.

21. Örök idő óta volt-e meg az anyag, miképpen Isten; vagy teremtette-e Isten valamikor az anyagot?

„Ezt csakis maga Isten tudja. Egyet azonban megmondhat az eszetek, hogy t. i. Isten, a szeretet ősforrása soha tétlen nem volt. Bármily messze essék is képzeletekben Isten munkálkodásának kezdete, lehetséges-e csak egy pillanatra is tétlennek képzelnetek el Őt?”

22. Az anyagot általában úgy értelmezik, hogy anyag alatt mindazt értjük, aminek kiterjedése, vagyis térfogata van, ami benyomást gyakorol érzékeinkre, és ami áthatolhatatlan. Helyesek ezek a magyarázatok?

„A magatok szempontjából helyes, mert ti csak olyasmit állíthattok, amit ismertek. Vannak azonban előttek ismeretlen állapotai is az anyagnak. Lehet például annyira légies és finom az anyag, hogy semmiféle benyomást sem gyakorol a ti érzékeitekre, és mégis anyag az, bár számotokra nem az volna.”

Hogyan értelmezhetitek ti az anyagot?

„Az anyag a szellemet lebilincselő kötelék, vagyis eszköz, mely a szellem szolgálatára áll, és amelyben ez tevékenységét kifejti.”

Ilyen szempontból azt mondhatjuk, hogy az anyag az a közvetítő tényező, melynek segítségével, és amelyen a szellem dolgozik.

23. Mi a szellem?

„A világegyetem értelmes alapelve.”

Milyen a szellem benső természete?

„Nehéz ezt a ti nyelveteken megmagyarázni. Nektek semmi a szellem, mert nem tapintható, nekünk azonban valami. Értsétek meg jól, hogy a semmi nem létezik.”

24. Azonos-e a szellem az értelemmel?

„Az értelem lényeges kiegészítője a szellemnek, de mind a kettő belekeveredik a közös alapelvbe úgy, hogy számotokra a kettő egy és ugyanaz.”

25. Független-e a szellem az anyagtól, vagy csak sajátosága-e az anyagnak, mint sajátosságai a színek a fénynek és a hangok a levegőnek?

„Mind a kettő különálló, de a szellemnek az anyaggal egyesülnie kell, hogy értelmessé tegye az anyagot.”

Van-e szüksége a szellemnek is erre az egyesülésre azért, hogy nyilvánulhasson? (Szellem alatt itt az értelem alapelvét értjük, eltekintve az egyénektől, kiket szintén szellemeknek nevezünk.)

„Szükséges nektek, mert nem vagytok úgy szervezve, hogy a szellemet az anyagtól elkülönítve észrevehetnétek; érzékeitek nem arra valók.”

26. Megérthetjük e a szellemet az anyag nélkül, és az anyagot a szellem nélkül?

„Gondolatban kétségtelenül megérthetitek.”

27. Így tehát a világegyetemnek két általános eleme volna, t. i. az anyag és a szellem?

„Igen, és mindezek fölött Isten áll, mint teremtője és atyja mindennek. Ez a három az alapelve mindennek, ami van, ez az egyetemes háromság.⁷ Hozzá kell azonban számítanunk

⁷ Az újabb szellemi kinyilatkoztatások és nevezetesen Vay Adelma „Szellem, Erő, Anyag” című könyve azt az alaptételt állítja fel, hogy minden, ami létezik szellemből, erőből anyagból áll. Csakhogy ez a három alkotórész Istenben, a Teremtőben abszolút mértékben, míg a teremtésben, akár részeiben egyenként vagy összességében vegyük is azt, csak relatív mértékben van meg. Bármilyen különösnek tessenek tehát Istenben is megvan e három alkotórész, ha mi ezt korlátolt emberi ésszel nem is vagyunk képesek felfogni. „A szellemi princípium, Isten magában foglalja a legnagyobb képességet és legmagasabb értelmet, meg a leghatalmasabb erőt, mely korlátlan akaratóban rejlik és rezgésekben nyilvánul, valamint az anyag legmagasabb fokát, mely az ősvilágosság.” Amint ezt Vay Adelma szellemi vezetői az idézett műben kinyilatkoztatták. A f o r d i t ó.

az anyagi elemhez az általános fluidot (láthatatlan finom anyagot), mely közvetítőképpen szerepel szellem és a szorosabb értelemben vett anyag között, amely anyag ugyanis sokkal durvább, semhogy a szellem hathatna rá. Noha a fluidot bizonyos szempontból az anyagelemhez tartozónak vehetnénk, különleges sajátágainál fogva meg kell attól különböztetnünk; mert ha határozottan anyag volna, nem volna rá okunk, hogy ne tartsuk a szellemet is annak. A szellem és az anyag közé helyeztetvén, fluid a fluid, amint anyag az anyag; és az anyaggal való megszámlálhatatlan összetételében fogékony arra, hogy a szellem befolyása alatt a végtelenségig változó dolgokat alkosson, amelyekből ti csak igen csekély részt ismertek. Ez az általános, vagy őseredetű, vagy elemi fluidum az a ható anyag, amelyre a szellemnek szüksége van, de ugyancsak ő az a princípium, mely nélkül az anyag örökké osztott állapotban maradna, és sohasem szerezhetné meg azokat a tulajdonságokat, melyeket a nehézkedési törvény neki ad.”

Az volna-e ez a fluid, amit mi villamosságnak nevezünk?

„Mondtuk már, hogy az sokféle összetételt képes alkotni. Amit ti villamos fluidnak és delejes fluidnak neveztek, az csak az egytetemes fluid változata, ez meg jobban mondva csak tökéletesebb, finomabb anyag, melyet függetlennek tekinthetünk.”

28. Mivel a szellem maga valami, nem volna-e helyesebb és nem adna-e kevesebb zavarra okot, ha ezt a két általános elemet így különböztetnők meg egymástól: *t é t l e n a n y a g* és *é r t e l m e s a n y a g*?

„A szavakkal mi keveset törődünk; a ti dolgokat, nyelveteket érthetőbbé tenni. Vitáitok csaknem mindig onnan erednek, hogy a szavak értelmezésére nézve nem értetek egyet, mert tökéletlen a nyelvetek az oly dolgok kifejezésére, melyek nem esnek érzékeitek alá.”

Világos tényen alapszik minden feltevés. Mi ugyanis látunk értelmetlen anyagot és látunk értelmes alapelvet, mely nem függ az anyagtól. Nem ismerjük azonban e két dolognak az eredetét és az összefüggését. Nem tudjuk, van-e közös forrásuk, vagy nincs, és megvannak-e a kellő érintkezési pontjaik, vagy nincsenek; nem tudjuk továbbá, hogy van-e az értelemnek saját léte, vagy csak másnak a tulajdona vagy hatása-e, valamint azt sem tudjuk, hogy mint némelyek vélik, nem, az istenségnek kiáramlása-e az értelem? Különálló dolognak látszik nekünk a kettő, és azért tekintjük azt a világegyetemet képező két alapelvnek. Mindenekfölött pedig egy olyan értelmet látunk, mely uralkodik minden más értelmen és kormányozza valamennyit, és tőlük lényeges tulajdonságai által különbözik. Ez a legfelsőbb értelem, melyet istennek nevezünk.

Az anyag tulajdonságai.

29. Lényeges tulajdonsága-e az anyagnak a mérhető súly?
 „Annak, amit ti anyagnak neveztek, lényeges tulajdonsága; de nem annak, amit általános fluid alatt értünk. Az a finom éteri anyag, mely ezt a fluidot képezi nektek súlytalan, mindamellet alapelve a ti súlyos anyagotoknak.”

A súly viszonylagos fogalom. A világok vonzóerején kívül eső térségben nincsen súly, valamint magasság és mélység sincs.

30. Egyetlen elemből áll-e az anyag, vagy több elemből?
 „Egyetlen őselem alkotja az anyagot. Azok a testek, melyeket ti egyszerű testeknek tartotok, nem valódi elemek, csupán átalakulásai az ősanagnak.”

31. Honnan származnak az anyagnak különböző tulajdonságai?

„Oly változatok ezek, amelyek az elem parányok bizonyos körülmények közötti összeköttetéseikben rejlenek.”

32. Eszerint tehát csak ugyanegy egyetlen őanyag módosulásai volnának az ízek, a szagok, a színek, hangok és a testek mérgező vagy gyógyító minősége?

„Igen, kétség nélkül; és csakis az e tulajdonságokat fölvevő érzékszervek berendezése szerint léteznek.”

Bizonyítja ezt az elvet az a tény is, hogy nem mindenki veszi egyenlően észre a testek tulajdonságait.

Egyik ember kellemes ízűnek találja azt, ami a másoknak rossz; némelyek kéknak nézik azt, amit mások pirosnak látnak; és ami az egyiknek méreg, a másiknak nem árt, vagy éppen egészségére válik.

33. Képes-e ugyanaz az elemanyag minden módosulásra és megszerezhet-e minden tulajdonságot?

„Igen és éppen ez az, amit az alatt kell értenünk, hogy mindenben megvan minden.”⁸

Az oxigén, a hidrogén, nitrogén, szén és minden más test, amit mi egyszerűnek tartunk, csupán más-más módozata az őanyagnak. Mindeddig még semmiféle más módon sem vagyunk képesek felhatolni az őanyagig, mint a gondolat útján; azért valóságos elemeknek tetszenek nekünk ezek a testek, és minden egyéb következtetés nélkül azoknak is tarthatjuk?

Igazat ad-e az elmélet annak a nézetnek, mely szerint az anyagnak csak két lényeges tulajdonsága van, t. i. az erő és a mozgás; és mely szerint minden egyéb tulajdonság csak másodrendű hatás, mely az erő foka és a mozgás iránya szerint változik?

„Ez a nézet helyes, de ki kell egészíteni azzal, hogy a tulajdonság a parányok elhelyeződése szerint is változik; amint

⁸ Ebből az elvből magyarázható meg a delejezők előtt ismeretes ama jelenség, hogy az akarat útján bármely anyagot a legkülönbözőbb tulajdonságokkal lehet ellátni. A vizet p.o. lehet valamely határozott ízűvé tenni vagy olyan hatásúvá, amilyen más anyag. Abból pedig, hogy nincs több egyetlen őselemnél, melynek változatai képezik az anyagok különböző tulajdonságait az következik: hogy egy és ugyanaz a princípiuma a legártalmatlanabb anyagnak is, ami a legártalmasabbnak. Így a víz, mely egy rész oxigénből és két rész hidrogénből áll, maróvá válik, mihelyt megkétszerezük benne az oxigén részt. Hasonló átalakulást okozhat az akarat által irányított delejes hatás is.

látod például, hogy az át nem látszó testek átlátszókká válhatnak és viszont.”

34. Van-e határozott alakjuk a parányoknak?

„Kétségkívül van határozott alakjuk, de olyan, amit ti fel nem foghattok.”

Állandó-e vagy változó ez az alak?

„Állandó az őselemparányok alakja, de változó a másodrendűeké, melyek csupán csoportosulásai az előbbieknak; mert amit ti parányoknak neveztek, az még távol áll az elemparányoktól.”

Az egyetemes kiterjedtség.

35. Végtelen-e az egyetemes kiterjedtség, vagy van-e határa?

„Végtelen. Képzeld el, hogy van határa, mi lehetne akkor a határon túl? Jól tudom, hogy ez zavarba ejti az eszedet, és mégis azt mondja neked, hogy másként ez nem lehetne. Ugyanígy megvan a végtelenség minden dologban, csak hogy a ti kis látókörötökben azt nem érthetik meg.”

Ha feltételezzük, hogy a térségnek van határa, akkor, ha mindjárt oly messzeségbe képzeljük is azt a határt, ameddig csak képes elhatni a gondolatunk: az eszünk azt mondja, hogy azon a határon túl kell még valaminek lennie; és így folytatódna ez az egyik határtól a másikig, a végtelenségig; mert ha mindjárt az abszolút, üresség volna is az a valami, még az is térség volna.

36. Van-e valahol abszolút üresség az egyetemes kiterjedtségben?

„Nincs. Semmi sem üres. Ami neked üres, azt olyan anyag tölti be, amit a te érzékeid és műszereid fel nem fognak.”

III. FEJEZET.

A TEREMTÉS.

1. Világok teremtése. — 2. Élőlények teremtése. — 3. A föld benépesítése. Ádám. — 4. Az emberi fajok különlélesége. — 5. A világok sokasága. — 6. A teremtésnek bibliai felfogása és a bibliával való megegyezése.

Világok teremtése.

A mindenség magában foglalja, a látható és láthatatlan világok végtelen sokaságát, minden élő és nem élő lényt, a térségben mozgó összes csillagokat, valamint a fluidokat is, melyek a térséget betöltik.

37. Teremtette-e Isten a világot, vagy öröktől fogva volt, miképpen Isten?

„Semmi esetre sem teremthette önmagát a világ, és ha elejétől fogva meg lett volna, mint Isten, akkor nem lehetne Isten műve.”

Józan eszünk mondja, hogy a mindenség önmagát nem teremthette, és mivel a véletlen munkája sem lehet, Isten művének kell lennie.

38. Hogyan teremtette Isten a világot?

„Hogy egyáltalán valami kifejezést használjak erre, csak azt mondhatom: akarata által. Ezt a mindenható akaratot semmi sem fejezheti ki jobban a Genesis e szép szavainál: „Isten mondá: legyen világosság! — és lőn világosság.”

39. Megismerhetjük-e a világok alakulásának módját?

„Mindaz, amit erről mondhatunk, és amit ti efelől megérthettek, csak annyi, hogy a világok a térségben szétszórt anyag sűrűsödéséből alakulnak.”

40. Az üstökösök tehát, mint ahogyan most véljük. az anyagnak és a képződő világoknak kezdődő sűrűsödései volnának?

„Úgy van, de balga dolog az üstökösök befolyásában hinni. Azt a befolyást értem, amit közönségesen szoktak nekik tulajdonítani; mert minden égitestnek van befolyása bizonyos fizikai jelenségek előidézésére.”

41. Eltűnhet-e valamely tökéletesen megalkotott világ, és széjjel oszthat-e ismét a térségben annak alkotóanyaga?

„Igen. Isten épen úgy megújítja a világokat, amint megújítja az élő lényeket.”

42. Megtudhatjuk-e, hogy mennyi idő kell a világoknak, pl. a földnek kialakulásához?

„Nem mondhatom meg neked, mert egyedül a Teremtő tudja azt. Bolond is volna, aki azt állítaná, hogy tudja, hány század kell az ilyen alakuláshoz.”

Élőlények teremtése.

43. Mikor kezdett a föld benépesedni?

„Kezdetben minden csak zűrzavar volt, s az elemek is össze voltak keverve. Lassacskán minden megtalálta a helyét és akkor jelentek meg a földteke állapotának megfelelő élőlények.”

44. Honnan kerültek a földre az élő lények?

„A föld magában hordta azok csiráit, melyek csak a kedvező alkalmat várták, hogy kifejlődhessenek. Mihelyt megszűnt az eltávolító erő, azonnal egyesültek a szerves elemek és megalkották minden élő lénynek a csiráit. A csirák pedig mindaddig a bábok és a növény magvak állapotához hasonló lekötött és élettelen állapotban vesztegeltek, amíg csak el nem érkezett mindegyik faj kifészlésének kedvező pillanata. Akkor újra összeálltak minden faj lényei és megsokszorozódtak.”

45. Hol voltak a föld keletkezése előtt a szerves elemek?

„Úgyszólván fluidikus állapotban voltak az űrben a szellemek között, vagy más csillagokon várván a föld teremtését, hogy új világtesten új létet kezdjenek.”

A vegytan megmutatja, miképp egyesülnek a kellő feltételek mellett a szervetlen testek parányai fajok szerint, más-más állandóan szabályos kristályokká. Mihelyt e feltételeket valami megzavarja, a támadott zavar megakadályozza az elemek egyesülését, vagy legalább is a parányoknak a kristályt megalkotó rendes hajlandóságát. Miért ne lehetne ez ugyanígy a szerves elemeket illetően is?

Éveken át eltartunk olyan növényi és állati magvakat, melyek csak bizonyos hőfoknál és megfelelő környezetben fejlődnek ki; és láttak már évszázadokon át épségben megőrzött gabonaszemeket csírázni. Eszerint e magvakban lekötött életerő rejlik, mely csak kedvező körülményekre vár, hogy kifejlődhessék. Nem lehetett-e meg az már a földteke keletkezése óta, ami napról-napra a szemünk előtt folyik le? Csökkent-e Isten nagyságát, hogy a természetnek ereje által a zürzavarból kibontakozva, élőlények képződnek? Éppen nem, sőt inkább megfelel annak a fogalomnak, melyet mi Istennek az örök törvények alapján a végtelen világokra kiterjesztett hatalmáról alkotunk. Igaz, hogy ez az elmélet nem magyarázza meg az élő elemek eredetét, de Istennek megvannak a maga titkai, és Ő megszabta a határát kutatásainknak.

46. Vannak-e még maguktól születő lények?

„Vannak, de azok őscsirái lekötötten megvoltak már. Mindennap láthatjátok ezt a jelenséget. Nem rejlenek-e az emberi és állati test szövetében is megszámálhatom férgeknek csirái, melyek, hogy kikelhessenek, mind az életükhöz szükséges rothadásra várnak? Ez is szunnyadó kis világ, mely életre kel.

47. Megvolt-e a földtekének szerves elemeiben az emberi faj?

„Megvolt és a kellő időben jelent meg. Innen ered az a mondás, hogy Isten a föld porából teremtette az embert.”

48. Megtudhatjuk-e azt az időszakot, melyben az ember és más élő lények jelentek meg a földön?

„Nem. Csupán káprázat minden erre vonatkozó számítás.”

49. Ha megvolt az emberi faj csirája a földteke szerves elemei között, miért nem keletkeznek most is, mint kezdetben önmaguktól emberek'?

„Isten titkai közé tartozik a dolgok alapelve. Annyit azonban mondhatunk, hogy amint az emberek a földön elterjedtek, egyúttal el is fogyasztották az önmaguk létrejöttéhez szükséges elemeket, hogy azután a továbbnemzés törvényei szerint tovább adhassák az újabb nemzedéknek. Ugyanígy áll a dolog az élőlények többi fajait illetően is.”

A föld benépesedése. Ádám.

50. Egyetlenegy emberrel vette-e kezdetét az emberi faj?
„Nem. Akit ti Ádámnak neveztek, az nem az első ember volt, és a föld nem egyedül ő általa népesedett be.”

A hagyomány szerint Ádámnak nevezett ember egyike volt azoknak, akik egy helyen éltek túl egyikét azoknak a nagy vízözönöket, melyek különböző időszakokban teljesen átalakították a földteke felületét, és így megalapította a földet most benépesítő fajok egyikét. A természet törvényei szerint lehetetlennek látszik, hogy az ember néhány évszázad alatt tehetne volna meg azt a nagy haladást, amelyet már jóval Krisztus előtt elért, ha, csupán Ádám korában kezdődött volna földi élete. Némelyek helyesebben úgy vélekednek, hogy Ádám költött alak, vagyis a földnek első éveit személyesítő kép.

Az emberi fajok különfélesége.

51. Honnan van az, hogy a földön levő emberfajok annyira különböznek egymástól fizikai, valamint erkölcsi tekintetben is?

„Az éghajlat, az életmód és a szokások okozzák az

eltéréseket. Ha például ugyanegy anyának két gyermeke egymástól távol és más-más módon nevelkedik, semmiképp sem fog erkölcsileg egymáshoz hasonlítani. Ugyanez áll az emberfajokra nézve is.”

52. A földtekének több pontján született-e meg az ember?

„Igen, még pedig különböző időszakokban; és ez a faji különbségeknek egyik oka; mert amint az emberek a különböző éghajlatok alatt szétszóródtak és más fajokkal egyesültek, új típusokat alkottak.”

53. Külön fajokat alkotnak-e ezek a különbségek?

„Semmiképpen sem; mind egy családba tartoznak.

Nem tartozik-e az almafajhoz az a sokféle alfaja az almának, mely mind különbözik egymástól?”

54. Szabad-e az embereknek egymást azért nem tekinteni testvéreknek, mivel az emberi faj nem egyetlen egy embertől származik?

„Istenben minden ember testvére egymásnak, mert a szellem eleveníti meg mindegyiket és mivel mind egy cél felé törekszik. Hát ti mindig csak a betűkhöz ragaszkodtok?”

A világok sokasága.

55. Vannak-e az egyetemes térségben keringő minden égi testnek lakosai?

„Vannak. A földi ember pedig távol áll attól, hogy amint hiszi, ő volna a legértelmesebb, legjobb és legtökéletesebb. Mindamellett vannak emberek, kik nagyon hatalmasoknak tartják magukat, és azt képzelik, hogy csupán ennek a kis földgömbnek van olyan kiváltsága, hogy értelmes lakói lehetnek. Gőg és hiúság ez! Azt hiszik, csakis érettük teremtette Isten a világegyetemet.”

Isten a világokat oly élő lényekkel népesítette be, kik mind a Gondviselés végcélja felé törekednek. Kétségbe vonná az ember Isten bölcsességét, ki semmi haszontalant nem terem-

tett, ha azt gondolná, hogy az élő lények csakis erre az egyetlen helyre szorítkoznak, ahol mi lakunk. Sokkal komolyabb célt tűzhetett ki Isten a többi világok számára, mint éppen csak azt, hogy mi gyönyörködjünk bennük. Józanul gondolkozva, fel sem tételezhetjük földünkről, hogy oly sok ezer hasonló világ mellőzésével egyedül az részesült, volna olyan kiváltságban, hogy élő lények lakóhelye lehet. Erre a feltevésre a földnek sem helyzete, sem terjedelme, sem fizikai állaga nem ad okot.

56. Egyenlő-e a különböző égitestek fizikai állaga?

„Nem egyenlő. Semmiképp sem hasonlítanak egymáshoz.”

57. Ha tehát a fizikai állagra nézve nem egyenlők a világok, az következik-e abból, hogy a lakóik szervezete is különböző?

„Semmi kétség benne. Különbözők szervezet tekintetében, akárcsak nálatok a madarak és a halak, melyek egyike légi-, másika vízi életre alakult.”

58. Meg vannak-e fosztva a naptól legtávolabb eső világok a világosságtól és melegségtől, mivel ott csak olyannak látszik a nap, mint nálunk valami csillag?

„Hát azt hiszitek, hogy nincsen más forrása a fénynek és a hőnek, mint a nap? Semminek sem tartjátok például a villamosságot, melynek bizonyos világokon előttetek ismeretlen szerepe jut és ott egészen más fontosságú, mint a földön? Hiszen nem mondtuk, hogy minden lény ugyanolyan anyagból való, mint ti vagytok, sem azt, hogy a tieitekkel egyenlő szervei vannak.”

A különböző világokon lakók létfeltételeinek attól a környezettől kell függeniük, amelyben a lakók életre keltek. Ha soha sem láttunk volna halat, nem tudnók megérteni, hogy a vízben is élhet valamely lény. Ugyanígy vagyunk a többi világokkal is, melyekben mindenesetre előttünk ismeretlen elemek rejlenek. Nem látjuk-e a földön, hogy a sarki hosszú éjszakákon az éjszakai fénynek villamossága világít? Lehetetlen volna-

e az, hogy bizonyos világoknak sokkal több volna a világosságuk, mint a földnek és hogy ott olyan szerepe volna annak, amelynek határát, mi képtelenek vagyunk megérteni? Lehetséges tehát, hogy ezek a világok önmagukban hordják a lakóik számára szükséges hő és fényforrásokat.

A teremtés bibliai felfogása és a bibliával való megegyezése.

59. A teremtésről a különböző népek egymástól nagyon eltérő fogalmakat alkottak maguknak. A tudományra támaszkodó értelem felismerte bizonyos elméleteknek a valószínűtlenségét. A szellemek által ismertetett elmélet pedig megerősíti azt; a nézetet, amelyet már régen elfogadtak a legtudósabb emberek is.

Ezt az elméletet azzal lehetne ugyan vádolni, hogy a szent könyvek tételeivel ellentétben áll; de ha komolyan vizsgáljuk, be kell látnunk, hogy az ellentét sokkal inkább látszólagos, mint valódi, és pedig azért, mert a könyveknek többnyire képletes értelmű tartalmát szó szerint magyarázza.

Nem csupán arra vonatkozólag kellett a vallásos hitűnket megváltoztatni, hogy Ádám, az első ember lett volna az egyetlen törzse az egész emberiségnek. Bizonyos időszakban a föld forgásának elméletét is minden elgondolható módon üldözték, mivel oly homlokegyenest ellenkezik a szent könyvek tételével; a föld pedig mégis csak forog és a saját józan esze ellen vétene bárki is, ha megtámadná ezt az elméletet.

Azt is mondja a biblia, hogy hat nap alatt teremtette Isten a világot, még pedig 4000 évvel Krisztus születése előtt. Azelőtt pedig nem volt föld, hanem a semmiből teremtetett. Így hangzik határozottan a tétel, a kérlelhetetlen, határozott tudomány pedig éppen az ellenkezőjét állítja ennek. A földteke keletkezését elévülhetetlen jelekkel írják le a kiásott földrétegek, és bebizonyult, hogy a teremtés hat napja ugyanannyi időszaknak felel meg, melynek mindegyike több százezer eszten-

dóból állott. Nem rendszer ez, sem nem tantétel, sem különleges vélemény, hanem épen olyan megállapított tény, mint a földnek a forgása, amit a vallástudomány is kénytelen elfogadni. Ez pedig világos bizonyítéka annak, milyen nagyon tévedhetünk, ha a betűkhöz ragaszkodunk, valamely képletes beszéd kifejezéseivel szemben. Kell-e ebből azt következtetnünk, hogy téves a biblia? Nem, hanem, hogy az emberek tévedtek, mikor lefordították. Midőn a tudomány a földnek régiségei között kutatott, ráakadt arra, hogy milyen sorrendben jelentek meg a különböző élőlények a föld felszínén. Ez a sorrend pedig megegyezik a Genesisben megadott sorrenddel. A különbség a kettő között csak az, hogy a tudományos megállapítás szerint a teremtés műve nem néhány óra alatt került ki csodaszerűen Isten kezéből, hanem ugyancsak Isten akaratából a természeti erők törvényének megfelelően több millió éven át fejlődött ki. Kevésbé nagy, hatalmas-e Isten és kevésbé fölséges-e az ő műve azért, hogy a pillanatnyi varázslat hatása nem fűződik hozzá Valóban nem; és nagyon gyarló fogalmat alkotnánk magunknak Istenről, ha el nem ismernők az ő mindenhatóságát, mely a világok kormányzására megteremtett örök törvényeiben nyilvánul. A tudomány tehát nemcsak, hogy nem törpíti el, hanem úgy világítja meg előttünk a teremtés művét, hogy inkább fokozza nagyszerűségét és az Isten hatalmáról és fenséges voltáról való ismeretünknek sokkal megfelelőbbé teszi, különösen azáltal, hogy Isten műve nem a természeti törvények ellenére jött létre.

Mózesrel egyetértve, a tudomány is az embert tartja a legutoljára megteremtett élő lénynek. Mózes azonban az általános vízözönt a világ fennállásának 1054. évére teszi; holott a földtan az ember megjelenése elé helyezi azt a nagy elemi csapást, amennyiben az ősi rétegekben mindaddig semmi nyomát sem látják az embernek, sem pedig a vele egy rendbeli állatoknak. Semmi sem bizonyítja azonban annak lehetetlenségét, hogy az ember előbb élt a földön; sőt ez irányban több felfede-

zés már némi kételyt is támasztott. Lehetséges tehát, hogy hamarosan anyagi bizonyítékát is fogjuk kapni annak, hogy az ember a nagy elemi átalakulást csakugyan megelőzte és akkor be fogjuk látni, hogy a bibliai tétel — valamint más dolgokra vonatkozólag — ez irányban is csak képletes. Az a kérdés, hogy a földtanban említett nagy átalakulás ugyanaz-e, ami Noé idejében történt? A kiásott rétegekből szerzett tapasztalatok ezt egyelőre nem erősítik meg. De mihelyt nyomát találják majd annak, hogy élt már ember a föld e nagy átalakulása előtt is: be lesz bizonyítva, hogy vagy nem Ádám volt az első ember, vagy ha az volt, teremtése az idők homályában vész el. A tényekkel szemben lehetetlen ellenkezünk. Akkor majd el kell fogadnunk ezt a tényt is, amint elfogadtuk a föld forgását és a teremtés hat korszakát.

Az ugyancsak feltevés még eddig, hogy volt már ember a földtani vízözön előtt is; de sokkal kevésbé feltevés mindaz, amit a következőkben mondok. Ha ugyanis elfogadjuk azt, hogy legelőször Krisztus előtt 4000-ben jelent meg az ember a földön és azután 1650 évvel később, egy családot kivéve, az egész emberiség elpusztult a föld színéről: abból az következik, hogy a földnek jelenlegi benépesedését csak Noé idejétől kell számítanunk, vagyis Krisztus előtt 2350-től. Továbbá midőn a zsidók Kr. e. a 18. században Egyiptomba vándoroltak, már nagyon népesnek találták azt a földet, lakóit pedig a művelődésben igen előrehaladottnak. A történelem azt bizonyítja, hogy abban a korban már az indiai országok és más területek is épen úgy virágoztak, nem is véve számba bizonyos népek időszámítását, mely távol időkbe vezet vissza. Így tehát a Kr. e. 24. századtól a 18-ikig, vagyis 600 év alatt nemcsak, hogy egyetlen ember utódainak kellett volna benépesíteniük az egész akkor ismeretes területet, föltéve, hogy a többi terület lakatlan volt, hanem egyúttal ilyen rövid idő alatt kellett volna az egész emberi nemnek a kezdet teljes tudatlanságából kiemelkedve,

eljutnia az értelmi fejlettség legmagasabb fokáig. Ez pedig minden embertani törvénnyel ellenkezik.

A fajok különfelesége is a tudomány álláspontját támogatja. Igaz ugyan, hogy az éghajlat és a szokások nagyot változtatnak az ember fizikai jellegén, de tudjuk azért, hol a határa ez okok befolyásainak; és az élettani kutatások kimutatták, hogy bizonyos fajok között olyan nagy alapeltérések vannak, amelyeneket az éghajlat nem képes okozni. A fajok kereszteződése közép típusokat alkot. Úgy látszik eltörli a szélsőséges jellegeket, de nem teremti meg azokat. Csak változatosságot teremt a kereszteződés, vagyis egymástól különböző fajokra volt szükség, hogy létesülhessen a fajok kereszteződése. Hogyan magyarázhatnák meg eszerint a fajok különbözőségét, ha egy közös ősatyától származtatjuk valamennyit, még pedig hozzánk oly közeleső múltban? Hogyan lehessen például feltételeznünk, hogy Noénak bizonyos utódai néhány évszázad alatt olyan nagyot változtak volna, hogy a néger faj keletkezett volna belőlük? Az ilyen átalakulás semmivel sem elfogadhatóbb, mint az a feltevés, hogy a farkas a báránnyal, az elefánt a levéltetűvel és a madár a hallal volna közös eredetű. Ismétlem, hogy a tények bizonyító erejét meg nem döntheti semmi. Ha azonban elfogadjuk azt, hogy az ember megelőzte azt a kort, amelyre megjelenését közönségesen teszik, akkor mindennek megtaláljuk a magyarázatát. Megértjük a különböző földrtegeket és Ádámot, ki 6000 év előtt élt és népesített be egy addig lakatlan területet. Megértjük továbbá a Noé vízözönét is, melyet részben a földtanban említett nagy átalakulással tévesztek össze. Számba kell azonban vennünk a keleti irálynak azt a sajátosságát, hogy szereti a képeket, amelyek minden népnek szent könyveiben megvannak. Épen ezért nem szabad csak úgy könnyedén elítélnünk a tant, mely előbb-utóbb meghazudtolhatja támadóit, amint már akárhány más tannal is történt. A vallásos fogalmak a tudománnyal együtt haladva, csak gyara-

podnak, nem hogy elenyésznének; és csakis így a tudománnyal együtt haladva állhat az helyt erősen a kételkedőkkel szemben.

IV. FEJEZET

AZ ÉLETERŐ

1. Szerves és szervezetlen lények — 2. Az élet és a halál — 3. Értelem és ösztön

Szerves és szervezetlen lények.

Szerves lények azok, amelyekben valami benső tevékenység forrása rejlik, ami élteti őket. Keletkeznek, megnőnek, önmaguktól szaporodnak és elhalnak. A különböző élethatások céljaira külön szervekkel bírnak, amelyek az önfenntartás szükségleteinek megfelelőek. Az embereket, az állatokat és növényeket értjük alattuk. Szervetlen lények pedig mindazok a lények, melyeknek önmagukat éltető erejük nincs és önkéntesen mozogni sem tudnak; csupán az anyag összehalmozódásából származnak, mint az ásványok, a víz és a levegő stb.

60. Ugyanegy erő tartja-e össze a szerves és a szervetlen lények anyagelemeit?

„Igen. A vonzás törvénye mindenre nézve ugyanaz.”

61. Van-e valami különbség a szerves és a szervetlen testek anyaga között?

„Az anyaga mind a kettőnek ugyanaz, csakhogy a szerves testeké éltetett anyag.”

62. Mi által lesz az anyag élővé?

„Az által, hogy egyesül az életerővel.”

63. Valamely külön működő erőben van-e meg az életerő, vagy nem egyéb az, mint a szerves anyagnak tulajdonsága; szóval, hatás-e az életerő vagy ok?

„Mind a kettő. Az élet valamely működő erőnek az anyagra gyakorolt hatása; és az a működő erő épen úgy nem élhet az anyag nélkül, amint az anyag nem élhet e működő erő

nélkül. Az életerő mindent éltet, ami őt magába felveszi és aszszimilálja.”^{9*}

64. Láttuk már, hogy a szellem és az anyag a mindenségnek két alkotó eleme. Vajon az élet a harmadik elemnek tekinthető-e?

„Az életerő mindenestre a mindenség szükséges alkotóelemének egyike, de azért neki magának is a módosult egyetemes anyagban van meg az ősforrása. Éppen olyan elem ez számotokra, mint az oxigén és a hidrogén, amely mégsem őselem, mert mind egy közös alapelvből ered.”

Úgy látszik eszerint, hogy az életerőnek forrása nem külön őserőben fekszik, hanem az egyetemes anyagnak különös sajátóságában, amely bizonyos módosulásokból ered.

„Ez abból következik, amit már mondtunk.”

65. Vajon valamely előttünk ismeretes testben lakik-e az életerő?

„Az általános fluid a forrása. Az t. i., amit delejes fluidnak vagy éltetett villamos fluidnak neveztek. Az a közvetítő, vagyis a kötelék a szellem és az anyag között.”

66. Egy és ugyanaz-e minden szerves lénynek az életerejé? „A fajok szerint módosultan ugyanaz. A szerves lények általa mozognak és működnek s az különbözteti meg őket az élettelen anyagtól; mert az anyag mozgása még nem élet. Az anyagot mozgatja valami, de az anyag nem mozgat semmit.”

67. Állandó tulajdonsága-e az élet az éltető erőnek, vagy csak a szervek működése fejleszti ki ennek az életét?

„Csakis a testtel együtt fejlődik ki élet. Nem mondtuk-e már, hogy anyag nélkül az éltető erő nem élet? E két dolog egyesülése szükséges ahhoz, hogy élet támadjon.”

Mondhatjuk-e, hogy mikor az éltető erő nem egyesült a testtel, akkor lekötötte van meg az élet?

⁹ *Kénytelenek vagyunk itt ez idegen szót használni, mivel nem ismerünk nyelvünkben olyan szót, mely e fogalmat helyesen kifejezné. *A fordító.*

„Mondhatjátok. Úgy van.”

A szervek összessége mintegy gépművet alkot, mely akkor kezd csak működni, ha a szervekben rejlő életerő megindítja. Az életerő a szerves testek hatóereje. Amikor az éltető erő működésre indítja a szerveket, azok viszont működésük által fenntartják és fejlesztik az éltető erő tevékenységét; körülbelül úgy, mint a dörzsölés fejleszt a hőt.

Az élet és a halál.

68. Mi okozza a szerves lények halálát?

„A szervek kimerülése.”

Lehetne-e a halált ahhoz a tünehez hasonlítani, amikor az elromlott gép megszünteti mozgását?

„Lehet. Ha a gépet rosszul szerelték fel, eltörik a rugója; és ha a test beteg, eltűnik belőle az élet.”

69. Miért van az, hogy sokkal könnyebben okoz halált a szív megsérülése, mint bármely más szerve?

„A szív élő gép, de nem az egyetlen szerv, melynek sérülése halált okoz. A szív csupán a lényeges kerek egyike.”

70. Mi lesz a szerves lények halála után anyagukból és életerejükéből?

„Az élettelen anyag széjjel hull, és új lényeket alkot, az életerő pedig visszatér tömegébe.”

A szerves lények halála után alkotóelemeik újabb lényeket alkotó összetételekké válnak. Az újabb lények pedig éltetésükre az egyetemes forrásból merítenek életerőt, s elkülönítik és asszimilálják, hogy majd ha megszűnnek élni, visszadhassák annak a forrásnak, melyből merítették.

Az életfluid úgyszólván átítatja a szerveket és a szervezetnek minden részét tevékenységre indítja. Ez a tevékenység hoz helyre bizonyos sérüléseket, s ez indítja meg újra a hirtelen megszakított működést. Ha azonban a szervek működése közben lényeges elemek elpusztultak, vagy túlságosan megrongá-

lódta, akkor az élet fluidja képtelen az élet mozgását közvetíteni és a lény meghal.

A szervek szükség szerint kisebb vagy nagyobb mértékben hatnak egymásra, és működésük kölcsönösségét a közöttük fennálló összhang idézi elő. Ha ezt az összhangot valamely ok megbontja, a szervek épen úgy megszűnnek működni, mint a gép, amelynek lényeges kerekei megrongálódtak, mint pl. az óra, mely idővel elkopik, vagy valami baleset következtében széjjelbomlik, és amelyet a hajtóerő aztán már nem képes többé elindítani.

Az életnek és halálnak sokkal tökéletesebb képét látjuk a villamos gépben, amelyben mint minden más természeti testben, lekötötten rejlik a villamosság. A villamosság tünetényei ugyanis csak akkor mutatkoznak, ha a fluid megfelelő oknál fogva működik. Ilyenkor azt mondhatnánk, hogy a villamos gép él. Mihelyt megszűnik a működés oka, elmarad a tünetény és a villamos gép tétlen állapotba jut. A szerves testeket ilyenképpen villamos gépeknek vagy villamos oszlopoknak tekinthetjük, melyekben a fluid működése az élet tünetényét idézi elő, a fluid működésének megszüntével pedig beáll a halál. A szerves lények életfluidjának mennyisége a fajok szerint változó, sőt egy és ugyanabban a lényben, vagy az egy fajhoz tartozó egyéneknél sem állandóan egyenlő. Vannak egyesek, akiket úgyszólván túltelteknek mondhatunk, és viszont olyanok is vannak, akiknek alig van annyi életfluidjuk, amennyire szükségük volna. Innen van az, hogy némelyek részére az élet élénkebb, szívósabb és némi tekintetben bőségesebb.

Az életfluid mennyisége el is fogy, vagyis elégtelen lehet az élet fenntartására, ha azáltal meg nem újítjuk, hogy az azt rejtő anyagokból magunkba veszünk és asszimilálunk, azaz magunkhoz hasonlítjuk.

Az életfluidot egyik lény a másikra átruházhatja. Akinek több van, adhat belőle annak, akinek kevesebb van, sőt

bizonyos esetekben így a már kialakult életet ismét visszahívhatja.

Értelem és ösztön.

71. Az életerő az értelem tulajdonsága-e?

„Nem tulajdonsága, mert hiszen a növények is élnek, de nem gondolkoznak. Nekik csupán szerves életük van. Az értelem és az anyag egymástól független, mivel értelem nélkül is élhet a test. Az értelem azonban anyagi szervek nélkül nem nyilvánulhat meg, tehát szellem kapcsolódása szükséges ahhoz, hogy az állatias anyag értelmessé válhasson.”

Az értelem oly külön képesség, mely csak a szerves lények bizonyos osztályainak tulajdonát képezi. Tőle kapják ezek a gondolkozó képességet s a tetre indító akaratot, általa ismerik fel létüket és egyéniségüket, valamint arra is az értelem teszi őket képessé, hogy összeköttetésbe léphessenek a külvilággal és kielégíthessék szükségleteiket.

Eszerint háromféle lényt különböztethetünk meg, úgy-
mint: 1. a csupán anyagból alkotott élettelen lényeket, melyek élet és értelem nélkül valók; 2. az élő, de nem gondolkozó lényeket, melyek életképességgel felruházott anyagból állnak, de értelmük nincs; 3. az élő és gondolkozó lényeket, melyek nem csupán életképességgel felruházott anyaggal, hanem ezen kívül értelmi képességgel is bírnak, ami a gondolkozásra is képessé teszi őket.

72. Mi az értelem forrása?

„Mondtuk már, hogy az egyetemes értelem!”

Mondhatjuk-e, hogy minden lény a közös forrásból merít értelmet és asszimilálja azt, mint ahogyan merít és asszimilál az anyagi életerőből?

„Ez csak rossz hasonlat, mert az értelem minden lénynek a saját tulajdonsága, ami egyúttal annak erkölcsi egyéniségét, alkotja. Különbözik pedig tudjátok, hogy vannak olyan dol-

gok, amelyeknek az ember nem hatolhat a mélyére; ez pedig még egyelőre azok egyike.”

73. Független-e az ösztön az értelemről?

„Nem teljesen független, mert az ösztön bizonyos fajtájú értelem. Az ösztön megfontolás nélküli értelem, amellyel minden lény gondoskodik szükségleteiről.”

74. Lehet-e határt vonnunk az ösztön és az értelem között, azaz megállapíthatjuk-e, hol végződik az egyik és kezdődik a másik?

„Nem lehet határt vonnotok a kettő között, mivel gyakran összebonyolódnak; de jól meg lehet különböztetni egymástól az ösztön és az értelem cselekedeteit.”

75. Helyes-e az a meghatározás, hogy amennyire gyarapszik az értelmünk képessége, annyira csökken az ösztönünké?

„Nem, mert az ösztön mindig megvan, csak hogy az ember elhanyagolja. Az ösztön jóra is vezethet minket. Csaknem mindig az ösztöneink vezetnek és gyakran sokkal biztonságban, mint az értelem, mert nem tévednek soha.”

Miért nem mindenkor megbízható vezetőnk az; értelem?

„Föltétlenül megbízható volna az értelem, ha nem adott volna neki rossz irányt a rossz nevelés, a gőg és az önzés. Az ösztön nem okoskodik, az értelem pedig az emberre hagyja a választást és szabadon engedi dönteni.”

Az ösztön keletkezőben levő értelem, mely a szorosan vett értelemről abban különbözik, hogy nyilvánulásai csaknem mindig közvetlenül és hirtelen támadnak, míg az érteleméi meggondolt cselekedetek.

A szükség különfélesége szerint változik az ösztön is. Az olyan lények ösztöne, akik ismerik és észreveszik a külső dolgokat, az értelemhez, vagyis akarathoz és szabadsághoz kapcsolódik

MÁSODIK KÖNYV A SZELLEMEK VILÁGA

1. FEJEZET

A SZELLEMEK

1. A szellemek eredete és természete — 2. Az eredeti, rendes és ősvilág — 3. A szellemek alakja és mindenütt való jelenléte — 4. A szellemburok (perisprit) — 5. A szellemek különböző rangfokozata — 6. A szellemi létra — 7. A szellemek előmenetele — 8. Angyalok és ördögök

A szellemek eredete és természete.

76. Hogyan értelmezhetjük a szellemeket?

„Azt mondhatjuk, hogy a szellemek a teremtés értelmes lényei. Ők népesítik be az anyagi világon kívül eső mindenséget.”

Megjegyzés. Szellem alatt itt a test nélkül való lények egyéniségét értjük, nem pedig az egyetemes értelmes elemet.

77. Az Istenségtől különálló lények-e a szellemek, vagy csak kiáramlásai és eszerint részei az istenségnek, amiért is Isten fiainak vagy gyermekeinek nevezendők?

„A szellemek épen úgy Isten művei, mint az ember műve valamely gép; és az a gép nem maga az ember, hanem csak a műve. Tudod, hogy az ember is gyermekének, teremtményének nevezi, ha valami szépet vagy hasznost készített. Lásd, ugyanígy áll a dolog Istent illetőleg: mi gyermekei vagyunk neki, mert az ő művei vagyunk.”

78. Volt-e kezdetük a szellemeknek, vagy mint Isten öröktől fogva megvoltak-e?

„Ha nem lett volna kezdetük a szellemeknek, akkor Istennel egyenlők volnának, holott ők az ő teremtményei és az ő akaratának vannak alárendelve. Tagadhatatlan, hogy Isten öröktől fogva megvolt, de hogy hogyan és mikor teremtett

bennünket, arról mi mit sem tudunk. Mondhatnád, hogy mi kezdet nélkül valók vagyunk, ha azt érted alatta, hogy Istennek — mivel örökkévaló — szünet nélkül kellett teremtenie. Megmondtam azonban, hogy azt, hogy mikor és miképpen teremtett mindegyikünket, senki sem tudja; a titok épen ebben rejlik.”

79. Mivel a mindenségben két általános elem van, t. i. az értelmi és anyagi elem, mondhatjuk-e, hogy a szellemek az értelmi elemből alakultak, amint az élettelen testek az anyagi elemből?

„Úgy van. A szellemek az értelmi elemből alakultak ki egyénekké, amint a testek az anyagi elemből; csupán az időszakát és a keletkezési módját nem ismerjük ennek az alakulásnak.”

80. Állandóan teremt-e Isten szellemeket, vagy csak az idők kezdetén teremtett?

„Állandóan teremt Isten szellemeket, vagyis sohasem szűnt meg teremteni.”

81. Maguktól keletkeznek-e a szellemek, vagy egymástól származnak-e?

„Isten őket is épen úgy akarata által teremti, mint minden más teremtését. Ismétlem azonban, hogy az eredetük titok.”

82. Helyes-e, ha azt mondjuk, hogy a szellemek anyag nélkül valók?

„Hogyan lehessen tökéletlen nyelv segítségével olyan dolgot megérttetnünk, amelynek a kifejezéséhez hiányzanak a kellő szavak? Képes-e a vak a fényt megérteni? Anyag nélkül való: nem a megfelelő kifejezés, test nélkül való ennél jobb volna; mert hiszen megértheted, hogy ha a szellem teremtmény, akkor okvetlenül valaminek kell lennie. A szellem az anyag kivonata^{10*} (quintessenciája,) melyet ti nem hasonlíthattok semmihez sem és annyira légies, hogy nem is érzékelhettek.”

¹⁰ * A szellem nem lehet az anyag kivonata, mert a felsőbbrendű nem származhat az alsóbbrendűből. De a szellemnek van anyagi burka, mely fokozata szerint finomodik. *A fordító*

Azért nevezzük anyag nélkül valóknak a szellemeket, mert lényegük eltér mindattól, amit mi „anyag” néven ismerünk. Vakokból álló népnek nem lehetnének a fénynek és hatásának kifejezésére való szavai. A vakon született azt hiszi, hogy hallás, szaglás, ízlés és tapintás útján mindent felismerhet, és nem érti azokat a fogalmakat, melyeket csupán hiányzó szerve útján szerezhetne meg. Mi is ilyen vakok vagyunk az ember fölött, álló lények lényegével szemben. Másképp nem, értelmezhetjük őket, mint tökéletlen hasonlatok útján, vagy a képzelet megerőltetésével.

83. Végesek-e a szellemek? Értjük ugyanis azt, hogy az elem, melyből kiáramlanak, végtelen; de azt kérdezzük, hogy egyéniségüknek van-e vége és hogy bizonyos hosszabb, vagy rövidebb idő múltán az ő alkotó elemük is visszatér-e a tömegbe, mint az anyagi testek alkotó elemei? Nehéz megértenünk, hogy ne legyen vége olyasminek, aminek volt kezdete.

„Nagyon sok olyan dolog van, amit ti nem értetek, mivel korlátolt az értelmetek; de ez még nem ok arra, hogy visszautasítsátok azt, amit nem érthettek meg. A gyermek sem érti meg mindazt, amit az atya tud; a tudatlan sem érti mindazt, amit a tudós ért. Mi csak annyit mondunk neked, hogy a szellemek sohasem fognak megszűnni létezni. Ennél többet most nem mondhatunk.”

Az eredeti, rendes ősvilág.

84. Külön világot képeznek-e a szellemek, olyat-e, amely kívül esik azon a világon, melyet mi látunk?

„Igen, a szellemek világát alkotják, azaz a test nélkül való értelmiségek világát.”

85. A dolgok sorozatában a kettő közül melyik a főbb, a szellemvilág-e, vagy a testi világ?

„A szellemvilág a főbb, az mindent megelőzőt és mindent túlél.”

86. Megszűnhetnék-e létezni a testi világ, vagy lehetett volna-e létre sem jönnie anélkül, hogy ez a szellemvilág lényegében változást okozott volna?

„Igen, mert mind a kettő egymástól független és egymással mégis szünet nélkül kölcsönös vonatkozásban van, és így nem szűnik meg egymásra hatni.”

87. Megszabott és körülhatárolt helyet foglalnak-e el a térségben a szellemek?

„Szellemek mindenütt vannak, s a végtelen térségeket, vég nélkül betöltik. Körülöltetek is állandóan vannak szellemek, akik megfigyelnek titeket és anélkül, hogy tudátok, hatnak reátok; mert a szellemek oly természetű erők, melyeket Isten az ő gondviselő akarátának végrehajtására eszközül használ fel. Mindén szellem azonban nem juthat el mindenhova, mert a kevésbé előre haladottak előtt vannak tiltott térségek is.”

A szellemek alakja és mindenütt való jelenléte.

88. Van-e a szellemeknek valami megszabott, körülhatárolt és állandó alakjuk?

„Szerintetek nincs, szerintünk azonban van. Ha úgy tesztek nektek, légies lángnak, fénynek vagy szikrának mondhatjuk.”

Van-e valamiféle színe annak a lángnak, vagy szikrának?

„Előttetek a homályostól egészen a rubin fényűig változó, a szellem tisztasága szerint.”

A géniuszokat rendszeren úgy ábrázolják, hogy láng vagy csillag van a homlokukon. Ez a szellemek lényeges természetére emlékeztető kép, melyet azért helyeznek el a fején, mivel ott van az értelem székhelye.

89. Kell-e a szellemeknek valamennyi idő ahhoz, hogy a térséget bejárják?

„Kell, de oly rövid az, mint a gondolat.”

Nem maga a Lélek-e a gondolat, amit továbbítunk?

„A lélek mindenütt ott vari, ahol a gondolat, mert a lélek a gondolkozó. A gondolat tulajdonság.”

90. Tudja-e a helyét változtató szellem, hogy milyen nagy utat tett meg és milyen térségeken haladt át, vagy azonnal ott teremhet-e, ahol lenni akar?

„Mind a kettő lehetséges. A szellem egészen jól tudhatja, mekkora utat tett meg és viszont el is enyészhet számára a távolság; ez akaratától és többé-kevésbé tisztult természetétől függ.”

91. Akadályt képez-e az anyag a szellem számára?

„Nem képez akadályt. A szellem mindenben keresztülhalhat, mert őt a levegő, föld, víz, sőt a tűz is átérészi.”

92. Képes-e a szellem mindenhol jelen lenni, vagyis szétosztódhat-e egy és ugyanaz a szellem, avagy lehetséges-e neki egyszerre több helyen lennie?

„Széjjel nem osztódhat egy és ugyanaz a szellem, hanem mindegyik különböző irányokba kisugárzó központot képez; és ezért látszik úgy, mintha a szellem egyszerre több helyen lenne. Látod a napot, mely szintén csak egy és mégis egész környezetét beragyogja; sugarai pedig messze elhatolnak és a nap mégsem osztódik széjjel.”

Egyenlően tündöklük-e minden szellem?

„Dehogyan tündöklük egyformán. A szellem ragyogása tisztasági fokozatától függ.”

Minden szellem egy-egy oszthatatlan egység, de gondolatát mindegyik eljuttathatja többfelé, anélkül, hogy azért önmagát széjjelosztaná. Csakis ily értelemben vehetjük a szellemeknek mindenütt való jelenlétét. Ilyen a szikra, melynek fénye messze elhat és a láthatárnak minden pontjáról észrevehető. Ilyen az ember is, aki anélkül, hogy helyéből kimozdulna, rendeleteket osztogathat, jeleket és mozgásokat adhat át különböző helyeken.

A szellemburok (perisprit).

93. Fedetlen-e a szorosabb értelemben vett szellem, vagy beburkolja-e valamely anyag, amint némelyek állítják?

„A szellemnek részedre ködszerűnek látszó, de részünkre még elég durva anyagburkolata van; de azért eléggé ködszerű, hogy a levegőben felemelkedhessék, és oda mehessen, ahová akar.”

Amint a gyümölcs csiráját a csiraburok (perisperma) környezi, úgy környezi a szorosabb értelemben vett szellemet is az a burok, melyet a hasonlatosság kedvéért szellemburoknak, vagyis perispritnek nevezünk.

94. Honnan veszi a szellem azt a félig anyagi burkot?

„Minden világnak az egyetemes fluidjából. Épen azért nem minden világon egyenlő az a burok. A szellem ép úgy ölt magára más-más burkot, amint egyik világból a másikba lép, mint ahogyan ti szoktátok egyik ruhátokat a másikkal felváltani.”

Eszerint tehát durvább perispritet öltenek a felsőbb világokban lakó szellemek is, amikor hozzánk jönnek?

„Mondtuk már, hogy a ti anyagotokból kell magukra öltetniük.”

95. Szokott-e a szellemnek félig anyagi burka határozott alakú és észrevehető is lenni?

„Szokott határozott alakja lenni, ez pedig egészen a szellem tetszésétől függ. Így mutatkozik nektek néha akár álomban, akár éber állapotban is látható, sőt meg is tapintható alakban.”

A szellemek különböző rangfokozatai.

96. Egyenlők-e a szellemek, vagy léteznek-e közöttük bizonyos fokozatok?

„Bizonyos rendekbe tartoznak aszerint, milyen fejlődési fokozatokon mentek már keresztül.”

97. Van-e határozott számuk a szellemi rendeknek, vagyis a fejlődési fokozatoknak?

„Határtalan a számuk. Nincs közöttük határt jelölő vonal, mely mint valami kerítés elkülönítené őket egymástól; és így tetszés szerint több vagy kevesebb rendre oszthatjuk. Ha azonban az általános jelleget vesszük tekintetbe, akkor mindannyit három főrendbe vonhatjuk össze.”

„Legelső rangúaknak azokat tekinthetjük, akik már elérték a tökéletességet, t.i. a tiszta szellemeket. Másodiknak azokat, kik a fokozat közepéig jutottak és a jóra való törekvés tölti el őket. Az utolsók pedig azok, akik a lépcső alján vannak, vagyis a tökéletlen szellemek. Ezeket tudatlanság jellemzi, valamint az, hogy a rossz után vágyódnak és rossz szenvedélyekkel vannak: eltelve, ami haladásukban gátolja őket.”

98. Vajon a másodfokú szellemek a jót csak óhajthatják-e és vajon képesek-e azt meg is cselekedni?

„A jó cselekvésre való képesség fokozatuknak megfelelő mértékben van meg. Némelyek tudással bírnak, mások bölcsességgel és jósággal; de valamennyinek még próbákat kell kiállnia.”

99. Mind nagyon rosszak-e a harmadfokú szellemek?

„Nem mind. Vannak olyanok is, akik sem jót, sem rosszat nem tesznek. Másoknak ellenben nagyon tetszik rosszat tenni és igen megelégedettek, ha alkalmat találnak reá. Vannak továbbá felületes, bohó szellemek is, akik inkább hóbortosok, mint gonoszok és inkább bosszantani szeretnek másokat, mint rosszat cselekedni. Örömük telik abban, ha elámíthatnak valakit és félreértéseket okozhatnak, amin ők nevetnek.”

A szellemi létra.

100. Előleges megjegyzések. A szellemek osztályozása aszerint történik, hogy mennyire haladtak már, milyen tulajdonságokat szereztek meg és milyen tökéletlenségektől kell még megszabadulniuk. Ez az osztályozás különben éppen-

séggel nem abszolút, mert az egyes fajokat csak együttesen lehet a többtől megkülönböztetni, mivel az átmenet egyik foktól a másikig észrevehetetlen. A határokon ugyanis annyira elmosódtak az árnyalatok, mint a természetben, pl. a szivárvány színeiben, vagy az embernek különböző életkorában. Tehát elég sok osztályt lehet megkülönböztetnünk, aszerint többet vagy kevesebbet, amilyen szempontból nézzük a dolgot. Éppen úgy vagyunk ezzel, mint a tudományos osztályozásokkal. Ezek a rendszerek lehetnek többé-kevésbé teljesek, többé-kevésbé ésszerűek, avagy megérthetés tekintetében többé-kevésbé kényelmesek; de bármilyenek is legyenek, alapjában véve a tudományt meg nem változtatják. A szellemek tehát, akikhez erre vonatkozólag kérdést intéztek, egymástól eltérő osztályozásokkal felelhettek ugyan a kérdésekre, de annak semmi következménye sem lehet. Fel is használták fegyverül ellenünk többen a szellemeknek ezt a látszólagos ellenmondását, meg nem gondolva, hogy a szellemek semmi fontosságot sem tulajdonítanak annak, ami csak feltevés, és hogy nekik a gondolat minden, ránk bízva a formát, a kifejezéseket, az osztályozásokat, egy szóval a rendszereket.

Tegyük hozzá még, hogy sohasem szabad szem elől téveszteniünk, miképp a szellemek között is épp úgy vannak nagyon tudatlanok, mint az emberek között, és hogy nem győzzük eléggé óvni magunkat attól a hajlandóságtól, mely hinni készít minket, hogy minden szellemnek mindent kell tudnia, mivel szellem. Minden osztályozáshoz módszer, elemzés, valamint a tárgynak alapos ismerete szükséges. A szellemvilágban pedig épp úgy nem képesek a korlátolt ismeretűek a fajokat egységbe foglalni, vagyis rendszert alkotni, mint itt a földön a tudatlanok. Nem ismerik ezek, vagy csak hiányosan ismerik az osztályozásokat, bármilyenek is legyenek. Minden fölöttük álló szellemet elsőrangúnak tartanak anélkül, hogy képesek volnának észrevenni azok tudásának, képességeinek és erkölcsi minőségének árnyalatait, amelyek őket egymástól

megkülönböztetik: akárcsak nálunk a vad emberek a művelt embereket illetően. Még azok sem egyeznek meg mindenben, akik képesek a felosztásokat megtenni, mert különböző szempontból tekinthet a dolgot, kivált ha nincsenek korlátai az osztályozásnak. Linné, Jussieu és Tournefort is más-más módszert alkalmaztak a növények csoportosításánál és a növénytan azért mégsem változott meg, mert nem ők találták fel a növényeket, sem azok jellegeit, csupán megfigyelték a közöttük levő hasonlatosságokat, amelyek szerint a csoportosítást vagy osztályozást megejtették. Ugyanez áll reánk nézve is. Nem mi találtuk fel a szellemeket és jellegeiket. Mi csak megfigyeltük és beszédeikből meg cselekedeteikből ítéltük meg őket, azután a tőlük kapott adatok alapján csoportosítottuk.

A szellemek általában három nagy osztályt állapítanak meg. Az utolsóba, vagyis a legalsóba a tökéletlen szellemek tartoznak, akiket az jellemez, hogy anyagi részük uralkodik a szellemük fölött és hogy hajlandók a rosszra. A második osztályba tartozóknál a szellemi rész uralkodik az anyagi rész felett és ezek a jót óhajtják. Ezek a jó szellemek. Végül az első osztályba a tiszta szellemek tartoznak, akik már elérték a tökéletesség legmagasabb fokát.

Értelmünk ezt a felosztást teljesen megfelelőnek találja és az egyes csoportok jellemvonásai annyira határozottan különböznek egymástól, hogy nekünk már csak a jellemek árnyalatait kellett bizonyos számú alosztályok megkülönböztetése által kifejeznünk. Meg is tettük ezt a szellemek segítségével, akik soha sem vonták meg tőlünk a jóakarató utasításaikat.

Ennek a felosztásnak a segítségével könnyen fogjuk megállapíthatni a velünk érintkező szellemek magas vagy alantas fokozatát, valamint ebből kifolyólag azt is, hogy mennyi bizalmat és tiszteletet érdemelnek. Bizonyos értelemben ez a szellemtan kulcsa, mert csakis ezúton érthetjük meg a szellemi közlemények tartalmának egymástól való eltérését, mivel felderíti előttünk a szellemeknek értelmi és erkölcsi különféleség-

ét. Mindamellet azt vesszük észre, hogy a szellemek sohasem tartoznak határozottan egyik vagy másik osztályba; fejlődésük ugyanis csak fokozatosan történik, sőt gyakran egyik irányban nagyobb haladást lesznek, mint minden más irányban, így tehát meg lehet bennük több alosztálynak a jellemvonása, amit beszédükből és cselekedetükből könnyű megítélnünk.

A harmadik rend. — A tökéletlen szellemek.

101. **Általános jellemvonásaik:** az anyagnak a szellem fölött való uralkodása, a rosszra való hajlandóság, tudatlanság, gőg, önzés és a mindezekkel járó rossz szenvedélyek. Ugyan sejtik az Istent, de nem értik meg Őt.

Nem mindnyájan lényegileg rosszak, mert némelyik inkább felületes, következetlen és pajkos, mint gonosz. Némelyek sem jót, sem rosszat nem tesznek, de éppen azzal árujják el, hogy alsórendűek, mivel semmi jót sem tesznek. Mások ellenben örülnek, ha alkalmuk kínálkozik rosszat tenni, mert jól esik nekik.

A gonosszággal vagy a pajkossággal párosíthatják értelmüket: de akármilyen nagy az értelmi fejlettségük, gondolataik nem igen emelkedettek, érzéseik pedig többé-kevésbé aljasak.

A szellemi életről korlátolt ismereteik vannak és abba a kevésbe is, amit tudnak róla, belekeverik a testi életből megmaradt fogalmakat és előítéleteket. Csakis téves és tökéletlen ismereteket nyújthatnak nekünk; de azért a figyelmesen vizsgálódó még ezekben a tökéletlen közleményekben is gyakran a nagy igazságoknak megerősítését látja, amelyekre magas szellemek tanítottak meg minket.

Jellemüket a nyelvük tükrözi vissza. Éppen ezért minden szellemet, aki gonosz gondolatokat árujj el közleményei útján, a harmadik rendbe sorolhatunk, amiből az következik,

hogy ha rossz, amit sugalmaznak nekünk, az csakis ilyen harmadrendű szellemtől származik.

Látják az ilyen szellemek a jó boldogságát és ez szüntelen gyötrelmet okoz nekik; mert az irigységből és féltékenységből származó félelmet mind átérzik.

A testi élet fájdalmainak emléke megmarad bennük és gyakran sokkal kínosabb ez a benyomás, mint a valóság. Esze-rint igazán szenvednek ők, és részben oly fájdalmaik vannak, amelyeket ők már elszenvettek, részben pedig olyanok, amelyeket ők okoztak másoknak. Mivel pedig szenvedésük hoszszantartó, azt hiszik, hogy örökké fognak szenvedni. Isten büntetésképpen engedi meg, hogy ezt higgyék.

Ezeket a harmadrendű szellemeket öt osztályba sorolhatjuk.

102. **Tizedik osztály. Tisztátalan szellemek**

Az ide tartozó szellemek nemcsak hajlandók a rosszra, hanem rossz szándékúak is. Mint szellemek, rossz tanácsokat adnak, egyenetlenkedést és bizalmatlanságot sugalmaznak, mindenféle álarc alá rejtőznek, hogy minél jobban csalhassanak. Olyanokat környékeznek meg, akik elég gyenge jelleműek arra, hogy sugalmazásaikra hallgatván, a saját vesztükbe rohanjanak. Mert nagy megelégedésükre szolgál, ha látják, mint sikerül hátráltatniuk a haladásban mindazokat, akik a kísértések alkalmával ilyenképpen elbuknak.

Mikor szellemi közleményeket kapunk, a beszédükről ismerjük fel az ilyen szellemeket; mivel az ocsmány és durva beszéd úgy a szellemeknél, mint az embereknél mindenkor alantas erkölcsi, ha mindjárt nem is értelmi színvonalra vall. Közleményeik elárulják alacsony hajlamaikat. Ha pedig okosra változtatják beszédüket, akkor nem képesek sokáig kitartani, hamar kiesnek a szerepükből és leleplezik magukat.

Bizonyos népek rossz istenségeknak tartják az ilyen szellemeket, mások ördögöknek, rossz szellemeknek, vagy a gonoszság szellemének nevezik.

Azok az élőlények, akiket ilyen szellemek éltetnek, mikor testet öltenek, minden bűnre hajlandók, amit csak rossz és lealacsonyító szenvedélyek szülhetnek, mint az érzékiség, a kegyetlenség, a csalás, a képmutatás, a pénz után való sóvárgás és a szennyes fősვნყség. Ezek a rosszat minden indító ok nélkül azért cselekszik, mert kedvük telik benne, mert gyűlölik a jót és áldozataikat csaknem mindenkor a becsületes emberek közül választják ki. Valóságos ostorai ezek az embereknek, bármely társadalmi osztályba tartoznak, és a művelődés máza sem menti meg őket a szégyentől és gyaláztattól.

103. **Kilencedik osztály: Felületes szellemek**

Tudatlanok, incselkedők, következtelenek és gúnyolódók ezek, Mindenbe beleavatkoznak és mindenre felelnek, mit sem törődve az igazsággal. Szeretnek csekély bajokról és örömről beszélni, bosszúságot okozni és rejtélyeskedés vagy tréfa által félrevezetni. Ezeket a szellemekét közönségesen hóbortosoknak, nyugtalankodóknak, gnómoknak és lidérceknek szokták nevezni. Függenek a magasabb szellemtől, akik gyakran úgy használják fel őket, mint mi a szolgálattevőket,

Az emberekkel néha szellemesen és tréfásan beszélnek, de többnyire tartalmatlan, amit mondanak. Mindennek a megfordítottját s a nevetséges oldalát ragadják meg és csípősen, gúnyosan fejezik ki magukat. Álneveket nem annyira gonoszszágból, mint tréfából használnak.

104. **Nyolcadik osztály: Áltudós szellemek.** Meglehetősen tág az ismeretük, de sokkal többet tartanak magukról, mint amennyit valóban tudnak. Mivel pedig több szempontból bizonyos fokig jutottak. beszédüknek komoly jellegével tévedésbe ejtenek minket képességeik és felvilágosodottságuk felől. A legtöbb esetben azonban egész beszédük csupán a földi életben fennálló rendszerek fogalmainak és előítéleteinek visszatükrözése, vagyis némi igazságnak és a legnagyobb tévedéseknek keveréke, melyből kirí az az önbecsülés, a góg, a féltékenység és az önfejűség, amit még nem bírtak elvetni maguktól.

105. **Hetedik osztály. Semleges szellemek.** — Ezek sem nem elég jók arra, hogy a jót, sem nem elég rosszak arra, hogy a rosszat cselekedjék. Egyformán hajlanak úgy az egyik, mint a másik felé és sem erkölcsi, sem értelmi tekintetben az emberiség közönséges színvonalán felül nem emelkednek. Ragaszkodnak a földi dolgokhoz és sajnálnak megválni a durva földi örömöktől.

106. **Hatodik osztály. Kopogtató és békeháborító szellemek.** — Ezek a szellemek személyiségüket illetőleg helyesen külön osztályba nem sorolhatók, mert a harmadik rendnek akármelyik osztályába tartozhatnak.

Jelenlétüket gyakran érzékelhető és fizikai hatások által árulják el, ilyenek: a kopogások, mozgások és a szilárd testek rendkívüli helyváltoztatása, valamint a levegő megmozgatása stb. Úgy látszik, ezek a szellemek sokkal erősebben vannak az anyaghoz kötve, mint a többiek és valószínűleg főképpen ők idézik elő a földgömb elemi átalakulásait is; akár a levegőre, vízre, tűzre, szilárd testekre, vagy akár a föld belsejére gyakorolják hatásukat. Észrevehető, hogy ezek a jelenségek véletlenül és fizikai okból nem származhattak, mivel szándékos és értelmes jellegűek, Minden szellem képes ilyen jelenségeket előidézni, de a magasabbak rendszeren átengedik azok kivitelét az alárendelt szellemeknek, kik sokkal ügyesebbek az anyagi, mint az értelmi munkák elvégzésében. Mikor a magas szellemek az ilyen jelenségeket szükségeseknek találják, akkor segédül használják fel azokat a szellemeket, kik ebbe az osztályba tartoznak.

Második rend. — Jó szellemek.

107. **Általános jellemvonásaik.** — A szellemük uralkodik az anyagi részük fölött és a jót óhajtják. Hogy milyenek és mennyi erejük van a jó véghezvitelére, az attól függ, milyen fokig emelkedtek ebben a fokozatban. Némelyek a tudásban haladtak előre, mások bölcsek és jók; A legelőhaladot-

tabbakban pedig egyesül a tudás az erkölcsi tulajdonságokkal. Mivel pedig az anyagból még nem bontakozhattak ki teljesen, fokozatuknak megfelelően kisebb vagy nagyobb mértékben viselik a testi lét nyomait, amely a beszédükben vagy a szokásaikban nyilvánulhat, melyek között még rögeszméket is fellelhetünk, különben tökéletes szellemek volnának.

Megértik Istent és a végtelenséget, és élvezik már a jók üdvösségét. Boldogok, ha jót tehetnek, és ha megakadályozhatják a rosszat. Kimondhatatlan boldogságnak a forrása számukra az őket egyesítő szeretet, amelyet nem zavar meg sem irigység, sem lelki furdalás, sem semmi olyan szenvedély, amely a tökéletlen szellemeket gyötri, mégis mindegyiknek bizonyos megpróbáltatásokon kell átesnie, mielőtt a teljes tökéletességet elérhetné.

Mint szellemek, jó gondolatokat ébresztenek az emberekben és elterelik őket a rossz útról; támogatják az életben azokat, akik méltóknak bizonyulnak rá és ellensúlyozzák a tökéletlen szellemek befolyását azokkal szemben, akik nem akarják magukat annak alárendelni.

Ha testet öltenek, jóakarataink embertársaikkal szemben, nem hajtja őket sem a gőg, sem az önzés, sem a dicsvágy; nem gyűlölködnek, haragot, sem tartanak, nem irigyek, nem féltékenyek és a jót magáért a jóért, cselekszik.

A néphit az ebbe a fokozatba tartozó szellemeket jó nemtőknek, őrző szellemeknek, vagy jó szellemeknek nevezi. A babona és a tudatlanság korában jötevő istenségekké emelték ezeket.

Négy főosztályba sorozhatjuk őket.

108. **Ötödik osztály jóakarató szellemek.** — Uralkodó jellemvonásuk a jóság; szeretnek az embereknek szolgálatára állani és támogatni őket, tudásuk azonban korlátolt. Nagyobb haladást tettek erkölcsi tekintetben, mint értelem dolgában.

109. **Negyedik osztály. Tudós szellemek.** — Ami őket különösen jellemzi, az a mély tudásuk. Kevésbé foglal-

koznak az erkölcsi, mint a tudományos kérdésekkel, mert az utóbbiakra sokkal inkább rátermettek. A tudományt azonban csupán mint hasznos dolgot veszik számba, mentek minden olyan szenvedélytől, ami a tökéletlen szellemek tulajdonsága.

110. **Harmadik osztály. Bölcs szellemek.** — Ezeknek a szellemeknek a legmagasabb fokú erkölcsi minőség a kiváló jellemvonásuk. Anélkül, hogy határtalan ismeretekkel bírnának, rendelkeznek oly értelmi képességgel, melynél fogva úgy az emberekről, mint egyebekről helyes ítéletet mondhatnak.

111. **Második osztály. Magas szellemek.** — Ezekben együtt van meg a tudás, a bölcsesség és a jóság. Beszédjük csakis jóindulatot árul el és állandóan méltóságteljes, emelkedett, sőt gyakran fenséges. Magas voltuknál fogva a többi osztálybelieknél sokkal inkább hivatottak arra, hogy az emberekkel a másvilágról helyes fogalmakat közöljenek, természetesen csak azon a korláton belül, ameddig az emberek ebbeli ismeretének terjednie szabad. Szívesen közlekednek azokkal, akik hittel keresik az igazságot, és akiknek lelke a földi kötelékektől eléggé fölszabadult, hogy megértse őket. Azoktól azonban, akiket csupán kíváncsiság ösztönöz, vagy akiket az anyagiság visszatart a jó cselekvéstől, eltávolodnak.

Ha kivételesen testet öltenek, akkor az emberek haladását eszközlendő küldetést nyernek, és akkor bennük a tökéletességnek olyan típusát látjuk, amilyenél nagyobbat nem lehetséges az emberiségnek itt a földön elérnie.

Első rend. — A tiszta szellemek.

112. **Általános tulajdonságaik.** Az anyag reájuk semmi befolyást sem gyakorol. Értelmi és erkölcsi felsőbbségük a többi fokozatba tartozó szellemekkel szemben határtalan.

113. **Az első és egyetlen osztály.** Végig járták e szellemek a lépcsőzet minden fokát és levetették magukról az anyag minden tisztátalanságát. Miután, pedig elérték azt a tökéletességet,

amit valaha teremtett lény elérhet, nem kell már megpróbáltatásokat elszenvedniük, sem bűnhődniük, hanem a mulandó testbe való költözés kötelezettsége alól is teljesen felszabadulva, Isten kebelében élik az örökéletet.

Háborítatlan boldogságot élveznek, mert nincsenek már az anyag szükségleteinek és változóságának alávetve; de azért nem az egyhangú tétlenség és örök elmélkedés képezi ezt a boldogságot. Istennek követői és szolgálói ezek a szellemek, akik a nagy egyetemes összhang fenntartásában teljesítik Isten parancsolatait. Minden alájuk rendelt szellemnek parancsolnak, segítik őket a tökéletesedésben, és kijelölik küldetéseiket. *K e d v e s* foglalkozásuk, hogy az embereket szorongattatásaikban megsegítsék, őket a jóra indítsák, vagy arra bírják, hogy vezekeljenek bűneikért, melyek távol tartják őket a legnagyobb üdvösségtől. Az emberek őket néha angyaloknak, arkangyaloknak, vagy szeráfoknak nevezik. Az emberek érintkezhetnek is velük, de merészen képzelődne, aki állítaná, hogy azok állandóan rendelkezésre állnak.

A szellemek haladása.

114. Természetüknél fogva jók vagy rosszak-e a jó és rossz szellemek, vagy ugyanazok-e ők, akik megjavulnak?

„Ugyanazok, akik megjavulnak és javulásuk által alsóbb rendből felsőbb rendbe jutnak.”

115. A szellemek közül egyesek jóknak, mások meg rosszaknak teremtettek-e?

„Isten minden szellemet egyszerűnek és tudatlannak, azaz tudomány nélkül valóknak teremtett. Mindenkinnek adott valami hivatást, hogy a szellemeket fokozatosan megvilágosítván, az igazság megismerése útján lassacskán tökéletesítse, és önmagához közelebb hozza. Tiszta, örök boldogság rejlik ebben a tökéletesedésben számukra. A szellemek az Isten által kiszabott megpróbáltatások útján szerzik meg a kellő ismereteket. Némelyikük alázattal fogadja a megpróbáltatásokat és

gyorsabban jut el az eléje tűzött célhoz, mások azonban csak zúgolódással fogadják, és így saját hibájukból maradnak távol a tökéletességtől és a nekik ígért üdvösségtől.”

Olyanok volnának eszerint a szellemek eredetileg, mint a gyermekek, kik tudatlanok és tapasztalatlanok lévén, csak lassanként szerzik meg a kellő ismereteket, miközben az élet különböző változatain áthaladnak?

„Helyes a hasonlat, olyanok. A makrancos gyermek tudatlan és tökéletlen marad, csupán tanulékonyága által sajátít el egyet-mást. Az emberek életének azonban vége is van, míg a szellemek élete végtelen.”

116. Vannak-e olyan szellemek, akik örökre alantasok maradnak?

„Nincsenek; mindnyájan tökéletesek lesznek, de az sokáig tart, míg megváltoznak, mert amint már mondtuk, az igazságos és könyörületes atya örökre nem taszíthatja el gyermekeit. Akarnád-e, hogy Isten, ki oly nagy, oly jó és oly igazságos, rosszabb legyen, mint a ti atyáitok?

117. A szellemektől függ-e az, hogy a tökéletesedésben visszamaradnak?

„Természetesen. Attól függ, mennyire óhajtanak tökéletesedni és mennyire készek magukat Isten akaratának alárendelni. Nem tanul-e könnyebben az engedelmes gyermek, mint a makacs?

118. Lehet-e a szellemnek elfajulnia?

„Nem. Amint halad, mindig jobban megismeri azt, hogy mi tartja távol a tökéletességtől; és amint az egyik megpróbáltatást kiállotta, megmarad az arról szerzett ismeret, azt nem felejtí el soha. Megállapodhat egy időre, de vissza nem fejlődhet.”

119. Nem menthetné-e fel Isten a szellemeket azok alól a megpróbáltatások alól, melyeket azért kell elszenvedniük, hogy az első rendbe juthassanak?

„Ha tökéleteseknek teremtette volna, őket Isten, akkor nem szereztek volna érdemet arra, hogy élvezzék ennek a tökéletességnek jótéteményeit. Hol maradna az érdem küzdelem nélkül? Különben szüksége is van a szellemek személyiségének a közöltük fennálló egyenlőtlenségre, és minden hivatás, amit ilyen különböző fokozaton töltenek be, az egyetemes összhang érdekében beletartozik a Gondviselés terveibe.”

Mivel minden embernek a társadalmi életben is lehetséges odajutnia, hogy elsőrendű feladatot végezzen, éppen úgy kérdezhetné valaki, miért nem teszi a uralkodó minden katonáját tábornokká, továbbá miért nem nagyobb állású minden alsórendű alkalmazott, és miért nem tanító minden tanuló. Az a különbség a társadalmi és szellemi élet között, hogy míg az első korlátozott és nem mindenkor enged minden fokra eljutni, addig a másik határtalan és mindenkinek megadja azt a lehetőséget, hogy a legmagasabb fokot is elérje.”

120. Végig kell-e minden szellemnek a rossz iskoláján mennie, hogy a jóhoz juthasson?

„Nem a rossz iskoláján, hanem a tudatlanságén megy végig.”

121. Miért haladt némely szellem jó úton, míg mások a rosszra tértek?

„Nincs-e meg mindegyiknek szabad akarata? Isten gonosz szellemet nem teremtett, csak egyszerűnek és tudatlannak teremtette mindegyiket, vagyis olyannak, hogy a jóra és a rosszra egyenlőképp alkalmas lehessen, így tehát akik gonoszok, a saját akaratukból lettek azzá.”

122. Hogyan választhatnak szabadon a szellemek már eredetük alkalmával a jó és rossz között, holott még öntudatuk sincs? Van-e bennük valamely irányelv, vagy hajlandóság, ami inkább az egyik, mint a másik útra tereli őket?

„A szabad akarat olyan mértékben fejlődik, amint gyarapszik a szellem öntudata. Ha a választásra a szellemet valamely akaratától független erő bírná reá, akkor nem volna sza-

badtság. Az ok ugyan nem a szellemben rejlik, hanem kívül fekvő befolyásokban, melyeknek azonban szabad akarata szerint enged. Ezt fejezi ki az ember bukásának és első bűnének a nagy képe. Egyesek engedtek a kísértésnek, mások ellenállottak.

Honnan származnak a szellemre gyakorolt befolyások?

„A tökéletlen szellemektől, akik igyekeznek ők hatalmukba keríteni és boldogok, ha bukni látják. Ezt akarták kifejezni az emberek a Sátán alakjával.”

Csak az eredete alkalmával éri a szellemet ez a befolyás?

„Nemcsak akkor, hanem tovább kíséri szellemi életében mindaddig, míg csak úrrá nem lett önmaga fölött, és a gonosz le nem mond gyötréséről.

123. Miért engedte meg Isten, hogy a szellem rossz útra térhessen?

„Hogyan meritek számon kérni Isten cselekedeteit?

Azt hiszitek, hogy beláthattok szándékaiba? Azt azonban mondhatjátok: abban rejlik Istennek a bölcsessége, hogy szabad választást enged mindenkinek, mert kinek-kinek saját érdekét képezi a maga munkája.”

124. A szellemek egyik része eredetétől fogva határozottan jó útra tért, míg a másik a határozottan rossz utat választotta. De bizonyára lesznek fokozatok e két szélsőség között?

„Bizonyos, hogy vannak fokozatok e két szélsőség között is és a nagy többség éppen ezekbe a fokozatokba tartozik.”

125. Elérhet-e a rossz útra tért szellemek is ugyanazt a legmagasabb fokot, amit a többiek?

„Elérhet, de az „örökkelvalóságok” számukra sokkal hosszabbak lesznek.”

Az örökkelvalóság szó az alantas szellemeknek a szenvedéseik időtartamáról alkotott fogalmát fejezi ki, mert nem szabad tudniuk, mikor ér az véget; és valahányszor újabb

megpróbáltatásoknak lesznek kitéve, annak a gondolata mindig megújul.

126. Kevesebb érdemük van-e Isten előtt azoknak a szellemeknek, akik a rossznak különböző fokozatán áthaladva jutottak el a legmagasabb fokig, mint a többieknek?

„Isten éppen oly jó szemmel nézi, és éppen úgy szereti a megtévelyedetteket, mint a többit. Gonoszoknak azért mondják ezeket, mert buktak; azelőtt ők is csak egyszerű szellemek voltak.”

127. Isten egyenlőknek teremtette-e a szellemeket értelmi képességük tekintetében?

„Egyenlőknek, de mivel eredetüket, nem ismerték, meg kellett indulnia szabad akaratuknak a maga útján. Ki gyorsabban, ki lassabban halad, úgy értelmi, mint erkölcsi tekintetben.”

Azok a szellemek, akik eredetüktől fogva, a jó úton haladtak, azért még nem tökéletes szellemek; mert amint rosszra való törekvéseik nincsenek, éppen így tapasztalatokra és ismeretekre kell szert tenniük, hogy a tökéletességet elérhessék. A gyermekekhez hasonlíthatók, akiknek, ha még oly jók is természetes ösztöneik, fejlődniük kell, ismeretekre van szükségük, és átmenet nélkül nem léphetnek át a gyermekkorból az érett korba. Amint az emberek között vannak olyanok, akik gyermekkoruktól fogva jók és olyanok is, akik gyermekkoruk óta rosszak: éppen úgy vannak eredetüktől fogva jó és rossz szellemek is.¹¹ A különbség csak az közöttük, hogy míg a gyermeknek már kialakult ösztönei vannak, a keletkező szellemnek nem nagyobb a rosszasága, mint a jósága. Minden törekvésre egyaránt képes, és szabad akaratának hatása alatt indul el akár az egyik, akár a másik irányban.

¹¹ Ez Allan Kardec tévedése, mert Isten az összes szellemeket tisztáknak, tehát büntelenekek teremtette és csak a bukás tette őket. bűnösökké. Eredetüktől fogva tehát nem lehettek rossz szellemek. A f o r d í t ó .

Angyalok és ördögök.

128. Teljesen különleges osztályt képeznek-e azok a szellemek, akiket mi angyaloknak, arkangyaloknak és szeráfoknak nevezünk, s a többi szellemtől egészen eltérő természetűek?

„Nem. Tiszta szellemek ezek, akik a lépcsőzet legmagasabb fokán állnak és mindenben tökéletesek.”

Az angyal szó rendesen az erkölcsi tökéletesség fogalmát kelti bennünk, mindamellettt szokás mindazokra a jó és a rossz lényekre egyaránt alkalmazni, akik az emberiségen kívül állnak. Mondják: a jónak és a rossznak az angyala, a világo sság angyala és a sötétségnek az angyala; és ilyenkor a szellem a géniusz szóval egyértelmű. Mi itt jó értelemben használjuk.

129. Minden fokozaton áthaladtak-e az angyalok?

„Minden fokozaton; csak hogy amint már mondtuk, némelyek zúgolódás nélkül fogadták küldetésüket és gyorsabban haladtak, másoknak ellenben többé vagy kevésbé hosszú időre volt szükségük, hogy a tökéletességet elérjék.”

130. Ha téves az a nézet, hogy vannak más teremtményeknél tökéletesebbnek teremtett lények, hogyan lehet az, hogy majd minden népnek a hagyományában él ez a hit?

„Jól megjegyezd, hogy a ti világotok nem áll öröktől fogva, és vannak olyan szellemek, akik sokkal előbb érték el a legmagasabb fokot, mintsem a föld keletkezett; így tehát az emberek bátran hitték ezekről, hogy mindig olyan tökéletesek voltak.”

131. Vannak-e olyan értelemben vett ördögök, amilyen értelmet az ördög névhez fűznek?

„Ha volnának ördögök, Isten teremtményei volnának. Igazságos és jó volna-e azonban Isten, ha teremtett volna olyan lényeket is, akiknek örökre a gonosz felavatottainak és boldogtalanoknak kellene lenniük? Ha volnának ördögök, akkor a te alantas világodon és más ahhoz hasonló világon élnének. **Azok**

a képmutató emberek az ördögök, akik az igazságos Istent gonosz és bosszúálló Istenné alacsonyítják le és azt hiszik, hogy kedveskednek Neki, ha nevében aljas tetteket visznek véghez.”

Az ördög (démon) szó csak a mostani értelmében jelenti a gonosz szellemet, mert a görög „daimon” szó, szellemet, értelmet jelentett, és a test nélkül való lényekre vonatkozott, a jókra és rosszakra egyaránt.

A közönséges értelemben vett ördög alatt az emberek csakis gonoszt cselekvő lényeket értenek, akiknek, mint minden másnak, Isten teremtményeinek kellene lenniük. Isten azonban mindenekfölött igazságos és jó lévén, nem teremthetett, már természetüknél fogva, rosszra, szánt és örökre elkárhozott lényeket. Ha pedig ezek nem Isten teremtményei volnának, akkor Istennel egyenlően öröktől fogva kellett volna lenniük, vagy pedig léteznie kellene több felsőbb hatalomnak a mindenségben.

Minden tannak az első feltétele, hogy logikus legyen. A szoros értelemben vett ördögről szóló tan pedig éppen ez ellen a lényeges kellék ellen vét. Érthető az, hogy a régi népek, akik nem ismerték Isten tulajdonságait, hittek rosszat cselekvő istenségekben, sőt ördögökben is. De vét a logika ellen és önmagával is ellenkezik az, aki Isten jóságát isteni tulajdonságnak minősítve, feltételezi Istenről, hogy képes volt olyan, lényeket is teremteni, akiket a gonosznak szánt és kiknek végzetük örökké gonoszat cselekedni. Mert ezzel a feltevással tagadná Isten jóságát. Az ördög tanának hívei Krisztus szavára támaszkodnak. Mi pedig, akik sokkal jobban szeretnénk az emberek szívében látni, mint szájukból hallani Krisztus tanát, bizonyára nem vitatjuk el annak tekintélyét; de azt kérjük, egészen bizonyosak-e ama tannak hívei abban, hogy milyen értelmet adott Krisztus az ördög szónak? Nem ismerjük-e az ő beszédét éppen arról a jellemző oldaláról, hogy képletes; és szó szerint kell-e

vennünk mindazt, ami az egész evangéliumban van? Nem kívánunk több bizonyítékot, mint a következő sorokat:

„A nyomorúságnak azon napjai után a nap elsötétedik és a hold nem fénylik, az ég csillagai lehullnak, és az egekben lévő hatalmasságok megrendülnek. - Bizony mondom néktek, hogy el nem múlik ez a nemzetség, míg meg nem lesznek mindezek.”

Nem láttuk-e, hogy a teremtést és a föld mozgását illetően egészen mást állapított meg a tudomány, mint amit a bibliai tétel, szó szerint értelmezve, állított? Nem történhet-e ugyanez azokkal a képekkel, melyeket Krisztus alkalmazott beszédében, kinek a korhoz és a helyhez kellett alkalmazkodnia tanításaiban? Tudományosan helytelen Krisztus nem mondhatott, és ha mégis van valami olyan a beszédében, ami az értelemben ütközik: akkor annak csak az lehet az oka, hogy mi vagy nem értjük meg, vagy rosszul értelmezzük.

Az ördögökkel ugyanazt tették az emberek, amit az angyalokkal. Amint azt hitték az angyalokról, hogy öröktől fogva tökéletesek voltak, úgy hitték az alsórendű szellemekről is, hogy örökké gonoszak. Az ördög szó alatt oly tisztátalan szellemeket kell értenünk, akik igen gyakran semmivel sem jobbak, mint amelyet ez alatt a név alatt érteni szoktak: csak hogy abban rejlik a különbség, hogy ez az állapot csupán átmeneti. Oly tökéletlen szellemek azok, akik zúgolódnak a megpróbáltatások ellen, és azáltal meghosszabbítják szenvedéseiket; de azért eljutnak ők is a helyes útra, mihelyt akarni fogják. Ilyen értelemben meg lehetne tartanunk az ördög szót. De abban a kizárólagos értelemben véve, melyben most használják, könnyen arra a félreértésre vezetne, hogy vannak külön csakis a rosszra teremtett lények.

A gonosznak valósággal képletes megszemélyesítője az ördög; mert nem tételezhetjük fel, hogy van olyan gonosz lény, aki úgy küzd Istennel, mint magához hasonlóval, és akinek egyéb foglalatossága nem is volna, mint hogy állandóan Isten

ellenébe helyezze a saját szándékait. Mivel pedig az embernek képzelete kielégítésére mindig alakok és képek kellenek, azért, olyan tulajdonságú anyagi testek alakjában festette le a test nélkül való lényeket, amelyek kellőképpen kifejezték azoknak minőségét, vagy hibáit. Így történt az, hogy a régiek az időt öregember alakjában ábrázolták, kaszával és homokórával; mert fiatalember alakja éppen az ellenkezőjét fejezte volna ki. Ugyanígy van jelképe a szerencsének, az igazságnak stb. Jelen korban az angyalokat vagy szellemeket tündöklő fehérszárnyú alakoknak festetlek a tisztaság jelzésére. A szarvakkal, karmokkal és állati tulajdonságokkal ábrázolt ördög az alacsony szenvedélyek jelképe. A közönséges ember, aki mindent betű szerint értelmez, valóságos egyéneknek tekintette ezeket a jelképeket, mint hajdanában Szaturnusznak nézte az idő jelképét.

II. FEJEZET.

A SZELLEMEK TESTET ÖLTÉSE.

1. A testet öltés célja. — 2. A lélek. — 3. A materializmus.

A testet öltés célja.

132. Mi célja van annak, hogy a szellemek testet öltenek?

„Isten rendeli el, hogy testet öltsenek és így eljuttassa őket a tökéletességhez. Némelyiknek vezeklés ez a testet öltés, némelyiknek küldetés. A tökéletességet azonban csak úgy érhet el, ha a testi létnek minden változását elszenvedei és ebben áll a vezeklés. Másik célja a testet öltésnek még^{12*} az, hogy általa a szellem részt, vehessen a teremtés munkájában. Ez pedig úgy történik, hogy a szellem minden világon olyan testtel szereli fel magát, amely összhangban van az illető világ lényeges anyagával, hogy ilyen körülmények között és ilyen szempontból teljessítse Isten parancsolatait. Így hozzájárulván az általános munkához, önmaga dolgozik haladásán.”

A világegyetem működésének szüksége van a testtel bíró lények tevékenységére. Isten pedig bölcsességéből kifolyólag úgy akarta, hogy ezek a lények haladásuk eszközét lelhesék fel ebben a tevékenységben, ami által Hozzá közelebb juthatnak. Innen van az, hogy gondviselésének csodálatos törvénye által minden egymásba kapcsolódik és a természetben minden összetartozik.

133. Szükséges-e azoknak a szellemeknek is testet ölteniük, akik elejétől fogva jó úton haladtak?

„Teremtetésükkor mindnyájan egyszerűek és tudatlanok voltak és a testi élet küzdelmei és kellemetlenségei

^{12*} Szellemi vezetőink tanítása szerint csakis olyan szellemek kénytelenek anyagi világokon testet öltetni, akik ismételt által jutottak ilyen állapotba. Akik nem buktak el, azok a szellemi világban végzendő munkával lesznek Isten munkatársaivá.

csak gyarapítják ismereteiket.¹³ Az igazságos Isten pedig nem teremthette egyik részét boldognak, szenvedésüktől és munkától mentnek s ebből kifolyólag olyannak, amely érdemet nem szerezhet.”

Mi hasznuk van akkor a szellemeknek abból, hogy jó úton haladtak, ha ez nem menti fel őket a testi élet szenvedései alól?

„Korábban jutnak el céljukhoz. Különbözik pedig a szenvedések gyakran a szellem tökéletlenségéből származnak. Minél kevésbé tökéletlen, annál kevesebb a gyötrelme. Aki nem irigy, nem féltékeny, nem fősvény és nem dicsvágyó, annak nem lehetnek e hibákból származó gyötrelmei.”

A lélek.

134. Mi a lélek?

„Testet öltött szellem.”

Mi volt a lélek, mielőtt a testtel egyesült?

„Szellem.”

Azonos tehát a lélek a szellemmel?

„Azonos. A lélek nem más, mint szellem.^{14*} A testtel való egyesülésük előtt oly értelmes lények a lelkek, akik bené-

^{14*} Allan Kardec e könyvét majdnem 70 év előtt írta. Azóta a lélek szó meghatározása is tisztult. Ugyanis úgy a Vay Adelma által médiumi úton írt „Szellem, erő, anyag”, mint „Emánuel szellem nyilatkozatai” az Allan Kardec által tárgyalt hármasság értelmezés helyett az anyagot éltető, értelem nélküli erőt életerőnek az ember felsőbbrendű és örökéletű részét szellemnek és az ember anyagi testét és szellemét összekapcsoló fluidikus köteléket léleknek nevezik. Ez a fluidikus kapocs vagy lelki test, mely az emberi szem számára láthatatlan, túléli az anyagi testet és a szellemi világban a szellemnek ott látható burkát vagy ruházatát képezi. Az embernek azonban nincsen olyan életereje, mint az állatoknak vagy a növényeknek, hanem az ő éltető elve maga az értelemmel és szabad akarral bíró szellem.

pesítik a láthatatlan világot és időnként újra testi burkot öltenek fel, hogy tisztulhassanak és megvilágosodhassanak általa.”

135. Van az emberben a testen és a lelken kívül más valami is?

„Még az a kötelék van meg benne, ami a lelket a testtel egyesíti.”

Milyen természetű ez a kötelék?

„Félig anyagi, azaz közvetítő a szellem és a test között. Ez nagyon is szükséges arra, hogy a test és a szellem egymással közlekedhessék; mert e kötelék által hathat a szellem a testre és viszont a test a szellemre.”

Eszerint az ember három lényeges alkotórészből áll:

1. a testből, vagyis az anyagi lényből, mely hasonló az állatokhoz és melyet ugyanaz az életelv éltet;
2. a lélekből, vagyis a testet öltött szellemből, melynek a test a lakása;
3. a közvetítő elemből vagy periszpritből (kődtest), mely félig anyagi test és a szellemnek első burkát képezi és egyesíti a lelket a testtel. Ilyen a gyümölcsben a csira, a csiraburok, (periszperma) és a magburok.

136. Független-e a lélek az életerőtől?

„Szüntelen ismétljük, hogy a test csupán burok.”

Meglehet a test lélek nélkül?

„Igen, ellehet nélküle és mégis, mihelyt megszűnik élni a test, elhagyja azt a lélek. A születés előtt még nincs végleges összeköttetés a lélek és a test között, de ha létrejött ez a kapcsolat, a test halála széttépi ezt a lélekkel összetartó kötelékét és a lélek elhagyja a testet. A szerves élet éltethet lélek nélküli testet, de a lélek nem lakhat oly testben, mely elvesztette szerves életét.”

Mi volna, testünk, ha lelke nem volna?

„Értelem nélkül való hústömeg volna; minden, amit akartok, csak épen ember nem.”

137. Lehet-e egy és ugyanannak a szellemnek két különböző testbe egyszerre beleköltöznie?

„Nem lehet. A szellem oszthatatlan és egy időben két különböző lényt nem éltethet. (Lásd a „Médiumok könyve: Kéttestűség és átalakulás c. fejezetét)

138. Mit gondoljunk azoknak a véleményéről, akik a lelket az anyagi élet életerejének tartják?

„Csak szókülönbség ez amit mi számba nem veszünk. Kezddetek már egymással megegyezni a szavakra nézve.”

139. Bizonyos szellemek, de még előbb bizonyos bölcsészek így értelmezték a lelket: éltető szikra az, mely a nagy mindenségből áramlott ki. Mit jelent ez az ellenmondás?

„Nincs ebben semmi ellenmondás. Csupán az általatok használt szavak okozzák azt a látszatot. Miért nincs minden dologra külön szavatok?”

A lélek szót egymástól nagyon különböző dolgok kifejezésére használják. Némelyek az életerőt nevezik léleknek; és ilyen értelemben véve helyes az a képletes elnevezése, hogy a nagy mindenségből kiáramló szikra. Ez utóbbi szavak az életerőnek egyetemes forrására, mutatnak, amelyből minden lény kisajátít egy részt, mely rész pedig visszatér a lény holta után a forrásba. Nem zárja ki ez a fogalom oly külön erkölcsi lénynek fogalmát, aki az anyagtól független és megőrzi agy egyéniségét. Ez az a lény, akit léleknek nevezünk, és abban az értelemben nevezhetjük egyúttal testbe öltözött szellemnek is. A szellemek, midőn a lelket különféleképpen értelmezik, nem tesznek mást, mint oly értelemben használják a szót, amilyen jelentőséget ők tulajdonítottak azoknak, és amilyen földi fogalmak fűződnek hozzájuk. Mert kisebb vagy nagyobb mértékben még mindegyik szellem földi fogalmakkal bír. Az emberi nyelv tökéletlensége, — ami abban rejlik, hogy nincs minden fogalom kifejezésére külön szavunk, — okozza az eltérő értelmezéseket; és ez a forrása számtalan félreértésnek és vitának. Ezért

mondják a magasabb szellemek, hogy előbb egyezzünk meg a szavak használatát illetően^{15*}.

140. Hogyan vélekedjünk arról az elméletről, mely a lelket annyi alsóbb részre osztja, ahányféle izmaink vannak, úgy hogy mindegyik a testnek más-más működését intézi?

„Ez is csak attól függ, hogy milyen értelemben vesszük a lélek szót. Ha az életfluidot értik alatta, akkor igazuk van, ha azonban a testet, öltött szellemet értik, akkor nincs igazuk. Mondtuk már, hogy a szellem oszthatatlan, és hogy az életfluid útján közli és végezteti a szervekkel a mozgást anélkül azonban, hogy ő maga elosztódnék.”

Vannak azonban szellemek, akik ezt így állapították meg:

„A tudatlan szellemek a hatást tekinthet oknak.”

A lélek a szervek közvetítésével működik, azokat pedig az életfluid élteti, mely szétosztódik közöttük, és bővebben jut azokhoz a szervekhez, melyek a mozgás telepének központjait képezik. Amikor azonban lélek alatt az élő testben lakó szellemet értjük, mely a halál alkalmával elválik a testtől, akkor ez a magyarázat nem illik reá a lélekre.

141. Van-e valami igazuk azoknak, kik a lelket a testen kívül lévőnek és azt környezőnek tartják?

„A lélek nincs a testbe zárva, mint valami madár a kálitkába. Átsugárzik a testen, és kívül is mutatkozik, akárcsak a fény valamely üveggömbön keresztül; vagy miként a hang kihatólván, elterjed egy zengő központ körül; ilyenképpen lehet testen kívül lévőnek mondani, de mindamellett a lélek nem burka a testnek. A léleknek két burka van. Az első finom és könnyű, az nem más, mint amit te perispritnek nevezel: a másik durva, anyagi és nehéz, az pedig a test. A lélek a középpontja ezeknek a burkoknak, amint a magnak a csira, ezt már mondtuk.”

142. Mit szóljunk ahhoz az elmélethez, mely szerint a gyermek lelke időszakonként tökéletesedik?

^{15*} Ld. előző lábjegyzetben a lélek szó magyarázatát

„A szellem csak egy és éppen olyan teljes a gyermeké, mint a felnőtté; a test szervei, vagyis a lélek nyilvánulása eszközei azonban fejlődnek és tökéletesednek. Itt is a hatást tekintik az oknak.”

143. Miért nem állapítja meg minden szellem egyenlőképpen a lélek fogalmát?

„Nem minden szellem van egyenlően tisztában ezekkel a fogalmakkal. Vannak korlátolt szellemek is, akik az elvont dolgokat nem értik meg, mint nálatok a gyermekek. Vannak továbbá áltudósok, akik cikornyás beszéddel akarnak tekintélyt szerezni. Itt is éppen úgy van, mint nálatok. Azon kívül maguk a tisztán látó szellemek is különböző kifejezésekkel élhetnek, melyeknek azonban alapjukban egyenlő az értékük. Különösen olyankor történik ez, mikor a ti nyelvetek által világosan ki nem fejezhető dolgokról van szó, mert akkor képeket és hasonlatokat kell használniuk, amit ti valóságnak vesztek.”

144. Mit kell a világ lelke alatt értenünk?

„Az életnek és értelemnek egyetemes elemét, melyből az egyéniségek születnek. Csakhogy akik ilyen szókkal élnek, azok gyakran maguk sem értik önmagukat. A **L é l e k** szó anynyira ruganyos, hogy ki-ki révedezéseiben tetszése szerint alkalmazza. A földnek is tulajdonítottak már lelket néha. Ez alatt pedig azoknak az odaadó szellemeknek az összességét kell érteni, akik a helyes útra irányítják cselekedeteiteket, ha hallgattok rájuk, és akik úgyszólván Isten helytartói földetekén.”

145. Hogyan van az, hogy a hajdani és az újabb bölcsészek oly hosszú időn át vitatkoztak a lélektan felett, anélkül, hogy ráakadtak volna az igazságra?

„Azok az emberek az örök szellemtan előfutárai voltak, ők egyengették az utakat. Emberek voltak ők is és könnyen tévedhettek, mert saját eszméjüket, tartották a világosságnak; csakhogy éppen ezek a tévedések váltak eszközeivé az igazság kiderítésének, mert feltüntették a mellette szóló érveket és azok ellenkezőit. Egyébként pedig nagy igazságokat rejtenek ezek a

tévedések és ti azokat összehasonlító tanulmányokkal meg is érthetitek.”

146. Kijelölt és körülhatárolt helye van-e a léleknek a testben?

„Nem, de a nagy tehetségek és a sokat gondolkozók lelke főképpen a fejükben van, míg a sokat érzőknek és azoknak, kiknek minden cselekedetüket a felebaráti érzés irányítja, főképpen a szívükben.”

Mit tartunk arról a véleményről, mely szerint a lélek az életközpontban volna?

„Azaz, hogy a szellem szervezeteteknek inkább ezt a részét foglalja el, mivel ebben folynak össze minden érzéseitek. Akik úgy vélik, hogy testeteknek abban a részében van a lélek, amit ők az élet központjának tartanak, azok a fluiddal vagy életerővel tévesztik össze a lelket. Mindenképpen azt mondhatjuk, hogy főképpen azokban a szervekben székel a lélek, melyek az értelmi és az erkölcsi tevékenység eszközei.”

A materializmus.

147. Miért van az, hogy azok, akik bonctannal, élettannal és általában természettudományokkal foglalkoznak, többnyire materialisták?

„Az élettan kutatói mindent abból következtetnek, amit látnak. Emberi gög ez, melynél fogva azt hiszik, hogy mindent tudnak és nem képesek elhinni, hogy valami fölülmúlhatja az ő értelmüket. Maga az ő tudományuk teszi őket elfogultakká és nem hiszik, hogy a természet valamit elrejtett előlük.”

148. Nem szomorú dolog-e az, hogy e tanulmányok következménye a materializmus, holott éppen ezek útján kellene felismerniük az embereknek a világot kormányozó értelem felsőbbségét? Mondhatjuk-e ebből kifolyólag, hogy veszedelmesek a tanulmányok?

„Nem igaz az, hogy a materializmus e tanulmányok eredménye; az ember helytelenül következtet belőlük, mert hiszen mindennel, még a legjobb dologgal is visszaélhet. Elsősorban a „semmi”-től sokkal jobban félnek az emberek, semhogy elárulnák félelmüket és az erős értelmű emberek gyakran inkább nagyképűek, mint bátrak. A legnagyobb részük csakis azért materialista, mert nem tudja valamivel betölteni azt az űrt, mely örvényképpen tátong előtte. Mutass azonban mentő horgonyt nekik és ők sietve fognak abba kapaszkodni.”

Vannak oly emberek, kik értelmük tévedéséből csak az anyag működését látják a szerves lényekben és abból származtatják minden cselekedetüket. Az emberi testben ők csupán villany gépet láttak, az élet gépezetét pedig csak a szervek játékán tanulmányozták. Látták, hogy gyakran egyetlen fonál elszakadása az, ami kioltja az életet és annál a fonálnál egyebet nem is láttak. Keresték, hogy nem maradt-e meg valami, mivel pedig csak tétlenné vált anyagot láttak és nem látták elszállani és meg nem foghatták a lelket: abban állapodtak meg, hogy minden csak az anyagnak tulajdonsága volt, tehát a halál után csak a gondolat hült helye marad meg. Szomorú dolog volna, ha mindebből csak ezt lehetne következtetnünk, mert akkor céltalan volna minden jó és rossz. Az ember akkor oda süllyedne, hogy önmagánál egyébre nem gondolna, és anyagi kedvteléseinek kielégítését minden fölé helyezné. Felbomlanának a társadalmi kötelékek és visszahozhatatlanul véget érnének a legszentebb vonzalmak. Ez a felfogás szerencsére távol sem általános, sőt mondhatjuk, nagyon is szűk térre szorítkozik és nem egyéb egyéni véleménynél, mert még nem sikerüli, tanná összefoglalni. Az ilyen alapon nyugvó társadalom felbomlásának csiráit hordaná magában és tagjai vadállatok módjára széjjeltépnék egymást.

Az embernek megvan ösztönszerűleg az a gondolata., hogy életével együtt minden nem érhet véget számára. Irtózik a semmitől és bármennyire tiltakozott a jövőendő élet ellen, mikor

elérkezik a nagy pillanat, alig akad olyan, aki azon ne tündöknék, hogy mi lesz vele ezután; mert az a gondolat, hogy végképp kelljen megválnia az élettől, szívszagató érzést kelt benne. Ki is volna képes közönnyel venni azt, hogy immár határozottan örökre el kell válnia mindentől, amit szeretett? Ki ne ijedne meg, látván maga előtt a semmiség végtelen örvényét megnyílni, amely elnyelni készül minden képességet és minden reménységet; és ki mondaná bátran: „Hogyan? Hátam mögött a semmi, semmi más, mint üresség; minden véget ért örökre. Még csak néhány nap és már nem is emlékeznek reám, akik túlélnek engem; csakhamar nyoma sem lesz földi pályafutásomnak, még a jót is el fogják feledni a hálátlanok; semmi jutalom mindezért és semmi más kilátás számomra, mint a férgek-től megrágott testem?”

Nincs-e valami rettentő és megdermesztő ebben a képben? A vallás bennünket arra tanít, hogy nem lehet ez így, józan eszünk pedig megerősíti ezt; csakhogy ez a bizonytalan határtalan jövődő lét nem elégíti ki bennünk a bizonyosság szeretetét; ez az, ami sokban kételyt ébreszt fel. Legyen úgy, hogy van lelkünk; de mi hát az, amit lelkünknek nevezünk? Van-e annak valami alakja, vagy észrevehető-e bármiképpen is? Határok közé szorított, vagy határtalan lény-e a lélek? Némelyek azt mondják, hogy Isten lehelete, mások szikrának és ismét mások a nagy mindenség egy részének nevezik, vagyis az élet és értelem elemének; de mit tudunk mindebből? Mennyiben érdekelhet az minket, hogy van lelkünk, ha az utánunk belekeveredik a végtelenségbe, mint a vízcseppek a nagy tengerbe? Nem egyenlő-e a nemléttel az, hogy egyéniségünk elvész? Azt is mondják, hogy anyagtalan a lélek, csakhogy az anyagtalan testnek nem lehetnének határozott méretei, ami előttünk annyi, mint a semmi. Vallásunk arra is tanít, hogy jó vagy rossz cselekedeteinknek megfelelően boldogok vagy boldogtalanok leszünk; de micsoda boldogság várhat reánk Isten kebelében? Olyan üdvösség talán, olyan örök elmélkedés,

melynek egyéb dolga sincs, mint az, hogy a Teremtő dicsőségét zengje? Valóság, vagy kép-e a pokol tüze? Maga az egyház ez utóbbi értelemben veszi, de milyen fájdalokat kell értenünk alatta? Hol van ezeknek a szenvedéseknek a helye? Szóval, mit teszünk, és mit látunk ebben a reánk várakozó világban? Mondják, hogy senki sem tért még vissza onnan, hogy számot adjon nekünk mindezeokról. Tévedés ez. **A spiritizmusnak épen az a hivatása, hogy bizonyos határig kézzelfoghatóvá és szemmel láthatóvá tegye számunkra ezt a jövőt, vagyis felvilágosítson minket jövőnkre vonatkozólag,** mégpedig többé nem okoskodások, hanem tények útján. A szellemi közleményeknek köszönhetjük, hogy immár nem csupán valószínűség és lehetőség ez a jövő, amit mindenki tetszése szerint festhet le, és amit a költők képzeletükkel kiszínezhettek, és megtévesztő képekkel szépíthetnek, hanem élénk táruló valóság. Mert maguk a síron túl levő lények jönnek el helyzetüket feltárni előttünk és megmondani, hogy mit cselekednek. Ők maguk engedik meg, hogy tanúi lehessünk sorsuk fordulatának abban az új életükben, és így megismertetik velünk azt a kikerülhetetlen sorsot, ami számunkra érdemeink vagy bűneink alapján várakozik. Van-e ebben valami vallástalanság? Éppen ellenkezőleg, hitet nyernek a hitetlenek általa, a lanyháknak pedig ez szükséges. **Isten megengedi a spiritizmust, mégpedig azért, hogy felélénkítse ingadozó reményeinket és minket jövőnk meglátása által a jó útra térítsen vissza.**

III. FEJEZET.

**A TESTI ÉLETBŐL A SZELLEMI ÉLETBE VALÓ
VISSZATÉRÉS.**

1. A lélek sorsa a halál után; a lélek egyénisége, örök élet. — 2. A léleknek a testtől való elválása. — 3. Szellemi zavar.

A lélek sorsa a halál után.

149. Mi lesz a lélekkel a halál pillanatában?

„Ismét szellemmé válik, vagyis visszatér a szellemek világába, amit kis időre elhagyott.”

150. Megtartja a lélek a halál után az egyéniségét?

„Megtartja és nem is veszti el soha. Mi lenne belőle, ha nem tartaná meg?”

Hogyan nyilvánítja a lélek az egyéniségét, mikor már anyagi teste nincs?

„Megmarad a fluidja, ami neki tulajdona, s amit planétájának légköréből merít. Ez az ő perispritje, vagyis szellemburka, mely az utolsó testben létét tükrözi vissza.”

Nem visz magával a lélek semmit, innen a földről?

„Semmi mást, mint az emlékezetet és jobb világba való vágyódását. Ez az emlékezés aszerint édes, vagy keserű, amint jóra vagy rosszra használta fel életét. Minél tisztább a lélek, annál jobban felfogja, hogy mennyire jelentéktelen mindaz, amit a földön hagyott.”

151. Mit gondoljunk arról, hogy a lélek az ember halála után visszatér az általános mindenségbe?

„Nem alkotja-e a szellemek összessége a mindenséget? Nem képeznek-e ők együttvéve egész világot? Ha gyülekezetben vagy, kiegészítő része vagy annak a gyülekezetnek, mindamellettt megmarad a külön egyéniséged.”

152. Mi bizonyítja be nekünk azt, hogy halálunk után lelkünk megtartja egyéniségét?

„Nem eléggé bizonyítják ezt azok a közlemények, melyeket kaptok? Ha nem vagytok vakok, fogtok látni, és ha siketek nem vagytok, fogtok hallani, mert igen gyakran oly hang

szól hozzátok, mely felderíti előttetek, hogy vannak kívületek eső lények is.”

Tévednek azok, akik azt mondják, hogy halálunk után az általános mindenségít tér vissza a lelkünk, ha az alatt azt értik, hogy úgy elveszti egyéniségét, a lélek, mint az a csepp víz, mely a tenger vizébe keveredett. Igazuk van azonban, ha az általános mindenség a test nélkül való lényeket együttesen értik, úgy, hogy abban a nagy egységben minden lélek vagy szellem egy-egy alkotórész.

Ha a lelkek elkeverednének a tömegben, akkor csupán a tömeg tulajdonságaival bírnának és egymástól semmi sem különböztetné meg őket. Nem volna értelmük és nem volnának tulajdonságaik, holott minden közleményükben az ének öntudatát és külön akaratát árulják el. Az a végtelen különféleség, melyet minden irányban tapasztalhatunk rajtuk, csakis az egyéniségnek a következménye. Ha a halál után nem maradna meg más, mint az, amit az összes egyéniségeket, magába szívó nagy mindenségnek mondanak, akkor az a mindenség egyformájú volna, és a láthatatlan világból nyert közlemények is mind azonosak volnának. Mivel azonban tapasztaljuk, hogy vannak a velünk érintkező láthatatlanok között jók és rosszak, tudósok és tudatlanok, boldogok és boldogtalanok, és jellemre nézve is különbözők, t. i. vidámak és szomorúak, könnyelműek és komolyak stb.: ez valóban azt igazolja, hogy mindezek külön-külön lények. Még határozottabban bizonyítják ezeknek a lényeknek az egyéniségét az olyan esetek, amelyekben személyazonosságukat mutatják ki elvitathatatlan jelek által, vagy a saját földi életükből felhozott olyan személyes részletekkel, melyeket be lehet bizonyítani. Kétségbevonhatatlan pedig az egyéniség, amidőn jelenségek alakjában láthatóvá válik. Hitcikkely gyanánt tanítottak minket a lélek egyéniségének elméletére. A spiritizmus pedig igazolja azt, mégpedig némiképpen anyagi úton.

153. Milyen értelemben kell vennünk az örökéletet?

„Örök a szellemnek az élete, a testé csak átmeneti és múló. Amidőn a test meghal, a szellem az örökéletbe lép.”

Nem volna-e helyesebb örökéletnek nevezni azoknak a tiszta szellemeknek az életét, akik már eljutottak a tökéletesség legmagasabb fokáig és nem kénytelenek többé megpróbáltatásokat elviselni?

„Ezt már inkább örök boldogságnak nevezhetjük; de hiszen ez is csak a szókkal való játszás. Nevezzétek el a dolgokat, amint akarjátok: a fő az, hogy megértsetek egymást.”

A léleknek a testtől való elválása.

154. Fáj-e, ha a lélek elválik a testtől?

„Nem fáj. Gyakran jobban szenved a test, amíg él, mint a halál pillanatában; a lélek semmi esetre sem szenved. Azok a fájdalmak, amiket gyakran a halál pillanatában érez az ember, csak öröm a szellemnek, mert száműzetésének határidejét látja letelni.”

Aki a természetes halálát azáltal éri el, hogy szervei kimerültek életkoránál fogva, az észre sem veszi, mikor megválnak a földi lélettől. Hasonló a kimúlása olyan lámpának az elalvásához, melyből kifogyott az olaj.

155. Mi módon történik a léleknek és testnek egymástól való elválása?

„Amint elszakad a kettőt összetartó kötelék, elszabadul a lélek.”

Pillanatnyi hirtelen átmenet által történik-e a válás? Van-e pontosan megjelölt határvonal az élet és a halál között?

„A lélek fokozatosan válik meg a testtől és nem szökik meg, mint a fogva tartott madár, mely hirtelen kapta vissza szabadságát. Ez a két állapot érintkezik és egymásba folyik, tehát a szellem lassanként bontakozik ki kötelékeiből; s a kötelékek felbomlanak, és nem szakadnak el”

Életünk folyamán a szellemet félig anyagi burka, (szellemburok), vagyis perispiritje tartja össze a testtel; és a halál csupán a test pusztulása, nem egyúttal azé a második buroké is, mely elválik a testtől, mikor amabban megszűnik a szerves élet. A tapasztalat bizonyítja, hogy azonnal a halál pillanatában nem válik el teljesen a perispirit a testtől; csak fokozatosan történik az elválás, mégpedig az egyének különfélesége szerint, nagyon is váltakozó lassúsággal. Némelyeknél elég gyorsan megy végbe és mondhatjuk, hogy a halál pillanata egyúttal a szabadulásé is, mert csupán néhány órába telik; másoknál azonban, főképpen azoknál, kik teljesen anyagi és érzéki életet éltek, sokkal lassabban történik az elválás és gyakran napok, hetek, sőt hónapok kellenek hozzá. Ez azonban a testbe életképességet a legkisebb mértékben sem önt, sem azt újra feléleszteni nem lesz képes. Csak egyszerű vonzódása az a szellemnek a testhez, ami csak természetes következménye annak, hogy földi életében a szellem az anyagot engedte önmaga fölé kerekedni. Valóban ésszerű tehát úgy felfognunk a dolgot, hogy minél inkább azonosítja magát a szellem az anyaggal, annál nehezebben válik el tőle; míg a szellemi és erkölcsi tevékenység és az emelkedett gondolkozás által már az ember testi élete alatt veszi kezdetét a szellem elszabadulása, úgy hogy ez a halál beálltával majdnem pillanatnyi időt igényel csupán. Ezt tanultuk a különböző egyéneknek a halál pillanatában való megfigyeléséből, valamint azt is, hogy néha igen kínos az öszszeköttetés, mely megmaradt a szellem és a test között, mert a szellem kénytelen ilyenkor átérezni a feloszlás borzadályait.

Különleges és kivételes esetek az ilyenek, és szoros összefüggésben állnak bizonyos életmóddal és halálneveléssel. Ilyen jelenségek pl. némely öngyilkosnál tapasztalhatók.

156. A lélek a szerves élet teljes megszűnése előtt is végképp megválhat-e a testtől?

„A haláltusában néha már el is hagyta, a lélek a testet, és csupán a szerves élet működik. Az ember már mit sem tud magáról, és mégis az életnek egy lehelete van benne.”

157. Van-e a léleknek a halál pillanatában valamely vágyódása, vagy elragadtatott állapota, melynél fogva belelát abba a világba, ahová visszatérni készül?

„A lélek gyakran megérzi, hogy bomladoznak már a kötelékei, melyek a testhez fűzik és minden erejéből arra törekszik, hogy teljesen kibontakozzon belőlük. Amint már részben szabaddá vált az anyagtól, maga előtt látja elvonulni a jövőjét és már előre örül szellemi állapotának.”

158. Lehet-e földi életünket, azután a sírban való létünket és végül a jövő életünket a hernyó életéhez hasonlítani, mely előbb a földön mászkál, majd gubójába zárkózva holtnak látszva fekszik, hogy azután újra szebb életre szülessék?

„Kicsiben megfelelő ez. Jó a kép, de nem volna szabad szó szerint venni, amit pedig ti gyakran meg szoktatok tenni.”

159. Mit érez a lélek abban a pillanatban, mikor a szellemek világában önmagára ismer?

„Az attól függ, hogyan töltötte el földi életét. Ha gonoszat cselekedtetél, mert vágytál utána, akkor az első pillanatban a szégyenérzet tölt el, hogy gonoszul éltél. Az igaz épen ellenkezőleg nagy tehertől való megkönnyebbülést érez, mert semmiféle vizsgáló tekintettől sem fél.”

160. Azonnal feltalálja-e a szellem az előtte meghaltakat, akiket a földön ismert?

„Írántuk táplált szeretetének vagy azoknak ő iránta táplált szeretetüknek megfelelően feltalálja. Gyakran el is jönnek fogadtatására, mikor a szellemi világba lép, és segítenek neki a földi kötelékekből kibontakozni. Sokan vannak, akiket ő talál fel, miután földi pályafutásában eltűntek előle. A bolyongókat meglátja, a testbe öltözöttet pedig felkeresi.”

161. A lélek eltávozásával egyidejűleg szűnik-e meg az élet erőszakos és hirtelen halál alkalmával, amikor a szerveket még nem gyengítették meg a betegségek és a kor?

„Rendesen úgy szokott lenni, de minden esetben csak nagyon rövid pillanat választja el a kettőt egymástól.”

162. Öntudatos például néhány pillanatilag a lefejezett ember a kivégeztetése után?

„Gyakran megtartja még néhány percig az öntudatát, amíg csak teljesen ki nem aludt a szerves élet; de gyakran megtörténik az is, hogy a haláltól való félelem által veszteti el öntudatát, még mielőtt, kivégezték volna.”

Itt csakis arról az öntudatról van szó, amellyel a kivégezett magáról mint ember bírhat a szervek közvetítése útján, nem pedig a szellemi állapotbeli öntudatról. Ha ezt az emberi öntudatát a kivégzés előtt el nem vesztette, megőrizheti néhány, de csak nagyon rövid pillanatra; és szükségképpen elveszíti, mihelyt, az agynak szervi élete megszűnik. Ebből azonban nem következik az, hogy a perispirit, vagy szellemburok már teljesen elvált a testtől; sőt ellenkezőleg, minden erőszakos halálkor, amely nem az életerő fokozatos ki alvásával áll be, sokkal szívesebben a lelket a testhez erősítő kötelék és sokkal lassabban megy végbe teljes elválás.

Szellemi zavar.

163. Van-e a léleknek a z o n n a l tudomása önmagáról a halál után?

„Ez nem a megfelelő kifejezés, mert némi ideig zavarban van a lélek.”

164. Egyenlő erős és egyenlő hosszú ideig tart-e minden szellemnek a zavara, melyet a léleknek a testtől való megválása után érez?

„Nem. A szellemek fokozatától függ az. Aki már megtisztult, az csaknem rögtön felismeri önmagát, mert már testi

élete alatt elvált az anyagtól; az érzéki ember ellenben, kinek nem tiszta a lelkiismerete, jóval tovább érzi az anyag befolyását.”

165. Van-e a spiritizmus ismeretének befolyása a szellemnek hosszabb vagy rövidebb ideig tartó zavarodott állapotára?

„Nagyon nagy a befolyása arra, mivel a szellem már előre megismerte helyzetét; a legnagyobb befolyással azonban mégis az bír, hogy az illető jól ólt-e és tiszta-e a lelkiismerete.” Halálunk pillanatában eleinte minden összezavarodik előttünk és szellemünknek bizonyos idő kell ahhoz, hogy ráismerhessen önmagára. Szinte kábult a szellemünk és olyan, mint a mély álomból ébredő ember, ki igyekszik helyzetét felismerni. Amily mértékben múlik a hatása az anyagnak, melytől éppen akkor vált el, s amint oszladozik a gondolatait elhomályosító köd, olyan mértékben tisztulnak fogalmai és jön meg az emlékező képessége.

A halált követő lelki zavar időtartama nagyon változó. Épen úgy eltarthat néhány óráig, mint eltarthat néhány hónapig, sőt több esztendeig. A legkevesebb ideig azoknál tart, akik még életükben azonosították magukat a jövőndő állapotukkal, mert ők akkor azonnal megértik helyzetüket.

A léleknek ez a zavarodottsága az egyéni jellemeknek és különösen az elhalálozás módjának megfelelően egészen sajátos körülményeket idéz elő. Ha erőszakosan vagy hirtelen történt a halál, akár öngyilkosság, akár kivégzés vagy baleset, vagy pedig szélhűdés, vagy sebesülés stb. által: akkor a szellem meglepetten és megütközve látja elhagyott testét, melyről tudja, hogy az az ő teste, de nem bírja megérteni, hogy már elvált tőle és nem hiszi, hogy halott. Makacsul ragaszkodik ahhoz a hitéhez, hogy él, és elmegy azok közelébe, akiket szeret, beszél hozzájuk és nagyon csodálkozik, hogy nem hallják meg. Ez az állapota a perisprit teljes elválásáig tart; csak akkor ismeri föl önmagát a szellem és érti meg, hogy már nem tartozik az élők sorába. Nagyon könnyű megmagyaráznunk ezt a

jelenséget. A váratlan halál által okozott meglepetésében zavarba hozza a szellemet a rajta történt hirtelen változás. Neki még elpusztulást és megsemmisülést jelent a halál, ő pedig gondolkodik, lát és hall; tehát az ő felfogása szerint nem halt meg. Fokozza ezt a képzeletét, hogy saját alakja gyanánt lát olyan testet, mely hasonló előbbi testéhez, de melynek éterikus természetét még nem ért rá tanulmányozni. Szilárdnak és tömörnek tartja, aminő az előbbi volt; mikor pedig figyelmét ráterelik a két test közt levő különbségre, megütközik azon, hogy nem tapinthatja meg önmagát. Hasonló ez a jelenség az új szomnambulakéhoz, akik nem hiszik el magukról, hogy alszanak. Szerintük az alvás azonos a képességek felfüggesztésével, ők pedig szabadon gondolkoznak és látnak, tehát azt hiszik magukról, hogy nem alszanak. Tapasztaljuk az ilyen jelenséget olyan szellemeknél is, akikre nézve nem váratlanul állt be a halál; többnyire azonban olyanokkal történik meg, kik bár betegek voltak, a halálra nem gondoltak. Ilyenkor az a különös dolog történik, hogy az illető szellem elmegy a saját temetésére, mint valami idegenére és úgy beszél róla, mintha semmi köze sem volna hozzá, míg csak meg nem tudja a valóságot.

A jó embernek nem kínos a halálát követő zavart állapot. Ő olyan nyugodt, mint aki háborítatlanul ébred az álmából. Akinek azonban nem tiszta a lelkiismerete, az aggódik és gyötörődik, és minél inkább kezdi magát megismerni, annál inkább nőnek az aggodalmai.

A tömeges haláleseteknél a tapasztalat azt mutatja, hogy az egy és ugyanazon időben elhaltak nem mindig találkoznak mindjárt egymással. A halált követő zavart állapotában ki-ki a maga útjára, tér és csak azokkal törődik, akik iránt érdeklődik.

IV. FEJEZET. A LÉT TÖBBSÉGE.

1. Az újra testet öltés. — 2. Az újra testet öltés igazságos volta. 3. A különböző világokon való testet öltés. — 4. A haladó átköltözés. — 5. A gyermekek sorsa a halál után. — 6. A szellemek neme. — 7. A szülői és gyermeki kötelék. — 8. A fizikai és erkölcsi hasonlatosságok. — 9. Velünk született fogalmak.

Az újra testet öltés.

166. Hogyan tisztulhat meg az a lélek, aki testi élete alatt nem vált tökéletessé?

„Úgy, hogy a földi élet megpróbáltatását vállalja magára.”

Hogyan tölti be a lélek ezt az új életet? Talán úgy, hogy mint szellem szenved átalakulást?

„Kétségtelen, hogy tisztulása közben átalakul a szellem, de ehhez testi megpróbáltatásra van szüksége.”

Többször él-e tehát testben a szellem?

„Mindnyájan többször éltünk. Akik ennek az ellenkezőjét állítják, abban a tudatlanságban akarnak titeket megtartani, amelyben ők maguk vannak s maradni óhajtanak.”

Ebből tehát az következne, hogy mikor a szellem az egyik testet elhagyja, másikat ölt magára, vagy más szóval mondva, új testet ölt. Így kell-e ezt értenünk?

„Úgy van.”

167. Mi a célja az újra való testet öltésnek?

„Az emberiség vezeklése, a javulásban való haladása. Miben nyilvánulna enélkül az igazságszolgáltatás?”

168. Meg van-e az határozva, hogy hányszor kell testet öltenie a szellemnek, vagy a végtelenségig megismétli a testet öltést?

„Minden újabb életben egy lépéssel előbbre jut a szellem a haladás útján, és mikor már minden tisztátalanságtól

megmenekült, nincs szüksége többé a testi megpróbáltatásokra."

169. Egyenlően sokszor kell-e testet öltenie minden szellemnek?

„Nem. Aki gyorsan halad, megkíméli magát, néhány megpróbáltatástól. Mindamellet minden esetben igen nagy a számuk a testet öltéseknek, mivel az előmenetel csaknem végtelen.”

170. Mi lesz a szellemmel utolsó testet öltése után?

„Nagyon boldog, azaz tiszta szellem lesz.”

A többszöri testet öltésben rejlő igazságosság.

171. Min alapszik a megismételt testet öltés (reinkarnáció) tana?

„Istennek igazságos voltán és a kinyilatkoztatáson. Szüntelen hangoztatjuk előttetek, hogy a jó Atya mindenkor ad alkalmat gyermekeinek a megbánásra. Nem mondja-e józan eszed is, hogy igazságtalanság volna végképp megfosztani az örök boldogságtól azokat, akiknek nem maguktól függ a javulásuk? Nem Istennek gyermeke-e minden ember? Csakis az önző emberek között látni kegyetlenséget, kérlelhetetlen gyűlöletet és irgalmatlan büntetéseket.”

Minden szellem hajlandó tökéletesedni, és Isten a testi élet megpróbáltatásai után nyújt neki erre alkalmat. Igazságos voltánál fogva pedig megengedi a szellemeknek, hogy újabb testi életek folyamán végezzék el azt, amit nem bírtak végrehajtani, vagy befejezni előbbi életükbeni megpróbáltatásuk alatt.

Istennek sem méltányosságával, sem jóságával nem fér össze az, hogy örökre lesújtsa mindazokat, akik olyan akadályokba ütköztek a javulásuk útján, melyek nem rejlettek akaratukban, hanem abban a környezetben, ahová helyezte őket. Ha halálunk után megmásíthatatlanul kitűzött sors várna reánk,

akkor Isten nem részrehajlás nélkül és nem ugyanazzal a mértékkel mérné minden ember cselekedeteit.

Az egyetlen tan, mely az alantas erkölcsi körülmények közé helyezett embert illetőleg Isten igazságos voltáról alkotott fogalmunknak megfelel, a reinkarnáció tana, vagyis az a tan, mely a több egymást követő földi életünk elfogadásán alapul. Csakis ebből magyarázhatjuk meg jövőnk sorsunkat és egyedül erre építhetjük reményeinket, mivel módot nyújt nekünk arra, hogy tévedéseinket újabb megpróbáltatások árán jóvátelessük. Értelmünk erre utal, és erre tanítanak bennünket a szellemek.

Az alantas voltának tudatában lévő ember vigasztaló reményt merít az újra való testet öltés tanából. Ha hisz Isten igazságos voltában, remélheti, hogy az örökkévalóságban egyenlő lesz azokkal, akik nála jobban végezték el feladatukat. Az a gondolat, hogy alantas volta mindenkorra nem vonja meg tőle a legfőbb jó örökségét, és hogy kivívhatja azt újabb küzdelmek által. támogatja őt és új erőt ad neki. Ki ne sajnálná, ha pályafutása végén, későn szerez olyan tapasztalatot, melynek már hasznát, nem veheti? Ez a késő tapasztalat sem veszett azonban kárba, mert hasznát vehetjük az újabb életben.

A különböző világokon való testet öltés.

172. Minden különböző testi életünket a földön kell-e átelnünk?

„Nem mind a földön, hanem különböző világokon. Földi létetek sem nem az első, sem nem az utolsó, de egyike a leginkább anyagiassáknak, amelyek legtávolabb esnek a tökéletességtől.”

173. Minden újabb testi életében más-más világba lép a lélek, vagy lehet-e többször is egy és ugyanazon az égitesten élnie?

„Többször is élhet ugyanazon az égitesten, ha még nem eléggé előrehaladott arra nézve, hogy felsőbbrendű világba léphessen.”

Eszerint tehát többször visszatérhetünk a földre?

„Egészen bizonyos.”

Visszatérhetünk-e ide, ha már más világokon is éltünk?

„Bizonyos, hogy visszatérhettek. Élhattetek is már másutt is, meg a földön is.”

174. Kell-e nekünk szükségképpen a földön élnünk?

„Nem. Ha azonban nem haladtok, akkor olyan más világba juthattok, mely a földnél nem jobb, sőt rosszabb is lehet.”

175. Van-e annak valami előnye, ha visszatérünk a földre?

„Semmi különös előnye sincs, ha csak nem küldetesképpen jön le valaki; ez esetben ép úgy halad itt, mint másutt.”

Nem volnánk boldogabbak, ha szellemek maradnánk?

„Nem, nem, akkor megállanánk; pedig az a célunk, hogy Istenhez közelebb jussunk.”

176. Eljöhettek-e a szellemek más világokon való testet öltések után akkor is a földre, ha még itt soha sem voltak?

„Igen, éppen úgy, mint ti más világokra. Egymással kapcsolatosak a világok mind: amit az egyikben nem fejezünk be, bevégezzük a másikon.”

Eszerint tehát vannak olyan emberek is a földön, akik most vannak itt először?

„Sokan vannak itt most először, mégpedig különböző fokozatúak.”

Meg lehetne-e ismernünk valamely jelről, hogy a szellem először van most a földön?

„Ennek semmi haszna sem volna.”

177. Kell-e a szellemnek a mindenség összes világainak a sorozatán végig mennie, hogy elérhesse a tökéletességet és a legnagyobb boldogságot, amely minden embernek a végcélja?

„Nem kell, mert nagyon sok egyenlő rendű világ van, amelyen a szellem semmi újat sem tanulhatna.”

Mire magyarázzuk tehát azt, hogy egy és ugyanazon a világon többször kell élnie?

„Egymástól teljesen különböző körülmények között élhet ugyanazon a világon, ami által mindig újabb tapasztalatot szerezhet.”

178. Lehet-e a szellemeknek újabb testet ölteniük olyan világon is, amely aránylag alsóbb rendű, mint amin már éltek?

„Lehet, amikor a haladás érdekében küldetést kell végezniük. Ilyenkor örömmel vállalják el annak az életnek a kellemetlenségeit, mert az előmenetelükre szolgál.”

Nem érhetnék el ugyanazt vezeklés által és nem küldhetné-e Isten a lázadó szellemeket alsórendű világokra?

„A szellemek elmaradhatnak, de nem eshetnek vissza és ilyenkor az a büntetésük, hogy nem jutnak előbbre és még egyszer kell átélniük a természetüknek megfelelő környezetben azt a létet, amelyet rosszul használtak fel.”

Kiknek kell még egyszer kezdeniük ugyanazt az életet?

„Azoknak, kik eltévesztették küldetésüket vagy nem állták ki megpróbáltatásaikat.”

179. Egyenlő tökéletességi fokon levők-e egy-egy világ lakói?

„Nem. Mindegyiken vannak többé és kevésbé tökéletesek, éppen úgy, mint a földön.”

180. Megtartja-e a szellem azt az értelmet, mellyel a földön bírt, mikor más világba lép át?

„Kétségtelenül. Értelmét nem veszti el; de hiányozhatnak ugyanazok az eszközök, amelyek útján azt nyilvánítani képes. Ez pedig a szellemi fokozatától testi állapotától függ, melyet felvesz. (Lásd: „A szervezet befolyása” című szakaszt.)

181. Van-e a különböző világokon élő lényeknek is a miénkhez hasonló testük?

„Mindenesetre van testük, mert a szellemnek szüksége van az anyagi burokra, ha az anyagra akar hatni. Ez a burok azonban sűrűbb vagy ritkább anyagú lehet, aszerint, hogy a tisztaságnak milyen fokát érte el a szellem. Épen ez különbözteti meg egymástól azokat a világokat, melyeken el kell végeznünk pályafutásunkat; mivel különböző hajlékok vannak a mi Atyánknál, és ennél fogva különböző fokozatok is. A szellemek egy része tudja ezt és azoknak itt a földön is van tudomásuk erről, mások ellenben mit sem tudnak róla.”

182. Megismerhetjük-e teljesen a különböző világok fizikai és erkölcsi állapotát?

„Mi szellemek csakis a ti fejlettségi fokotoknak megfelelően adhatunk nektek feleletet, vagyis erre vonatkozólag nem leplezhetünk le mindent, mert nem mindegyiktek értheti meg, és akik nem értik, megzavarodnak tőle.”

Minél inkább tisztul a szellem, annál inkább szellemi természetű lesz az a teste, amelyet felölt. Az anyaga kevésbé sűrű, és nem vánszorog kínosan a föld felületén, fizikai szükségletei pedig kevésbé durvák. A tisztultabb szellemű élőlényeknek nem kell egymást elpusztítaniuk, hogy magukat táplálhassák. Szellemük sokkal szabadabb és képes előttünk ismeretlen dolgokat is észrevenni. Testi szemükkel meglátnak olyant is, amit mi csak gondolatban látunk.

A szellemek tisztultságával velejár az erkölcsi tökélye is azoknak a lényeknek, kikbe ilyen szellemek költöztek. Állati szenvedélyeik gyengülne, és az önzés helyét a testvéri érzés foglalja el. Innen van az, hogy a földnél magasabb rendű világokon ismeretlen a háború. Ott nincs ok a gyűlölködésre és az egyenetlenségre, mivel senki másnak kárát nem kívánja. Ismervén pedig jövőendő sorsukat, minden furdalástól ment lelkiismeretükből kifolyólag a halál semmiféle aggodalmat sem okoz nekik. Félelem nélkül tekintenek tehát haláluk közeledése elé, mert azt egyszerű átalakulásnak tartják.

Úgy látszik, az élet hossza a különböző világokon attól függ, hogy milyen az illető világnak fizikai és erkölcsi fokozata, ami teljesen ésszerű dolog. Minél kevésbé anyagi a test, annál kevésbé van a széjjelbontó változásoknak alávetve; és minél tisztább a szellem, annál kevesebb benne a testet aláásó szenvedély. Ez is a Gondviselés egyik jótéteménye, mely így akarja megrövidíteni a szenvedéseket.

183. Mindenkor egy-egy újabb gyermekort kell-e átélnie a szellemnek, ha egyik világból a másikba megy?

„A gyermekkor mindenütt szükséges átmenetet képez, de nem mindenütt jár olyan tudatlansággal, mint nálatok.”

184. Maga választhatja-e meg a szellem azt a világot, amelyikre lakni megy?

„Nem mindenkor, de azért kérheti és meg is kaphatja, ha megérdemli. A világok ugyanis csupán a szellemi fokozatnak megfelelően közelíthetők meg.”

Mi dönti el, hogy mely világra menjen a szellem, ha ő maga nem kér semmit?

„Az, hogy milyen fokig emelkedett.”

185. Minden világon örökké egyenlő marad-e az élőlények fizikai és erkölcsi állapota?

„Nem. A világok is a haladás törvénye alatt állnak. Valamint a tiétek, úgy minden más világ is alantas állapottal vette kezdetét; és a ti földetek is hasonló átalakuláson fog keresztül menni. Mire az emberek jókká válnak, földi paradicsommá lesz a föld.”

Innen van az, hogy azok a fajok, melyek most lakják a földet, el fognak tűnni és helyüket mindegyre tökéletesebb lények foglalják el, melyek éppen úgy követői lesznek a jelen fajnak, mint ez volt más durvább fajok követője.”

186. Vannak-e olyan világok, ahol a szellemek anyagi testet már nem viselnek, csupán a perispritet (szellemburkot) öltik fel?

„Vannak, sőt még ez a burok is annyira éterikussá válik, hogy nektek olyan, mintha nem is volna. Ez már a tiszta szellemek állapota.”

Az következik-e ebből, hogy az utolsó testet öltés és a tiszta szellem állapota között nincsen elválasztó vonal?

„Ilyen elválasztó vonal, nincsen. Mivel a különbség lassanként elmosódik, észrevehetetlenné lesz az olyanképpen, amint az éj homályát eloszlatják a világosság első sugarai.”

187. Egyenlő-e a perisprit állománya minden égitesten?

„Nem egyenlő. Némelyikben inkább éterikus, mint másokon. A szellem pedig, amint egyik világból a másikba lép, mindig az annak megfelelő anyagba burkolódik; ez a burokváltás olyan rövid időt vesz igénybe, mint a villámlás.”

188. Külön világokon élnek-e a tiszta, szellemek, vagy csak úgy tartózkodnak az általános űrben, hogy egyik világhoz sincsenek erősebben kötve, mint a másikhöz?

„A tiszta szellemek is bizonyos világokon laknak, de nem szorítkoznak csupán arra, mint az emberek a földre. Ők inkább képesek mindenütt lenni, mint a többi lények.”^{16*}

^{16*} Amint, a szellemek mondják, a Föld lakói a legkevésbé előrehaladottak közül valók csillagrendszerünk összes csillagainak lakói között, úgy fizikai, mint erkölcsi tekintetben. A Mars lakói még alantasabbak, a Jupiteri pedig jóval magasabbak. A Napban egyáltalában nem laknak testi lények; ott a magas szellemek találkozó helye van. Onnan úgy sugározgatják ők szét gondolataikat az általuk irányított világokra, hogy közvetítőül a kevésbé magas szellemeket használják fel, kikkel az egyetemes fluid útján közlekednek. Természettani szempontból a nap a villamosság gyűjtője és úgy látszik, minden napnak egy és ugyanaz az állapota.

A nap térfogata és távolsága nincsen szükségképpen arányban a világok előhaladásának a fokozatával, mert akkor előrehaladottabbnak látszana a Vénusz a Földnél, Saturnus pedig kevésbé előrehaladott a Jupiternél.

A tökéletességhez legközelebb álló világok egyikének, a Jupiternek lakója gyanánt nevezte meg magát több oly szellem, aki a földön előtünk ismeretes lényeket befolyásolt; mi meg képesek voltunk azon csodálkozni, hogyan lehetnek egy annyira előrehaladott világ lakói olyan lények, akiket itt nem lehetett magasabb színvonalra helyeznünk. Ha azonban jól meggondoljuk az alább következő lehetőségeket, akkor semmi meglepőt

A haladó átköltözés.

189. Megvan-e a szellemnek már keletkezésétől fogva minden képessége?

„Nincs meg, mert a szellemnek is megvan a maga gyermekkora, mint az embernek. Eredetük alkalmával a szellemeknek csak ösztönszerű a létük és alig van tudomásuk önmagukról és cselekedeteikről. Az értelmük csak lassanként fejlődik.”

sem találunk ebben. Először is lehet, hogy a Jupiternek bizonyos lakói olyan küldetésben jártak a Földön, amely őket a mi szemünkben nem tette elsőrendűekké; másodszor lehet, hogy mielőtt innen a Jupiterre kerültek, néhány közbeeső életet éltek át, melyben tökéletesedtek; végül pedig a Jupiteren is épp úgy lehetnek különböző fejlődési fokozatok, mint nálunk és lehet, hogy ezek a fokok olyan távol állnak egymástól, mint nálunk a vad emberek a műveltektől. Abból tehát, hogy valaki a Jupiter lakója, épen úgy nem következik az, hogy egyúttal a legtökéletesebb lényekkel áll ott egy színvonalon, mint ahogyan nem következik, hogy az Institut (tudós társulat) tudósának szellemi színvonalán van valaki, épen csak azért, mert Párisban lakik.

Az élet hosszúságának a feltételei sem mindenütt, olyanok, mint a földön és az életkorokat sem lehet egymáshoz hasonlítani. Midőn egyszer nyilathozásra, jelentkezett olyan szellem, ki mint ember néhány évvel azelőtt hunyt el, azt mondta, hogy ő hat hónap óta ismét testben él olyan világon, amelyet, mi nem ismerünk. Midőn megkérdezték, mennyi idős ő azon a világon, azt felelte: „Nem vagyok képes megítélni, mert, mi itt nem úgy számítunk, mint ti. A lét módja sem, ugyanaz itt., ami nálatok. Mi itt sokkal gyorsabban fejlődünk és noha én a ti időtök szerint csak hat hónapja vagyok itt, értelmi életemnek ez annyi, mint harminc földi évem.”

Sok ehhez hasonló feleletet kaptunk más szellemektől is, és nincs e dologban semmi hihetlenség. Nem látjuk-e, hogy itt, a földön az állatoknak egész sokasága néhány hónap alatt éri el rendes fejlettségét? Miért ne történhetné meg ugyanez az emberrel más légkörben? Gondoljuk meg továbbá, hogy az embernek a harminc éves koráig elért fejlettsége talán csak gyermeki fokozat ahhoz képest, amit még el kell érnie. Nagy rövidlátásra vallana tehát az, ha magunkat mindenben a teremtés típusainak tekintenők és lealacsonyítanék az Istenséget, ha azt hinnénk, hogy azon kívül, amit mi ismerünk, semmi egvébre sem képes.

190. Milyen a lélek állapota, mikor először öltött testet?

„Olyan, mint a testi életben a gyermeké. Értelme csak alig fesledezik, próbálkozik az étellel.”

191. Gyermekkorukat élő lelkeknek tekintendők-e vad embereink lelkei?

„Viszonylagosan azok, de ők már kifeslett lelkek, mert vannak szenvedélyeik.”

A fejlődés jelei tehát a szenvedélyek?

„Igen, a fejlődés jelei, de nem a tökéletességéi. Tevékenységet és az „én”-nek ismerését jelentik, amíg a kezdetleges lélek értelme és élete a csira állapotában van.”

Egészeiben véve a szellem életét, éppen úgy megvannak benne a különböző változatok, mint a testi életben. Fokozatosan jut el a csira (embrió) állapotából a gyermekébe, hogy majdan az időszakok egész sorozata után a felnőttiség állapotát érje el, ami azonos a tökéletesség korával. Azzal a különbséggel, hogy a szellem számára nincs olyan hervadás és végelgyengülés, mint a test számára, és hogy a szellem életének kezdete ugyan volt, de vége nem lesz. A szellemnek a mi szempontunkból véve rengeteg időre van szüksége, hogy a szellemi gyermekorból a tökéletes fejlettség korába juthasson. És előmenetele nem egyetlen légkörben megy végbe, hanem sok különböző világon. Így tehát a szellem életét a testi életek egész sorozata alkotja, mely testi életek mindegyike egy-egy alkalom neki a haladásra; valamint a testi élet is a napok egész sorozatából áll, mely napoknak mindegyikén gyarapítja valamivel tapasztalatait és ismereteit. Amint azonban az ember életében olyan napok is vannak, melyek semmi gyümölcsöt sem hoznak: épen úgy a szellem életében is vannak egész létek minden eredmény nélkül, mivel azokat nem tudta hasznára fordítani.

192. Lehetséges volna-e tökéletes viselkedés által már ebben az életben áthaladnunk minden fokozaton és tiszta szellemekké válnunk anélkül, hogy előbb más közvetítő világokon is élénk?

„Nem lehetséges, mert amit az ember tökéletesnek hisz, az még nagyon távol áll a tökéletességtől. Vannak az ember előtt teljesen ismeretlen tulajdonságok, melyeket meg nem érthet. Csak annyira lehet tökéletes az ember, amennyire azt földi természete megengedi, az azonban még nem teljes tökéletesség. Ugyanez áll a gyermekre nézve is; bármily korán érett legyen is az, mégis át kell élnie előbb az ifjúkort, hogy az érett korba léphessen. Hasonlóképpen kell a betegnek is előbb lábadozónak lennie, mielőtt teljesen visszanyerhetné egészségét. A szellemnek továbbá egyaránt kell haladnia a tudományban és az erkölcsben. Ha csupán az egyik téren haladt, haladnia kell a másikon is, hogy a lépcsőzet legfőbb magaslatára juthasson. Minél nagyobb haladást tesz azonban az ember jelen életében, annál rövidebbek és kevésbé gyötrelmesek további megpróbáltatásai.”

Biztosíthatja-e magát az ember már ebben az életben legalább arról, hogy jövő élete kevesebb keserőséggel legyen telve?

„Kétségtelenül biztosíthatja. Csökkentheti útja hosszát és fáradalmait; csupán a közömbös marad mindig egy helyben.

193. Alább szállhat-e az ember újabb életeiben, mint azelőtt volt?

„Társadalmi állását illetőleg igen, de mint szellem nem.”

194. Lehet-e jó ember lelkének újabb testet öltése alkalmával becstelen ember testét öltenie?

„Nem lehet, mert nem fajulhat el.”

Lehet-e romlott ember lelke jó ember lelkévé?

„Lehet, ha megbánta bűneit; és ez akkor jutalomszámba megy.”

A szellemek útja állandóan haladó és sohasem visszafejlődő.¹⁷ Rendbelileg fokról-fokra emelkednek, és soha vissza

¹⁷ T. i. ha bukása után végre belátta, hogy helytelen, útra jutott és szakítani a k a r az eddig követett iránnyal. Ez elhatározás után és munká-

nem szállnak lefelé a már elért fokról. Különböző testi életeikben alább szállhatnak, mint emberek, de nem mint szellemek. Így tehát valamely földi hatalmasság lelke éltethet később egészen alacsonysorsú munkást, és megfordítva, mert az emberek rangja gyakran fordított arányban áll erkölcsi érzelmeik fokával. Heródes király volt, Jézus pedig ács.

195. Nem járhat-e az újabb életben való javulási lehetőség azzal a hátránnyal, hogy némelyek megmaradnak a rossz úton, mivel abban bizakodnak, hogy később is ráérnek megjavulni?

„Akik így gondolkoznak, nem hisznek semmiben. Őket az örök kárhozat gondolata is éppoly kevésbé téríti le a rossz útról, mert értelmük tiltakozik ellene és ebből kifolyólag teljesen hitetlenek. Ha csupán ésszerű eszközöket használtak volna az emberek vezetésére, nem volna annyi kételkedő. A tökéletlen szellem csakugyan úgy gondolkozhat, amint mondod, amíg testi élete tart, de mihelyt elszabadult az anyagtól, megváltozik a gondolkodása, mert csakhamar észreveszi, hogy tévesen számított és ilyenkor gyakran éppen ellenkező érzelmeket hoz újabb életébe.

Így történik az előmenetel, és ezért vannak nálatok a földön előrehaladottabb és elmaradottabb emberek is, mivel némelyek már megszerezték azt a tapasztalatot, amit mások csak lassanként fognak megszerezni. Mindenki maga siettetheti előmenetelét, vagy hátráltathatja a végtelenségig.”

Ha azonban rossz helyzetben van, igyekszik azt a lehető legrövidebb idő alatt megváltoztatni. Aki meggyőződött arról, hogy életének gyötrelmei csak tökéletlenségének következményei, az igyekezni fog kevésbé gyötrelmes jövőendő életet magának biztosítani, és ez a gondolat inkább fogja elterelni a rossz útról, mint az örök tűz gondolata, amiben úgy sem hisz.

196. Lehet-e abból, hogy a szellemek csupán a testi élet keservei útján javulhatnak meg, azt következtetni, hogy az

anyagi élet valami rosta vagy tisztítóhely féle, amelyen a szellemvilág minden lényének keresztül kell mennie, hogy tökéletessé válhasson?

„Igenis, úgy van. Ezekben a megpróbáltatásokban az által javulnak, ha kerülük a rosszat és megcselekszik a jót; de csakis sok egymást követő testet öltés után érik el azt, amire törekednek, ki hosszabb, ki rövidebb idő alatt, erő kifejtésének megfelelően.”

A test gyakorol-e befolyást a szellemre a javulást illetően, vagy a szellem a testre?

„Szellemed mindened, a tested csupán elrothadó öltözet; ezzel mindent megmondtam.”

A lélek különböző tisztulási fokozatainak megfelelő anyagi hasonlatosságot megtaláljuk a szőlő nedvének átalakulásában. Magában foglalja a szeszt, vagyis az alkoholt, de meggyengítve, mivel az őt körülvevő sok idegen anyag elváltoztatja a lényegét. Teljes tisztaságát csak többszöri lepárolás után éri el, mindegyik lepárolás alkalmával veszít valamit tisztátlanságából. A lombik az a test, melybe a megtisztulás kedvéért kell beköltöznie, a különböző idegen anyagok pedig a perispritnek felelnek meg, mely szintén folyvást tisztul, aszerint, amint a szellem a tökéletességéhez közeledik.

A gyermekek sorsa a halál után.

197. Egyenlően előhalad-e a korán elhalt gyermek szelleme a felnőttkével?

„Néha jóval előrehaladottabb, mert élhetett már sokkal többször és több tapasztalata is lehet, különösen ha előmenetelt tett.”

Lehet-e eszerint a gyermek szelleme az atyja szelleménél is előrehaladottabb?

„Nagyon gyakran így van. Nem tapasztaljátok-e ezt magatok is már a földön?”

198. Magasabb fokhoz tartozik-e a korán elhalt gyermek szelleme, mivel még nem tehetett semmi rosszat?

„Ha semmi rosszat sem tett, jót sem cselekedett; Isten pedig nem menti fel a megpróbáltatások alól, amelyeknek alá kell vetnie magát. Ha tiszta a szelleme, nem azért tiszta, mert gyermeké volt, hanem azért, mert már korábban előbbre jutott.”

199. Miért szakad meg az élet már a gyermekkorban?

„A rövid életű gyermek élete kiegészítése lehet a szellem korábbi és a cél előtt félbeszakított életének, halála pedig megpróbáltatás és vezeklés lehet a szülők számára.”

Mi lesz a kis gyermekkorában elhunyt szellemével?

„Újabb életet kezd.”

Mivel érdemelné ki az örök boldogságot az emberi nemnek az a része, mely kicsiny gyermekkorában hal el, mikor itt érette még semmit sem dolgozott; vagy mi jönni fogott volna felmentést azok alól a gyakran kemény életkörülmények alól, melyek az emberiség másik felének jutnak osztályrészül, ha csupán egyszer élne testben az ember, és az az egy élete döntene el jövő sorsát? Isten igazságosságának nem felelne meg ilyen rendelkezés. A testet öltés ismétlődése mindenkit egyenlővé tesz. Kivétel és kedvezés nélkül tárva áll a jövő mindenki számára, és akik legkésőbb érnek a végcélhoz, csupán magukat okolhatják érette. Amint felelősség terheli az embert cselekedeteiért, azokkal épen úgy érdemeket is kell szereznie.

Nem ésszerű dolog különben, hogy a gyermekkor az ártatlanság rendes állapotának tartsák. Nem tapasztaljuk-e, hogy vannak legrosszabb ösztönökkel telt gyermekek azok között a picinyek között, is, kikre még a nevelés nem hathatott? Nem találkozunk-e olyan gyermekekkel, kikkel, úgy látszik, velük született, a ravaszság, a hamisság, az álnokság, sőt a lopás és a gyilkolás ösztöne is, holott a környezetükben csakis jó példákat láthatnak. A polgári törvény menti ezeknek a gonosz tettét,

mert cselekedeteikben beszámíthatatlanok; és igaza van a törvénynek, mert ők sokkal inkább ösztönszerűleg viszik véghez cselekedeteiket, mint meggondolással. Honnan származhat azonban az, hogy egyenlő körülmények közt élő és ugyanoly hatások alatt álló gyermekek annyira különböző ösztönűek? Honnan venné a gyermek azt a korai romlottságát, mikor még a nevelés nem lehet az oka, ha nem a szelleme volna alantas? Akik ily bűnösök, azoknak még kevésbé haladt elő a szellemük; és ők nem gyermeki tetteiknek, hanem a korábbi életüknek a következményeit fogják elszenvedni. Így tehát mindenki-re nézve ugyanazok a törvények érvényesek, és mindenkit utolér Isten igazságszolgáltatása.

A szellemek neme.

200. Van-e nemük a szellemeknek?

„Olyan értelemben, mint ti gondoljátok, nincsen, mivel a nem a szervezettől függ. A szellemek között van szeretet és rokonszenv, de az az érzelmeik hasonlóságán alapul.”

201. Lehet-e a szellemnek férfi testben folytatott élet után női testet éltetnie és viszont?

„Lehet. Ugyanolyan szellemek éltetik a férfiakat, mint a nőket.”

202. Férfi vagy női testet óhajtunk-e inkább, mikor szellemek vagyunk?

„A szellem azzal nagyon keveset törődik, hogy férfi vagy női teste lesz-e, mert, az attól függ, hogy milyen megpróbáltatásokra van szüksége.”

A szellemek fölvehetnek akár férfi testet, akár nőit, mert nincsen nemük. Mivel minden téren kell haladást tenniük, ennek megfelelően kapnak különleges megpróbáltatásokat és kötelességeket, továbbá alkalmat tapasztalatok szerzésére a különböző nemek, mint különböző társadalmi állások útján. Aki mindig

csak férfi testet öltene, az csupán azt tudhatná, amit a férfiak tudnak.

A szülői és gyermeki kötelék.

203. Átadják-e a szülők lelkük egy részét gyermeküknek, vagy csak az állati életet adják neki, amelyhez azután új szellem fűzi hozzá az erkölcsi életet?

„Csakis állati életet ad a szülő gyermekének, mert a szellem oszthatatlan. Korlátolt eszű embernek lehetnek szellemes gyermekei és m e g f o r d í t v a”

204. Ha tehát már többször éltünk, vajon a rokoni viszony is már jelenlegi életünk előtt vette kezdetét?

„Másképp nem is lehet. Az egymást követő testi életek a szellemek között olyan kötelékeket létesítenek, melyek visszavezethetők a régebbi életekre. Innen van az, hogy gyakran olyan szellemek iránt éreztek rokonszenvet, akik látszólag idegenek.”

205. Sokan azt hiszik, hogy a testet öltés megismétlődésének (reinkarnációnak) a tana lerombolja a családi kötelékeket, amidőn annak származását már a jelen életünk előtti időkre tesszük.

„Nem rombolja le, hanem kiterjeszti. A család tagjait egyesítő kötelékek sokkal kevésbé bizonytalanok, ha a rokoni viszony régebbi szereteten alapszik. A reinkarnáció tana csak szaporítja a testvéri kötelességeket, mert nagyon lehetséges, hogy valamelyik szomszédotokban, vagy szolgátookban olyan szellem lakik, akivel benneteket valamikor vérbeli kötelék fűzött össze.”

Eszerint csökkenti a megismétlődő testet öltés tana azt a fontosságot, amit sokan a fiúságnak, vagyis a gyermeki köteléknek tulajdonítanak; mert hiszen lehet olyan szellem is az atyánk, aki azelőtt egész más fajhoz tartozott, vagy egészen más létfeltételek mellett élt.

„Igaz, de ez a fontosság csakis a gőgből ered. A nagy többség az őseiben azok címéi, rangját, és vagyonát tiszteli. Az ilyen ember éppúgy elpirulna, ha azt tudná, hogy becsületes csizmadia volt az őse, aminthogy dicsekednék azzal, ha kicsapongó nemes embertől származnék. Bármit mondjanak vagy tegyenek azonban az emberek, a z t meg nem akadályozhatják, hogy minden az legyen, ami; mert Isten a természet törvényeit nem az ő hiúságuknak megfelelően alkotta meg.”

206. Azért nevetséges-e tehát az ősök tisztelete, mivel az égy család származottjainak szellemei között nincsen leszármazási kötelék?

„Semmiesetre sem, mert boldog lehet, az ember, ha olyan családba tartozik, melyben magas szellemek öltöttek testet. Azért, hogy a szellemek nem egymástól származnak, semmivel sem szeretik kevésbé azokat, akiket családi kötelék fűz hozzájuk; mert az illető szellemeket egyik vagy a másik családba vagy a rokonszenv vonzza, vagy régebbi kötelékek vezetik. Elhíhetitek azonban, hogy őseitek szellemei cseppet sem tartják megtisztelőnek magukra nézve azt a tiszteletet, amivel ti gőgből adóztok nekik. Az ő érdemeik csakúgy háramlanak reátok, ha erősen törekedtek az ő jó példájukat követni, amelyet ők nektek mutattak; csakis ilyen esetben örvendhetnek róluk való megemlékezéseknek, ami egyúttal hasznukra is válhat.”

A fizikai és erkölcsi hasonlatosságok

207. Lehet-e a szülőknek gyermekeikbe erkölcsi hasonlatosságot is átültetni, mint ahogyan gyakran fizikai hasonlatosságot adnak nekik?

„Nem lehet, mert külön-külön szellemük van. A test a testtől származik, de a szellem nem származik más szellemtől. A fajbéli utódok között csupán vérrokonság van.”

Honnan erednek azok az erkölcsi hasonlatosságok, melyek néha a szülők és gyermekeik között tapasztalhatók?

„Azok a szülők és gyermekek olyan, egymással rokonszenvező szellemek, kiket hasonló hajlandóságaik vonzottak egymáshoz.”

208. Nincs-e a szülők szellemének semmi befolyása a gyermekek szellemére a születése után?

„Nagyon nagy a szülők szellemének a befolyása a gyermekükére, mert amint már mondtuk, a szellemek segíthetnek a haladásban egymásnak. Így tehát a szülő szellemének az a hivatása, hogy fejlessze nevelés útján gyermeke szellemét: ez részére feladat, ha az t e l m u l a s z t j a , v é t k e z i k .”

209. Miért vannak jó és erényes szülőknek elfajult természetű gyermekeik, vagyis miért nem vonzanak a jó tulajdonságú szülők rokonszenv útján gyermekük étetésére mindenkor jó szellemet magukhoz?

„Megtörténhet, hogy valamely gonosz szellem jó szülőket kér, mert reméli, hogy azok jó tanácsai és irányításai jobb útra terelik őt. Isten pedig gyakran teljesíti az ilyen kérést.”

210. Lehet-e a szülőknek gondolataik és imáik által a gonosz helyett jó szellemet vonzaniuk gyermekük testébe?

„Nem lehet, hanem megjavíthatják az általuk született és rajok bízott gyermek szellemét, mert az a kötelességük; rossz gyermekek pedig a szülők megpróbáltatására valók.”

211. Honnan van az, hogy gyakran két testvér jellemre nézve oly nagyon hasonlít egymáshoz, kivált, ha ikrek?

„Egymással rokonszenvező szellemeket vonzanak egymáshoz hasonló érzelmeik, és e z e k b o l d o g o k , h o g y e g y ü t t l e h e t n e k .”

212. Két külön szellem lakik e az összenőtt testű gyermekekben, kiknek bizonyos szerveik közösek?

„Igen, csak hogy ti gyakran egynek vélitek a közöttük fennálló hasonlatosság alapján.”

213. Hogyan van az, hogy néha olyan nagy idegenkedést tapasztalunk az ikertestvérek között, holott azokba rokonszenves szellemek költöznek?

„Nem szabály az, hogy az ikertestvérükbe csupán rokonszenves szellemek költöznek; lehet az is, hogy két gonosz szellem küzdeni akar egymással az élet színpadán.”

214. Mit tartunk az anyjuk méhében dulakodó testvérek történetéről?

„Csak kép az! Arra való, hogy megérttesse veletek azoknak a meggyökerezett gyűlöletét, mely a születésüket megelőző időre vezethető vissza. Ti rendesen nem eléggé veszitek számba a költői képeket.”

215. Honnan ered az egyes népeket egymástól megkülönböztető jellem?

„A szellemeknek is megvannak a maguk családjai, amelyek fokozatuknak megfelelnek és többé vagy kevésbé tiszta hajlamaik hasonlatossága szerint alakulnak. Eszerint minden nép egy-egy nagy család, melyben egymás iránt rokonszenves szellemek egyesülnek. Az a hajlandóság pedig, mely e családok egyes tagjaiban az egymással való egyesülés iránt mutatkozik, forrása annak a köztük levő hasonlatosságnak, mely minden egyes népnek a különleges jellemében nyilvánul. Gondolod-e, hogy a jó és felebaráti érzéssel telt, szellemek valamely rideg és durva néphez csatlakoznak? Nem. A szellemek a tömegekkel éppúgy rokonszenveznek, mint az egyénnel; ott vannak elemükben.”

216. Megtart-e az ember újabb életeiben valamit elmúlt életeinek erkölcsi jellemvonásából?

„Igen, megtörténhet; de javulása közben a szellem megváltozik. Társadalmi állása is egészen más lehet. Ha úrból rabszolga lesz, ízlése is egészen más lesz, mint előbb volt, és nagyon nehezen tudnál ráismerni. Minden testet öltésben ugyanaz lévén a szellem, különböző megnyilatkozásai azonosak lehetnek, bár mindaddig az állásával járó szokások által némi módosítást szenvedhetnek, amíg csak a nagyobb fokú tökéletesedés a szellem jellemét teljesen meg nem változtatja;

mert a gőgös és gonosz, ha megbánta bűneit, alázatossá és emberszeretővé válhat.”

217. Viszi-e magával az ember testi jellegzetességének némi nyomát a régi életéből különböző újabb életeibe?

„A test elpusztul és az újabb testnek semmi köze sincs a régihez, a szellemet azonban a test tükrözteti vissza. Bizonyos ugyan, hogy a test nem egyéb, mint anyag, de ez az anyag a szellem képességeihez idomult, és a szellem bizonyos jelleget nyom reá, kivált az arcára; és azért igaz, hogy a szem a lélek tükre, amint mondani szokták, vagyis, hogy különösen az arcon ül a lélek. Vannak határozottan csúnya emberek, akik mégis tetszenek; ez olyanokra nézve áll, akikben jó, okos és felebarátait szerető szellem lakik; vannak ellenben nagyon szép arcok, melyek hidegen hagynak, sőt talán visszataszítók. Azt gondolhatnád, hogy a legtökéletesebb szellemek csak ép testben lakhatnak, holott naponként találkozol eltorzult testű jó emberekkel. Az úgynevezett családi vonást megadhatja az izlésnek és a hajlandóságoknak hasonlósága anélkül, hogy külső hasonlatosságot látnánk.”

Minthogy a lélek újabb életében felöltött testének semmi s z ü k s é g s z e r ű köze nincs már elhagyott régi testéhez és mivel újabb testét egészen más törzsből veheti, mint az előbbit: oktalan dolog volna véletlen hasonlatosságra alapítanunk több egymást követő testet öltést. A szellem tulajdonságai azonban gyakran átalakítják a nyilvánulásukra szükséges szerveket és az embernek úgy az arcára, mint az összes mozdulataira, vagy külső szokásaira megkülönböztető bélyeget nyomnak. Így történhet meg az, hogy a legszerényebb burok alól nagyság és méltóság sugárzik felénk, míg akárhány nagyúr testi burka néha aljasságot és szegényletességet, árul el. Némely ember a legalsóbb osztályból emelkedik magasra és minden megerőltetés nélkül sajátítja el az előkelő világ szokásait, és modorát Elemében lenni látszik ott, ahová emelkedett. Mások ellenben előkelő születésük és neveltetésük mellett sem illenek bele

környezetükbe. Mivel magyarázhatnék meg ezt, ha nem azzal, hogy a szellem tükörképét mutatja annak, hogy mi volt régebbi testi életében?

A velünk született fogalmak.

218. Nem marad-e meg semmi nyoma az újra testet öltött szellemnél régebbi életeiben szerzett megfigyeléseinek és ismereteinek?

„Homályos emléke marad meg és ezek az úgynevezett velünk született fogalmak.”

Nem agyrém-e tehát, a velünk született, fogalmak elmélete?

„Nem. Amely ismeretet a szellem minden egyes életében megszerzett, az nem vész el; a szellem mindenkor emlékszik mindenre, mihelyt kiszabadult anyaghüvelyéből. Mialatt újra testben él, ideiglenesen részben elfelejtheti, de bensőleg megőrzött megismerése segítheti haladásában; különben örök-ké előlről kellene mindent kezdenie. Minden újabb életében onnan indul ki a szellem, ahol elhagyta munkáját legutóbbi életében.”

Így tehát igen szoros az összefüggés két egymást követő élet között?

„Nem mindig olyan szoros, mint gondolhatnád, mert a szellem a két életben egymástól nagyon különböző állásokat tölthet be és haladhatott már a két testi lét közé eső idő alatt is.”

219. Honnan ered egyes embereknek az a rendkívüli képessége, hogy amint látszik, előzetes tanulás nélkül is megvan bennük valamely ismeret, p. o. nyelvismeret, számolás stb.?

„A múlt emlékei ezek, a léleknek régebben tett előmenetele, csak hogy neki magának nincs tudomása róla. Honnan akarnád származtatni? A test mindig más-más, de a szellem mindenkor ugyanaz, noha öltözetet változtatott.”

220. Lehet-e a test felváltásával valamely értelmi képességünket elveszteni? Elveszíthetjük-e p. o. a művészetek iránt való érzékünket?

„Elveszítheti, aki beszennyezte vagy rosszra használta ezt a képességet. Azonkívül szunnyadozhat is valamely képessége az embernek egyik élete tartama alatt, mert a szellem azalatt más oly képességet akar fejleszteni, mely az előbbivel semmi összefüggésben sincsen. Ilyenkor lekötött állapotban marad már elsajátított képessége, de csak azért, hogy később ismét felébredhessen.”

221. Valamely visszatekintő emlékezésnek tulajdoníthatjuk-e azt, hogy az ember még vad állapotában is ösztönszerűleg érzi Isten létét, és jövőendő életére nézve is van előérzete?

„Ez mind visszaemlékezése az embernek, amit már akkor tudott mint szellem, mikor még soha testet nem öltött. A gőg azonban gyakran elfojtja ezt az érzést.”

Ugyanazon az emlékezeten alapulnak-e a szellemtant illető bizonyos hiedelmek is, melyek minden népnél feltalálhatók?

„A szellemtan olyan régi, mint maga a világ; azért is találkozunk vele mindenütt és éppen ez bizonyítja legjobban a tan igaz voltát. A testet öltött szellem megtartja szellem állapotára vonatkozó megismerését és a láthatatlan világról ösztönszerű tudomása van; de gyakran megtevesztik őt az előítéletek és tudatlanságához csatlakozik a babona.”

V. FEJEZET.

Az ismétlődő földi életről.

222. Némelyek azt mondják, hogy az ismétlődő testet öltés (reinkarnáció) tana nem új dolog, és hogy Pythagoras tanából támasztották fel. Nem is mondtuk mi soha, hogy a szellem tan valami újabb találmány. A spiritizmus természeti törvényen alapulván, meg kellett lennie már az idők kezdete óta; mi pedig mindig is azon fáradoztunk, hogy bebizonyítsuk, hogy nyomai a legrégibb időkben is feltalálhatók. Amint tudjuk, Pythagoras sem maga alkotta meg a lélekvándorlás rendszerét, hanem az indus és az egyiptomi bölcsészeiből merítette, ahol az már az emlékezetet megelőző időkben is megvolt. A lelkek vándorlásának fogalma tehát oly általános hit volt, amelyet a legkiválóbb emberek is elfogadtak. Nem tudjuk ugyan, hogy milyen úton jutottak hozzá, kinyilatkoztatás vagy sugalmazás útján-e? De bármiként történt legyen: lehetetlen, hogy valamely fogalom korszakokon át fennálljon, és azt a legkiválóbb értelmek elismerjék anélkül, hogy komoly alapja ne volna. A szellemtan régisége tehát inkább mellette szóló bizonyíték, mint cáfolat. Mégis, amint jól tudjuk, nagy különbség van a régieknek a lélekvándorlásról szóló tana, és a megismétlődő testet öltések újabb tana között. A szellemek határozottan elutasítják azt a lehetőséget, hogy az ember lelke az állatba és az állaté az emberbe költözhetnék.

A testi élet többségének tanát hirdetvén, a szellemek csak felújítják azt a tant, mely még a világ legelső éveiben született meg, s amely egészen napjainkig megmaradt sok embernek a legbensőbb gondolatvilágában. A szellemek azonban úgy világítják meg ezt a tant, hogy az felfogásunknál sokkal ésszerűbb, a haladás törvényének sokkal megfelelőbb s a Teremtő bölcsességével összhangzóbb, amennyiben megtisztítják mindentől, ami a babonához tartozik. Figyelemreméltó körülmény, hogy nem csupán ebben a könyvben hirdetik a szellemek e

tant, hanem hirdették már e könyv megjelenése előtt is egymástól távol eső több helyen, hasonló természetű közlemények útján; és azóta is már igen elszaporodott ilyen irányú alkotásuk. Talán itt kellene megvizsgálnunk, miért nem egyeznek meg látzólag a szellemeknek ezt a pontot illető tanításaik; de erre majd rátérünk később,

Vizsgáljuk meg más szempontból ezt a kérdést, eltekintve a szellemek beleavatkozásától. Tegyük ez utóbbit egy pillanatra egészen félre és gondoljuk, hogy nem ők alkották meg ezt az elméletet; sőt tegyük fel, hogy soha szó sem volt szellemekről. Lépünk egy pillanatra egészen semleges területre és tételezzük fel, hogy mind a két feltevés, t. i. a testi lét többsége úgy, mint a testi lét egysége egyaránt lehetséges. Lászuk aztán, hogy a kettő közül melyik mellett szól józan eszünk és saját érdekünk.

Némely ember abból az egyetlen okból veti el a testet öltés megismétlődésének a gondolatát, hogy az nem tetszik neki, mert amint mondja, untig elég az embernek egy élet és ő nem kíván még egy hasonló életet újra kezdeni. Ismerünk olyanokat, is, akik felháborodnak, ha csak arra gondolnak, hogy még egyszer vissza kellene jönniük a földre. Csak azt kérdezhetjük ezektől, vajon az ő tanácsukat és utasításukat kérte-e Isten, hogy miképpen kormányozza a világegyetemet? A két felfogás közül csak egyik lehetséges: vagy van megismétlődő testi élet, vagy nincs. Ha van, hiába mérgelődnek, el kell viselniük, mert Isten nem fog tőlük engedélyt kérni reá. A beteg is hiába mondaná: eleget szenvedtem ma, holnap már nem akarok szenvedni. Bármennyire zúgolódnék fájdalmai ellen, sem holnap, sem azután nem szünnének, és nem csökkennének azok, amíg csak meg nem gyógyult. Élniük kell tehát testben újra a tiltakozóknak is és fognak is megint élni, vagy újra testet ölteni. Hiába ellenkeznek, mint a gyermek, aki iskolába menni, vagy mint a fogoly, aki börtönbe menni nem akar, mégis csak meg kell tenni ők azt az utat. Sokkal gyermekesebbek az ilyen

ellenkezesek, semhogy érdeemesek volnának arra, hogy komolyabban megvizsgáljuk. Megnyugtatójukra azonban azt mondjuk az ilyen ellenkezőknek, hogy nem olyan szörnyű a szellem-tannak a testi élet megismétlését illető része, amint ők hiszik; és ha majd alaposan tanulmányozták, nem fognak úgy félni tőle. Megtudják majd, hogy annak az újabb létnek a feltételei teljesen tőlük függenek; mert úgy lehet ki-ki boldog vagy boldogtalan, amint jelen földi életét eltölti. Megtudják továbbá, hogy már a jelen élettől kezdve is annyira felemelkedhetnek, hogy nem kell attól tartaniuk, hogy visszasüllyednek a posványba.

Feltételezzük, hogy olyan embereknek mondjuk mind-
ezt, akik hiszik, hogy haláluk után valamiféle jövő vár rájuk,
és nem olyanoknak, akik azt hiszik, hogy a halál után semmi
sem következhet, vagy akik lelküket, az általános mindenségbe
óhajtják elmenteni, ahol nincs egyéniség, akárcsak az esőcsep-
pek belevegyülnek a világtenger vizébe; mert ez körülbelül
ugyanannyi, mint semmivé lenni. Ha tehát hiszi valaki, hogy
halála után vár rá valamilyen jövő élet: akkor semmi esetre
sem fogja feltételezni, hogy mindenki számára egyenlő lesz a
jövő, mert különben mi haszna volna, a jónak? Mire való volna
akkor az önmegtartóztatás? Miért ne elégítenek ki akkor szen-
vedélyeinket és vágyainkat, ha mindjárt mások rovására történ-
nék is, ha se nem nyernénk, se nem vesztenénk általa semmit?
Lehetséges volna-e ilyenképpen hinni, hogy földi cselekedete-
inknek megfelelően többé vagy kevésbé boldog vagy boldog-
talan lesz a jövő életünk? Óhajtánánk-e a lehetőségig boldo-
gokká lenni, mivel az az állapot az örökkévalóságra szól? Vol-
na-e például valakinek az az óhaja, hogy egyike legyen azok-
nak a legtökéletesebb embereknek, akik valaha éltek a földön
és így részese lehessen a kiválasztottakat megillető legnagyobb
boldogságnak? Nem. Csupán azt fogadják el az emberek, hogy
vannak olyanok, akik náluk többet, érnek, akiket azért jobb
hely illet meg, de magukat azért a kivetettek közé nem számít-

ják. Foglaljátok tehát magatokat egy pillanatra abba a közepes helyzetbe, melyet magatok jelöltök ki magatoknak és képzeljétek, hogy valaki így szól hozzátok: ti szenvedtek és nem vagytok olyan boldogok, amilyenek lehetnétek, holott előttem áll tömérdek háborítatlan boldogságban élő lény; akarjátok-e állapototokat olyannal felcserélni, amilyen az övék? — Hogyne akarnánk, mondanátok; mit tegyünk? Úgyszólván semmit. Kezdjétek előlről, amit rosszul cselekedtetek és igyekezzetek helyesebben cselekedni. Vonakodnátok-e ezt a tanácsot elfogadni, ha mindjárt több életen át kellene is megpróbálnotok? Eljünk közönségesebb hasonlattal. Tegyük fel, hogy egy nem épen a legnagyobb nyomorban élő, de középszerű jövedelménél fogva mégis némi szükségét látó emberhez valaki így szólna: íme, itt egy óriási vagyon, mely a tied lehet, de keményen kell érte dolgoznod egy percig. Ha a föld leglustább embere volna is az illető, késedelem nélkül azt felelné: dogozom egy percig, két percig, vagy egy óráig, sőt egy napig is ha kell, mert mi ez ahhoz képest, hogy bőségben élhetem le életemet? Már pedig mi a földi élet időtartama az örökkévalósághoz képest? Egy percnél, sőt egy pillanatnál is kevesebb.

Hallottunk már ilyen okoskodást is: Isten, aki mindenekfölött jó, nem utalhatja az embereket arra, hogy újra átéljék egész sorát a nyomorúságoknak és viszontagságoknak. Több jóságot láthatnánk-e pl, abban, ha egy pillanatnyi ballépés miatt, örök szenvedésre kárhoztatná Isten az embert, mint ha alkalmat ad neki, hogy hibáit jóvátegye? „Volt két gyáros és mindegyiknek volt egy-egy munkása, aki igényt, tarthatott arra, hogy idővel főnöknek társává legyen. Megtörtént azonban, hogy egyszer a két munkás nagyon rosszul használt fel egy napot és így mindketten megérdemelték, hogy főnökök elbocsássa őket. Az egyik gyáros elkergette a munkását, hiába volt annak minden könyörgése; és mivel az munkát azután nem kapott, belehalt a nyomorúságba. A másik gyáros így szólt a munkásához: elvesztegettéél egy napot, azzal adósom maradtál;

munkádat rosszul végezted, azt helyre kell hoznod; megengedem, hogy előlről kezdjed; igyekezzél jól elvégezni, én megtartalak, s a legmagasabb állásra, amit ígértem, még mindig számíthatsz.” Kell-e kérdeznünk, a két gyáros közül melyik volt jobb? Lehetne-e az embernél kérlelhetetlenebb Isten, ki maga a kegyelem? Kétségbeejtő volna az emberre nézve, ha azt gondolná, hogy néhány esztendei megpróbáltatás örökre eldönti a sorsát, valamint, ha azt hihetné, hogy nem magunktól függött, vajon tökéletesedünk-e a földön; míg az ezzel ellenkező felfogás igen vigasztaló és reményt nyújtó. Így tehát ha nem is foglalunk állást a földi élet többsége mellett vagy ellene, s ha nem is fogadjuk el inkább az egyik feltevést, mint a másikat: azt mondjuk, hogy nincs az az ember, aki megfellebbezhetetlen ítéletnek adna előnyt. Azt mondta egy bölcs, hogy ha Isten nem volna, hát fel kellene találni őt az emberi nem boldogulásáért; ugyanezt mondhatnánk a földi élet többségéről is. Mondtuk azonban már, hogy Isten nem kér tőlünk engedélyt, és nem kér tanácsot a mi ízlésünktől. Akár van tehát több földi életünk, akár nincs, lássuk a lehetőségeket és tekintsük a kérdést, a szellemek tanításainak teljes mellőzésével, egyedül bölcsészeti tanulmány szempontjából.

Ha nincs reinkarnáció, akkor bizonyos, hogy csak egyszer élünk a földön. Ha pedig jelen életünk az egyetlen a földön, akkor minden ember lelkét születése alkalmával teremtették, ha csak föl nem tesszük, hogy a lélek már rég megvolt., amely esetben azt kérdeznünk, mi volt a lélek az ember születése előtt; és hogy az az előbbi állapot a léleknek nem volt-e szintén élet, valamiféle formában? Más eshetőség nincs, hanem vagy megvolt a lélek, vagy nem volt meg a földi élet előtt. Milyen állapotban volt, ha megvolt? Volt-e önmagáról tudomása vagy sem? Ha nem volt, az csaknem annyi, mintha a lélek nem létezett volna. Ha megvolt a léleknek a maga egyénisége, akkor vagy haladt, vagy vesztegelt. Mind a két esetben az a kérdés, milyen fokozaton állott, mikor a testbe érkezett? Ha helyt

adunk annak az általános felfogásnak, hogy a lélek akkor születik, mikor a test, vagy ami ezzel egyenlő értékű, hogy a testet öltés előtt csupán negatív képességei vannak, akkor az alább következő kérdéseket tesszük:

1. Miért tanúsít a lélek a nevelés útján elsajátított fogalmaktól annyira eltérő és független képességeket?

2. Honnan van némely gyermeknek egészen kicsiny korában olyan rendkívüli tehetsége egyik vagy másik művészetre vagy tudományra vonatkozólag, holott mások egész életükben ugyanabban kevés eredményt tudnak elérni?

3. Honnan származnak a sok embernél tapasztalt, vagy az erényre való korai hajlamai és veleszületett, méltóságot vagy aljasságot eláruló érzelmei, melyek ellentétben állnak a környezettel, amelyben született?

4. Eltekintve a neveléstől, miért előre haladottabb egyik ember a másiknál?

5. Miért vannak az emberek között vadak és műveltek? Vegyetek egy hottentotta csecsemőt és neveljétek legjobb hírű líceumainkban, lehetséges volna-e valaha Laplace-t vagy Newton-t nevelni belőle?

Azt kérdezzük, van-e olyan bölcsészet, vagy teozófia, mely megfelelné ezekre a kérdésekre? Nincs mit kételkednünk abban, hogy vagy egyenlők, vagy különbözők a lelkek, mikor megszületnek. Ha egyenlők, miért tapasztalhatjuk ezeket a különböző képességeket? Mondhatnánk talán, hogy ez a szervezettől függ? De hiszen ez a legförtelmesebb és legerkölcstelenebb tan volna. Az ember így csak gép volna és játékszere az anyagnak, és nem volna felelős tetteiért, mert mindenért fizikai tökéletlenségeit okozhatná. Ha pedig nem egyenlők a lelkek, és Isten teremtette volna őket különbözőknek: akkor miért van némelyiknek olyan veleszületett felsőbbsege? Megegyeznek-e isten igazságos voltával és a minden teremtménye iránti tanúsított egyenlő szeretetével az ilyen részrehajlás?

Ezekkel ellentétben mindent megmagyaráz nekünk az, ha elfogadjuk a korábbi múltból eredő és haladást mutató, megismétlődő életeket. Születésük alkalmával az emberek magukkal hozzák a sejtését már megszerzett ismereteiknek. Ők akkor már többé vagy kevésbé előre haladottak, aszerint, hogy hány életet éltek át, vagyis, hogy milyen messzire jutottak el kiindulási pontjuktól. Egészen úgy, mint mikor különböző korú egyének kerülnek össze valamely egyesületben, mindegyik átélt évei számának megfelelő fejlettséggel bír. A lélek életében az egymást követő életek a testi élet éveihez hasonlítanak. Gyűjtünk össze ezer különböző korú egyént, az egyévesektől a 89 esztendőskig. Azután képzeljük, hogy fátyol borítaná az eddig elmúlt napokat és mi tudatlanságunkban valamennyit ma születettnek tekintenek. Nagyon természetesen ez a kérdés merülne fel lelkünkben: hogyan van, hogy az ezer közül némelyik nagy, némelyik kicsiny, többen öregek, és mások fiatalok. egy részük tanult egyén, a másik tudatlan? Mihelyt azonban eloszlik a múltat takaró felhő és megtudjuk, hogy mindegyik élt már hosszabb vagy rövidebb ideig: azonnal tisztában lehetünk mindennel. Az igazságos Isten nem teremthetett különböző tökéletességű szellemeket, hanem mi csupán a jelent látjuk, és a múltat nem. A lét többsége arról győz meg, hogy az általunk tapasztalt egyenlőtlenség épen nem ütközik bele még a legszigorúbb méltányosságiba sem. Valamely rendszeres vagy tetszés szerint való feltételezésen nyugszik-e ez az okoskodás? Nem. Igazolt és elvitathatatlan tényből indulunk ki, t. i. az értelmi és erkölcsi képességeik és fejlettségek külön féleségéből és azt találjuk, hogy ezt az érvényben levő elméletek egyike sem képes megmagyarázni, holott, az másik elmélet útján egyszerűen, természetesen és logikusan megmagyarázható. Ésszerű dolog-e a magyarázásra képes elmélet helyett azt választanunk, amely képtelen nekünk magyarázattal szolgálni?

A hatodik kérdést illetőleg kétségtelenül azt fogják mondani, hogy a hottentották alantas fajt, képviselnek; mi pe-

dig erre azt kérdezzük, hogy emberek-e egyáltalában a hottentották vagy sem? Ha ember a hottentotta, miért rekesztette ki Isten őt és fajtát az előnyökből, amelyeket megadott a kaukázusi fajnak? Ha pedig nem ember a hottentotta, miért igyekeznek őt kereszténnyé tenni? A szellemtan mindezekén felülemelkedik. Szerinte nincsenek különböző fajú emberek, hanem csupán olyanok, akik közül kinek erősebben, kinek kevésbé hátra maradt a szelleme, de azért haladni képes mind-egyik. Nem sokkal jobban felel-e meg ez isten igazságos voltának?

Láttuk a lélek múltját és jelenét; ha pedig most a jövőjét akarjuk szemügyre venni, ugyanolyan nehézségekbe ütközünk.

1. Milyen lesz a jövőendő életben a vad és a művelt ember helyzete, ha csakis jelen életünk dönti el egészen jövőendő sorsunkat? Egy színvonalon állnak-e majd vagy nagy távolság lesz-e közöttük az örökélet boldogságában?

2. Egyenlő rangú lesz-e az az ember, ki egész életében megjavításán dolgozott, azzal a felebarátjával aki — bár önhibáján kívül — alantas maradt, mivel sem rá nem ért megjavulni, sem a lehetőség nem kínálkozott neki a javulásra?

3. Felelős-e az az ember, aki azért cselekedett rosszat, mert nem képezhette ki magát, azért, az állapotért, mely nem tőle függött?

4. Azon munkálkodunk, hogy felvilágosítsuk az embereket, azaz erkölcsösebbekké és műveltebbekké tegyük; csak-hogy amíg az egyik fölvilágosodik, addig naponként milliók halnak el, mielőtt hozzájuk is eljuthatott volna a világosság sugara. Mi sors vár ez utóbbiakra? Kárhozottak lesznek? Ellenkező esetben pedig mivel szolgáltak rá, hogy a többivel egy rangba helyezkedhessenek?

5. Mi sors vár azokra a kisedekkorban elhalt, gyermekekre, kik még sem jót, sem rosszat nem cselekedhettek? Mivel érdemelték volna meg, ha a kiválasztottak közé jutnának, holott még semmi érdemet sem szerezhettek arra? Micso-

da kiváltság alapján szabadultak volna föl az élet gyötrelmei alól?

Van-e olyan tan, amely megfelelhetne ezekre a kérdésekre? Fogadjuk el az egymást követő életeket és akkor minden Isten igazságos voltának megfelelően megmagyarázódik. Amit egyik életünkben el nem végezhattünk, elvégezzük a következőben; és így senki sem bújhat ki a haladás törvénye alól, mindenki valóságos érdeme szerint veszi jutalmát és senki sincsen kizárva abból a legmagasabb boldogságból, melyre számot tarthat, ha bármily akadályokra talált is útjában.

Ilyen kérdést végtelen sokat tehetnénk, mert számtalanok az élettani és erkölcsi kérdések, amelyeket egyedül a lét többsége alapján lehet, megmagyaráznunk; de mi csak a legáltalánosabbakra szorítkozunk. **Mondhatnánk azonban, hogy bármiképp is áll a dolog, az egyház nem fogadja el a megismételt testet öltés tanát, mert az megdöntené a vallást.** Nem célunk most ezt a kérdést feszegetni, megelégszünk azzal, miképp kimutattuk, hogy a reinkarnáció tana kiválóan erkölcsös és ésszerű. Ami pedig erkölcsös és ésszerű, az nem ellenkezhetsz olyan vallással, mely azt hirdeti, hogy Isten a legtökéletesebb jószág és értelem. Mi lett volna a vallással, ha a közvéleménnyel és a tudomány bizonyítékaival dacolva, mindenkit kizárt volna kebeléből, mert nem hiszi, hogy a nap mozog és hogy a teremtés hat nap alatt ment végbe? Hogyan érdemelte volna meg a felvilágosodott népek hitét és micsoda tekintélyt szerezhetett volna önmagának olyan vallás, mely a legkézzelfoghatóbb tévedéseket vette volna hitcikkelyeibe? Amidőn a tények bebizonyosodtak, az egyház bölcsen alkalmazkodott hozzájuk. Ha pedig bebizonyosodott, hogy a meglévő dolgok a testet öltés megismétlése nélkül lehetetlenek, és ha csupán ez úton lehet megmagyarázni a hittételek bizonyos pontjait, akkor bizony el kellene fogadni a reinkarnációt, és el kellene ismerni, hogy e tannak és hittételeinek csupán látszólagos az ellenmondása. Később majd rámutatunk arra, hogy a vallás

talán sokkal kevésbé áll távol e tantól, mint gondolnánk; és hogy nagyobb baj nem érné általa, mint amilyen a föld forgásának és a földtani időszakoknak felfedezése által érte, melyek pedig az első pillanatban látszólag meghazudtolták a szent tételeket. A megismétlődő testet öltés tanát a Szentírás több kijelentésével igazolhatjuk, sőt az Evangélium egyenesen kimondja magyarázat keretében ilyenképpen:

„És mikor a hegyről alájövének (a színváltozás után), megparancsolá nékik Jézus, mondván: Senkinek se mondjátok el, amit láttatok, míg fel nem támadt az embernek Fia a halálából. Megkérdézek őt az ő tanítványai, mondván: Miért mondják tehát az írástudók, hogy előbb Illésnek kell eljönie? Jézus pedig felelvén, monda nékik: Illés bizony eljö előbb, és mindent helyreállít; de mondom néktek, hogy Illés immár eljött és nem ismerék meg őt, hanem azt mívelék vele, amit akarának. Ezenképpen az ember Fiának is szenvednie kell majd ő tőlük. Ekkor megérték a tanítványok, hogy Keresztelő Jánosról szóla nékik.” (Máté evangéliuma XVII. rész 9—13-ig.)

Mivel Keresztelő János Illés volt, tehát Illés szelleme, vagyis lelke újra testet öltött Keresztelő Jánosban.

Elvégre is, bármint vélekednek az emberek a reinkarnációról, akár elfogadják, akár nem, nem kevésbé kell szenvedniük, ha van ismételt testet öltés, minden ellenkező hitre való tekintet nélkül. A lényeges dolog itt az, hogy a szellemek oktatása kiválóan keresztény felfogás; mivel a lélek halhatatlanságára, továbbá a jövő büntetésre és jutalmazásra, Isten, igazságosságára, az ember akaratának szabadságára és Krisztus erkölcstanára támaszkodik; így tehát nem vallásellenes.

Amint mondtuk, a sok ember előtt tekintélyszámba nem menő szellemi oktatásokra való tekintet nélkül érveltünk. Hogy annyi más emberrel egyetemben elfogadtuk a lét többségét, azt nem azért, cselekedtük csupán, mivel a szellemek tanítottak meg rá, hanem mivel a legjózanabbnak mutatkozott, és mivel egyedül ez magyaráz meg sok megoldatlan kérdést. Éppen úgy

magunkévá tettük volna akkor is, ha akármelyik közönséges halandótól származott volna és készséggel elvetettük volna saját nézetünket, mihelyt tévedés mutatkozott volna benne. Sokkal több az önszeretetünk vesztesége, mint a nyeresége, ha csökönyösen ragaszkodik téves véleményéhez. Ugyancsak elvetettük volna ezt a tant, amint már elvetettünk sok mást is, ha a józanésszel ellenkezőnek találtuk volna, ámbár a szellemektől származott; mert tapasztalatból tudjuk, hogy nem szabad mindent vakon hinnünk, ami tőlük ered; akárcsak az emberektől származó állításokat. Először is azt mondhatjuk erről a tanról, hogy a mi szemünkben mindenekfölött ésszerű; és másodsor, hogy megerősítik a tények, határozott, úgyszólván anyagi tények, amelyek pedig bárki számára lelepleződnek, aki nem sajnálja a fáradozást, hogy figyelmes és okszerű tanulmányozás alapján türelemmel és kitartással megfigyelje, és amely tényekkel szemben nem szabad többé kételkednie. Majd ha már ezek a tények is oly népszerűvé válnak, mint a földnek alakulása és forgása, akkor kénytelenek lesznek az emberek meggyőzetni magukat és az ellenkezők viselni fogják ellenmondásaik következményeit.

Ismerjük el tehát röviden összefoglalva azt, hogy egyedül a lét többségének a tana magyarázza meg mindazt, amit más úton megmagyaráznunk lehetetlen, s hogy e tan mindenekfölött vigasztaló, és a legszigorúbb igazságosságnak is megfelelő mentőhorgonya az ember boldogságának, amely Isten irgalmasságából jutott osztályrészéül.

Jézus szavai nem hagynak semmi kételyt erre vonatkozólag. János evangéliumának III. részében íme ezt olvashatjuk:

3. Felele Jézus és monda Nikodémusnak: bizony, bizony mondom néked, ha valaki újonnan nem születik, nem láthatja az Isten országát.

4. Monda néki Nikodémus: Mimódon születhet az ember, ha vén? Vajon bemehet-e az ő anyjának méhébe másodszor és születhet-e?

5. Felele Jézus: Bizony, bizony mondom neked, ha valaki nem születik vértől és Lélektől, nem mehet be az Isten országába. Ami testtől született, test az; és ami lélektől született, lélek az. Ne csodáld, hogy azt mondtam néked: Szükséges néktek újonnan születnetek (Lásd ezután „A test föltámadása” cikket 1010. sz.)

VI. FEJEZET.

A SZELLEMI ÉLET.

1. Bolygó szellemek. — 2. Átmeneti világok. — 3. A szellemek észrevevő képességei, érzései és szenvedései. — 4. A szellemek érzéseire vonatkozó tanulmány. — 5. A megpróbáltatások elvállalása. — 6. A síron túli viszonyok. — 7. A szellemek rokonszenve és ellenszenve. — 8. A földi életre való emlékezés. — 9. A holtakról való megemlékezés. A temetés.

Bolygó szellemek.¹⁸

223. Azonnal testet ölt-e a lélek, mihelyt elvált testétől?

„Néha azonnal, de legtöbbször csak hosszabb vagy rövidebb idő múlva. A magasabb rendű világokon csaknem mindenkor azonnal történik meg az újabb testet öltés. Ott ugyanis sokkal kevésbé durva a test anyaga és a beköltözött szellem csaknem minden szellemi képességével rendelkezik benne; rendes állapota megfelel a ti tisztánlátó szonmambuláitok állapotának.”

224. Mi van a lélekkel addig, amíg újra testet nem ölt?

„Bolygó szellem az, aki újabb sorsa után vágyakozik és várakozik.”

¹⁸ Allan Kardec azokat a szellemeket nevezi így, akik a földi testet már levetették, és akiknek a szellemi világból majd ismét le kell a földre jönniük.
A fordító.

Milyen hosszúk lehetnek ezek az időközök?

„Néhány órától kezdve, néhány ezredévig terjednek. Különben, jobban mondva, nincs is a bolygó állapotnak szorosan megszabott véghatára. Elnyúlhat nagyon hosszú időre, mindamellert örökké nem tart, mert a szellem mindenkor talál alkalmat, akár korábban, akár később arra, hogy olyan új életet kezdjen, mely az előbbieket megtisztítására szolgál.”

A szellem akaratától függ-e bolygó állapotának időtartama, vagy lehet-e az számára vezeklés?

„A bolygó állapot időtartama a szellem szabad akaratától függ. Nagyon jól tudják a szellemek, hogy mit cselekednek; vannak azonban olyanok is közöttük, akiknek Isten szabta ki büntetésül bolygásuk idejét. Mások ellenben maguk kéri annak meghosszabbítását, hogy oly tanulmányokra használhassák fel, amelyek eredménnyel csupán szellemi állapotban végezhetőek.”

225. A szellemek bolygása magában véve alantasságot fejez-e ki?

„Nem, mert minden fokozaton vannak bolygó szellemek. A testet öltés csak múló állapot, amint már megmondtuk. Rendes állapotában a szellem az anyagtól elváltan él.”

226. Lehet-e azt mondanunk, hogy minden szellem bolygó, aki nem testbe öltözött él?

„Azokra nézve mondhatjátok, akiknek még kell testet öltetniük; a tökéletességig eljutott tiszta szellemek azonban nem bolygók: az ő állapotuk végleges.”

A szellemek benső minőségüket illetőleg különböző rendbeliek, vagy fokozatúak, és e fokozatokat tisztulásuknak megfelelően egymás után lépik át. Állapotukat tekintve, lehetnek: testben élők, vagyis valamely testhez kötöttek; bolygók, azaz elváltak az anyagi testtől és várakozók újabb testet öltésre javulás céljából; továbbá tiszta szellemek, vagyis viszonylagosan tökéletesek, kiknek már testet öltésre szükségük nincsen.

227. Milyen módon tanulnak a bolygó szellemek? Valószínűleg nem úgy, mint mi?

„Múltjukat tanulmányozzák és keresik az emelkedésükre szolgáló eszközöket. Látnak és megfigyelnek mindent, ami azokon a tereken történik, melyeken áthaladnak. Meghallgatják fennkölt emberek beszédeit, valamint a náluk emelkedettebb szellemek utasításait, és így oly gondolataik támadnak, amilyenekkel addig nem bírtak.”

228. Megmarad-e a szellemeknek némely emberi szenvedélyük?

„Az emelkedettebb szellemek azonnal elvetnek minden rossz szenvedélyt és csak a jót tartják meg, mihelyt testüket elhagyják; az alantasok azonban megtartják a rosszat, különben ők is elsőrendűek volnának.”

229. Miért nem hagyják el a szellemek minden rossz szenvedélyüket, mihelyt a földről eltávoznak, holott látják azok hátrányos voltát?

„Láthatod, hogy vannak ezen a világon rendkívül féltékeny emberek. Azt hiszed, hogy mihelyt távoznak innen, azonnal el is vesztik ezt a hibájukat? Ezeket és főképpen az oly szellemeket, kiknek valamely igen nagy szenvedélyük volt, bizonyos légkör veszi körül, meghagyván bennük minden rosszat, mivel a szellem még nem szabadult meg teljesen attól. Csupán pillanatokra láthatják meg az igazságot, mely mintegy a jó utat mutatja nekik.”

230. Halad-e a szellem bolygó állapotában?

„Sokat javulhat szabad akarata és óhaja szerint; de így megszerzett újabb fogalmait gyakorlatilag csupán testi életében érvényesítheti.”

231. Boldogok-e vagy boldogtalanok a bolygó szellemek?

„Többé-kevésbé, aszerint, amint éppen rászolgáltak. Sz szenvednek szenvedélyeikért, melyeknek alapelemeit megőrizték, vagy boldogokká lesznek oly mértékben, amily mértékben szabadulnak az anyagtól. Bolygó állapotában a szellem meglát-

ja, mi hiányzik neki abból, mi boldogabbá tehetné. Ekkor kezdi keresni, hogy miáltal érhetné el boldogságát; csakhogy nem mindenkor szabad neki tetszése szerint újabb testet öltenie, és ebben az esetben ez büntetés reá nézve.”

232. Elmehetnek-e a szellemek bolygó állapotukban minden világba?

„Az a körülményektől függ. Amikor a, szellem elhagyta testét, még nem vált teljesen szabaddá az anyagtól és azért még hozzátartozik ahhoz a világhoz, melyen élt, vagy pedig az ehhez hasonló fokozatú világhoz; teljesen attól függ ez, hogy mennyire haladt, vagy nem haladt földi életében. Arra kell tehát törekednie, különben sohasem válhat tökéletesebbé. Mehet időközben magasabb világokba is, csakhogy akkor ott teljesen idegen. Úgyszólván csak futólag tekintheti meg e magasabb világokat, ami vágyat, ébreszt benne a javulásra, hogy méltó lehessen arra a boldogságra, amit ott élveznek, és hogy idővel ő is élhessen ott.”

233. Eljönnek-e az alantas világokba a már megtisztult szellemek?

„Gyakran eljönnek, hogy haladni segítsenek azoknak a világoknak, melyek különben teljesen magukra volnának hagyatva s nem volna segítőjük, aki irányítaná őket.”

Átmeneti világok.

234. Vannak-e, amint mondják, oly világok, melyek a bolygó szellemeknek szolgálnak megállapodás és pihenés helyül?

„Igen, vannak külön, a bolygó szellemeknek szánt világok, melyeken ideiglenesen tartózkodhatnak. Olyan tanyafélék azok, ahol a nagyon is hosszan tartó bolygás és a kissé kínos állapot után megpihenhetnek. Közbeeső helyek ezek a többi világok között és olyan fokozatúak, amilyen természetű szel-

lemeknek szabad bennük megpihenni. Több vagy kevesebb jólétnek örvendenek ott a szellemek.”

Elhagyhatják-e az oda tartozó szellemek e világokat, amikor akarják?

„Igen, elhagyhatják, hogy céljuk felé haladhassanak. Képzeljétek őket vándormadaraknak, melyek egy szigetre telepedtek, hogy új erőt gyűjtván, ismét útra keljenek rendeltetésük helye felé.”

235. Haladnak-e a szellemek, mialatt ezeken az átmeneti világokon tartózkodnak?

„Bizonyos, hogy haladnak; mert a szellemek ily egyesülésének az a célja, hogy okuljanak és minél könnyebben engedélyt kaphassanak arra, hogy jobb helyekre mehessenek és felemelkedhessenek a kiválasztottak helyzetéig.”

236. Örökre a bolygó szellemekéi ezek az átmeneti világok az ő különleges természetüknél fogva?

„Nem. E világok csak ideiglenesek.”

Laknak-e ott ugyanegy időben testi lények is?

„Nem laknak, mert e világok felülete terméketlen és lakóinak nincs szükségük semmire.”

Állandó-e ez a terméketlenség és különleges természetük következménye-e az?

„Nem. E világok csak átmenetileg terméketlenek.”

Kell-e tehát e világoknak a természeti szépségektől megfosztva lenniük?

„A természet a végtelenség szépségében nyilvánul meg, mely nem kevésbé csodálatos, mint az, melyet ti természeti szépségnek neveztek.”

Ha tehát azoknak a világoknak átmeneti az állapotuk, a mi földünk is azok közé fog valamikor tartozni?

„Földetek már volt olyan állapotban.”

Melyik időszakban?

„Alakulásának idején.”

Haszontalanul semmi sincs, a természetben. Mindennek megvan a célja, a rendeltetése. Semmi sem üres, minden be van népesítve, mindenütt, van élet. Volt élet az évszázadok ama hosszú sorozata alatt is, mely megelőzte az embernek a földön való megjelenését; sőt volt azokban, a legelső szerves lények keletkezését, megelőző, lassan eltelt átmeneti időszakokban is, melyekről a földtani rétegek tesznek bizonyosságot; és nem volt élet nélkül akkor a rideg zürzavar idétlen tömege sem, melyben össze vissza, keveredetten voltak meg az elemek. Oly lények menedéke volt az, melyeknek nem voltak olyan szükségleteik, sem olyan fizikai érzéseik, mint nekünk. Isten azt akarta, hogy a föld ebben a tökéletlen állapotában is szolgáljon valamire. Ki merné azt állítani, hogy a végtelenségben keringő sokmilliárdnyi világ közül csupán egyetlen, egynek, mégpedig a többi között elenyésző legkisebbek egyikének volna meg csak az a kiváltsága, hogy benépesedett legyen? Mi haszna volna tehát a többinek? Talán bizony csakis a mi szemünk gyönyörködtetésére teremtette volna Isten valamennyit? Olyan képtelen feltevés ez, mely semmiképp sem fér össze Isten bölcsességével, ami minden munkájából kiviláglik, ha azokra gondolunk, akiket meg sem láthatunk. Senki sem fogja elvitatni, hogy valami nagyság és magasztosság van abban a gondolatban, mely szerint vannak az anyagi életre még alkalmatlan világok, melyeket mégis állapotuknak megfelelő élőlények népesítenek be, és hogy talán éppen ebben rejlik nem egy kérdés megoldása.

A szellemek észrevevő képességei, érzései és szenvedései.

237. Megvannak-e a léleknek akkor is, mikor már a szellemvilágban, van, ugyanazok az észrevevő képességei, amelyekkel földi életében bírt?

„Megvannak, sőt olyan tapasztalatai is vannak, amelyekkel a földön nem rendelkezett, mivel azokat teste, mint valami fátyol, homályba bontotta. Az értelem a szellemnek

egyik tulajdonsága, mely azonban csak akkor nyilvánulhat szabadabban, ha nincs lebilincselve.”

238. Végnélküli a szellem észrevevő képessége és ismerete, vagyis mindent, tud-e ő?

„Minél inkább közeledik a tökéletességhez, annál többet tud, és ha magas a szellem, akkor sokat tud. Az alantas szellemek kisebb vagy nagyobb mértékben tudatlanok.”

239. Ismerik-e a szellemek a dolgok eredetét?

„Ez fokozatuktól és tisztaságuktól függ. Az alantas szellemek ebből sem tudnak többet az embereknél.”

240. A szellemek is úgy értik az idő tartamát, mint mi?

„Nem. Épen innen van az, hogy gyakran nem értetek meg minket, amikor valamely napot, vagy időszakot határozzunk meg.”

A szellemek nem élnek a mi időszámításunkkal. Számukra úgyszólván elenyészik az idő tartama. A nekünk oly hosszúnak tetsző évszázadokat ők csupán az örökkévalóságban elmosódó pillanatoknak érzik; valamint a föld felületének egyenetlenségei is megszűnnek annak a szemében, aki a megfelelő magasságba emelkedik.

241. Pontosabb és helyesebb fogalmuk van-e a szellemeknek a jelenről, mint nekünk?

„Körülbelül annyival helyesebb, amennyivel a látó embernek tökéletesebb fogalma lehet a dolgokról, mint a vaknak. A szellemek látják azt is, amit, ti nem láttok, így tehát másképpen is ítélnék, mint ti. Ismétlem azonban, hogy ez is fokozatuktól függ.”

242. Hogyan tudják a szellemek a múltat, és határtalan-e ebbeli ismeretük?

„Nekünk a múlt, amikor foglalkozunk vele - jelen. Épen úgy áll előttünk minden, mint ahogyan előtted áll, ha visszaidézed azt, ami a száműzetésed alatt, ért téged. Csakhogy mi már megszabadultunk az anyag fátyolától, mi elhomályosítja értelmeted. Mi oly dolgokra is emlékszünk, amelyek előled

eltűntek; de azért mindent a szellemek sem ismernek, főképpen a teremtést nem.”

243. Ismerik-e a szellemek a jövőt?

„Ez is fejlődésük fokától függ. Igen gyakran csupán látniuk szabad a jövőt, de elárulniuk nem mindig szabad; és amikor látják, jelennek tetszik az nekik. Minél közelebb jut a szellem Istenhez, annál tisztábban látja a jövőt. Az ember halála után a lelke meglátja, és egy szempillantás alatt áttekinti régebbi pályafutásait; csak azt nem láthatja, mit tart fenn számára Isten; hogy ezt megtehesse, teljesen közelében kellene lennie, ami csak számtalan sok lét után történhet.”

Teljesen ismerik-e a jövőt azok a szellemek, akik már elérték a teljes tökéletességet?

„Nem illik ide az a szó, hogy teljes tökéletesség; mert egyedül Isten a legfőbb úr és vele egyenlő senki sem lehet.”

244. Honnan tudja az alantas szellem, hogy mindaz Istentől származik, amire azt mondja: Isten megtiltotta, vagy megengedi?

„Az alantas szellem nem látja ugyan Istent, de megérzi felsőbbiségét; és ha valamit nem szabad tennie vagy mondania, megérzi, mint valami sugalmazást a láthatatlanul tiltó utasítást. Nincsenek-e magatoknak is előérzeteitek, melyek mintegy titkon intenek, hogy tegyétek, vagy ne tegyétek ezt vagy amazt? Ugyanígy vagyunk mi is, csak hogy a magasabb fokozaton jobban tudják a szellemek átvenni az isteni utasításokat; mert., amint már tudhatod, a szellemek lénye finomabb a tiéteknél.”

Közvetlenül Istentől kapják az utasításokat, vagy más szellemek által közvetítve?

„Nem közvetlenül Istentől kapják, mert méltónak kell lenni arra, hogy valaki Vele közlekedhessék. Isten olyan szellemek által küldi meg nekik rendeleteit, akik tökéletesség és tudás dolgában fölöttük állnak.”

245. Oly korlátolt-e a szellemek látása, mint a testi lényeké?

„Nem, látásuk bennük székel.”

246. Kell-e nekik világosság ahhoz, hogy láthassanak?
„Maguktól látnak és nincs szükségük külső világosságra; mert számukra nincs egyáltalában sötétség, kivéve azt, amelybe vezeklés céljából juthatnak.”

247. Kell-e a szellemeknek helyüket változtatniuk, hogy két ellentétes pontra láthassanak? Tudnak-e p. o. a földtekének mind a két félgömbjére egyszerre látni?

„Mivel a szellem a gondolat sebességével halad, mondhatjuk, hogy egyszerre láthat mindenhova. Gondolata kisugározhat és elérhet egy és ugyanazon időben sok különböző helyre; de ez a képessége is tisztaságától függ és minél kevésbé tisztult a szellem, annál korlátoltabb a látása. Csakis a magasabb szellemek képesek valamely összességet áttekinteni.

A szellem látóképessége természetének elválaszthatatlan tulajdona, mely benne székel az egész lényében, amint a fény is megvan a világító test minden részecskéjében. Általános tisztánlátás ez, mely mindenre kiterjed, és egyszerre karolja fel a térséget, az időt és a dolgokat, amiért is előtte nincsen sötétség és nincsen anyagi akadály. Meg is érthetjük, hogy így kell ennek lennie. Az ember látását olyan szervnek a működése idézi elő, melyre fény hatott; fény nélkül sötétben áll az ember. A szellem látása azonban, minden külső hatástól elvontan a saját tulajdonsága lévén, független a fénytől. (Lásd: Mindenütt jelenvalóság 92.sz.)

248. Olyan jól látja-e a szellem is a dolgokat, mint mi?

„Még sokkal jobban megkülönböztetve látja, mert olyan beható a látása, amilyen a tettek nem lehet. Az övét nem homályosítja el semmi.”

249. Észreveszi-e a szellem a hangokat?

„Igen, sőt olyat is észrevesz, amit a ti tompa érzéketek nem képes észrevenni.”

Hallóképessége egész lényében van-e, mint a látóképessége?

„Mindennemű észrevevő képesség egy-egy tulajdonsága a szellemnek és így egy-egy részét képezi a szellem lényének. Mikor a szellem az anyagi testben van, akkor csupán az érzékek szervein keresztül vehet észre, de szabad állapotában nincsen azokra szüksége.

250. Ha tehát az észrevevő képesség a szellem tulajdonsága, kivonhatja-e magát alóla?

„A szellem csakis azt látja és hallja, amit akar. Ez általánosságban van mondva és főképpen a magas szellemekre vonatkozik, mert tökéletlenek gyakran látnak és hallanak akarataik ellenére is olyat, ami javulásuk érdekében hasznos.”

251. Fogékonyak-e a szellemek a zene iránt?

„Zenéteket akarod érteni alatta? Mi az ahhoz a mennyei zenéhez, ahhoz az összhanghoz képest, amit a földön el sem tudtok képzelni? Olyan e kettő egymás mellett, mint a vadember énekélése a lelket üdítő dallam mellett. Vannak azonban közönsége-sebb szellemek, akik némiképpen örvendenek, ha zenéteket hallhatják, mivel ők még nem érthet meg a magaszosabbat. A szellemeket rendkívül fejlett érzékenységüknél fogva végtelen gyönyörrel tölti el a zene. Azt a mennyei zenét értem itt, amit a szellemi képzelet, mint legszebbet és leglélekiemelőbbet fölfoghat.”

252. Fogékonyak e a szellemek a természet szépségei iránt?

„Olyan különfélék a világok természeti szépségei, hogy távol állunk attól, hogy valamennyit ismerjük. Igenis, a szellemek az összességnek oly szépségét ismerik, amely előtt úgyszólván elenyésznek a részletek szépségei.”

253. Érzik-e a szellemek fizikai fájdalmainkat és szükségleteinket?

„Ismerik szükségleteiteket és fájdalmaitokat, mert átélék már: de annyira anyagilag nem érzik mint ti, mert hisz ők szellemek.”

254. Éreznek-e a szellemek fáradtságot, és érzik e a pihenés szükségességét-?

„Olyan értelemben, amint ti veszitek, nem érezhetnek fáradtságot. És ebből kifolyólag nem is lehet olyan testi pihenésre szükségük, mint nektek, mert nincsenek olyan szerveik, melyeknek erejét meg kellene újítaniuk. Hanem a szellemek pihenése abból áll, hogy nem tevékenykednek állandóan, nem működnek anyagi módon, munkájuk tisztán értelmi és pihenésük tisztán erkölcsi. Vagyis vannak olyan pillanataik, amikor gondolataik nem annyira tevékenyek, hogy meghatározott dologra irányulnának. Valóságos pihenés ez, de a testi pihenéssel össze nem hasonlítható. A fáradtságnak az a neme, amit a szellemek éreznek, csakis alantasságukból származik, mert minél magasabbak, annál kevésbé érzik szükségét a pihenésnek.”

255. Mikor a szellem azt mondja, hogy szenved, milyen természetű szenvedést érez?

„Erkölcsi aggodalom az, amely sokkal kínosabban gyötri, mint a testi fájdalom.”

256. Honnan van az, hogy a szellemek gyakran hideg és hőség okozta szenvedésekről panaszkodnak?

„Ez az érzésük emléke annak, amit a földön átéltek és gyakran ugyanolyan kínos, mint akkor valóságában volt. Sokszor hasonlatképpen használják állapotuk megismertetésére, mivel jobb kifejezésmódot nem ismernek. Mikor ők testükre visszaemlékeznek, olyan az érzésük, mint mikor az ember a kabátját levetette és egy darabig úgy érzi, mintha még viselné.”

Tanulmány a szellemek érzéseiről.

257. A test a fájdalom eszköze; és ha nem is ős-oka, hát legalább is közvetlen oka. A lélek megérzi ezt a fájdalmat és ez az észrevezés a hatás. A léleknek ez az emléke nagyon kínzó lehet, de fizikai hatása nincsen. A lélek szövetét valóban el nem pusztíthatja sem a hideg, sem a hőség, a lélek meg nem fagyhat

és el sem éghet. Nem tapasztaljuk-e naponként, hogy valamely testi bajnak az emléke vagy az attól való félelem, a valódi baj hatását kelti az emberben, sőt halált is okozhat? Mindenki tudja, hogy akinek valamelyik tagját levágták, az fájdalmat érez már meg sem levő tagjában. Valóban nem az elvesztett tag a székhelye és a kiinduló pontja a fájdalomnak, hanem az agy megőrizte a fájdalom benyomását, ennyi az egész. Hihető tehát, hogy némiképpen ehhez hasonló a szellem, fájdalma, amit a testi halál után érez. Megvilágította ezt a kérdést a szellemi jelenségeknél oly fontos szerepet játszó perispritnek (lelki testnek) mélyebb tanulmányozása, és megvilágították a ködszerű vagy a tapintható jelenségek. Hasonlóképpen világosságot nyújt ezirányban a szellemnek a halál pillanatában bekövetkezett állapota, melyben oly gyakran azt hiszi a szellem, hogy még testben él. És az öngyilkosoknak, a kivégzetteknek s az anyagi örömökbe mélyen elmerült emberek szellemének oly megrendítően festett állapota és sok más egyéb tény. Mindez sokat megmagyaráz, amit röviden összefoglalva itt közlünk.

A perisprit az a kötelék, amely a szellemet a test anyagával egyesíti; a szellem azt a környezetéből, az egyetemes fluidból menti. Van villamossága, delejes fluidja és bizonyos mennyiségű tétlen anyaga, úgyhogy azt mondhatnánk, a perisprit az anyagnak a kivonata, a szerves élet alapeleme, de nem az értelmi életé, mert az értelmi élet a szellemben van. A külső érzéseket is a perisprit működteti. Ezek az érzések a testben a csatornákul szolgáló szervekben vannak lekötve. Mihelyt elpusztul a test, általánossá válik az érzés. Innen van az, hogy a szellem soha sem mondja, hogy nem a lába, hanem a feje fáj. Vigyáznunk kell azonban, hogy össze ne tévesszük az ismét függetlenné vált perisprit érzéseit a test érzéseivel: ezek csak hasonlóak, de nem azonosak amazokkal. Szenvedhet a szellem, mikor már elvált a testétől, de ez a szenvedés nem a test szenvedése és mégsem kizárólag erkölcsi szenvedés, mint a lelki-furdalások; mert hiszen fázásról és hőségről panaszkodik, nem

szenved többet télen, mint nyáron, és láttunk már néhányat lángokon keresztül menni anélkül, hogy legkisebb fájdalmat is érzett volna. A hőmérséklet tehát semmiféle benyomást sem kelt bennük. A szellem szenvedése nem tisztán fizikai, hanem oly meghatározhatatlan benső érzés, amelyről ő maga sem képes mindenkor tökéletesen számot adni, és pedig azért, mert fájdalma nincsen helyhez kötve és nem külső befolyásokból származik; inkább emlék, mint valóság, de azért kínos emléke a fájdalomnak. Amint azonban látni fogjuk, a fájdalom gyakran valamivel több, mint emlék.

Tapasztalatból tudjuk, hogy a halál beálltával a perisprít hol gyorsabban, hol lassabban válik el a testtől; és az első pillanatokban a szellem nincs tisztában a saját helyzetével. Nem hiszi, hogy meghalt, és úgy érzi, hogy él. Ott látja a testét és tudja, hogy az övé, de nem bírja megérteni, hogy elvált tőle. Ez az állapot pedig mindaddig megmarad, amíg csak perisprítje a testével legkevésbé is össze van kapcsolva. Egyik öngyilkos szelleme így szólt hozzánk: „Nem, nem haltam meg.” Azután hozzátette: „És mégis érzem, hogyan rágódnak rajtam a férgek.” Pedig bizonyos, hogy a férgek nem a perisprítjét rágták, még kevésbé a szellemét, hanem csupán a testét. De mivel a perisprít ez esetben nem vált még teljesen el a testtől, ez olyan erkölcsi visszahatást okozott, hogy az átvette a testen végbe menő rágás által keletkező érzést. A visszahatás szó talán nem is eléggé megfelelő, mert nagyon is anyagnak hihetnek ezt a hatást. Ez inkább a látása annak, hogy mi történik a testével, amelyhez még a perisprítje kötötte, és ami benne valóságnak vélt képzelődést keltett. Visszaemlékezés tehát nem lehetett ennek a szellemnek az érzése, mivel földi életében még nem rágták a férgek a testét, hanem csak a valóság megérzése. Ebből látjuk, mi mindent következtethetünk a tényekből, ha több figyelemmel vizsgáljuk azokat. A testi életben a test fogadja be a külső benyomásokat és a közvetítő perisprít útján adja át a szellemnek. Valószínűleg ez a perisprít képezi az úgy-

nevezett ideg-fluidot. Maga a test, mihelyt meghalt, nem érez már semmit, mivel sem szelleme, sem perispritje nincsen benne. A perisprit a testtől elváltan, befogadja ugyan az érzést, de mivel már nem a test meghatározott szervén keresztül kapja, általános ez az érzése. Jobban mondva, mivel a perisprit csupán közvetítőként működik és a szellem az, akinek öntudata van: a perisprit épp úgy nem érezne semmit, mint a holt test, abban az esetben t. i., ha meglehetne a perisprit szellem nélkül. Éppen így érzéketlen volna a szellem is minden kínos érzéssel szemben, ha nem volna perispritje. Így van ez a teljesen megtisztult szellemeknél. Tudjuk, hogy minél tisztábbakká válnak a szellemek, annál éterikusabbá válik perispritjük állaga, amiből az következik, hogy a szellem haladásával folyton vészit durvaságából a perispritje, és így csökken a reá gyakorolt anyagi befolyás is.

Azt mondhatná, azonban valaki, hogy a kellemes érzéseket is épen úgy közli a perisprit a szellemmel, mint a kellemetlenséget; ha tehát a tiszta szellem érzéketlenné válik a kellemetlen érzés ránt, akkor a kellemeseket sem érezheti. Igaz, kétségtelesenül elveszti fogékonyságát minden oly kellemes érzés iránt, ami kizárólag az általunk ismert anyag befolyásából származik. Hangszereink zenéje és virágaink illata, egyáltalában nem hat a szellemekre, mégis van bennük bizonyos határozatlan gyönyör benső érzése, amelyről mi semmiképpen sem tudunk fogalmat alkotni magunknak. Olyanok vagyunk mi ezzel az érzéssel szemben, mint a vakon született ember a fénnel szemben. Tudjuk, hogy van ilyen érzés, de milyen, közeg útján? Itt megakad a tudásunk. Tudjuk, hogy van a szellemnek észlelő képessége, vannak érzései, hallása és látása; tudjuk azt is, hogy mindezek az ő egész lényének tulajdonságai, nem pedig csupán egy részének, mint ahogyan az embereknél van. Azt azonban megint csak nem tudjuk, hogy mi közvetíti mindezt. Maguk a szellemek sem mondhatják ezt meg nekünk, mivel nyelvünk nem alkalmas a számunkra, még nem létező fogalmak kifeje-

zésére. Éppen úgy, mint ahogyan a vad emberek nem használhatják nyelvüket a mi művészeteink, tudományaink és bölcsészeti tanaink fogalmainak a kifejezésére.

Amidőn azt mondjuk, hogy a szellemek nem fogékonyak anyagunk lenyomásai iránt oly szellemekről beszélünk, akik már nagyon előre haladottak, és akiknek éteri burkához hasonló a földön nincsen. Nem áll ez azokat illetőleg, akiknek sűrűbb a perispritjük. Ezek hallják a zenénket, és megérik az illatokat de nem egyéniségüknek külön erre szolgáló szervével, mint, mikor a földön éltek. Mondhatnánk, hogy a parányok rezgései egész lényükre hatnak, és így jutnak el általános érző központjukhoz, ami nem más, mint maga a szellem. Más azonban ennek a hatásnak a módja, sőt talán a hatása is, mint nálunk. Így aztán az észrevétel is módosul. Hallják ugyan hangunkat és még sincs szükségük a beszédünkre, mert megértenek minket pusztán a gondolatvitel útján is. Megerősíti ezt az állításunkat az, hogy annyival is könnyebb gondolatainknak az ily szellemekhez hatolniuk, minél inkább mentesek a szellemek az anyagtól. Látásuk független a mi világosságunktól. A látóképesség a léleknek lényeges tulajdonsága; a lélek nem ismer sötétséget, de minél tisztább ő maga, annál messzebbre terjed és mélyebbre hat a látása. A szellemnek tehát önmagában van meg mindennemű észrevező képessége, de a testi életben e képességek a megfelelő szervek durvasága miatt eltompulnak. A testnélküli életben a képességek lassacskán veszítenek ebből a tompultságukból, mégpedig oly mértékben, amint a félig annyi burok tisztul.

A különböző világoknak megfelelően változó a minősége ennek a buroknak, amit a szellem környezetéből sajátít ki. A szellem az egyik világból a másikba való útjában éppúgy cserél burkot, mint ahogyan mi öltözetet cserélünk, ha a télből a nyárba megyünk át, vagy ha a sarkoktól az egyenlítő felé utazunk. A legmagasabb szellemek is a földi légkör perispritjét öltik fel, amikor hozzánk ellátogatnak; és mihelyt ezt meg-

tették, észrevevő képességük is úgy működik, mint ahogyan közönséges szellemeinké működnek. Akár alantas, akár magas szellemek legyenek azonban, mindegyikük csak azt hallja és azt érezi meg, amit hallani vagy érezni akar. Észlelő képességüket tetszésük szerint működtethetik vagy megsemmisíthetik anélkül, hogy érzékeny szervekkel bírnának; csupán egyetlen dolgot kénytelenek meghallani, t. i. a jó szellemek tanácsát.

Látásuk folyton működik, de azért kölcsönösen láthatatlanokká tehetik magukat egymás előtt. Fokozatuknak megfelelően rejthetik el magukat a náluk alantasabb szellemek, de nem a fölöttük állók elől. A halált követő első pillanatokban mindig homályos és zavart a szellem látása, de megtisztul, amint kibontakozik; sőt elérheti azt is, hogy épp oly tiszta lesz a látása, mint életében volt, csak hogy keresztüllát azokon a testeken is, amelyek számunkra nem átlátszók. Tisztaságától és emelkedettségétől függ azonban a szellemnek az a képessége, hogy milyen messzire láthat el a végtelen kiterjedésben és mennyire láthat a jövőbe és a múltba.

Azt mondhatják némelyek: ez az elmélet csöppet sem megnyugtató. Azt hittük ugyanis, hogy egyszer megszabadulva szellemünk durva burkától, amely fájdalomaink eszköze, többet nem fogunk szenvedni, és íme, azt tanítjátok, hogy azután is szenvedünk; mert akár így, akár úgy kell szenvednünk, azért az mégis csak szenvedés. Igenis szenvedhetünk mi még azután is, mégpedig sokat és hosszú időn át; de azért az is lehetséges, hogy mihelyt megváltunk a testi élettől, többet semmit se szenvedjünk.

Földi szenvedéseink néha nem tőlünk függnek, de nagyon sokszor a saját akaratunkból származnak. Keressük csak a forrását és azt lógjuk tapasztalni, hogy szenvedéseink legtöbb esetben oly okoknak a következményei, amelyeket elkerülhetünk volna. Mennyi bajt és nyomorúságot okozott már az embernek a saját, mértéktelensége, dicsvágya, egyszóval a szenvedélye? Sok viszontagságtól megkímélhetné magát az ember,

ha mindig mértékletes tudná lenni, ha soha vissza nem élne semmivel, és ha mindig egyszerű ízlésű és vágyaiban szerény volna. Ugyanez áll a szellemre nézve is. Szenvedései mindig földön folytatott életmódjának a következményei. Semmi esetre sem fog többet köszvényes és reumás bántalmakat érezni, de azért olyan fájdalmai lesznek, amelyek ezeknél nem kevésbé kellemetlenek. Láttuk már, hogy a szellem szenvedése onnan ered, hogy még mindig összeköttetésben áll az anyaggal. Tudjuk azt is, hogy minél inkább szabadul az anyag befolyásától, azaz minél anyagtalanabbá válik, annál inkább fogynak kínos érzései; vagyis tőle magától függ, hogy már földi életében megszabaduljon ettől a befolyástól. Szabad akarata van, tehát választhat: tegyen-e, vagy ne tegyen valamit, megfékezze-e állati szenvedélyeit, engedje-e urává lenni az önzést, hogy ne érezzen sem gyűlöletet, sem irigységet, sem féltékenységet, sem gőgöt; hogy tisztítsa-e lelkét, a jó érzelmek segítségével és jót tegyen-e? Ugyancsak tőle függ, hogy nagyobb értéket ne tulajdonítson a világi dolgoknak, amint amennyit valóban érnek. Ha, mindezek közül a jót követi, akkor megtisztul, és megszabadul az anyagtól, még mialatt a testi burkát viseli: így azután mihelyt elhagyta testét, nincsen többé alávetve az anyag befolyásának. A földön elszenvedett fizikai gyötrelmek nem hagynak benne semmi kínos emléket, semmi kellemetlen nyomot, mert csakis a testét érintették és nem a szellemét, örvend, hogy felszabadulhatott és nyugodt lelkiismerete felmenti minden erkölcsi szenvedés alól. Ezer meg ezer, a társadalom minden osztályából való és a földön különféle állásban élt szellemet kérdeztünk ki erre vonatkozólag, tanulmányoztuk őket attól a pillanattól fogva, amidőn testüket elhagyták. Szellemi életüknek minden időszakában, lépésről-lépésre velük tartottunk síron túli életükben, hogy megfigyelhessük, milyen változás megy végbe bennük, gondolkozásukban és érzésükben. És azt tapasztaltuk e velük való érintkezésünk alatt, hogy a közönségesebb emberek szellemei nem nyújtották nekünk a legke-

vésbé értékes tanulmányokat. Mindenkor azt láttuk, hogy a szellemek szenvedései szoros összeköttetésben vannak földi viselkedésükkel, aminek azok a síron túl csak következményei, és hogy ez az új lét kiapadhatatlan boldogság forrása azok részére, akik jó úton haladtak. Mindebből az következik, hogy akik szenvedtek, maguk szolgáltak rá a szenvedésre, és csakis önmagukat okozhatják érte, úgy itt, mint a másvilágon.

A megpróbáltatások elvállalása.

258. Tudja-e a szellem és látja-e előre, mikor még bolygó állapotban van és készül újra testet öltetni, hogy mi vár reá a következő testi életben?

„Maga vállalja el az elviselendő megpróbáltatásokat és éppen ebben áll a szabad akarata.”

Eszerint tehát nem Isten szabja ki büntetésül az emberre az élet viszontagságait?

„Isten engedelme nélkül semmi sem történik, meri Ő alkotta meg a mindenséget kormányozó összes törvényeket. Ugyan kérdezzétek, miért alkotott ilyen és nem, olyan törvényt? Amidőn szabad választást enged a szellemnek, egyúttal teljesen felelőssé teszi őt minden cselekedetéért és azoknak következményeiért. Semmi sem hátráltatja a szellem jövőjét, mert éppen úgy övé a jó út, mint a gonoszság útja. Ha pedig elbukik, akkor megmarad az a vigasz számára, hogy még nem vesztett el mindent; mert Isten jóságánál fogva megengedi, hogy újra kezdhesse, amit rosszul végzett. Egyébként meg kell különböztetnünk az Isten akaratából származó dolgokat azoktól, amelyeket az ember akarata idéz elő. Ha veszedelem fenyeget benneteket, akkor azt a veszedelmet nem ti teremtettétek, hanem Isten; nektek azonban szabadságtokban áll, hogy kitegyétek magatokat annak a veszélynek, mivel azt hiszitek, hogy előmeneteletekre szolgál és Isten azt megengedte.”

259. Ha tehát a szellem maga választhatja ki megpróbáltatása nemét, azt következtethetjük-e abból, hogy előre láttuk és magunk választottuk életünknek minden viszontagságát?

„Nem jól mondjátok, hogy mindegyiket; mert azt nem mondhatjátok, hogy a legaprólékosabb dologig mindent előre láttatok és magatok választottátok, ami veletek történik egész életetek folyásában. Az események részletei helyzeteteknek, sőt gyakran tetteiteknek a következményei. Ha pl. valamely szellem gonosztevők között akart születni, akkor tudta, minek teszi ki magát, de azt nem tudta, hogy mi mindent fog majd cselekedni. Cselekedetei a saját akaratának, vagyis szabad akaratának az eredményei. Tudja a szellem, hogy milyen küzdelmei lesznek, ha ezt vagy azt az utat választja, tehát tudja azt is, hogy milyen természetű viszontagságokkal fog találkozni. Azt azonban nem tudhatja, hogy azok milyen eseményekből fognak állani. Az események részleteit a dolgok körülményei és ereje alkotják meg. Csupán a nagy eseményeket, azokat, amelyek befolyásolják sorsunkat, látjuk előre. Ha sínekkel telerakott úton jársz, tudod, hogy nagyon elővigyázatosnak kell lenned, mert, könnyen eleshetsz, azt azonban nem tudod, hol fogsz elesni, és az is lehet, hogy el sem esel, ha elég óvatos vagy.”

260. Hogyan akarhat a szellem gonosz emberek között születni?

„Arra a környezetre van szüksége, amelyben olyan megpróbáltatással találkozik, amelyet kért. Így hát természetes, hogy hasonlatosságnak kell lennie közötté és környezete között; mert ha pl. az útonállás ösztöne ellen akar küzdeni, akkor ilyen fajta emberekkel kell együtt élnie.”

Ha rossz életű emberek nem volnának a földön, akkor nem találná meg itt. a szellem a megpróbáltatásához szükséges környezetet?

„Hát sajnálni való körülmény volna ez? Hiszen éppen ilyen a magasabb világok állapota, ahova el nem juthat a gonosz; és innen van az, hogy ott csakis jó szellemek laknak.

Azon legyetek, hogy földetek is minél hamarabb így legyen.”

261. El kell-e szenvednie a szellemnek a kísértések, minden nemét a tökéletességhez vezető megpróbáltatások alatt? Át kell-e élnie mindazokat a körülményeket, amelyek pl. gőgöt, féltékenységet, fösvényt és érzékiséget, stb. kelthetnek benne?

„Bizonyos, hogy nem kell. Hiszen tudjátok, hogy vannak olyanok is, akik mindjárt, az első esetben olyan útra lépnek, amely nagyon sok megpróbáltatás alól felmenti őket. Aki azonban a rossz útra terelteti magát, az ki van téve az út valamennyi veszedelmeinek. Megtörténhet például, hogy a szellem gazdagságot kér és meg is kapja; és így aztán jelleméből kifolyólag lehet fukar vagy prédáló, önző vagy bőkezű, vagy éppen az érzékiség minden élvezetébe merül el. Ez azonban nem azt teszi, hogy kénytelen végig járni e hajlandóságok egész sorozatát.”

262. Hogyan lehet a szellemnek, aki eredetileg egyszerű, tudatlan és tapasztalatlan, öntudatosan földi életét választania; és hogyan lehet azután felelős ezért?

„Isten azzal pótolja ki a szellem tapasztalatlanságát, hogy megmutatja neki, melyik úton kell haladnia; akár csak magad teszed ezt a gyermekkel bölcsőjétől kezdve. Amily mértékben azonban fejlődik azután a szellem szabad akarata, annak megfelelően lassanként reá hagyja a választást. És ilyenkor történik meg, hogy tévútra tér, ha nem hallgat a jó szellemek sugallatára. Ezt nevezhetjük az ember bukásának.”

Szabad akarral rendelkezvén a szellem kizárólag mindenkor csak tőle függ-e, hogy milyen földi életet választ; vagy lehetséges az is, hogy Isten rendeli el azt számára vezeklés gyanánt?

„Isten tud várni és nem sürgeti a vezeklést, de azért kijelölheti valamelyik szellem számára a földi életet, ha az illető annyira alantas vagy oly rosszakaratú, hogy nem képes megér-

teni, mi volna számára a legüdvösebb, és ha azt látja, hogy ez a földi élet a szellemnek nem csupán vezeklésére alkalmas, hanem egyúttal tisztulását és haladását is elősegíti.”

263. Azonnal a halála után választ-e a szellem?

„Nem. Sokan azt hiszik, hogy a kínlódások örökké tartanak. Már megmondtuk nektek, hogy ez büntetés.”

264. Mi irányítja a szellemet, amikor megpróbál tatást választ?

„Arra. való tekintettel, hogy hibáinak megfelelően mi által vezekelhetne legjobban és mi siettetné leginkább az előmenetelét. Némelyek tehát nyomorúságot és nélkülözéseket választanak, hogy megkíséreljék azokat, bátran elviselni. Mások a gazdagság és hatalom által akarhatják magukat megpróbáltatni, ami még sokkal veszedelmesebb lehet, rájuk nézve, ha visszaélnék mind a kettővel, és rosszul használják fel azt, továbbá mivel sok rossz szenvedélyt fejleszthet bennük egyik is, a másik is. Végül ismét, mások úgy akarhatják magukat próbára tenni, hogy harcot választanak a bűnös étellel való érintkezés közben.”

265. Ha tehát megpróbáltatás kedvéért keresheti a szellem a bűnnel való összeköttetést, keresheti-e rokonszenvből is azért, hogy az ő ízlésének megfelelő környezetben élhessen, vagy hogy teljesen kiszolgáltathassa magát anyagi hajlandóságainak?

„Mindenesetre vannak ilyenek is, de csak azok között, akiknek még nagyon kevésbé fejlett az erkölcsi érzékük. Ezeknek a megpróbáltatás önként kínálkozik, és sokkal hosszabb ideig tart. Előbb-utóbb mégis megértik, hogy durva szenvedélyeik kielégítésének szájalomra méltó következményei lesznek, és hogy oly hosszan szenvednek általuk, hogy kínjukat majd örökkévalónak tartják. Isten pedig mindaddig ebben az állapotban hagyhatja őket, amíg csak be nem látják hibáikat, és míg maguk nem kérik, hogy azokat rájuk nézve előnyös megpróbáltatások árán jóvátehessek.”

266. Nem találhatjuk-e természetesnek, hogy a szellem a kevésbé kínos megpróbáltatásokat fogja választani?

„Ti igen, de a szellem nem; meri mihelyt megszabadult az anyagtól, megszűnik a csalóka látszat, és akkor már más-képp gondolkozik.”

Mikor az ember a földön van és érzéki gondolatok befolyása alatt áll, akkor a megpróbáltatásoknak csupán kínos oldalukat látja. Innen van az, hogy egészen természetesnek tartja oly megpróbáltatások választását, melyek nézete szerint anyagi örömmel párosulhatnak. A szellemi életben azonban összehasonlítja ezeket a múltó durva élvezeteket az ott tapasztalt meg nem zavarható boldogsággal és attól a pillanattól fogva mi neki némi múltó szenvedés? Így tehát megtörténhet, hogy a szellem a legdurvább s épen ezért a legkínosabb megpróbáltatást választja, abban a reményben, hogy így hamarabb fog jobb állapotba jutni; valamint gyakran a beteg is a legkellemetlenebb orvosságot választja, hogy gyorsabban meggyógyuljon. Aki ismeretlen ország felfedezése által óhajtja nevét emlékeztessé tenni, az nem virágokkal behintett utat választ. Tudja, milyen veszedelmekkel kell megküzdenie, de azt is tudja, milyen dicsőség vár majd reá, ha vállalkozása sikerrel járt.

Nem találjuk többé különösnek a földi létünk és megpróbáltatásaink szabadon való megválaszthatásáról szóló tant, ha tekintetbe vesszük azt, hogy az anyagból kibontakozott szellem egészen másképp észleli a dolgokat, mint mi itt a testben. Megismeri a végcélját, azt a múltó földi örömnél sokkal komolyabb végcélt. Minden földi élet után meglátja, mennyit haladt előre és észreveszi, hogy tisztaság tekintetében mily fogyatkozása van még, hogy célhoz juthasson. Ez az oka annak, hogy a szellemek oly készségesen alávetik magukat a testi élet minden viszontagságainak, amidőn maguk kéri mindazt, ami leggyorsabban célhoz vezet. Tévedünk tehát, ha csodálkozunk azon, hogy a szellem nem a legkellemesebb földi életet választja; átlátja, hogy tökéletlen állapotában nem részesülhet

szenvedéstől ment életben, azért igyekeznek javulás által rászolgálni.

Nem ehhez hasonló választásokat látunk-e napon ként? Nem a jobb jövő után való törekvésből tűzött-e ki önmagának bizonyos feladatot az az ember, aki életének egy részét szakadatlan munkában tölti el, hogy annyit szerezhessen, amiből jövő jólétét biztosíthatja? Amikor pedig a katona veszélyes küldetést, vállal, vagy amikor az utazó ennél nem kisebb veszedelmekkel száll szembe a tudomány érdekében, vagy a saját szerencséje kedvéért, nem ugyancsak önként szabja-e magának a megpróbáltatásokat, melyek útján tiszteletben és nyereségben részesül, ha majd visszaérkezik? Mi mindennek nem veti alá magát, és nem teszi ki magát az ember a saját érdekéért vagy dicsőségéért? Nem önként választott megpróbáltatás e minden versenyzés, amely oda irányul, hogy előbbre haladhassunk pályánkon, melyet magunk választottunk? Semmiféle, a közönségesnél magasabb társadalmi állást el nem érhetünk sem a tudományok és művészetek, sem az ipar terén anélkül, hogy ne kellene előbb végig haladnunk az alsóbb állások egész során, melyek számunkra mind megannyi megpróbáltatások. Így tehát az emberi élet a szellemi életnek a mása; kicsinyben felleljük benne ugyanazokat a változatokat. Ha tehát az ember gyakran arra képes, hogy a legkeményebb megpróbáltatásoknak vesse alá magát a magasabb cél elérése kedvéért, miért ne választhatna a testnél sokkal messzebbre látó szellem, - kire nézve csak hirtelen múló esemény a testi élet -, gyötrelmes és szorgos munkával töltendő földi életet, ha azt tudja, hogy az az örök üdvösséghez juttatja őt? Akik azt mondják, hogy ha az embernek igazán szabad sorsát választania, akkor ők majd azt kérik, hogy hercegek vagy milliomosok lehessenek, azok hasonlók a rövidlátóhoz, ki csak azt látja, amit meg tapinthat és hasonlók a gyermekekhez, kik arra a kérdésre, hogy mik szeretnének lenni, azt felelik: süteményárus vagy cukrász.

Ilyen az utas esete. Ha lenn jár a ködtől elhomályosított völgy mélyében, nem látja útjának sem hosszát, sem végpontját. Mihelyt azonban felér a hegy ormára, átpillantja az egész megtett utat és a még hátralevőt; látja a célt és a még leküzdendő nehézségeket; és így sokkal biztosabban kiszámíthatja az eszközöket az odajutáshoz. A testben élő szellem a völgy mélyén járó utashoz hasonlít, míg a földi kötelékektől megszabadult, szellem olyan, mint az, aki a hegy ormára eljutott. Az utas végcélja a fáradtságtól való megpihenés, a szellemé pedig a viszontagságok és megpróbáltatások után következő legnagyobb boldogság.

Minden szellem azt mondja, hogy bolygó állapotában kutat, tanul és megfigyel mindent, hogy helyesebben választhasson. Nem látunk-e példát erre a testi életben is? Nem keresünk-e mi is gyakran éveken át azt a pályát, melyet, végre szabad akaratból választunk, mivel azt gondoljuk, hogy az a legmegfelelőbb nekünk? Ha elbukunk az egyik úton, mást választunk. Minden pálya, melyet választottunk, egy-egy változata és időszaka életünknek. Nem foglalkozunk-e minden nap azzal, hogy mit tegyünk holnap? Mi egyéb tehát, a szellemnek egy-egy testi élete, mint változó időszaka, vagy egy napja szellemi életének, amelyről pedig tudjuk, hogy ez az igazi, a rendes élete neki; mert a testi élet csak átmeneti és múló.

267. Kiválaszthatná-e a szellem jövő testet öltését már jelen testi életében is?

„Óhaja befolyással lehet jövőjére, de attól függ ez, hogy mi a szándéka, mert mikor szellemmé válik, gyakran mindent egész más színben lát. Csakis a szellem az, aki választ; de ismétlem, hogy megteheti már ebben a földi életében is; mert mindig vannak a szellemnek oly pillanatai, amelyekben teljesen független az anyagtól.”

Sok ember óhajt nagyságot és gazdagságot. Ugyebár nem vezeklésül és nem is a megpróbáltatás kedvéért kéri ezt?

„Kétségtelen, hogy az anyag csupán az élvezet kedvéért kívánja a nagyságot és a gazdagságot; a szellem pedig azért, hogy megismerhesse viszontagságait.”

268. Állandóan kell-e a szellemnek mindaddig megpróbáltatásokat elszenvednie, amíg csak el nem érte tökéletes tisztaságát?

„Állandóan, de ezek nem olyanok, amilyeneket ti gondoltok. Ti az anyagi szükségét nevezitek megpróbáltatásnak; holott a szellem, ha már bizonyos fokig elért, bár még nem tökéletes, ilyen szükségét nem lát többé. De mindig vannak bizonyos kötelességei, melyek teljesítése által tökéletesedhet, és melyek számára cseppet sem kínosak. Néha talán csak az a feladata, hogy másoknak az önmaguk tökéletesítésében segítségükre legyen.”

269. Tévedhet-e a szellem az általa választott megpróbáltatás hatására vonatkozólag?

„Választhat olyat, ami erejét felülmúlja, és ekkor elbukik. Választhat olyat is, aminek semmi hasznát nem veszi, minő például, ha tétlen és haszontalan életre törekszik. Mihelyt, azonban a szellemi világba ért, észreveszi, hogy mit sem nyert és kéri, hogy jóvátehesse az elfecsérelt időt.”

270. Mitől függ egyeseknek a hivatásuk és az elhatározásuk, hogy inkább kövessék ezt, mint azt a pályát?

„Úgy tetszik nekem, mintha magatok is meg tudnátok felelni erre a kérdésre. Nem következethető-e az mindabból, amit már mondtunk nektek a megpróbáltatások választásáról és a megelőző életben tett előmenetelről?”

271. Az előmenetelére szolgáló körülményeket tanulmányozó bolygó szellem hogyan képzele lehetségesnek azt, hogy haladhasson, ha p.o. a kannibálok között akarna újra születni?

„Előrehaladott szellemek nem születnek a kannibálok között, csak velük egyenlő természetűek vagy náluk alantasabban.”

Tudjuk, hogy a mi emberevőink nem a legalacsonyabb lépcsőfokon állnak, valamint azt is tudjuk, hogy vannak világok, melyeken még oly nagy a durvaság és a vadság, hogy ahhoz hasonló a földön nincsen. Az ilyen helyeken a földünkön lakó legalantasabb szellemeknél is alantasabbak vannak, akikre nézve már haladás az, hogy a mi vadjaink közé jöhetnek. Mint a mi emberevőinknek haladás volna, ha közénk jöhetnének olyan mesterséget űzni, mely vérontással jár. Ha magasabbra nem törekednek az ilyenek, az csak arra vall, hogy erkölcsi alantasságuknál fogva nem juthatnak előbbre. A szellem csak fokozatosan haladhat. Egy ugrással nem juthat a vadságból a műveltségbe és éppen ebből láthatjuk a többszöri testet öltés szükségyszerűségét, amelyre valóban isten igazságos volta ad alkalmat. Mi lenne különben azzal a sokmilliónyi lényel, aki naponként elhal és a bukottság legalantasabb fokán áll, ha nem lehetne reménysége arra, hogy elérhesse a legmagasabbat? Miért tagadta volna ki őket Isten kegyelmének abból az örökségből, amit megadott a többi embernek?

272. Születhetnek-e közöttünk, művelt, emberek között olyan szellemek, akik a földnél alantasabb világból jönnek, vagy valamely hátramaradott nép köréből származnak, minők p.o. az emberevők?

„Igen. Vannak olyan szellemek, akik eltévednek, mikor nagyon is nagyra törekednek; csak hogy ilyenkor azok nincsenek helyükön, mert erkölcsük és hajlandóságaik a tietektől nagyon elütnek.”

Ezek a lények nyújtják a műveltség közepette felmerülő vadság szomorú látványát. Ha ezek ismét visszatérnek az emberevők közé, az nekik nem visszaesés, mivel csupán a régi helyüket foglalják el ismét; sőt talán még nyerhetnek ezáltal.

273. Lehet-e a művelt emberfajból való szellemnek vezeklésképpen vad emberfaj között testet, öltenie?

„Lehet, de attól függ, hogy milyen vezeklésről van szó. Ha valaki rabszolgáinak durva bánásmódú gazdája volt, akkor

később ő születhet rabszolgának, hogy átszenvedje mindazt a rossz bánásmódot, amit másokkal éreztetett. Aki valamelyik időszakban parancsolt, egykor engedelmeskedni kénytelen olyanoknak, akik előtte meghajoltak. Ez rendesen oly szellemnek a vezeklése, aki visszaélt a hatalmával, és lehet, hogy Isten jelöli ki számára. Jó szellem is ölthet testet az ilyenek között, ha segíteni akar nekik előmenetelükben; de ez aztán már küldetés.”

A sírontúli viszonyok.

274. Van-e a különböző rendű szellemek között hatalmi rangfokozat? Van-e alárendeltség és felsőbbtség?

„Van, még pedig nagyon nagy. A szellemeknek egymással szemben emelkedésükhöz mért tekintélyük van, és ezt ellenállhatatlan erkölcsi előrehaladottságuk mértékéhez képest érvényesítik is.”

Ki vonhatják-e magukat az alantas szellemek a fölöttük állók tekintélyének hatása alól?

„Mondtam már, hogy tekintélyük ellenállhatatlan.”

275. Nyer-e valami felsőbbséget a szellemvilágban az ember, ha a földön hatalomnak és tiszteletnek örvendett?

„Nem, mert ott a kicsinyek emelkednek, és a nagyok lealacsonyodnak. Olvasd a zsoltárokat.”

Hogyan értsük ezt az emelkedést és lealacsonyodást?

„Nem tudod azt, hogy a szellemek érdemeik szerint különböznek egymástól? Lásd, a legnagyobb földi nagyság a szellemek rangfokozatában legutolsónak kerülhet, míg a szolgálója a legelső között lehet. Megérted? Nem mondta-e Jézus: „Aki magát, megalázza, felmagasztaltatik, és aki magát felmagasztalja megaláztatik?”

276. Megalázottnak érzi-e magát, az, aki a földön nagy volt és a szellemek között az alantasok közé kerül?

„Gyakran nagyon is érzi lealáztatását, kivált ha gőgös és féltékeny volt.”

277. A csatában elesett katona a volt tábornokában a másvilágon is fölöttesét látja-e?

„A cím semmi, a valódi fölöttesség minden.”

278. Összekeverednek-e a különböző rendű szellemek?

„Keverednek is, meg nem is; azaz, hogy látják egymást és mégis elkülönülnek egymástól. Menekülnek egymás elől, vagy közelednek egymáshoz, aszerint, amint rokonérzelműek vagy ellenszenvesek, akárcsak nálatok. Egészében olyan világ ez, melynek a tietek elhomályosult visszfénye. Az egyenlő rangúak bizonyos rokonság alapján külön csoportokat vagy családokat alkotnak, melyekben a rokonszenv és a kitűzött közös cél egyesíti őket. A jókat a jó cselekvésének vágya, a gonoszokat a rossz után való vágyakozás és az, hogy szégyellvén hibáikat, olyanokkal óhajtanak együtt lenni, akik hozzájuk hasonlóak.”

Éppen úgy, mint a nagyvárosban, ahol mindenféle rangú és helyzetű emberek találkoznak egymással, anélkül, hogy összekeverednének és ahol a hajlandóságokban való megegyezés szerint alakulnak meg a társaságok. Ahol a bűn és az erény egymásba botlanak, anélkül, hogy beszélnének egymással.

279. Kölcsönösen megközelíthetik-e egymást a szellemek?

„A jók mindenhová eljutnak és annak úgy is kell lennie, hogy jó befolyásukat éreztethessék a gonoszokkal. A jók által benépesített térségekre azonban a gonoszok nem léphetnek, hogy a rossz szenvedélyek zavarát oda ne vihessék.”

280. Milyen természetű a jó és a gonosz szellemeknek egymással való érintkezése?

„A jók igyekeznek mások rossz hajlandóságait legyőzni, hogy azok emelkedését elősegítsék. Ez küldetés.”

281. Miért lelik kedvüket az alantasok abban, hogy minket rosszra, csábítsanak?

„Irigységből, mert érdemük szerint nem lehetnek a jók között. Szeretnék a még tapasztalatlan szellemeket tőlük telhetőleg attól visszatartani, hogy elérhessék a legfőbb jót. Azt

akarják, hogy mások is ugyanazt érezzék, amit ők éreznek. Nem tapasztaltok ilyesmit magatok között is?”

282. Hogyan érintkeznek egymással a szellemek?

„Csupán látják és megértik egymást, a beszéd anyagi dolog és csak a szellem visszfénye. Az egyetemes fluid állandóan fenn tartja közöttük a közlekedést. Az továbbítja a gondolatot, mint nálatok a levegő a hangot. Általános sürgönyöző készüléknek lehetne mondani, mely minden világot összeköt egymással és megengedi a szellemeknek, hogy egyik világból a másikba, küldjék üzeneteiket.”

283. Elrejtetik-e egymás előtt gondolataikat a szellemek, és elbújhatnak-e egymás előtt?

„Nem. Számukra minden leplezetlen, főképpen, mikor már tökéletesek. Eltávolodniuk lehet egymástól, de azért mindig látják egymást. Merev szabálynak azonban nem szabad ezt tartani, mert vannak szellemek, akik más szellemek részére nagyon jól tudnak láthatatlanokká válni, ha azt hasznosnak vélik.”

284. Hogyan állapíthatják meg az egyéniségüket, és különböztethet meg önmagukat, a szellemek más, őket környező szellemi lényektől, holott testük nincsen?

„A perispritjük alapján állapítják meg egyéniségüket, mert az épp úgy elválasztja őket egymástól, mint az embereket a testük.”

285. Felismerik e a szellemek azt, hogy kikkel laktak együtt a földön? Felismerje a fiú atyját, a barát, barátját?

„Felismerik, mégpedig nemzedékről nemzedékre.”

Hogyan ismerik fel egymást a szellemvilágban azok, akik a földön ismerősök voltak?

„Meglátjuk múltunkat, és úgy olvasunk belőle, mint valami könyvből. Látván pedig barátaink és ellenségeink múltját is előttünk áll egész életútjuk a halálukig.”

286. Halandó hüvelyét elhagyva azonnal meglátja-e a szellem szülőit és barátait, akik előtte mentek el a szellemi világba?

„Nem mindig azonnal, mert amint már mondtuk, néha időbe telik, amíg öntudatra ébred és lerázza az anyag fátyolát.”

287. Milyen fogadtatásban részesül a lélek, mikor visszatér a szellemi világba?

„Az igaz ember szellemét úgy fogadják, mint rég várt nagyon szeretett testvért, a gonoszét pedig, mint akit sajnálnak.”

288. Mit éreznek a tisztátalan szellemek annak láttára, ha egy újabb gonosz érkezik közéjük?

„A gonosz szellemek meglegedetten fogadják a hozzánk hasonló lényeket, akik épp úgy nem élvezhetik a végtelen boldogságot, mint ők. Éppen úgy, mint a földön, mikor a gazember a többi közé kerül.”

289. Elénk jönnek-e néha a mi rokonaink és barátaink, amikor elhagyjuk a földet?

„Igen, eljönnek annak a szellemnek a fogadására, akit szeretnek; és úgy üdvözlik, mint az utazásáról visszaérkezettet szokás, ha kikerülte az út veszedelmeit; és segítenek is neki az anyagból kibontakozni. A jó szellemekre nézve kegy az, ha érettük jönnek azok, akiket szerettek; valamint büntetés a gonoszoknak az, hogy magukra maradnak, vagy csupán hozzánk hasonló szellemek veszik körül őket.”

290. Mindenkor összejöhetnek-e a halál után a rokonok és a jó barátok?

„Attól függ, mennyire emelkedtek és milyen úton igyekeznek előre jutni. Ha az egyik jóval előbbre haladt, és gyorsabban ment előre, akkor nem maradhatnak együtt. Néha láthatják ugyan egymást, de mindig együtt csak az esetre lehetnének, ha egy úton járnának, vagy ha már a tökéletességben egészen egyenlők volnának. Néha pedig a rokonok és jó barátok büntetésből nem láthatják egymást.”

A szellemek rokonszenve és ellenszenve.

291. Éreznek-e a szellemek a hasonlatosságból eredő általános rokonszenven kívül egymáshoz valami különösebb vonzódást is?

„Éreznek, mint az emberek; csak hogy így a testtől elváltan sokkal erősebb az őket összetartó kötelék, mert nincs kitéve a szenvedélyekből származó változandóságoknak.”

292. Gyűlölködnek-e a szellemek?

„Gyűlölködés csupán a tisztátalan szellemek között van. Ezek sugalmazzák nektek is az ellenségeskedést és az egyenetlenséget.”

293. Haragszanak-e egymásra a másvilágon is azok, akik a földön egymás ellenségei voltak?

„Csak addig, amíg belátják, hogy gyűlölködésük okatlan volt. és gyermekes okból származott. Csupán tökéletlen szellemek éreznek még bizonyos ellenszenvet, amíg meg nem tisztultak. Ha csak anyagi érdek miatt hasonlottak meg egymással, akkor alig gondolnak reá, amint az anyagtól elváltak. Ha ellenszenvet, nem éreznek egymás iránt: akkor amint rájuk nézve megszűnt lenni az egyenetlenkedésük oka, örvendhetnek is a viszontlátásnak.”

Olyan ez, mint mikor két iskolatárs érettebb korba, lépve belátja, milyen gyerekesek voltak ifjúkori veszekedéseik és nem haragszik tovább egymásra.

294. A visszaemlékezés olyan rossz cselekedetekre, amelyeket két ember egymás ellen elkövethetett, akadályos lehet-e kölcsönös rokonszenvüknek?

„Igen; egymástól való eltávolodásra bírhatja őket.”

295. Mit éreznek haláluk után azok, akikkel itt a földön rosszat cselekedtünk?

„Ha jók, akkor megbánástoknak megfelelően megbocsátanak nektek. Ha azonban gonoszak, akkor haragtartók maradhatnak, és néha üldözhetnek is titeket, amíg csak egy

újabb testet nem öltötök. Isten megengedheti ezt büntetésképpen.”

296. Van-e változásnak kitéve a szellemek személyes vonzódása?

„Nem, mert ők nem csalatkozhatnak; nem viselik az álarcot, amely mögé a képmutatók elrejtőznek. És ez az oka annak, hogy vonzódásuk zavartalan, ha ők tiszták. A szeretet, amely őket egyesíti, a legfőbb boldogság, forrása számukra.”

297. A szellemek világában is megmarad azok egymás iránt való szeretete mindenkor, akik a földön szerették egymást?

„Ha valódi rokonszenven alapult a szeretetük, akkor kétség nélkül megmarad; de ha inkább testi alapja volt, mintsem igazi rokonszenv, akkor a testtel, mint okkal megszűnik az is. A szellemek egymáshoz való szeretete sokkal szilárdabb és tartósabb a földi szeretetnél, mert nincsen alávetve az anyagi érdekek szeszélyének és az önszeretetnek.”

298. Eredetétől fogva előre ki van-e jelölve az egymással egygyé leendő lelkek közül két-két lélek arra, hogy egykor egyesülniük kell, és van-e mindnyájunknak valahol a világ-egyetemben második felünk, akivel egykor végzetszerűen egyesülnünk kell?

„Nincs semmi külön és végzetszerű egyesülés két-két lélek között. Általános az egyesülés a szellemek között; csak-hogy rangjuknak megfelelően, vagyis aszerint, hogy mennyire tökéletesedtek. Minél tökéletesebbek, annál nagyobb az egység közöttük. Az egyenletlenségből származik minden emberi baj, míg az egyetértés teljes boldogsággal jár.”

299. Hogyan kell értenünk a „fél-rész” szót, amit bizonyos szellemek az egymással rokonszenvező szellemek jelzésére használnak?

„Nem helyes ez a kifejezés, mert ha egyik szellem fele volna a másiknak, akkor attól a másiktól elkülönítve nem lehetne teljes.”^{19*}

Ha valamikor két tökéletesen rokonszenvező szellem egyesült, örökre egyesülve marad-e vagy elválhatnak-e ismét ős egyesülhetnek-e más szellemekkel?

„Mindazok a szellemek, akik már elérték a tökéletességet, egyesültek egymással. Az alantas szellemek térségében pedig, ha valamelyik szellem feljebb emelkedik, már nem érez ugyanolyan rokonszenvet, mint azelőtt azok iránt, akiket elhagyott”

301. Két rokonszenves szellem egymásnak kiegészítője-e, avagy a tökéletes azonosság eredménye-e az ő rokonszenvük?

„Az a rokonszenv, amely két szellemet egymáshoz vonz, hajlamaik és ösztöneik tökéletes egyetértésének az eredménye. Ha egymást kiegészíteniük kellene, elveszítenék egyéniségüket.”

302. Csupán a gondolkozás és az érzés egyenlőségéből áll-e a tökéletes rokonszenvhez szükséges azonosság, avagy szükséges ahhoz a megszerzett, ismeretek egyenlősége is?

„Az emelkedés fokozatában, kell egyenlőknek lenniük.”

303. Rokonszenvesekké válhatnak-e egymásra nézve idővel, akik most még nem azok?

„Igenis, mind rokonszenvesekké lesznek. Eszerint az a szellem, aki ma egyik vagy másik alantas csoportban van, tökéletesedés útján eljuthat oda, ahol az a másik magasabb szellem székel. Találkozásuk még hamarabb megtörténik, ha a magasabb szellem rosszul állotta ki a megpróbáltatásokat melyeknek alávetette magát, és megmaradt régi helyzetében.”

^{19*} Ez nem felel meg a már idézett „Szellem, Erő, Anyag” fejtegetésének, mely szerint az eredeti szellemi teremtések tiszta, kettős (duál) szellemek voltak. Bukásuk következtében az adó és elfogadó rész elvált egymástól, hogy majd ha megtisztul, ismét, egyesüljön. *A fordító.*

A földi életre való visszaemlékezés.

304. Emlékszik-e a szellem elmúlt, földi életére?

„Emlékezik, azaz mivel többször volt már ember, emlékszik arra, hogy mi volt; és biztosítlak arról, hogy gyakran szánakozva kineveti önmagát.”

Akárcsak az ember, mikor felnőtté lett. kineveti ifjúkori bolondságait és kicsinykorabeli gyermekességeit

305. Váratlanul és teljesen tárul-e a szellem elé a földi élet emléke a halál után?

„Nem, hanem lassanként, mint mikor a ködből bontakozik ki valami és oly módon, ahogyan reá figyel.”

306. Részletesen emlékezik-e a szellem, minden életeseményére és a múltba vetett egyetlen pillantással felöleli-e az egészet?

„Oly dolgokra emlékezik, melyeknek következményei kihatottak szellemi állapotára; megérted azonban, hogy vannak olyan életkörülmények, amelyeknek semmi fontosságot nem tulajdonít, és nem is törekszik emlékezni rájuk.”

Emlékezhetnék-e azért azokra is, ha akarna?

„Emlékezhethet a legcsekélyebb részletekre és mellékes eseményekre is, akár valóságos események, akárcsak gondolatok voltak is azok; de ha nincsen haszna belőle, nem gondol velük.”

Látja-e a földi élet célját a jövő életre vonatkoztatva?

„Látja bizony, és sokkal jobban megérti, mint mikor testben élt. Megérti, mennyire van szüksége tisztulásra, hogy eljuthasson a végtelenségbe, és tudja, hogy minden földi életben elhagy némi tisztátalanságot.”

307. Hogyan merül fel a szellem emlékezetében elmúlt élete? Meg kell-e erőltetnie a képzeletét, vagy mint egy kép áll-e szeme előtt?

„Mindkettő. Mintha a jelenben volna, úgy áll előtte minden oly elmúlt esemény, ami érdekli őt; a többi jobban vagy kevésbé van meg gondolata hullámaiban, vagy teljesen

feledésbe merült. Minél inkább szabaddá vált az anyagtól, annál kevésbé fontosak neki az anyagi dolgok. Gyakran olyan bolygó szellemmel beszélsz, aki nemrég hagyta el a földet, és nem emlékszik azok nevére sem, akiket, szeretett, sem sok olyan részletre, amit igen fontosnak tartasz. Keveset gondol mindezzel, és így hamar elfelejti. Amikre nagyon jól emlékezik, azok mind főesemények, amelyek javulásához segítik.”

308. Emlékszik-e a szellem a legutóbb elhagyott földi életét megelőző mindegyik testi életére?

„Úgy vonul el a szellem előtt egész múltja, mint az utazó emlékében az úti állomások, melyeken áthaladt; mondtuk azonban, hogy nem kivétel nélkül minden eseményre emlékezik, hanem csak azokra, amelyek befolyással voltak jelen állapotára. Legelső életei, melyeket a szellem gyermekkorának tekinthetünk, a bizonytalanságba merülnek, és végre eltűnnek a feledés éjszakájában.”

309. Minek tekinti a szellem imént elhagyott testét?

„Rossz ruhának, amely terhére volt, és boldog, hogy megszabadulhatott tőle.”

Mit érez, ha oszlásnak indult testét meglátja?

„Csaknem mindig közönyös neki, mint olyan dolog, amellyel már nem törődik.”

310. Ráismer-e a szellem bizonyos idő múltán saját csontmaradványaira, vagy egyéb dolgokra, amiket sajátjának nevezett valamikor?

„Néha. Attól függ ez, hogy magasabb vagy alantasabb szempontból veszi-e számba a földi dolgokat.”

311. A kegyelet, amelyet a szellem hátrahagyott anyagi holmijai iránt érzünk, felhívja-e az ő figyelmét is ezekre a holmikra, és örül-e ennek a kegyeletnek?

„A szellemnek mindenkor jól esik, ha emlékeznek reá. Az ő kedvéért megőrzött tárgyak felébresztik ugyan emlékezetét, de mindig csak a gondolatok vonzzák és sohasem az emléktárgyak.”

312. Megmarad-e a szellemeknek utolsó testi életükben átélt szenvedéseik emléke?

„Gyakran megőrzik szenvedéseik emlékét, és akkor annál többre becsülik azt a boldogságot, melyet mint szellemek élvezhetnek.”

313. Sajnálják-e a földtől megválva, örömeiket, akik itt alant boldogok voltak?

„Csakis az alantas szellemek sajnálhatják az örömeiket, melyek természetük tisztátalanságával járnak, és amelyekért szenvedések által kell vezekelniük. A magasabb szellemek ezerszerte többre becsülik az örök boldogságot a futólagos földi örömnél”

Így kicsinyli a felnőtt ember is mindazt, ami gyermekkorában örömet szerzett neki.

314. Sajnálja-e az a másvilágon, hogy a halál által félbeszakított munkáját nem folytathatja, akit valami nagy és hasznos munka kezdetén ért a halál?

„Nem sajnálja, mert látja, hogy mások vannak hivatva azt a munkát bevégezni. Sőt igyekeznek más emberi szellemeket befolyásolni, hogy folytassák, amit ő megkezdett. Földi célja az volt, hogy az emberiség javát előmozdítsa és ugyanezt a célját megtartja a szellemek otthonában is.”

315. Megmarad-e a földön folytatott munka iránti szeretete a másvilágon is annak, aki művészeti vagy irodalmi munkákat hagyott hátra?

„Emelkedettsége szerint egészen más szemmel néz mindent, és gyakran rosszalja azt, aminek legnagyobb bámulója volt.”

316. Érdeklődik-e a szellem a másvilágon is az iránt, hogy minő haladás történik a földön a művészetek és tudományok terén?

„Ez is a szellem előrehaladottságától vagy hivatásától függ, amelyet esetleg be kell töltenie. Amit ti pompásnak találtok, az sokszor csekélység bizonyos szellemeknek; csak úgy

gyönyörködnek benne, mint a tudós gyönyörködhet a tanuló munkájában. Azt veszik tekintetbe, hogy mi szolgálhat, a testben élő szellemek emelkedésére és haladására.”

317. Megtartja-e a szellem a földi halál után is a haza szeretetét?

„Megint csak ugyanaz az elv: a magas szellem hazája a mindenség; a földön pedig ott találja fel hazáját, ahol a legtöbb rokonszenves ember van együtt.”

Erkölcsei és értelmi fejlettségük fokának megfelelően végtelenségig változó a szellemek helyzete és a dolgokra vonatkozó nézete. Valamely magasabb rendbe tartozó szellem rendszeresen csak rövid ideig tartózkodik a földön; mindaz, ami itt történik, nagyon kicsinyes a végtelenség nagyságához képest, és aminek az emberek a legnagyobb fontosságot, tulajdonítanak, az neki annyira gyermekes, hogy nagyon kevésbé vonzza őt, hacsak nem az a hivatása, hogy segítségére legyen az emberiségnek előmenetelében. A közepes rendű szellemek gyakrabban tartózkodnak a földön, noha valamivel magasabb szempontból tekintik a dolgokat, mint emberi életükben. A közönséges szellemek úgyszólván csaknem itt laknak és a láthatatlan világ környékét benépesítő tömeget képviselik. Fogalmaik, ízlésük és hajlamaik majdnem ugyanazok maradtak, mint amik azok testi burkuk viselése alatt voltak. Bele vegyülnek társaságainkba, ügyeinkbe, mulatozásainkba; és jellemüknek megfelelően mindezekben többé-kevésbé tevékeny részt vesznek. Mivel ők maguk ki nem elégíthet szenvedélyeiket, abban lelik örömeiket, ha mások teljesen átadják magukat, gyönyöröiknek, sőt ösztökélik is őket arra. Vannak ebben a tömegben komolyabbak is, akik néznek és megfigyelnek mindent, hogy tanulhassanak és tökéletesedjenek.

318. Módosulnak-e a szellemek fogalmai, mikor szellemi állapotban vannak?

„Nagyon. Minél inkább szabadulnak az anyagtól, annál erősebben módosulnak fogalmaik. Néha hosszú ideig megma-

radhatnak ugyanabban a fogalomkörben, de amint, lassanként csökken az anyag befolyása, sokkal tisztábban kezdenek látni mindent. Ekkor kezdik keresni, hogy mily módon tökéletesedhetnek?”

319. Mivel a szellem testet öltése előtt már élt a szellemi világban, csodálkozik-e mikor újból a szellemi világba kerül?

„Ez csak az első pillanatnak és az ébredéssel járó kábultságának a hatása. Később, amint kezd emlékezni a múltra és földi életének benyomásai elenyésznek, egészen jól el tud igazodni.” (163. és folytatása.)

A holtakról való megemlékezés. A temetés.

320. Jól esik-a szellemeknek, ha megemlékeznek róluk azok, akiket szerettek a földön?

„Sokkal jobban, mintsem elgondolhatnátok. Ha boldogok, ez a megemlékezés csak növeli boldogságukat; ha pedig boldogtalanok, enyhülést nyújt nekik.”

321. Ünnepeyesebbnek tartják-e a szellemek a halottak napját? Készülnek-e ők akkor ellátogatni azokhoz, akik imádkozni mennek sírjaikhoz?

„A gondolat hívására jelennek meg a szellemek éppúgy, mint bármely másik napon.”

Találkozó napjuk-e az nekik sírjuknál?

„A halottak napján sokkal többen hívják őket, mint máskor, azért vannak ők is többen ott akkor; de mindegyik csupán a barátai kedvéért megy oda, nem a közömbös nagy tömegért.”

Milyen alakban mennek oda a szellemek és hogyan láthatnék meg őket, ha láthatóvá tehetnék magukat?

„Amilyen alakban földi életükben ismertétek őket.”

322. Eljönnek-e az elfelejtettek szellemei is, akiknek sírját senki sem keresi fel, és sajnálják-e, hogy nincs egy jóbarátjuk sem, aki rájuk gondolna?

„Mit ér nekik a föld? Hiszen csak a szív kötheti őket hozzá. Mihelyt nem találnak ott szeretetre, semmi sem vonzza őket oda többé, hiszen az egész mindenség az övék.”

323. Nagyobb meglepődésére szolgál-e a szellemnek, ha sírjához elmegyünk, mint ha otthon imádkozunk érte?

„A sírhoz ellátogatni csupán szokásos kifejezése annak, hogy gondolunk a szellemre; ez csak kép. Mondtam már, hogy az ima szentesíti a megemlékezést jelző cselekedetet; a hely mellékes, a fő az, hogy szívből fakadjon az ima.”

324. Megjelennek-e ünnepeltetésükön, és örülnek-e neki oly emberek szellemei, akiknek szobrot vagy emlékműveket emelnek?

„Sokan megjelennek, ha lehet; de nem annyira a megiszteltetés esik nekik jól, mint inkább a megemlékezés.”

325. Honnan származhat némely embernek az óhaja, hogy inkább itt, mint amott temessék el? Szívesebben jönnek-e oda haláluk után, és a szellemnek alantasságára vall-e az, ha ilyenképpen nagy fontosságot tulajdonít anyagi óhajának?

„A szellemek bizonyos helyhez való ragaszkodása és erkölcsi tökéletlensége ez. Miért törődnek a magasabb szellem a világ egyik zugával jobban, mint a másikkal? Nem tudja-e azt, hogy szelleme úgymint egyesülni fog azokkal, akiket szeretett, ha csontjaik más-más helyen vannak is?”

Kicsinyességnek tekintendő-e az, ha a család minden tagjának maradványait egy helyre hordozzák?

„Nem. Kegyeletes szokás ez és a rokonszenvnek tanújele azok iránt, akiket, szerettünk. Ha a szellemekre nézve lényegtelen is a földi maradványoknak ilyen összehordozása, hasznos az emberekre nézve, mert jobban összpontosítja, az emlékeket.”

326. Jól esik-e a szellemvilágba, költözött léleknek az a végisztesség, amiben holttetemét részesítik?

„Amikor már bizonyos fokú tökéletességig eljutott a szellem, nem törődik a földi hiúságokkal, és nagyon jól érti

mindezeknek a dolgoknak kicsinyességeit. Jól megjegyezd azonban, hogy a szellem gyakran az anyagi halálát követő első pillanatban nagyon tud örülni annak a végtisztességnek, amelyben részesítik; vagy haragszik, ha elhanyagolják földi burkát, mert még akkor nem szabadult meg némi földi élőítélettől.”

327. Jelen van-e temetésén a szellem?

„Nagyon gyakran jelen van a temetésén, de néha, ha még öntudatlan, mit sem tud az egész eseményről.”

Tetszik-e neki, ha sokan jelennek meg temetésén?

„Attól függ; hogy a jelenlevők milyen érzésekkel jönnek.”

328. Részt vesz-e az éppen elköltözött szellem örökösei összegyülekezésén?

„Csaknem mindenkor. Isten akarja azt a szellem okulására és a bűnösnek bűnhődése céljából. Ilyenkor tudja meg, mennyit értek hozzátartozóinak ünnepélyes kijelentései. Leplezetlenül áll előtte minden érzelem, és a csalódás, melyet érez, látván a hagyatékán osztozók kapzsiságát, teljesen megvilágítja azok igaz érzéseit; csakhogy egykor azokra is rákerül a sor.”

329. A jövődő lét megérezéséből származik-e az, hogy az ember ösztönszerűleg tisztelettel környezi mindenkor és minden népnél a holtakat?

„Igenis, annak a természetes következménye ez a tisztelet; különben nem volna mit tisztelni rajta.”

VII. FEJEZET.

A TESTI ÉLETBE VALÓ VISSZATÉRÉS.

1. A visszatérés előzményei. — 2. A léleknek és testnek egyesülése. - Koránszülés. — 3. Az ember erkölcsi és értelmi képességei. - 4. A szervezet befolyása. — 5. A hülyeség és a tébolyodottság. - 6. A gyermekkorról. — 7. A földi rokonszenv és ellenszenv. — 8. A múlt elfeledése.

A visszatérés előzményei.

330. Tudják-e a szellemek, hogy mikor fognak újra testet öltetni?

„Megérik, mint a vak a tüzet, melyhez közeledik. Éppen úgy tudják, hogy testbe kell öltözniük, mint ti tudjátok, hogy meg kell halnotok gyakor, anélkül, hogy tudnátok, hogy mikor lesz az.”

Olyan szükséges-e tehát a szellemi életben a testbe öltözés, mint a testi életben a halál?

„Valóban úgy van.”

331. Gondol-e minden szellem teste töltésére?

„Vannak, akik egyáltalában nem gondolnak reá és meg sem értik; ez többé vagy kevésbé előrehaladott természetűktől függ. Némelyekre nézve büntetés az, hogy bizonytalanságban vannak jövőjüket illetőleg.”

332. Siettetheti-e vagy hátráltathatja-e a szellem testet öltését?

„Siettetheti, ha vágyik utána és késleltetheti, ha meghát-rál a megpróbáltatás elől, mert vannak a szellemek között is gyávák és közönyösök, csakhogy ezért bűnhődniük kell. Úgy kell e meghát-rálásért szenvedniük, mint annak, aki visszautasítja a gyógyulására szolgáló orvosságot.”

333. Meghosszabbíthatná-e a végtelenségig őt kielégítő helyzetét az a szellem, aki a bolygó szellemek közepes fokán állván, jól érzi magát abban az állapotban?

„A végtelenségig nem, mert a haladás oly szükséglet, amelyet előbb-utóbb megérez minden szellem. Tökéletesedniük kell mindegyiküknek, ez a végzetük.”

334. Előre elvégeztetett-e az, hogy a leieknek ebbe vagy abba a testbe kell költöznie, vagy csak az utolsó pillanatban dől el választás?

„A szellem útja, előre ki van jelölve. Mihelyt a szellem elvállalta elviselendő megpróbáltatását, kéri, hogy testet ölthessen. Isten azonban mindent tud és mindent lát, tehát azt is előre tudta és látta, hogy melyik lélek melyik testtel fog egyesülni.”

335. Megválaszthatja-e a szellem azt a testet is, amellyel majd egyesülnie kell, vagy csupán a megpróbáltatásához szükséges életmódot szabad választania?

„Választhat testet is, mert annak tökéletlenségei számára haladást eszközöző megpróbáltatások, ha meg küzd az útjába kerülő akadályokkal. A választás azonban nem mindig tőle függ, de kérheti, hogy hol öltson testet.”

Visszautasíthatná-e az utolsó pillanatban a szellem azt, hogy az általa választott testbe öltözzék?

„Ha visszautasítaná, sokkal többet kellene szenvednie, mint olyannak, aki még egyáltalában nem választott megpróbáltatást.”

336. Olyan zavart, állapotban van-e a szellem a testet öltés pillanatában is, mint mikor elhagyni készül a testét?

„Sokkal nagyobb és különösen sokkal hosszabb ideig tartó zavarban van.. Mikor meghal, megszabadul a rabszolgaságából, mikor pedig születik, felveszi a rabszolgaságot.”

337. Ünnepélyes pillanata-e a szellemnek a testet öltés pillanata? Vajon reá nézve komoly és fontos dologként végzi-e ezt a cselekményét?

„Olyan a szellem ilyenkor, mint aki hajóra száll, hogy veszéllyel járó utat tegyen meg, és nem tudja, nem kell-e majd a hullámok közt lelnie halálát.”

A hajóra szálló utas tudja, milyen veszélyeknek teszi ki magát: de azt nem tudja, hogy fog-e hajótörést szenvedni? Ugyanilyen a szellem állapota is. Tudja, hogy mily nemű megpróbáltatásoknak veti alá magát, azt azonban nem tudja, hogy nem fog-e vereséget szenvedni útjában.

Valamint a testi halál a szellemre nézve bizonyos neme az újjászületésnek, éppúgy a testet öltés számára a halálnak, vagy jobban mondva a száműzetésnek és bebörtönözésnek bizonyos neme. Elhagyja a szellemi világot, hogy a testi világba léphessen, miként az ember a testi világtól válik meg, hogy a szellemek honába térhessen. A szellem éppen úgy tudja, hogy testet kell majd öltenie, mint az ember tudja, hogy egykor meg kell halnia. De valamint az ember, úgy a szellem is csak az utolsó pillanatban veszi tudomásul, hogy eljött kitűzött órája. Ebben a nagy pillanatban úgy megzavarodik, mint a haldokló ember és zavart állapota, mindaddig eltart, amíg csak tisztán ki nem alakult új léte. A testet öltéshez való közeledés a szellemre nézve olyan, mint a haldoklás.

838. Okoz-e aggodalmat a testet ölteni készülő szellemnek az, hogy nem tudhatja bizonyosan, hogy ki fogja-e állani a megpróbáltatásokat, melyeknek aláveti magát ?

„Nagyon nagy aggodalmat okoz neki, mert aszerint, amint jól vagy rosszul állja ki a próbát, halad előre vagy marad hátra.”

339. Elkísérik-e a szellemet barátai, mikor testet ölt, hogy segítségére lehessenek, midőn elhagyja a szellemvilágot, mint ahogyan eléje mennek, mikor oda visszatér?

„Attól függ., hogy milyen szférában él a szellem. Ha ott él, ahol a szeretet uralkodik, akkor az őt szerető szellemek vele vannak a legutolsó pillanatig és bátorítják, sőt gyakran a földi életbe is követik.”

340. Azok a szellembarátok, akik minket egészen a földi életbe követnek, vajon azok-e, akiket néha álmunkban látunk ismeretlen külsővel, és akik szeretetet. tanúsítanak irántunk?

„Igen gyakran ők azok és ők jönnek meglátogatni titeket, mint mikor ti látogattok meg valamely foglyot a börtönben.”

A léleknek a testtel való egyesülése.

341. Melyik pillanatban egyesül a lélek a testtel?

„Az egyesülés a fogantatáskor veszi kezdetét, de teljessé csak a születés pillanatában válik. A fogantatás pillanatától kezdve az arra kijelölt szellemet leendő testével fluidikus szalag kapcsolja össze. Az a szalag pedig folyton szorosabbá válik, míg csak a gyermek napvilágot nem lát.”

342. Végleges a léleknek a testtel való egyesülése a fogantatás percétől kezdve? Lemondhatna-e még ebben az első időszakban a szellem arról, hogy elfoglalja a számára, kijelölt, testet?

„Annyiban végleges ez az egyesülés, hogy más szellem már nem válhatná fel az e test számára kijelölt szellemet. Mivel azonban az összetartó szalag még igen gyenge, könnyen elszakadhat; és el is szakíthatja a szellem szándékosan, ha meghátrál választott megpróbáltatása elől. Csakhogy akkor a gyermek halva születik.”

343. Mi lesz a szellemmel, ha születése előtt elhal a test, amelyet választott?

„Más testet öltésre készül.”

Mi oka lehet az ilyen idő előtt való elhalálozásnak?

„Leggyakrabban az anyag tökéletlensége okozza az ilyen halált.”

344. Mi haszna lehet a szellemlnek abból, ha olyan testet ölt, amely már néhány nappal megszületése után elhal?

„Annak a lénynek még nincs eléggé kifejtett tudata a létet illetőleg, halálának tehát úgyszólván semmi fontossága sincsen. Amint már mondtuk, gyakran a szülőknek szóló megpróbáltatás ez.”

345. Tudja-e a szellem előre, hogy az általa választott test nem lesz életképes?

„Néha tudja, de ha azért választja azt a testet, akkor azért teszi, mert tél a megpróbáltatástól.”

346. Ha valamely szellem teste töltése bármely okból elhibázott volt, ez azonnal pótolható-e más létformával?

„Nem mindig azonnal. Idő kell neki ahhoz, hogy újra választhasson, hacsak a rögtöni testet öltés korábbi elhatározásból nem származik.”

347. Megbánja-e néha a szellem, választását, amikor már teljesen egyesült a gyermek testével?

„Azt akarod tudni, hogy amikor mint ember nehezen viseli életét, mást óhajtana-e? Hogy ekkor megbánja-e választását? Nem bánja, meg, mert nem tudja, hogy maga választotta, életét. Amint a szellem egyszer testben van, nem bánhatja meg a választást, amiről nincs tudomása. Megeshet azonban, hogy nagyon nehéznek találja terhét; és ha azt hiszi, hogy erejét meghaladja, akkor öngyilkossá lesz.”

348. Rendelkezik-e a szellem a fogantatás és a születés közé eső időszakon át minden képességével?

„Többé vagy kevésbé, amint az idő előhalad, mert még ugyan nincsen testben, de kapcsolatban van már testével. A szellem a fogantatás pillanatától kezdve megzavarodik; mert akkor már tudomására jutott, hogy itt az ideje annak, hogy új földi életet kezdjen. Egész megszületéséig folyton növekedik a zavara. Körülbelül olyan az állapota a szellemnek ez időszakban, mint a testben élőnek az alvás ideje alatt. Minél inkább közeledik a megszületés órája, annál jobban elmosódnak fogalmai és a múlta való emlékezés is folyton csökken. És mihelyt a testi életbe lépett, mint embernek semmi tudomása, sincs mindarról, amit előbb tudott. Később szellemállapotában, azonban lassanként újra visszatér az emlékezése.”

349. Azonnal rendelkezik-e ismét minden képességével a szellem, mihelyt megszületett?

„Nem. Képességei szerveivel együtt fokozatosan fejlődnek. Egészen új lét ez neki és meg kell tanulnia, hogyan bánják eszközeivel. Fogalmai úgy ébrednek lassanként, mint az álmából felriadó emberéi, aki egészszen más helyzetben találja magát, mint amilyenben előbb volt.”

350. Ha tehát a szellemnek a testtel való egyesülése a születés pillanatáig még nem teljes és nem végleges, feltehetjük-e, hogy az embriónak van lelke?

„Az őt éltetendő szellem úgyszólván kívüle van. A szó teljes értelmében tehát nincs lelke, mert még csak készül végbemenni a testet öltés; a szellem azonban ahhoz a testet öltéséhez van kötve, mely reá vár.”

351. Hogyan magyarázzuk meg az anya méhében való életet?

„Olyan élősdi élet az, mint a növényé. A gyermek már állati életet él. Az ember az állatokéhoz és a növényekéhez hasonló élettel bír, amelyet születésekor szellemi élettel egészít ki.”

352. Igaz-e, hogy amint a tudomány megállapítja, vannak oly gyermekek, akik már az anyjuk méhében sem életképesek és mi célja, van ennek?

„Gyakran megtörténik ez; és Isten megpróbáltatás céljából engedi meg, hol a szülőre, hol pedig arra a szellemre nézve, aki ki van jelölve arra, hogy ott helyet foglaljon.”

353. Milyen következményei vannak a szellemre nézve annak, ha leendő teste idő előtt, elpusztul?

„Rá nézve az számba sem vehető lét, amit újra kell kezdenie.”

354. Bűn-e a leendő gyermek mesterséges elhajtása, fejlődésének bármely időszakában történjék is az?

„Mindenkori bűnt cselekedtek, ha áthágjátok Isten törvényét. Bűnös az anya és bűnös bárki más is, ha a még meg nem született gyermeknek kioltja életét. Mert azáltal megakadályozza a szellemet abban, hogy elviselhesse azokat a meg-

próbáltatásokat, melyeknek az elvesztett test szolgált volna eszközül.”

355. Bűn-e a gyermeket feláldozni az anya megmentése céljából abban az esetben, ha a gyermeknek megszületése az anya életét veszélyeztetné?

„Jobb a még meg nem született lényt, feláldozni, mint a már meglévőt.”

356. Ésszerű dolog-e, hogy épp olyan tekintettel legyünk az embrióra, mint az élő gyermekre?

„Mindenben Isten akaratát és munkáját lássátok, és ne bánjatok el könnyelműen olyasmivel, amit tisztelnetek kell. Miért ne tisztelnétek a teremtésnek oly munkáját, amely néha a Teremtő akaratából félben marad? Az ő tervébe vág ez is; arra pedig senki sincs hivatva, hogy Istennek terveit megbírálja.”

Az erkölcsi és értelmi képességek.

357. Honnan ered az embernek a jó vagy rossz erkölcsisége?

„Annak a szellemnek a tulajdonságai ezek, amelyik benne testet öltött. Minél tisztább a szellem, annál inkább hajlik az ember a jó felé.”

Azt lehet ebből következtetnünk, hogy a jó ember jó szellemnek, a gonosz ember pedig rossz szellemnek a testet öltése?

„Azt, csakhogy a rossz helyett mondjátok inkább, hogy tökéletlen szellemé, mert különben azt hihetnétek, hogy vannak olyan szellemek, akik örökké rosszak, amilyeneket ti ördögöknek neveztek.”

358. Milyen jellemű egyéniségek azok, akikben hóbortos és könnyelmű szellemek öltöttek testet?

„Meggondolatlanok, pajkosak és néha rosszakaratúak.”

359. Vannak a szellemeknek olyan szenvedélyeik, amelyek nem emberiek?

„Nincsenek, különben azok is megnyilatkoztak volna bennük.”

360. Egy és ugyanaz a szellem adja-e meg az embernek az erkölcsi és az értelmi tulajdonságát?

„Természetesen egy és ugyanaz, még pedig elért fokozatának megfelelően. Két szellem nem lakik egy emberben.”

361. Miért van az, hogy magasabb szellemre valló, nagyon értelmes emberek néha emellett nagyon alantasan bűnösök?

„Ennek az oka, hogy a testet öltött, szellem még nem elég tiszta, és mint ember, más, nálánál rosszabb szellemek befolyásának enged. Észrevehetetlenül emelkedve halad előre a szellem, de nem egyszerre minden tekintetben. Egyik időszakában értelmi, a másokban erkölcsi haladást tehet.”

362. Hogyan gondolkozunk arról a felfogásról, hogy az embernek különböző értelmi és erkölcsi képességeit ugyanannyi szellem adná meg, aki mind benne öltött volna testet és mindegyiküknek más-más tulajdonsága volna?

„Ha gondoltok, be kell látnotok, hogy balga feltevés ez. A szellemben mindenhez meg kell lenni a képességnek és egységes akaratának kell lennie, hogy haladhasson. Ha több szellemnek a keveréke volna az ember, akkor nem lehetne egyetlen egységes akarata, sem pedig egyénisége. Mert halála után a benne testet öltött, szellemek a kalitkából kiszabadult madársereghez volnának hasonlók. Gyakran panaszoľják az emberek, hogy nem értenek meg bizonyos dolgokat. Érdekes azonban látni azt, hogyan nehezítenek meg mindent önmaguk, holott előttük áll a legegyszerűbb és legtermészetesebb magyarázat. Ez esetben is a hatást tekintik oknak. Ugyanazt, teszik az emberrel, amit a pogányok tesznek Istennel. Azok is azt hitték, hogy annyi az Isten, ahány nyilvánulása van a mindenségben. Az okosabb emberek ezzel szemben csupán hatásokat láttak a nyilvánulásokban, mivel megvolt egyetlen Istenük, akit minde nek okának tartottak.”

Számtalan példát látunk erre úgy a fizikai, mint az erkölcsi világban. Mindaddig, amíg megállapodtak a jelenségek látszatánál, azt hitték az emberek, hogy sokféle az anyag. Ma már megértik azt, hogy az a nagyon sokféle jelenség egyetlen anyagelem különféle módosulása lehet. A különböző képességek is egy közös oknak, a léleknek, vagyis a testet öltött szellemnek a nyilvánulásai, nem pedig több különböző szelleméi. Hasonlóképpen nem egy és ugyanaz a levegő-e az előidézője az orgona valamennyi hangjának, nem pedig ugyanannyi fajtája a levegőnek, ahányféle az orgona hangja?

Az említett rendszerből annak kellene következnie, hogy valahányszor az ember elvesztené valamelyik képességét, vagy újat nyerne: egy-egy szellem távolodnék el belőle vagy térne beléje. Így az ember összetett, lény volna, akinek nem lenne egyénisége és ebből kifolyólag felelősség sem terhelhetné őt. Ezzel ellenkezőt állít az a sok különböző szellemi nyilatkozat is, melyben külön-külön egyéniséget, árulnak el a szellemek.

A szervezet befolyása.

363. Azonosul-e az anyaggal a szellem, mikor a testtel egyesül?

„Az anyag csak olyan burkolata a szellemnek, aminő takarója a ruha a testnek. Ha tehát a testtel egyesül is a szellem, azért mégis megtartja, szellemi természetének tulajdonságait.”

364. Teljesen szabadon működnek-e a szellem képességei a testtel való egyesülése után?

„Az eszközül szolgáló szervektől függ a képességek működése. Az anyag durvasága meggyöngíti a képességeket.” Eszerint az anyagi burok megakadályozza-e a szellem képességeit szabad nyilvánításukban, mint a homályos üveg nem engedi áthatolni a fényt?

„Úgy van. A test nagyon homályos üvegnek felel meg.”

Hasonlíthatjuk még a test durva anyagának a szellemre gyakorolt hatását az iszapos víz hatásához is, mely a benne rejlő testek szabad mozgását megnehezíti.

365. A lélek csak a szervek fejlődésének alárendelve gyakorolhatja-e szabadon képességeit?

„A szervek a lelki képességek nyilvánulására szolgáló eszközök. A nyilvánulás tehát ugyanezeknek a szerveknek a fejlettségétől és tökéletességétől függ, mint a munka jósága a szerszám jóságától.”

366. Lehet-e a szervek befolyásából azt következtetnünk, hogy az erkölcsi és értelmi képességek összefüggésben állnak az agybéli szervek fejlettségével?

„Ne tévesszék össze a hatást az okkal. A lelki képességek mindig a szellemnek a tulajdonságai, vagyis nem a szervek adják meg neki a képességeket, hanem a képességek, melyek a szervek fejlődését előidézik.”

Így tehát az embernek is különböző képessége egyedül szelleme állapotától függ-e?

„Nem egészen. Döntő a szellem minősége, ez többé vagy kevésbé előre haladott lehet. Számba kell azonban venni az anyag hatását is, mert az kisebb vagy nagyobb mértékben megakaszthatja a képességek gyakorlását.”

A szellem bizonyos fogékonyságokat, hoz magával, mikor testet ölt. Ha már most feltesszük, hogy mindegyik fogékonyságának külön szerve van, moly az aggyal áll összekötetésben, akkor a szerveknek a fejlettsége csakis hatás lehet, nem pedig ok. Ha a képességek a szerveikből származnának, akkor csak gép lenne az ember, melynek szabad akarata nem volna, s amelyet felelősség nem terhelhetne azért, amit cselekszik. El kellene fogadnunk azt, hogy a legnagyobb tehetségek, minők a tudósok, költők és művészek, csakis azért tehetségek, mivel a véletlen egészen különleges szerveket adott nekik. Eből az következne, hogy e szervek nélkül ők nem is lehettek volna tehetségesek, és hogy a legbutább ember is lehetett volna

Newton, Vergilius vagy Rafael, ha olyan szervei lettek, volna, mint ezeknek. Még balgább ez a feltevés, ha az erkölcsi tulajdonságokra vonatkoztatjuk. Akkor ugyanis e rendszerből kifolyólag paulai szent Vincének csak más szervekkel kellett volna rendelkeznie, és a legelvetemültebb ember lehetett volna. Viszont a legelvetemültebb embernek is csak más szervek kellenének, hogy paulai szent Vince lehessen belőle. Tegyük fel éppen ellenkezőleg, hogy ezek a különleges szervek — ha vannak olyanok — fokozatosan és a képesség gyakorlása által fejlődnek, mint az izmok a mozgás által; akkor semmi ésszerűtlen sem találunk ebben. Élünk az igazság kedvéért köznapi hasonlattal. Bizonyos arckifejezésekről megismerjük valakin, ha ivásnak adta magát. Vajon ezek a látható jelek tették őt részeggé, vagy a részegség terem tette meg az arckifejezést? Mondhatjuk, hogy a szervek magukon viselik a tulajdonságok bélyegét.

A hülyeség és az örültség.

367. Van-e alapja annak a feltevésnek, hogy a butáknak és hülyéknek alsóbbrendű lelkük van?

„Nincs alapja. Emberi lékük van azoknak is, még pedig gyakran sokkal értelmesebb, mintsem gondolnátok; csakhogy elégtelenek az eszközeik ahhoz, hogy megértsék őket; mint a némának is az a baja, hogy nem tud beszélni.”

368. Mi célja van a gondviselésnek azzal, hogy ilyen szerencsétlen butákat és hülyéket terem?

„Az ilyen testben megbüntetett szellem él, aki a kényszer hatása és az alatt szenved, hogy nem képes a fejletlen vagy épen megbomlott szervek útján nyilatkozni.”

Nem helyes tehát, ha azt állítjuk, hogy a szerveknek semmi befolyásuk sincs a tulajdonságokra?

„Sohasem mondtuk, hogy a szerveknek semmi befolyásuk sincs, sőt nagyon nagy befolyással vannak a képességek vagy tulajdonságok megnyilvánulására, de nem ők adják a ké-

pességeket. Ebben különbözik a mi állításunk a ti felfogástoktól. Ha jó zenésznek rossz hangszere van, nem zenélhet jól; de azért, ő mégis csak jó zenész.”

Meg kell különböztetni a rendes állapotot a beteg állapottól. Rendes állapotban az erkölcs legyőzi az anyag által eléje gördített akadályt; de vannak olyan esetek is, melyekben az anyag oly erős ellenállást fejt ki, hogy a képességek nyilvánulását zavarja vagy eltorzítja. Ezt tapasztaljuk a hülyéknél és az örülteknél. Ezek betegek és mivel a lélek ilyenkor nem rendelkezik teljesen a szabadságával, a földi törvény sem vonja őket felelősségre tetteikért.

369. Mi haszna lehet a szellemre nézve az olyan életnek, amelyet a hülyék töltenek el a földön, nem lévén képesek sem jót, sem rosszat cselekedni, sem pedig haladni?

„Vezeklés ez a szellemnek azért, hogy visszaélt valamelyik képességével: tehát a veszteglés időszaka.”

Lehet-e a hülye testébe olyan szellem bezárva, aki előbbi életében nagytehetségű ember szelleme volt?

„Lehet. A nagy tehetség néha pestissé válhat, ha visszaélünk vele.”

Az erkölcsi felsőbbiség nem mindig jár együtt az értelmi felsőbbiséggel, és gyakran a legnagyobb tehetségeknek is sokat kell vezekelniük. Innen van az, hogy gyakran alsóbbrendű élettel kell felváltaniuk a már leélt magasabbat, ami szenvedést okoz nekik. Amidőn az ilyen szellem nyilvánulásait bilincsek akadályozzák, úgy érzi magát, mint az erős ember, akit leláncoztak és nem mozoghat miatta. Mondhatjuk, hogy a hülyék épp oly nyomorékok az agyuk, mint a sánták a lábuk és a vakok a szemük miatt.

370. Van tudomása értelmi állapotáról a hülyének, mikor szellemállapotban van?

„Nagyon, gyakran van. Megérti akkor, hogy a megpróbáltatás és vezeklés az a bilincs, mely őt akadályozza.”

371. Milyen az örült ember szellemének a helyzete?

„Szabad állapotában a szellem közvetlenül szerzi

Benyomásait, és közvetlenül befolyásolja, az anyagot. Testet öltve azonban egészen más körülmények között van, és külön-külön szervek útján képes csak kifelé érvényesülni. Ha már most akár egyik, akár valamennyi szerve elváltozott, akkor, amennyiben a szervektől függ, megszakad a működése és a benyomás szerzése. Ha a szemét, veszi el, vak lesz, ha a hallását, siket, lesz, stb. Képzeld el immár, hogy az az értelem és az akarat megnyilatkozását közvetítő szerv szenvedett módosulást, akár részben, akár egészben, és könnyű lesz megértened, milyen nagy zavart okoz az a szellemnek, hogy csupán tökéletlen vagy elfajult szervekkel rendelkezik. Erről pedig a legmélyebb bensőjében, lelkiismeretében van tudomása a szellemnek; de képtelen megakadályozni a dolgok ilyenén folyását.”

Eszerint mindig a test bomlik meg és nem a szellem?

„Úgy van. Nem szabad azonban szem elől téveszteni, hogy amint a szellem hat az anyagra, bizonyos mértékben, ez is visszahat amarra. Így tehát megtörténhet, hogy a szellem egy pillanatra a megsérült szerveknek a befolyása alá kerül, melyek útján nyilvánulni szokott, és amelyek útján benyomásait szokta megszerezni. Lehetséges azért, hogy amikor az örültség sokáig tart, a folyton megismétlődő tevékenység végre is oly erős befolyást gyakorol a szellemre, hogy az mindaddig nem szabadul az örültségtől, míg csak teljesen el nem vált minden anyagi befolyástól.”

372. Honnan van az, hogy némely embert öngyilkosságba kerget az elmezavar?

„A szellem szenved ilyenkor, mert kényszer hatása alatt, áll és képtelen szabadon nyilvánulni; azért használja fel a halált eszközkül bilincsei széttörésére.”

373. Halála után is érzi még az örült szelleme ilyenemű zavarodottságát ?

„Érezheti még egy ideig a halála után is, amíg teljesen el nem vált az anyagtól; amint a fölébredező ember is egy ideig hatása alatt áll annak az állapotnak, amelybe alvás útján jutott.”

374. Hogyan hathat vissza az agy beteges elváltozása a halál után a szellemre?

„Teherként nehezedik reá a visszaemlékezés. Mivel a szellem mitsem tud mindarról, ami tébolyodottsága alatt történt, bizonyos időre van szüksége, hogy képes legyen eligazodni. Innen van az, hogy minél tovább tartott az elme zavara, annál hosszabb lesz a szellem zavara a földi halál után. A testétől megszabadult szellem egy ideig még érzi bilincsei nyomát.”

A gyermekkorról.

375. Lehet a gyermektest szelleme ugyanolyan fejlett, mint a felnőtt ember szelleme?

„Lehet fejlettebb is annál, ha már többet haladt; mert csak a szervek nehezítik meg a nyilvánulását. A rendelkezésére álló eszközökhöz mérten cselekszik, amelyek útján nyilvánulhat.”

376. Eltekintve a nyilvánulás eszközének, vagyis szerveinek tökéletlensége által okozott akadálytól, miképpen gondolkodik a nagyon kis gyermekben élő szellem? Gyermek módjára, vagy úgy, mint a felnőtt?

„Nagyon természetes, hogy a gyermektestben élő szellem nem rendelkezhet a felnőttek összes ismereteivel, mert értelmi szervei még fejletlenek. Valóban nagyon korlátolt értelmű, amidőn még várnia kell, hogy korával együtt megérjen az esze. A születéskor nem szűnik meg azonnal a szellemnek az a zavarodott állapota, ami a testet öltéssel együtt jár. Csak fokozatosan oszlik el a homály, amely mértékben fejlődnek az ember szervei.”

Ennek a feleletnek az igazolására szolgál az a tapasztalatunk is, hogy a gyermek álmai nem olyanok, mint a felnőtte-

ké. A gyermek mindig gyermekes dolgokról álmodik, ami azt mutatja, hogy ilyesmikkel foglalkozik akkor a szellem.

377. Azonnal visszanyeri-e a szellem régi erejét, mihelyt meghal a gyermek?

„Vissza kell nyernie, mert hiszen elvált az érzéki buroktól; de régi tiszta látását csak akkor nyeri vissza, amikor már teljesen ment az anyagtól, vagyis mikor már a leglazább összeköttetés is megszűnt a szellem és a test között.”

378. Okoz-e szenvedést, a testet öltött szellemnek gyermekkorában az a kényszer, amelyet, szerveinek tökéletlensége gyakorol reá?

„Nem okoz, mert az szükségszerű alapot, amely a természetben rejlik és a Gondviselés terveibe, tartozik. A szelleműek ez pihenési idő.”

379. Mit használ a szellemnek az, hogy gyermekkort kell átélnie?

„Mivel a szellem tökéletesedés céljából ölt testet, sokkal fogékonyabb ebben a pihenési korszakában azok iránt a benyomások iránt, amelyek majd előmenetelében segítségére lehetnek. E gyarapodásához pedig hozzá kell járulniuk mindazoknak, akikre a gyermek nevelését bízta.”

380. Miért sírás a gyermek első hangja, amit hallat?

Azért, hogy magára vonja az anya figyelmét és őt a szükséges gondozásra készítse. Nem érted-e, hogy ha csupa örömhangozat hallatna a gyermek, akkor vajmi keveset törődnének azzal, hogy mi kell neki? Csodáljátok a Gondviselés bölcsességét mindenben.”

381. Honnan van az, hogy olyan nagyot változik az ember jelleme bizonyos korban, főképpen mikor az ifjúkorból átlép a férfikorba? A szellem változása ez?

„A szellem akkor kapja vissza igazi természetét és mutatja meg, milyen volt ő tulajdonképpen.”

„Még nem tudjátok, micsoda titkot rejtenek a gyermekek ártatlanságuk alatt. Nem tudjátok, mik ők, sem azt, hogy

mik voltak és mik lesznek majd, mégis szeretitek és dédelgetitek őket, mintha csak saját magatok részei volnának. Az anyának a gyermekei iránt tanúsított szeretete a legnagyobb szeretet hírében áll, amelyet egyik lény a másik iránt érezhet. Honnan származik az a nagy szeretet és az a gyöngéd jóakarát, amellyel még az idegenek is a gyermek iránt viseltetnek? Tudjátok-e? Nem tudjátok. Ezt akarom én nektek megmagyarázni.”

„A gyermekek olyan lények, akiket Isten új földi életbe küld. Hogy pedig túlságos szigorúsággal ne vádolhassák őt, az ártatlanság minden látszatával felruházza őket. Még a rossz természetű gyermek helytelen tetteit is azzal takargatják az emberek, hogy nem tudja, mit cselekszik. Ez az ártatlanság nem valódi felsőbbsege azzal szemben, ami a gyermek azelőtt volt, hanem csak azt mutatja, hogy milyennek kellene lennie. Ha pedig nem olyan, csak maga az oka.”

„Isten azonban nem csupán a testbe készülõ szellemek kedvéért adja nekik az ártatlanság látszatát, hanem a szülőkért, is és főképpen azokért. Mert a gyenge gyermeknek nagyon nagy szüksége van a szülők szeretetére. Ha a szülők gyermekük makacs és nyers jellemét látnák, szeretetük tetemesen csökkenne. Hogy azonban jónak és kedvesnek hiszik a gyermeket, teljesen elárasztják szeretetükkel és azt a leggyöngédebben gondozzák. Mikor azután nincs többé szüksége a gyermeknek arra a pártfogásra és segítségre, amelyet tizenöt vagy húsz éven át élvezett, akkor igazi jelleme és egyénisége a maga teljes leplezetlenségében lép előtérbe. Ha alapjában jó volt, jó marad azután is; de a gyermekkor által eltakart árnyalatok eltűnnek.”

„Látjátok ebből, hogy Isten szándékai mindig a legjobbak; és hogyha szívünk tiszta, könnyen elfogadjuk ezt a magyarázatot. Valóban, gondoljátok csak el, ha a közöttetek születő gyermekek szellemei oly világról jöhetnek közéték, ahol egészen más szokásaik voltak, ha egészen más szenvedélyekkel jönnek, mint a tieitek, és ha hajlamuk és ízlésük is homloke-

gyenest ellenkezik a tiétekkel: hogyan kívánhatnátok, hogy más módon öltsenek testet közöttetek, mint ahogyan Isten elrendelte, t. i. a gyermekkor rostáján keresztül? A gyermekkorban elegendőnek mindazok a gondolatok, jellemek és azok a különféleségek, melyek azokban a temérdek világokban támadnak, ahol a teremtetések nőnek és fejlődnek. Amikor meghaltok, magatok is a gyermekkorhoz hasonló állapotra, ébredtek új testvérek környezetében; és abban a nem földi, új létben ti sem tudjátok a szokásokat, s az erkölcsöket és nem ismeritek annak az új világnak veletek való kapcsolatát. Nehezen fogjátok használni tudni azt az új nyelvet, melyen addig nem beszéltetek, s amely a mai gondolatoknál is sokkal élénkebb.” (319.)

„Még egy haszna van a gyermekornak. A szellemek ugyanis csupán tökéletesedés és javulás céljából öltenek testet, és a gyermeki gyengeség hajlékonyakká teszi őket és fogékonyakká a tapasztalat s azok tanácsai iránt, akik őket segítik előmenetelükben. Akkor lehet leginkább a szellem jellemét javítani és rosszra való hajlandóságait, elnyomni, amikor gyermekkorát éli a földön. Ezt a kötelességet bízta Isten a gyermekek szülőire. Szent hivatásuk ez nekik, amelyről számot kell majd adniuk.”

„Innen van az, hogy a gyermekkor nemcsak hasznos, szükséges és elengedhetetlen, hanem természetes következménye is azoknak az Isten alkotta törvényeknek, melyek a világ-egyetemet kormányozzák.”

Rokonszenv és ellenszenv a földön.

382. Lehet-e találkoznia és egymást felismernie két olyan lénynek, aki ismerte és szerette egymást, ha újra testet ölt?

„Felismerniük nem lehet egymást, de vonzódnak egymáshoz. Gyakran csakis ez az oka annak, hogy két lény között őszinte szeretetből kifolyólag legbensőbb összeköttetés létesül. Megtörténik, hogy két lény látszólag váratlan körülmé-

nyek közepette talál egymásra. A valódi tény azonban az, hogy ez a két egymáshoz vonzódó szellem kereste egymást a nagy tömegben.”

Nem volna kellemesebb rájuk nézve, ha felismernék egymást?

„Nem mindig volna kellemes a felismerés. Az elmúlt létek emléke sokkal nagyobb kellemetlenséget okozna, mint gondoljátok. Haláluk után majd ráismernek egymásra és tudni fogják, hogy mennyi időt töltöttek el együtt.” (392.)

383. Mindenkor régi ismeretségen alapszik a rokonszenv?

„Nem. Egymásnak megfelelő két szellem egész természetesen keresi egymást, ha még nem is voltak ismerősök mint emberek.”

384. Nem a rokonszenves vonzódás egy nemén alapulnak-e bizonyos emberekkel való találkozásiunk, melyeket mi a véletlennek tulajdonítunk?

„Vannak a gondolkozó lények között olyan kötelékek, amelyeket ti még nem ismertek. Ennek a megismeréséhez a delejesség vezet. Később majd jobban megértitek ezt.”

385. Honnan ered az az ösztönszerű visszataszító érzés, amit a találkozás első pillanatában érzünk bizonyos emberek iránt?

„Ilyenkor két ellenszenves szellem érzi meg és ismeri fel egymást, anélkül, hogy szót váltanának.”

386. Mindenkor a rossznak a jele az ösztönszerű ellenszenv?

„Nem okvetlenül rossz két szellem, ha egymással nem is képes rokonszenvezni. Lehet, hogy csaknem egyenlő gondolkozásukból ered ellenszenvük, és ekkor emelkedésükkel párhuzamban csökkennek az ellentétes árnyalatok, míg végre elenyészik az ellenszenv.”

387. Nem olyankor támad-e elsősorban az ellenszenv, amikor két olyan szellem találkozik, kik közül az egyik a legrosszabbak, a másik a legjobbak közé tartozik?

„Egyik-másik esetben igen, de különbözők ebben is az okok és a hatások. A gonosz szellem bárkit ellenszenvesnek tarthat, aki őt megítélheti és leleplezheti. Ha ilyen emberrel találkozik, tudja már első látásra, hogy az rossznak fogja, őt tartani, és idegenkedése gyűlöletté s irigységgé változik, ami arra ösztönzi, hogy rosszat cselekedjék. A jó szellem azért idegenkedik a gonosztól, mert tudja, hogy az nem fogja megérteni őt, és hogy ők ketten nem éreznek egyenlően. Felsőbbségének erejét érezvén azonban, sem gyűlöletet, sem irigységet nem érez a rosszal szemben. Megelégszik azzal, hogy kerüli és szánja az illetőt.”

A múlt feledése.

388. Miért veszíti el a testet öltött szellem a múlt. emlékét?

„Az embernek nem lehet és nem is szabad mindent tudnia. Isten akarja így az ő bölcsességénél fogva. Ha a fátyol nem borítana bizonyos dolgokat az ember előtt, olyan állapotban lenne, mint aki minden átmenet nélkül lép a sötétségből a napfényre. A múlt, feledése következtében az embernek sokkal inkább megnyilvánul a saját énje.”

389. Hogyan lehet felelős az ember oly cselekedeteiért, amelyekre nem emlékezik, és hogyan tegye jóvá azokat? Hogyan vegye hasznát oly tapasztalatainak, melyeket elfelejtett előbbi életeiben szerzett? Ha emlékeznék az ember múltjára, akkor megértenők, hogy okulására szolgálnak azok a viszontagságok, amelyeket, múlt élete okozott neki a jelenben; de mivel nem emlékszik múltjára, mindegyik létét az elsőnek tekintheti, és így mindig előlről kezdhet mindent. Hogyan egyeztessük ezt össze Isten igazságos voltával?

„Minden újabb testet öltése alkalmával több értelemmel rendelkezik az ember és jobban tudja megkülönböztetni a jót a rossztól. Hogyan lehetne neki érdeme, ha egész múltjára visszaemlékezhetnék? Mikor a szellem visszatér eredeti életébe (a

szellemibe), akkor eléje tárul egész múltja. Látja minden elkövetett hibáját, ami miatt szenvednie kell, és látja azt is, mi tartotta volna vissza őt azoknak a hibáknak az elkövetésétől. Megérti akkor, hogy igazság szerint jutott abba a helyzetbe, amelyben van, és igyekszik oly életet választani, mellyel jót tehetné az elmúltat. Az átélt megpróbáltatásokhoz hasonlókat keres, vagy pedig olyan küzdelmeket, amelyek által előmenetelt remél. Megkér nálánál magasabb szellemeket, hogy segítsenek neki ez újonnan vállalt feladatát teljesíteni; mert tudja, hogy az a szellem, akit vezetőül kap új életére, igyekezni fog jóvátetni vele elkövetett hibáit, amennyiben sugalmazás útján megérteti majd vele, hogy mit követett már el. Ez a sugalmazás abban a bennetek gyakran felébredő bűnös gondolatban és kíváncsiságban nyilvánul, melytől ösztönszerűleg visszariadtok, és nem viszitek végbe. Ezt az ellenállásokat a legtöbb esetben a szüleitől nyert elveknek tulajdonítjátok, holott a lelkiismeret, szólal meg ilyenkor bennetek. A lelkiismeret szava, pedig nem más, mint a múltra való visszaemlékezés; vagyis az a hang, mely óv benneteket már elkövetett hibáitok megisméltetésétől. Ha új életbe lépve a szellem, bátran viseli el megpróbáltatásait és azokat legyőzi, akkor emelkedik és a szellemek rendjében előbbre jut, mihelyt visszatér közéjük.”

Noha testi életünkben határozottan nem emlékezhetünk vissza arra, hogy mi rosszat vagy jót követtünk el előbbi életünkben, van azt eláruló benső érzésünk. És ösztönszerű hajlandóságaink is múltunkra emlékeztetnek. A múltban elkövetett helytelenségektől pedig lelkiismeretünk óv bennünket, ami nem más, mint az óhajlás, hogy többé el ne kövessük ugyanazt a rosszat.

390. Tudják-e a földünkönél magasabb rendű világban lakó emberek, kik már nem állnak fizikai szükségleteik és gyarlóságaik hatalma alatt, hogy ők boldogabbak, mint mi vagyunk? A bol-

dogság általában véve viszonylagos fogalom, amit úgy tudunk meg, ha kevésbé boldog állapottal hasonlítjuk össze a magunkét. Minthogy bizonyos az, hogy a földünknel magasabb világok némelyike még nem teljesen tökéletes, az ott lakó embereknek is meg lehetnek a maguk kellemetlenségei, bár másneműek, mint a mieink. Gazdagjainknak is megvannak az életüket elkeserítő körülményeik, noha anyagi gondok nem bántják őket. Kérem tehát: nem éppoly boldogtalanok-e azoknak a világoknak a lakói, mint mi vagyunk? Nem panaszozzák-e éppen úgy sorsukul, mint mi? Hiszen ők sem emlékeznek a múltjukra, hogy összehasonlíthatnák egykori alantasabb állapotukat a jelen jobb állapotukkal.

„A feltételek különbözők. Vannak az általad említett világok között olyanok is, melyeknek lakói nagyon jól és pontosan emlékeznek vissza múltjukra, és ezek képesek felfogni és fel is fogják azt a boldogságot, amit Isten megízlelniük enged. Vannak azonban olyanok is, amelyeknek lakóit nem kevésbé érik nagy kellemetlenségek, sőt szerencsétlenségek is, mint titeket. Ezek is csak azért nem érik fel ésszel, hogy boldogok, mert nem emlékeznek az átélt boldogtalanabb állapotukra. Ha, emberi létükben nem is értik meg, hogy boldogok, megértik azután, mikor a szellemek közé térnek ismét vissza.”

Nincs-e valami gondviselészerű abban, hogy elmúlt, életeinkre nem emlékezhetünk vissza, kivált, ha azok kínosak voltak? Nem Isten bölcsességét árulja-e el ez a feledés? Csak azokban a magasabb világokban nyerjük vissza a múltunkra való emlékezésünket, amelyekben már csupán rossz álmoknak tetszenek nekünk az átélt régebbi életek. Nem súlyosbítaná-e a jelen szerencsétlenségét az alsóbb világokban az, ha mindenre emlékeznének az emberek, ami már azelőtt is érte őket? Vonjuk le mindebből azt a következtetést, hogy minden úgy jó, amint Isten elrendelte, és hogy nem vagyunk hivatottak Isten műveinek megbírálására, sem arra, hogy meghatározzuk, miképp kellene Istennek a mindenséget kormányoznia.

Régebbi életeinkre való visszaemlékezésünk nagyon hátrányos befolyással lehetne ránk. Némely esetben szerfölött lealázna bennünket, más esetekben gögünket fokozná és mind a két körülmény megkötné szabad akaratunkat. Isten, hogy megjavítson bennünket, éppen annyit adott, amennyire szükségünk van és amennyi elegendő. Megadta ugyanis a lelkiismeret szavát és ösztönszerű hajlandóságunkat, melyek megszabadíthatnak mindattól bennünket, ami ártalmunkra lehetne. Tegyük hozzá még, hogy ha emlékezhetnénk régebbi életünkben véghezvitt tetteikre, éppen úgy emlékeznénk a mások cselekedeteire is; ebbeli ismeretünk pedig a legkellemetlenebb hatással lehetne a társadalmi viszonyokra. Mivel nem mindig lehetnénk büszkék múltunkra, sokszor nagy szerencse, hogy fátyol borítja azt. Teljesen egybevág ez a földünknel magasabb világokon élő szellemek tanával. Az olyan világokban, ahol csupán a jó honol, a múltra való visszaemlékezés semmi kint sem okoz; ezért az ott lakók éppoly jól emlékeznék régebbi életükre, mint mi arra, hogy tegnap mit cselekedtünk. Az alantas világokban eltöltött, időt, amint már mondtuk, csakis rossz álomnak tekintik ott.

391. Kaphatunk-e némi felvilágosítást régebbi életeinkről?

„Nem mindig; de azért vannak többen, akik tudják, hogy mik voltak és mit cselekedtek. Ha szabad volna kimondaniuk, nagyon különös felvilágosítást nyújtanának a múltra nézve.”

392. Képzlődés-e az, hogy némelyek azt hiszik, hogy ismeretlen múltjuknak a homályos emléke él bennük, mely álmokép gyanánt tűnik fel futólag előttük, amit hasztalan igyekeznek megragadni?

„Néha valóság ez, de gyakran képzelet. Ez utóbbtól óvakodni kell, mert lehet, hogy csak a felizgatott képzelőtehetség szüleménye.”

393. Pontosabb a múltjukra való emlékezésük azoknak a szellemeknek, akik a miénknél magasabb rendű testi életét élnek?

„Pontosabb. Minél kevésbé anyagi a testük, annál jobban emlékeznek; és a magasabb rendű világok lakói tisztábban emlékeznek a múltra.”

394. Ha tehát az ember ösztönszerű hajlandóságai nem egyebek a múltra, való visszaemlékezésnél, az következik-e ebből, hogy hajlandóságait megfigyelve felismerhetné az ember a múltban elkövetett hibáit?

„Kétségtelenül úgy van, de csak bizonyos határig. Számolnunk kell ugyanis azzal, hogy a szellem javulhatott, és erős elhatározásokban állapotodhatott, meg vándorló állapotában. Jelenlegi élete utolsó múltjánál sokkal jobb lehet.”

Lehet rosszabb is jelenlegi életében? Megtörténhet-e pl. az, hogy valaki olyan hibákat követ el a jelenben, amelyeket előbbi életében már nem tett?

„Attól függ, hogy a szellem mennyit haladt, már előre. Ha nem bír megállani a megpróbáltatások közepette, akkor újabb hibákba, eshet. Ezek a hibák annak a helyzetnek a következményei, melyet, maga választott. Általában mégis inkább veszteglő állapotot okozhatnak neki ezek az újabb hibák, mint hanyatlást, mert, a szellem haladhat, vagy vesztegelhet, de visszafelé rendszerint nem megy.”

395. Minthogy a testi élet viszontagságai a múltban elkövetett hibákért vezeklésül s egyúttal megpróbáltatásul is nehezdednek reánk a jövő érdekében, lehet-e azt következtetnünk ebből, hogy viszontagságaink minőségéből megítélhetjük előző életünket?

„Nagyon gyakran lehet, hogy mindenki úgy bűnhődik, amiképpen vétkezett. Merev szabályul azonban nem szabad ezt venni. Sokkal biztosabb mutatói a múltnak az ember ösztönszerű hajlandóságai; mivel a megpróbáltatások éppen úgy vonatkoznak a jövőre is, mint a múltra.”

Mikor a szellem a Gondviselés által számára rendelt bolygási időszak végére ért, maga választ, megpróbáltatásokat avégből, hogy azoknak alávetvén magát, siettesse előmenetelét; vagyis olyan életmódot választ, amelyet legalkalmasabbnak lát arra, hogy általa célhoz jusson. Ezek a megpróbáltatások mindig összefüggésben vannak a levezeklendő bűnökkel. Ha győz, akkor emelkedik; ha elbukik, előlről kell kezdenie.

A szellem mindenkor rendelkezhet szabad akaratával, s éppen ebből a szabadságából kifolyólag választja meg a maga testi életének megpróbáltatásait; és ennek alapján dönti el testet öltése alatt, hogy tegyen-e vagy ne tegyen valamit, és választ is a jó és rossz között. Ha tagadnánk az ember szabad akaratát, géppé alacsonyítanánk le őt.

A testi életbe lépve, hirtelen elveszti a szellem a visszaemlékezését múltjára, mintha valami lepel takarná el a múltat szeme elől. Néha mégis van róla homályos tudata úgy, hogy bizonyos körülmények között fel is derülhet előtte. Ilyenkor azonban a magasabb szellemek idézik fel előtte váratlanul a múltját és csakis hasznos okból, sohasem, a pusztá kíváncsiság kedvéért.

Jövő életünk körülményei velünk nem közölhetők, mert azok attól függnek, hogy miképpen éltünk jelenleg, és hogy mit fog majd később szellemünk a másvilágon választani.

Javulásunkat nem hátráltatja az, hogy nem emlékezünk elkövetett hibáinkra; mert bár tisztán nem emlékezhetünk múltunkra, sugalmazás útján ellenállásra int a rosszal szemben az ismeretünk, amivel bolygószellem korunkban rendelkezünk, és az óhaj, ami akkor fogamzott meg bennünk, hogy jóvátehesünk mindent. A lelkiismeret szava ilyen intelem, melyhez hozzájárulnak a minket segítő szellemek is, ha meghallgatjuk jóra irányuló sugalmazásaikat.

Noha az ember a múlt életben elkövetett cselekedeteit nem ismerheti, azt mindenkor tudhatja, hogy milyen irányban vétkezett és mi volt az uralkodó jellemvonása. Elég, ha tanul-

mányozza, önmagát és megtudja — nem jelen mivoltából, hanem a hajlandóságából — hogy mi lehetett előbbi életében. A testi élet viszontagságait vezeklésül adják bűneinkért, és azok egyúttal a jövőnk érdekét szolgáló megpróbáltatásaink is. Általuk tisztulunk és emelkedünk, ha elszántsággal és zúgolódás nélkül viseljük el azokat.

Abból, hogy milyenek a mi földi viszontagságaink és megpróbáltatásaink, megsejthetjük azt is, hogy mik lehetünk és miket cselekedhettünk elmúlt életünkben. Éppoly lehetséges ez, mint ha a földi törvények alapján hozott ítéletből következtünk a bűnösnek vétkére. A gőgnek például az a lealáztatás lehet a büntetése, amit neki az alsóbbrendű testi élet okoz. A gonosz gazdag embert és a fukart a nyomor bünteti. Aki durva vagy szívtelen volt mások iránt, annak mások iránta való durvasága, és szívtelensége által kell bűnhődnie. A zsarnok büntetése a rabszolgaság, a rossz gyermeké saját gyermekeinek a hálátlansága, a resté a reá kényszerített munka, stb.

VIII. FEJEZET.

A LÉLEK FELSZABADULASA.

1. Az alvás és az álmok. — 2. A szellemek ellátogatása az élőkhöz. — 3. A rejtett, (okkult) gondolatátvitel. — 4. Az álom-kórság (letargia) és a merevgörcs (katalepszia). A tetszhalottak. — 5. Az alvajárás (szomnambulizmus). 6. Az elragadtatás (eksztázis). — 7. A második látás (szellemi látás). 8. Az alvajárás, elragadtatás és a második látás elméleti összefoglalása.

Az alvás és az álmok.

396. Szívesen tartózkodik-e a testet öltött szellem testében?

„Úgy hangzik ez, mintha azt kérdeznéd, szívesen van-e a fogoly a börtönben? A testet öltött szellem szünet nélkül szabadulni törekszik és minél durvább a test ruhája, annál inkább óhajt megválni tőle.”

397. Pihen-e a lélek alvás közben, miként a test?

„Nem, a szellem sohasem tétlen. Alvás közben meglazul az a szalag, ami a testhez köti őt, és akkor nem lévén rá szüksége a testnek, bejárja a világ térségeit és közvetlenül érintkezik a többi szellemmel.”

398. Hogyan tudhatjuk, hogy szabad-e a szellem alvás közben?

„Az álmokból tudhatjátok. Elhiheted, hogy sokkal több a képessége a szellemnek, mikor pihen a teste, mint mikor ébren van. Akkor emlékezik a múltjára, sőt néha előre látja, a jövőt. Nagyobb képességre tesz szert és érintkezésbe léphet a többi szellemmel, akár ezen, akár más világon. Gyakran mondom: „Furcsát álmodtam, rettenetes álmom volt, de csupa lehetlenség.” Pedig tévedsz, mert álmod gyakran olyan helyeknek és dolgoknak az emléke, amelyeket csakugyan láttál vagy látni fogsz életedben, vagy egy más pillanatban. Mivel a test érzé-

ketlen akkor, igyekeznek a szellem széttépni láncait, amennyiben a múltban vagy a jövőben tapogatóznak.”

„Szegény emberek, mily kevésbé ismeritek az életnek legközönségesebb jelenségeit! Nagy tudósoknak hiszitek magatokat és zavarba hoznak a legközönségesebb dolgok. Képtelenek vagytok feleletet adni arra, amit minden gyermek kérdez: mit csinálunk, amikor alszunk? Mik az álmok?”

„Az alvás részben szabaddá teszi a lelket a testétől. Mikor az ember alszik, rövid időre olyan állapotban van, amely állandó a halála után. Azoknak a szellemeknek, akik a földi halál után hamar elváltak testüktől, földi életük ideje értelmes alvás. Az ilyenek alvás idején felkeresik más magasabb szellem társaságát; utaznak, beszélgetnek és tanulnak velük, sőt, dolgoznak is olyan munkákon, amelyeket teljesen készen találnák halálaik alkalmával, Ebből megint csak azt tanulhatnátok, hogy nincs miért félnetek a haláltól, mert hiszen mindennap meghaltok, amint egyik szent mondta.

„Ennyit a magasabb szellemekről. Az emberek nagy többségének szellemei azonban, kiknek hosszabb ideig kell holtuk után abban a zavart és bizonytalan állapotban megmaradniuk, melyről beszéltem nektek, vagy a földnél alantasabb világokon járnak földi alvásuk idején, ahová régi szeretet vonzza őket, vagy éppen még annál is alsóbbrendű örömök keresésére indulnak, mint amilyenekben itt telik kedvük. Azok sokkal tisztátalanabb, nemtelenebb és ártalmasabb tanokból merítenek ott, mint amilyeneket közöttetek hirdetnek. Ami pedig a földön rokonszenvet támaszt, az nem más, mint az a tény, hogy mikor az emberek felébrednek, bensőleg közelebb érzik magukat azokhoz, akikkel az imént nyolc-kilenc órát boldogságban vagy örömben töltöttek el. A legyőzhetetlen ellenszenvet is onnan magyarázhatjuk meg, hogy az emberek szívük mélyében érzik, hogy azok az emberek, egészen más lelki ismeretűek, mint amint ők megismerik azokat anélkül, hogy szemükkel őket valaha. Látták volna. Ugyanebből magyarázha-

tó meg az a közöny is, melynek alapján nem óhajt az ember újabb barátokat szerezni, ha tudja, hogy vannak mások, akik szeretik és becézik. Szóval az alvásnak sokkal nagyobb befolyása van életetekre, mint gondoljátok.”

„A testet öltött szellemek az alvás hatása útján mindig érintkezhetnek a szellemek világával, és a magasabb szellemek éppen ezért minden nagyobb idegenkedés nélkül vállalkoznak arra, hogy közöttetek testet öltsenek. Isten úgy akarta, hogy amíg a bűnnel való érintkezésük tart, legyen alkalmuk a jó forrásából is új erőt gyűjteni, nehogy megtántorodjanak, akik másokat tanítani jöttek a földre. Az alvás nekik az az ajtó, mely őket égi barátaikhoz vezet, s amit Isten épen erre a célra nyitott meg nekik. Munka után ez az ő üdülésük, mialatt a nagy, végleges megszabadulást várják, mely visszavezérli őket igazi rendeltetésükhöz.”

„Az álom az emléke annak, amit szellemetek alvás közben látott. Gondoljátok meg azonban, hogy nem mindenkor álmodtok; mert nem mindig emlékeztek arra, amit láttatok, vagy legalább nem mindenre. Amit ti álomnak mondtok, az néha nem az, amit elszabadult lelketekkel láttatok, hanem csupán annak a zavarnak az emléke, amely vele jár a földtől való eltávolodásokkal, és a szellemvilágba való belépésekkel. Ehhez járul még éber állapotbeli cselekedeteiteknek és annak az emléke, ami legjobban eltölt benneteket. Hogyan magyarázhatnátok meg különben azt, hogy tudósok és egyszerű emberek egyaránt ostobaságokat álmodhatnak. A gonosz szellemek is felhasználják az álmokat arra, hogy megfélemlítsék a gyenge és kishitű lelkeket.”

„Azonkívül nemsokára látni fogjátok az álmoknak más nemét is kifejlődni. Olyan régi az, mint amit már ismertek, csak hogy tá nem tudjátok. Johanna álma, Jákob és a zsidó próféták álma, meg néhány indiai jóse, mind olyan álom, amely a testétől teljesen elszabadult léleknek magával hozott emléke:

vagyis annak a második életnek az emléke, melyről épen ez órában beszéltem nektek.”

„Igyekeztek emlékezetekben megmaradt álmaitok között jól megkülönböztetni egymástól az álmoknak e két nemét; különben ellenmondásokba keveredtek és annyira megtévedhettek, hogy káros hatása lesz annak hitetekre.”

Az álmat a lélek felszabadulása idézi elő, mely a tevékeny, összekapcsolt élet ki csatolásával függetlenebb lett. Innen származik az a bizonyos korlátlan szellemi látás (tisztánlátás), mely legtávolabb eső térségekre, sőt néha más világokra is kihat, amelyeket soha sem Láttunk. Ugyaninnen ered a látónak az emlékezete is, mellyel feltárja a jelen életünkben végbement eseményeket, vagy az elmúlt életünkből valókat. Az ismeretlen világokon törtéteknek sajátságos képeibe belekeverednek a jelen világéi és ebből lesz az a furcsa, zavaros egyveleg, amelynek látszólag sem értelme, sem összefüggése nincsen.

Az álmok összefüggéstelenségét. azokból a hézagokból is megmagyarázhatjuk, melyek úgy támadnak, hogy nem mindenre emlékezünk, amit álmunkban látunk. Olyan hézagos volna az elbeszélés is, ha véletlenül kihagynék néhány mondatát, vagy mondatainak egy-egy részét. Az összefűzött maradványoknak semmiféle értelmes jelentésük sem volna.

399. Miért nem emlékezünk mindig álmainkra?

„Az általad alvásnak nevezett állapot csupán a testnek a pihenése, mert a szellem mindig tevékenykedik. Akkor a szellem részben visszanyeri szabadságát, és érintkezik azokkal, akiket szeret, akár ezen, akár más világokon. A test azonban súlyos és durva anyag lévén, nehezen tartja meg a szellem által szerzett benyomásokat; mert a szellem nem a testi szervek útján szerezte meg azokat.”

400. Hogyan vélekedjünk az álmoknak tulajdonított jelentőségekről?

„Nem igazak az álmok olyan értelemben, mint a jövőmondók állítják; mert ostobaság azt hinni, hogy ez vagy az

az álom ezt vagy azt jelenti. Igazak azonban olyan értelemben, hogy valódi képeket nyújtanak a szellemnek; de azoknak a valódi képeknek gyakran semmi közük sincs mindahhoz, ami a testi életben történik. Gyakran az álomképek régi emlékek, amint már mondtuk. Végül pedig a jövőnek előre való megérzése is lehet az álom, ha Isten megengedi, vagy pedig meglátja benne a szellem azt, ami éppen abban a pillanatban oly térségben történik, ahova ő áthelyezkedett. Nincs-e elég példátok arra, hogy álmában valakinek megjelenik a gyermeke vagy a barátja és megmondja, hogy mi történik vele? Mi egyebek ezek a jelenségek, mint az illető személyek lelkei vagy szellemei, kik érintkezésbe léptek a tiétekkel? Nem annak a bizonyítéka-e ez, hogy a képzeletnek semmi köze sincs ehhez, ha azután bizonyossá válik, hogy csakugyan megtörtént, a mit álmotokban láttatok; kivált ha ébrenlétben általában rá sem gondoltatok?”

401. Honnan van az, hogy néha valami előérzetnek beillő dolgot álmodunk, de nem történik meg-?

„Ha a testnek nem is, de a szellemnek megtörténhetett. Jobban mondva: a szellem meglátja, amit óhajt, mert elmegy felkeresni. Nem szabad feledni, hogy alvás közben a lélek többé-kevésbé az anyag hatása alatt áll és ebből kifolyólag soha sem válik meg teljesen földi fogalmaitól. Ebből az következik, hogy amivel ébrenlétünkben el voltunk foglalva, az úgy tüntetheti fel előttünk az álmunkban látottakat, mintha azt láttuk volna, amit óhajtottunk, vagy amitől féltünk. Ez már csakugyan a képzelet hatásának nevezhető. Ha az ember nagyon el van telve valamely gondolattal, akkor mindent ahhoz fűz, amit, lát.”

402. Nem tisztán a képzelet munkája az, ha álmunkban élő személyeket látunk, akiket jól ismerünk, s azok álmunkban olyant cselekednek, amire egyáltalában nem is gondolnak?

„Amire egyáltalában nem gondolnak? Mit tudsz te arról? Az ő szellemük éppen úgy ellátogathat hozzád, mint a tied hozzájuk; és te sem tudod mindig, hogy más mit gondol! Azon

kívül gyakran tetszések szerint hozzátok azt kapcsolatba ismerős személyekkel, ami más életekben történt vagy történik.”

403. Szükséges-e mélyen aludnunk, hogy felszabadulhasson a szellemünk?

„Nem. A szellem akkor kapja vissza szabadságát, amikor az érzékek tehetetlenek, és felszabadulás céljából minden pillanatnyi szünetet felhasznál, amit a test nyújt neki. Amint hanyatlik az életerő, kibontakozik a szellem, és minél gyengébb a test, annál szabadabb a szellem.”

Így történik meg gyakran, hogy a félálom vagy az érzékeknek egyszerű megmerevülése is ugyanolyan képeket mutat nekünk, mint az álom.

404. Honnan van az, hogy néha úgy tetszik nekünk, mintha önmagunkban határozottan kimondott szókat hallanánk, amelyek semmi összefüggésben sincsenek azzal, ami bennünket foglalkoztat?

„Igen, hallotok néha egész mondatokat is, főképpen, ha az érzékek már kezdenek tétlenkedni. Néha gyenge visszhangja ez annak a szellemnek, aki beszélni óhajt veletek.”

405. Gyakran megtörténik, hogy mikor még félálomban sem vagyunk, csukott szemmel egész határozott képeket, és olyan alakokat látunk, melyeknek a legapróbb részleteit is észre tudjuk venni. Látomás (vízió) ez vagy a képzelet műve?

„A test tehetlenné válván, a szellem láncait széjjeltépni törekszik, áthelyezkedik és lát. Ha az alvás teljes volna, akkor álomnak nevezhetnénk azt.”

406. Honnan származnak azok a gondolatok, amelyek bennünk néha alvás közben vagy félálomban támadnak, és nagyon jóknak látszanak, de minden erőlködés mellett sem maradnak meg emlékezetünkben?

„Azok a szellem felszabadulásának a következményei, mert a szellem így sokkal többre képes, mint lekötött állapotban. Gyakran más szellem jó tanácsai is lehetnek az ilyen gondolatok.”

Mire valók ezek a gondolatok, ha úgylis elfelejtjük és semmi hasznukat sem vehetjük?

„Néha inkább a szellemvilágba tartoznak az ilyen gondolatok, mint a tietekbe. Legtöbbször emlékezik rájuk a szellem, habár el is felejtí a test, és a szükséges pillanatban ismét, visszatérnek azok sugalmazás alakjában.”

407. Ismeri-e a testet öltött szellem halálának az idejét, mikor az anyagtól elszabadulva, mint szellem munkálkodik?

„Gyakran megérzi előre, néha pedig egész határozott tudomása van róla. Innen származik benső érzete éber állapotában, és innen van az is, hogy némely ember a legnagyobb pontossággal előre meglátja a halálát.”

408. Kifáradhat-e a test azáltal, hogy a szellem a pihenés ideje alatt, vagyis alvás közben munkálkodik?

„Igen, elfáradhat, mert a szellem úgy függ össze az alvó testtel, mint a léggömb a póznával, melyhez kötötték. Amint a léggömb rándulásai megrendítik a póznát, úgy a szellem munkája is visszahat, a testre és fáradságot okozhat neki.”

A szellemek ellátogatása az élőkhöz.

409. Helyes-e az a felfogásunk, hogy a lélek alvásunk idejére eső függetlenségének tényéből azt következtethetjük, hogy egyidejűleg kettős életet élünk, a külső összeköttetésekkel járó testit, és a rejtett (okkult) összeköttetésekben alapuló lelki életet?

„Mikor a lélek független, akkor a testi élet átengedi a tért a léleknek; de helyesen mondva két külön életnek nem nevezhetjük ezt. Inkább egy és ugyanannak az életnek két oldala vagy változata az, mert az ember nem folytat kettős életet.”

410. Ellátogathat-e egymáshoz két ismerős egyén alvás ideje alatt?

„Igen, megteheti; sőt találkozhat és beszélhet is egymással; olyanok is, akik azt gondolják, hogy nem ismerik egy-

mást. Lehet akárhány barátod valamely más országban anélkül, hogy tudnád. Gyakran megtörténik, hogy alvás alatt az ember szelleme felkeresi barátait, rokonait és ismerőseit, akik hasznára lehetnek neki; ti magatok is csaknem minden éjjel megteszitek ezt”

411. Mi lehet a haszna az ilyen éjjeli látogatásnak, amelyre nem emlékezünk?

„Rendesen megvan az ilyen találkozásoknak a nyoma bennünk benső érzés alakjában, mikor felébredünk; és innen származik némely hirtelen gondolatunk, melyet nem tudunk megmagyarázni, mert alvás közben folytatott, társalgásból merítettük.”

412. Saját akaratával idézheti-e elő az ember az ilyen szellemi látogatásokat? Lehet-e p.o. eredménye annak, ha az ember elalvás előtt azt gondolja el magában: ez éjjel szellemalakban találkozni akarok ezzel vagy azzal az emberrel, hogy beszélhessek vele, s ezt vagy azt mondom majd neki?

„Ilyenkor az történik, hogy amikor az ember elalszik, szelleme felébred és gyakran igen távol áll attól, hogy véghezvigye, amit az ember elhatározott. Mert az anyagtól elszabadult, állapotában a szellem nagyon kevésbé érdeklődik emberi élete iránt. Ez már elég magas szellemekre nézve áll. A többiek egészen másképp töltik el szellemi életüket. Vagy szenvedélyeiknek engedik át magukat, vagy tétlenek maradnak. Megtörténhet tehát, hogy a szellem az ember által elgondolt módon felkeresi azokat, akiket látni óhajt: de az hogy éber állapotban akarta, nem elég arra, hogy azt meg is tegye.”

413. Találkozhat-e így több testet öltött szellem egymással és képezhet-e gyülekezetet?

„Kétségtelenül. A régi és az új baráti kötelékek gyakran különböző szellemeket hoznak össze ilyenképpen, akik boldogok, hogy együtt lehetnek.”

A régi szó alatt oly baráti kötelékeket kell érteni, amelyek más, korábbi életekben fűződtek. Ébredésünk alkalmával oly gondo-

latokat vagy fogalmakat hozunk magunkkal, melyeket az ilyen társalgásokból merítettünk, de mi nem ismerjük a forrását e fogalmaknak.

414. Ha valaki holtnak hinné barátját, de az nem halt volna meg, találkozhatnék-e a holtnak hittel szellemállapotban és megtudhatná-e azt, hogy él? Lehetne-e ilyen esetben benső érzése így szerzett tudomásáról?

„Mint szellem természetesen megláthatja barátját és megtudhatja, sorsát. Az esetben pedig, ha nem kell neki megpróbáltatásképpen holtnak tudnia barátját, meg fogja érezni, hogy él, amint azt is megérezheti, hogy meghalt.”

A rejtett (okkult) gondolatátvitel.

415. Honnan van az, hogy több helyen egyszerre merül fel ugyanaz az ötlet vagy gondolat, pl. valamely feltalálás?

„Mondtuk már, hogy alvás idején tárgyalnak egymással a szellemek. Mikor a test fölébred, a szellem emlékszik arra, amit tanult; és az ember azt hiszi, hogy ő találta ki. Így történhet meg, hogy többen lehetnek egyszerre a feltalálói ugyanannak a dolognak. Mikor azt mondjátok, hogy most ez vagy az az eszme van a levegőben, sokkal helyesebb képletet használtok, mint gondoljátok. Mindenki hozzájárul a terjesztéséhez anélkül, hogy tudná magáról.”

Szellemünk gyakran tudtunk nélkül maga közli más szellemekkel, mivel volt legjobban elfoglalva éber állapotában.

416. Szabad-e a szellemeknek akkor is közlekedniük egymással, mikor a testük teljesen ébren van?

„A szellem nem úgy van a testbe zárva, mint valami dobozba. Kisugárzik onnan köröskörül mindenfelé és azért éber állapotban is közlekedhet más szellemekkel, noha sokkal nehezebben teheti ilyenkor.”

417. Hogyan van az, hogy két teljesen ébren levő embernek gyakran ugyanegy pillanatban ugyanaz a gondolata támad?

„Ilyenkor két rokonszenves szellem van együtt, aki egymással értekezve, kölcsönösen tudja egymás gondolatát még akkor is, amikor ébren van.”

Az egymással találkozó szellemek gondolat útján beszélnek egymással úgy, hogy látják és megérik egymást minden külső jel vagy beszéd nélkül. Mondhatnánk, hogy szellemnyelven beszélnek egymással.

Az álomkórság (letargia), a merevgörcs (katalepszia) és a tetszhalottak.

418. Szemükkel látnak-e és fülükkel hallanak-e az álomkórságban levő emberek és a merevgörcsben levők is, akik rendszeren hallanak és látnak mindent, ami körülöttük történik, csak nem bírnak életjelt adni magukról?

„Nem, a szellemükkel látnak és hallanak. A szellem felismeri önmagát., de nem érttetheti meg magát.”

Miért nem képes magát megérettetni?

„A test állapota akadályozza meg abban. A szerveknek ez a különös állapota bizonyítéka annak, hogy az emberben a testen kívül más is van: mert a test nem működik ilyenkor, a szellem, pedig tevékeny.”

419. Lehet-e a szellemnek az álomkórság állapotában teljesen megválnia a testtől, úgy hogy a test egészen halottnak látszik, és visszatérhet-e ismét belé a szellem?

„Az álomkórságban a test nem halott, mivel némiképpen működik még. Az életképesség megvan benne, de lekötött állapotban, mint a bábban, tehát nem pusztult el. A szellem pedig mindaddig a testhez van kötve, amíg csak él a test. Mihelyt az összetartó köteléket széjjeltépi a halál és a szervek feloszlása, akkor teljesen elvált a szellem a testtől és abba többé vissza nem tér. Amikor a halottnak tekintett ember ismét életre kel akkor még nem halt meg teljesen.”

420. Lehet-e alkalmas időben való gondozás által megerősíteni a bomladozó életszalagot, és így életre kelteni oly lényt, aki e segítség nélkül teljesen meghalt volna?

„Lehet, kétség nélkül, és akad is erre bizonyítékok naponként. Ilyen esetekben gyakran hathatós eszköz a delejeség, mert megadja a halni készülő testnek a hiányzó életfluidot, mely nélkül szervei nem voltak képesek működni.”

Az álmokórság és a merevgörcs ugyanegy elven alapszik, ami abból áll, hogy a test még eddig meg nem fejtett fizikai oknál fogva hirtelen érzéketlenné és mozdulatlaná válik. A különbség a kettő között abban rejlik, hogy az álmokórság (letargia) állapotában általánossá válik a testen az életerő kikapcsolása, ami teljesen halottnak tünteti fel a testet; míg a merevgörcs helyi lehet. Azaz, hogy a testnek csak kisebb vagy nagyobb részére terjed ki olyanképpen, hogy az értelem szabadon nyilvánulhat, és így nem lehet ezt az állapotot a halállal összetéveszteni. Az álmokórság mindig természetes úton támad, de a merevgörcs néha hirtelen keletkezik, sőt mesterségesen is előidézhethetjük és el is háríthatjuk delejés által.

Az alvajárás (szomnambulizmus).

421. Van valami összefüggése az alvajárásnak (a szomnambulizmusnak) az álmokkal? Miképp magyarázhatjuk meg azt?

„Függetlenebb állapota ez a léleknek, mint amilyenben az álmok hatása alatt van. Olyan megfigyeléseket tesz ilyenkor, amilyenekre nem képes rendes álmodása idején, ami nem más, mint tökéletlen alvajárás.”

„Az alvajárás²⁰ alatt a szellem teljesen szabadon rendelkezik önmagával, mert anyagi érzékei némileg katalepsziában (merevségben) lévén, semmiféle külső benyomást nem vesznek át. Főképpen alvás közben nyilvánul az ilyen állapot, mely a szellemnek az a pillanata, amidőn ideiglenesen elhagyhatja testét. Ilyenkor ugyanis testét teljesen átadta annak a nyugalomnak, ami alól az anyagot felmenteni nem lehet. Amikor az alvajárás tettekben nyilvánul, ez azt jelenti, hogy a szellem egyik-másik dologgal erősen el lévén foglalva, vállalkozik olyan cselekedetekre, melyek a testének felhasználását igénylik. Amikor pedig ezt teszi a szellem, olyanképpen bánik el a testével, mint ti az asztallal, vagy bármely más tárggyal a fizikai jelenségek előidézésekor. Hasonlít ez az eljárás ahhoz a munkához is, melyet a kezetekkel végeztek, amikor az írásbeli szellemközleményeket kapjátok. Azok az álmaink, amelyekre emlékezünk, akkor szövődnek, mikor már ébredezni kezdenek a szerveink, t. i. az emlékezésünk szervei. Ezek akkor tökéletlenül fogadják be a külső dolgok vagy okok által hozzátok juttatott benyomásokat, és úgy közlik az akkor már nyugalomába visszahelyezkedett szellemmel, mely ebben az állapotában csak zavaros, vagy gyakran összefüggés nélkül való érzeteket szerez a közlött benyomások alapján. Az ilyen érzetek semmi valószínűséget sem foglalnak magukban, annyira telve vannak akár a jelen, akár az elmúlt életből származó homályos emlékekkel. Könnyű tehát megértenetek, miért nem emlékeznek az alvajárók egyáltalában semmire sem, amit tettek; és miért nincs semmi értelme leggyakrabban annak az álmotoknak, amire emlékeztek. Azért mondom csupán leggyakrabban, mert néha az is megtörténik, hogy az emlékezetetekben megmaradt álmotok régebbi életetek eseményeire való pontos em-

20 Dr Grünhut Adolf „Tanulmányok a spiritizmus köréből” című könyvében (Kapható az „Égi Világosság” kiadó hivatalában, Budapest II., Keleti Károly utca 4.I.4.) a szomnambulizmust alvalátásnak nevezi, ami jobban megfelel a szomnambulizmus állapotának. A f o r d í t ó

lékezésből származik, vagy néha a jövőtöket látjátok meg homályosan benne.”

422. Van valami köze az úgynevezett, delejes alvajárásnak a természetes alvajáráshoz?

„Egy és ugyanaz ez a kettő, csakhogy ezt mesterségesen idézik elő.”

423. Milyen természete van a delejes fluidnak nevezett hatóerőnek?

„Éltető fluid és állati villamosság, mind a kettő az egyetemes fluid módosulása.”

424. Mi okozza az alvajárók tisztánlátását?

„Mondtuk már, hogy a lélek lát ilyenkor.”

425. Hogyan láthat keresztül a tömör testen az alvajáró?

„Csak durva szerveitek ismernek tömör testeket. Nem mondtuk-e már, hogy a szellem számára nem akadály az anyag, mert szabadon keresztülhatol rajta. Gyakran mondja, nektek valamelyik szellem, hogy a homlokával, a térdével stb.-vel lát. Mert, ti, akik teljesen az anyagban éltek, nem vagytok képesek megérteni, hogy ő szervek segítségével is láthat. Kívánságotok olyképpen hat reá, hogy maga is elhiszi, hogy szüksége van szervekre; holott ha nem zaklatnátok effélékkel, tudná, hogy egész testének minden részével lát, vagy jobban mondva, testen kívül lát.”

426. Miért nem lát az alvajáró (szomnambula) mindent, vagy miért nem téved gyakran, holott a lelke, vagyis szelleme a tisztánlátó?

„Először is nem adták meg a tökéletlen szellemeknek, hogy mindent lássanak és ismerjenek. Jól tudod, hogy ők részben az okozói még tévedéseiteknek és előítéleteiteknek is. Továbbá, mikor még az anyaghoz vannak kötve, nem rendelkeznek minden szellemi képességükkel. Isten komoly és hasznos célból adta az embernek az alvajárási képességét, nem pedig azért, hogy olyat tudasson vele, amit még nem kell tudnia. Ez

az oka annak, hogy nem mindent képesek megmondani az alvajárók.”

427. Micsoda forrásból erednek a szomnambula veleszületett fogalmai, és hogyan beszélhet, egész helyesen oly dolgokról, amelyeket éber állapotában nem tud, sőt olyanokról is, melyek felülmúlják értelmi képességét?

„Van rá eset, hogy az alvajáró sokkal többet tud, mint gondolnád, csak hogy szunnyadoznak az ismeretei, mivel a teste nagyon is tökéletlen, hogy azon keresztül emlékezhetne rájuk. Elvégre is mi ő? Ugyanolyan anyagban testet öltött szellem, mint mi vagyunk, kinek ilyen állapotban kell hivatását betöltenie. Mikor tehát tisztánlátó állapotba jut, mintegy felébred álomkórságos állapotából. Nagyon sokszor mondtuk már, hogy többször élünk testben mindnyájan. Ez az egymást követő változás az oka annak, hogy a szomnambula anyagilag elveszítheti előző életében szerzett ismereteit. Mikor az úgynevezett krízis beáll, ismét emlékezik, de nem mindig tökéletesen. Tud, de megmondani nem képes, hogy honnan tudja, amit tud, sem hogy miképpen bírja azokat az ismereteket. Mihelyt elmúlt a krízis, megszűnik minden emlékezés és visszatér ismét a homályba.”

A tapasztalás bizonyítja, hogy a szomnambulák átveszik más szellemek közleményeit is. Azok megmondják nekik, hogy mit mondjanak és kiegészítik hiányaikat. Ezt, főképp orvosi rendeléseiknél tapasztaljuk. Meglátják a betegséget és más szellem mondja meg a szükséges gyógyszert. Néha egészen nyilvánvaló ez a kettős működés, amit a következő kijelentésekből értünk meg: „azt mondják, hogy mondjam”, vagy: „nem engedik meg, hogy ilyet mondjak”. Az utóbbi esetben mindig veszedelmes dolog kierőszakolnunk a megtagadott felvilágosítást, mert ilyenkor alkalmat adunk arra, hogy könnyelmű szellemek beleavatkozzanak, akik megfontolás nélkül fesseznek mindenről, nem törődve azzal, hogy igazat mondanak-e vagy sem.

428. Mire magyarázzuk azt, hogy némely szomnambula távolba lát?

„Nem helyezkedik-e át a lélek a térben alvás közben? Ugyanezt teszi a lélek az alvajárás állapotában is.”

429. Mitől függ az alvajáró tisztánlátásának fejlettsége? A test szervezetétől e, vagy a testet öltött szellem magas fejlettségétől?

„Mind a kettőtől. Vannak olyan testi állapotok, melyekből kifolyólag a szellem hol könnyen, hol valamivel nehezebben szabadultat el az anyagtól.”

430. Ugyanolyan képességekkel rendelkezik-e az alvajáró, mint a halál által szabaddá vált szellem?

„Csak bizonyos határig olyanokkal, mert számba kell vennünk, hogy reá hat az anyag, amellyel még kapcsolatban van.”

431. Láthatja az alvajáró a többi szellemeket?

„A legtöbb szomnambula nagyon jól látja a szellemeket, ami attól függ, hogy milyen fokú a tisztánlátása. Néha azonban nem veszi mindjárt figyelembe, és testi lényeknek véli. Főképpen olyanokkal történik meg ez, akik semmit, sem tudnak a spiritizmusról. Ezek még nem ismerik a szellemek lényegét, tehát nagy a meglepetésük és azt hiszik, hogy élőlényeket, látnak.”

Ugyanilyen, hatás alatt, állnak a halál pillanatában azok, akik még élőknek hiszik magukat. Úgy látják, mintha semmi sem változott volna meg körülöttük, és mintha a szellemek teste a mienkhez hasonló volna, sőt a saját testük látszatát is valóságos anyagtestnek vélik.

432. Honnan lát a távolba látó szomnambula, a testétől kiindulva, vagy onnan, ahol a lelke van?

„Mire való ez a kérdés, mikor nem a test lát, hanem a lélek?”

433. Hogyan érezheti a szomnambula a testével, hogy hideg vagy meleg van ott, ahol a lelke van; holott a lelke helyez-

kedett át más térbe, nem a teste, és a lelke néha nagyon is messze jár a testétől?

„A lélek nem teljesen távolodott, azaz vált el a testtől, mert az összekötő szalaggal még mindig összeköttetésben van vele. Ez a szalag adja át a lélek érzéseit a testnek. Mikor két ember a villamosság útján beszél egymással egyik városból a másikba, akkor a villamosság az összekötő kapocs gondolataik között. Úgy beszélnek tehát, mintha egymás mellett volnának.”

434. Van-e befolyása a szomnambula szellemére halála után annak, hogy miképp használta ezt a képességét?

„Nagy befolyása van, mint mindennek, amiről számot kell adnunk Istennek, hogy jóra vagy rosszra, használtuk-e?”

Az elragadtatás (eksztázis).

435. Mi a különbség az ekasztázis és a szomnambulizmus között?

„Az ekasztázis vagy elragadtatás, tisztultabb alvajárás (szomnambulizmus). Az elragadtatott lelke még függetlenebb, mint az alvajáróé.”

436. Valóban a felsőbb világokba hatol-e az elragadtatott szelleme?

„Igen, látja a felsőbb világokat, és átérzi az ott lakók boldogságát; azért is vágyik ott maradni. Vannak azonban olyan világok, melyekhez a még nem eléggé tisztult szellemek hozzá sem férhetnek.”

437. Ószintén beszél-e az elragadtatott szelleme, amikor azt mondja, hogy szeretne megválni a földtől? Nem marasztalja-e önfenntartási ösztöne?

„A szellem tisztultságától függ. Ha jobbnak látja jövőd helyzetét a mostaninál, akkor megkísérli eltépni a köteléket, mely őt a földhöz erősíti.”

438. Végrelesen elhagyhatná-e testét az elragadtatott lelke, ha magára hagynák őt?

„Igen, meghalhatna. Éppen ezért kell őt visszaterelnünk, minden olyással hatva reá, ami a földhöz köti. Meg kell értetnünk vele, hogy ha felbontaná béklyóit, akkor éppen ezért nem maradhatna ott, ahol most azt hiszi, hogy boldog lehetne.”

439. Az elragadtatott azt állítja, hogy olyan dolgokat lát, amelyek nyilván csak vallási, vagy földi előítélet termékéi lehetnek. Néha csupán földi hiedelmek és előítéletekkel terhelt, képzelet munkájának eredménye az, amire az elragadtatott azt mondja, hogy látja. Eszerint nem minden valóság-e, amit lát?

„Neki valóság, amit lát. Mivel azonban szelleme mindig földi fogalmak hatása alatt, áll a maga módja szerint láthatja. Jobban mondva, a saját előítéleteinek megfelelő nyelven beszélhet, vagy azoknak a gondolatoknak megfelelően, amelyekben ringatódzott; vagy pedig, hogy jobban megértésért, fogalmaitokhoz mérve adhat, hírt arról, amit lát. Főképpen ilyen irányban tévedhet.”

440. Mennyire bízhatunk az elragadtatott nyilatkozataiban?

„Nagyon gyakran tévedhet az elragadtatott, kivált, ha oly dolgoknak akar a mélyére hatolni, amelyeknek elrejtve kell maradniuk az emberek előtt. Ilyenkor ugyanis saját fogalmait engedi felülkerekedni, vagy éppen megtévesztő szellemek játékvá lesz, akik lelkesedéséi arra használják fel, hogy elvakítsák őt.”

441. Mire következtethetünk az alvajárás (szomnambulizmus) és az elragadtatás (eksztázis) jelenségeiből? Nem a jövő életbe való beavattatás bizonyos nemének lehet-e azt tekintenünk?

„Helyesebben mondva, a múlt és a jövő életbe pillant be általa az ember, melyet így homályosan lát. Csak tanulmányozza tovább e jelenségeket, és nem egy olyan rejtélyt fog megoldani, amit semmiféle okoskodás fel nem deríthetett volna.”

442. Összeegyeztethetők-e a szomnambulizmus és az ekasztázis jelenségei a materializmussal?

„Aki e kettőt hittel és előítélet nélkül tanulmányozza, az sem materialista, sem istentagadó nem lehet.”

A második látás.

443. Megegyezik az álommal és az alvajárással az a jelenség, amit második látásnak neveznek?

„Mind a három egy és ugyanaz. A második látásnak nevezett jelenségnél is szabaddá lett a szellem, noha a test akkor nem alszik. A második látás is a lélek látása.”

444. Állandó-e a második látás?

„A látás képessége állandó, de a gyakorlata nem. A tieteknél kevésbé anyagi világokon lakó szellemek könnyebben válnak szabadokká, és közlekednek másokkal pusztá gondolat útján anélkül, hogy a beszéd ki volna zárva. A második látás a legtöbbször állandó képessége. Rendes állapotuk hasonlít tisztánlátó szomnambuláitok állapotához. Innen van az is, hogy ők sokkal könnyebben közlekednek veletek, mint oly szellemek, akik durvább testben élniük.”

445. Váratlanul fejlődik ki a második látás, vagy annak akaratára alapján, akiben megvan ez a képesség?

„Leggyakrabban váratlanul, de sokszor az akaratnak is nagy része van benne. Vedd példa gyanánt az úgynevezett jövendőmondókat, akik közül némelyiknek megvan a második látása. Azt fogod tapasztalni, hogy ezek akaratuk segítségével érvényesítik második látásukat és amit, te vízióknak hívsz.”

446. Lehet-e a második látást gyakorlás által fejleszteni?

„Lehet. A munka mindig haladást idéz elő és a, fátyol, mely oly sok dolgot elfed, átlátszóbbá válik.”

Függ-e ez a képesség a testi szervezettől?

„Bizonyára a szervezetnek van része benne, mert vannak olyan szervezetek, melyek vonakodnak tőle.”

447. Honnan van az, hogy némely családban átöröklődni látszik a második látás?

„A szervezet hasonlósága az oka ennek, ami épp úgy örökölhető, mint más külső tulajdonság; azonkívül bizonyos neme a képzésnek, amely által fejlesztik azt a tehetséget, amelyet szintén átvehet egyik a másiktól.”

448. Igaz-e, hogy bizonyos körülmények kifejtesz tik a második látást?

„Kifejleszthet azt betegség, vagy valamely veszély közeledése és valamely nagy megrázkódtatás. Néha a test olyan különös állapotban van, melyből kifolyólag a szellem képes olyant látni, amit testi szemetekkel nem láhattok.”

A válság és szükség időszaka, a kedély erős megrázkódtatása, a nagy fölindulások és végül mindazok az okok, amelyek az erkölcsi érzést túlságosan ingerlik, kifejlesztik néha a második látást. Úgy látszik, hogy a Gondviselés veszély alkalmával néha megadja nekünk a módot, hogy elháríthassuk a bajt. Minden szekta és minden üldözött párt számtalan ilyen példát, mutathat fel.

449. Van-e a második látással bíróknak mindig tudomásuk erről a képességükről?

„Nem mindig. Ők ezt egész természetes dolognak tartják, és sokan azt hiszik, mindenki ugyanolyan képességű volna, mint ők, ha megfigyelné önmagát.”

450. A második látás egy nemének tarthatjuk-e némely embernek azt az éleselméjűségét, melynél fogva mindent sokkal helyesebben ítél meg másoknál, holott, semmi különöst sem látunk rajta?

„Ez mindig annak a jele, hogy az illetőnek lelke szabadban sugárzik ki, és ennél fogva helyesebben ítélhet, mintha ezt anyagba szorítva tenné.”

Az ilyen képességűeknek ebből kifolyólag lehetséges-e némely esetben előre tudni valamit?

„Lehetséges, sőt meg is érezhetnek valamit előre; mert sok fokozata van ennek a képességnek, és valakinek a tehetsé-

ge minden fokozatra kiterjedhet, vagy csupán néhányra szorítkozhat.”

Az alvajárás, elragadtatás (eksztázis) és a második látás elméleti összefoglalása.

451. A természetes alvajárás (szomambulizmus) jelenségei váratlanul mutatkoznak és minden ismeretes külső októl függetlenek. Némely különleges szervezetű egyénben azonban ez a képesség mesterségesen kifejleszhető.

A delejesnek nevezett alvajárás állapota semmi másban sem különbözik a természetestől, mint hogy azt elő kellett idézni, míg ez utóbbi magától támad.

A természetes alvajárás olyan ismeretes tény, amelyet csodálatos jelenségei dacára sem mer senki sem kétségbe vonni. Micsoda, különössége vagy esztelensége lehetne tehát a delejes alvajárásnak csupán azért, hogy azt, mint sok egyebet elő kell idézni? Azt mondják, hogy szélhámosok zsákmányolták ki azt; ami pedig csak eggyel több ok volna arra, hogy ne hagyjuk meg azoknak a kezében. Jóval kisebb hitele lesz a szélhámoságnak a nagy tömeg előtt, mihelyt egyszer a tudomány felhasználja a delejes alvajárást. Mivel pedig egyelőre a természetes és a mesterséges alvajárás is tényleges állapot, s mivel tények ellen semmiféle okoskodás sem használ: mind a kettő némelyek rossz akarata ellenére is érvényesül, még a tudomány terén is, ahova pedig nem a főajtón, hanem csak számtalan apró résen át hatolhat be. Mihelyt egészen betelepült, akkor okvetlenül el kell majd ismerni ott is a honosságát. A spiritizmus számára az alvajárás (szomnambulizmus) nemcsak lélektanban bevilágító sugár az számára, mert általa meg lehet, ismerni a lelket, mely e jelenségben leplezetlenül mutatkozik be. A tisztánlátás pedig éppen a lelket jellemző jelenség, mely a közönséges látás szerveinek használata nélkül megy végbe. Akik ezt kétségbe vonják, azok arra hivatkoznak, hogy az alvajáró nem lát mindenkor és nem a

kísérletező kívánságára lát, mint ahogyan a szemünkkel láthatunk. Csodálkozunk-e azon, hogy különböző eszközökkel különböző hatást idézünk elő? Józan dolog-e ugyanazt az eredményi követelni, mikor már nincs meg a hozzávaló eszköz? A léleknek éppen úgy megvannak a maga sajátosságai, mint a szemnek is a magáéi; így tehát egyiket is, a másikat is önmagából, nem pedig egymáshoz hasonlítva kell megítélnünk.

A delejes és a természetes alvajárók tisztánlátásának egy és ugyanaz az oka. A lélek tulajdonsága ez, vagyis olyan elválaszthatatlan képessége a bennünk levő test nélkül való lény minden részének, mely képesség csak a lélek számára vont határokat ismeri, és semmi más korlát sem áll útjában. Az alvalató mindenhová ellát, ahová csak a lelke áthelyezkedni képes, legyen bármilyen nagy a távolság.

Az alvajáró, mikor távolba lát nem onnan lát, ahol a teste van, ahonnan mintegy messzelátón át nézne. Maga előtt lát mindent, mintha ő is ott volna, ahol a látottak vannak, mert a lelke valóban ott is van. Ezért olyan erőtlen és látszólag érzéketlen a teste mialatt lát, mind addig, amíg csak lelke vissza nem helyezkedik a testébe. A léleknek és a testnek egymástól e csupán részben történő elválása oly rendkívüli állapot, mely hosszabb vagy rövidebb ideig eltarthat, de nem tarthat szüntelenül. Innen van az, hogy bizonyos idő múlva elfárad a test, kivált, ha a lélek valamely fárasztó munkára vállalkozott.

Mivel a léleknek vagy szellemnek látása, határtalan és meghatározott székhelyhez sincs kötve: könnyen magyarázható, hogy az alvajáró nem nevezhet meg külön szervet, mellyel a látási benyomásokat átveszi. Lát, mert lát, anélkül, hogy tudná, mi oknál fogva és mimódon lát; mert szellemállapotban látásának nincs külön fészke. Ha a testére hivatkozik az alvajáró, úgy tetszik neki, mintha látóképessége azokban a központokban székelne, amelyekben legerősebb az életműködés. Ilyen központ főképpen az agy, a gyomor tájéka vagy az a szerv, amely számára a szellem és a test között fennálló összeköttetés leg-

szorosabb pontja. Az alvajáró tisztánlátása nem határtalan. Még a teljesen szabaddá váll szellemnek ebbeli képessége is az elért tökéletesség fokozata szerint van korlátozva. Még inkább korlátolt te hát a szellem látása, mikor még annak az anyagnak hatása alatt áll, melyhez még némiképp hozzá van kötve. Innen van az, hogy a tisztánlátás nem általános képesség, és nem is ment a tévedésektől. Minél inkább eltereljük az alvajárást természetes céljától és minél inkább akarjuk általa kíváncsiságunkat kielégíteni, vagy óhajtunk vele kísérletezni, annál kevésbé számíthatunk arra, hogy ment lesz a tévedésektől.

Az olyan szabad állapotban, amilyenben az alvajáró szelleme van, sokkal könnyebb a szellemnek más testet öltött vagy nem testet öltött szellemmel értekeznie. A szellemek burkolatát képező fluidoknak egymással való érintkezése eszközli ezt, mert a fluidok akképp továbbítják a gondolatokat, mint a villamos sodrony. Az alvajárónak nincs szüksége arra, hogy valaki a gondolatát szavakba foglalt beszéddel fejezze ki, mert megérzi és kitalálja a gondolatokat. Ez teszi őt annyira érzékennyé és fogékonnyá annak az erkölcsi légkörnek a befolyásai iránt, melyben van. Ugyanez a képessége okozza azt is, hogy nagyon káros a tehetségei fejlődésére, ha nagy hallgató közönség gyülekezik körüle, főképp, ha a jelenlevők kíváncsiak és többé-kevésbé rosszakaratúak. Ilyenkor az alvajáró képessége úgyszólván önmagába vonul vissza, és csupán bizalmas és rokonszenves környezetben érvényesül egészen szabadon. A rosszakaratú vagy ellenszenves emberek jelenléte oly kellemetlen hatással van az alvajáróra, mint a mimózára a kézzel való érintés.

Az alvajáró egyszerre látja saját szellemét és a testét. Úgyszólván két külön lény ez előtte, mely az ő kettős szellemi és testi létét képviseli, és mégis eggyé válik a kettőt összetartó kötelékek által. Nem mindenkor veszi azonban számba az alvajáró ezt az állapotát, mert ebből a kettős létéből kifolyólag gyakran úgy beszél saját magáról, mint valami idegen személy-

ről. Hol testi lény beszél szellemi lényével, hol meg a szellemi lény a testivel.

A szellem ismerete és tapasztalata valamennyi testi élete alatt gyarapodik. Részben elfelejti, ha nagyon durva anyagban ölt testet, de szellemállapotában megint emlékszik mindenre, amit már tudott. Innen van az, hogy némely alvajáró magasabb ismeretet árul el, mint amilyenvel jelenlegi életében bír, és amely műveltségi fokát és látszólagos értelmi képességét is felülmúlja. Eszerint az alvajáró ébrenlétében tapasztalt értelmi és ismereti fogyatékságaiból nem szabad arra következtetnünk, amit tisztán látó állapotában közölhet és ismertethet velünk. A körülményeknek és kitűzött célnak megfelelően, a velünk közölt ismereteit saját tapasztalatából, vagy a jelenlevő tárgyakon átlátó képességéből, vagy pedig azokból a tanácsokból merítheti, melyeket más szellemek adnak neki. Mivel azonban saját szelleme magasabb vagy alacsonyabb fokozatú lehet, állításai is helyesek vagy kevésbé helyesek lehetnek.

Úgy a természetes, mint a delejes alvajárás jelenségeiben a Gondviselés megcáfolhatatlan bizonyítékot ad nekünk arra nézve, hogy van lélek és hogy a lélek független, s egyúttal a lélek szabaddá válásának nagyszerű látványában részesít bennünket. Így nyitja fel számunkra sorsunk könyvét. Mikor az alvajáró elmondja, hogy mi történik a távolban, valóban látja, amit elmond. Nem testi szemével látja azonban, hanem önmagát is ott látja az esemény színhelyén és érzi, hogy áthelyezkedett oda. Valami belőle tehát ott van, ahol végbe megy az, amit lát. Mivel pedig nem a teste az a valami, ami ott van: okvetlen a lelkének, vagyis a szellemének kell ott lennie. Míg az ember az elvont és nehezen érthető metafizika (az érzék fölé eső dolgok tana) útvesztőiben tévelyeg, hogy megkeresse erkölcsi létünk okait: addig Isten naponként a legegyszerűbb és legnyilvánvalóbb eszközöket tárja a szeme elé és adja keze ügyébe, hogy a kísérleti lélektant tanulmányozhassa.

Az elragadtatás (eksztázis) olyan állapot, amelyben a léleknek a testtől való függetlenséget a legészrevehetőbben, és némi tekintetben a legkézzelfoghatóbban nyilvánul meg.

Alvás alatt, és az alvajáró állapot idején a lélek földi világokon bolyong. Az elragadtatás állapotában ismeretlen világokba hatol be, olyanokba, ahol éterikus szellemek honolnak. Ezekkel beszédbe elegyedik anélkül, hogy átléphetne egy bizonyos határt, amelyen túlhatolnia csakis úgy lehetne, ha végképp elszakítaná magát a testétől, lerombolván az összetartó köteléket. Ebben az állapotban a lelket előtte egészen új ragyogó fény környezi, a földön nem ismert összhang bűvöli őt el és valami meghatározhatatlan jó érzés járja át. Ilyenkor a mennyei boldogságnak előérzete örömmel tölti, el őt és mondhatjuk, hogy fél lábbal az örökkévalóság küszöbére lépett.

Az elragadtatás állapotában a test csaknem teljesen elerőtlenedik. Úgyszólván csakis szervi élet van még meg benne és úgy tetszik, hogy lelkét testével már csupán olyan gyenge fonál tartja össze, miképp csekély erejébe kerülne úgy elválnia tőle, hogy többé vissza se térhessen bele. Eltűnnek ilyenkor minden földi gondolatok, hogy az a tisztult érzelm léphessen előtérbe, mely voltaképpen a lényege anyagtalan lényünknek. E magas átszellemülés alatt az elragadtatott teljesen úgy veszi számba az emberi életet, mint egy pillanatnyi megállapodást. A földi élet örömei és bajai, durva élvezetei és nyomorúságai nem egyebek számára, mint jelentéktelen úti események, melyeknek végcélját, örvendve látja.

Az elragadtatottakra nézve is ugyanaz áll, mint az alvajárókra nézve, hogy t.i. többé vagy kevésbé tökéletes lehet a látásuk tisztasága és a saját szellemük is aszerint képes jól vagy kevésbé jól felismerni és megérteni a látottakat, amilyen fokozatú. Néha több náluk az izgatottság, mint a tisztánlátás, helyesebben: izgatottságuk akadályozza a tisztánlátást. És ezért van az, hogy kijelentéseik valóságos keverékét képezik az igazságnak és a tévedésnek, a magas és a balga vagy éppen nevetséges

dolgoknak. Az alacsony szellemek gyakran felhasználják ezt az izgatottságot, mely mindig gyengeséget idéz elő, ha nem lehet leküzdeni, hogy az elragadtatásban levőt hatalmukba kerítsék, és annak a látszatát keltik fel benne, ami megerősíti földi fogalmaiban és előítéleteiben. Ez veszedelmes szirt, de nem minden szirt ilyen. Rajtunk áll, hogy tárgyilagosán bíráljuk és értelmünkkel mérlegeljük kijelentéseiket.

A lélek felszabadulása néha az ember éber állapotában is mutatkozik és ekkor az úgynevezett „második látás” következik be. Az ilyen képességgel megáldottak érzékeik határán túl látnak, hallanak és éreznek. Elláthatnak minden távolságba, ahová csak elhatolhat a lelkük. Úgyszólván valami délibábszerű tükröződés segítségével a közönséges látáson keresztül látnak.

Amely pillanatban a második látás jelensége mutatkozik, a látó testi állapota észrevehetően megváltozik. Valami bizonytalanság van a szemében. Néz, de nem lát. Egész arckifejezése lel indulást árul el. Megállapították, hogy a látó szervek ilyen állapotban nem működnek, mert a látomás nem szűnik meg akkor sem, ha a szeme le van csukva.

Akinek megvan ez a képessége, az azt olyan természetesnek tartja, mint a közönséges látást. Lényének olyan tulajdonsága a második látás, aminek semmi kivételességet sem tulajdonít. A látó többnyire elfelejti, amit így futólag láthatott, mert emléke mind homályosabbá válik, míg végre eltűnik, mint valami álom.

A második látás képessége változó. Lehet olyan, hogy csupán zavaros benyomásokat szerez, de lehet fokozatosan tökéletesebb is egészen addig a fokig, hogy tisztán és helyesen látja úgy a távol eső, mint a közel fekvő dolgokat. E képesség kezdetleges állapota némely embernek tapintatot, éleslátást, biztos fellépést kölcsönöz, amit helyes erkölcsi látásnak lehetne nevezni. Midőn már fejlettebb ez a képesség, akkor előérzések

támadnak, és mikor még fejlettebb, akkor a megtörtént, események és az éppen történendők meglátására is képesít.

A természetes és mesterséges alvajárás és az elragadtatás, valamint a második látás is csupán egy és ugyanannak az oknak a módozatai és változatai. Épp úgy megvannak a természetben ezek a jelenségek, mint megvan benne az álom. Éppen ezért meg is voltak minden időben. A történelem azt tanítja, hogy az emberek nemcsak ismerték, hanem fel is használták ezeket a képességeket a legrégebbi idők óta. Sok oly dolognak a magyarázatát adják meg ezek, amit az előítélet természet fölött állónak tartott.

IX. FEJEZET.

SZELLEMI BEFOLYÁS A TESTI VILÁGRA.

1. A szellemek láthatják gondolatainkat. 2. A szellemek rejtetten befolyásolják gondolatainkat és tetteinket. — 3. A megszállottak. — 4. A rajongástól elragadtatottak. — 5. A szellemeknek egyes emberek iránt tanúsított előszeretete. — 6. Az őrangyalokkal bizalmas vagy rokonszenves védő szellemek. 7. A szellemek befolyásolják életeseményeinket. H. A szellemek hatnak a természeti jelenségekre. 9. A szellemek a háborúban. — 10. Szövetségesek. — 11. Rejtett erők. A talizmán. A varázslók. — 12. Az áldás és az átok.

A szellemek láthatják gondolatainkat.

452. Látják-e a szellemek mindent, amit mi cselekszünk?

„Láthatják, mert állandóan környeznek benneteket; de azért mindegyik csak azt látja, amire figyelmét irányítja; ami iránt közömbös, azzal nem törődik.”

453. Ismerhet-e a szellemek legtitkosabb gondolatainkat?

„Gyakran még- azt is tudják, amit önmagatok előtt is titkolni szeretnétek. Sem tetteiteket, sem gondolataitokat el nem rejthetitek előlük.”

Könnyebb volna-e eszerint, valamit titokban tartanunk valaki elől, amíg a földön él, mint holta után?

„Természetesen: és amikor azt hiszitek, hogy a legjobban elrejtőztetek, gyakran egész sereg szellem van körülöttem, akik mind látnak benneteket.”

454. Mit gondolnak rólunk a körülöttünk levő és bennünket megfigyelő szellemek?

„Attól függ a gondolatuk, hogy ők milyenek. A hóborosok nevetnek azon, hogy apró bosszúságokat, okoznak és kigúnyolnak türelmetlenségetekért. A komolyak szánnak benneteket, mikor valami balul sikerül és igyekeznek segíteni rajtatok.”

A szellemeknek tetteinkre és gondolatainkra gyakorolt rejtett befolyása.

455. Befolyásolják-e a szellemek gondolatainkat és cselekedeteinket?

„Sokkal nagyobb ez irányban a befolyásuk, mintsem hiszitek, mert nagyon gyakran ők vezetnek titeket.”

456. Vannak gondolataink között olyanok, amelyeket, sajátunknak mondhatunk és olyanok is, amelyek másoktól származnak?

„Lelketek gondolkozó szellem. Nem is tudjátok, hogy néha egy dologra nézve egyszerre több gondolatotok is támadhat, és nagyon gyakran egymással ellenkezők azok a gondolatok. Ennek csak az az oka, hogy mindig van közöttük néhány olyan, ami sajátotok és néhány, ami a miénk. Abból ered bizonytalanságotok, hogy két egymással küzdő gondolat él bennetek.”

457. Hogyan különböztetjük meg saját gondolatainkat a sugalmazottaktól?

„A sugalmazott gondolat olyan, mintha valamely hang szólna hozzátok, Saját gondolataitok többnyire legelső indulatokból származnak. Elvégre is kevésbé fontos az rátok nézve, hogy gondolataitoknak e kétféle eredetét meg tudjátok különböztetni, mert gyakran hasznotokra válik, ha nem ismeritek azt. Az ember ugyanis sokkal szabadabban cselekszik, ha nem ismeri gondolatainak a forrását; és ha a jót választja, sokkal inkább szabad akaratból cselekszi azt, ha pedig a rossz útra tér, annál nagyobb a felelőssége.”

458. Mindig a saját forrásukból merítik-e gondolataikat az értelmes és a nagytehetségű emberek?

„Néha a saját szellemüktől származnak gondolataik, de gyakran más szellem sugalmazza, ha eléggé képeseknek tartja őket arra, hogy megérttesse magát velük, és méltóknak is találja őket gondolatai átadására. Amikor az ilyen emberek önma-

gukban nem találják meg a kellő gondolatot, sugalmazást kérnek anélkül, hogy sejténék, hogy azt cselekszik.”

Ha hasznunkra válnék az, hogy képesek legyünk megkülönböztetni a saját gondolatainkat a sugalmazottaktól, akkor Isten megadta volna nekünk azt a képességet, mint ahogyan megadta azt, hogy meg tudjuk különböztetni a nappalt az éjszakától.

459. Igaz-e az, amit néha hallunk, hogy t.i. a legelső érzés mindig jó?

„Lehet jó is, rossz is aszerint, amilyen a testet öltött szellem. Aki mindenkor a jó sugalmakra hallgat, annak mindenkor jó a legelső érzése vagy gondolata is.”

460. Hogyan különböztethetjük meg a sugalmazásokat, vajon jó vagy rossz szellemtől erednek e?

„Figyeljétek meg a dolgot. A jó szellemek csakis jót sugalmaznak, tehát rajtatok múlik, hogy helyesen ítéeljétek meg.”

461. Mi célból vezetnek rosszra bennünket a tökéletlen szellemek?

„Azért, hogy éppen úgy szenvedjétek, amint ők szenvednek.”

Csökkenti ez szenvedéseiket?

„Nem. Hanem azért teszik, mert irigylük, ha másokat boldogoknak látnak.”

Mily nemű fájdalmakat akarnak ők velünk éreztetni?

„Olyanokat, amelyek alsóbb rendbe soroznak benneteket. és távolabb juttatnak Istentől.”

462. Miért engedi meg Isten, hogy a szellemek bennünket rosszra bírjanak?

„A tökéletlen szellemek arra való eszközök, hogy általuk megpróbáltassák az emberek hite és a jóban való állhatatossága. Mivel szellem vagy, haladnod kell a végtelenség megismerésében. Azért a rossztól származó megpróbáltatások útján jutsz el a jóhoz. Nekünk az a kötelességünk, hogy a jó úton

vezessünk téged. Ha tehát reád mégis rossz szellemek befolyása érvényesülne: annak az volna az oka, hogy hívtad a gonoszt a rossz után való vágyódásod által; mert az alantas szellemek segítségére sietnek, ha rosszat akarsz cselekedni. Csakis így lehetnek segítők a rosszban, ha magad is akard a rosszat. Ha ölni akarsz, egy egész sereg szellem áll elő, aki mind támogatja ezt a szándékodat. Lesznek azonban emellett olyanok is közelben, akik a jóra igyekeznek terelni. Így helyreáll az egyensúly és szabadon határozhatod el magadat”

Ilyenképpen bízva Isten lelkiismeretünkre követendő útirányunk megválasztását, és megengedi, hogy szabad akaratunk szerint vessük alá magunkat a reánk gyakorolt ellentétes befolyások egyikének vagy a másikának.

463. Meg lehet e szabadulni a rosszra biztató szellemek hatásától?

„Igen, mert azok csak olyanokhoz csatlakoznak, akik vágyaik által hívják és gondolataikkal vonzzák őket.”

464. Lemondanak-e a kísértésről azok a szellemek, akiknek befolyását elutasítottuk?

„Mit is cselekedhetnének? Ha már nincs mit tenniük, átengedik a teret; de ott ólálkodnak, lesve a számukra kedvező pillanatot, mint a macska lesi az egeret.”

465. Mi módon lehet megakadályoznunk a gonosz szellemek befolyását?

„A jót cselekedvén és Istenbe helyezvén minden bizalmatokat, ellökitek magatoktól az alantas szellemek befolyását, és megtöritek hatalmukat, melyet gyakorolni óhajtottak fölöttek. Óvakodjatok attól, hogy meghallgassátok azoknak a szellemeknek a sugalmait, akik rossz gondolatokat ébresztenek bennetek, és akik egyenlenséget akarnak támasztani köztetek. Továbbá, akik minden rossz szenvedélyt fel akarnak kelteni bennetek. Különösen azokban ne bízzatok, akik hiúságotokra akarnak hatni, mert azok a gyenge oldalakat támadják meg.

Ezért mondatja veletek Jézus a Miatyánkban: „Uram, ne engedj kísértésbe esni bennünket, hanem szabadíts meg a gonosztól.”

466. Feladatuk-e az alantas szellemeknek, hogy bennünket a rosszra csábítva, próbára tegyék jóra való hajlandóságunk erejét? Ha pedig feladatuk gyanánt cselekszik ezt, felelősek-e érte?

„Egyetlen szellem sem kap olyan feladatot, hogy rosszat cselekedjék. Ha gonoszul cselekszik, a saját szabad akaratából teszi azt, és ennél fogva felelős is érte. Isten megengedheti, hogy tegye azért, hogy benneteket megpróbáljon, de sohasem parancsolja azt. Így tehát magatoknak kell elutasítani a rosszat.”

467. Kizárólag testi állapotunkból származik-e az, ha megokolhatatlan aggodalom fog el bennünket, vagy oly benső megelégedést érzünk, amelynek szintén nem tudjuk az okát?

„Ezt majdnem mindig a szellemekkel való társalgások okozza, amit tudtokon kívül folytattok, avagy az álmotokban velük történt beszélgetések hatása.”

468. Csupán a körülményeinket használják-e ki a rosszra biztató szellemek, vagy lehetnek ők is e körülmények megteremtői?

„Kapnak az alkalmas körülményeken, de gyakran maguk idézik elő úgy, hogy tudtokon kívül sóvárgásokat tárgya felé löknek benneteket. Így például, ha valaki egy csomó pénzt talál az úton: ne gondold, hogy a szellemek vitték oda azt a pénzt. Ők sugalmazhatják az embernek azt a gondolatot, hogy útját arra vegye, és azután arra is biztathatják, hogy tartsa meg a pénzt. Mások ellenben azt súgják neki, hogy adja vissza a tulajdonosának. Ugyanez áll minden más kísértésre nézve is.”

A megszállottak

469. Lehetséges a szellemnek valamely élő ember testét hirtelen felöltöztetnie, vagy lehet-e annak testébe költöznie és a testet öltött helyett, és annak a helyén működni?

„Nem úgy lép a szellem a testbe, ahogyan te valamely házba belépsz. Előbb hozzá alkalmazkodik olyan testet öltött szellemhez, kinek vele egyenlő hibái és képességei vannak, hogy együttesen működhessenek. Emellett azonban mindenkor a testet öltött szellem az, aki a saját akarata szerint bánik azzal az anyaggal, amelyet felöltött. Egy szellem sem foglalhatja el a testben élő helyét, mert a szellem mindaddig kötve van a testéhez, amíg csak el nem érkezik anyagi létének kitűzött végperce.”

470. Ha tehát teljesen birtokába nem is veheti valamely szellem a testet öltött testét, vagyis ha két szellem egy testben egyszerre nem lakhat: lehet-e az ember lelkének egy szellemtől annyira függővé válnia, hogy az őt leigázza és megszállja, hogy némileg megbénítsa akaratát?

„Lehet, és az ilyenek az igazi megszállottak. Tudd meg azonban, hogy az ilyen idegen uralom sohasem jöhet létre anélkül, hogy a leigázottnak része ne lenne benne. Mert vagy gyengesége, vagy vágyódása idéz elő ilyen állapotot. Gyakran olyan epileptikusokat (nyavalyatörésben szenvedőket) és örülteket is megszállottaknak tekintettek, akiknek inkább orvosra volt szükségük, mint ördögűzésre.”

A népies értelemben vett megszállott szóval vele jár az a feltevés, hogy vannak ördögök, vagyis gonosz természetű szellemek, és hogy ezek egyike valamely ember testében annak a lelkével együtt lakozik. Mivel azonban ilyen értelemben vett ördögök nincsenek, és mivel két szellem ugyanegy időben ugyanegy testben nem lakhat: a szónak ily értelmében vett megszállottság nincsen. A megszállottság alatt tehát nem szabad mást értenünk, mint a léleknek azt a függő viszonyát, melybe az őt leigázó alantas szellemekkel kerülhet.

471. Önmagunk eltávolíthatjuk-e a, gonosz szellemeket és lerázhatjuk-e uralmukat?

„Ha erős akaratunk van hozzá, az igát mindenkor lerázhatjuk.”

472. Nem történhet-e meg az, hogy a gonosz szellemek úgy gyakorolják varázsbefolyásukat az emberre, hogy az észre sem veszi? Lehet-e ilyenkor harmadik személynek megszüntetnie az emberi léleknek ezt a függő állapotát; és ha lehet, milyen feltételektől függ az?

„Ha jó ember az, aki meg akarja szüntetni a leigázó befolyást, akaratával segíthet, amennyiben segítségül hívja a jó szellemeket. Minél jobb ugyanis az ember, annál nagyobb ereje van az alantas szellemek eltávolítására és a jók vonzására. Mindamellettt tehetetlen marad a jó ember is, ha a megszállott nem segédkezik neki. Vannak t.i. olyan emberek, akiknek tesszik az ilyen függő helyzet, mert az ízlésüknek és vágyaiknak megfelel. Akinek azonban nem tiszta a szíve, az semmiféle befolyást sem gyakorolhat, mert a jó szellemek megvetik, a rosszak pedig nem félnek tőle.”

473. Lehet-e ördögűző eljárásokkal hatni a gonosz szellemekre?

„Nem lehet. Mikor az ilyen szellemek látják, hogy valaki komolyan veszi azt a mesterséget, kinevetik és makacskodnak.”

474. Vannak olyan emberek, akik jó szándékkal vannak telve, és mégis megszálltak. Mi tehát a legalkalmasabb eszköz arra nézve, hogy megszabadulhassanak a kízó szellemektől?

„Ki kell fárasztaniuk a megszálló szellemek türelmét, egyáltalában számba nem vévén sugalmazásaikat. Meg kell mutatniuk nekik, hogy kárba vész a fáradságuk. Így azután látva, hogy nincs mit tenniük, eltávoznak.”

475. Hathatós gyógyszer-e a megszállt számára az ima?

„Az ima mindenben hatalmas segítség, de elhíhetitek, hogy nem elegendő néhány szót mormolnotok arra, hogy mindjárt megkapjátok azt, amit óhajtotok. Isten megsegíti azokat, akik munkálkodnak; de nem segít, azokon, akik beérik azzal, hogy csak kérnek. Azt kell tehát cselekednie a megszálltnak,

amire szüksége van, hogy kipusztítsa önmagából a gonosz szellemeket hozzá vonzó okot.”

476. Mit gondoljunk arról az ördögüzésről, amiről a biblia beszél?

„Attól függ, hogyan magyarázzátok. Ha ördög alatt gonosz szellemet értetek, aki akaratával lebilincsel valamilyen embert, akkor az ördög el volt űzve, mihelyt megszűnt a gonosz szellem befolyása. Ha az ördögtől származottnak mondotok valamilyen betegséget, akkor is azt mondhatjátok, hogy ördögöt űztetek, mihelyt megszüntették a betegséget. Valami lehet valódi, vagy hamis aszerint, amint a szavakat értelmezzük. A legnagyobb igazságok is balgaságoknak látszhatnak, ha az ember csak a formát látja, és ha a képletet valóságnak veszi. Jól megértésétek ezt, és tartsátok eszetekben, mert ez általánosságban érvényes.”

Rajongástól elragadtatott emberek.

477. Van-e valami szerepük a szellemeknek azokban a jelenségekben, melyeket azoknál az egyéneknél tapasztalunk, akiket a rajongás elragadtottjainak szoktak hívni?

„Igen, nagyon nagy szerep jut nekik, valamint a delejességnek is^{21*}„, ami a legelső forrásuk a jelenségeknek. A szemfényvesztők azonban gyakran kizsákmányolták és túlságba vitték a hatásokat úgy, hogy azután nevetségesekké váltak.”
Milyen természetűek általánosságban azok a szellemek, akik az ilyen jelenségeket elősegítik?

„Nem magas szellemek. Azt gondoljátok, hogy kedvük telnék ilyesmikben a magas szellemeknek?”

²¹ *Nem annyira a delejességnek, mint a hipnotizmusnak, melynek némi jelenségét abban az időben, mikor szerző e munkát írta, még a delejesség hatásának tulajdonították.

A fordító.

478. Hogyan lehetséges, hogy az ily elragadtatottaknak és a delejezeteknek ez a rendellenes állapota az egész lakosságban hirtelen kifejlődhet?

„A rokonszenv hatása, ez. Bizonyos esetekben az erkölcsi hangulatok igen könnyen hatnak egymásra. Nem oly ismeretlenek előttetek a delejes hatások, hogy meg ne értenétek ezt, valamint azt is, hogy mennyire vehetnek részt e hatások előidézésében a szellemek csupa rokonszenvből azok iránt, akik óhajtották.”

Az elragadtatott rajongóknál tapasztalt különös tulajdonságok között nagyon könnyen felismerhetők azok, amelyekre elég példát nyújt az alvajárás és a delejesség. Többek között ilyen tulajdonságok: a testi érzéketlenség, idegen gondolatok tudása, a fájdalomnak rokonszenves átvitele, stb. Nem kételkedhetünk tehát abban, hogy ezek az elragadtatott rajongók a felkeltett szomnambulizmusnak (alvajáró állapotnak) olyan nemében vannak, melyet az egymásra való kölcsönös hatás idézett elő. Ezek delejezők és delejezetek is egyszersmind anélkül, hogy tudomásuk volna róla.

479. Mi az oka annak a testi érzéketlenségnek, amit akár az elragadtatott rajongók, akár más egyének a legkegyetlenebb kínzásokkal szemben is tanúsítanak?

„Némelyeknél kizárólag delejes hatásból ered ez az érzéketlenség, mert a delej éppen úgy hat az idegrendszerre, mint bizonyos érzéstelenítő anyagok. Másoknál túlzgatott gondolkodás tompítja el a testi érzékenységet; úgy látszik, mintha az élet a testből a szellembé vonult volna vissza. Nem tudjátok-e, hogy amikor a szellem nagyon el van foglalva valamivel, akkor a test nem érez, nem lát és nem is hall?”

Rajongó túlfeszítettségéből és lelkesedésből kifolyólag gyakran látni a kivégzéseknél a nyugalomnak és hidegvérnek olyan példáját, amely nem uralkodhatnék az éles fádalmon, ha nem tételeznők fel, hogy a test érzékenységét valamely fájdalom megszüntető ok kapcsolta ki. Tudjuk, hogy a harc hevében

gyakran súlyos sebet sem veszi észre az ember, holott közönséges körülmények között megrendíti az egyszerű karcolás is.

Mivel ezek a jelenségek természeti októl és a szellemek működésétől függenek: azt kérdezhetnek, hogyan függhetnek egyúttal felsőbbstől is, mely bizonyos esetekben megszűnetheti a jelenségeket. Nagyon egyszerű oknál fogva. A szellemek működése csupán másodrendű itt, ők csak felhasználják az alkalmas természeti állapotot. A felsőbbtség pedig nem az állapotot nyomta el, hanem az okot, mely vonzotta és felkeltette az állapotot. Ami előbb külsőleg is látható volt, azt befelé hajtották és elrejtve maradt és jól volt ez így, mivel a visszaélést és botrányt meggátolták. Tudjuk különben, hogy az ilyen közbelépés is tehetetlen marad, ha a szellemek működése közvetlen és önálló.

A szellemeknek egyes emberek iránt tanúsított szeretete vagy vonzódása.

480. Szoktak a szellemek különösen vonzódni legyes emberekhez?

„A jó szellemek azokkal az emberekkel rokonszenveznek, akik jók, vagy hajlandók a javulásra, az alantasok pedig a gyarlókkal és a gyarlóság felé hajlókkal. Innen származik tehát az érzelmek hasonlóságából származó vonzódás.”

481. Kizárólag erkölcsi vonzódás-e az, amit e szellemek egyes emberek iránt tanúsítanak?

„Az igazi szeretetnek a legcsekélyebb érzéki jellege sincsen. De nem mindig épen szeretetből csatlakozik egy szellem valamelyik emberhez. Emberi szenvedélyek emléke is keveredhet érzelmeibe.”

482. Érdeklődnek-e a szellemek szerencsétlenségünk vagy jólétünk iránt? Bánkódnak-e a jóakaró szellemek azok miatt a bajok miatt, amelyek bennünket földi életünkben érnek?

„A jó szellemek annyi jót tesznek, amennyit csak lehetséges tenniük és minden örömtők boldogság nekik. Bajaitok miatt akkor bánkódnak, ha nem viselitek el kellő megadással, mert így nincsen jó hatásuk. Ilyenkor ugyanis olyanok vagytok, mint a beteg, aki visszautasítja azt a keserű orvosságot, melytől meggyógyulna.”

483. Milyen bajaink okozzák a legnagyobb fájdalmat a szellemeknek, a testiek, vagy az erkölcsiek?

„Önzésetek és szívetek keménysége. Ezekből ered minden rossz. Hiúságból és dicsvágyból származó, képzelt bajaitokon csak nevetnek ők, és örvendenek mindazoknak a bajoknak, melyek megpróbáltatásokat idejének megrövidítésére szolgálnak.”

A szellemek tudják, hogy a testi élet csupán átmeneti és hogy a vele járó viszontagságok csak arra való eszközök, hogy jobb helyzetbe juttassanak bennünket. Sokkal inkább erkölcsi okokból bánkódnak ők miattunk, mint testi bajaink miatt; mert ez utóbbiak múló bajok, míg az előbbiek távolabb visznek jobb állapotunktól.

Földi gondolatainkat érintő szerencsétlenségünkkel keveset törődnek a szellemek, amint azt a gyermekkorunk kicsinyes gondjaival tenni szoktuk.

A szellem az életnek keserveit olyan számba veszi, mint a beteget megmentő pillanatnyi válságot, mert előmenetelünk eszközét látja benne. Olyan részvétellel nézi szenvedéseinket, mint mi valamely barátunkét; csakhogy másképp értékeli, mivel sokkal helyesebb szempontból lát mindent, mint mi. Míg a jó szellemek ilyenkor jövőnk érdekében új bátorságot öntenek be lénk, addig az alantasok kétségbeesésre ösztönöznek bennünket, hogy kockára tegyék jövőnket.

484. Több rokonszenvet éreznek-e irántunk azok rokonaink és barátaink, akik előttünk jutottak el a túlvilágra, mint más, nekünk idegen szellemek?

„Kétségtelenül; és gyakran támogatnak is benneteket szellemállapotukban, amennyire tőlük telik.”

Fogékonyak ők az iránt, hogy mi tovább is szeretjük őket?

„Nagyon fogékonyak, de elfelejtik azokat, akik őket elfelejtik.”

Őrző angyalok. Szolgálatrakész vagy rokonszenves védő szellemek.

485. Vannak-e olyan szellemek, akik külön azért csatlakoznak valakihez, hogy védjék és támogassák?

„Vannak; azok a szellemtestvérek, akiket ti jó szellemeiteknek neveztek.”

486. Mit értsünk őrangyal alatt?

„Magasabb rendű védő szellemet.”

487. Mi a védő szellem küldetése?

„Az, ami az atyáé gyermekeit illetőleg, t.i. hogy jó úton vezesse, tanácsaival segítse, vigasztalja szomorúságában védencét, és bátorítsa őt az élet megpróbál tatásai közepette.”

488. Már születésétől fogva vele van-e az emberrel a védő szelleme?

„Születésétől haláláig van vele és gyakran halála után a szelleméletbe is elkíséri, sőt több testi életen át is vele lehet, mert a szellem életéhez képest ezek a földi létek csupán nagyon rövid változatok.”

489. Szabad akarattal vállalja-e a védőszellem ezt a küldetést, vagy kötelessége az neki?

„Azért köteles a szellem örködni fölöttetek, mert elvállalta ezt a feladatot; de szabadon választhat a neki rokonszenves lények közül. Egyeseknek örömük telik ebben, mások küldetesképpen vagy kötelességből vállalják.”

Lemond-e a szellem arról, hogy másokat is támogasson, amidőn valamely lényhez csatlakozik?

„Megtörténik gyakran, hogy némely szellem elhagyja helyzetét, hogy különböző küldetéseknek tehessen eleget és ilyenkor csere történik.”

490. Elhagyja-e néha a védőszellem az ő védettjét, ha az, ellenszegül utasításainak?

„Ha azt látja a védőszellem, hogy tanácsai hiábavalók, és hogy védence sokkal inkább akar alantas szellemek befolyásainak engedni, akkor eltávolodik tőle, de egészen nem hagyja el őt soha. Mindenkor hallatja hangját és csak az ember hibája, hogy nem akarja hallani. Mihelyt hívja őt a védence, azonnal visszatér.”

„Az őrangyalok tantétele annyira bájos és szelíd, hogy még a leghitlenebbeknek is meg kellene térniük általa. Nemde vigasztaló, ha elgondolhatják az emberek, hogy állandóan vannak körülöttük magasabb lények, akik mindenkor készek jó tanácsot adni nekik és támogatni őket, hogy könnyebben juthassanak fel a jónak meredek hegyére? Nem nagy vigasztalásukra szolgálhat-e az a tudat is, hogy ezek a lények sokkal megbízhatóbb és odaadóbb barátaik az embereknek, mint amilyeneket a földön legbensőbb összeköttetés során találhatnánk? Isten parancsából vannak körülöttetek ezek a lények. Ő rendelte mellétek őket, és azok Isten iránt való szeretetből foglaltak helyet mellétek, ahol szép, de fáradtságos küldetésnek tesznek eleget. Bárhol is legyetek, ők mindenütt veletek vannak. Sem a fogházak, sem a kórházak vagy a kicsapongások helyei, sem a magány, egyszóval semmi sem választhat el benneteket ezektől a láthatatlan barátoktól, akiknek gyöngéd ösztönzéseit azért mégis megérzi, és bölcs tanácsait meghallja lelketek.”

„Bár jobban ismernétek ezt az igazságot! Hányszor megsegíthetne benneteket a válság pillanataiban és hányszor megszabadíthatna a gonosz szellemektől! A nagy napon azonban sokszor kell majd őrangyalotoknak így szólania hozzátok: „Nem ezt mondtam-e neked? Te pedig nem tetted. Nemde megmutattam neked az örvényt? Te mégis belevetetted magadat. Nem hallattam-e veled az igazság szavát lelkiismeretemben és nem hallgattál-e mégis a hazugság tanácsaira?” Oh, kérdezzétek meg mindenkor őrangyalaitokat. Szilárdítsátok meg

köztük és közöttetek azt a bizalmas érintkezést, ami a legjobb barátok között szokott fennállani. Ne akarjatok előttük semmit sem eltitkolni, mert Isten szemével néznek reátok és ti meg nem téveszthetitek őket. Gondoljatok jövőtökre és igyekezzetek haladni ez életben. Így megrövidülnek megpróbáltatásaitok és jövődö életeitek boldogabbak lesznek a jeleiméi. Bátran tehát! Bátorság, emberek! Lökjétek el magatoktól egyszer s mindenkorra az előítéleteket és utógondolatokat. Lépjetek az előttetek nyíló új útra és menjetek folyton előre; hiszen vannak vezetőitek, azokat kövessétek. Így célt nem téveszthettek, mert maga Isten a cél.”

„Akik azt gondolják, hogy valóban magas szellem ilyen munkás és minden pillanatot betöltő feladatot nem vállalhat el, azoknak azt feleljük, hogy még több millió mérföldnyi távolságról is befolyásoljuk lelkeiteket. Nekünk a távolság semmi és szellemeink egészen másvilágon élve is összeköttetésben maradnak a tieitekkel. Olyan tulajdonságokkal vagyunk felruházva, amelyeket ti fel nem foghattok; de abban bizonyosak lehetek, hogy erőinket felülmúló feladatot Isten nem bízott reánk, és hogy benneteket sem hagyott magatokra a földön támogatás és barátok nélkül. Minden őrangyalnak meg van a földön a maga védettje, és úgy hívja őt, mint az atya a gyermekét. Boldog, ha jó úton látja haladni és feljajdul, ha tanácsait félreértette.”

„Ne féljétek, hogy kifárasztotok bennünket kérdéseitekkel, sőt legyetek mindig kapcsolatban velünk. Sokkal erősebbek és boldogabbak lesztek így. Minden ember médiummá (eszközzé) válik az olyan társalgások útján, melyeket bizalmas szellemével folytat. Ma még ismeretlen médiumok ezek, de később nyilvánvalóvá lesznek és annyira elterjednek, mint a határtalan világtenger, hogy háttérbe szorítsák a hitelenséget és a tudatlanságot. Tanult, és tehetséges emberek, tanítsátok testvéreiteket. Nem tudjátok, milyen munkát végeztek így. Krisztusi munka ez és Isten parancsolja nektek. Miért adta

volna nektek Isten az értelmet és a tudományt, ha nem azért, miképp megosszátok testvéreitekkel, hogy azok is előrehaladassanak a boldogság és az örök üdvösség útján?”

Semmi megdöbbenő sincs abban, hogy az őrző angyalok a világokat elválasztó legnagyobb távolságok ellenére is örködhetnek védenecik fölött; sőt épen nagyszerű és magasztos gondolat ez. Nem látjuk-e, hogy a távozó atya is örködik gyermeke fölött és levélben tanácsokkal siet segítségére? Miért tartanánk tehát lehetetlennek, hogy a szellemek egyik világból a másikra hatva vezethetik pártfogoltjukat, mikor számukra a világokat elválasztó távolság sokkal csekélyebb, mint nekünk a földön a világrészek egymástól való távolsága? Nem rendelkeznek-e azonkívül egyetemes fluiddal, mely a világokat mind összeköti egymással? A gondolatátvitelnek óriási közvetítő eszköze ez, amint nálunk a hangok közvetítésére szolgáló levegő.

491. Tehet-e rosszat elhagyott pártfogoltjának az a szellem, aki jót már nem tesz vele?

„A jó szellemek soha rosszat nem tesznek, hanem azoknak engedik át azt, akik a helyükbe lépnek. Ti ilyenkor a sorsot okoztátok a bajokért, melyek titeket érnek, holott saját hibáitokból származik minden rossz.

492. A védőszellem pártfogoltját kénye-kedvére hagyhatja-e olyan szellemnek, aki rosszakaratú lehetne iránta?

„A gonosz szellemek egyesült erővel törekednek megsemmisíteni a jók munkáját. A pártfogolton múlik azonban, hogy védőszelleme visszanyerje teljes erejét. Talán sikerül másnál annyi jóakaratra találnia, melynek a segítségével előbbre juthat védenec és ezt fel is használja, míg majd visszatérhet pártfogoltjához.”

493. Ha a védőszellem védenecét az életben rossz útra hagyja tévedni, ez azért történik-e, mivel képtelen más, rossz szellemmel megküzdeni?

„Nem azért, hogy nem bír, hanem mert nem akar küzdeni a rosszakaratúakkal, mert így védencét a megpróbáltatások sokkal tökéletesebbé és tanultabbá teszik. Jó tanácsokkal mindig segíti, amennyiben jó gondolatokat sugalmaz neki, csakhogy a védenc szerencsétlenségére nem mindenkor hallgat e sugalmakra. A gonosz szellemeknek csakis az ember gyengesége, gondatlansága és gögje ad erőt és azok csakis úgy hatalmasodnak el fölöttetek, ha ellenállás nélkül engeditek közeledni magatokhoz.”

494. Állandóan vele van-e a védőszellem a védettjével? Vannak-e olyan körülmények, amikor anélkül, hogy elhagyná, mégis szem elől tévesztheti védencét?

„Vannak oly körülmények, amikor nincs szüksége a védettnek arra, hogy védőszelleme mellette legyen.”

495. Van-e oly pillanat is, amikor a szellemnek nincs többé szüksége őrző angyalára?

„Van, amikor már odáig jutott a szellem, hogy képes önmagát irányítani: valamint a tanítványnak is elérkezik az ideje, amikor már nincs szüksége tanítóra. Ez azonban a földön még nem történik meg.”

496. Miért marad a szellemeknek reánk gyakorolt befolyása elrejtve és miért nem nyíltan teszik, ha védelmeznek bennünket?

„Ha segítségükre számítanátok, magatoktól nem művelnétek semmit sem és szellemeitek nem haladna. Szellemeiteknek haladásához tapasztalatokra van szüksége, amiket gyakran a saját kárán kell megszereznie. Erőit használnia kell, különben úgy jár, mint az a gyermek, akit nem engedtek soha magában járni. Jóakaró szellemeitek mindig olyanképpen szabályozzák reátok gyakorolt befolyásukat, hogy azért nektek megmaradjon szabad akaratotok, mert különben nem terhelne benneteket felelősség és nem juthatnátok előbbre az Istenhez vezető ösvényen. Nem látván támaszát az ember a saját erőire

bízza magát. Vezetője azonban örködik fölötte és időnként óvatosságra inti, ha veszély fenyegeti.”

497. Van abból bárminemű előnye a védő szellemnek, ha sikerül védettjét jó úton vezetnie?

„Érdemül tudják be neki, akár saját haladását illetőleg, akár boldogságára vonatkozólag. Boldog, ha siker koronázza fáradságát. Olyan öröm tölti el, mint a tanítót, mikor tanítványaival sikert ér el.”

Felelős-e azért, ha siker nélkül fáradozott?

„Nem felelős, mert megtette a tőle telhetőt.”

498. Fáj-e a védőszellemnek az, ha védettjét rossz úton látja haladni, dacára annak, hogy kellőképpen útbaigazította őt? Nem hat-e ez zavarólag üdvösségére?

„Fájlalja védettje tévedéseit és kesereg miattuk; de nem hasonlítható össze az ő bánata a földi atyák aggodalmaival, mert tudja, hogy minden bajnak van orvossága, és hogy ami ma meg nem lett, az bekövetkezhet holnap.”

499. Mindenkor ismerhetjük-e védőszellemünk vagy őran-gyalunk nevét?

„Hogyan akartok ti olyan neveket tudni, amelyek szá-motokra nem léteznek? Azt hiszitek talán, hogy csakis olyan szellemek vannak, akiket ti ismertek?”

Miképpen hívjuk tehát, ha nem ismerjük őket?

„Nevezhetitek, ahogyan akarjátok. Hívhatjátok olyan magas szellem nevén, aki iránt rokonszenvet és tiszteletet érez-tek. Védőszellemetek közeledni fog arra a hívásra, mert a jó szellemek mind testvérek és segítik egymást.”

500. Mindenkor azonosak-e a magukat megnevező védő-szellemek nevük egykori viselőivel?

„Nem, hanem azokkal rokonszenveznek és gyakran azok megbízásából jönnek. Nektek ugyanis nevek kellene-k, tehát ők oly nevet használnak, amellyel bizalmat keltenek ben-netek. Ti is, amikor valamely küldetésben személyesen el nem

járhattok, mást bíztok meg magatok helyett, aki a ti nevetekben cselekszik.”

501. Felismerjük-e majd védőszellemünket, mikor a szellemi világban leszünk?

„Felismeritek, mert gyakran már a testet öltés előtt is ismertétek.”

502. Minden védőszellem a magas szellemek közé tartozik-e, vagy lehet a közepesek közül való is némelyik? Lehet-e például az atya gyermekének védő szelleme?

„Lehet az atya gyermeke védőszelleme, csak hogy a védőséghez bizonyos fokozatra és erőre, vagy Istennek inkább tetsző erényre van szüksége. Valamely magasabb szellem magának a gyermekét védő atyának is segítője lehet.”

503. Mindenkor támogathatják-e túlélő szeretteiket azok a szellemek, akik a földet jó lelki körülmények között hagyták el?

„Tehetségük többé-kevésbé korlátolt, mert újabb helyzetük nem mindenkor engedi őket szabadon cselekedni.”

504. Van-e a vad állapotban élő vagy alantas erkölcsű embereknek is védőszelleme? Ha van, az övék is ugyanoly magasrendű-e, mint az előrehaladottabb embereké?

„Minden ember felett örökösül valamely szellem, csak hogy a küldetés az őröztthez alkalmazkodik. Gyermekeiteket olvasni nem a bölcsészet tanárával taníttatjátok. A védő szellem fokozata megfelel a pártfogás igénylő szellem fokozatának. Ti is lehettek magatoknál alantasabb szellemek vezetői amellet, hogy magatoknak is van magasabb rendű védőtök, és ha képesek vagytok őket előbbre vinni, ezáltal a magatok előmenetelét növelitek. Többet Isten nem kíván a szellemtől, mint amennyit elbír a természete, és az a fejlettség foka, melyet elért.”

505. Az atya akkor is védője marad-e gyermekeinek, ha maga ismét testet ölt?

„Ez a nehezebb feladat. Ilyenkor azonban a kibontakozás pillanatában megkér valamely rokonszenves szellemet, hogy segítsen neki ebben a küldetésben. Fődolog azonban, hogy a szellemek csakis olyan küldetést vállaljanak, amit végig betölthetnek.”

„A testet öltött, főképpen az anyagi élet világain testet öltött szellemek sokkal erősebben alá vannak vetve testüknek, semhogy feladatuknak teljesen és személyesen odaadhatnák magukat. Ezért van az, hogy akik még nem elég magasán állnak, azokat magukat is magasabb szellemek segítik úgy, hogy ha valamelyik akármely okból idejekorán nincs a helyén, más váltja fel őt.”

506. Van-e a védő szellemen kívül gonosz szellem is minden egyénhez kapcsolva oly célból, hogy őt a rosszra indítván, alkalmat adjon neki a küzdelemre a jó és a rossz között?

„Nem jó kifejezés az, hogy hozzá van kapcsolva, ez nem volna igazságos. A rossz szellemek azonban igyekeznek letéríteni az embert a jó útról, ha alkalmat találnak reá. De amikor valamelyik külön az egyénhez csatlakozik, meghallgattatás reményében önként teszi azt. Ilyenkor azután küzdelem támad a jó és a rossz között, és amelyiknek hatalma alá veti magát az ember, azé a diadal.”

507. Lehet-e több védő szellemünk is?

„Minden embernek vannak mindenkor rokonszenves szellemei, akik többé vagy kevésbé magasabban állnak, mint ő, s akik szeretik és érdeklődnek iránta, valamint mások, akik segítik az embert, ha bajban van.”

508. Küldetésképpen segítenek-e a rokonszenves szellemek?

„Lehet néha ideiglenes küldetésük is, de leggyakrabban csakis a jóban és rosszban egyaránt hasonló gondolkodás és érzés indítja őket a segítségre.”

Ebből tehát az következne, hogy a rokonszenves szellemek jók és rosszak is lehetnek?

„Igen. Bármilyen jellemű legyen az ember, mindig akadnak iránta rokonszenvet érző szellemek.”

509. Azonosak-e a bizalmas szellemek (esprits familiers) a rokonszenvesekkel, vagy talán a védőkkel is?

„Nagyon sok árnyalata van úgy a védelemnek, mint a rokonszenvnek. Nevezhetitek a szellemeket, ahogyan akarjátok. A bizalmas szellem inkább a ház barátja.”

Az alábbi sorok idevágó magyarázatokat adnak és az emberekhez csatlakozó szellemek természetét illető észleleteket közölnek.

Védő szelleme, őrangyala, vagy jó szelleme az embernek az a szellem, aki küldetésképpen vele van egész életén át és segít neki előre haladni. Ez rendesen magasabb rendű, mint a pártfogoltja,

A bizalmas szellemek többé-kevésbé maradandó kötelek alapján csatlakoznak az emberhez, hogy tőlük telhetőleg segítsék őt; de ebbeli képességük néha nagyon szűk korlátok között, mozog. Jók, de néha nagyon kevésbé előrehaladottak ezek a szellemek, sőt kissé könnyelműek is (lehetnek). Szívesen foglalkoznak az emberek életének benső részleteivel és mindenkor csakis a védő szellem megbízásából, vagy engedélyével cselekszenek valamit.

Rokonszenves szellemeknek azokat nevezzük, akik egészen különös vonzódást keltenek bennünk és jóban, rosszban egyaránt bizonyos mértékben az övékhez hasonló ízlést, és érzelmeket is. Velünk való összeköttetésük időtartama rendszeren a körülményektől függ.

A rossz szellem valamely tökéletlen vagy romlott szellem, aki azért csatlakozik az emberhez, hogy letérítse a jó útról; ez azonban nem küldetésben jár el, hanem a saját akaratából cselekszik. Kitartása, mindig attól függ, hogy milyen fogadtásban részesül. Az embernek ugyanis mindenkor szabad akaratában áll meghallgatni vagy elutasítani őt.

510. Mit gondoljunk az olyan emberekről, kik amint látszik, azért csatlakoznak bizonyos egyénhez, hogy őt végzetesen vesztébe kergessék, vagy pedig, hogy a jó úton vezessék?

„Csakugyan vannak olyan emberek, akik úgyszólván megbüvölően hatnak másokra, és akiknek ez a hatásuk ellenállhatatlannak látszik. Ha rossz irányban hatnak az ilyenek, akkor ők maguk is eszközei oly gonosz szellemeknek, akik arra használják fel őket, hogy benneteket könnyebben leigázhassanak. Megpróbáltatásokra Isten megengedheti ezt.”

511. Lehetséges volna-e azért ölteniük jó vagy rossz szellemeinknek, hogy közvetlenebb módon lehessenek vezetőink az életben?

„Ez néha megtörténik, de gyakran az is előfordul, hogy ezt a küldetésüket más, testben élő szellemre bízzák, akit rokonszenvesnek találunk.”

512. Vannak-e olyan szellemek is, akik egy egész családhoz csatlakoznak védelmezés céljából?

„Csatlakozhat valamely szellem egy családnak minden tagjához is, ha együtt élnek és a szeretet fűzi őket egymáshoz; azt azonban ne higgyétek, hogy a fajok gögjét pártoló vagy védő szellemek volnának.”

513. Ha tehát az egyes egyénekhez a rokonszenv vonzza a szellemeket, ugyanabból kifolyólag vonzódnak-e különös okoknál fogva az egyesekből álló gyülekezetekhez is?

„A szellemek leginkább oda mennek, ahol hozzájuk hasonlókra találnak, mert ott jobban érzik magukat, és bizonyosabbak abban, hogy hallgatnak rájuk az emberek. Legyen bár az ember egymagában, vagy akár többedmagával, pl. valamely társulatban, a város lakossága között, vagy valamely nép körében: mindenképpen emberi hajlandóságának megfelelő szellemeket vonz magához. Vannak tehát társulatok, városok és népek, melyeket többé vagy kevésbé magas szellemek támogatnak, akiknek a fokozata az ott uralkodó jellem és szenvedélyek szerint különböző lesz. A tökéletlen szellemek eltávolodnak

azoktól, akik elutasítják őket. Ebből pedig az következik, hogy minden gyülekezet és minden egyes ember erkölcsi tökéletessége egyaránt, azt kívánja, hogy tartsa távol magától a gonosz szellemeket, és igyekezzék a jókat magához vonzani. Akik éppúgy felkelhetnek és táplálhatják a tömegben a jó érzelmeket, mint amazok sugalmazhatják a rossz szenvedélyeket.”

514. Vannak-e az egyének által alkotott tömegeknek, például társulatoknak, városoknak és nemzeteknek külön-külön védő szellemeik?

„Vannak. Ezek a gyülekezetek ugyanis tömeges egyéniségek, akik közös cél felé törekednek, s akiknek magasabb vezetésre van szükségük.”

515. Magasabb rendűek-e a tömeget vezető védő szellemek azoknál, akik valamely gyermeknek a védői?

„A tömegeknek és a gyermekeknek fokozatától függ ez, tehát viszonylagos.”

516. Lehet-e bizonyos szellemeknek a művészetek terén való haladást elősegíteni, ha támogatják a művészetekkel foglalkozókat?

„Vannak egészen különleges védőszellemek is. akik segíthetik a hozzájuk fordulókat, ha méltóknak Ítélik reá; de mit akartok azokkal az emberekkel, akik másnak gondolják magukat, mint amik? Mit csináljanak ezek a szellemek az ilyenekkel? A vaknak nem adhatják meg a szeme világát, sem a siketnek a hallását.”

A régiek külön istenségeknek tekintették az ilyen szellemeket. A múzsák nem voltak mások, mint a művészeteket pártoló védő szellemeknek képletes megszemélyesítői. A laresek és penatesek neve alatt a családok védő szellemeit értették. A jelenkor emberei között is vannak a művészeteknek, a különböző iparágaknak, a városoknak és falvaknak külön pártfogói. Ezek szintén nem mások, mint magasabb szellemek, csakhogy más név alatt ismeretesek. Mivel minden embernek megvannak a maga rokonszenves szellemei, abból az követke-

zik, hogy a tömegeknél a rokonszenves szellemek összessége összeköttetésben áll az egyének összességével; továbbá, hogy az idegen szellemeket ilyen helyekre ízlésüknek és gondolkodásuknak hasonlósága vonzza. Szóval az ilyen gyülekezeteket az egyesekhez hasonlóan többé vagy kevésbé környezik, segítik és befolyásolják a szellemek a többség gondolkodása szerint.

A szellemeknek a népekhez való vonzódásuk az életmódon, a szokásokon, az uralkodó jellemen és fő kép törvényeiken alapszik. A nemzet jelleme ugyanis törvényeiben tükröződik vissza. Amely emberek között igazságosság uralkodik, azok legyőzik a gonosz szellemek befolyásait. Mindenütt pedig, ahol a törvény igazságtalan és ellenkezik az emberbaráti érzésekkel, kisebbségben vannak a jó szellemek. Az odaözönlő gonoszok táplálják a nemzet gondolkodását és megakadályozzák a tömegben elvesző egyes jó szellemek befolyását, kik úgy állnak elszigetelten a sok gonosz között, mint egyes búzakalász a gaz között. Ha tehát tanulmányozzuk a népszokásokat, vagy az összes emberek életmódját: nagyon könnyű fogalmat alkotnunk arról, hogy milyen szellemek elegendenek gondolataikba és cselekedeteikbe.

Az előérzetek.

517. Mindenkor a védő szellem intése-e az előérzet?

„Az előérzet olyan szellemek benső és rejtett tanácsadása, aki jót kíván nektek. Benne van ez a megejtett választásnál megnyilatkozó homályos sejtésben, mely az ösztönnek a hangja. Mielőtt a szellem testet öltene, ismeretesen előtte jövendő életének főbb változásai, vagyis ismeri a megpróbáltatásokat, amelyekre vállalkozik. Ha kiváló jellegűek ezek a megpróbáltatások, akkor belsejében bizonyos benyomás marad azokból; ez az ösztön hangja. Kellő pillanatban megszólal ez a hang és előéretté válik.”

518. Az előérzetek és az ösztön hangja mindig ingadozó. Mit tegyünk ilyen bizonytalanságban?

„Amikor ingadozol, hívd jó szellemedet, vagy kérd a mindenek urát, hogy küldje el hozzád egyik hírnökét, küldjön közülünk egyet.”

519. Csakis az erkölesi térre szorítkoznak-e védő szellemünk utasításai, vagy azt is megmondják, hogyan viselkedjünk magánéletünkben?

„Mindenben adnak tanácsot. Igyekeznek oda hatni, hogy a lehető legjobban éljetez: de gyakran nem hallgattok a jó tanácsokra és szerencsétlenek vagytok a saját hibátoknál fogva.”

Védő szellemeink úgy adnak tanácsot nekünk, hogy a lelkiismeretünket szólaltatják meg. Mivel azonban nem mindig vesszük azt kellőképpen figyelembe, bennünket közvetlenebbül érintő úton is eljuttatják hozzánk a jó tanácsokat, amennyiben a körülöttünk levő embereket használják föl erre a célra. Vizsgálja meg ki-ki saját életének különböző, szerencsével és szerencsétlenséggel járó körülményeit és azt fogja tapasztalni, hogy akárhány alkalommal kapott olyan tanácsokat, amelyeket el nem fogadott, holott sok kellemetlenséget kerülhetett volna ki, ha meghallgatta volna.

A szellemek befolyása a földi élet eseményeire.

520. Befolyásolják-e a szellemek életünk eseményeit?

„Természetesen, mert hiszen tanáccsal szolgálnak.”

Másképp is érvényesítik-e ők befolyásukat, mint hogy gondolatokat, sugalmaznak? Jobban mondva, van-e közvetlen befolyásuk a dolgok kimenetelére?

„Van, de azért a természeti törvények határán kívül semmit sem cselekszenek.”

Nincs igazunk, ha azt gondoljuk, hogy a szellemek működése csakis rendkívüli jelenségekben nyilvánulhat. Azt sze-

retnénk, ha mindig csodákkal sietnének segítségünkre és rendszeren varázsvesszővel felfegyverkezve szoktuk őket elképzelni. Mindez nem így van, és ezért látszik közbenjárásuk elrejtve és nagyon természetesnek mindaz, ami valóban az ő segítségükkel történik. Így például a szellemek közvetíthetik két ember egyesülését, noha azok azt hiszik, hogy véletlenül találkoztak. Ha célhoz vezetőnek látják a szellemek, úgy sugalmaznak valakit, hogy bizonyos irányban haladjon, vagy felhívják a figyelmét egyik vagy másik dologra. Mindezt olyan módon teszik, hogy az ember, aki azt véli, hogy a saját ösztönét követi, mindenkor megtartja szabad akaratát.

521. Minthogy tehát a szellemek hatnak az anyagra, lehet-e oly hatást előidézniük, hogy valamely esemény bekövetkezék? Tegyük fel például, hogy valakinek meg kell halnia. Felmegy a létrára s a létra eltörik alatta, ő pedig meghal. A szellemek törték-e el ebben az esetben a létrát, hogy végrehajtsák azt, amit a sors annak az embernek szánt?

„Igaz, hogy a szellemek hatnak az anyagra, de csakis a természeti törvények betöltése céljából, nem pedig, hogy e törvények ellenére munkálkodván, valamely alkalommal váratlan, s a törvényekkel ellenkező eseményt idézzenek elő. Az általam felemlített példában azért tört el a létra, mert korhadt volt, vagy mert nem volt az ember súlyának megfelelően erős. Ha pedig annak az embernek az volt a sorsa, hogy ilyen módon haljon meg, akkor a szellemek azt a gondolatot keltették benne, hogy használja azt a létrát, mely az ő súlya alatt el fog törni. Halálát tehát csak természetes esemény fogja okozni, és nem kell csodának történnie, hogy a neki szánt módon halhasson meg.”

522. Hozzunk fel más példát, amelyben az anyag természetes állapota nem játszik szerepet. Valakinek a villám által kell meghalnia. Egy fa alá menekül a zivatarban, a villám beleszap a fába és megöli az embert. Lehetséges volt-e a szellemeknek a villámot az emberre irányítaniuk?

„Ennek is ugyanaz a magyarázata, ami az előbbinek. A természeti törvényekben rejlett, hogy a villám abban a bizonyos pillanatban a fába csapjon; de nem azért éppen abba a fába, mivel az az ember alatta állott, hanem az embernek sugalmazták azt, hogy oda meneküljön; mert a fát érnie kellett a villámcsapásnak, akár volt alatta valaki, akár sem.”

523. Valamely rosszindulatú ember valaki felé kemény tárgyat hajít, de a tárgy csak gyengén érinti őt, és mellette esik le. Lehetséges-e az, hogy jóindulatú szellem térítette el a jól irányított tárgyat?

„Ha nem szabad a hajított tárgynak érnie azt, akire céloztak vele, akkor jóindulatú szellem sugalmazhatja neki, hogy forduljon el helyéről, vagy úgy elvakíthatja a hajítót, hogy rosszul céloz. Maga a tárgy azonban, amint elvetették, a hajítás természettani törvényének megfelelően halad.”

524. Mit higgyünk a legendákban említett bűvös golyókról, melyek végzetesen célt értek?

„Tisztán csak képzelődés. Az ember ugyanis szereti a csodaszerűt, és nem éri be a természet csodáival.”

Lehetséges-e az, hogy az élet eseményeit irányító szellemek munkáját megakasztják más szellemek, kik annak az ellenkezőjét akarják?

„Amit Isten akar, annak meg kell lennie. A késleltetés vagy hátráltatás is csak az ő akarata szerint történhetik.”

525. Lehet-e könnyelmű és gúnyolódó szellemeknek terveinket megrontaniuk és előrelátásunkat megteveszteniük? Szóval, ők-e az előidézői mindannak, amit közönségesen az emberi élet apróbb bajainak nevezünk?

„Kedvük telik azokban a bosszantásokban, hogy gyakoroljátok türelmeteket, de ráunnak, ha nálatok nem érnek célt velük. Mindamellet nem volna igazságos, sem pedig helyes dolog, minden balfogásokat nekik tulajdonítani; holott ezeknek meggondolatlanságotok által magatok vagytok az okozói. Elhíheted nekem, hogy amikor a tényérod eltörik, sok-

kal inkább ügyetlenséged az oka annak, mint a szellemek beleavatkozása.”

Személyhez kötöten üzik-e bosszántásaikat bizonyos szellemek, vagy nekik mindegy, hogy kibe kötnek bele? Minden határozott terv nélkül cselekszik azt, csupán incselkedés céljából?

„Mind a két eset lehetséges. Néha az incselkedők ellenségei az embernek, akiket vagy ebben, vagy más életben szerzett, s akik most üldözik. Máskor pedig ok nélkül is bosszantanak valakit.”

526. Megszűnik-e földi bántalmazóink rosszakarata azok testi életével együtt?

„Gyakran belátják, hogy igazságtalanok voltak, és hogy rosszat cselekedtek; de gyakran az is megtörténik, hogy haraggal tovább üldöznek benneteket, ha Isten megpróbáltatás-ként megengedi.”

Lehet ennek végét vetnünk, és miképpen lehet?

„Lehet. Imádkozhattok érettük, mert akkor jóval fizetvén vissza nekik a rosszat, végre beismerik tévedésüket. Különben is, ha képes az ember túltenni magát ingerléseiken, akkor abbahagyják, mert látják, hogy mit sem érnek vele.”

A tapasztalat bizonyítja, hogy némely szellem egyik életből a másikba is átviszi bosszúját, és hogy előbb vagy utóbb bűnhődnie kell az embernek azért, amit mások ellen cselekedett.

527. Elháríthatják-e némely emberről a szellemek a bajokat és lehet-e helyettük jólétet terelniük az illetőkre?

„Nem egészen, mert vannak olyan bajok is, melyeket a Gondviselés rendelt el. Ők azonban csökkenthetik a szenvedéseket azáltal, hogy türelemre és megadásra biztatnak.”

„Tudjátok meg azt is, hogy gyakran magatokon múlik, hogy elháruljanak vagy legalább is erejüket veszítsék a bajok. Isten azért adott nektek értelmet, hogy hasznát vegyétek; és a szellemek főképpen úgy segítenek nektek, hogy kedvező gondolatokat sugalmaznak. Azonban ők is csak azokon segítenek,

akik értik a módját, miképp segíthetnek önmagukon. Ez az értelem e szavaknak: keressetek és találni fogtok; zörgessetek és megnyitattik nektek.”

„Jól megjegyveztétek, hogy nem mindig baj vagy szerencsétlenség az, ami nektek annak tetszik. Gyakran jónak kell belőle származnia, mely sokkal nagyobb a rossznál; csakhogy ezt nem tudjátok megérteni, mivel mindig a jelenre vagy éppen csak a saját személyetekre gondoltok.”

528. Földi javakhoz juttatnak-e a szellemek bennünket, ha nagyon kérjük őket?

„Megpróbáltatásképpen néha igen; de gyakran elutasítják az ilyen kéréseket, amint a gyermekek megdöbbenés nélkül kéréseit sem szokták teljesíteni.”

Jó vagy rossz szellemek osztják az ilyen javakat?

„Jók is, rosszak is, aszerint, hogy milyen szándék vezeti őket. Legtöbbnyire mégis azok a szellemek teszik ezt, akik igyekeznek rosszra vezetni benneteket és a gazdagsággal járó örömök alkalmas eszközök számukra.”

529. Szellemeiktől származik-e az, ha terveink elé végzetzerűen akadályok gördülnek?

„Néha szellemeiktől származik, néha azonban, mondhatni rendszerint, nem úgy viselitek magatokat, amint kellene. Nagyon sok függ helyzetetektől és a jellemetektől. Ha olyan úthoz ragaszkodtok, ami nem nektek való: akkor a szellemek nem okai semminek, hanem mindegyiketek maga a rossz szelleme önmagának.”

530. Védő szellemünknek köszönhetjük-e azt, ha valami szerencse ér bennünket?

„Mindenekelőtt Istennek köszönjétek, kinek akarata nélkül semmi sem történhetik; azután köszönjétek jó szellemeiteknek, kik szolgálói voltak abban.”

Mi történnék, ha elfelejtené az ember megköszönni, mikor valami jóban részesült?

„Csak az történnék vele, ami a hálátlanokkal szokott történni.”

Hogyan esik meg az, hogy mégis vannak olyan emberek, akik sem kérni, sem köszönni nem szoktak, mindamellet minden sikerül nekik?

„Be kell várni, hogy mi lesz a vége ennek. Nagyon megadják az árát azok annak a meg nem érdemlett múlt boldogságnak; mert minél többet kaptak, annál többet kell visszaadniuk.”

A szellemek közreműködése a természeti jelenségekben.

531. Véletlen okokból erednek-e azok a nagy természeti jelenségek, amelyeket az elemek háborgásának tekintünk vagy a Gondviselés intézi-e azokat?

„Mindennek van oka és Isten engedelmével semmi sem történik.”

Mindenkor az ember a tárgya ezeknek a jelenségeknek?

„Néha van rá ok, hogy külön az emberekért történjék ilyesmi; de gyakran csakis azért keletkezik, hogy helyreállítsa az egyensúlyt és az összhangot a természet erői között.”

Teljesen elismerjük, hogy valamint mindennek, úgy ennek is Isten akarata az eredeti oka. Tudva azonban, hogy a szellemek képesek az anyagra hatni és hogy ők Isten szolgái: azt kérdezzük, nincsenek-e olyanok is a szellemek között, akik befolyást gyakorolhatnak az elemek megrendítésére, lecsillapítására és irányítására?

„Nagyon természetes, hogy vannak olyanok, másképp nem is lehet ez. Isten a közvetlen hatást az anyagra nem maga gyakorolja; vannak erre a célra odaadó szolgái a világok lépcsőzetének minden fokán.”

532. Az ókori népek mitológiája teljesen a szellemtan fogalmain alapszik, azzal a különbséggel, hogy ők a szellemeket istenségeknek tekintették. Szerintük az istenek vagy szel-

lemek külön megbízatásokkal bírtak. Némelyik szellem a szeleket támasztotta és irányította, mások a villámon és ismét mások a növényzeten uralkodtak stb. Alaptalan volt ez a hit?

„Épen nem alaptalan, sőt kevesebb, mint amennyi igaz.”

Lehetnek-e ebből kifolyólag olyan szellemek, akik a föld belsejében lakva, intézői a földtani jelenségeknek?

„Ezek a szellemek nem épen a földön laknak, de azért ők előidézői a nekik tulajdonított jelenségeknek. Valamikor majd megkapjátok e jelenségek magyarázatát és akkor jobban fogjátok azokat érteni.”

533. Külön osztályt képeznek-e a szellemi világban a természeti jelenségek intézői? Egészen külön lények-e azok, vagy csak olyan szellemek, akik éppen úgy éltek már testben, mint mi?

„Olyanok, akik testet fognak öltetni, vagy azelőtt voltak testben.”

Magasabb vagy alsóbb fokúak-e ők a szellemek rendjében?

„Attól függ ez, hogy inkább anyagi vagy értelmi-e a szerepük? Egyesek parancsolnak, vagyis elrendelik az anyagi munkát, mások pedig végrehajtják azt. Az anyagi dolgok végrehajtói a szellemek között is alsóbb rendűek, akár csak az emberek között.”

534. Szellem az előidézője némely jelenségnek, aminő pl. a vihar, vagy tömegesen egyesülnek szellemek erre a célra?

„Megszámlálhatatlan tömegű szellem egyesül e célból.”

535. Ismerik-e tetteik okát azok a szellemek, akik a természeti jelenségek intézői, és a saját szabad akaratuk alapján cselekszenek, vagy csak ösztönüktől és minden megfontolás nélkül működnek-e?

„Némelyek tudva és akarva teszik, némelyek nem. Hasonlattal fogok élni, hogy ezt megmagyarázzam. Képzeld el azt a megszámlálhatatlan sok kis állatot, mely lassanként egész

szigetet és szigetvilágot keletkeztet a tengerben. Azt hiszed, hogy ezek nem a Gondviselés célját szolgálják, és hogy a földgömb felületének ez az átalakulása nem szükséges az általános összhanghoz? Mégis csak a legalsóbb fokú állatok hozzák létre, közönséges szükségleteikről gondoskodva, és nem is sejtve, hogy ők Isten eszközei. Ugyanígy áll ez a legalsóbb rendhez tartozó szellemekre nézve is, akik használnak az összességnek. Élni próbálkozáskor, tudtukon kívül előidézői bizonyos jelenségeknek, még mielőtt öntudatosan cselekedhetnének és tudomásuk volna szabad akaratukról. Eleinte csak végrehajtói a munkának. Később fejlettebb értelemmel, már rendelkeznek másokkal és intézői az anyagi világ dolgainak. Még később majd az erkölcsi világ ügyeit irányíthatják. Ilyenképpen a természetben minden tesz valamely szolgálatot és egymással minden láncolatot képezve, kapcsolódik az ősparánytól egész az arkangyalig, ki valamikor maga is csak parány volt. Olyan csodálatos törvénye ez az összhangnak, hogy korlátolt szellemek azt teljesen fel sem foghatja,”

Szelleme a háborúban.

536. Vannak-e a csatákban olyan szellemek jelen, akik az egyik vagy a másik pártot támogatják?

„Vannak, és azok bátorságra ösztönzik őket.”

Az ókori emberek is úgy tüntették fel isteneiket, mint kik az egyik vagy másik népnek állottak pártjára. Azok az istenek pedig nem voltak mások, mint az általuk képletes alakba öltöztetett szellemek.

537. Hogyan foghatják pártját a szellemek annak a félnek is, amelyiknek nincs igaza, holott a háborúban igaza mindig csak egyik félnek lehet?

„Tudjátok, hogy vannak olyan szellemek is, akik csak az egyenetlenkedést és a pusztítást szeretik. Ezeknek a háború

egyszerűen csak háború és nem sokat törődnek vele, hogy ki-nek van igaza.”

538. Lehetséges-e, hogy a szellemek a tábornokot haditerveinek készítésénél sugalmazzák?

„Kétségtelenül befolyásolhatják a szellemek az embereket ebben az irányban is, valamint minden másnemű tervezésben.”

539. Megtörténhetik-e az, hogy gonosz szellemek hamis tervet készíttetnek az emberrel, hogy vesztébe menjen?

„Megtörténhetik; de nincs-e szabad akarata az embernek? Ha nem képes ítélni, hogy a jó gondolatot a rossztól megkülönböztesse, akkor viselnie kell ennek a következményeit. Pedig jobb volna ilyenkor engedelmeskednie, mint parancsolnia.”

540. Vezetheti-e néha a tábornokot második látás; azaz irányíthatja-e őt olyan közvetlen benső látás, mely előre feltárja előtte terveinek eredményét?

„A tehetséges emberekkel gyakran megtörténik ez, és éppen ez az, amit ők sugalmazásnak neveznek. Biztonsággal hajtják végre, amire ilyen úton ösztönzést kapnak; mert vezető szellemeik irányítják őket ilyenkor, felhasználván a bennük rejlő képességeket.”

541. Mi tört élük a háború zűrzavarában az elesettek szellemeivel? Haláluk után is érdeklődnek még a háború kimenetelére iránt?

„Némelyek érdeklődnek, de némelyek eltávoznak onnan.”

A háborúban ugyanaz történik, ami más esetben is szokott a hirtelen halál után történni. Az első pillanatban ugyanis nagyon meglepődik és zavart a szellem, és el sem hiszi, hogy meghalt. Úgy tetszik neki, mintha még mindig részt venne a hadakozásban és csak lassanként tudja meg a valót.

542. Haláluk után is ellenségeknek tartják-e egymást, akik élve harcoltak egymással? és még mindig harcra kész egyik a másik ellen?

„A szellem a halál után az első pillanatokban sohasem higgadt és azért képes még haragudni ellenségére, sőt ezt üldözheti is. Mihelyt azután megint képes helyesen gondolkodni, azt veszi észre, hogy nincs már miért haragudnia. A harag azonban a szellem jelleme szerint hagyhat benne nyomokat.”

Hallja még azután is a csata zaját?

„Igen, egészen jól hallja.”

543. Láthatja-e a csaták lefolyását a higgadtan szemlélő szellem, miképpen válik meg az elesett szelleme testétől és milyen hatással van rá ez a jelenség?

„Nagyon kevés szellem ébred halála után azonnal öntudatra. A legtöbb esetben öntudatlanok azok, akiket halálosan lesújtottak. Ha önmagát ismét felismerni kezdi, akkor észlelhető, hogy a szellem holtteste körül mozgolódik. Olyan természetesenek tetszik ez a szellemnek, hogy a hulla láttára semmi kellemetlen benyomást sem érez. Minthogy minden élet a szellemenben van összpontosulva, tehát- csakis ez köti le a figyelmet. Vele társalgunk, neki adunk tanácsot.”

Szövetségek a szellemekkel.

544. Igaz az, hogy a gonosz szellemekkel szövetséget köthet valaki?

„Nem igaz. Szövetségkötésről szó sem lehet, hanem van olyan rossz természet, mely rokonszenvez a gonosz szellemekkel. Például, ha gyötörni akarsz a szomszédodat és nem tudod, hogyan is fogj hozzá: akkor olyan szellemeket vonzol magadhoz, akik szintén csak rosszra törekednek. Ezek azután segítségükért elvárják tőled, hogy viszont te is segíts nekik gonosz terveik kivitelében. Ebből azonban még nem következik az, hogy szomszédod meg nem szabadulhatna tőlük más szellemek se-

gítségének felhasználásával, vagy a saját akarata által. Aki valami rosszat kar elkövetni, az éppen rossz akaratával hívja segítségül a gonosz szellemeket. Így tehát köteles lesz nekik szolgálatkésztségükért viszontszolgálatot tenni; mert nekik is szükségük van ő rá abban a rosszban, amit ők akarnak elkövetni. Csakis ebben áll a szövetség.”

Az ember koronként azért függ alantas szellemektől, mivel az illető nagyon átengedte magát az általuk sugalmazott gonosz gondolatoknak. Ezt a helyzetet semmiféle megállapodás sem idézte elő. A gonosszal fennálló szövetség, amint azt mondani szokták, csak képlet, mely a rossz természetnek a gonosz szellemekkel való rokonszenvezését jelenti.

545. Mi az értelmük azoknak a képzeletszötte legendáknak, melyek szerint egyes emberek eladták a lelküket az ördögnek, hogy bizonyos kedvezményekben részesülhessenek?

„Minden mesében tanulság és erkölcsi értelem rejlik. Csak abban hibáztok, hogy szó szerint veszitek. Az említett legenda csupán képzelet, melynek az az értelme: aki a szellemeket kéri, hogy gazdagságot vagy bármi más jót juttassanak neki, az zúgolódik a Gondviselés ellen. Lemond ezáltal földi életére elvállalt hivatásáról és megpróbáltatásairól. Ennek pedig jövőendő életében viseli a következményeit. Ezzel nem azt mondom, hogy lelke örökre elkárhozott, hanem hogy ahelyett, hogy megválnék az anyagtól, mindig mélyebben belemerül; és így a szellemi világban nem élvezhet olyan örömeit, amilyenekben a földön volt része. A szellemi élet örömeit újabb, sőt gyakran a régebbieknél kínosabb megpróbáltatások árán kell visszavásárolnia. Az anyagi örömek kedvelésével a tisztátalan szellemektől teszi magát függővé. Hallgatag egyezség ez közöttte és a tisztátalan szellemek között, amely vesztébe dönti őt, de amelyet mégis mindenkor könnyű megszakítani, ha erősen akarja, hogy a tiszta szellemek segédelmével megszabaduljon tőlük.”

Rejtett erők. A talizmán. A varázslók.

546. Képes-e a gonosz ember valamely hozzá ragaszkodó rossz szellem segítségével ártani felebarátjának?

„Nem. Isten azt nem engedné meg.”

547. Mit tartunk az embereknek a varázsló képességben való hitéről?

„Vannak oly emberek, akikben igen nagy a delejen erő, amit azonban ők rosszra használhatnak, ha szellemük maga is gonosz. Segíthetnek nekik ebben más rossz szellemek is. Ne higgyétek azonban, hogy van olyan varázsló erő, amilyent a babonás emberek feltételeznek; mert ezt csak pusztán képzelik azok, akik a természet valódi törvényeit nem ismerik. Az ilyen néven idézett eseményeket rosszul figyelték és még rosszabbul értették meg.”

548. Micsoda hatása lehet azoknak a formaságoknak és fogásoknak, melyekről bizonyos emberek azt állítják, hogy képesek általuk a szellemek akaratával rendelkezni?

„Ha jóhiszeműek az illetők, akkor nevetségessé válnak e formaságok által; ha pedig nem jóhiszeműek, akkor gazemberek, akik büntetést érdemelnek. Minden formaság csak szemfényvesztés. Nincs az a szenteskedő beszéd vagy rejtélyes jel vagy bármely talizmán, amivel a szellemekre hatni lehetne; mert csakis a gondolatok vonzzák a szellemeket, nem az anyagi dolgok.”

Nem közöltek-e néha maguk a szellemek is ilyen rejtélyes mondásokat és formákat az emberekkel?

„Igen, vannak olyan szellemek, akik szavakra és jelekre tanítanak titeket, vagy bizonyos cselekményeket írnak elő, melyek segítségével képesek lehetnétek megbabonázni valakit. Legyetek azonban meggyőződve arról, hogy az ilyen szellemek csak kigúnyolnak benneteket és visszaélnék hiszékenységetekkel.”

549. Képes-e a talizmán erejében bízó ember éppen ezzel a bizalmával vonzani valamely szellemet? Hiszen itt a gondolat működik, a talizmán pedig csupán a gondolat irányát megadó jel.

„Igaz, csakhogy az érzelmek magasságától és a szándék tisztaságától függ, hogy milyen természetű szellemet vonz az ember. Csakhogy az, aki elég együgyű, hogy bízzék a talizmán erejében, az ritkán követ inkább erkölcsi, mint anyagi célokat. A talizmánban való hit mindenkor kicsinyes és gyenge gondolkozásra vall, ami kapóra jön a tökéletlen és gúnyolódó szellemeknek.”

550. Milyen értelmet tulajdonítsunk a varázsló-képességnek?

„Ha jóhízeműek azok az emberek, akiket varázslóknak neveztek: akkor olyanok, akik vagy delejes erővel, vagy a második látás adományával bírnak. Mivel pedig e tehetségüknél fogva oly dolgokat művelnek, amiket nem érthettek meg: azt gondolják, hogy természetfölötti tulajdonságaik vannak. Nem tartották-e a tudatlan emberek gyakran a tudósaikat is varázslóknak?”

A spiritizmus és a delejesség megadja a kulcsát sok oly jelenségnek, melyről a tudatlanság számtalan mesét szőtt, és amely mesékben a cselekményeket a képzelet túlozta. Legjobban az óv meg bennünket a babonás fogalmaktól, ha tiszta ismeretet szerzünk az említett két tudományról, mely tulajdonképpen csak egy: mert mindegyik a dolgok valódiságát és a valódi okokat mutatja ki. E kettő által megtudjuk, mi lehetséges és mi nem lehetséges, továbbá, hogy mi tartozik a természeti törvények keretébe és mi nem egyéb nevetséges véleménynél.

551. Képes-e némely ember valóban pusztá érintés által gyógyítani?

„Az ember delejes ereje odáig fokozódhat, ha tiszta érzelmekkel párosul és azzal az erős óhajjal van eltelve, hogy jót

tegyen; mert ilyen esetben segítségére jönnek a jó szellemek. Nem szabad azonban hitelt adnunk olyan leírásoknak, amint azokat nagyon is hiszékeny s hirtelen lelkesedő emberek elbeszélnek; mert ők mindig hajlandók valami csodálatost látni a legtermészetesebb dologban is. Kétkedni kell továbbá azoknak az elbeszéléseiben is, akik mindent felfújnak és mulatnak mások hiszékenységen.”

Az áldás és az átok.

552. Származhat-e valami jó vagy rossz az áldásból vagy átokból arra nézve, akire azt irányították?

„Isten az igazságtalanul kimondott átkot sohasem hallgatja meg és vétkes az, aki kimondja. Minthogy két ellentétes jellegünk van, t.i. a jó és a rossz, lehetséges akármelyikkel hirtelen hatást gyakorolnunk még az anyagra is. E befolyás azonban csakis Isten akarata szerint érvényesülhet arra nézve, akinek szántuk, hogy mintegy ezzel is tetézve legyen a megpróbáltatása. Különbösen is leginkább a gonoszokat szokta az ember átkozni, a jókat pedig áldani; de sem az áldás, sem az átok le nem térítheti a Gondviselést az igazságosság útjáról. Az átok csakis azt sújthatja, aki gonosz; és viszont csakis azon érvényesülhet az áldás, aki jó.”

X. FEJEZET.

A szellemek foglalkozása és küldetése.

553. Van-e a szellemeknek más dolguk is, mint hogy önmagukat javítsák?

„Hozzájárulnak a mindenség összhangjához azáltal, hogy végrehajtják Isten akaratát, mint az ő szolgálói. A szellemi élet állandó foglalkozásból áll, de éppen nem fárasztó, mert ott sem testi fáradsalmak, sem szükség miatt való aggodalmak nincsenek.

554. Hasznos munkát végeznek-e a nagy mindenségben az alantas és tökéletlen szellemek is?

„Mindegyiknek vannak teljesítendő kötelességei. Nem épen így segít-e az épület megalkotásában a legutolsó kőműves is, mint az építész?” (540.)

555. Vannak-e különleges tulajdonságai minden egyes szellemnek?

„Jobban mondva: mindnyájunknak mindenütt kell laknunk és minden dologra vonatkozóan kell ismereteket szerezniünk, mialatt egymásután előljárók vagyunk a világegyetem különböző részeiben. Amint azonban a Prédikátor könyvében áll, hogy mindennek megvan a maga ideje, úgy kell az egyiknek most betöltenie feladata ezen a világon, a másiknak más kor; egyik a földön működik, míg más a vizekben vagy a levegőben stb.”

556. Ugyanaz-e mindenkire nézve az a munka, amit bizonyos sorrendben kell elvégeznie, és kizárólag egyes osztályok tulajdonságaival függ-e az össze?

„Mindenkinek végig kell haladnia a lépcsőzet különböző fokain, hogy tökéletesítse önmagát. Az igazságos Isten nem akarhatta azt, hogy egyesek munka nélkül jussanak ismerethez, holott mások csak nagy fáradsággal szerezhetik meg azt.”

Ugyanígy van ez az embereknél is. Senki sem érheti el valamely művészet terén a legmagasabb fokú ügyességet, ha csak gyakorlatilag nem szerzi meg fokozatosan a szükséges ismereteket.

557. Teljes nyugalomban töltik-e életüket azok a legmagasabb fokú szellemek, akiknek már nincs mit tanulniuk; vagy van azoknak is valamely foglalkozásuk?

„Mit gondolsz? Mivel tölthetnék el az örökkévalóságot? Hiszen az örök tétlenség örök gyötrellem volna.”

Milyen az ő foglalatosságuk?

„Közvetlenül Istentől kapnak parancsokat és közlik az egész világegyetemmel, továbbá őrlődnek afölött, hogy végre is hajtsák a parancsokat.”

558. Szünet nélkül munkálkodnak-e a szellemek?

„Igenis, szünet nélkül, amennyiben gondolkodásuk sohasem szünetel, mert nekik gondolkozás az életük. Nem szabad azonban a szellemek munkáját az emberek anyagi foglalkozásához hasonlítani; nekik éppen ez a foglalatosság szerez élvezetet, tudva azt, hogy használnak vele.”

Mindez a jó szellemekre vonatkozik de áll-e ugyanez az alantas szellemekre nézve is?

„Az alantas szellemek természetüknek megfelelően szintén munkálkodnak. De rábízátok-e az értelmes embernek való munkát a napszamosra, vagy a tudatlanra?”

559. Vannak-e a szellemek között tétlenek is, vagy olyanok, akik semmiféle hasznos doggal sem foglalkoznak?

„Vannak, de ez csak ideiglenes állapot, és értelmük fejlődésének van alárendelve. Bizonyos, hogy valamint az emberek között, úgy közöttük is vannak olyanok, akik csak önmaguknak élnek; de ez a tétlenség nyomasztólag hat rájuk, előbbutóbb elfogja őket a haladás vágya, szükségét érzik a munkálkodásnak, és boldogok, ha hasznosakká válhatnak. Azokról beszélünk itt, akik már odáig jutottak, hogy öntudatuk és szabad akaratuk már felébredt. Mert amíg ez meg nem történik,

olyanok, mint a ma született gyermekek, kik inkább ösztön alapján, mint határozott akarattal cselekszenek.”

560. Megvizsgálják-e a szellemek művészi munkáinkat és érdeklődnek-e irántuk?

„Azt vizsgálják meg, ami a szellemek emelkedésére és haladására vall”

561. Különös érdeklődéssel viseltetik-e olyan szellem az iránt, ami a földön kedvenc foglalkozása volt, aki mint ember festő vagy építész volt, vagy más efféle szakszerű foglalkozást űzött?

„Minden egy közös célba folyik össze. Ha jó a szellem, csak épen annyiban érdeklődik ilyesmi iránt, amennyiben általa alkalmat nyílik, hogy így a szellemeket Istenhez közelebb jutni segítse. Elfelejtitek, hogy ha valamelyik szellem általatok ismert életében bizonyos művészettel foglalkozott is, akkor egészen mással foglalkozhatott másik életében; mert mindent kell tudnia, hogy tökéletessé lehessen. Így tehát haladási fokozata szerint lehet, hogy semmi külön szakmája sincsen. Ezt értettem az alatt, hogy minden egy általános célba folyik össze. Jegyezétek meg ezen kívül, hogy ami hátramaradott világokon fenségesnek látszik, az magasabb világokon gyermekjáték. Hogyan kívánhatjátok, hogy e világok lakói megcsodálják műveiteket, amik számukra olyanok, mint az iskolás gyermek munkája, mikor az ő világukon általatok nem is sejtett művészetek vannak. Ők tehát csak azt méltatják, ami előmenetelre vall.”

Elismerjük, hogy így áll a dolog a nagyon előrehaladott szellemeket illetőleg; de mi azokról a szellemekről beszélünk, akik közönségesebbek és még nem emelkedtek a földi fogalmak fölé.

„Azok a szellemek sokkal korlátoltabb látókörűek; ezek megcsodálhatják ugyanazt, amit ti is csodáltok.”

562. Beleavatkoznak-e néha a szellemek munkánkba és multságainkba?

„A közönségesebbek igen. Azok szüntelen körülöttek vannak, és néha természetüknek megfelelően nagyon is élénken részt vesznek abban, amit ti cselekedtek. Ez szükséges is arra, hogy az embereket az élet különböző útjaira tereljék és mérsékeljék szenvedélyeiket.”

A szellemek magasságuknak és alantasságuknak megfelelően foglalkoznak földünk dolgaival. A magasak kétség nélkül képesek arra, hogy mindennek legapróbb részleteibe is belelássanak: mégis csak akkor élnek e képességükkel, ha a haladás szempontjából szükségesnek látják. Csakis az alantassak tartják fontosaknak a még megmaradt emlékeiket, és a még el nem enyészett érzékies fogalmaikat.

563. Bolygó vagy testet öltött állapotban végzik-e el feladatukat azok a szellemek, akiknek küldetésük van?

„Lehet akár bolygó, akár testet öltött állapotban küldetésük, Némely bolygó szellemnek ez a főfoglalkozása.”

564. Miből állhat a bolygó szellemek hivatása vagy küldetése?

„Olyan különféle az, hogy lehetetlen volna mind leírni, főképpen mivel olyanok is vannak, amelyeket ti meg sem érthettek még. A szellemek Isten akaratát hajtják végre és ti nem vagytok képesek Isten terveibe hatolni.”

A szellemek küldetésének mindenkor jó célja van. Akár szellemi állapotban vannak, akár testet öltöttek, vagyis emberek, megbízatásuk az, hogy az emberiség vagy egyes népek, vagy pedig egyes emberek haladását elősegítsék; mégpedig kisebb vagy nagyobb fogalomkörben, vagy bizonyos szakmában. Továbbá egyengetniük kell az utat bizonyos események létrejöttében és bizonyos dolgok kivitele fölött kell őrködniük. Némelyeknek a hivatásuk szűkebb körre szorítkozik, vagy némileg személyes vagy teljesen helyi. Ilyen például azoknak a hivatásuk, akik a betegek, a haldoklók és a csüggedtek segítségére jöttek, és akiknek kötelességük őrködni a vezetésükre bízottak fölött, hogy pártolólág irányítsák őket jó tanácsaik által

és a nekik sugalmazott jó gondolatok segítségével. Mondhatjuk, hogy a hivatások annyifélék, ahányféle ok van az örökösre az anyagi és az erkölcsi világban egyaránt. A szellem haladása attól függ, hogy miképpen végzi el feladatát.

565. Mindenkor a mélyére hatolnak-e a szellemek annak a feladatnak, amit el kell végezniük?

„Nem mindenkor, mert vannak vak eszközök is. Mások azonban nagyon jól tudják, hogy mely cél felé törekednek munkájukkal.”

566. Csakis a magasabb szellemek töltenek be hivatásokat?

„A hivatások fontossága a szellemek képességétől és magasságától függ. A kurír, aki sürgönyt visz, szintén hivatást tölt be, de nem olyat, mint a tábornok.”

567. Saját akarata szerint vagy rendeletre vállal-e a szellem hivatást?

„A szellem kéri azt és boldog, ha megkapja.”

Kérhetik többen is ugyanazt a küldetést?

„Igen. Gyakran sokan jelentkeznek egyre, de nem mindegyik kapja meg.”

568. Miben áll a testet öltött szellemek hivatása?

„Az emberek tanításában, valamint abban, hogy haladásukat elősegítsék, az emberek intézményeit közvetlenül és tényleg tökéletesítsék. E hivatások azonban többé vagy kevésbé általánosak és fontosak. Aki a földet műveli, aki uralkodik, vagy oktat, egyaránt hivatásának tesz eleget. Minden egymáshoz kapcsolódik a természetben. Amikor a szellem testet öltése által tisztul, szintén hozzájárul a Gondviselés szándékainak megvalósításához. Mindenkinek van hivatása ideleln, mert mindenki tehet valami hasznosat.”

569. Mi lehet a hivatásuk azoknak az embereknek a földön, akik szándékosan élnek úgy, hogy semmi hasznost sem tesznek.

„Valóban vannak olyan emberek, akik csakis önmaguknak élnek és senkinek sem használnak. Szánalomra méltó, szegény lények ezek, mert kegyetlen vezeklés vár rájuk szándékos haszontalanságukért. Gyakran már a földön kezdődik bűnhődésük úgy, hogy megunják és megutálják az életet.”

Miért választottak olyan semmi hasznot sem hajtó életet, holott szabadon választhattak?

„Vannak a szellemek között is restek, akik húzódoznak a munkás élettől. Isten tetszésükre bízza a választást, mert később a saját kárukon tanulják meg, hogy mennyire hátrányos a haszontalan élet, és maguk fognak sietni alkalmat kémni, hogy jóvátehesék idejük elvesztegetését. Az is lehet, hogy hasznosabb életet választottak ezek annak idején; csakhogy, amint munkára került a sor, meghátráltak és azoknak a szellemeknek a sugallataira hallgattak, akik őket restségre biztatták.”

570. A közönséges foglalkozásokat mi inkább kötelességeknek tartjuk, mint szorosabb értelemben vett hivatásoknak. A hivatásnak (mission) oly értelemben, amint mi vesszük, kevésbé kizárólagos a fontossága és kevésbé személyes a jellege. Hogyan ismerhetjük meg, ebből a szempontból véve, hogy melyik embernek van valódi hivatása a földön?

„Az általa véghezvitt nagy dolgokról, meg arról ismerhetitek meg, hogy milyen haladást tétet meg embertársaival.”

571. Előre meg van-e határozva a fontos hivatást teljesítő emberek sorsa még születésük előtt, és van-e tudomásuk róla?

„Néha igen, de rendszerint mit sem tudnak róla, mikor a földre jönnek, és csak homályos cél lebeg akkor előttük. Születésük után és a körülményekhez alkalmazva alakul ki a hivatásuk. Isten olyan útra tereli őket, ahol szándékaikat végrehajthatják.”

572. Mindenkor korábbi és előre kijelölt hivatás alapján történik-e az, hogy valaki valami hasznot tesz, vagy kaphat az illető előre nem látott feladatot is?

„Nem mindig az előre kijelölt hivatásból ered az, amit az ember tesz. Ez gyakran valamely szellem eszköze, aki felhasználja olyasminek elvégzésére, amit hasznosnak vél. Például valamely szellem jónak látná, ha írna valaki olyas könyvet, amilyent ő szeretne írni, ha testben élne. Keresi tehát azt az embert, aki leginkább képes megérteni őt, és megvalósítani gondolatát. Annak azután megadja az ötletet erre nézve és irányítja a kivitelben. Így tehát az az ember nem azzal a hivatással jött a földre, hogy azt a munkát elvégezze. Ugyanez áll némely művészeti munkára és találmányra nézve is. Meg kell még azt is mondanom, hogy alvás ideje alatt a testet öltött szellem közvetlenül érintkezik a bolygó szellemmel és akkor megegyeznek a munka kivitelére nézve.”

573. Eltévesztheti-e a szellem a saját hibájából kifolyólag hivatását?

„Ha nem magas szellem, akkor eltévesztheti.”

Milyen következménye lesz annak reá nézve?

„Újra kell kezdenie feladatát, az a büntetése. Azon kívül az általa okozott rossznak a következményeit is viselnie kell.”

574. Tudjuk, hogy hivatását minden szellem Istentől kapja. Hogyan bízhat tehát Isten valamely fontos és közérdekű hivatást olyan szellemre, aki tévedhet?

„Nem tudja-e Isten azt, hogy tábornoka győzni fog-e, vagy legyőzetni? Biztos lehetsz abban, hogy tudja; és ha fontosak a tervei, semmi esetre sem nyugszanak olyanoknak a vállán, akiknek félben kell hagyniuk munkájukat. Azon múlik minden, hogy Isten tudja a jövőt, de nektek ez a tudás nem adott meg.”

575. Ugyanolyan fogalma van a dolgokról annak a szellemnek, aki hivatásból ölt testet, mint annak, aki ezt megpróbáltatásból teszi?

„Nem, amannak van tapasztalata.”

576. Azok az emberek, kik nagy tehetségükkel világitanak és az emberiség fáklyáinak tekinthetők, bizonyosan valamely hivatást töltenek be. Vannak azonban a sok között olyanok is, akik a nagy igazságok mellett nagy tévedéseknek is a terjesztői. Mit tartsunk az ilyeneknek a hivatásáról?

„Azt, hogy maguk hamisították meg, mert nem emelkedtek elvállalt feladatuknak a magaslatára. Számba kell azonban venni a körülményeket is. A tehetséges embereknek korukhoz mértén kellett beszélniük; és amely tan tévesnek és gyermekesnek látszik is előrehaladottabb korszakban, az nagyon kielégítő lehetett a maga idejében.”

577. Hivatal számba vehetjük-e az atyaságot?

„Tagadhatatlanul hivatal az és egyúttal olyan nagy kötelesség, mely a jövőt illetőleg sokkal nagyobb felelősséget hárít az emberre, semhogy csak elgondolni is képesek lennétek. Isten azért helyezte a szülők gyámsága alá a gyermeket, hogy azok a jó úton vezessék őt. Meg is könnyítette Isten a szülők feladatát azért, hogy gyenge és érzékeny szervezetet adott a gyermeknek, mely késszé teszi őt minden benyomás befogadására. Vannak azonban oly szülők, akiknek nagyobb gondjuk van kertjük fáinak nyesegetésére, hogy majd sok jó gyümölcsöt teremjenek, mint arra, hogy gyermekük jellemét fejlesszék. Ha azután a gyermek hibáztat, elbukik, ők bűnhődnek érte, és visszazáll rájuk mind az a szenvedés, amit gyermekük a jövő létben átél, mert nem járultak eléggé hozzá a gyermeknek a jó úton való haladásához, amint kellett volna.”

578. Felelősek-e a szülők azért, ha a gyermekük minden gondviselés mellett is rosszá válik?

„Nem, hanem minél inkább rosszra hajlik a gyermek, annál nehezebb a szülők feladata, és annál nagyobb lesz az érdemük, ha sikerül nekik letéríteni azt a rossz útról.”

Ha jó emberré válik olyan gyermek, akít elhanyagoltak szülői, s aki rossz példát látott mellettük: élvezhetik-e ennek valami hasznát a szülők?

„Isten igazságos.”

579. Mi lehet a hivatása annak a hódítónak, aki csupán dicsvágyát törekszik kielégíteni, és ezt a célt elérendő, nem retten vissza attól a sok bajtól és nyomorúságtól, amit ezen az útján mindenfelé okoz?

„Legtöbb esetben csak eszköz az ilyen ember, ki által Isten végrehajtja szándékait. Azok a bajok pedig néha arra való, hogy siettesék valamely népnek a haladását.”

Hárul-e ebből valami jó e múltó bajok eszközére is, aki nem tudja, hogy jó szolgálatot tett, mivel csupán személyes célt tűzött ki maga elé?

„Mindenki a munkája jutalmát élvezi, t. i. annak a jónak jutalmát, amit tenni akart és szándékainak igaz voltáét.

A testet öltött szellemeknek oly foglalatosságaik vannak, melyek elválhatatlanok testi létüktől. Bolygó állapotban, vagyis a testtől megválva, foglalatosságaik fokozatukhoz vannak mérve. Egyesek bejárják a világokat, tanulnak és készülnek egy újabb testet öltésre.

Más, előrehaladottabb szellemek intézik az eseményeket és úgy szolgálják a haladást, hogy előnyös gondolatokat sugalmaznak. Ők segítik az emberiség haladásán dolgozó tehetséges embereket. Ismét mások a haladást elősegítő hivatással testesülnek. Némelyek gyámjaivá lesznek egyes embereknek, családoknak, egyesületeknek, városoknak, vagy népeknek, s ezeknek ők őrangyalaik, védő és bizalmas, vagy házi szellemeik. Mások a természeti jelenségek fölött uralkodnak, melyeknek közvetlen intézői. A közönséges szellemek részt vesznek foglalkozásainkban és multságainkban. A tisztátalan, vagy tökéletlen szellemek szenvedések és aggodalmak között várják azt a pillanatot, melyben Istennek tetszik módot nyújtani nekik a haladásra. Ha rosszat művelnek, azt a jó fölött való haragjukban teszik, mivel még örülni sem képesek neki.

XI. FEJEZET.

A HÁROM ORSZÁG.

1. Az ásványok és a növények. – 2. Az állatok és az ember. – 3. A lélekvándorlás

Az ásványok és a növények

580. Mi a véleményetek a természetnek három országra, vagy kettőre, t. i. szerves és szervetlen lények országára való osztásáról? Némelyek az emberi nemet a negyedik osztálynak veszik. Melyik a leghelyesebb felosztás ezek közül?

„Mindegyik jó: attól függ, milyen szempontból osztályoztok. Anyagi szempontból csupán szerves és szervetlen lények vannak. Erkölcsi szempontból valóban négy fokozat van.”

Ez a négy fokozat valóban egészen külön jellegű, noha úgy látszik, egymásba nyúlnak a határaik. Az ásvány-országot alkotó élettelen anyagban csupán gépies erő rejlik. Az élettelen anyagokból összetett növényben már életerő is van. Az ugyancsak élettelen anyagokból összetett és életerővel bíró állatoknak már bizonyos ösztönszerűen működő korlátolt értelmük is van, és van tudomásuk önmagukról és sajátásaikról. Az ember pedig, akiben megvan mindaz, ami a növényekben és az állatokban is van: mind a három osztály fölött uralkodik az ő különös korlátlan értelménél fogva, amelynek alapján tudja, hogy van jövője, észreveheti az anyagon kívül álló dolgokat, és megismerheti Istent.

581. Van tudomásuk a növényeknek saját létükről?

„Nincs, mert azok nem gondolkoznak, csak szerves életet élnek.”

582. Éreznek a növények? Fáj nekik, ha megcsonkítjuk?

„A növények fizikai benyomásokat kapnak, melyek csak az anyagra hatnak nála. Észrevételeket azonban nem szenvednek, tehát fájdalmat sem érezhetnek.”

583. Független a növények akarától az az erő, mely őket egymáshoz vonzza?

„Független, mert ők nem gondolkoznak. Az anyagnak gépies ereje az, mely csupán az anyagra hat; ők ezzel szemben nem ellenkezhetnének.”

584. Bizonyos növények, minők pl. az érzőké és a légyölő, olyan mozdulatokat tesznek, amelyekből nagy érzékenységre következtetünk, sőt bizonyos esetekben némi akaratra is. Különösen a légyölőre áll ez, mely lepleivel megragadja a reá szálló legyet, midőn az a nedvét akarja kiszívni, és úgy látszik, egyúttal csapdát tart a légy számára, hogy meg is ölhesse. Van ezeknek a növényeknek gondolkozó képességük és akaratuk? Átmeneti középosztályt képeznek-e ezek a növény- és az állatvilág között?

„A természetben minden csak átmenet, éppen abból az igazságból kifolyólag, hogy semmi sem hasonlít egymáshoz és mégis minden fenntartja magát. A növények nem gondolkoznak, tehát nincs is akaratuk. A kinyíló osztriga és az állati növények mind nem képesek gondolkozni. Mindezeknek csak természetes, vak ösztönük van.”

Az akarat nélkül való hasonló mozgásoknak elég példáját látjuk az emberi szervezetben. Ilyen például az emésztési folyamat és a vérkeringés. Bizonyos testek érintésére a gyomornak alsó nyílása összezárul, hogy megakadályozza azok továbbjutását. Ugyanilyen lehet az érzékenynek (szenzitívnek) az az állapota, melyben a mozgással nem jár együtt az, hogy azt észrevegye és még kevésbé, hogy azt akarja.

585. Nincs a növényekben és az állatokban egyaránt valamely arra irányuló ösztön, hogy önmagukat megóvják; melynél fogva keresik azt, ami hasznukra válik és kerülnek azt, ami ártalmukra van?

„Ha akarjuk, nevezhetjük ezt ösztönnek. Attól függ, mennyire terjesztjük ki e szó értelmét, de azért tisztán gépies valami az. Hogyha a vegyi folyamatokban két testet egyesülni láttok: az onnan van, hogy megfelelnek egymásnak, vagyis

jobban mondva, rokonság van közöttük. És ezt még sem nevezitek ösztönnek.”

586. Tökéletesebbek-e a magasabb rendű világok növényei is, nemcsak más lényei?

„Minden tökéletesebb azokon a világokon; de azért a növény csak növény ott is, az állat sem más, mint állat, és az ember is csak ember marad ott is.”

Az állatok és az ember.

587. Ha értelmi tekintetben összehasonlítjuk az embert az állatokkal, nehéznek látszik ez irányban határt vonni közöttük, mert némely állat jóval magasabban áll értelem dolgában, akárhány embernél. Lehetséges-e ezt az értelmi határvonalat pontosan megállapítani?

„Bölcsészeitek erre vonatkozólag nem értenek egyet. Némelyik állatnak akarja tartani az embert, mások meg embernek az állatot. Egyik tábornak sincsen igaza. Az ember egészen külön lény, ki néha nagyon mélyen lealacsonyodhat, vagy igen magasra felemelkedhetik. Testileg olyan az ember, mint az állat, sőt kevésbé gazdagon van ellátva sok állatnál. Az állatoknak megadta a természet mindazt, amit az embernek a szükségletére és önmaga megóvására értelmével kell feltalálnia. Igaz, hogy az ember teste éppen úgy elpusztul, mint az állaté, de szellemének olyan sorsa van, amelyet csakis ő maga képes megérteni, mivel egyedül az ember az, aki teljesen szabad. Szegény emberek, hogy még az állatnál is alacsonyabbnak tartjátok magatokat! Nem vagytok képesek magatokat tőle megkülönböztetni? Arról ismerjétek meg az embert, hogy Istenről gondolkozik.”

588. Mondhatjuk-e, hogy az állatok csak ösztönük alapján tesznek mindent?

„Ez is csak rendszer. Igaz ugyan, hogy az állatok legnagyobb részén még ösztöne uralkodik. Nem tanúsít-e néme-

lyik állat határozott akaratot? Ez értelemre vall, de korlátolt értelemre.”

Nem tagadhatjuk, hogy némely állatnál az ösztönszerű működésen kívül oly összetett cselekedeteket is tapasztalunk, melyek azt mutatják, hogy szoros értelemben vett akarat alapján és a körülményekhez alkalmazkodva cselekszenek. Van tehát bizonyos fokú értelmük, de az kizárólag testi szükségletük kielégítésére és önmaguk megóvására van irányozva. Az állatokban nincsen sem teremtő erő, sem javulási képesség.

Bármily csodálatraméltó művésziességgel vagy ügyességgel végezzék is munkájukat, most is csak azt csinálják, amit hajdanában csináltak; sem jobban, sem rosszabban, mint régen, minden változatosság nélkül, a régi alakban és arányokban. Ha az egyiknek a fiát piciny korában elkülönítjük társaitól és úgy neveljük fel, az is csak olyan fészket készít annak idején anélkül, hogy tanulta volna, mint a többi. Ha akadnak tanulékonyak az állatok között, azoknak értelmi fejlődése is csak szűk korlátok között mozog; és minden eredményük csak annak tulajdonítható, hogy az ember képes hajlékony természetükre hatni. Saját maguknak tulajdonítható haladásra egyáltalában nem képesek. Az ember befolyása segítségével történt előmenetelük is mulandó és egyéni, inert mihelyt az állat magára marad, megint csak a természetében rejlő határok közé tér vissza,

589. Van-e az állatoknak valamilyen nyelvük, amelyen egymással beszélhetnek?

„Ha szavakból és szótagokból álló nyelvet vagy beszédet értetek alatta, akkor nincs. Van azonban olyan képességük, hogy megértessék magukat egymással. Sokkal többet mondanak egymásnak, mint gondolnátok, csakhogy beszédük épen olyan korlátolt, amilyen korlátoltak szükségleteiknek megfelelő fogalmaik.”

Vannak hangtalan állatok is. Azoknak, amint látszik, nincsen beszédük?

„Azok másképpen értik meg egymást. Hát ti, emberek, csak beszéd útján közlekedtek? Hogyan beszélnek némáitok? Az állatok élete olyan, hogy egymással különböző viszonyokba hozza őket; tehát képesek egymást valamely módon értesíteni és képesek kifejezni, amit éreznek. Azt hiszed, a halak nem értik meg egymást? Az embernek tehát nem kizárólagos kiváltsága a beszéd. Csak az a különbség az ő beszéde és az állatoké között, hogy míg az állati beszéd ösztönszerű és az állatok szükségleteinek és gondolatainak köre által korlátolt, addig az emberé tökéletesíthető és képes az emberi értelem minden vívmányát kifejezni.”

A tömegesen vándorló halaknak, valamint a fecskéknek is, melyek mind egy vezetőnek engedelmeskednek, valóban kell valamily eszközzel rendelkezniük, melynek segítségével hírt adhatnak egymásnak és megérthetik egymást és meg is állapodhatnak valamiben. Lehet, hogy a látásuk erősebb és azzal képesek az egymásnak adott jeleket megkülönböztetni, vagy talán a víz a közvetítő eszköz, mely bizonyos rezgéseket közöl velük. Bármint legyen is, tagadhatatlanul van módjuk az egymás megértésére, valamint minden hangtalan állatfajnak, amely közös munkát végez. Csodálkozhatunk-e tehát ezek után azon, hogy a szellemek beszéd nélkül is megértik egymást? (282.)

590. Szabad akarat szerint cselekedhetnek-e az állatok?

„Nem egyszerű gépek ők, mint ti gondoljátok; csak-hogy az ő cselekvésük szabadsága szükségleteikhez mérten korlátolt és az ember szabad akaratával össze nem hasonlítható. Sokkal alantabban állván az embernél, nem lehetnek vele egyenlő kötelességeik. Szabadságuk az anyagi élet cselekményeire szorítkozik.”

591. Honnan van az, hogy némely állat képes az emberi beszédet utánozni, és miért éppen a madarak képesek erre és nem a majmok, holott azok hasonlítanak legjobban az emberhez?

„Ezt csupán a hang szerveinek különös alakulása okozza, párosulva az utánzási ösztönrel. A majom mozdulatokat utánozza, némely madár pedig a hangokat.”

592. Ha tehát az állatoknak van annyi értelmük, amelyből kifolyólag bizonyos határig szabadon végzik cselekedeteiket: van-e bennük valamely, az anyagtól független életerő?

„Van, és az túléli a testüket.”

Lélek-e ez az életerő, és hasonló-e ez az emberéhez?

„Ha úgy akarjátok, ezt is léleknek nevezhetitek. Attól függ, hogy milyen értelmet tulajdonítatok a szónak. Csakhogy ez az állati lélek alantasabb az emberénél.”

593. Megtartja-e kimúlása után az állati lélek egyéniségét és az öntudatát?

„Egyéniségét megtartja, de öntudatát nem. Értelmi élete lekötött (latens) állapotban marad.”

594. Szabadon választhat-e az állati lélek is testet, mielőtt azt felölti?

„Nem, neki nincs szabad akarata.”

595. Bolygó állapotba jut-e az állatnak testét túlélő lelke, miként az emberé?

„A bolygásnak egy neme annak az állapota is, mivel semmiféle testhez sincs hozzákötve; de azért nem bolygó szellem az állati lélek. A bolygó szellem olyan lény, aki szabad akaratból gondolkodik és munkálkodik. Az állatok lelkének nincs meg ez a képessége. A szellemnek az a főtulajdonsága, hogy van tudomása önmagáról. Az állat lelkét testének kimúlása után az azzal megbízott szellemek osztályozzák, sőt majdnem azonnal fel is használják. Lelke nem ér rá más lényekkel érintkezésbe lépni.”

596. A haladás törvényét követik-e az állatok is?

„Igen. Innen van az, hogy a magasabb rendű világokon, ahol az emberek sokkal előrehaladottabbak, az állatok is azok, és fejlettebb eszközeik vannak arra, hogy egymással megérttes-

sék magukat. Azért azonban még mindig alantasabbak az embernél és annak alárendeltjei, értelmes szolgálói.”

Nincs ebben semmi rendkívüli. Képzeljük csak el, hogy legértelmesebb állataink a kézzel végzendő munkákra alkalmas testalkatúak volnának. Mi mindenre nem lennének akkor képesek az ember vezetése alatt?

597. Az állatok is az akaratukból folyó cselekedetek alapján haladnak-e előbbre, vagy a kényszer hatása alatt?

„A kényszer hatása alatt haladnak. Innen ered az, hogy nekik nincs miért vezekelniük.”

598. Ismerik Istent a magasabb világok állatai?

„Nem ismerik. Nekik Isten az ember, mint valaha isteneik voltak az embereknek a szellemek.”

599. Abból, hogy az állatok még akkor is alantasabbak az embernél, mikor már a magasabb világokon tökéletesedtek, az következne-e, hogy Isten teremtett oly értelmes lényeket is, akiket örökös alantasságra szánt? Ez pedig ellenkezni látszik az egységes tervek és a haladás egységes voltával, amit minden művén tapasztalunk.

„A természetben, állatok még fel nem fogható kötelékek útján, minden láncszerűen kapcsolódik egymásba. A legellentétesebbeknek látszó dolgoknak is vannak érintkezési pontjaik, amelyeket az ember jelen állapotában sohasem fog megérteni. Értelménél fogva sejtetheti ugyan, de megérteni csak akkor fogja Isten teremtését, ha értelmének teljes fejlettségét már elérte és legyőzött minden előítéletet, gőgöt és tudatlanságot. Addig azonban korlátolt szelleme csak szűk és kicsinyes világításban lát. Tudjátok meg, hogy Isten önmagának ellent nem mondhat, és hogy a természetben minden összhangzásban van azok által az általános törvények által, melyek a Teremtőnek felséges bölcsességétől soha el nem térnek.”

Eszerint tehát az értelem a közös tulajdonsága és érintkezési pontja az állati és az emberi léleknek?

„Igen, csakhogy az állatoknak csupán az anyagi életre vonatkozó értelmük van. Az embernek az értelme adja meg az erkölcsi életet.”

600. Nem gondolhatjuk-e, számba véve az emberek és az állatok közt meglévő minden érintkezési pontot, hogy az embernek két lelke van, t.i. állati és szellemi? Nem gondolhatjuk-e továbbá, hogyha az embernek ez utóbbi lelke nem volna, élhetne ugyan, de csak mint a vadállat? Másképp mondva, nem gondolhatjuk-e, hogy az állat az emberhez hasonló lény, csupán a szellem hiányzik belőle? Ebből az következnek, hogy az embernek jó ösztönei, valamint a rosszak is, az egyiknek vagy a másiknak a felülkerekedéséből erednek.

„Nem, az embernek nincs két lelke, hanem a testnek megvannak a szervek érzéseiből származó ösztönei. Csak a természete kettős az embernek, t.i. állati i és szellemi. Teste által részese az állati természetnek, szelleme által pedig a szellemekének.”

Így tehát az anyag befolyása ellen is kell küzdenie, nemcsak a saját tökéletlenségei ellen, melyektől szabadulni kellene a szellemnek?

„Igen. Minél alantasabb az ember, annál szorosabb kapcsolatban van a szelleme az anyaggal. Ti ezt nem látjátok? Nem, az embernek nincs két lelke, mert egy lényben mindenkor csak egyetlen lélek lakhat. Az embernek és az állatnak annyira különböző lelkük van, hogy az egyiknek a lelke nem éltethetné azt a testet, amely a másik számára teremtetett. Bár nincs az embernek állati lelke, mely őt szenvedélyeinél fogva az állatokkal egy színvonalra helyezné, mégis van teste, mely őt gyakran az állatok fokáig lealacsonyíthatja. Az ember teste ugyanis életerővel bíró alany, melynek vannak ösztönei, de ezek értelem nélkül valók, és csak önmaga fenntartására szorítóknak.”

A szellem testet öltvén, értelmi és erkölcsi életerőt visz az emberbe, ami az állatok fölé helyezi őt. A kétféle természetnél

fogva, mely az emberben rejlik, szenvedélyeinek is két egymástól különböző forrása van. Némely szenvedélye állati természetéből ered, némelyik pedig szellemének tisztátalanságából, amely ízlésének durvaságánál fogva, többé-kevésbé rokon-szenvez az állatokkal. Amint tisztul a szellem, megszabadul lassanként az anyag befolyásától is. Az anyag hatása alatt a vadállathoz, attól megszabadulva pedig, valódi rendeltetéséhez jut közelebb.

601. Honnan merítik az állatok azt az értelmi képességet, mely lelküknek különös sajátsága?

„Az egyetemes értelmi elemből.”

Eszerint az embernek és az állatnak értelme egyetlen általános elvnek a kiáramlása volna?

„Kétségtelenül, csakhogy az emberben úgy átdolgozza azt a szellem, hogy a vadállatot éltető értelem fölé emelkedik.”

602. Azt a magyarázatot kaptuk az ember lelkére nézve, hogy eredete alkalmával olyan állapotban van, mint a test gyermekkorában; t. i. értelme még csak alig mutatkozik, és hogy még csak élni próbálkozik. (190). Hol éli le a szellem ezt az első állapotát?

„Az életeknek abban a sorozatában, mely megelőzi azt a korszakot, amelyet ti az emberiség korszakának neveztek.”

Eszerint tehát a lélek lett volna az értelmi életereje a teremtés alantas lényeknek?

„Nem mondtuk-e már, hogy a természetben minden láncszerűen kapcsolódik egymáshoz és törekszik az egység felé? Éppen ezekben a lényekben munkálja meg és egyénesíti önmagát lassanként az értelem és tanul élni, amint mondtuk. Ti azonban ezeket a lényeket nem ismeritek. A csírázáshoz hasonló előkészítő munka folyik bennük, mely az értelmet átalakítja; így lesz belőle szellem. Azután kezdődik számára az emberi lét korszaka, melyben először szerez tudomást jövőendő létéről, meg tudja különböztetni a jót a rossztól és felelős tetteiért. Hasonlít ez ahhoz, amint a gyermekkort a serdülés, azt a fiatalság,

ez utóbbit pedig az érett öregség kora követi. Elvégre nincs semmi lealázó az emberre nézve abban, hogy ilyen eredetű. Lealázó-e a nagy tehetségű emberekre nézve az, hogy valamikor idétlen embriók voltak anyjuk méhében? Ha megalázzhatja őt valami, úgy az az Isten előtt való alacsony-sága és az a tudatlansága, hogy nem képes Isten terveinek mélységét és törvényeinek bölcsességét felfogni, melyek a mindenség összhangját uralják. Ismerjétek el Isten nagyságát, ami abban a csodálatos összhangban nyilvánul meg, melynél fogva a természetben minden szorosan összefügg. Káromlás volna Istennek minden teremtményére kiterjedő jósága ellen, ha azt hinnétek, hogy Ő valamit cél nélkül tett és oly értelmes lényeket teremtett, akiknek nincs jövőjük.”

Földünkön kezdődik az emberi lét korszaka?

„A föld nem kiinduló pontja az első emberi testet öltésnek. Általában az emberi lét korszaka a földnél alacsonyabb világokon kezdődik; de ez nem kizárólagos szabály. Megtörténhet az is, hogy valamely szellem már emberi létének kezdetén is alkalmas arra, hogy a földön éljen. Nem gyakori eset ez, hanem inkább a kivételek közé tartozik.”

603. Van tudomása a szellemnek a földi halála után arról, hogy milyen életeket élt át, mielőtt az emberi lét korszakába lépett?

„Nincs, mert szellemi élete nem az emberi lét korszakát megelőző időben vette kezdetét. Még az emberi létben eltöltött első életeire is alig emlékezik vissza, épp úgy, mint a felnőtt ember nem emlékszik már kisdédkorára, még kevésbé arra az időre, amit anyja méhében eltöltött. Ezért mondják a szellemek, hogy nem tudják, miképpen kezdődött az életük.” (78.)

604. Marad-e az emberben, mikor már az emberi lét korszakába jutott, valami nyoma annak, ami azelőtt volt? Helyesebben, hagy-e benne valami nyomot az az állapot, amit az emberi létet megelőző kornak nevezhetnénk?

„Attól függ, hogy milyen távol esik a kezdetlegesség korszaka az ember jelen korszakától; és attól is, hogy mennyit haladt azóta. A kezdetlegesség állapota néhány nemzedéken át még többé-kevésbé határozottan visszatükröződhetik benne; mert ugrásszerű átalakulás nincsen a természetben. A lények és az események láncolatának szélsőségei között mindig vannak összekötő láncszemek. A szabad akarat fejlődésének mértékében azután elenyésznek a kezdetlegesség nyomai. Az első lépéseket lassan teszi meg az ember, mert még nem támogatja az akarata. Előmenetele később annál inkább gyorsul, minél jobban tökéletesedik az önismerete.”

605. Tévedtek-e tehát azok a szellemek, akik az embert a természet rendjében egészen külön lénynek mondták?

„Nem tévedtek, hanem nem leplezték le teljesen a kérdéses dolgot; mert vannak oly dolgok, amelyeknek meg kell várniuk a maguk idejét. Az ember valóban olyan lény, aki a természetben egészen külön áll. mert vannak olyan sajátosságai, melyek minden más lénytől megkülönböztetik és rendeltetése is más, mint a többié. Az emberi nem a lényeknek az a neme, melyet Isten olyan lények testet öltésére választott ki, akik Őt megismerhetik.”

A lélekvándorlás.

606. Nem szolgál-e megerősítésére a lélekvándorlás tanának az, hogy az összes élőlények értelme egy forrásból ered?

„Lehetséges, hogy két dolog egy és ugyanabból a forrásból ered és később még sem hasonlít egyáltalában egymáshoz. Ki ismerhetné fel a magnak, mint forrásnak alaktalan csirájában a fát, annak leveleit, virágait és gyümölcsét? Mihelyt elérte az értelmi princípium a kellő fokot, hogy szellemmé lehessen és az emberi lét korszakába léphessen: megszűnik a kezdetleges állapotával való minden összefüggése. Akkor éppen úgy nem állati lélek többé, mint a fa nem mag többé. Az embernek már csupán a teste és a szenvedélyei állatiak, mely

utóbbiak épen azért azok, mivel a testnek és az anyaggal szorosan összetartó önfenntartási ösztönnek a hatásából erednek. Nem mondhatjuk tehát, hogy egyik vagy másik ember egyik vagy másik állat szellemének a testet öltése. Ebből következőleg pedig a lélekvándorlás — úgy, amint érteni szoktátok — helytelen felfogás.”

607. Lehetséges-e valamely állatban testet öltenie olyan szellemnek, aki már emberben élt?

„Ez visszaesés volna, a szellem pedig visszafelé nem mehet. A folyam sem tér vissza forrásába.” (118.)

608. Lehetséges-e az, hogy téves volta mellett is onnan ered a lélekvándorlás felfogása, miképp az embernek benső érzése van arról, hogy különböző életeken haladt át?

„Fellelhető ez a benső érzés úgy ebben a hitben, mint sok másban; csak hogy az ember kivetkőztette a természetéből, mint ahogyan a legtöbb bensőjéből származó gondolattal tette.”

Igaz volna a lélekvándorlás, ha azt értenék alatta, hogy a lélek alsóbbrendű állapotból olyan felsőbb rendűbe lép, melyben természetét átalakító fejlettségre tehet szert. Álokoskodás azonban abban az értelemben, hogy a lélek közvetlenül az állatból megy az emberbe és megfordítva, ami a visszaesés vagy egybeolvadás gondolatát foglalná magában. Mivel pedig két külön fajhoz tartozó testi lény egyé nem olvadhat, ez azt bizonyítja, hogy egymással össze nem egyeztethető fokon állnak. Ugyanennek kell állania az e testeket éltető szellemekre nézve is. Ha ugyanegy szellem felváltva mindenféle fajú testet ölthetne, akkor abból az következne, hogy azok természete azonos, amit az anyagi nemzés lehetősége mutatna ki. A szellemek által hirdetett megisméltődő testet öltés, éppen ezzel ellenkezőleg, a természetnek fölfelé való haladásán és az embernek nemében tett előmenetelein alapszik. Ez pedig nem fosztja meg őt méltóságától. Csakis az alacsonyíthatja le, ha rosszra használja Istentől nyert képességeit, melyeket azért kapott, hogy segítségükkel haladhasson. Bármint legyen is, a

reinkarnáció tanának régisége, általánossága, valamint az, hogy tekintélyes emberek hirdették, mind csak azt bizonyítja, hogy a megismétlődő testet öltés magában a természetben gyökerezik. Sokkal több érv szól tehát mellette, mint ellene.

A szellem eredete azoknak a kérdéseknek egyike, melyek a dolgok alapelvével vannak összefüggésben és Isten titkai közé tartozik. Nem adatott meg az embernek, hogy mindent föltétlenül megismerhessen és nem is tehet mást, mint hogy föltételez és többé vagy kevésbé valószínű rendszereket alkot. A szellemek maguk is távol állnak attól, hogy mindent tudhatnának. Amit pedig nem tudnak, arra vonatkozólag nekik is értelme-
sebb vagy kevésbé értelmes egyéni véleményeik lehetnek.

Így például ők sem mind egyenlő gondolkodásúak abban, hogy milyen összeköttetésben áll az ember az állatokkal. Némelyek szerint a szellem csak akkor jut el az emberi lét korszakába, amikor már a természet alsóbbrendű lényei-
nek minden fokozatában munkálta és egyenesítette önmagát. Mások szerint az ember szelleme mindenkor csak az emberi nem tulajdonsága volt és nem járta végig az állati sorozatot. Az első rendszemek az az előnye, hogy célt tűz ki az állatok elé, és így az állatok képeznék a gondolkozó lények láncolatának első láncszemét. A második az emberi méltóságnak inkább megfelelő és az alább következőkben foglalható össze.

Az állatok különböző fajai értelmi tekintetben nem származhatnak egymástól haladás útján. Így tehát az osztriga szelleme nem lesz később egymást követő sorrendben hal, madár, négy-lábú, majd meg négykezü állat szellemévé. Mindenik faj teljesen külön típus testileg és erkölcsileg egyaránt, melynek mindenik egyede az egyetemes forrásból meríti szervezetének fejlettsége és az elvégzendő munka minősége szerint a neki szükséges értelem mennyiségét. Kimúlása után pedig visszaadja a tömegnek a belőle merített értelmet. A földnél magasabb világokon élő állatok (188) szintén nevezett világoknak és a rajtuk lakó emberek fokozatának megfelelő külön fajokat képvisel-

nek; mert ők az emberek segédei, de szellemi értelemben véve egyáltalában nem származnak a földön élő állatoktól.

Nem így áll a dolog az emberekre nézve. Testileg csakugyan egy szemét képezik az élőlények láncolatának, erkölcsi tekintetben azonban a folytonosságnak hézaga van az ember és az állat között. A lélek vagy szellem, vagyis az isteni szikra, mely erkölcsi érzéket és értelmi képességet ad neki, az ember tulajdonsága, ez azonban hiányzik az állatokból. Az ember fő alkotórésze az a lény, mely már a test előtt élt és túl is éli a testet, megtartván egyéniségét. Honnan ered a szellem? Hol van a kiindulási pontja? Talán az egyénesült értelmi erőből ered? Oly titok ez, melynek hiába igyekszünk a mélyére hatolni, és amelyre nézve, mint már mondtuk, csupán rendszereket alkothatunk. Bizonyos ós egyúttal értelmes következtetésből és tapasztalatokból csupán az ered, hogy a szellem túléli a testet és annak halála után is megtartja az egyéniségét, továbbá, hogy haladni képes és a jóban való haladásához mérten boldog vagy boldogtalan lehet és bizonyos minden erkölcsi igazság, ami ebből következik. Ami pedig az emberek és állatok között fennálló rejtélyt illeti — ismételjük — hogy az Isten titka, mint sok más oly dolog, melynek valóságos ismerete nem érinti haladásunkat. Hiábavaló is volna ezzel sokat foglalkozni.

HARMADIK KÖNYV.

ERKÖLCSI TÖRVÉNYEK.

I. FEJEZET.

AZ ISTENI VAGY TERMÉSZETI TÖRVÉNY.

1. A természeti törvények sajátosságai. — 2. A természeti törvények forrása és azok ismerete. — 3. A jó és a rossz. — 4. A természeti törvények felosztása.

A természeti törvények sajátosságai.

609. Mit kell értenünk természeti törvény alatt? „A természeti törvény Isten törvénye és az az egyetlen igaz törvény, mely által az ember boldoggá lehet. Ez mutatja meg neki, hogy mit tegyen, és mit ne tegyen, és ha boldogtalan az ember, csak is azért az, mivel eltér ettől a törvénytől.”

610. Isten törvénye örökkévaló?

„Örök és változhatatlan, mint Isten maga.”

611. Lehetséges-e az, hogy Isten valamikor olyast irt elő az embereknek, amitől máskor meg eltiltotta őket?

„Isten nem tévedhet. Csak az ember kénytelen a saját törvényeit megváltoztatni, mivel azok tökéletlenek. Isten törvényei tökéletesek. Az anyagi és az erkölcsi egyetemességen uralkodó összhang istennek örök időkre megalkotott törvényén alapszik.”

612. Milyen dolgokra terjednek ki Isten törvényei? Másra is vonatkoznak, mint az erkölcsi viselkedésre?

„A természet minden törvénye isteni törvény, mivel Isten a megalkotója, mindennek. A tudós az anyag törvényeit tanulmányozza, míg a jót szerető ember a szellemi törvényekre fordítja figyelmét és követi is azokat.”

Lehetséges-e az embernek az egyik és a másik törvénynek is a mélyére hatolnia?

„Lehetséges, de arra egy földi élet nem elég.”

Valóban, milyen csekély idő néhány esztendő arra, hogy megtudjuk mindazt, ami az embert tökéletessé teszi; csak azt az óriási távolságot gondoljuk el, ami a vadember és a művelt ember között van. A lehető leghosszabb élet sem elegendő erre, mennyivel kevésbé, ha még meg is rövidítik, amint a legtöbb ember teszi.

Az isteni törvények némelyike a durva anyagok mozgását és egymással való érintkezését szabályozza. Ezek a természettani törvények, melyeknek tanulmányozása a tudományra tartozik.

Más törvények az emberre magára, továbbá Istenhez és felebarátaihoz való viszonyára vonatkoznak. Ezek a testi élet szabályait éppen úgy magukban foglalják, mint a lelki életét; ezek az erkölcsi törvények.

613. Minden világ számára ugyanazok az isteni törvények érvényesek?

„A józanész azt mondja, hogy e törvények csakis minden világ természetéhez mértek lehetnek és azoknak a világokon élő lények előrehaladottságával kell összhangban lenniük.”

A természeti törvények ismerete.

614. Adott-e Isten minden embernek módot arra, hogy megismerhesse törvényeit?

„Mindenki ismerheti, de nem mindenki képes megérteni. Legjobban azok ismerik Isten törvényeit, akik a jót szeretik, és megismerni igyekeznek törvényeit. Egykor azonban mindenki fogja ismerni azokat, mert a haladásnak be kell fejeződnie.”

Ebből következik az ember különböző testet öltéseiben nyilvánuló igazságosság, mivel minden újabb testet öltés alkalmával nagyobb az értelme és jobban érti, hogy mi a jó és mi a rossz. Mi lenne a sorsa annak a naponként elhaló sok millió lénynek, ki állatias vadságban vagy a tudatlanság sötét-

ségében távozik a földről anélkül, hogy művelődése tőle függött volna? (171- 222.)

615. Jobban érti-e a lélek Isten törvényeit testet öltése előtt, mint mikor már testben él:

„Aszerint képes megérteni, milyen tökéletességi fokot ért el; és mikor már egyesült a testével, megmarad annak a homályos emléke benső érzésében. Az embernek rosszra hajló ösztönei azonban azt gyakran elfeledtetik vele.”

616. Hol van megírva Isten törvénye?

„A lelkiismeretben.”

Miért volt szükséges, hogy kinyilatkoztassák az embernek Isten törvényét, ha úgysis lelkiismeretében hordja azt?

„Az ember megfélelkezett róla és félreismerte, tehát Isten vissza akarta idézni az emlékezetébe.”

617. Megbízott Isten bizonyos embereket törvényének kinyilatkoztatásával?

„Igenis. Egészen bizonyos, hogy egyes emberek mindig kaptak ilyen küldetést. Magasabb szellemek testet öltöttek, hogy az embereket haladásukban siettessék.”

618. Nem tévedtek-e gyakran és nem vezették-e helytelen elvek által tévútra az embereket, akik Isten törvényeire akarták tanítani az emberiséget?

„Igenis, félrevezethették az embereket azok, akik nem Istentől kaptak sugalmazást és csupa dicsvágyból tulajdonítottak maguknak küldetést, amely nem illette meg őket. Ezek nagytehetségű emberek voltak és gyakran nagy igazságok is akadtak a sok téves tétel között, amit hirdettek.”

Mi jellemzi a valódi prófétát?

„A valódi próféta jóra való ember, akit Isten ihletett meg. Beszédéről és cselekedeteiről lehet őt megismerni. Isten nem használhat hazug embert arra, hogy általa az igazságot hirdettesse.”

619. Melyik az a legtökéletesebb eszmény, akii Isten vezetőül és például ajánlott az embereknek?

„Jézusra nézzetek.”

Jézus az eszményképe annak az erkölcsi tökéletességnek, amelyet a földi ember elérni törekedhet. Isten Őt legtökéletesebb példaként állította elénk. Tanítása Isten törvényének legtisztább kifejezése, mert Őt Isten szelleme éltette és Ő a legtisztább lény, aki meg- jelent a földön.

Ha tévútra vezették néha az emberiséget hibás elveikkel olyanok, kik azt állították, hogy Isten törvényét hirdetik, az csak onnan eredt, hogy ők nagyon földies érzelmekkel voltak eltelve, és hogy a lelki élet törvényeit összezavarták azokkal, melyek a testi életre vonatkoznak. Többen hirdettek isteni törvények gyanánt olyan törvényeket, melyek csak emberi törvények voltak, hogy a szenvedélyeknek szolgáljanak, és az emberek fölött uralkodhassanak általuk.

620. Csupán Jézus nyilatkoztatta ki az embereknek az isteni és természeti törvényeket? Volt-e homályos érzés alakjában e törvényekről némi ismeretük?

„Nem mondtuk-e, hogy ezek a törvények mindenhová fel vannak írva? Azok az emberek mindig megértették és hirdették még a legmesszebb eső korszakokban is, akik gondolkodtak a törvények bölcsessége felett. Habár tökéletlenek voltak tanításaik, mégis előkészítették a talajt, hogy alkalmassá váljék az elhintendő mag befogadására. Ha az ember az isteni törvényt keresni akarta, mindenkor meg is találhatta, mivel a természet könyvébe írva látja azokat. Innen van az, hogy e törvények által szentesített szabályokat a jóra való emberek mindig hirdették; és hogy e törvények elemeit a vadságból kinőtt minden nép erkölcsi tanaiban, ha tökéletlenül, vagy a tudatlanság és a babona által megrontva is, de feltalálhatjuk.”

621. Ha tehát Jézus Istennek valódi törvényeit hirdette, mi haszna van annak a tanításnak, amit a szellemeiktől kaptunk? Talán ők még azon kívül akarnak minket valamire tanítani?

„Jézus gyakran képeket és hasonlatokat használt, mikor tanított, mert ő az időnek és a helynek megfelelően beszélt.

Most már az egész világon mindenkinek meg kell értenie az igazságot. Jól meg kell magyarázni és ki kell fejteni ezeket a törvényeket, mert oly kevés ember érti meg és még kevesebb él szerinte. Az a hivatásunk, miképp a szemeket és a füleket fölnyissuk, hogy így zavarba hozzuk a gőgösöket és leleplezzük a képmutatókat, vagyis azokat, akik külsőleg erényt és vallásosságot fitogtatnak, hogy elrejtsek szegyenüket. A szellemek tanításának világosnak, és minden kétértelműségtől mentnek kell lennie, hogy senki se mondhassa, hogy nem tudja, mit jelent, és mindenki értelmével felfoghassa és megítélhesse azt. Megbízást kaptunk arra, hogy előkészítsünk mindent a Jézus által hirdetett jó számára, és azért nem szabad bárkinek szenvedélyei tetszése szerint elferdíteni, vagy hamisan értelmezni Isten törvényét, mely csupa szeretet.”

622. Miért nem állott, mindenkor mindenkinek keze- ügyében az igazság?

„Mindennek a maga idején kell történnie. Olyan az igazság, mint a világosság, melyhez lassanként kell hozzászokni, különben megvakít.”

„Isten még sohasem engedett kinyilatkoztatni olyan teljes és annyira tanulságos közleményeket az emberek számára, mint amilyeneket ma enged meg. Voltak ugyan az ókorban is egyes emberek, akik szentnek nevezett tudomány birtokosai voltak, de elrejtették azt a be nem avatottak elől. Megérthetitek tehát, amit már tudtok e jelenségek törvényeiből, hogy azok az emberek csomó kétértelműség és legtöbbszörre képletekben kapott utasítás közepette csak néhány szétszórt igazságra tettek szert. A kutató embernek mindamelllett nem szabad mellőznie semmiféle ódon bölcséleti rendszert, hagyományt, vagy vallást sem; mert nagy igazságok csirái rejlenek valamennyiben. Ha talán látszólag egy mással ellenkezőt állítanak is, mivel hiányos toldalékok között szétszórtan vannak meg, de azért annak a kulcsnak a segítségével, amit a spiritizmusnak köszönhetünk, könnyen összefűzhetők tömérdek oly dologgal mely nektek

eddig értelmetlennek látszhatott, és amelynek valóságáról ma már oly módon szerezhettetek meggyőződést, hogy ellene senkinek sem lehet többé ellen vetése. Ne hanyagoljátok el tehát e forrás tanulmányozását, hanem merítsetek belőle. Gazdag forrás ez és hatalmasan hozzájárulhat haladástokhoz a tudás terén.”

A jó és a rossz.

623. Hogyan állapíthatjuk meg az erkölcsöt?

„Az erkölcs a jó magaviselet szabálya, vagyis a jónak és a rossznak egymástól való megkülönböztetése; isten törvényének a meg-figyelésén alapszik. Akkor viseli jól magát az ember, ha mindent a jóért és mindenkinek javára cselekszik, mert akkor veszi figyelembe Isten törvényét.”

624. Hogyan különböztethetjük meg egymástól a jót és a rosszat?

„Minden jó, ami Isten törvényének megfelelő és minden rossz, ami eltér tőle. Így tehát jót tenni annyi, mint hogy alkalmazkodunk Isten törvényéhez. Rosszat cselekedni pedig nem más, mint hogy áthágjuk ezt a törvényt.”

625. Mójában áll-e az embernek a jót a rossztól megkülönböztetni?

„Ha hisz Istenben és akarja, hogy megkülönböztesse a jót a rossztól, akkor módjában van. Azért adta neki Isten az értelmet, hogy annak segítségével képes legyen különbséget tenni a kettő között.”

626. Nem csalódhat-e a tévelygésekben leledző ember, mikor a jót és a rosszat mérlegeli? Nem gondolhatja-e, hogy jót cselekszik, amikor éppen valósággal rosszat tesz?

„Jézus azt mondta nektek: azt vegyétek számba, mit szeretnétek, hogy nektek tegyenek mások és mit nem szeretnétek. Ebben rejlik minden. Ennek alapján nem tévedhettek.”

627. Az embernek önmaga iránt való személyes viselkedésére nem alkalmazható-e a jónak és a rossznak az a tör-

vénye, amit összetartozásnak vagy szolidaritásnak nevezhetünk? Talál-e ő erre vonatkozó szabályt a természet törvényében, és talál-e ott biztos vezetőt?

„Ha sokat esztek, rosszul érzitek magatokat. Íme tehát Isten szabja, meg a mértékét annak, amire szükségetek van. Ha a mértéken túlléptek, bűnhődtök érette, így vagytok mindennel. A természet törvénye meg vonja a határát az ember szükségleteinek, és ha az ember átlépi azt a határt, szenvedés a büntetése. Ha hallgatna az ember mindenkor arra a szózatra, mely így inti: elég, — akkor elkerülhetné a legtöbb olyan bajt, amiért a természetet okolja.”

628. Miért rejlik a rossz a dolgok természetében? Az erkölcsi rosszat értem. Nem teremthette volna-e Isten az embert jobb körülmények közé?

„Mondtuk már neked, hogy Isten a szellemeket egyszerűeknek és tudatlanoknak teremtette. (115.) Rájuk bízta azt, hogy melyik utat válasszák. Annál rosszabb rájuk nézve, ha nem-a jó utat választják, mert hosszabb lesz a vándorlásuk. Ha nem volnának hegyek, nem bírnák megérteni az emberek, hogy lehet fölfelé és lefelé haladni, és ha nem volnának sziklák, nem értenék meg, hogy vannak kemény tárgyak is. Tapasztalatokat kell szerezniük a szellemeknek, és azért kell ismerniük a jót és a rosszat. Ezért van az is, hogy a szellem egyesül a testtel.” (119.)

629. A különböző társadalmi állások újabb szükségleteket teremtenek, amelyek nem minden emberre nézve egyenlők. Nem volna eszerint mindenkire nézve egyenlő szabály a természet törvénye?

„Ezek a különböző állások a haladás törvénye természetében rejlenek. Azért a természet törvényének az egysége nem bomlik meg, hanem mindenre érvényes.”

Az ember életfeltételei az idő és a tér szerint váltakoznak. Ebből származnak a különböző szükségletek és ezeknek a szükségleteknek megfelelő társadalmi állások. Mivel ez a különfé-

leség benne foglaltatik a dolgok rendjében, meg is felel Isten törvényének. Isten törvénye pedig azért nem kevésbé egységes a maga elvében. Az értelemnek kell megkülönböztetni tudni a valódi szükségleteket azoktól, amelyeket kigondolt, vagy meggyezés alapján elfogadott az ember.

630. Feltétlenül jó a jó és rossz a rossz minden emberre nézve?

„Isten törvénye minden ember számára ugyanaz; de a rossz főleg akkor rossz, ha szándékosan cselekszi valaki. A jó mindig jó, a rossz is mindig rossz, bármily állást tölt be az az ember, aki cselekszi; a különbség csupán a felelősség nagyságában rejlik.”

631. Bűnös-e az a vadember, aki ösztönének engedve emberhússal él?

„Mondottam, hogy a rossznak rosszasága a szándéktól függ. Az ember tehát annál bűnösebb, minél inkább tudja, hogy mit cselekszik.”

A jót és a rosszat viszonylagosan teszik fontossá, a körülmények. Az ember gyakran követ el olyan hibákat, melyek nem kevésbé rosszalandók azért, mert annak az állásnak a kifolyásai, amelyet a társadalomban elfoglal. Felelősség azért terheli őt, mivel rendelkezik azokkal az eszközökkel, melyek segítségével meg tudja különböztetni a jót a rossztól. Innen van az, hogy Isten előtt sokkal bűnösebb az a megismeréssel bíró ember, aki kisebb igazságtalanságot követ el, mint az ösztöneinek engedelmeskedő, tudatlan vadember.

632. Néha úgy látszik, hogy a kényszer hatása okozza a rosszat. Ilyen például, amikor szükségesnek tetszik, hogy elpusztítsa az ember a saját hasonmását. Mondhatjuk-e akkor, hogy megszegte Isten törvényét?

„Szükséges volta mellett is csak rossz marad, ami rossz. Amint azonban egyik életből a másikba átmegy és fokról-fokra tisztul az ember, megszűnik szükségessége annak, amit azelőtt

annak tartott. Azután majd jobban érti, hogy mi jó és mi rossz; tehát annál bűnösebb, ha mégis végrehajtja a rosszat.”

630. Nem abból a helyzetből ered-e gyakran rossz cselekedetünk, amit mások teremtettek számunkra? Ki a bűnös az ilyen esetekben?

„Arra száll vissza, a gonosz, aki okozta. Így tehát kevésbé bűnös az az ember, aki a mások által teremtett helyzetből kifolyólag tett rosszat, mint azok, akik a helyzet előidézői voltak. Mindenki nem csupán az általa elkövetett rossznak kénytelen viselni a következményeit, hanem azért is, aminek az okozója volt.”

634. Egyenlően vétkes-e a rossz elkövetőjével az, aki maga nem tett rosszat, hanem hasznára fordítja azt, amit más valaki elkövetett?

„Éppen annyi ez, mintha maga követte volna el. Felhasználni a rosszat annyi, mint azt elkövetni. Talán vonakodott attól, hogy végrehajtsa, de amidőn megtörtént, él vele. Ez arra vall, hogy helybenhagyja a rosszat, és ha meg tudta, volna, vagy merte volna tenni, maga is megtette volna.”

635. Éppen annyira, kell hibáztatnunk a gonosz óhajtságát, mint a végrehajtását?

„Ez a körülményektől függ. Ha akaratával ellene áll az ember a rossznak, amelynek óhajtsága feltámadt benne, kivált, ha annak a végrehajtása lehetséges: akkor erény az ellenállás. Ha azonban csupán azért, nem teszi meg valaki a rosszat, melyet kíván, mivel nincs alkalom rá: akkor bűnös az illető e kívánsága miatt.”

636. Elég-e arra, hogy Isten tetszését megnyerjük és jövőnket biztosítsuk, semmi rosszat sem tennünk?

„Nem elég. Jót kell tennie mindenkinek, amennyi csak azt erejéből telik. Mindenki felelős azért, a sok rosszért, ami történik, csupán mivel jót nem cselekedett.”

637. Vannak-e olyan emberek, akik helyzetüknél fogva semmi jót sem tehetnek?

„Nincs senki, akinek jót ne lehetne tennie; csupán az önző nem talál alkalmat arra, hogy jót tegyen. Elég, ha érintkezésben van valaki más emberrel, hogy jót tehesen; és akit el nem vakított az önzés, az mindennap megtalálhatja erre az alkalmat. A jó cselekvése ugyanis nem csupán a könyörületeségből áll, hanem abból, hogy erőtköz mértén mindenkor készek legyetek segédelmet, nyújtani ott, ahol szükség lehet reá.”

638. Nem közvetlen forrása-e a vétkeknek és a bűnnek némi emberre nézve az a környezet, amelyben sorsából kifolyólag él?

„Igen, csak hogy a szellem azt, a környezetet megpróbáltatásképpen választotta magának, még mikor szabad állapotban volt. Ki akarta magát tenni a kísértésnek, hogy érdemet szerezhesen az ellenállás által.”

639. Nem válik-e ellenállhatatlanul vonzóvá a gonosz arra az emberre nézve, aki némiképpen belemerült a vétkek légkörébe?

„Vonzóvá válik, de nem ellenállhatatlanná; mert abban a bűnös légkörben néha nagy erényekre találhatsz. Ezek olyan szellemek, akik már képesek voltak az ellenállásra és az a küldetésük, hogy jó befolyást gyakoroljanak embertársaikra.”

640. Bizonyos feltételektől függ-e, hogy milyen érdemet szerezünk jó cselekedetek által; vagyis vannak-e fokozatai a jó által szerzett érdemnek, vagy nincsenek?

„Abban áll a jó cselekedetek által szerzett érdem, hogy elkövetésük nehézséggel jár. Fáradság nélkül, sem úgy, hogy ne kerüljön semmibe sem, nem lehet jót cselekedni. Isten jobban számba veszi azt a szegényt, aki az utolsó falatját osztja meg mással, mint a fölöslegéből osztogató gazdagot. Megmondta ezt Jézus, midőn az özvegy az utolsó fillérét vetette a templom perselyébe.”

A természeti törvények beosztása.

641. Magában foglalja-e a Jézus által hirdetett felebaráti szeretet alapelve Isten minden törvényét?

„Bizonyos, hogy ez a szabály az embereknek egymás iránt való minden kötelességüket magában foglalja; de meg is kell nekik mutatni, miképpen gyakorolják, különben elhanyagolják, amint azt most is teszik. Különb a természet törvénye az élet minden körülményeire vonatkozik, és ez az alapelv csak egy része annak. Az embereknek jól körülírt szabályokra van szükségük, mert az általános és nagyon bizonytalan előírások az értelmezés számára igen sok kibúvót hagynak.”

642. Hogyan vélekedsz a természet törvényének arról a beosztásáról, mely a következő tíz részt foglalja magában: 1. az imádás törvényét, 2. a munka és 3. az átöröklés törvényeit, 4. a fenntartás, 5. a pusztítás, 6. a társadalom. 7. a haladás, 8. az egyenlőség, 9. a szabadság és végül 10. az igazságosság, a szeretet és a felebaráti szeretet (amour-charité) törvényét?

„Isten törvényének ez a tíz részre való beosztása Mózesztől származik és az életnek minden körülményére vonatkozik, ami lényeges. Követheted tehát; de azért ez éppen úgy nem abszolút érvényű, mint bármely más beosztási rendszer; mert a rendszereknél mindig az az irányadó, hogy milyen szempontból vesszük számba a dolgokat. A legfontosabb az utolsó törvény. Átala lehet a szellemi életben leginkább haladni, mert a többi törvényt mind magában foglalja.”

II. FEJEZET.

AZ IMÁDÁS TÖRVÉNYE.

1. Az imádás célja. — 2. A külső imádás. — 3. A szemlélődő élet. — 4. Az ima. — 5. A többistenség. — 6. Az áldozat.

Az imádás célja.

643. Miben áll az imádás?

„Abban, hogy gondolatainkat Istenhez felemeljük. Az imádás által lelkünk közelebb jut Hozzá.”¹

644. Velünk született érzés eredménye-e az imádás, vagy a tanítás eredményezte-e azt?

„A veletek született érzésből származik épp úgy, mint az Isten-ség ismerete. Gyengeségének a tudata készíti az embert arra, hogy leboruljon az előtt, aki gyámolíthatja.”

645. Volt-e olyan nép, amelyből az imádás minden érzése hiányzott volna?

„Nem volt, mert Istent tagadó nép sohasem volt, Minden nép tudja, hogy egy felsőbb lény van fölötte.”

646. Feltehető-e, hogy az imádás a természet törvényéből ered?

„Az imádás forrása a természet törvényében rejlik, mivel az embert veleszületett érzés indítja az imádásra. Ezért minden népnél megvan, bár különböző alakban.”

A külső imádás.

647. Kell-e az imádásnak külsőségben nyilvánulnia?

„Az igazi imádás a szívben rejlik. Bármit cselekedtek, gondoljatok mellette mindenkor arra, hogy az Úr lát benneteket.”

Hasznos-e a külső imádás?”

„Hasznos, ha nem hiú színlelés. Mindenkor hasznos jó példát adni másoknak. Aki azonban ezt csak tettetésből és önszeretetből teszi, s kinek viselkedése meghazudtolja álszentes-

kedését, nem jó, hanem rossz példát mutat és az ilyen imádó sokkal több rosszat tesz, mintsem gondolhatná.”

648. Előnyben részesíti-e Isten azt, aki őt az egyik vagy a másik módon imádja?

„Isten előtt azok kedvesek, akik szívből és őszintén imádják őt, jót cselekedvén, s a rosszat kerülvén; nem pedig azok, akik külső szertartásokkal akarnak szolgálni Istennek, maguk pedig amellet felebarátaik iránt sem válnak jobbakká.”

„Az emberek mind testvérei egymásnak és gyermekei Istennek. Isten pedig azokat hívja magához, akik törvényeit követik, bármily módon nyilvánítják is imádásukat.”

„Akinak csupán külsőségből áll a vallásossága, az kép-mutató. Aki pedig csak mutatja, hogy Istent imádja, de cselekedeteivel az ellenkezőt bizonyítja, az rossz példát mutat.”

„Aki tüntet azzal, hogy imádja Krisztust, de amellet gőgös, irigy, féltékeny, mások iránt kemény és engesztelhetetlen, vagy földi javak után fut: arról azt mondom, hogy csupán a szájával vallásos, de szívében vallástalan. A mindent látó Isten azt fogja mondani: aki ismeri az igazságot és vétkezik, az százszorta bűnösebb a pusztán tudatlan vadembernél, tehát az igazságszolgáltatás napján megfelelő bánásmódban fog részesülni. Ha utatokban fellök valamely vak ember benneteket, megbo-csátjátok neki; de ha látó teszi, jogosan zúgolódtok ellene.”

„Ne kérdezzétek hát, hogy kedvesebb-e egyik vagy másik módja az imádásnak? Annyi volna az, mintha azt kérdené-tek, jobban szereti-e Isten, ha az egyik vagy a másik nyelven imádjátok Őt. Még egyszer mondom nektek, hogy dicsőítő éneketek csakis szívetek kapuján át juthat el hozzá.”

649. Hibáztathatok vagyunk-e akkor, ha szívünk szerint el nem fogadott vallást külsőképpen emberi tekintetből gyakor-lunk, hogy meg ne botránkoztassuk a benne hívőket?

„Ebben is a szándék a fő, mint sok más dologban. Akinak csupán az a célja, hogy tiszteletben tartsa mások hitét,

az semmi rosszat sem tesz vele. Sokkal helyesebb ennek az eljárása, mint azé, aki nevetségessé teszi a vallás gyakorlatát, mert ez utóbbi szeretetlenül cselekszik. Aki azonban érdekből vagy dicsvágyból követ valamely vallást, Isten és ember előtt kárhoztatandó. Istennek nem lehet kedves az, aki az emberek tetszését keresi és csak azért meg magát Ő előtte.”

650. Többet ér-e, ha sokan együttesen imádkozunk, mint ha személyenként külön cselekedjük?

„Az egy gondolat és egy érzés által összehozott emberek gyülekezete nagyobb erővel képes a jó szellemeket magához vonzani, mint egyetlen ember. Ugyanezt mondhatjuk akkor is, ha Isten imádására gyülekeznek össze. Ne gondoljátok azonban, hogy azért kevésbé jó egy embernek külön imádkoznia; mert mindenki imádkhatja Istent azáltal, hogy Reá gondol.”

A szemlélődő élet.

651. Szereznek-e valami érdemet Istennél azok az emberek, akik visszavonultan élve csakis Reá gondolnak, és semmi rosszat sem tesznek?

„Nem, mert ők bár sem rosszat, de jót sem tesznek, haszontalan emberek. Jót nem cselekedni már magában véve anynyi, mint rosszat tenni. Isten akarja, hogy gondoljon Reá az ember, de azt nem akarja, hogy csupán Őrá gondoljon; mert a földön elvégzendő kötelességeket adott neki. Aki mindig csak elmélkedik és önmagába merül el egész életén át: az semmiféle érdemet sem szerez Isten előtt, mert csak pusztán személyes életet él, aminek semmi haszna sincsen az emberiségre nézve. Isten pedig számon kéri majd tőle mindazt a jót, amit nem cselekedett.”

Az imádság.

652. Kedveli-e Isten az imát?

„A szívből jövő ima mindenkor tetszik Istennek, mert Ő csakis az ember szándékát veszi tekintetbe. Bármily szép imát olvassz is a könyvből, semmi haszna sincsen annak, ha inkább a száddal olvasod, mint gondolatoddal. A szívedből jövő saját szavaiddal való imádkozás többet ér az olvasva imádkozásnál. A hittel, bensőséggel és őszinteséggel mondott ima mindenkor kellemes Istennek. Ne hidd azonban, hogy a hiú, gőgös és önző ember imája megindíthatja, hacsak őszinte megbánással és igazi megalázódással nem párosul.”

653. Mi jellemzi általában az imát?

„Az imádkozás imádat kifejező cselekmény. Istent imádni annyi, mint, Reá gondolni, Hozzá közeledni és Vele érintkezésbe lépni. Az imádkozással háromfélét végezhetünk: dicsőíthetünk, kérhetünk és köszönhetünk.”

654. Jobbá teszi-e az imádkozás az embert?

„Jobbá, mert aki bensőséggel és bizalommal imádkozik, az erősebb lesz a kísértésekkel szemben, és Isten küld neki jó szellemeket, akik segíthet. Az ilyen segítséget senkitől sem tagadja meg, ha őszintén kéri.”

Hogyan van az, hogy némely ember sokat imádkozik és mégis nagyon rossz tulajdonságai vannak? Például féltékeny, irigy, veszekedő, semmi jóakarát és elnézés sincs benne, sőt, néha nagyon bűnös is a sok imádkozása mellett,

„Nem az a lényeges, hogy sokat imádkozzatok, hanem, hogy jól imádkozzatok. Az olyan emberek azt hiszik, annál többet ér az imádkozás, minél hosszabbra nyúlik; amellett pedig szemet hunynak hibáikra. Nekik foglalkozás és időtöltés az ima, nem pedig önmaguk tanulmányozása. Nem az orvosság a hatástalan, hanem annak a használata.”

655. Eredményel kérhetjük-e, hogy Isten bocsássa meg bűneinket?

„Isten megismeri a jót és a rosszat, az ima pedig nem rejtheti el a hibákat. Ha valaki bűnei bocsánatát, kéri Istentől, csakis úgy kapja meg azt, ha azután jól viseli magát. A legjobb ima a jó cselekedet, mert a tett mindenkor többet ér a szónál.”

656. Használhatunk-e valakinek, ha imádkozunk érte?

„Az imádkozónak ilyenkor abban nyilvánul a jó cselekedete, hogy jót akar tenni. Imájával magához; vonzza a jó szelleme-
ket, és azok egyesülnek a jó megvalósítására, amit ő szeretne tenni.”

Gondolatunk és akaratumk által oly bennünk rejlő cselekvőképességgel bírunk, mely messze túlterjed testi létükörünk határán. Mikor másokért imádkozunk, akkor ez az akarat működik bennünk. Ha erős és őszinte ez a cselekvő akaratunk, akkor képes jó szellemekeket magához vonzani, hogy jó gondolatokat adjanak neki, és hogy megerősítsék testét, lelkét, amennyire szüksége van reá. A szavak azonban itt sem használnak, csak az érzések.

657. Megmászhatják-e vagy elterelhet-e rólunk megpróbáltatásainkat azok az imák, melyeket magunkért mondtunk?

„Isten kezében vannak a megpróbáltatások és akadnak közöttük olyanok is, amelyeket végig el kell viselnetek. Isten pedig azt veszi számba, hogy milyen elszántsággal viselitek. Imáitok jó szellemekeket vonzanak hozzátok, akik bátorítanak és erősítenek benneteket és így nem érzitek annyira súlyosan az elviseleendő bajokat. Mondtuk már, hogy imádkozni sohasem hiábavaló dolog, ha jól végzitek; mert erőt nyertek általa, ami már magában véve nagy eredmény. Azt szoktátok mondani: segíts magadon, az Isten is megsegít. Isten nem változtathatja meg mindenki tetszése szerint a természet rendjét; mert ami kicsinyes nézetetek szerint; és rövid életeteknek megfelelően nagy baj, az gyakran nagy jótétemény a mindenség általános rendjében. Hányszor történik meg ezen kívül, hogy az ember saját hibájából és a körültekintés hiánya miatt maga az okozója igen sok bajnak. Saját vétke bünteti meg az embert. Helyén való

kéréseket pedig sokkal többször meghallgatja Isten, mintsem gondolnátok. Azt hiszitek, hogy nem hallgatott meg Isten, mivel külön csodát nem tett értetitek, holott olyan természetes eszközök útján küld segítséget, hogy ti véletlennek, vagy a körülmények hatásának tulajdonítjátok. Gyakran pedig, sőt a leggyakrabban úgy segít rajtatok, hogy megadja nektek azt a gondolatot, mely által magatok szabadítsátok ki magatokat a bajból.”

658. Használunk-e azzal, ha imádkozunk a holtakért és a szenvedő szellemekért? Ha igen, mily módon nyújthat nekik könnyebbülést vagy mily módon rövidítheti meg szenvedésüket imádságunk? Van-e az imának hatalma Isten igazságszolgáltatása fölött?

„Isten terveit és szándékát az ima soha meg nem másíthatja, hanem könnyebbülést okoztok érdeklődéseitekkel annak a szellemnek, akiért imádkoztok. A szenvedő szellem ugyanis mindenkor könnyebbülést érez. ha mások részéről részvétellel találkozik szenvedései közepette. Imátok továbbá megbánásra ösztönzi a szellemet, és vágyat ébreszt benne az iránt, hogy úgy cselekedjen, hogy boldoggá lehessen. Így megrövidülhetnek szenvedései, ha jóakarásával ő maga is hozzájárul imátokhoz. Az imátok által ilyenképpen felébresztett javulásra való törekvés jó szellemeket vonz az illető szellemhez, akik világosságot, vigaszt és reményt nyújtanak neki. Jézus imádkozott az eltévedett juhokért és ezzel megmutatta nektek, hogy büntetésre méltók volnátok, ha ti nem imádkoznátok azokért, akiknek legnagyobb szükségük van rá.”

659. Mit tartsunk azoknak a felfogásáról, akik elvetik a holtakért való imádkozást csak azért, mivel nem írja elő az evangélium?

„Krisztus azt mondta: szeressétek egymást. Ez a parancs annyit jelent, hogy minden módon igyekeznetek kell szeretetet tanúsítani irántuk, noha a szeretet nyilvánításának legapróbb részleteit nem sorolja is fel. Amily igaz az, hogy Istennek,

mint az igazságosság típusának, igazságszolgáltatását senki és semmi meg nem másíthatja, épp oly igaz az is, hogy szeretteitekért Hozzá küldött fohászaitok bizonyítékai annak, hogy gondoltok rájuk, és ez okvetlenül hozzájárul szenvedéseik megkönnyítéséhez, és vigaszt hoz nekik. Mihelyt a szenvedő szellem csak a legkisebb megbánást is tanúsítja, attól fogva, sőt csakis akkor segítségben részesül. Mindenkor tudtára adják, hogy foglalkozott vele egy iránta rokonszenvet érező lélek; és azt a jól eső gondolatát is meghagyják, hogy az illető közbenjárása használt neki. Ebből szükségképpen az következik, hogy a megkönnyebbült szellem hálát és szeretetet érez az iránt, aki ilyképpen ragaszkodást és könyörületet tanúsított iránta. Ezáltal pedig csak gyarapszik kettőjük között a szeretet, amelynek gyakorlására Krisztus intette az embereket. Így tehát mindketten a szeretet törvényének és a minden lényt egyesítő törvénynek engedelmeskedtek; vagyis annak az isteni törvénynek, melynek az egységhez, a szellem végcéljához kell vezetnie.²²

660. Fordulhatunk-e kérésünkkel a szellemekhez is?

„Mivel a szellemek Isten hírnökei és akarátának végrehajtói, hozzájuk is intézhetitek kéréseteket. Erejük azonban fokozatuktól függ, és a mindenek Urának van alávetve. Isten akarata nélkül pedig semmi sem történik, tehát a szellemekhez intézett kéréseknek is csupán akkor lehet eredményes, ha Isten jóváhagyja azok teljesítését.”

A többistenimádás.

661. Miért a legrégebb és legelterjedtebb vallások egyike a többistenimádás, holott nem helyes?

„Azért, mert az egy Isten fogalma csak az emberiség gondolkodása fejlődésének lehetett az eredménye. Tudatlansá-

²² *) Ezt a feletet Monod M. szelleme adta, aki Parisban protestáns lelkész volt és 1856. április havában halt meg. Az előbbi, a 664. kérdésre adott felet pedig Sz. Lajostól származik.

gában az ember nem volt képes elgondolni, hogy lehet olyan lény, aki anyagtalan, és akinek bár határozott alakja nincs, mégis hat az anyagra. Azért olyan tulajdonságokkal ruházta fel Istenét, amilyenekkel testi lények bírnak, szóval alakot és arcot adott neki. Ettől fogva pedig mindent, ami a közönséges emberi értelmet meghaladónak látszott, istenségnek tekintett. Mindenről, amit nem értett, azt hitte, hogy valami természet fölött álló hatalomnak a munkája. Innen pedig már csak egy lépés kellett ahhoz, hogy annyi különböző hatalomban higgyen, ahányfélék a hatások. Minden időben voltak mégis oly világosabb értelmű emberek, akik lehetetlennek tartották, hogy egy legfőbb lény kormányzata nélkül ennyi különböző hatalom tarthassa fenn a világ rendjét; és az ilyenek felemelkedtek az egyetlen Isten fogalmáig.”

662. Nem lehetséges-e az, hogy a minden időben felmerült és a legrégebb idők óta, ismert spirituális jelenségek is hozzájárultak ahhoz, hogy a többistenségben hittek az emberek?

„Kétségtelenül hozzájárultak. Az emberek ugyanis mindent istennek szoktak nevezni, ami az ember fölött áll, tehát a szellemek is istenek voltak számukra. Ebből származott az is, hogy istenükké tették az olyan embert, aki tettei vagy tehetsége, avagy pedig oly rejtett (okkult) képességei által kivált közülük, melyeket a közönséges emberek nem értettek. Holta után még istentiszteletekkel is hódoltak az ilyeneknek.” (608.)

A régiek nagyon kiterjedt értelemben használták az isten szót. Akkor nem a természet Urát értették alatta, mint mi most értjük. Közös tulajdonságot kifejező név volt náluk az isten szó, melyet mindenre ráruháztak, ami az emberi természet törvényeibe nem volt beleilleszthető. Mikor pedig a szellemi jelenségek útján megtudták, hogy vannak test nélkül való lények, akik természeti erőkként működnek: azokat éppen úgy nevezték isteneknek, mint, mi nevezzük ma szellemeknek.

Csak a szavak különböznek egymástól. Az eltérés a

most és az akkor között pedig az, hogy a régiek tudatlanságukban az érdekelt felek tervének megfelelő, igen jövedelmező templomokat és oltárokat építettek nekik; mi pedig egész egyszerűen ugyanolyan, többé-kevésbé tökéletes teremtményeknek tartjuk a szellemeket, mint mi vagyunk, akik azonban már levettük földi hüvelyüket. Ha gondosan tanulmányozzuk a pogány istenségek különböző tulajdonságait, egészen könnyen ráismerhetünk bennük különböző fokon álló szellemeink tulajdonságaira, magasabb világokbeli fizikai állapotaikra, a perispiritnek vagy ködtestnek minden sajátására és mindazokra a szerepekre, amelyeket a szellemek a földi körülményekben játszanak.

Mikor a kereszténység világosságot hozott a világnak, az sem rombolhatta le azt, ami a természetben rejlik; azt azonban megtette, hogy afelé terelte az emberek imádását, akit ez tulajdonképpen igazán megillet. A szellemekről való megemlékezés fennmaradt különböző nevek alatt a különböző népek szerint. A szellemi nyilatkozatokat is, melyek sohasem szűntek meg, sokfélekép használták és magyarázták a rejtélyek uralmának idején. A vallás csodás jelenségeknek tekintette, míg a hitetlenek szemfényvesztésnek tartották. Ma már a spiritizmus e tüneményeket a természet legnagyobb és legmagasztosabb jelenségei gyanánt tárja eléink. Ezt pedig fényes nappal folytatott legkomolyabb tanulmányoknak köszönhetjük.

Az áldozatok

663. Az ember-áldozatok a legrégebb időkre vezethetők vissza. Mi vihette az embert arra, hogy elhiggye, hogy Istennek tetsző dolgot mivel ilyesfélékkel?

„Először is az, hogy fel sem foghatta, hogy Isten minden jónak a forrása. A legrégebb népeknél az anyag a szellem fölül kerekedett. Ezek állatias ösztönöknek voltak alávetve, és általában azért voltak oly kegyetlenek, mivel még nem volt

kifejlődve erkölcsi érzékük. Azok az emberek egészen természetesen hitték, hogy Istennek becsesebb lehet, ha lelkes lényt áldoznak neki, mint valami anyagi testet. Ez vitte őket arra, hogy eleinte állatokat ölték számára, később pedig embereket. Azután tovább mentek téves hitükben, és azt gondolták, hogy annál nagyobb az áldozat értéke, minél fontosabb az áldozat. Jelenleg folytatott anyagi életetekben ti is annál drágább ajándékot szoktatok vásárolni, minél többre becsülitek, vagy minél jobban szeretitek azt, akit meg akartok ajándékozni. Ugyanígy gondolkozhattak Istenre vonatkozólag a tudatlan emberek is.”

Így tehát előbb áldoztak állatot az emberek, mint embert?

„Kétségtelenül.”

Eszerint az emberáldozatokat nem kegyetlenség érzéséből származtathatjuk?

„Nem, hanem abból a téves felfogásból, hogy így lehet kedveskedni Istennek. Emlékezzetek Ábrahámra. Idővel azonban visszaéltek ezzel az emberek, és áldozatul az ellenségeiket ölték meg, sőt annyira mentek, hogy csakis ellenségeiket áldozták fel. Isten soha sem kívánt sem állatokból, sem emberekből álló áldozatot. Semmi esetre sem imádkozható akképp, hogy hasztalanul pusztítják tulajdon teremtményét.”

664. Tetszhetett-e néha Istennek, ha vallásos érzülettel telve embert áldoztak fel neki?

„Nem, soha. Isten azonban mindenkor a szándék után ítél. A tudatlan emberek azt hitték, hogy dicséretre méltó dolgot művelnek, ha megölik egyik embertársukat; tehát az ilyen esetben Isten nem veszi számba cselekedetüket, hanem csak a szándékukat. Amint fejlődtek az emberek, be kellett látniuk tévedésüket, és felhagyhattak az ilyen áldozásokkal, amire felvilágosodott szellemeknek még gondolniuk sem volt szabad. Azért nevezem felvilágosodottaknak, mert akkor még az anyag fátyola borította a szellemeket. Szabad akaratuknál fogva

azonban belepillantottak eredetükbe és végükbe, és sokan közülük homályosan érezték már, hogy milyen rosszat cselekednek; de azért nem hagytak fel vele, mert szenvedélyeiket akarták kielégíteni.”

665. Mit tartsunk a szentnek nevezett háborúkról? Nem ugyanabból a forrásból eredő érzelem indította-e a vakbuzgókat a velük nem egy hiten lévő kiirtására, amely forrásból az emberek áldozása fakad?

„A gonosz szellemek ösztönözték őket; és amidőn háborúskodtak felebarátaikkal, Isten törvénye ellen cselekedtek, mely azt mondja: szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. Minden vallásfelekezet, vagy jobban mondva minden nép egy és ugyanazt az Istent imádja, bármiképp nevezik is Őt. Mire való tehát irtóháborút folytatniuk egymás ellen csupán azért, hogy vallásos felfogásaik különböznek egymástól, vagy mivel az egyik még nem érte el a haladásnak azt a fokát, amelyen a világosságban élő nép hite áll? A nép menthető azért, ha nem hiszi annak a szavát, akit Isten szelleme éltetett, és akit Ő küldött hozzánk; kivált mivel nem látta a küldöttet és nem volt szemtanúja tetteinek. Hogyan is akarjátok, hogy higgyen annak békét hirdető szavaiban, mikor karddal hozzátok azt nekik? Azokat előbb fel kell világosítani, és igyekszünk is szeretettel megismertetni velők az ő tanait, nem pedig erőszakkal és vérontással. Közületek a legtöbben nem hiszik, hogy mi közlekedhetünk bizonyos halandóval. Hogyan kívánhatjátok tehát, hogy idegenek higgyenek szavaitoknak, holott tetteitek meghazudtolják az általatok hirdetett tant?”

666. Többet ért-e Isten előtt, ha a föld terméséből áldoztak neki, mint az állatok feláldozása?

„Mondtam már, hogy Isten csupán a szándékot mérlegeli, és a tettek kevésbé jönnek számba. Valóban kellemesebb volt Istennek a föld termését látni áldozatképpen, mint az áldozatok vérét. Örökké csak azt hangoztatjuk és ismétljük, amit már mondtunk, hogy a szívből jövő ima százszeres-kedvesebb

Isten előtt, mint bármely legdrágább ajándék. Ismétlem, hogy a szándék minden, és a tett semmi.”

667. Nem lenne-e kedvesebb az emberek ajándéka Isten előtt, ha szükségben levők segítségére fordítanak? Nem lehetne-e p. o. azzal érdemet szerezni, hogy a levágott állatokat a szegényeknek adván, hasznossá tennék? Hiszen visszaélés volna az, ha céltalanul ölnék meg, vagy olyanok élveznék a hasznát, akiknek úgyis megvan mindenük. Nem volna abban valami igazi vallásosság, ha Istentől kapott földi javaink első termékeit a szegényeknek adnánk?

„Isten mindenkor megáldja azokat, akik jót cselekednek. Legjobban úgy tisztelitek Őt, ha könnyebbséget szereztek a szegényeknek, és a szomorodott szívűeknek. Nem mondom azért, hogy Isten nem veszi számba a tiszteletére rendezett szertartásokat, hanem itt is nagyon sok pénzt sokkal hasznosabb dolgokra fordíthatnátok. Isten mindenben az egyszerűséget szereti. A külsőségeket és nem a szívet számba vevő ember korlátolt szellem. Ítéljétek meg, hogy Isten a dolgok alakjához vagy lényegéhez ragaszkodhat-e inkább?”

III. FEJEZET.

A MUNKA TÖRVÉNYE.

1. A munka szükséges volta. — 2. A munka határa. A pihenés.

A munka szükséges volta.

668. Természeti törvény-e az, hogy- a munka szükséges?
 „A munka éppen azért a természet törvénye, mert szükség van rá. A művelődés pedig azért kényszeríti több munkára az embert, mivel általa szükségletei és élvezetei gyarapszanak.”
669. Csak anyagi foglalkozást kell-e munka alatt értenünk?
 „Nem. A szellem éppen úgy dolgozik, mint a test, és minden hasznos foglalkozás munka.”
670. Miért kell az embernek dolgoznia?
 „Testi természetéből kifolyólag kell munkálkodnia. Számára a munka vezeklés és egyúttal értelme fejlesztésére szolgáló eszköz is. Munka nélkül az ember értelme gyermekkorában maradna. Innen van az, hogy táplálékát, biztonságát és jólétét munkájának és tevékenységének köszönheti. Aki gyenge testű, annak Isten ehelyett értelmet adott, de az értelmi munka is csak munka azért.”
671. Miért gondoskodik a természet az állatok minden szükségletéről?
 „A természetben minden dolgozik. Az állatok is éppen úgy dolgoznak, mint ti magatok, csak hogy munkájuk csupán az önfenntartás gondjaira szorítkozik. Azért nem jár az ő munkájuk haladással, holott az ember két célból dolgozik. Egyik célja testének a fenntartása, a másik gondolkodásának a fejlesztése, mert ez utóbbi szintén szükséges és általa az ember önmaga fölé emelkedik. Amikor ezt mondom, hogy az állatok munkája önfenntartási gondokra szorítkozik, azalatt azt a célt értem, melynek eléréseért az állatok dolgoznak. Anyagi szükségleteikről gondoskodván, egyúttal A Teremtő szándékainak megvalósításában segédkeznek, anélkül, hogy erről tudomásuk

volna. Munkájuk szintén hozzájárul a természet végcéljához, noha gyakran nem is fedezitek fel a közvetlen eredményt.”

672. Az embernek a tökéletesebb világokon is úgy kell dolgoznia, mint itt?

„Az ember munkája természetével van arányban. Minél kevésbé anyagiasak a szükségletei, annál kevésbé anyagi a munka is, amit végeznie kell. Ne gondold azonban, hogy azért az ember tétlenné és haszontalanná válik. A tétlenség csak gyötrelem volna neki, nem jótétemény.”

673. Felszabadul-e a munka törvénye alól az ember, ha földi javai biztosítják a megélhetését?

„Az anyagi munka alól talán felszabadul, de az alól nem, hogy tehetségéhez képest hasznossá váljék. Az is munka, ha értelmét vagy másokét tökéletesíti. Akit földi javakkal áldott meg Isten úgy, hogy nem verejtékével kénytelen megszerezni meg mindazt, ami élete fenntartásához szükséges: annak annál inkább kötelessége, hogy segítsen felebarátain, mivel eléggé ráér jól cselekedni.”

674. Akadnak-e az emberek között olyanok is, akik semmiféle munkára sem képesek, és akik semmi hasznot sem hajtanak életükkel?

„Isten igazságos és csupán azokat kárhoztatja, akik szándékosan nem hajtanak hasznot; mert azok mások munkájának rovására élnek. Isten azt akarja, hogy mindenki képességei szerint tegye magát hasznossá.” (643.)

675. Kötelezi-e a gyermekeket a természet törvénye arra, hogy szülőikért dolgozzanak?

„Természetesen. A gyermek épp úgy tartozik szüleiért dolgozni, mint a szülő a gyermekért. Azért tette Isten a gyermeki és a szülői szeretetet természeti törvénnyé, hogy a család tagjai ebből a kölcsönös vonzalomból kifolyólag segítsék egymást. Éppen ez az, amit most a társadalom olyan gyakran félre ismer.” (205.)

A munka határa. A pihenés.

676. Nem természeti törvény-e a pihenés is, amelyre szükségünk van a munka után?

„Mindenesetre. A pihenés nem csupán arra való, hogy a test erőit pótolja, hanem arra is szükséges, hogy az értelmet kissé szabadabbá tegye, hogy az az anyag fölé emelkedhessék.”

677. Hol van a munkának a határa?

„Az erők határában. Különben Isten szabadságot adott az embernek ebben is.”

678. Mit gondoljunk azokról, akik visszaélnek hatalmukkal és alattvalóiktól túl sok munkát kívánnak?

„Ez a legrosszabb cselekedetek egyike. Minden parancsolási joggal bíró ember felelős azért, ha túlerölteti a munkával alattvaló felebarátait, mert Isten törvényét hágja át.” (273.)

679. Van-e joga az embernek pihenni öreg korában?

„Van. Csupán erejéhez mért munkát kell végeznie.”

Honnan vegye a munkára nem képes agg azt, amiből élnie kell, ha nincs meg neki?

„Az erősnek kell a gyenge helyett is dolgoznia. Ha családja nincs a gyengének, a társadalom köteles gondoskodni róla. Ez a könyörületesség törvénye.”

Nem elég azt mondani az embernek, hogy dolgozzék, hogy fenntarthassa magát, hanem alkalomra is van szüksége annak, aki dolgozni akar. Az pedig gyakran megtörténik, hogy nem akad munkája a dolgozni akarónak. Az általánosuló munkaszünet drágaságot idéz elő, és csapássá válik, akár csak a pestis. A közgazdaság úgy igyekszik segíteni a bajon, hogy egyensúlyt törekszik létrehozni a termelés és a fogyasztás között. Tegyük fel, hogy lehetséges volna egyensúlyt létrehozni, akkor is lennének időnként szünetek: a munkásnak pedig az ilyen időközökben is kell élnie, Van valami, amit az emberek nem vettek eléggé fontolóra, és ami nélkül a közgazdaság tu-

dománya csupán elmélet marad. Ez az oktatás, de nem az értelmi, hanem az erkölcsi oktatás. Ez alatt sem a könyvek útján való oktatást értem, hanem azt, mely a jellemek alkotására képes, ami szokásokat teremt, Ez a tanítás (mint eredmény) a már megszerzett szokások összessége. Ha elgondoljuk, hogy naponként mekkora tömege keveredik az elv nélkül való és féktelen egyéneknek az emberiség áradatába, amely egyének teljesen ösztöneik rabjai: csodálkozhatunk-e ennek a szomorú következményein? Majd ha általánosan ismeretes lesz a jellemalkotás művészete, akkor jobb szokásokkal lép az ember a világba. Akkor szokásos lesz a rend, a maga és az övéi érdekében való körültekintés, és a tisztelet minden iránt, ami tiszteletre méltó. Ilyen szokásokkal sokkal könnyebben fogja elkerülhetetlen nehéz napjait átélni. A rend és az előrelátás hiánya két olyan seb, amelyet csakis jól megértett oktatás gyógyíthat be. Ez a kiinduló pontja és a valódi éltető eleme a jólétnek. Ez nyújt mindenkinek biztonságot.

IV. FEJEZET.

A NEMZÉS TÖRVÉNYE.

1. A föld népessége. — 2. A fajok egymásutánja és tökéletesedése. — 3. A szaporodás akadályai. — 4. A házasság és a nötlenség. — 5. A többnejűség.

A föld népessége.

680. Természeti törvény-e az élőlények nemzése?

„Igenis az. Anélkül kiveszne a testi világ.”

681. Megtörténhet-e a jelenben tapasztalt folytonos szaporodás mellett, hogy túlárastja a földet a népesség?

„Nem. Isten gondoskodik az egyensúly fenntartásáról, és semmi hiábavalót sem tesz. Az ember azonban, ki a természet képének csak egyik sarkát láthatja, nem képes megítélni az összesség összhangját.”

A fajok egymásutánja és tökéletesedése.

682. Vannak olyan emberfajok, amelyek tagjai szemlátómást fognak. Elérkezik-e annak is az ideje; hogy azok végképp kivesznek a földről?

„Elérkezik, még pedig azért, mert már mások foglalták el a helyüket, Ugyanígy foglalják el majd egykor mások a ti helyeteket is.”

683. Új teremtetések-e a most élő emberek, vagy tökéletesedett utódai-e kezdetleges lényeknek?

„Ugyanazok a szellemek ezek, kik csak tökéletesedni tértek vissza újabb testben; de a tökéletességtől azért, még messze vannak. El fog fogyni, és el fog tűnni a föld színéről a most élő emberfaj is, mely csakNEM túlárastva a földet, az elmúlt fajok helyét foglalja el. Az ő helyét is más, tökéletesebb, tőle származó fajok fogják egykor elfoglalni, mint ahogyan a jelen kor művelt emberei is a kezdetleges idők durva és vad emberfajától származtak.”

684. Külön teremtések-e tisztán anyagi szempontból véve a most élő faj teste, vagy a kezdetleges testtől származnak-e nemzés útján?

„A fajok eredete az idők homályában vész el. Mivel azonban valamennyi a nagy emberi családhoz tartozik: bármilyen volt is a kezdetleges törzse mindegyiknek külön, egymással kapcsolódhattak és alkothattak új típusokat.”

685. Mi a kezdetleges fajok megkülönböztető és uralkodó jellemvonása testi szempontból?

„A durva erőnek az értelmi erő rovására történt kifejlődése. Most éppen ennek ellenkezője áll fenn. Az ember ugyanis sokkal többet működik az értelmével, mint a testi erejével; és mégis százszorta többet végez ma, mert képes felhasználni a természet erőit, amit az állatok nem tehetnek.”

686. Ellenkezik-e a természeti törvénnyel, ha a tudomány segítségével tökéletesítjük a növényi és az állati fajokat? Megfelelőbb volna-e a törvénynek, ha mindent a maga útján engednénk haladni?

„Mindent el kell követni a tökéletesedés céljából. Az ember maga is olyan eszköz, melyet Isten a saját céljaira használ fel. A természetnek is a tökéletesség lévén végcélja, tökéletesedését segítjük elő, ha ezt támogatjuk.”

Nem csökkenti-e az ember érdemét, hogy őt tulajdonképpen csak személyes érzelmek indítják arra, hogy a fajokat tökéletesíteni igyekezzék; mert hiszen azt csak azért teszi, hogy élvezeteit szaporítsa?

„Az mellékes, hogy van-e neki érdeme; a fődolog, hogy a haladás megtörténjék. Csakis rajta múlik, hogy emellett a munkáját irányító szándék által érdemet szerezzen. Ő e munka által elsősorban értelmét gyakorolja és fejleszti, s éppen ebben áll legfőbb nyeresége.”

A szaporodás akadályai.

687. Nem ellenkeznek-e a természet törvényével az embereknek a szaporodás megakadályozását célzó törvényei és szokásai?

„Minden ellenkezik az általános törvénnyel, ami hátráltatja a természet haladását.”

Vannak mégis olyan élő állat- és növényfajok, amelyeknek vég nélkül való elszaporodása káros volna más fajokra nézve és annak az ember is csakhamar áldozatául esnék. Megrovásra méltó-e ő azért, hogy ezt a szaporodást megakadályozza?

„Isten minden élő lényt az ember hatalma alá helyezett, hogy ő ezt a hatalmat jóra fordítsa, és nem azért, hogy visszaéljen vele. Az ember tehát szükségletének megfelelően szabályozhatja a szaporodást, de nem szabad azt szükségtelenül megakasztania. Isten az ember értelmes beavatkozását ellensúlyozásul rendelte el. Annak kell helyreállítania a természeti erők egyensúlyát. Éppen ebben különbözik az ember az állattól. Az állatok pedig maguk is hozzájárulnak az egyensúly fenntartásához pusztító ösztönük által; de csak önfenntartásukról gondoskodnak, amidőn ilyenképpen megakadályozzák a táplálásukra szolgáló állati és növényi fajoknak túlságos és talán veszedelmes fejlődését.”

688. Hogyan vélekedjünk azokról a szokásokról, melyek az érzékiség kielégítése céljából akadályozzák meg a szaporodást?

„Ez csak arra vall, hogy a test uralkodik a lélek fölött és hogy az ember mélyen belesüllyedt az anyagba.”

A házasság és a nőtlenség.

689. Ellenkezik-e a természeti törvénnyel a házasság, vagyis az, hogy két lény állandóan egymáshoz van kötve?

„Ez előmenetel az emberiség fejlődése útján.”

690. Milyen hatása lenne az emberi társadalomra annak, ha megszüntetnék a házasságot?

„Az ember visszatérne az állati életbe.”

A két nemnek egymással való, szabadon és meggondolás nélkül történő egyesülése természetes dolog. A házasság pedig a társadalomnak a legelső, haladást jelentő lépései közé tartozik. Általa létesül a rokoni kötelék; és meg is van minden népnél a házasság, csakhogy különbözők a feltételei. A házasság eltörlése tehát az emberiségnek gyermekkorába való visszatérését jelentené és az embert alább szállítaná azoknál az állatoknál, melyek neki az állandó együttélés példáját mutatják.

691. Természeti vagy emberi törvény-e a házasság felbonthatatlansága?

„Olyan emberi törvény ez, ami a természet törvényével nagyon ellenkezik. Az embernek azonban szabad saját törvényeit megváltoztatnia. Csupán a természet törvényei változatlanok.”

692. Istennek tetsző tökéletes állapot-e a nőtlenség?

„Nem az, és akik önzésből élnek egyedül, nem nyerik meg Isten tetszését, az embereket pedig ámitják.”

693. Nem áldozat-e némely embertől a magános élet azért, hogy minden erejét teljesen az emberiség szolgálatának szentelhesse?

„Ez egészen más valami. Én arról beszéltem, ami önzésből történik. Minden önfeláldozás érdem, ha a jóért történik és minél nagyobb az áldozat, annál nagyobb az érdem.”

Isten nem ellenkezhetsz önmagával, sem rossznak nem tarthatja azt, amit cselekedett. Nem láthat tehát érdemet abban, ha valaki törvényeit megszegi. Bár a nőtlenség magában nem érdem, azzá válik mégis, ha a házasság örömeiről való lemondás által az emberiség javát szolgáló áldozattá lesz. Minden jó célból történő és önző mellékgondolat nélkül való önfeláldozás az embert az anyagiasság fölé emeli.

A többnejűség.

694. Abból, hogy a két nembeli emberek száma csaknem ugyanaz, azt kell következtetnünk, hogy az egyesülések aránya is ennek megfelelő legyen?

„Igen, mert a természetben mindennek van célja”

695. Melyik felel meg tehát jobban a természet törvényének, a többnejűség vagy az egynejűség?

„A többnejűség olyan emberi törvény, melynek elmulása az emberi társadalom, haladását jelenti. Isten célja szerint a házasságnak az egyesülő két lény szeretetén kell alapulnia. A többnejűséggel nem párosul valódi szeretet, az csakis érzékiségen alapszik.”

Ha természeti törvény volna a többnejűség, akkor általánosan el kellett volna terjednie. Anyagilag pedig ez a két nem számarányánál fogva nem lenne lehetséges.

A többnejűséget csak szokásnak, vagy olyan bizonyos erkölcsökhöz mért törvénynek kell tekinteni, melyet a társadalom tökéletesedése lassanként el fog tüntetni.

V. FEJEZET.

AZ ÖNFENNTARTÁS TÖRVÉNYE.

1. Az önfenntartás ösztöne. — 2. Az önfenntartás eszközei. —
3. A földi javak élvezése. — 4. A szükséges és a fölösleges. —
5. Az önkéntes nélkülözések. Önsanyargatások.

Az önfenntartási ösztön.

696. Természeti törvény-e az önfenntartás ösztöne?

„Kétségtelenül az, és megvan minden élőlényben, akármilyen annak értelmi fokozata. Némelyiknek azonban tisztán csak gépies ez az ösztöne, míg másoké értelmes.”

697. Mi célból adott Isten minden élőlénynek önfenntartási ösztönt?

„Mindenkinek részt kell vennie Isten szándékainak megvalósításában; azért adta nekik Isten azt az érzést, hogy élniük kell. Az élőlényeknek az életre még tökéletesedésük céljából is szükségük van, és azt ösztönszerűleg megérik anélkül, hogy számot adnának róla önmaguknak.”

Az önfenntartás eszközei.

698. Gondoskodott-e Isten önfenntartása eszközökről is, amidőn az élőlényekbe oltotta azt, hogy életük szükséges?

„Gondoskodott, és ha nem találják meg, az csak arra vall, hogy nem ismerik fel. Isten nem adhatta úgy az embernek az élet szükségességét, hogy egyúttal meg ne adta volna neki a hozzá való eszközöket is. Azért engedi, hogy a föld megteremje mindazt, amire a rajta élőknek szükségük van. Csupán az hasznos, ami szükséges; ami fölösleges, az soha sem hasznos.”

699. Miért van az, hogy a föld nem mindig terem elegendőt az ember szükségleteinek fedezésére?

„Mert a hálátlan ember elhanyagolja a földet, pedig az mégis kitűnő anya. Az ember gyakran a természetet okozza azért, aminek csakis a saját tapasztalatlansága és az előrelátás

hiánya az oka. A föld mindig teremne annyit, amennyi szükséges, csak az ember meg tudna vele elégedni. Ha nem elég a termés, az csak onnan van, hogy az ember a kellőnél többet használ fel, holott a fölösleget oda lehetne adni, ahol szükség van rá. Nézd az arabot a pusztán, az mindig talál ételmet, mert nem teremt magának mesterkélt szükségleteket. Ha azonban a termés felét holmi haszontalan ötletek kielégítésére prédálják el, csoda-e akkor, ha másnap semmijük sincs és van-e okuk panaszra, ha a drágaság idején nincsenek kellőképp ellátva? Valóban mondhatom, hogy nem a természet a gondatlan, hanem az ember nem képes életmódját helyesen beosztani.”

700. Földi javak alatt csupán azt kell-e értenünk, amit a föld megterem?

„A föld az első forrás, melyből minden más forrás fakad; mert a többi forrás csupán a föld terményeinek más-más alakulata. Ezért tehát a földi javak alatt mindazt kell érteni, amiben az embernek itt része lehet.”

701. Mi az oka annak, hogy némely ember legnagyobb bőség közepette is szükségét szenved?

„Az emberi önzés azok részéről, akik nem mindig teszik meg, amit kellene; gyakran pedig a szűkölködők maguk az okai. Keressetek és találni fogtok. Ez nem azt jelenti, hogy elég a földre nézni annak, aki valamit találni óhajt; hanem azt, hogy nagy buzgalommal és kitartással, nem lanyhán kell keresnie. Az akadályoktól nem szabad visszariadni, mert azok nagyon gyakran csak arra valók, hogy próbára, tegyék az állhatatosságot, türelmet és a szilárdságot,” (534.)

Ha a művelődés szaporítja a szükségleteket, egyúttal a munka forrásait és az élethez szükséges esz közöket is megsokszorozza. E mellett azonban még sok tennivaló marad. Mihelyt pedig befejezte munkáját, már senki sem panaszkodhat többé hiányokról, ha csak maga nem, oka annak, hogy valamiben fogyatkozása van. Soknak az a szerencsétlensége, hogy egészen más útra tér, mint amit a természet jelölt ki számára; így

cserbenhagyja őt a sikerhez szükséges értelem. Mindenkinek van helye a világon, csak az kell, hogy ki-ki a magáét foglalja el, és ne a másét. A természet nem lehet felelős a társadalmi szervezet bűneiért, sem a dicsvágy, sem az önszeretet következményeiért.

Mindamellettt vakoknak kellene lennünk, ha nem látók, hogy mennyire haladtak a legfejlettebb népek. Az emberbaráti érzés a tudománnyal párosultan nem szűnik meg arra törekedni, hogy megjavítsa, az emberek anyagi helyzetét; és ennek köszönhetjük, hogy legalább nagyjából megszűntek a termelés hiányai, noha a lakosság szaporodott. A legnehezebb esztendőket sem lehet már a hajdani szűk esztendőkkel összehasonlítani. A közegészségügy, melyet apáink még nem ismertek, mint az erő és egészség lényeges eleme, ma már gondos tanulmányozás tárgyát képezi. A nyomornak és a szenvedésnek vannak menedékhelyei. A tudomány mindenütt a jólét előmozdításán munkálkodik. Mondhatjuk-e azért, hogy már elértük a tökéletességet? Óh, bizonyára nem; de azért mindabból, ami történt, következtethetünk arra, hogy mi minden történhet még ezután kitarás mellett, ha elég okos lesz az ember arra, hogy a valóságos és komoly dolgokban, és többé nem kivihetetlen álmokban keresse boldogulását, melyek csak hátráltatják, ahelyett hogy haladását elősegítenék.

702. Lehetséges-e olyan helyzet, hogy az élet feltételei éppen nem az ember akaratától függnék és a legégetőbbben szükséges dolgok nélkülözésére az embert a körülmények kényszerítik?

„Az ilyen esetek az emberre mért, - gyakran igen kevése - megpróbáltatások. És az ember tudta azt, hogy ki lesz téve ilyesminek. Ha értelme nem képes módot találni arra, hogy ebből a zavarból kiségitse, akkor abban áll az érdeme, ha aláveti magát Isten akaratának, Ha meg kell halnia, zúgolódás nélkül szánja rá magát és gondoljon arra, hogy elérkezett az ideje valóságos felszabadulásának. Míg ha kétségbeesnek az utolsó pillanatban, akkor megadása gyümölcseit elvesztené.”

703. Bűnt követtek-e el azok, akik valamely válságos helyzetben azt vélték, hogy kénytelenek éhük csillapítására felebarátaikat feláldozni? Ha pedig bűn volt az, csökkent-e a súlya azáltal, hogy az önfenntartási ösztönből származott?

„Mondtam már, hogy nagyobb az érdem, ha bátorsággal és önmegtagadással viseli az ember az élet minden megpróbáltatásait, így az éhséget is. Gyilkosság és a természet ellen való bűn tehát az, amit kétszeresen kellene büntetni.”

704. Van-e az embereknek fejlettebb szervezetű világokon is táplálékra szükségük?

„Igen, de táplálékuk ott szervezetüknek megfelelő. Durva gyomrotok számára az ő eledelük nem volna eléggé tápláló, ők pedig nem volnának képesek megemészteni a ti eledeleiteket²³.”

A földi javak élvezete.

705. Minden embernek jogában áll-e felhasználni a föld javait?

„Ez a jog az élet szükségességéből származik. Isten nem róhatott rátok olyan kötelességet, amelynek teljesítéséhez módot ne adott volna.”

706. Mi célból tette Isten vonzóvá a földi javak élvezetét?

„Egyrészt, hogy az embert hivatásának betöltésére ösztönözze, másrészt pedig, hogy őt a kísértések állal megpróbálja.”

Mi célja van az ilyen kísértésnek?

„Hogy fejlessze az ember értelmét, melynek meg kell őt óvnia a mértéktelenségtől.”

Ha csupán a hasznosság szempontja indítaná az embert arra, miképp éljen a föld javaival, akkor közönye megza-

²³ *) Emánuel szellem azt mondja, hogy a félanyagi világokon az ott inkarnált szellemek a félanyagi testüknek szükséges táplálékot a légkörből kapják. A f o r d í t ó .

varhatta volna a mindenség összhangját. Isten a földi javakat a bennük rejlő élvezet által tette vonzókká, ami a Gondviselés szándékainak végrehajtására ösztönzi az embert. Éppen a javaknak e vonzó volta által akarta azonban Isten egyúttal próbára is tenni az embert, hogy nem él-e vissza velük? Az értelemnek kell őt ettől megóvnia.

707. Vannak-e az élvezeteknek a természet, által megsza-
bott határai?

„Vannak, hogy megismerjétek a szükségesnek a határait. Mértéktelenségetek által azonban végre megunjátok, és azzal önmagatokat büntetitek meg.”

708. Mit tartsunk arról az emberről, aki kicsapongásokkal igyekszik élvezeteit fokozni?

„Szegény, szájalomra és nem irigylésre méltó ember ez, mert igen közel van a halálhoz.”

Melyik halálhoz áll közel, a testihez vagy az erkölcsi-
hez?

„Egyikhez úgy, mint a másikhoz.”

Aki a mértéktelenségek különböző neméből meríti élvezeteit, az a vadállatnál is alacsonyabbá teszi magát; mert az állat meg tud állapotodni szükségletei kielégítésénél. Az ilyen ember elbocsátja az értelmét, amit Isten vezetőül adott neki; és minél mértéktelenebb, annál inkább állati természetét teszi úrrá szellemi természete fölött. A visszaélésekből származó betegségek, gyengeségek, sőt maga a halál is egyúttal büntetései Isten törvénye áthágásának.

A szükséges és a fölösleges.

709. Hogyan tudhatja az ember, hogy mennyire van szükségé?

„A bölcs ember közvetlen megismerésből tudja, sokan pedig tapasztalatból merítik és a saját kárukon okulva ismerik fel.”

710. Nem szabta meg a természet szükségleteinek határát saját szervezetünk által?

„Igenis, megszabta, csak hogy az ember telhetetlen. Míg a természet a szükségleteknek az emberi szervezetben vont határt, addig a vétkek megzavarták ezt a szervezetet, és olyan szükségleteket teremtettek számára, melyek nem valódiak.”

711. Mit tartsunk azokról, akik mások kárára összekuporgatják a földi javakat, hogy maguknak bőséget teremtsenek, míg amazok szűkölködnek?

„Félreismerik Isten törvényeit, és felelősök lesznek a másoknak okozott nélkülözésekért.”

A szükségesnek és fölöslegesnek nincsenek szorosan megvont határai. A művelődés oly szükségleteket teremtett, amelyeket a vad állapot nem kíván meg. Azok a szellemek pedig, akiktől ezeket a szabályokat vettük, nem azt akarják, hogy a művelt ember is úgy éljen, mint a vadak. Minden viszonylagos, és az értelem feladata megszabni, hogy az ember mindentől mennyit használjon. A művelődés fejleszti az erkölcsi érzéket és egyúttal a könyörület érzését is, mely az embereket egymás kölcsönös támogatására indítja. Akik mások nélkülözésének rovására élnek, azok a művelődés jótéteményeit kiszákmányolják. Ezeknek csak külső máz a műveltségük, mint ahogyan némely embernek csak álarc a vallásossága.

Önkéntes nélkülözések. Önsanyargatások.

712. Kívánja-e az önfenntartás törvénye, hogy testünk szükségleteiről gondoskodjunk?

„Kívánja, mert erő és egészség nélkül lehetetlen munkálkodnotok.”

713. Rosszallni való-e az, hogy az ember jólét után törekszik?

„Jólét után vágni természetes óhaj. Isten csupán a visszaéléseket tiltja, mert azok az önfenntartással ellenkeznek. Jólétre törekedni tehát nem bűn, ha senki másnak rovására nem történik és sem erkölcsi, sem testi erőtokeket nem csökkenti.”

714. Érdemnek tudja-e be Isten az oly önkéntes nélkülözéseket, melyeknek ugyancsak önként vállalt vezeklés a céljuk?

„Tegyetek jót másokkal és nagyobb érdemeket szereztek.”

Vannak-e egyáltalán érdemül betudható önkéntes nélkülözések?

„Igenis, vannak. A haszontalan örömökről való lemondás érdem, mert az elválasztja az embert az anyagtól és felemeli a lelkét. Érdem ellenállani a kísértéseknek, melyek a haszontalan dolgok mértéktelen élvezésére csábítanak. És érdem, ha elvon az ember valamit abból, amire magának is szüksége van, hogy a szűkölködőknek adhasson. Pusztá gúny azonban, ha a nélkülözés hiú tetszselgésből történik.”

715. Van-e valamely szempontból érdeme annak, aki önsanyargatással tölti életét, miképpen a legrégibb idők óta akadtak a legkülönbözőbb népek között is olyanok, kik önmagukat sanyargatva éltek?

„Kérdezzétek meg önmagatoktól, hogy tesz-e valakinek jót vele az, aki önmagát sanyargatva él, és meglesz reá a felelet. Az önsanyargatás senki másnak hasznára nem válik, mint annak, aki gyakorolta, tehát az ilyen élet bármily céllal kiszínezve is csak önzés marad, A keresztény felebaráti szeretet értelmében az az igazi önsanyargatás, ha az ember nélkülözések közepette is a mások javát szolgálja, és azért munkálkodik.”

716. Van-e annak értelme, hogy különböző népeknél eltiltották bizonyos eledelük élvezetét?

„Szabad mindennel táplálkozni, ami az ember egészségére nem káros. Megtörténhetett mégis, hogy egyes törvényhozók bizonyos hasznos célból eltiltották valamely eledel élvezetét.”

zetét; és hogy nagyobb hiteit szerezzenek törvényüknek, ezt Istentől eredőnek mondták.”

717. Ellenkezik-e a természet törvényével, hogy az ember állati táplálékkal él?

„Testetek alkotásánál fogva a húst a hús táplálja, különben elsatnyul. Az öfenntartás törvényéből kifolyó kötelessége az embernek erejét és egészségét megtartani, hogy a munka törvényét betölthesse. Úgy keli tehát táplálkoznia, amint szervezete megkívánja.”

718. Érdemet szerzünk-e azzal, ha vezeklésként tartózkodunk az állati vagy másféle eledelektől?

„Ha másokért mondatok le arról, akkor érdem, Isten azonban nem helyesel olyan önsanyargatást, amely nem komoly és hasznos nélkülözésből áll. Azért mondjuk, hogy akik csak a látszatért nélkülöznek, azok képmutatók. (720.)

719. Mit tartsunk az emberek vagy állatok testének megcsönkítéséről?

„Mire való az ilyen kérdés? Kérdezzétek meg önmagatokat, vajon van-e belőle haszna valaminek? Ami nem hasznos, az nem tetszhet Istennek, ami pedig káros, az mindenkor kellemetlen Neki; mert tudjátok meg, hogy Isten csak az olyan érzelmek felett örül, melyek a lelket Hozzá felemelik. Csakis így rázhatjátok le a földi anyagotokat, ha az ő törvénye szerint éltek és nem úgy, ha azt megsértitek.”

720. Ha áll az, hogy a földi szenvedések aszerint emelnek fel bennünket, amint elviseljük: felemelnek-e bennünket az önként okozott szenvedések?

„Csakis a természetesen támadó szenvedések emelnek fel, mert azok Istentől erednek. Az önként okozott fájdalmak semmire sem valók, ha csak mások javát nem szolgálják. Gondolod, hogy előbbre jutnak azok rendeltetésük útján, akik az emberi erőt felülmúló kemény gyakorlatokkal rövidítik meg életüket, mint pl. a szerzetesek, fakírok és bizonyos szekták vakhitű hívei? Miért nem dolgoznak inkább felebarátaik javá-

ra? Miért nem ruházzák a szegényeket, vigasztalják a bánkódókat, és dolgoznak azok helyett, akik a munkára képtelenek? Miért nem nélkülöznek a szerencsétlenek megkönnyebbítésére? Úgy hasznos és Istennek tetsző volna életük. Önzés az, ha az önként okozott fájdalmakkal mindig csak a magunk javát célozzuk: míg ha másokért, szenvedünk, akkor felebaráti szeretetet gyakorolunk. Erre tanít bennünket Krisztus.”

721. Ha tehát nem szabad önként oly szenvedést választanunk, amivel senkinek sem használunk: szabad-e megóvnunk magunkat azoktól, amelyek fenyegetnek, vagy amelyeket megsejtünk?

„Minden lénynek önvédelmi ösztönt adtak a veszélyek és szenvedések elhárítására. Ostorozzátok szellemeteket és ne a testeteket. Sanyargassátok gőgötöket, fojtsátok meg önzésüket, azt a kígyót, mely a szíveteket mardossa. Így sokkal inkább haladtok, mintha e korba már bele nem illő kemény testi gyakorlatokat végeztek.

VI. FEJEZET.

A PUSZTÍTÁS TÖRVÉNYE.

1. A szükséges pusztítás és a vele való visszaélés. — 2. Pusztító csapások. — 3. A háború. — 4. A gyilkolás. — 5. A kegyetlenkedés. — 6. A párbaj. — 7. A halálbüntetés.

A szükséges pusztítás és a vele való visszaélés.

722. Természeti törvény-e a pusztítás?

„Mindennek el kell pusztulnia, hogy újjászülessék és átalakuljon; mert amit ti pusztulásnak neveztek, nem más, mint, átalakulás, melynek célja az élő lények megújulása és tökéletesedése.”

Eszerint tehát a gondviselés szándékainak megfelelően kapták az élőlények a pusztítás ösztönét?

„Isten teremtményei az ő eszközei, melyek szándékainak kivételére szolgálnak. Az élőlények egymást pusztítják, hogy táplálkozhassanak. Ennek pedig kettős célja van. Először az, hogy fenntartsák az egyensúlyt, nehogy túlszaporodás álljon be, másodsor, hogy hasznát vegyék a külső burok romjainak. Csak a burok az, ami elpusztul. Az pedig nem a lényeges, hanem a mellékes része a gondolkozó lénynek. Az értelmi princípium a lényeges része, az pedig elpusztíthatatlan és felemeli önmagát a különböző átalakulások alatt.”

723. Miért látja el a természet az élőlényeket önvédelmi és önfenntartási eszközökkel, ha szükséges a pusztulás újjáalakulásuk szempontjából?

„Azért, hogy idő előtt el ne pusztuljanak. Minden korai pusztulás hátráltatja az értelmi rész fejlődését; azért rendelte Isten, hogy minden lénynek szükséges az élete és a szaporodása.”

724. Miért vesz erőt a haláltól való irtózás az emberen, holott, általa jobb világba kell jutnunk, és megszabadulnunk e világ bajaitól, és így inkább óhajtánunk kellene a halált, mint rettegnünk tőle?

„Mondtuk már, hogy az embernek igyekeznie kell meghosszabbítani életét, hogy elvégezhesse feladatát. Azért adta neki Isten az önfenntartás ösztönét, mely fenntartja őt a megpróbáltatások alatt. Enélkül az ösztön nélkül nagyon gyakran elvesztené a bátorságát. Az a titkos hang, mely a halál elkerülésére ösztönzi őt, arra is inti egyúttal, hogy tehet még valamit haladása érdekében. A fenyegető veszély intó szó, hogy használja fel jól a haladékokat,

725. Miért helyezte egymás mellé a természet az önfenntartás eszközeit és a pusztító erőket?

„Az orvosságot a baj mellé tette. Mondtuk már, hogy az egyensúlyt akarja fenntartani, azért alkalmazza az ellensúlyokat.”

726. Szükséges-e minden világon a pusztulás?

„A pusztulás a világok anyagibb vagy anyagtól mentebb állapotához van mérve és csak a tisztább testi és erkölcsi állapottal ér véget, A tiéteknél fejlettebb világokon a lét feltételei is egészen mások, mint nálatok.”

727. Mindig szükséges lesz-e a földön a pusztítás az emberek között?

„Olyan mértékben csökken a pusztítás szükségessége az emberek között, amily mértékben a szellem az anyag fölé emelkedik. Azért láthatjátok, hogy ahol fejlődik az értelem és az erkölcs, ott irtóznak az ember pusztításától.”

728. Jogában áll-e az embernek jelen állapotában korlátlanul pusztítani az állatokat?

„A visszaélés sohasem volt jog. Az embernek oly mértékben szabad csak pusztítania az állatokat, amint azt a saját biztonsága és élelmezése kívánja.”

729. Mit tartunk a szükség és a biztonság határait túllépő pusztításról, pl. a vadászatról, amidőn csak a cél nélkül való pusztítás öröme szolgál?

„Ez az állati természet uralma a szellemi fölött. A szükségesség határait túllépő minden pusztítás Isten törvényének áthágása. Az állat csupán annyit pusztít, amennyire szüksége van. A szabad akaratú ember azonban szükség nélkül is pusztít; pedig számot kell majd adnia azért, hogy visszaélt szabad akaratával, mert ilyenkor már a rosszra való ösztönzéseknek enged.”

730. Van-e valami különös érdemük azoknak a népeknek, akik túlságosan óvakodnak az állatokat pusztítani?

„Ez magában véve dicséretes érzélem túlsága, ami így szintén visszaéléssé válik és az érdemet másnemű visszaéléssel ellensúlyozza. Az ilyen emberekben inkább a babonás félelem uralkodik, mint a valódi jóság.”

Pusztító csapások.

731. Mi célból sújtja Isten pusztító csapásokkal az emberiséget?

„Hogy előmenetelét siettesse. Nem mondtuk-e, hogy a pusztulások a szellemek erkölcsi újjáalakulása szempontjából szükségesek, és hogy a szellemek minden újabb létből a tökéletesedés újabb fokára emelkednek? A véget kell látnunk, hogy az eredményre következtethessünk. Ti csak a magatok szempontjából ítéletek meg azokat és országos csapásoknak nevezitek, mert kárt okoznak nektek; pedig az ilyen felfordulások gyakran azért szükségesek, hogy sokkal gyorsabban idézzék elő a dolgok új rendjét, sőt, néhány év alatt, teremtsék meg azt, amire századokig kellett volna különben várni.” (744.)

732. Nem használhatna-e Isten az emberiség tökéletesítésére más eszközöket, mint a pusztító csapásokat?

„Használhatna és használ más eszközöket is, mert megadta mindenkinek azt a lehetőséget, hogy a jó és rossz ismerete alapján haladjon. Az ember azonban nem él vele, tehát büntetni kell gőgjét - és éreztetni kell vele a saját gyengeségét.”

Az ilyen csapások a jókat a rosszakkal, egyaránt sújtják. Igazságos dolog-e ez?

„Földi életében az ember mindent a testére vonat - kutatat, a halála után egészen másképp gondolkodik. A test, életének nem sok jelentősége van. A földi életnek egy évszázada csupán egy villámlással ér föl az örökkévalóságban. Ehhez képest tehát néhány havi vagy néhány órai szenvedések semmit sem jelent. Oktatás az számotokra, aminek a jövőben veszitek majd hasznát. A szellemek világa az igazi világ; azok mindenek előtt éltek, és mindent túlélnek. (85.) Istennek gyermekei és szeretetteljes gondozásának tárgyai. A test csupán az az öltözet, amelyben a szellemek a világon megjelennek. Mikor nagy veszedelmek dézsmálják meg az embereket: olyanok az elpusztult testek szellemei, mint a háborúban elviselt, megtépett vagy elvesztett ruhájú sereg. A tábornoknak nagyobb gondja van a katonáira, mint azok ruházatára.”

Nem kevésbé áldozatok-e azért mégis az ilyen csapások áldozatai?

„Ha annak tekintené az ember az életet ami, és ha belátná, mily csekélység az az örökkévalósághoz képest, akkor kevésbé fontosnak tartaná. Ha zúgolódás nélkül volnának képesek elviselni szenvedéseiket az ilyen áldozatok, akkor nagy kárpótlást nyernének értük másik életükben.”

Akár járvány pusztítja el az embert, akár közönséges oknál fogva hal meg, mégis csak meg kell halnia, ha ütött az órája. A különbség a két eset között csak az, hogy a csapások által egyszerre többen pusztulnak el.

Ha képesek volnánk gondolat útján annyira felemelkedni, hogy áttekinthetnők az egész emberiséget: akkor ezeket

a rettenetes csapásokat csak a világ sorsán átvonuló múltó viharoknak látnánk.

733. Van-e a pusztító csapásoknak anyagi hasznuk is mindamellet, hogy annyi bajt okoznak?

„Van. Néha egy vidéknek az állapotát változtatják meg; csakhogy annak a jó oldalát gyakran csupán a jövő nemzedék érzi meg.”

734. Nem lehetnek-e a csapások egyúttal erkölcsi megpróbáltatások is az emberre nézve, melyek kiszolgáltatják őt a legnehezebb szűkölködéseknek?

„A csapások olyan megpróbáltatások, melyek alkalmat adnak az embernek, hogy értelmét gyakorolja és türelmét, valamint elszántságát is megmutassa Isten akaratával szemben. Ha pedig az ember nincs nagyon az önzés hatalma alatt, akkor a csapások neki az önmegtágadás, önzetlenség és a felebaráti szeretet érzelmeinek fejlesztésére is alkalmat nyújtanak.”

735. Képes-e az ember elhárítani az őt sújtó csapásokat?

„Részben képes, de nem úgy, amint közönségesen érteni szokták. Nagyon sok csapás az ő elővigyázatlanságának a következménye. Amily mértékben az ember ismereteit és tapasztalatait gyarapítja, oly mértékben képes a csapásokat is elhárítani, vagyis, ha meg tudja találni okaikat, megelőzheti azokat. Vannak azonban olyan általános csapások, melyeket a Gondviselés szándékosan bocsájt az emberekre, és amelyeknek hatását minden egyes ember megérzi kisebb vagy nagyobb mértékben. Az ilyenekkel szemben nem tehet mást az ember, mint hogy megadással fogadja Isten akaratát. Súlyosbítja e csapások hatását gyakran az ember gondatlansága is.”

Az embertől független és természetes, pusztító csapások között első sorba kell helyeznünk a pestist, az éhínséget, az áradásokat és a rossz termést. Nem talál-e mégis módot az ember e veszedelmek ellensúlyozására, vagy legalább csökkentésére tudomány, mesterséges munkák, földművelés tökéletesíté-

se, váltógazdaság, öntözés, továbbá az egészségügy tanulmányozása segítségével? Nem mentek-e a bajtól ma már egész vidékek, melyeket régebben csaknem elpusztítottak a rettenetes csapások? Mi mindent művelhetne még az ember a saját anyagi jóléte érdekében, ha fel tudná használni értelme minden segédforrását, és ha képes volna egyesíteni az önfenntartás gondjával a felebaráti szeretetet! (707.)

A háború.

736. Mi indítja az embert háború viselésére?

„Az, hogy állati természete uralkodik szellemi természete fölött, és hogy szenvedélyeit óhajtja kielégíteni. A barbárság állapotában a népek csupán az erősebb jogát ismerik, és innen van az, hogy rendes állapotnak tartják a háborúviselést. Minél inkább halad az ember, annál gyérebben fordul majd elő a háború, mert elkerüli okait; mikor pedig már el nem mellőzheti, az emberieség parancsait fogja alkalmazni.”

737. Meg fog-e valamikor szünni a háború a földön?

„Meg fog szünni, mihelyt megértik az emberek az igazságosságot, és követik Isten törvényét. Akkor minden ember testvér lesz.”

738. Mi volt a Gondviselés célja azzal, hogy szükségessé tette a háborút?

„Szabadság és haladás.”

Hogyan van tehát, hogy a háborúnak gyakran csak leigázás a célja és az eredménye, holott szabadságot kellene eredményeznie?

„Csak pillanatnyi leigázás az, hogy a népeket elfárasztja, miképp annál gyorsabban jussanak célhoz.”

739. Mit tartsunk arról, aki azért okoz háborút, hogy előnye legyen belőle?

„Az az igazi bűnös, és nagyon sokszor kell újra testet öltenie, hogy levezekelhesse mindazt a gyilkolást,

amit okozott; mert felelős minden emberért, akinek halálát előidézte, hogy csak kielégítse dicsvágyát.”

A gyilkolás.

740. Bűnnek tartja-e Isten a gyilkolást?

„Igenis, még pedig nagy bűnnek, mert aki felebarátjának életét kioltja, az a vezeklés vagy küldetés folyamatát szakítja meg; és éppen ez a nagy baj.”

741. Mindenkor egyenlően büntetésre méltó-e a gyilkosság?

„Mondtuk már, hogy Isten igazságos és inkább a szándékot bünteti, mint a cselekedetet.”

742. Menti-e Isten a gyilkosságot, ha önvédelemből történik?

„A gyilkosnak csakis a szükség szolgálhat mentségére. Ha azonban az ember életét megmentheti anélkül, hogy megölné támadóját, akkor köteles megkímélni őt.”

743. Vétkes-e az ember a háborúban elkövetett gyilkolások miatt?

„Nem vétkes, ha kényszerítették rá, de bűnös akkor, ha kegyetlenkedik. Felebaráti érzéseit pedig javára tudják be.”

744. Ki bűnösebb Isten előtt, a gyermekgyilkos, vagy az apagyilkos-e?

„Mindenik egyenlően bűnös, inert mindenik egyaránt bűn.”

745. Hogyan van az, hogy némely, értelmileg magasabban álló népnél szokásos a gyermekgyilkolás, és törvény szentesíti azt?

„Az értelmi fejlettséggel nem jár okvetlenül együtt a jóság. A magasabb értelmi fejlettségű szellem lehet gonosz is. Olyan szellem az, aki sokszor élt: már, de nem javult, csupán tudásra tett szert.”

A kegyetlenség.

746. Összefüggésbe hozhatjuk-e a kegyetlenség érzelmét a pusztítás ösztönével?

„A kegyetlenség nem más, mint rosszabb pusztítási ösztön, mert míg a pusztítás néha szükséges, a kegyetlenségre soha sincsen szükség. A kegyetlenkedés mindig rossz természetből ered.”

747. Honnan van az, hogy a legrégebb népeknek uralkodó jellemvonásuk a kegyetlenség?

„Akiket legrégebbeknek nevezel, azoknál az anyag uralkodik a szellem fölött. Ezek a vadállat ösztönéinek engedelnek; és mivel másra szükségük nincs, mint amit a testi életük megkíván, csakis a saját személyük fenntartására és megóvására gondolnak; ezért válnak rendszeren kegyetlenekké. Azon kívül a tökéletlen fejlettségű népek, velük rokonszenvező és ugyancsak tökéletlen szellemek uralma alatt állnak. Ennek pedig csak akkor lesz vége, amikor valamely fejlettebb nép lerombolja vagy meggyengíti az ilyen szellemek befolyását.”

748. Nem az erkölcsi érzék hiánya okozza-e a kegyetlenséget?

„Mondd inkább, hogy fejletlen az erkölcsi érzék, de azt ne, hogy hiányzik, mert megvan minden emberben. Ez az erkölcsi érzék teszi az embereket idővel jókká, hogy felebarátjukat szeressék. Megvan tehát a vademberben is, de voltaképpen, mint a még ki nem fejlett virág csirájában az illatnak a csirája.”

Kezdetleges vagy lekötött állapotban minden tulajdonság megvan az emberben, és aszerint fejlődik mindenik, amint a körülmények kedveznek neki. Az egyiknek túlságos fejlődése hátráltatja a többiét. Az anyagi ösztönök túlságos ingerlése úgyszólván elfojtja az erkölcsi érzéket, valamint az erkölcsi érzék fejlődése is lassanként elgyengíti a tisztán állati tulajdonságokat,

749. Hogyan van az, hogy gyakran a legműveltebb népek kebelében olyan lények is vannak, akik olyan kegyetlenek, mint a vadak?

„Úgy van ez, mint mikor az érett jó gyümölcs alatt hajladozó fán satnya, éretlen gyümölcs is akad. Ha úgy akarod, vadaknak nevezheted ezeket, kik a műveltségből csak az öltözködést sajátították el; vagy bárányok közé tévedett farkasoknak is mondhatod őket. Megtörténhet, hogy alantas és nagyon hátra maradt szellemek azért öltének testet a művelt népek között, mert remélik, hogy így majd fejlődhetnek a műveltség közepette. Ha azonban nagyon nehéz nekik ez a megpróbáltatás, akkor fölülkerekedik bennük kezdetleges természetük.”

750. Meg fog-e valamikor tisztulni a jó emberek társasága a gonosztevőktől?

„Az emberiség halad. A rossz ösztönök uralma alatt álló és a jó emberek közé helyezett, emberek lassanként úgy fognak eltűnni, mint a gabona közül eltűnik a konkoly, miután megrostálták; de csak azért tűnnek el, hogy más alakban újra-szülessenek. Akkor pedig több tapasztalattal bírván, jobban fogják tudni, mi a jó és mi a rossz. Hasonló jelenséget figyelhetsz meg a növényeknél és az állatoknál. Az ember talált módot azok tökéletesítésére és arra is, hogy újabb tulajdonságokat fejlesszen ki bennük. Lám, ezeknek a tökéletessége is csak több nemzedék elmúlása után válik teljessé. Ez a tükörképe az ember különböző földi életeinek is.”

A párbaj.

751. Lehet-e a párbajt megengedett védekezésnek tekinteni?

„Nem. Gyilkolás és helytelen, barbárokhoz méltó szó-kás az. Mihelyt fejlettebb műveltségű és erkölcsű lesz az ember, át fogja látni, hogy a párbaj épp oly nevetséges, mint az a viaskodás, melyről hajdanában azt hitték, hogy Isten ítélete.”

752. Lehet-e gyilkosnak tekinteni annak a párbaját, aki ismervén saját gyengeségét, csaknem bizonyos abban, hogy el fog esni?

„Ez öngyilkosság.”

Gyilkosság-e vagy öngyilkosság-e abban az esetben, amikor egyenlő erejű a két fél?

„Mind a kettő egyaránt.”

A párbajt vívó mindenkor bűnös, még akkor is, ha egyenlő erők állnak szemben egymással. Először, mert kérelhetetlenül és szabad elhatározásból támad felebarátja élete ellen; másodsor pedig, mert kockára teszi a saját életét szükségtelenül és anélkül, hogy bárkinek is használna vele.

753. Mennyi értéke van annak, amit a párbajban becsület dolgának neveznek?

„Csak annyi, mint a gőgnek és a hiúságnak, az emberiség e két fekélyének.”

Nem lehet-e mégis olyan eset, amikor csakugyan valakinek a becsülete forog kockán és gyávaság volna visszautasítani a kihívást?

„Az emberi szokásoktól függ. Minden országnak és minden időszaknak más-más véleménye van erre vonatkozólag. Majd ha jobbak és erkölcsileg fejlettebbek lesznek az emberek, meg fogják érteni, hogy az igazi becsület a földi szenvedélyek fölött áll, és hogy gyilkolással vagy öngyilkossággal hibát jóvátenni nem lehet.”

Sokkal több nagyság és igazabb becsület van abban, ha bűnösöknek valljuk magunkat, amikor hibáztunk, vagy ha megbocsátunk, mikor nekünk van igazunk a hibázóval szemben, és ha mindenkor megvetjük a méltatlan vádakat, melyek bennünket nem érhetnek.

A halálbüntetés.

754. El fog-e valaha tűnni az emberi törvénykezésből a halálbüntetés?

„A halálbüntetés egykor végképp el fog tűnni és ez az emberiségre nézve haladást fog jelenteni. Mihelyt felvilágosodottabbak lesznek az emberek, az teljesen kiküszöbölődik; mert nem lesz szüksége arra, hogy ember ítélkezzék embertársa fölött. Olyan időről beszélek, amely még nagyon is messze van tőletek.”

Igaz, hogy még sok a kívánni való a társadalom előmenetelét illetőleg; de igazságtalanok volnánk a jelenkor társadalmára iránt, ha nem látnánk haladást abban, hogy a fejlettebb népek ritkábban alkalmazzák a halálbüntetést, valamint abban is, hogy milyen bűnök elkövetéséért alkalmazzák. Lehetetlen félreismernünk az emberiségnek ezen a téren való haladását, ha összehasonlítjuk a csak nemrég lefolyt időkben tanúsított eljárást a bűnösrel szemben azzal, hogy jelenleg mennyire igyekeznek védeni a műveltebb népek a vádlottat, és mily felebarátilag bánnak vele még akkor is, amidőn kiderült, hogy bűnös.

755. Az önfenntartási ösztön feljogosítja az embert élete megvédésére. Nem ezzel a jogával él-e, amidőn lemetszi a társadalom egyik veszélyes tagját?

„Van más módja is, hogy az ember megvédje magát a veszélytől, nemcsak éppen az ölés. Inkább alkalmat kell adnotok a bűnösnek arra, hogy megbánhassa bűnét, nem pedig elvágnotok annak az útját.”

756. Nem volt-e szükség a halálbüntetésre az elmaradottság korában, ha művelt társadalomból ki is lehet azt küszöbölnünk?

„A szükség szó nem illik erre. Az ember mindig akkor tart valamit szükségesnek, amikor jobbat nem talál nála. Minél jobban felvilágosodnak az emberek, annál tisztábban látják majd, hogy miben rejlik igazságosság vagy igazságtalanság; és

ebből kifolyólag elvetik a túlzásokat, amelyeket tudatlanságuk korában műveltek.”

757. Haladást mutat-e az a művelődés terén, ha mindig jobban megszorítják azokat az eseteket, melyekben halálbüntetést szabad alkalmazni?

„Még kételkedhetsz ebben? Nem háborodik-e fel a szellemed, ha olvasod azokat a mézárásokat, amiket hajdanában az igazság nevében vittek véghez emberek az embertársaikon, sőt gyakran az Isten dicsőítésére? Nem háborítanak-e fel azok a gyötrelmek, amiket a halálraítéltnak okoztak, vagy azok a kínzások, melyek által olyan vallomásokat igyekeztek a vádlottból kicsikarni, amilyent csak túlságos gyötrelmekről kényszerítve és gyakran csak az igazsággal ellenkezőleg lehettek? Lásd, ha te akkor éltél volna, mindezt egészen természetesnek találtad, sőt talán magad is ugyanazt cselekedted volna. Gondolkozzál csak rajta! Úgy van tehát, hogy amit az egyik korban igazságosnak tartották az emberek, az egy másik korban vadásznak látszik nekik. Csak az isteni törvények örökkévalók. Az emberi törvények a haladás során folyton változnak és mindaddig fognak változni, míg csak összhangban nem lesznek az isteni törvényekkel.”

758. Jézus mondá: „Akik fegyverrel ölnek, azok fegyver által fognak elveszni.” Nem a megtorló halált szentesít-e e szavak és nem azt a megtorlást viszik-e véghez a gyilkoson, mikor kivégzik őt?

„Vigyázzatok! Félreértettétek ezt a mondatot, mint akárhány mást is. A megtorlás Isten igazságszolgáltatása; ő maga él vele. Ti valamennyien minden pillanatban megtorlásban részesültök, mert azáltal bűnhődtek, amiben vétkeztetek akár ebben, akár egy másik életetekben. Aki szenvedést okozott másnak, oly körülmények közé jut, hogy ugyanazt kell elszenvednie, amit mással szenvedtetett. Így kell érteni Jézus szavait. Nem mondotta-e Jézus azt is nektek, hogy bocsássatok meg ellenségeiteknek és nem tanított-e arra, hogy kérjétek Is-

tent, bocsássa meg vétkeiteket, amint ti is megbocsáttok, vagyis oly mértékben bocsásson meg, amily mértékben ti bocsáttotok meg embertársaitoknak? Értsétek meg jól!”

759. Mit tartsunk arról, ha Isten nevében hajtják végre a halálbüntetést?

„Annyi ez, mintha Istennek helyét foglalná el valaki az igazságszolgáltatásban. Akik így tesznek, csak azt árulják el, hogy milyen kevésbé értik Istent, és milyen sok vezekelni valójuk van még. Halállal büntetni bűn, ha Isten nevében cselekszik azt, és akik így mondják ki azt, azokat ugyanannyi gyilkosság terheli.”

VII. FEJEZET.

A TÁRSADALOM TÖRVÉNYE.

1. A társadalmi élet szükségessége. — 2. A visszavonultságban való élés. A hallgatás fogadalma. — 3. A családi kötelék.

A társadalmi élet szükségessége.

760. Természetes dolog-e az, hogy társadalmi életet élünk?
 „Természetes. Isten az embert arra teremtette, hogy társaságban éljen. Nem hiába adta Isten az embernek beszélő és minden más képességét, amire a társas életben szüksége van.”

761. Ellenkezik-e a természet törvényével a teljes visszavonultság?

„Ellenkezik, mert az emberek ösztönszerűleg keresik a társaságot, és kötelességük a haladást egymás kölcsönös támogatásával elősegíteni.”

762. Nem személyes érzelmét elégíti-e ki az ember, amidőn a társaságot keresi, vagy nem rejlik-e a Gondviselésnek valami általánosabb célja ebben az érzelemben?

„Az embernek haladnia kell és arra egymagában nem képes, mert az egyes emberben nincs meg ehhez minden tulajdonság. Szüksége van a másokkal való érintkezésre. A magányban elbutul és elsatnyul.”

Senkiben sincsen meg minden képesség. A társadalmi egyesülés által egymást kiegészítik az emberek, hogy jólétüket biztosítsák és haladhassanak. Szükségük lévén tehát egymásra, arra vannak teremtve, hogy társaságban és nem elkülönítve éljenek.

A visszavonultságban való élés.**A hallgatás fogadalma.**

763. Érthető, hogy a társas élet az ember természetében rejlik. Mivel azonban minden ízlés szintén természetből ered:

miért helytelein visszavonultan élni, ha az embernek megelégedésére szolgál?

„Önző ember megelégedése ez. Hisz olyan emberek is vannak, akiket a lerészegedés elégít ki. Helyesled-e az ízlésüket? Istennek nem tetszhet az olyan élet, ha valaki arra kárhoztatja önmagát, hogy senkinek hasznára se lehessen.”

764. Mit gondoljunk azokról az emberekről, akik azért élnek teljes visszavonultságban, hogy elkerüljék a világ ártalmas befolyásait?

„Az kétszeres önzés.”

Még akkor is az és nem érdem-e inkább, ha az ilyen visszavonultságnak, mely kínos nélkülözésekkel van összekötve, vezeklés a célja?

„Az az érdem, ha több jót tesz az ember, mint rosszat. Ha el akarja kerülni az egyik bajt, beleesik a másikba, mert megfélemezik a szeretet és könyörület törvényéről.”

765. Mit tartsunk arról, aki azért menekül el a világból, hogy szerencsétlenek ápolásával foglalkozzék?

„Az ilyen emelkedik, mikor magát megalázza. Kettős az érdeme, mert az anyagi örömek fölé emelkedik és jót cselekszik, betöltvén a munka törvényét.”

Hát azokról mit tartsunk, akik azért vonulnak a magányba, hogy megtalálják azt a nyugalmat, ami valamely munka elvégzéséhez szükséges?

„Ez nem teljesen önzésből való elzárkózás, mert az illető nem zárkózik el a társadalomtól, amennyiben érette munkálkodik.”

766. Ősrégi idők óta vannak olyan szekták, melyek tagjainak nem szabad beszélniük. Mit tartsunk az ilyes életről?

„Inkább azt kérdezzétek, hogy a természetben rejlik-e a beszélés és hogy miért adta Isten a beszélő képességet? Isten nem azt kárhoztatja, ha használjátok azokat a képességeket, melyeket Ő adott nektek, hanem azt, ha visszaélték velük. Mindamellet hasznos a hallgatás is, mert amíg hallgatsz, ma-

gadba szállsz, szellemed pedig szabadabb lesz, és képes velünk érintkezni. Hallgatási fogadalmat tenni azonban oktalanság. Mindenesetre jó szándék vezet azokat, akik az ilyen önként vállalt lemondásban erényes cselekményt látnak, de tévednek mégis, mert nem eléggé ismerik Isten valódi törvényeit.”

A teljes szótalanság, valamint az elzárkózás fogadalmak megfosztja az embert a társas érintkezéstől, ami alkalmat nyújtana neki, hogy jót tegyen és betöltse a haladás törvényét.

A családi kötelékek.

767. Miért van az, hogy az állatok többet fel nem ismerik egymásban a szülőt és a gyermeket, mihelyt a gyermek nem szorul már a szülői gyámolításra?

„Az állatok anyagi életet élnek és nem erkölcsit. Náluk az anya gyöngédsége, amit kicsinyei iránt tanúsít, az önfenntartás ösztönén alapszik, és célja, hogy el ne pusztuljanak azok a kis lények, melyeknek életet adott. Feladatuk azonnal véget ér a kicsinyekkel szemben, mihelyt azok képesek magukról gondoskodni. Többet a természet az állatoktól nem kíván. Elhagyják tehát fiaikat, hogy az újabban érkezőkkel foglalkozhassanak.”

768. Abból, hogy az állatok elhagyják fiaikat, némely ember azt következteti, hogy az emberek között fennálló családi összetartás csakis a társadalmi szokásokon alapszik és nem természeti törvényen. Hogyan ítéljük meg ezt?

„Az embernek egész más rendeltetése van, mint az állatnak, miért akarjátok tehát mindig egymáshoz hasonlítani? Az embereknek nem csupán testi szükségleteik vannak. Nekik haladniuk is kell, haladáshoz pedig szükségesek a társadalmi kötelékek, ezeket meg a családi kötelékek fűzik szorosabbá. Ez az oka tehát annak, hogy a családi összetartás a természet törvényében rejlik. Isten akarata az, hogy az emberek így tanulják meg egymást testvérileg szeretni.” (205.)

769. Milyen hatással volna a társadalomra, ha felbomlanának a családi kötelek?

„Újra előtérbe lépne az önzés.”

VIII. FEJEZET.

A HALADÁS TÖRVÉNYE.

1. A természetes állapot. — 2. A haladás lényege. — 3. Az elfajult népek. — 4. A művelődés. — 5. Az emberi törvényhozás haladása. — 6. A spiritizmus, befolyása a haladásra.

A természetes állapot.

770. Azonos-e a természetes állapot a természet törvényével?

„Nem azonos. A természetes állapot a kezdetleges állapot. A művelődés nem fér össze a természetes állapottal, míg a természet törvénye hozzájárul az emberiség haladásához.”

A természetes állapot az emberiségnek a gyermek-kora, és értelmi s erkölcsi fejlődésének kiindulópontja. Mivel az ember tökéletesíthető és mivel magában hordja tökéletesítése csiráját: nem az a rendeltetése, hogy örökké megmaradjon természetes állapotában, valamint az sem lehet rendeltetése, hogy örökké gyermek maradjon. A természetes állapot csak átmenet, melyből az ember a haladás és a művelődés segítségével lép ki. A természet törvénye ellenben az egész emberiséget kormányozza; és az ember oly mértékben tökéletesedik, amint megérti és betölti ezt a törvényt.

771. Kevesebbre levén szüksége az embernek természetes állapotában, nincs azoknak a viszontagságoknak kitéve, melyeket haladottabb állapotával teremt önmagának. Mit tartunk tehát azok véleményéről, akik a földön a legteljesebb boldogságnak tartják a természetes állapotot?

„Mit gondolsz? Hisz ez a vadállatok boldogsága, Vannak olyan emberek, akik különb boldogságot nem ismernek; pedig ez nem más, mint állatok módján lenni boldognak. A gyermekek is mind boldogabbak a felnőtt embereknél.”

772. Az ember visszafelé haladhat-e a természetes állapot felé?

„Nem. Az embernek szünet nélkül haladnia kell és gyermekkori állapotába vissza nem térhet. Haladása Isten akaratából történik. Aki azt gondolná, hogy visszafejlődhet az ősi állapotba, az tagadná a haladás törvényét.”

A haladás lényege

773. Önmagából meríti-e az ember a haladás erejét, vagy csak tanítás eredménye-e a haladás?

„Az ember természetes módon magától fejlődik; de nem mindenki ugyanegy időben, és nem is ugyanegy módon halad. Azért tehát az előrehaladottabbak társadalmi érintkezés által segítenek a többiekben.”

774. Erkölcsi haladás követi-e mindenkor az értelmet?

„Az erkölcsi haladás az értelminek a következménye, de nem mindenkor áll be egyszerre az értelmi haladással.” (192—365.)

Hogyan vezethet erkölcsi haladásra az értelmi haladás?

„Megértvén általa az ember, hogy mi jó és mi rossz, képes lesz választani. A szabad akarat fejlődése az értelem fejlődését követi és növeli az embernek cselekedeteiért való felelősségét.”

Hogyan van az, hogy gyakran a felvilágosultabb népek a legromlottabbak?

„A végcél a teljes tökéletesedés, de a népek, valamint az egyes emberek is csak lépésenként érik el azt. Amíg ki nem fejlődött erkölcsi érzékük, addig még rosszra is használhatják

értelmüket. Az erkölcs és az értelem oly két erő, mely csak nagyon hosszú idő multával jut egyensúlyba.” (365—751.)

775. Képes-e az ember megakasztani a haladást?

„Nem képes, de néha megnehezítheti.”

Mit tartsunk azokról az emberekről, akik megkísérlik, hogy megakasszák a haladást és visszafejlesszék az emberiséget?

„Szegény lények ezek, akiknek bűnhődniük kell majd; mert ugyanaz az áramlat fogja őket feldönteni, amelyet most ők akarnak feltartóztatni.”

Az emberi természetnek egyik feltétele lévén a haladás, senki sem képes ellene szegülni. Oly élő erő az, melyet a rossz törvények késleltethetnek, de el nem fojthatnak. Mihelyt az emberi törvények vele többé össze nem férhetnek, lerombolja azokat az emberekkel együtt, kik fenntartani igyekeznek. Így lesz az mindaddig, míg csak az emberiség az isteni igazságossággal összhangba nem hozza törvényeit; mert ez az igazságosság mindenkinek javát akarja, és nem tűr meg olyan törvényeket, amelyeket az erősebb a gyenge rovására hozott.

776. Nem akadnak-e olyan emberek is, akik a maguk szempontjából jóhiszeműen kedvezni akarván a haladásnak, éppen olyat cselekednek, amivel azt hátráltatják?

„Ezeknek a munkája úgy elenyészik a haladás folyamatában, mint ahogyan az a kis kavics, amit egy nehéz szekér kereke alá tesznek. Elsüllyed alatta és nem képes a szekeret haladásában gátolni.”

777. Mindenkor lassú előmenetellel tökéletesedik-e az emberiség?

„A szabályszerű és lassú haladást mindig a kényesítő körülmények okozzák, amikor azonban valamely nép nem elég gyorsan halad, Isten időről-időre valami fizikai vagy erkölcsi megrázkódtatást küld számára, amely átalakítja.”

Örökké nem maradhat tudatlan az ember, mert el kell jutnia a Gondviselés által eléje tűzött célhoz. Ezért tehát kény-

szerhatások világosítják fel őt. Az erkölcsi és a társadalmi forradalmak lassanként átítatják a gondolkodást. Századokon át csíráznak, azután egyszerre pattannak ki a gondolatok és ledöntik a múlt szúrágott épületét, mely már nincs összhangban az új szükségletekkel és igényekkel.

Az ilyen megrázkódtatásokban az ember gyakran csak azt a rendetlenséget és azt a zavart veszi észre, ami anyagi érdekeit érinti. Aki azonban a saját érdekei fölé helyezkedik, az bennük a Gondviselés szándékait csodálja, melyek minden rosszat jóra fordítanak. Olyan viharok és zivatarok ezek, melyek miután felzavarták, egészségesebbé teszik légkörünket.

778. Nagy az ember romlottsága. Nem inkább visszaesésre vall ez, mint haladásra, legalább is erkölcsi szempontból véve? „Tévedsz. Figyeld meg az emberiséget egészében, és azt fogod tapasztalni, hogy halad. Mert sokkal jobban érti már, hogy mi a rossz és napról-napra megszüntet egy-egy visszaélést. Szükség van a rossz szélsőségeire is, hogy megérthesse az ember a jónak és az újításoknak szükséges voltát.”

779. Mi akadályozza leginkább a haladást?

„A gőg és az önzés. Az erkölcsi haladásra nézve mondom ezt, mert az értelmi előmenetel folyton folyik. Sőt eleinte úgy látszik, hogy megkettőzteti a bűnöket működésükben, amennyiben a dicsvágyat és a gazdagságra való törekvést fejleszti ki. E tulajdonságok viszont oly kutatásokra serkentik az embert, melyek értelmét fejlesztik. Így tehát ugyanaz áll az erkölcsi világra nézve is, ami az anyagira, hogy t.i. még a rosszból is jó származhat. Így azonban csak egy ideig tarthatnak ezek az állapotok, és azonnal véget érnek, mihelyt megérti és felfogja az ember, hogy a földi javak élvezetén kívül van még határtalanul nagyobb és végtelenül maradandóbb boldogság is.” (Lásd: Az önzés, XII. fejezet.)

Kétféle, egymást kölcsönösen támogató haladás van, mely azonban mégsem halad együtt. E kettő az értelmi és az erkölcsi haladás. A művelt népeknél ma az értelmi haladást

tartják nagyra és az el is jutott olyan magaslatra, aminőt idáig nem ismert az ember. Kell tehát a másoknak is ugyanily magas színvonalra jutnia, és vakok volnánk, ha összehasonlítva a társadalmi erkölcsöket a régebbi századok erkölcsével, haladást nem látnánk. Miért kellene a felfelé való haladásban hamarabb megállapodnia az erkölcsnek, mint az értelemnek? Miért ne lehetne oly nagy különbség a tizenkilencedik és a huszonegyedik század között, mint amilyen a tizennegyedik és a tizenkilencedik között volt? Ebben kételkednünk éppen annyi volna, mintha azt a képtelenséget állítanék, hogy az emberiség már fejlődésének tetőpontjára ért, vagyis, hogy erkölcsileg már tovább nem fejlődhet, holott a tapasztalat is meghazudtolja ezt.

Az elfajult népek.

780. A történet bizonyítja, hogy a népek nagy tömege viszszaesett a vadság állapotába egy-egy nagyobb megrázkódtatás után. Hol van ilyen esetben a haladás?

„Ha azt veszed észre, hogy bedőlni készül a házad, lerombolod, hogy erősebbet és kényelmesebbet építs helyette. Addig azonban, míg az átalakítást el nem végezted, rendetlenség és zűrzavar van ott.”

„Értsd meg továbbá a következőt: amíg szegény voltál, rozoga házikóban laktál, és amint meggazdagodtál, elhagytad azt, hogy palotába költözzél. Más szegény ember — amilyen te voltál azelőtt — örömmel költözik be elhagyott rozszant házikódba és boldog vele, mert eddig hajléktalan volt. Lásd tehát, tanuld meg ebből, hogy az elfajult népet alkotó emberekben nem ugyanazok a szellemek öltöttek testet, akik a népet fénykorában alkották. Az előbbiek haladván, tökéletesebb lakhelyekre költöztek és a kevésbé előrehaladottak elfoglalták azok helyét, de csak azért, hogy azt egykor ők is elhagyhasák.”

781. Nincsenek-e olyan emberfajok, amelyek természetüknél fogva a haladás ellenségei?

„Vannak, de azok testileg napról-napra mind jobban kivesznek.”

Mi lesz a jövő sorsuk azoknak a szellemeknek, akik ilyen fajokat éltetnek?

„Ők is éppúgy el fogják érni a tökéletességet a sok különböző testet öltés útján, mint a többiek. Isten senkit sem tagad ki.”

Eszerint tehát a legműveltebb emberek is lehettek valaha vadak és emberevők?

„Magad is az voltál nem egyszer, mielőtt azzá lettél, ami vagy.”

782. Minden nép egy-egy tömeges egyéniség, melynek éppen úgy át kell élnie a gyermekkort, az érett kort és az aggaság korát, mint minden egyednek. Ezt a történet is igazolja. Nem gondolhatjuk-e ennek alapján, hogy a jelen kor legelőhaladottabb népei is elélték hajlott korukhoz és el fognak múlni, mint az ókor népei?

„A csupán testi életet élő népek, kiknek nagysága csakis erejükön és kiterjedtségükön alapszik, születnek, növekednek és halnak ki; mert a népek ereje éppen úgy kimerül, mint az egyes emberé. Kihalnak azok a népek, melyeknek önző törvényei a világosság és a könyörület haladásának ellene szegülnek, mert a világosság megöli a sötétséget és a könyörület megöli az önzést. Van azonban a népeknek, valamint az egyes embereknek lelki életük is. Amely nép törvényei pedig összhangban vannak a Teremtő örök törvényeivel, az világító fátyla lesz a többi népnek.”

783. Egyetlen nemzetté egyesül-e a haladás útján valaha a földnek minden népe?

„Nem, egyetlen nemzetté nem válik. Az lehetetlen, mert az éghajlati eltérésekből eltérő szokások és szükségletek származnak, amelyek a nemzetiségek megalkotói. Innen van az is, hogy a népeknek mindenkor külön erkölceiknek és szük-

ségleteiknek megfelelő törvényekre lesz szükségük. A környö-
rület azonban nem ismer földrajzi szélességeket, sem külön-
séget nem tesz a különféle színű emberek között. Ha majd
mindenütt Isten törvénye fog alapjául szolgálni az emberi tör-
vényeknek, akkor az egyes népek éppen úgy fogják gyakorolni
a környöretességet, amint az egyes emberek teszik egymással
szemben. Akkor boldogan és békességben fognak élni, mert
egyik sem fog ártani akarni szomszédjának, sem egymás rová-
sára nem fognak élni akarni.”

Az emberiség úgy halad, amint az egyes emberek
lassanként javulnak és felvilágosodnak. Mikor azután az ilye-
nek elszaporodnak, azaz többségben lesznek, fölülkerekednek
és magukkal ragadják a többieket. Időnként tehetséges emberek
merülnek fel közöttük, akik újabb lendületet adnak a tömeg
előmenetelének, majd oly tekintélyek akadnak közöttük, akik
Isten eszközei lévén, néhány év alatt oly nagy haladást idéznek
elő, amilyenhez évszázadok kellettek volna.

A népek haladása a megismétlődő testet öltést szintén
kellőképpen megvilágítja. A jó emberek dicséretesen töreksze-
nek előbbre vinni a nemzetet erkölcsi és értelmi tekintetben
egyaránt. Az átalakult nemzet azután boldogabb lesz itt, vala-
mint a másvilágon is. A századokon át ilyenképpen folytatott
lassú előmenetel alatt azonban naponként több ezer egyén hal
el. Mi sors vár az ilyenekre, akik kidőltek útközben? Meg-
fosztja-e őket az ő viszonylagos alantasságuk attól a boldog-
ságtól, ami az utóbb érkezetteknek lesz osztályrészük? Vagy
csak viszonylagos azok boldogsága? Az isteni igazságszolgá-
latás nem képes ilyen igazságtalanságra. A megismétlődő testet
öltés alapján mindenki egyaránt jogot nyer arra, hogy boldog
lehessen, mert a haladhatásból senki sincs kitiltva. Abból
ugyanis, hogy a barbárság korszakában élt szellemek ismét
visszatérhetnek a földre a műveltség korszakában, akár a saját
népük közé, akár mások közé, az következik, hogy mindenki
haladhat a felfelé vezető úton.

Abban a tanban, hogy az ember egyszer él a földön, nagy nehézség rejlik. Ennek értelmében ugyanis abban a pillanatban teremtették a lelket, amikor az ember a földön megszületik. Így tehát, ha valaki más embernél haladottabb, annak az oka, hogy Isten tökéletesebb lelket adott neki, mint másnak. Mire való ez a kiváltság? Mivel szolgált rá a tökéletesebb lélek ajándékára az, aki nem élt többet, mint más, sőt gyakran annyit sem. Ez azonban még nem a legnagyobb bökkenő. Ezer év alatt valamely nemzet a barbárság állapotából a műveltségébe megy át. Ha minden ember ezer évig élne, azt mondhatnánk, hogy haladhatott annyi idő alatt; csak hogy naponként különböző korú emberek halnak meg és újak jönnek helyettük, úgy hogy mindennap feltűnni és eltűnni láthatunk embereket.

Ezer év múlva tehát nyomuk sincs már a föld régi lakóinak. A barbár nemzet műveltté vált azalatt. Kik haladtak és fejlődtek tehát? Talán az egykor műveletlen egyének? Hisz azok régen meghaltak már. Talán az újonnan érkezettek? Ha ezek egészen új lelkek, kiket Isten földi születésük pillanatában teremtett, akkor nem élhettek a műveletlenség korszakában. **Ennek alapján pedig azt kellene hinnünk, hogy a népek művelésére fordított törekvéseik nem képesek a tökéletlen lelkek fejlesztésére, hanem arra, hogy Istent tökéletesebb lelkek teremtésére bírják.**

Hasonlítsuk össze a haladásnak ezt a rendszerét azzal, amit a szellemektől hallottunk. A műveltség korában a földön testet öltő lelkeknek t.i. éppen úgy meg volt a maguk gyermekora, mint minden más szellemnek, csak hogy éltek már előbb is és régebbi előmenetelek során fejlődtek. Ebben az állapotban a nekik rokonszenves környezet vonzotta őket a földre, mely környezet megfelel jelenlegi fokozatuknak. Így tehát a népek művelésére fordított törekvéseknek nem az az eredményük, hogy Isten teremt tökéletesebb lelkeket, hanem hogy ide vonzódnak azok a lelkek, akik mátt megfelelő előmenetelt tettek; akár a mai művelt népnek barbár korából való lelkek azok, akár

más nép között éltek egykoron. Ez egyúttal az egész emberiség sorsát is megmagyarázza. Mihelyt minden nép egyenlő színvonalon álló híve lesz a jónak, akkor a föld már csupán jó szellemek találkozóhelye lesz, akik egymással testvéri egyetértésben fognak élni. A gonoszokat a földről kiutasítják, és azok elmennek alantasabb világokra megfelelő környezetet keresni, míg csak méltókká nem válnak, hogy átalakult világunkba juthassanak. A mindennapi felfogásból csak az következne, hogy a társadalom javítását célzó munkáknak hasznát csupán a jelen és a jövő nemzedék élvezné; azokat érintetlenül hagyná, akik azzal hibázták el a dolgot, hogy nagyon korán születtek. Ez utóbbiak pedig azzá lennének, amivé barbár életükkel terhelten lenniük kellene. A szellemek tana szerint azonban a túlvilági haladásban ezeknek is lehet részük, mert újra, élhetnek, mint emberek jobb körülmények között és tökéletesedhetnek a művelődés tűzhelyénél. (22.)

A művelődés.

784. Haladást jelent-e a művelődés az ember számára, vagy amint némely bölcsész mondja, hanyatlást?

„Tökéletlen haladást. Egyszerre nem léphet az ember gyermekkorából érett korba.”

Ésszerű-e kárhozzátunk a művelődést?

„Inkább azokat kárhozzátok, akik visszaélnek vele, nem pedig Isten művét.”

785. Meg fog-e valamikor annyira tisztulni a művelődés, hogy eltüntethesse azt a sok rosszat, amit okozott?

„Meg fog annyira tisztulni, mihelyt az erkölcs az értelemmel egyenlő fejlettségű lesz. Nem előzheti meg a gyümölcs a virágot.”

786. Miért nem valósítja meg egyszerre mindazt a jót a művelődés, amire képes?

„Mert az emberek nem készek még reá és nincs kedvük elfogadni azt.”

Nem oka-e ennek az is, hogy a művelődés újabb szenvedélyeket ébreszt az emberben, amikor újabb szükségleteket teremt?

„Oka az is, és mivel a különböző szellemi tulajdonságok nem egyszerre fejlődnek, mindennek idő kell. A még nem teljes művelődéstől tökéletes eredményt nem várhattok.” (751—780.)

787. Miről ismerhetjük meg a teljes műveltséget?

„Az erkölcsi fejlettségről. Ti nagyon előrehaladottaknak tartjátok magatokat, mert nagy felfedezéseket tettetek, mert csodálatos találmányaitok vannak, és mert jobb a lakásotok és ruházatotok a vad népekénél. Valóban mégis mindaddig nem mondhatjátok magatokat jogosan művelteknek, amíg ki nem küszöbölitek társadalmatok lealacsonyító bűneit, és amíg a keresztényi könyörületet gyakorolva, testvérekként nem fogtok élni egymás között. Míg ezt el nem éritek, addig csupán felvilágosodott népek vagytok, melyek a művelődésnek csak az első részén haladtak át.”

A műveltségnek is megvannak a maga fokozatai, mint minden másnak. A tökéletlen műveltség oly átmeneti állapot, mely a kezdetleges állapot idejében ismeretlen, különös bajokat idéz elő. Mindamellettt természetes és szükséges haladással jár és egyúttal az általa okozott bajok orvosságát is magával hozza. Minél inkább tökéletesedik a művelődés, annál inkább fogynak az erkölcsi előmenetel arányában a belőle származott bajok.

A társadalmi lépcsőzet tetőpontjára jutott két nép közül a szó teljes értelmében véve a műveltebbnek azt a népet nevezhetjük, amely kevésbé önző, kapzsi és gögös, amely népnek inkább értelmiek és erkölcsiek, mint anyagiak a szokásai. Amely népnél az értelem szabadabban fejlődhet, amely nép között a legtöbb jósággal, jóhiszeműséggel, kölcsönös jóakarattal és nagylelkűséggel találkozunk, ahol legkevésbé vert gyökeret az osztálykülönbség. Mert az ilyenféle előítéletek nem férnek össze a valódi felebaráti szeretettel, amelynek igazság-

szolgáltatása a legkevésbé részrehajló, és mindenkor támogatja a gyöngét az erőssel szemben. Az a nép a műveltebb, amely az említett jó tulajdonságokkal bírván, tiszteli az ember életét, hitét és különböző nézetét, ahol a legkevésbé szerencsétlen ember van, és végül ahol minden jóakarató ember bizonyos abban, hogy nem fog szükségét szenvedni.

Az emberi törvényhozás haladása.

788. Lehetséges volna-e az emberi törvények segítségével, csupán a természeti törvények uralma alatt élnie a társadalomnak?

„Lehetséges volna, ha az emberek jól megértenék a természeti törvényeket, és akarnának is szerintük élni. Teljesen kielégítőek volnának e törvények, de a társadalomnak is vannak követelményei, melyek külön törvényeket igényelnek.”

789. Mi okozza azt, hogy az emberi törvények nem marandók?

„A barbárság korszakában az erősebbek alkották a törvényt, mégpedig a maguk előnyére. Okvetlenül módosulniuk kellene tehát azoknak, amint az emberek jobban megismerték az igazságot. Minél inkább megközelítik a törvények a valódi igazságosságot, azaz minél inkább mindenkire egyaránt vonatkoznak és fedik egymást a természet törvényeivel, annál marandóbbak.”

A művelődésből az embernek újabb szükségletei támadtak, melyek megfelelnek a társadalomban igényeinek. A társadalmi állásokkal járó jogokat és kötelezéseket tehát emberi törvényekkel kellett szabályozni. Szenvedélyeiktől befolyásolva azonban, képzelt jogokat és kötelezéseket is teremtettek az emberek, amelyeket kárhóztat a természet törvénye, és amelyeket a haladás elsöpör. A természeti törvény változatlan és mindenki számára ugyanaz. Az emberi ellenben folyton ha-

ladva változó, és csakis az volt képes a társadalom gyermekkorában az erősebbek jogát életbe léptetni.

790. Nem a társadalom állapota teszi-e szükségessé a büntető törvények szigorúságát?

„Mindenesetre szigorúbb törvényekre van szüksége a romlott társadalomnak, mint a jobbnak. Sajnos azonban, hogy a törvények inkább csak a már megtörtént rossz büntetésére irányulnak, mint arra, hogy kiapasszák a gonosz forrását. Csakis a nevelés alakíthatja át az embereket. Mihelyt jobbakká lettek, fölöslegessé válnak a kérlelhetetlen törvények.”

791. Hogyan lehetne az embert arra bírni, hogy törvényeit megjavítsa?

„Egész természetesen, a körülmények szorítják reá az embert a jók befolyása által, kik a haladás útjára terelik. Sok megjavult és még több fog megjavulni. Csak türelem!”

A spiritizmus befolyása a haladásra.

792. Általános hitté fog-e válni egykor a spiritizmus, vagy csak némelyek fognak hinni benne?

„Általános hitté fog válni, az bizonyos, és egészen új korszakot fog alkotni az emberiség történelmében, mert a természetben rejlik, és immár elérkezett annak az ideje, hogy tért foglaljon az emberi ismeretek között. Előbb azonban nagy harcot kell végig küzdenie, és pedig inkább az érdeklődéssel, mint a meggyőződéssel. Nem titkolhatjuk el ugyanis, hogy vannak olyan emberek, kiknek érdekükben áll, hogy legyőzzék a spiritizmust. Egyik részük önszeretetből, másik részük anyagi érdekből harcol ellene, csak hogy annyira megfogy majd az ellenségek száma, hogy végre kénytelenek lesznek úgy gondolkodni, mint a többiek, csak hogy nevetségessé ne váljanak.”

Az eszmék átalakulása sohasem történik hirtelen, hanem mindenkor csak nagyon lassan. Nemzedékről nemzedékre gyengülnek azok, míg végre elenyésznek azokkal, akik

hirdetői voltak. Ezek helyébe azután újabb elyek hívei lépnek, amint azt a politika terén is tapasztalhatjuk. Így volt az a pogánysággal is. Vallásos nézeteinek és gondolkodásának ma már nem akad hirdetője; de a kereszténység uralmának a kezdetén oly nyomai voltak még, melyek végképp csak az akkori nemzedékek teljes kihaltával tűnhettek el. A spiritizmus is nagy előmeneteleket tesz már, de azért még két vagy három nemzedéken át fog a hitetlenség erjesztő anyagaként hatni, míg csak amazt az idő el nem tünteti. A spiritizmus gyorsabban fog haladni, mint a kereszténység, mert a kereszténységre támaszkodva indult meg és az nyit utat számára. A kereszténységnek rombolnia is kellett, míg a spiritizmusnak csupán építenie kell.

793. Mi módon segítheti elő a spiritizmus a haladást?

„A materializmus legyőzése útján, ami valóságos fekélye a társadalomnak. Megismerteti az emberiséggel valódi érdekét. Mihelyt lehull a kétely fátyla a jövő életről, az ember jobban meg fogja érteni, hogy jelen életével biztosíthatja a jövődőt. A felekezetek, osztályok és børszínek előítéleteinek eloszlatásával pedig arra a szoros kapocsra hívja fel a spiritizmus az emberek figyelmét, mely testvérekként egyesítendi őket.”

794. Nem kell-e attól tartanunk, hogy az emberek közönyössége és az anyagiakhoz való ragaszkodása nem engedi majd diadalmaskodni a spiritizmust?

„Nagyon kevésbé ismerné az embereket az, aki elhihetné, hogy azok bármely okból mintegy varázsütésre képesek átváltozni. Csak lassacskán módosulnak a fogalmak kinek-kinek az egyénisége szerint és több nemzedék élete kell ahhoz, hogy végkép nyomuk veszessen a régi szokásoknak. Csak lépésről-lépésre, fokozatos lassúsággal megy végbe az átalakulás. Minden nemzedék életében a fátyolnak egy-egy részecskéje foszlik széjjel, melyet a spiritizmus teljesen szét fog tépni. Segítségével egyelőre csupán egyetlen hibáját fogja elhagyni az ember, de az már olyan lépés lesz a haladás útján, melyet a

spiritizmusnak köszönhet és mely nagy nyereség neki, mert ez az első lépés számára minden továbbit megkönnyít.”

795. Miért nem tanították arra a szellemek az embereket elejétől fogva, amire ma tanítják?

„Ti sem tanítjátok arra a gyermeket, amit csupán felnőttek tanulhatnak és olyat enni sem adtok az újszülöttnak, amit nem képes a gyomra megemészteni. Mindennek megvan a maga ideje. Sok olyat tanítanak a szellemek, amit az emberek azelőtt nem értettek még meg vagy elferdítettek, ma azonban már képesek megérteni. Akkor még tökéletlen tanításaikkal előkészítették a talajt, mely most termést fog hozni.”

796. Ha tehát az emberiség haladását eszközölni hivatott a spiritizmus, miért nem siettetik a haladást a szellemek oly általános és oly rendkívüli jelenségek által, melyek még a leghitlenebbeket is meggyőzhet?

„Csodákat szeretnétek látni. Isten pedig két kézzel szórja elétek és mégis akadnak olyanok közöttetek, akik tagadják Őt. Meggyőzhette-e Krisztus kortársait csodáival? Nincsenek-e közöttetek ma is olyanok, akik a szemük előtt végbemelő nyilvánvaló eseteket is tagadják? Nem mondják-e sokan közületek, hogy még ha látnának is valamit, akkor sem fognak hinni? Nem, Isten nem a csodás események sokaságával akarja visszahódítani az embereket. Nagy jóságában meghagyja számukra azt az érdemet, hogy értelmükkel maguk győzzék meg önmagukat.”

IX. FEJEZET.
AZ EGYENLŐSÉG TÖRVÉNYE.

1. A természetes egyenlőség. — 2. A képességek különfélesége. — 3. A társadalmi egyenlőtlenségek. — 4. A vagyoni különbség. — 5. A gazdagság és a nyomor útján való megpróbáltatások. — 6. A férfi és nő jogegyenlősége. — 7. A sírban egyenlők vagyunk.

A természetes egyenlőség.

797. Egyenlő-e Isten előtt minden ember?

„Egyenlő. Mindnyájan egy cél felé törekednek és Isten mindnyájuk számára alkotta meg törvényeit. Gyakran azt mondjátok, hogy mindenki számára süt a nap. Sokkal nagyobb és sokkal általánosabb igazságot hangoztattok ilyenkor, mintsem gondolnátok.”

Minden ember ugyanazoknak a természeti törvényeknek a hatalma alatt áll. Mind egyenlő gyöngének születik, mind egyenlő fájdalmakat szenved és gazdagnak, szegénynek egyaránt porrá válik a teste. Isten tehát senkinek sem adott természeti előnyöket, sem a születésben, sem a halálban. Előtte mindenki egyenlő.

A képességek különfélesége.

798. Miért nem adott Isten mindenkinek egyenlő képességeket?

„Isten egyenlőknek teremtette a szellemeket, csak hogy ki többet, ki kevesebbet élt, és ennél fogva a képességükből is ki többre, ki kevesebbre tett szert. A különbség szerzett tapasztalataik fokozatában, meg az akaratukban rejlik, amit szabad akaratnak nevezünk.

Innen van az, hogy némelyek gyorsabban tökéletesednek, és ebből kifolyólag különbözők a képességeik. Szükség van a képességek vegyességére, hogy mindenki testi és értelmi erejével egyaránt hozzájárulhasson a fejlődés határain

belül a Gondviselés terveinek kiviteléhez. Amit egyik nem tesz, megteszi a másik és így mindenkinek megvan a maga hasznos szerepe. Azonkívül tudjátok, hogy az összes világok egymással kölcsönösen össze vannak kapcsolva. A földetek előtt teremtett magasabb rendű világok lakóinak tehát példaadás kedvéért el-el kell jönniük közétek lakni.” (361.)

799. Megtartja-e szerzett képességeit teljesen az a szellem, aki magasabb világból valamely alsóbbrendűbe száll alá?

„Megtartja. Mondtuk már, hogy az előrehaladott szellem vissza nem eshet. Választhat nehezkesebb testet és bizonytalanabb helyzetet, mint amilyen már volt neki. de ez is csak újabb okulására szolgál és haladását segíti elő.” (180.)

Így tehát a képességek különfélesége nem onnan van, hogy az emberek különféléknek teremttettek, hanem annak a jele, hogy a testet öltött szellemek más-más tökéletességi fokot értek el. Isten nem egyenlőtlenséget teremtett, hanem megengedte, hogy a fejlődés különböző fokán álló szellemek egymással érintkezésben maradjanak. Ezzel az a célja, hogy a fejlettebbek a hátramaradottabbakon segíthessenek, és hogy egymás segítségére szorulván az emberek, megértsék és megtanulják a könyörület törvényét, mely hivatva van őket egyesíteni.

A társadalmi egyenlőtlenségek.

800.. A természet törvényével jár-e a társadalmi állások különfélesége?

„Nem. Emberi alkotás az, nem Istené.”

El fog-e valamikor enyészni ez, a különféleség?

„Örökké csakis Isten törvényei tartanak. Nem látod, hogyan csökken ez az egyenlőtlenség napról napra? El is fog múlni végképp, mihelyt megszűnik a gőg és az önzés uralma. Akkor már csak érdemekben fognak egymástól különbözni az emberek. Elérkezi az az idő is, amikor az Isten gyermekeiből álló nagy család tagjai nem aszerint fogják egymást becsülni,

amint többé vagy kevésbé tiszta vérből származnak. Csakis a szellem az, ami többé vagy kevésbé tiszta, ez pedig nem a társadalmi állástól függ.”

801. Mit tartunk azokról, akik társadalmi felsőbbségükkel visszaélnek, és saját előnyük kedvéért elnyomják a gyöngéket?

„Jaj azoknak! Méltók a kárhoztatásra, és szintén elfogják őket nyomni. Újra születnek majd, még pedig olyan körülmények közé, hogy mindazt átszenvedhessék, amit másoknak okoztak.” (684.)

A vagyonkülönbség.

802. Nem a képességek különféleségéből származik-e a vagyonkülönbség? Hiszen abból kifolyólag bír egyik többet, a másik kevesebbet szerezni.

„Igen is, meg nem is. Mit szólsz a ravaszsághoz, meg a tolvajláshoz?”

Csak nem a rossz szenvedélyek gyümölcse az öröklött vagyon?

„Tudhatod te azt? Keresd meg a forrását visszamenőleg, majd akkor meglátod, hogy az minden esetben tiszta-e? Hátha eredetileg fosztogatás vagy igazságtalanság terméke volt? Ne is beszéljünk az eredetről, amely szennyes lehetett. Azt hiszed, hogy a legjobb úton szerzett vagyonnal járó gyűjtési vágy és titkos sóvárgások, minél több vagyon után, helyes érzések? Ezt Isten fogja megítélni és biztosítalak róla, hogy sokkal szigorúbban ítél, mint az emberek.”

803. Felelősek-e az örökösök azért, hogy öröklött vagyonukat valamelyik elődjük rossz úton szerezte?

„Semmi esetre sem felelősek azért a rosszért, amit más követett el. Annyival is kevésbé lehetnek felelősek érte, mivel nincs tudomásuk róla. Tudd meg azonban, hogy gyakran csak azért tehet vagyonra szert valaki, hogy legyen alkalma jóvátenni valamely igazságtalanságot. Szerencsés az illető, ha megérti!

Ha annak a nevében igyekeznek jót tenni valami méltatlanságot, aki elkövette, akkor mindkettőjüknek beszámítják, mert gyakran a már nem földön élő vétkeket maga indítja kárpótlásra az örökös.”

804. Az ember a törvényszerűségtől való eltérés nélkül is méltányosan vagy nem egészen így rendelkezhet a vagyonával. Felelős-e halála után azért, hogy miképpen rendelkezett?

„Amilyen a tett, olyan a gyümölcse. A jó tettek édes, a többieké mindenkor keserű. Mindenkor. Értsd meg jól!”

805. Lehetséges-e a vagyonbeli teljes egyenlőség és volt-e valaha ilyen a földön?

„Lehetetlen. Ellenkezik vele a képességek és a jellemek különfélesége.”

Mégis sok ember azt hiszi, hogy éppen a vagyonbeli egyenlőséggel lehetne orvosolni a társadalmi bajokat. Hogyan vélekedtek erről?

„Csakis rendszereket alkotó, irigy és dicsvágyó emberek felfogása ez, kik nem gondolják meg, hogy a körülmények kényszerítő hatása alatt azonnal romba dőlne az az egyenlőség, amiről álmództak. Az önzés ellen harcoljatok, az a társadalom alaphibája. Ne kapkodjatok lidércfény után.”

806. Ha tehát lehetetlen a vagyonbeli egyenlőség: lehetetlen-e az általános jólét is?

„Nem. A jólét azonban viszonylagos. Mindenkinek lehetne része benne, ha értene hozzá. Az igazi jólétet ugyanis az adhatja meg, ha ki-ki magának megfelelően tölti el idejét, és nem foglalkozik olyasmivel, ami iránt nincs érzéke. Mivel pedig minden embernek más-más képességei vannak, semmiféle hasznos munka gazdátlan nem maradna. Mindenben van egyensúly, csak az ember akarja megbontani azt.”

Egyetérthetnek-e az emberek?

„Majd ha megtartják az igazságosság törvényét, akkor egyet fognak érteni.”

807. Vannak az emberek között olyanok is, kik saját hibáiknál fogva látnak szükségét és nyomort. Nem lehet-e ezért felelős a társadalom?

„De lehet. Mondtak már, hogy sokszor éppen a társadalom a fő oka e hibáknak. Nem tartozik-e örködni tagjainak erkölcsi neveltetése fölött? Gyakran a rossz nevelés rontja meg az ember ítélőképességét ahelyett, hogy elfojtaná rosszra való hajlandóságait.” (685.)

A gazdagság és a nyomor által való megpróbáltatások.

808. Miért adott Isten némelyeknek gazdagságot és hatalmat, másoknak pedig nyomort?

„Azért, hogy mindenkit különbözőképpen próbára tegyen. Tudjátok már, hogy e megpróbáltatásokat a szellemek maguk választották, de gyakran nem képesek kiállani.”

809. Melyik a kétségesebb vagy nehezebb megpróbáltatás e kettő közül, a gazdagság, avagy a nyomor?

„Mind a kettő egyaránt, az. A nyomor Isten ellen zúgolódni késztet, míg a gazdagság mindenféle mértéktelenségre ösztönöz.”

810. Nincs-e a gazdagnak annyival inkább módjában jót tenni, amennyivel több kísértéssel áll szemben?

„Éppen ez az, amit többnyire figyelmen kívül hagy. Önző, gögös és telhetetlen lesz vagyona közepette. Igényei gazdagságával folyton gyarapodnak, és mindig azt hiszi, hogy magának sincs elég.”

A magas polcra jutás és a felebarátaink előtt nyert tekintély a földön épp oly nehéz és csuszamlós útja a megpróbáltatásnak, mint a balsors. Mert minél gazdagabb és hatalmasabb valaki, annál több a kötelessége, és annál több alkalma kínálkozik a jó és a rossz cselekvésére egyaránt. A szegényt az önmegadás teszi próbára, míg Isten a gazdagnál azt veszi számba, hogy mire fordítja földi javait és hatalmát.

A gazdagság és hatalom felébreszti mindazokat a szenvedélyeket, melyek az anyag rabjaivá tesznek minket, és eltávolítanak a szellemi tökéletesedéstől. Azért mondta Jézus: „Bizony, bizony, mondom néktek, hogy könnyebb a hajókötélnek a tű fokán átmenni, mint a gazdagnak a mennyországba jutni.” (266.)

A férfi és a nő jogegyenlősége.

811. Egyenlő-e a férfi és nő Isten előtt? Egyenlők-e jogaik?

„Nem adott-e Isten mind a kettőnek egyaránt értelmet, melynél fogva a jót a rossztól megkülönböztetheti; s nem adta-e meg mind a kettőnek a haladás képességét egyaránt?”

812. Honnan van az, hogy bizonyos vidékeken a nők erkölcsileg alacsonyabb fokon állnak?

„A férfinak a nő fölött való igazságtalan és kegyetlen hatalmaskodása tette azokat olyanokká. A társadalmi intézmények az okai ennek, valamint az, hogy az erők visszaéltek a gyengék gyöngeségével. Az erkölcsileg kevésbé fejlett emberek között lép az erőszak a jog helyére.”

813. Mi célból gyengébb a nő testileg a férfinál?

„Mivel különös feladatai vannak. A férfi, mint erősebb, a kemény munkákra való, a nő pedig a könnyebbre. És mind a kettő arra, hogy egymást támogatván, átéljék a keserűségekkel telt élet megpróbáltatásait.”

814. Nem természetes dolog-e az, hogy a nő gyenge testalkatánál fogva függő helyzetbe jut a férfival szemben?

„Isten arra adta az erősnek erejét, hogy védelmezze a gyöngét, nem pedig, hogy szolgájává tegye.”

Isten minden lény szervezetét szerepkörének megfelelően teremtette. Habár gyöngébb testet adott a nőnek, megáldotta őt oly fokú érzékenységgel, mely kellő arányban áll az anyai szerepnél szükséges gyöngédséggel, és a reábizott lények gyengeségével.

815. Egyenlő fontos-e a nő szerepe a férfiével?

„Igenis, sőt fontosabb a férfiénál, mert az ember a nő által szerzi meg az élet első ismereteit.”

816. Egyenlőknek kellene-e tehát az emberi törvények előtt az embereknek lenniük, mivel Isten előtt is egyenlők?

„Ne tedd azt másnak, amit nem akarnál, hogy neked tegyenek. Ez az igazságosság első alapelve.”

Szentesíteni kellene-e tehát a törvénynek a nő és férfi jogegyenlőségét, ha tökéletesen igazságos akar lenni?

„Jogaik egyenlőségét igen, de nem a működésüket. A két nemnek külön-külön állandó hellyel kell bírnia, hogy a férfi a külső dolgokkal foglalkozzék, míg a nő a belsővel; ki-ki a képességének megfelelően. Csakis úgy igazságos az emberi törvény, ha ugyanazt a jogot adja a férfinak, amit a nőnek. Mihelyt kiváltságokkal ruházza fel az egyik nemet, ellenkezik az igazságossággal. A nők felszabadulása (emancipációja) a művelődés terén való haladásnak, szolgaságuk a barbárságnak felel meg. Mivel pedig a nemet csakis a testi szervezet különbsége alkotja és a szellemek akár az egyik, akár a másik nemű testet választhatják, nincs különbség e tekintetben a testben élő szellemek vagy emberek között. Így tehát egyenlő jogokat kellene élvezniük.”

A sírban is egyenlők vagyunk.

817. Honnan van az, hogy az emberek sírkövet óhajtanak a saját emlékükre?

„Gőgjük utolsó nyilvánulása ez.”

Talán inkább az elköltözött rokonai akarnak halottjuk emlékére pompás sírköveket állítani és nem annyira az elköltözött óhajtja azt?

„Ilyen esetben a rokonokat is gőgjük indítja arra, mert magukat akarják ünnepeltetni általa. Oh, nagyon gyakran nem a halott kedvéért emelik a pompás sírkövet, hanem önszeretettől és a világ kedvéért, hogy lássák gazdagságukat. Azt hiszed, hamarabb elmúlik a szeretett lény emléke a szegény ember

szívéből azért, hogy csak egy szál virágot tehet elköltöztette sírjára? A márvány sírkő megóvja-e a feledésbe merüléstől azt, aki a földön semmi hasznot sem tett?

818. Minden körülmény között kárhoztatjátok-e a halotti pompát?

„Nem. Helyén van és méltányos akkor, ha jó embert tisztelnek meg vele. Ilyenkor példának is jó.”

A sir az emberek közös találkozóhelye. Ott kérelhetetlenül megszűnik minden emberi megkülönböztetés. Hiába akarja megörökíteni emlékét a gazdag nagyszerű síremlék által; elpusztítja azt az idő, akárcsak a testét. Ez a természet rendje. Sírjánál kevésbé mulandók jó és rossz tetteinek emlékei. Gyálázatát le nem mossa a halotti pompa, sem feljebb nem juttatja őt egy fokkal sem a szellemrendek lépcsőzetén. (320 és tovább.)

X. FEJEZET.
A SZABADSÁG TÖRVÉNYE.

1. A természetes szabadság. — 2. A rabszolgaság. — 3. A gondolkodás szabadsága. — 4. A lelkiismeret szabadsága. — 5. A szabad akarat. — 6. A végzet. — 7. A jövő ismerése. — 8. Annak az elmélete, hogy mi az ember tetteinek a rugója.

A természetes szabadság.

819. Vannak-e olyan állások a világon, melyekben feltétlen szabadsággal dicsekedhet az ember?

„Nincsenek, mert mindnyájatoknak, legyetek bár nagyok, avagy kicsinyek, szükségetek van egymásra.”

820. Milyen körülmények között élvezhetne valaki teljes szabadságot?

„Ha pusztaságban élő remete volna. Mihelyt csak két ember is együtt él, kölcsönös jogokra kell tekintettel lenniük, s abból kifolyólag nincs feltétlen szabadságuk.”

821. Megfosztja-e az embert attól a jogától, hogy önmagáé lehessen az, hogy tartozik mások jogait tisztelni?

„Éppen nem fosztja meg. Ezt a jogát a természettől kapta.”

822. Hogyan egyeztethető össze némely embernek a szabad gondolkodása azzal, hogy otthon és alattvalóival szemben zsarnok?

„Az ilyennek van érzéke a természet törvénye iránt, csakhogy gögje és önzése ellensúlyozza azt. Ha nem számításból és tettetésből erednek az elveik, akkor tudják, hogy mi volna helyes, de nem teszik.”

Számon kérik-e tőlük a másvilágon az itt hirdetett elveket?

„Minél több értelme van valakinek ahhoz, hogy valamely alapelvet hirdessen, annál kevésbé menthető, ha önmagára nem alkalmazza. Bizony mondom nektek, hogy sokkal in-

kább Isten útján halad az egyszerű, őszinte ember, mint az, aki másnak akar látszani, mint a mi.”

A rabszolgaság.

823. Vannak-e olyan emberek, akiket a természet arra ítelt, hogy mások tulajdonát képezzék?

„Mindig Isten törvényével ellenkezik az, ha egyik ember a másiktól feltétlenül függ. A rabszolgaság nem egyéb, mint az erővel való visszaélés. A haladás során ez is meg fog szűnni, mint minden más visszaélés.”

A rabszolgaságot szentesítő emberi törvény a természet törvényével ellenkezik, mert az embert a vadállathoz teszi hasonlónak és erkölcsileg, valamint testileg is lealacsonyítja őt.

824. Ha tehát a rabszolgaság valamely népnél általános érvényességű, felelősek-e a rabszolgát tartók azért, hogy a természetesnek tartott visszaélést javukra fordítják?

„A rossz csak rossz marad és semmiféle bölcselkedés sem képes valamely gonosz tettet jó tette változtatni. A felelőség azonban a rosszért aszerint változik, hogy minő eszközök tették lehetővé a rossz felismerését. Aki saját hasznára fordítja a rabszolgaságot, az mindenkor bűnös, mert megsérti a természeti törvényt. Csakhogy mint minden másban, úgy ebben a dologban is viszonylagos a bűnösség. Az ember jóhiszeműen hasznára fordíthatja a rabszolgaságot, ahol a nép szokásaiból kifolyólag dívott, mint előtte természetesnek látszó dolgot, de azonnal megszűnik a mentség, mihelyt értelme fejlődik és főképpen a kereszténység már megtanította arra, hogy a rabszolga Isten előtt egyenlő vele.”

825. A képességek természetes különfélesége nem rendel-e némelyik emberfajt az értelmesebb faj alá?

„Igen, de azért, hogy ez utóbbi fölemelje felebarátait, nem pedig, hogy a szolgaság által tönkretégye erkölcsi érzékü-

ket. Nagyon sokáig kézzel bíró igavonó állatoknak tekintettek az emberek bizonyos emberfajokat, és azt hitték, jogukban áll pénzért eladni őket, mint az állatokat szokás. Önmagukat tisztább vérűeknek tartották az ilyen emberek. Oktalanok, csakis az anyagot vették számba! Hisz nem a vére, hanem a szelleme többé vagy kevésbé tiszta az embernek.” (361—803.)

826. Vannak olyan emberek is, akik rabszolgáikkal ember-ségesen bánnak és nem engedik szűkölködni őket. Úgy vélekednek felőlük, hogy szabad állapotban sokkal több nélkülözésnek volnának kitéve. Mit szóltok ehhez?

„Azt mondom, ezek jobban ismerik saját érdekeiket. Ugyanolyan gondot fordítanak az ökreikre és a lovaikra is, hogy jobb árért adhassák el a vásáron. Kevésbé bűnösök az ilyenek azoknál, kik rosszul bánnak rabszolgáikkal; de azért ők is csak árunak tekintik az ilyen szegény alárendeltjeiket, mert megfosztották attól a joguktól, hogy önmagukéi lehessenek.”

A gondolkodás szabadsága.

827. Van-e valami az emberben, ami kibúvik mindennemű kényszer alól, és amiben teljes szabadságot élvez?

„Gondolkodásában bír határtalan szabadsággal az ember, mert a gondolat nem ismer akadályt. Röptét meg lehet akadályozni, de a gondolatot elpusztítani nem lehet.”

828. Felelős-e az ember gondolataiért?

„Isten előtt felelős. Mivel egyedül Ő ismerheti a gondolatokat, igazságossága vagy kárhoztatja, vagy felmenti azokat.”

A lelkiismeret szabadsága.

829. A gondolatszabadság következménye-e a lelkiismeret szabadsága?

„A lelkiismeret oly benső gondolat, mely épp úgy tulajdona az embernek, mint minden más gondolat.”

830. Van-e joga az embernek korlátozni a lelkiismereti szabadságot?

„Épp oly kevésbé, mint a gondolkodás szabadságát, mert egyedül Isten ítélhet a lelkiismeret fölött. Az ember saját törvényeivel szabályozza az embereknek egymáshoz való viszonyát; Isten pedig a természet törvényeivel szabályozza az embernek hozzá való viszonyát.”

831. Mi az eredménye annak, ha korlátozni akarjuk a lelkiismeret szabadságát?

„Képmutatókká teszitek az embereket, ha azt akarjátok, hogy másképp cselekedjenek, mint ahogy gondolkoznak. A valódi művelődésnek és haladásnak egyik jellemvonása a lelkiismeret szabadsága.”

832. Tiszteletet érdemel-e minden vallás, még akkor is, ha szembetűnően helytelen?

„Minden vallás tiszteletreméltó, ha őszinte és a jó gyakorlására ösztönöz. Rosszallni csak azokat a hitelveket lehet, melyek rosszra vezetnek.”

833. Kárhóztatandó-e az ember, ha megbotránkoztat valakit hitében, aki vele nem egyenlően gondolkodik?

„Ez a felebaráti szeretet hiányára vall, és a gondolat szabadságát támadja meg.”

834. Megtámadják-e a lelkiismeret szabadságát, ha olyan hitelveket korlátoznak, melyek zavart okoznának a társadalomban?

„Csupán a tetteket lehet megakadályozni, a benső hit hozzáférhetetlen.”

Ha megakadályozunk valamely hitből eredő cselekményeket, mivel azok mások iránt való előítéletből származnak, azzal nem támadjuk meg a hívők lelkiismeretének szabadságát; mert az események meggátolása mellett a hit szabad marad.

835. Meg kell-e engednünk a lelkiismeret szabadságára való tekintettel azt, hogy ártalmas tanokat hirdessenek az em-

berek, vagy igyekezzünk-e az igaz útra téríteni az eltévelyedetteket és nem sértjük-e meg ezzel lelkiismeretük szabadságát?

„Szabad, sőt kell őket a helyes útra téríteni igyekeznetek. Csakhogy Jézus példáját kövessétek. Szeretettel és meggyőzve tanítsatok, ne erőszakkal, mert ez utóbbi rosszabb volna a legyőzendő hitnél. Ha van valami, amit szabad volna ráerőszakolni másra: úgy az csakis a jó és a testvériség lehet. Nem hiszük azonban, hogy azt erőszakkal el lehetne fogadtatni. A meggyőződést nem lehet senkire sem reáerőszakolni.”

836. Minden tan számot tart arra, hogy az igazság egyedüli kifejezőjének ismerjék el. Miről ismerjük meg tehát, hogy melyiket tartsuk valóban annak?

„Azt a tant tarthatjátok az igazság egyetlen hirdetőjének, amely a legtöbb jó embert képes nevelni, és amely által legkevesebb lesz a képmutató. Másképp mondva, amely a szeretet törvényét legtisztábban és legmesszebbmenőkig gyakorolja. Ezek az ismertető jelei a jó tannak, mert amelyik egyenetlenséget hint Isten gyermekei közé és letörli róluk a testvériség jellegét, az ártalmas és romlást okoz.”

A szabad akarat.

837. Szabadon cselekedhet-e az ember, amint akar?

„Mivel az ember szabadon gondolkozhat, cselekvése is szabad akaratától függ. Az akarat szabadsága nélkül csak gép volna, az ember.”

838. Már születésénél fogva rendelkezik-e az ember szabad akaráttal?

„Mihelyt van akarata a cselekvésre, szabadon cselekedhet. Életének első idejében csaknem semmi szabadsága sincsen, de lassanként fejlődik, és az alatt tehetsége változásával akarata is mindig más-más dologra irányul. Mivel a gyermek gondolata korának kívánalmaival van szoros összefüggésben, szabad akaratát is arra irányítja, amire szüksége van.”

839. Nem akadályozzák-e az embert szabad akarata érvényesítésében azok a hajlamok, melyeket születésekor magával hoz?

„A szellem ösztönszerű hajlamai a testet öltés előtti időből származnak. Fokozatához mérten képesek ezek öt büntetendő cselekményekre bírni vagy nem; és a hajlandóságaival rokonszenvező szellemek támogatják öt ebben. Ellenállhatatlan befolyással azonban nem találkozik az, aki a befolyást visszatartja. Emlékezzetek arra, hogy valamit akarni annyi, mint képesnek lenni valamire.” (361.)

840. Nincs a szervezetnek befolyása az ember cselekedeteire? Ha pedig van, nem a szabad akarat rovására van-e az?

„Bizonyos, hogy az anyag a szellemet befolyásolja és megakadályozhatja nyilvánulását. Azért van az, hogy olyan világokon, ahol a földieknél kevésbé anyagiak az emberi testek, a tulajdonságok sokkal szabadabban fejlődnek. Az eszköz-től azonban még sem függ a tulajdonság. Meg kell különböztetnünk az erkölcsi és az értelmi tulajdonságokat. Ha az emberben az ölés ösztöne van meg, akkor bizonyos, hogy ez saját szellemének a tulajdonsága, és tőle kapta, nem a szerveitől. Aki elsenyveszti gondolkodását, hogy csak az anyaggal foglalkozzék, az a vadállathoz hasonlónak lesz, sőt rosszabb annál, mert nem gondol arra, hogy óvja magát a gonosztól. Éppen ebben hibás tehát, mivel szabad akaratból teszi.” (Lásd: 367 és tovább. A szervezet befolyása.)

841. Megfosztja-e az embert szabad akaratától képességeinek hanyatlása?

„Akinék bármi oknál fogva is megzavarodott az értelme, annak attól fogva nincs szabadsága. Az ilyen hanyatlás gyakran büntetése a szellemnek, mert valamelyik életében hiú és gögös lehetett, és rosszra használhatta fel képességeit. Éppen úgy születhet ezért a tehetséges szellem legközelebb hülye

testben, mint a zsarnok rabszolga testében és a gonosz gazdag a koldusában

A szellem azonban szenved a kényszerhelyzet alatt, mert teljes tudomása van róla. Ez a szenvedés az anyag hatása.” (371. és tovább.)

842. Menthetők-e valakinek a büntetendő cselekedetei, ha abból erednek, hogy iszákosság következtében hanyatlottak a képességei?

„Nem menthetők, mert a részeg akarattal fosztotta meg magát értelmétől, hogy kielégítesse durva szenvedéelyeit. Így ő egy helyett két hibát követett el.”

843. Mi uralkodik inkább a vad állapotú emberben, az ösztön-e, vagy a szabad akarat?

„Az ösztön. Ez azonban nem akadályozza meg őt a szabad akarata szerint való eljárásban, bizonyos dolgokra nézve. Csakhogy - gyermek módjára - szükségleteire irányítja szabadságát, ami az értelemmel együtt fejlődik. Így tehát te sokkal nagyobb felelősséggel tartozol tetteidért, mint a vad ember az övéiért, mert te felvilágosodottabb vagy, mint ő.”

844. Nem akadályozza-e meg társadalmi állása néha az embert abban, hogy teljes szabadsággal cselekedjék?

„A világnak kétségtelenül megvannak a maga követelményei. Isten pedig igazságos és mindent beszámít; de reátok hárítja a felelősséget azért, ha kevés erőt fejtettetek ki az akadályok elhárítására.”

A végzet.

845. Az élet eseményeiben rejlik-e végzet oly értelemben, mint azt általánosságban venni szokták? Helyesebben kérde: előre meghatározott dolog-e minden esemény, és ha igen, hol a szabad akarat?

„A végzet nem egyéb, mint a szellemnek az az elhatározása, mely testet öltés előtt támadt benne, és amely meg-

szabja, hogy milyen megpróbáltatásokat akar kiállani. Amidőn így választ, mintegy megalkotja sorsát is, amely így földi helyzetének következménye, melybe kívánczozott. Csupán fizikai megpróbáltatásokról van itt szó, mert az erkölcsi megpróbáltatásokat és kísértéseket illetően a szellem teljesen megtartotta szabad akaratát, és mindenkor ura önmagának; meghátrálhat vagy kitarthat mindvégig. Gyengülni látván őt valamely jó szellem, segíthet rajta; de annyira nem befolyásolhatja, hogy akarata felett is uralkodjék. Valamely rossz, azaz alantas szellem megijesztheti és megrendítheti azáltal, hogy nagy veszélyre mutat, sőt nagyítva mutatja azt meg neki. A testben élő szellem akarata mindamelllett ment marad minden bilincstől.”

846. Vannak emberek, akiket, úgy látszik, bármit tegyenek is, üldöz a végzet. Nem sorsukban rejlik-e szerencsétlenségük?

„Lehet, hogy olyan megpróbáltatások ezek, melyeket ők maguk választottak, és amelyeket ki kell állniuk. Ismétlem azonban, hogy gyakran a sorsnak tudjátok be azt, ami saját hibáitok következménye. Igyekezzél tiszta lelkiismerettel megállni a téged sújtó csapások közepette, és már félig megvigasztalódom.”

Az általunk szerzett helyes vagy helytelen fogalmaktól függ, hogy jellemünknek és társadalmi állásunknak megfelelően sikert fogunk-e aratni, vagy annak ellenkezőjét érzük el. Sokkal egyszerűbbnek és kevésbé megalázónak tartjuk, ha azt a sorsra fogjuk, amiben magunk vagyunk hibásak. Ha, pedig hozzájárul néha a szellemek befolyása, akkor is módunkban van kivonni magunkat azok hatása alól, csak el kell utasítanunk a rossznak talált sugalmakat.

847. Némelyek alig menekülnek meg az egyik halálos veszélyből, már a másikba esnek és elvesznek. úgy látszik lehetetlen kerülniük a halált. Nem végzet-e ez?

„A végzet csakis a halál pillanatát határozza meg, azonkívül semmi egyebet. A halál alól ki nem vonhatjátok magatokat, ha pillanata már elérkezett, bármi okozza is azt.”

Eszerint tehát a legfenyegetőbb veszélyben sem halunk meg, ha óránk még nem ütött?

„Nem halhattok meg, míg időtök le nem járt. Ezer meg ezer példát, láthattok erre. De ha egyszer ütött halálotok órája, akkor semmi sem tarthat vissza tőle. Isten előre tudja, hogy milyen halállal fogsz megválni a földtől, sőt gyakran a szellemed is tudja; mert ezt nem rejtik el előle, mikor sorsot, azaz földi életet választ.”

848. Hiábavaló-e tehát minden elővigyázat, hogy a halált elkerüljük, ha a halál óráját megmásítani nem lehet?

„Nem hiábavaló, Az elővigyázatot sugalmazzák nektek, hogy kikerüljétek a fenyegető halált. Ez is egyik módja megakadályozásának,”

849. Mi célja a Gondviselésnek azzal, hogy veszedelmekbe sodor bennünket, amelyeknek nem szabad végbemenniük?

„Ha életveszélyben forogsz, az intés neked, amit magad óhajtottál, hogy a rossz útról leterítsen, és jobbra tegyen téged. Amint kimenekültél a veszélyből, még nagyon a kiállott aggodalmiak hatása alatt állasz; és a jó szellemek befolyásának ereje szerint erősebben vagy kevésbé erősen gondolsz arra, hogy megjavulj. Ha a rossz szellem befolyására hallgatsz inkább (rossz alatt a szellemben még megmaradt rosszat értem): akkor azt gondolod, hogy minden más veszélyből is éppen úgy meg fogsz menekülni, és ezért átengeded magadat szenvedélyeidnek. A kiállott veszedelmek által Isten gyöngeségeitekre és éltetek mulandóságára tesz, figyelmessé titeket. Ha a veszély okát és természetét vizsgáljuk, legtöbbször azt tapasztaljuk, hogy az büntetés valamely elkövetett hibáért vagy kötelességmulasztásért, Isten megint, hogy magatokba szálljatok és megjavuljatok.” (526—532.)

850. Tudja-e azt a szellem előre, hogy milyen halállal kell majd kimúlnia?

„Annyit tud, hogy az általa választott életmód melyik fajta halálnak teszi ki inkább. De azt is éppúgy tudja, milyen

küzdelmeket kell folytatnia, hogy kikerülhesse, és hogy Isten engedelmeivel meg is menekülhet attól.”

851. Vannak oly emberek, kik a háború veszedelmeivel bátran szállnak szembe, mert az a meggyőződésük, hogy még nem ütött haláluk órája. Van-e valami alapja ennek a bizodalomnak?

„Nagyon sokszor előre megérzi az ember élete végét, valamint azt is, hogy még nem halhat meg. Jó szellemei, azaz védői adják meg neki a halál előérzetét, figyelmeztetni akarván őt, hogy készüljön reá. Ugyancsak ők tudatják vele, hogy még nem halhat meg, amikor látják, hogy nagy bátorságra van szükségére. Származhat azonkívül ez az előérzet saját benső tudatából is, ami vele jár választott földi életével vagy a reá bízott küldetéssel, melyről tudja, hogy be kell töltenie.” (411—522.)

852. Honnan van az, hogy akik előre megérik haláluk elérkeztét, azok sokkal kevésbé félnek tőle, mint mások?

„Csak az ember fél a haláltól, a szellem nem. Aki előre megérzi halálát, inkább szellemként gondolkodik, és nem mint ember. Tudja, hogy az szabadulás számára és azért várja.”

853. Áll-e az éltünkben előforduló minden balesetre az, ami a halálra, hogy t. i. elkerülhetetlen, ha itt az ideje?

„Gyakran sokkal csekélyebb jelentőségű dolgok azok, és így gondolataitok irányítása által figyelmeztetünk azokra, benneteket, vagy éppen elkerültetjük azokat. Nem szeretjük ugyan a testi fájdalmakat, de azért azok mégis csak nagyon kevésbé fontosak ebben az életben, melyet választottatok. Végszetszerűnek igazán csakis földön való megjelenésetek és az onnan való távozástok óráját nevezhetitek.”

Vannak-e olyan események, melyeknek minden áron meg kell történniük úgy, hogy a szellemek akarata sem hátríthatja el?

„Vannak, de te azokat előre láttad és érezted szellemállapotodban, mikor választottál. Ne gondold azonban, hogy mindent előre megírtak, ahogyan mondani szokták. Valamely

esemény gyakran olyan tett következménye, melyet szabad akarattal követtél el, és amely meg sem történhetett, volna, ha te amazt nem teszed. Ha megégeted az ujjadat, annak nem sok a jelentősége, csupán oktalanságotnak és annak a következménye, hogy tested van. Isten csak az erkölcsi befolyást gyakorló nagy fájdalmak és fontos események tekintetében intézkedik, mert azok hasznatokra vannak, amennyiben megtisztítanak s tanítanak titeket.”

854. Megakadályozhat-e az ember akaratával és tetteivel olyasmit, aminek meg kellene történnie, vagy előidézheti-e azt, aminek nem volna szabad végbe mennie?

„Igen, ha belevág választott életébe ez a látszólagos eltérés; továbbá, ha jót akar vele tenni, mert hiszen ez az egyetlen célja az életnek, meg hogy meg akadályozzon valami rosszat, főképpen olyat, melyből még sokkal nagyobb rossz származhatna.”

855. Tudja-e a gyilkos, mikor életet választ, hogy gyilkolni fog?

„Nem tudja. Annyit tud, hogy küzdelemmel teljes életet választván, fog alkalmat kínálkozni, hogy megölje egyik embertársát; de hogy meg is fogja-e cselekedni, azt már nem tudja. Azért sem tudhatja, mert csaknem mindenkor megfontolja az ember előbb, amit tenni akar. Aki pedig valamit meggondol, annak mindig szabad tennie vagy nem tennie. Ha a szellem előre tudná, hogy mint embernek ölnie kellene: akkor őt erre előre kijelölték (predesztinálták) volna. Tudjátok meg, hogy nincs egyetlen olyan ember sem, akit a bűnre előre kijelöltek volna. Minden bűn és általában véve minden cselekedet mindig az ember szabad akaratából ered.”

„Különben is mindig összetévesztetek két egymástól teljesen külön álló dolgot, t.i. a külső eseményeket és az erkölcsi élet eseményeit. Ha történik is néha valami végzetes esemény, akkor az anyagi eseményekben nyilvánul meg, melyek kívületek álló okokból erednek, és akaratotoktól nem függnék.

Az erkölcsi élet cselekedetei ellenkezőleg mindig magából az emberből indulnak ki, és így tehát annak szabad választásától függnék. Ilyent végzetnek sohasem nevezhetünk.”

856. Némely embernek sohasem sikerül semmi. Mintha csak valami gonosz szellem üldözné minden vállalatában. Nem nevezhetjük-e ezt végzetnek?

„Igenis, végzet ez, ha éppen annak akarod nevezni, csakhogy az illetőnek szabadon megejtett választásával függ össze. Sokan csalódásokkal telt életet választottak, hogy a türelemben és az elszántságban gyakorolhassák magukat e megpróbáltatások közepette. Ne hidd azonban, hogy szorosán vett végzet ez. Gyakran csakis annak a következménye, hogy helytelen utat választottak, mely nem felel meg sem értelmüknek, sem képességeiknek. Ha valaki úszva akar átjutni a folyó egyik pontjáról a másikra, de úszni nem tud, akkor igen valószínű, hogy elmerül. Ugyanígy vagytok az életesemények legnagyobb részével. Ha mindig csak olyasmire vállalkoznék az ember, ami megfelel a képességeinek, akkor csaknem minden esetben sikert érhetne el. Vesztére van az önszeretet és a dicsvágy, mert letéríti útjáról, és arra ösztönzi, hogy bizonyos szenvedélyei kielégítésének a vágyát hivatásának tekintse. Zátonyra jut tehát, de ahelyett, hogy önmagát okozná érette, szereti szerencsecsillagát hibáztatni. Így jár az, aki jó iparos lehetne és becsületesen megkereshetné kenyerét, de költő szeretne lenni, és éhen hal mellette. Volna helye mindenkinek e világon, csak tudná mindenki a magáét elfoglalni.”

857. Nem köteleznek-e néha a társadalmi szokások valakit arra, hogy inkább ezen, mint amazon az úton haladjon? Nem kell-e magát a társadalom véleményének alávetnie, midőn foglalkozást választ? Nem, akadályozza-e meg szabad akaratának érvényesítésében az úgynevezett emberi méltóság?

„Az emberek alkotják meg a társadalmi szokásokat, nem Isten. Ha alávetik magukat e szokásoknak, az csak arra vall, hogy tetszenek nekik. Ebben is szabad akarat, nyilvánul,

mert, ellene szegülhetnének, ha akarnának. Mire való tehát a panasz? A társadalmi szokásokat nem okozhatják balsikerük esetén, hanem az ostoba önszeretetet, mely arra bírja őket, hogy inkább éhen vesszenek, mintsem ellenkezzenek a szokásokkal. Senki sem veszi számba a mások véleménye kedvéért hozott áldozatukat, Isten azonban számon kéri tőlük a hiúságnak hozott áldozatot. Nem azt értjük ez alatt, hogy valaki szükség nélkül is, szembeszálljon a társadalom véleményével, mint akárhány olyan ember, akiben több az eredetiség a valódi bölcsességnél; épp olyan oktalanság az, ha újjal mutogattatunk önmagunkra, vagy valami csodabogárnak mutogatjuk magunkat, mint amilyen bölcs eljárás az, ha önként és zúgolóadás nélkül szállunk alá olyan magaslatról, ahol képtelenek vagyunk fenntartani magunkat.”

858. Honnan van az, hogy amíg némely embernek mindig nehéz a sorsa, másoknak örökké kedvező, mert minden sikerül nekik?

„Gyakran azért, mert jobban tudnak eligazodni. Lehet azonban a megpróbáltatás bizonyos neme is ez a sok siker. Ez elkábítja őket, és nagyon is bíznak sorsukban; később azután keservesen fizetik meg azzal élvezett sikereiket, hogy minden kínosan ellenük működik. Okossággal pedig elkerülhették volna ezt.”

859. Mire magyarázzuk a szerencsét, mely oly körülmények közt kedvez valakinek, amikor sem akaratát, sem értelmét nem érvényesítheti, pl. a szerencsejátékban?

„Némely szellem örömök közt eltöltendő életet választott magának. A kedvező szerencse számára kísértés. Gögjének és bírní vágyásának megpróbáltatása ez, mert aki így nyer mint ember, az veszít mint szellem.”

860. Azt is szabad akaratunkból kifolyónak tekinthetjük-e, hogy végzetünk, amint látszik, uralkodik életünk eseményei fölött?

„Magad választottad megpróbáltatásodat. Minél keményebb és minél jobban tudod elviselni, annál inkább emelkedsz. Akik bőségben és emberi jólétben töltik el életüket, azok gyáva, veszteglő szellemek. Így tehát sokkal nagyobb számmal vannak ezen a világon a szerencsétlenek, mint a szerencsések, ami annak a jele, hogy a legtöbb szellem olyan megpróbáltatást választ., mely neki leghasznosabbnak látszik. Nagyon is jól látják ők, milyen jelentéktelen a nagyságotok és örömtökök. Egyébként a legboldogabb élet is mindig felindulásokkal és nyugtalanságokkal jár, már csak a fájdalmak elmaradásáért is.” (525. és tovább.)

861. Honnan ered az kifejezés: „Szerencsés csillag alatt született?”

„Régi babonás hitből származik, mely a csillagokat az ember sorsával hozta összefüggésbe. Képletes kifejezés ez, amit elég oktalanul betű szerint értelmeztek az emberek.”

A jövő ismerése.

862. Lehetséges-e az embernek ismernie jövőjét?

„A jövő tulajdonképpen el van rejtve számára, és Isten csupán ritka kivételes esetben engedi meg, hogy valaki ismerje jövőjét.”

863. Mi célja van annak, hogy az ember nem tudhatja a jövőjét?

„Ha tudná az ember, hogy mi vár reá a jövőben, nem törődne a jelennel, nem működne teljesen szabadon. Azt gondolná, hogyha valaminek úgyis meg kell történnie, minek fáradjon vele. Az is megtörténhetne, hogy meg akarná akadályozni a történendőket, Isten ezt nem akarja. Az a célja, hogy minden ember hozzájáruljon a sorsa folyásához; még akkor is, ha különben ellenkezne vele. Így hát nagyon gyakran magad egyengeted az útját élted jövőendő eseményeinek anélkül, hogy sejtened.”

864. Ha tehát hasznunkra válik, hogy jövőnket nem ismerjük, miért engedi meg mégis néha Isten, hogy valamit megtudjunk belőle?

„Akkor történik ez, amikor az előzetes tudomás olyasmire serkenti az embert, amit nem tett volna nélküle, és így inkább sietteti cselekedetével a történendőket ahelyett, hogy hátráltatná. Sokszor pedig megpróbáltatás kedvéért történik az előzetes értesítés. Valamely eseménynek az előrelátása ugyanis jó vagy rossz gondolatokat kelthet az emberben. Ha pl. valaki előre tudhatná, hogy nem remélt örökség lesz osztályrésze, miközben örülne, hogy majd többet élvezhet általa a földi jókból, erőt vehetne rajta a bírni vágyás; és talán az örökhatáronak nehezen várná a halálát, mert nagyon szeretné, ha minél előbb meg is kaphatná, vagyonát.

Lehet azonban, hogy ez a korai tudomás nemesebb érzelmeket és nagylelkű gondolatokat ébresztene benne. Az is megpróbáltatás, ha azután nem valósul meg, amit jövendöltek a szellemek az embernek. Ilyenkor meg kell mutatnia, hogyan képes elviselni a csalódást. Az öröklés reményéből táplálkozó érzelmeinek, és gondolatainak értéke vagy helytelensége azért semmit sem csökken.”

865. Isten mindent tud, s így jól tudja azt is, hogy valaki megpróbáltatásait ki fogja-e állani, vagy sem. Mi szükség van tehát a megpróbáltatásra, ha általa Isten semmi olyat sem tud meg az emberről, amit már örök idők óta ne tudott volna?

„Ezzel mintha csak azt kérdeznéd, miért nem teremttette Isten az embert tökéletesnek (119), vagy miért kell az embernek férfikora előtt gyermeknek lennie? (379.) Nem az a célja a megpróbáltatásnak, hogy Isten abból ismerje meg az ember érdemét. Nagyon jól tudja Ő, mennyit ér mindenki. Azt akarja azonban, hogy az ember teljesen felelős legyen minden tettéért, mivel szabad akarata szerint, cselekedhet, vagy elmulaszthat valamit. Szabadon választhat a jó és a rossz között, tehát a megpróbáltatás során alkalma, van kísértéseknek ellen-

állani, hogy egészen a saját érdeme legyen ez az ellenállás. Másképp mondva: Isten ugyan nagyon jól tudja előre, hogy sikerül-e valakinek a megpróbáltatást kiállani vagy sem? De igazságosságánál fogva sem nem jutalmazhat, sem nem büntethet valakit olyasmért, ami meg nem történt.” (258.)

Ugyanígy történik ez az emberek között is. Bármilyen tehetséges legyen is valamely pályázó és bármennyire bizonyosnak látszók is, hogy sikerrel munkálkodnék: vizsgálat, azaz próbatétel nélkül nem alkalmazták őt. A bíró is csak már véghezvitt tettekért ítél el valakit, nem pedig olyanokért, amelyeket előreláthatólag meg fog tenni, vagy megtehet valaki.

Minél többet gondolkodunk azokon a következményeken, melyeket az ember jövőjének ismerése eredményezne, annál inkább belátjuk, mennyire bölcs a Gondviselés, hogy elrejtette a jövőt. Ha valami jót tudna előre, tétlenné válnék, ha pedig balsorsra kellene várnia, kétségbeesnék miatta. Mind a két esetben lekötne erejét az előre tudás. Ezért szabad az embernek, csak mint saját erőivel elérendő célt, látni jövőjét, s ezért nem szabad ismernie az odáig vezető eseménysorozatot. Ha tudná, mi minden fog vele történni, kezdeményezése megszibbadna, és nem használná szabad akaratát. Képességeinek gyakorlása nélkül az események végzetes lejtőjére kerülne, mert mihelyt biztosra vesszük valaminek a sikerét, nem fordítunk gondot rá.

Annak az elmélete, hogy mi az ember tetteinek a rugója.

866. A szabad akarat kérdését a következőkben lehet röviden összefoglalni: Az embert nem a végzete viszi rossz útra, s amit cselekszik, az nem előre megírt dolog, és véghezvitt bűneit nem a sorsa okozta. Megpróbáltatásként vagy vezeklésül választhat olyan életet, melyben a bűn felé vonzódik, akár a környezete, akár a körülmények következtében. Mindkét esetben tőle függ, hogy megtesz-e valamit, vagy sem. Így tehát az

ember szabad akarata szellemkorában úgy nyilvánul, hogy maga választja meg földi életét és megpróbáltatásait. Testi életében pedig az a képesség mutatja akarata szabadságát, hogy ellenállhat azoknak a vonzásoknak, amelyeknek önként vetette alá magát. A nevelés feladata, hogy legyőzze e rossz hajlandóságokat. Hasznos munkát végezhet, ha az ember erkölcsi természetének alapos ismeretére támaszkodik. Az ember erkölcsi természetét éppen úgy idomíthatjuk a fölötte uralkodó törvények ismerete mellett, mint az értelmet az oktatás és a testet az egészségtan segítségével.

Az anyagtól megszabadult bolyongó szellem aszerint választ jövőendő testi életet, amilyen fejlettségi fokkal érkezett vissza az előbbiből a szellemvilágba. Amint már mondtuk, ebben nyilvánul meg szabad akarata, mitől a testet öltés meg nem foszthatja őt. Ha enged az anyag befolyásának, akkor úrrá lesznek fölötte a megpróbáltatások. Ezek leküzdésére kérhet segítséget Istentől, és a jó szellemektől. (377.)

Szabad akarata nélkül az ember nem vétkezhetnék, ha rosszat tett, és érdemet sem szerezhetne jó cselekedeteivel. Annyira ismert tény ez, hogy az emberek is a szándékhoz, t.i. az akarathoz mérik a feddést, vagy a dicséretet. Már pedig, ha akaratról szólunk, szabadságot fejezünk ki vele, mert az akarat szabadság. Józan eszét és emberi méltóságát tagadná meg az ember, hasonlónak tevén magát a vadállathoz, ha szervezetét okozná rossz tetteiért. Ha a gonosz a test volna az oka, a jót is csak neki lehetne tulajdonítani; holott az ember nagy gondot fordít arra, hogy minden jó érdemet neki magának és ne a szervezetének tulajdonítsanak. Ez azt bizonyítja, hogy az ember némely rendszeralkotók véleménye ellenére, ösztönszerűleg nem hajlandó lemondani az emberi nem legszebb kiváltságáról: a gondolat szabadságáról.

A közönséges értelemben vett végzet azt tételezné fel, hogy Isten minden fontos és jelentéktelen életeseményt is egyaránt előre és visszavonhatatlanul meghatározott. Ha így álla-

nának a dolgok, az ember csak akarat nélkül való gép volna,. Mire kellene az értelem neki, ha úgyis a végzet uralkodnék megmásíthatatlanul fölötte? Ha igaz volna ez, akkor teljesen romba döntené az ember erkölcsi szabadságát. Felelős nem lehetne semmiért sem, tehát jó, rossz, véték és erény sem volna számára. Az igazságos Isten csak nem büntethetné teremtményeit olyan tettekért, melyek nem saját akaratuktól függnék; valamint nem is jutalmazhatná olyasmíért, amiben semmi érdemük sincs. A dolgok ilyen rendje tagadása volna a haladás törvényének, mert mindent, sorsától várván az ember, nem kísérelné meg, hogy helyzetét javítsa. Hiszen mit sem érne úgyis vele.

A rendeltetés mindamellett nem pusztá szó. Benne rejlik az az embernek e földön betöltött állásában és működésében, abból az életformából kifolyólag, amelyet saját szelleme megpróbáltatásul, vezeklésül vagy küldetéskeppen választott magának. Végzetszerűen kell elviselnie a választott élet minden viszontagságát a velejáró jó és rosszra való hajlandóságokkal együtt. Itt azonban megszűnik a végzet, mert az ember akaratától függ, hogy enged-e a hajlamoknak vagy sem. Az események részletei ama körülményeknek vannak alárendelve, melyeket az ember saját tettei idéznek elő. Ez utóbbiakat a szellemek sugalmazott gondolatok útján befolyásolhatják. (459.)

Így tehát a végzet a szellem által választott földi létből kifolyó eseményekben rejlik. Nem írhatja elő az események végeredményét, mivel az ember okosságával meg is másíthatja az események folyását. Az erkölcsi élet cselekményeiben eszerint végzet soha sincsen.

A halál időpontjában az ember a végzet kérlelhetetlen törvényének feltétlenül alá van rendelve, mert nem menekülhet meg attól, hogy kellő időben földi élete meg ne szakadjon, sem a pályafutását megszakítandó, előre meghatározott halálnemtől.

A közönséges felfogás szerint az ember önmagából merítené ösztöneit, akár testi szervezetében, akár természetében rejlenek azok. Így tehát önmaga előtt azzal mentegődzhetnék, hogy nem tehet róla, ha ilyen a szervezete vagy a természete. A szellemek tana sokkal erkölcsösebb. Azt mondja, hogy az ember teljesen szabad akarattal rendelkezik. Szerinte, ha a rosszat cselekvő ember idegen lénynek rossz sugallataira hallgat is, azért mégis egészen reá hárul a felelősség, mert ellenkezhetnék az idegen befolyással, ha akarna. Igazán sokkal könnyebb ez, mintha a saját természetével kellene megküzdenie. A szellemtan szerint az emberre nézve nincs ellenállhatatlan kényszer. Az ember épp úgy visszautasíthatja, ha valamely rejtett (okkult) hang rosszra indítja, mint ahogyan testi fülét befoghatja, mikor valaki szól hozzá. Erre akaratanál fogva képes, Istentől kérve erőt hozzá és igénybe vévén a jó szellemek segédelmét. Erre tanít minket Jézus, midőn az Úr imájában mondatja velünk: „Ne engedd, hogy elessünk a kísértésben, hanem szabadíts meg a gonosztól.”

Tetteink rugójának ez az elmélete valóban a szellemek tanításából ered. Nemcsak erkölcsi fenség rejlik benne, hanem mondhatjuk, hogy az embert önmaga előtt nagyobbá is teszi. Megmutatja neki, hogy szabadságában áll lerázni a zsarnoki igát, miként házának ajtaját bezárhatja a tolakodók előtt. Tanítása szerint az ember megszűnik mások parancsa szerint működő gép lenni, mert értelmes lény lévén, meghallgatja és megbírálja a tanácsokat, azután szabadon választ közülük. Tegyük hozzá, hogy éppen nem vesztette el a saját kezdeményező erejét, és a maga elhatározásából kifolyólag cselekszik. Mert elvégre is az ember testet öltött szellem, aki testi hüvelyében is megtartotta szellemi állapotát tulajdonságait a hibákkal együtt. Szellemünk tökéletlensége a legelső forrása elkövetett hibáinknak. Szellemünk nem érte még el azt az erkölcsi felsőbbiséget, amivel később fog bírni, de azért megvan a szabad akarata. Testi életet azért kapott, hogy abban megpróbáltatások útján

megtisztulhasson tökéletlenségeitől. Éppen e tökéletlenségek okozzák gyöngeségét és arra való hajlandóságát, hogy meghallgassa más tökéletlen szellemek sugallatát. Azok élnek gyengeségével, és igyekeznek őt elbuktatni küzdelmében. Ha győzelemmel végzi küzdelmét, emelkedik; ha csatát vesz, marad az, ami volt; sem rosszabb, sem jobb nem lett általa. Újra kell majd átélnie megpróbáltatását, és ez sokáig folyhat ilyenképpen. Minél inkább tisztul, annál inkább fogynak a gyengéi és annál kevésbé hallgat a rosszat sugalmazókra. Amint emelkedik, gyarapszik erkölcsi ereje, és a gonosz szellemek eltávoznak mellőle.

Azok a többé vagy kevésbé jó szellemek, akik testet öltöttek, együttvéve képezik az emberi nemet. Mivel pedig földünk a legkevésbé előrehaladott világok közé tartozik, sokkal több rossz szellem él rajta, mint jó. Ezért tapasztalunk anynyi romlottságot. Szedjük össze minden erőnket, hogy ne kelljen többet ide visszatérnünk. Igyekezzünk érdemesekké lenni arra, hogy jobb világba mehessünk pihenni. Azoknak a világoknak egyikébe törekedjünk jutni, melyekben csakis a jó uralkodik és ahol földi pályafutásunkra csupán mint számkivetésünk idejére emlékezhetünk vissza.

XI. FEJEZET.

AZ IGAZSÁGOSSÁG, A SZERETET ÉS KÖNYÖRÜLET TÖRVÉNYE.

1. Az igazságosság és a természetes jogok. — 2. A tulajdonjog. A lopás. — 3. A felebaráti szeretet — 4. Az anyai s a gyermeki szeretet.

AZ igazságosság és a természetes jogok

867. Az igazságosság érzete a természetben rejlik-e, vagy már megszerzett fogalmak következménye?

„Annyira a természetben rejlik, hogy az igazságtalanság pusztá gondolata is felháborít benneteket. Az erkölcsi haladás kétségtelenül fejleszti ezt az érzést, de nem belőle származik. Isten belehelyezte az ember szívébe. Innen van az, hogy gyakran sokkal erősebb igazságérzetet találtok az egyszerű és kezdetleges, mint a nagy tudású emberek között.”

868. Ha tehát természeti törvény az igazságosság, honnan van az, hogy az emberek azt oly különféleképpen fogják fel? Miért tartja némelyik igazságosnak azt, ami más előtt igazságtalan?

„Mivel gyakran szenvedélyek keverednek ebbe az érzésbe és bepiszkolják azt. Ugyanez áll a legtöbb más természetes érzésről is, mert a szenvedélyek helytelen világításban tüntetik fel a dolgokat.”

869. Hogyan állapíthatjuk meg az igazságosságot?

„Az igazságosság mindenki jogának tiszteletben tartása.”

Mi állapítja meg ezeket a jogokat?

„Két dolog: az emberi és a természeti törvény. Az emberek szokásaikhoz és jellemükhöz szabván törvényeiket, oly jogokat alkottak, melyek a felvilágosodás haladtával megváltozhattak. Nézzetek csak mai törvényeitekre. Ha nem is tökéletesek azok, ugyanazokat a jogokat állapítják-e meg azok, mint a középkorban? Ti förtelmeseknek tartjátok ezeket az elavult jogokat; abban a korban pedig igazságosoknak és ter-

mészeteseknek tartották. Amit az ember tett joggá, az nem mindenkor felel meg az igazságosságnak. Először is csupán bizonyos társadalmi viszonyokat szabályoz, holott a magánéletben rengeteg olyas történik, ami fölött egyedül a lelkiismeret törvénye ítélkezik.”

870. Az emberi törvényen alapuló jogon kívül mi az alapja a természeti törvényekből eredő igazságosságnak?

„Megmondta azt nektek Krisztus e szavakkal: úgy cselekedjete másokkal, amint óhajtjátok, hogy veletek tegyenek mások. Beleültette Isten az emberek szívébe a valódi igazságosság minden szabályát. Abból is láthatjuk ezt, hogy mindenki óhajtja jogainak tiszteletben tartását mások részéről. Isten az olyan alkalmakra a saját lelkiismereténél jobb vezető senkinek sem adhatott volna, amidőn bizonytalanságban van, hogy másokra való tekintettel mit kell tennie. Ilyenkor csak azt kell kérdenie önmagától, milyen eljárást óhaj tana másoktól önmagával szemben.”

A valódi igazságosságnak csakugyan az a próbaköve, hogy mások részére ugyanazt óhajtsuk, amit magunknak, nem pedig magunknak azt, amit másoknak; mert nem mindegy ez a kettő. Mivel nem természetes dolog magunknak rosszat kívánunk, bizonyosan csakis jót kívánhatunk mindenkor felebarátainknak, ha személyes kívánságunkat vesszük kiinduló pontnak, amidőn másoknak óhajtunk valamit. Az ember minden időben és minden hitnek hatása alatt saját személyes jogait a másoké fölé igyekezett helyezni. A keresztény vallásban éppen ez a magasztos, hogy az ember személyes jogait teszi a felebarát jogai alapjává,

871. Ró-e külön kötelességeket az emberre az, hogy kénytelen társas életet élni?

„Igenis ró. A legelső ilyen kötelességetek pedig az, hogy tisztelnetek kell embertársaitok jogait. Aki e kötelességnek eleget tesz, az mindenkor igazságos. Világotokon, ahol az emberek nem követik az igazságosság törvényét, mindenki

megtörölni igyekeznek, és ez annyi zavart és bonyodalmat okoz a társadalomban. A társadalmi élet kölcsönös jogokat és kötelességeket szab elétek.”

872. Minthogy az ember jogainak a kiterjedésére nézve csaldódhat, ki mutathatja meg neki, hogy hol van azok határa?

„Az mutatja meg, hogy mit ismer ő el hasonló körülmények között mások jogai határának ő vele szemben és viszont.”

Mi lesz azonban a feljebbvalók iránt való engedelmességből, ha mindenki eltulajdonítja felebarátja jogait? Nemde féktelen törvénytelenység volna ez?

„A természet törvényei, legkisebttől legnagyobbig, ugyanazok egyik emberre, mint a többire nézve. Isten egyiket sem alkotta tisztább anyagból, mint a többit, s előtte valamenynyien egyenlők. Az Isten által meg szabott természeti jogok örökösök, míg az ember alkotásai elmúlnak az emberi intézmények megszűntével. Elvégre mindenki érzi az erejét és gyengeségét is. Ebből kifolyólag képes bizonyos fokú tisztelettel adózni annak, aki ezt erénye és bölcsessége által kiérdemli. Fontos ezt megállapítani, hogy ismerjék kötelességüket, akik magukat felsőbbeknek tartják, és így érdemesekké válhassanak a tiszteletre, Az engedelmisség sem fog csorbát szenvedni, ha a bölcserek ruházták a felsőbbbségeket.”

873. Mi jellemezné azt az embert, aki legtisztább alakban gyakorolná az igazságosságot?

„A valódi igazságos ember Jézus példáját követné, mert egyúttal a felebaráti szeretetet és a könyörületet is gyakorolná, mely nélkül nincs valódi igazságosság.”

A tulajdonjog. A lopás.

874. Melyik a legelső az ember természetes jogai közül?

„Az a jog, hogy élhessen. Ezért nem áll jogában senkinek sem, hogy más élete ellen törjön, sem hogy olyat tegyen, amivel árthatna felebarátja földi életének.”

875. Felhatalmazza-e az élet joga az embert arra, hogy vagyont gyűjtsön, amiből megélhet, és majd megpihenhet, mikor már munkálkodni képtelen?

„Igen, de családjával közösen kellene gyűjtenie, mint a méhek teszik, becsületes munka útján, nem pedig önző módon. Hiszen bizonyos állatok is az ilyen előrelátás példái.”

876. Van az embernek joga megvédeni azt, amit munkájával gyűjtött?

„Nem mondta-e Isten: „Ne lopj” és Jézus: „Add meg a császárnak, ami a császáré.”

Amit, az ember becsületes munkájával szerzett, azt jogában áll megvédeni, mert az törvényes tulajdona. Éppen olyan szent természetes jog a munkával szerzett vagyon birtoklása, mint maga a munkálkodás és az élet.

877. Természetes érzés-e az ember bírni vágyása?

„Természetes, de önzés a neve annak, mihelyt csupán a maga, részére és saját személye kielégítésére óhajtja, amit bírni szeretne.”

Nem törvényes-e mégis a bírni vágyás, mivel az, akinek van miből megélnie, nem esik terhére senki másnak?

„Vannak telhetetlen emberek, akik csak maguknak gyűjtve, ezzel senkinek sem használnak, vagy csupán szenvedélyük kielégítésére fordítják javaikat. Azt hiszed, tetszik ez Istennek? Ellenben az, aki becsületes munkájával azért gyűjt földi javakat, hogy segíthessen másoknak: az szeretetet és könnyőretet gyakorol és munkáján Isten áldása van.”

878. Mi a törvényes tulajdon lényege?

„Csakis az a törvényes tulajdon, amit mások hátránya nélkül szereztek.” (808.)

A szeretet s az igazságosság törvénye tiltja olyat tennünk mással, amit nem szeretnénk, ha velünk cselekednének. Eszerint kárhoztatja a vagyonszerzésnek e törvénnyel ellenkező minden módját.

879. Határtalan-e a tulajdonjog?

„Kétség nélkül minden a ti tulajdonotok, amit törvényes úton szereztek. Mondtuk azonban, hogy az emberi törvénykezés, tökéletlenségénél fogva, gyakran szentesít olyan szokásos jogokat, melyeket a természetes igazságosság rosszal. Ezért csakis a haladás mértéke szerint újítják meg az emberek törvényeiket, amikor már jobban megértik az igazságosságot. Amit az egyik kor tökéletesnek tart, azt a következő barbárnak nevezi.”

A felebaráti szeretet.

880. Miben nyilvánul a szó valódi értelmében vett felebaráti szeretet, amint azt Jézus értette?

„Mindenki iránt érzett jóakarásban, a tökéletlenség iránt tanúsított elnézésben és a sértések megbocsátásában.”

A szeretet és a könyörület kiegészítői az igazságosság törvényének; mert felebarátainkat szeretni annyi, mint megtenni nekik minden jót, ami tőlünk telik, s ami magunknak is jól esnék mások részéről. Ez az értelme Jézus ama szavainak: „Úgy szeressétek egymást, mint a testvérek.”

A Jézus tanította könyörület nem szorítkozik csupán az alamizsnára, hanem kiterjed felebarátainkhoz való minden viszonyunkra, akár alantasokkal, akár egyenlő rangúakkal vagy pedig feljebbvalókkal állunk szemben. Elnézést parancsol, mivel magunknak is szükségünk van rá. Tiltja megaláznunk a szerencsétlent, holott ezt oly gyakran látjuk az emberek között. Ha gazdaggal állunk szemben, nem győzzük figyelemmel és előzékenységgel elhalmozni, míg a szegény előtt teljesen fesztelenül viselkedünk; pedig minél inkább szánalomra méltó a helyzete valakinek, annál jobban kellene óvakodnunk szerencsétlenségét növelni lealázó bánásmódunk által. Az igazi jó ember igyekszik az alantast saját szemében azáltal felemelni, hogy csökkenteni a kettőjük közt levő távolságot.

881. Azt is mondta. Jézus: „Szeressétek ellenségeiteket.” Avagy nem ellenkezik-e az természetes hajlandóságainkkal,

hogy ellenségeinket szeressük és nem a szellemek rokonszenvének hiánya okozta-e az ellenségeskedést?

„Kétségtelen, hogy ellenségeit az ember gyöngéden és szenvedélyesen nem szeretheti. Nem is így értette Jézus azt, hogy szeressétek ellenségeiteket; hanem hogy megbocsássatok nekik és rossz tetteiket jóval viszonzózzátok. Így föléljük emelkedtek, a bosszú ellenben alájuk helyezne benneteket.”

882. Mit tartsunk az alamizsnáról?

„Az alamizsnára utalt ember úgy erkölcsileg, mint külsőleg alábbszáll, azaz süllyed. Az oly társadalomnak, mely Isten törvényén s az igazságosságon kíván alapulni, lealázás nélkül kellene a gyöngék fenntartásáról gondoskodni. Biztosítania kellene a munkaképtelenek megélhetését, hogy ne legyenek kénytelenek mindent a véletlentől és egyesek jóindulatától várni.”

Rosszallod-e az alamizsnaosztást?

„Nem. Nem az alamizsnaadás a helytelen, hanem nagyon gyakran annak módja az. A jó ember, ki úgy értelmezi a könyörületet, mint Jézus, nem várja, hogy kinyújtsa kezét a szerencsétlen, hanem maga siet felé segedelmével.”

„Az igazi könyörület mindenkor jó és jóakarató, ami éppen úgy meglátszik a cselekvés módján, mint magán a cselekedeten. Ha gyöngéd kímélettel ad az ember, akkor adományának kettős az értéke. Ha azonban nagy leereszkedéssel teszi, akkor a szükségét szenvedő ugyan elfogadja, mert kénytelen vele, de ez a tett szívét nem indítja meg.”

„Emlékezzetek arra is, hogy Isten előtt értékét veszti a kérkedéssel véghezvitt jótétemény. Jézus azt mondta: „Ne tudja balkezed, hogy mit cselekszik a jobb.” Ezzel arra utal, hogy a könyörületet göggel el ne homályosítsátok.”

„Meg kell különböztetni a szoros értelemben vett alamizsnát a jótéteménytől. Nem mindenkor az van a legnagyobb szükségben, aki kér. A lealáztatástól való félelem igen sokszor visszatartja, az igazi szegényt attól, hogy kérjen és zú-

golódás nélkül nyomorog. Az igazi felebarát ezeket kérdés nélkül fel tudja keresni.”

„Szeressétek egymást, ez az egész törvény. Isteni törvény ez, mellyel a Teremtő a világokat kormányozza. A szeretet az élő és szerves lények vonzódásának a törvénye, míg a vonzás képezi a szervesetlen anyag számára a szeretet törvényét.”

„El ne feledjétek soha, hogy bármely fokozatú a szellem, és testet öltve vagy enélkül bármily körülmények közt él is: mindig nála magasabb és nála alacsonyabb szellem között áll. A magasabb vezeti őt, az alacsonyabbal szemben pedig neki van ugyanaz a kötelezettsége. Legyetek tehát könyörületsek, de ne csupán akképpen, hogy ridegen nyújtsátok filléreteket annak, aki kérni mer tőletek; hanem keressétek fel a nyomort rejtekhelyén. Legyetek elnézők felebarátaitok gyarlóságával szemben. Ne kárhoztassátok őket tudatlanságukért és bűneikért, hanem tanítsátok és tegyétek erkölcsösebbekké őket. Legyetek szelídek és jóakaratók mindenkihez, aki alantasabb, mint amilyenek ti vagytok. Ugyanígy viselkedjétek a teremtés minden legcsekélyebb lényével szemben is, akkor Isten törvényének engedelmeskedtek.”

883. Nem akadnak-e az emberek közt olyanok is, kik a saját hibájukból jutottak koldusbotra?

„Bizonyos, hogy vannak ilyenek is; de ha jó erkölcsi nevelésben részesültek volna, amely őket megtanította volna Isten törvénye szerint élni, nem vetemedtek volna vesztüket

okozó túlkapásokra. Földetek tökéletesedése éppen ettől függ.” (707.)

Az anyai s a gyermeki szeretet.

884. Erény-e az anyai szeretet, vagy ösztönszerű közös érzelme ez embernek, állatnak egyaránt?

„Ez is, amaz is. A természet a kicsinyek fenntartása érdekében adta az anyáknak a gyermekeik iránt való szeretetet.

Az állatok anyai szeretete azonban csak az anyagi szükségletekre szorítkozik, és azonnal megszűnik, mihelyt gondozásuk nem szükséges. Az emberben egész életén át megmarad ez a szeretet és ragaszkodást és önmehtagadást idéző elő, ami már erényszámba megy. Még a földi halált is túléli az anya szeretete és a síron túl is kísérője marad gyermekének. Láthatjátok ebből, hogy egészen más valami ez, mint az állatok anyai szeretete.” (205—385.)

885. Ha tehát a természetben rejlik az anyai szeretet: miért gyűlöli némely anya gyermekeit sokszor már születésüktől fogva?

„Gyakran a gyermek szelleme maga választott ilyen megpróbáltatást vagy vezeklést, ha rossz apa, anya vagy gyermek volt egy másik életében. (392.) Minden esetben csak rossz szellem élhet rossz anyában, ki igyekszik hátráltatni a gyermek szellemét, hogy elbukjék a maga választotta megpróbáltatások hatása alatt. A természet törvényének ilyen áthágása azonban nem marad büntetlenül. A gyermek szelleme pedig elveszi jutalmát, ha leküzdí az akadályokat.”

886. Nem vádolhatók-e a szülők, ha nem olyan gyöngéden bánnak rossz gyermekeikkel, akik gondot okoznak nekik, mint ahogy a jókkal bánnának?

„Nem, mert a reájuk bízott gyermeket illetőleg az a hivatásuk, hogy mindenképpen visszatérítsék a jó útra. (582—583.) Gyakran azonban a szülők maguk okai azoknak a gondoknak, amiket gyermekeik szereznek nekik; mert már a bölcsőtől kezdve nem helyesen vezették őket. Azt aratják tehát, amit vetettek.”

XII. FEJEZET.

AZ ERKÖLCSI TÖKÉLETESEDÉS.

1. Az erények és a bűnök. — 2. A szenvedélyek. — 3. Az önzés. — 4. A jóra való ember jellemvonásai. — 5. Az önismeret.

Az erények és a bűnök.

887. Melyik a legkiválóbb erény?

„Mindenik erénynek megvan a maga, értéke, mert mind haladást jelent a jó útján. Minden, a rossz hajlandóságokkal szemben tanúsított szándékos ellenállás erény. A legmagasabb fokú erény abban nyilvánul, ha valaki minden mellékgondolat nélkül feláldozza felebarátja javáért a maga személyes érdekeit. A legkiválóbb pedig az, amely a legönzetlenebb felebaráti szereteten alapszik.”

888. Vannak oly emberek, kik önként tesznek jót anélkül, hogy előbb le kellene küzdeniük valamely ellenkező érzésüket. Van-e ezeknek annyi érdemük a jóban, mint másoknak, kik kénytelenek előbb megküzdeni saját természetükkel és legyőzik azt?

„Akiknek nem kerül küzdelmükbe a jó tett, azoknál befejeződött az előmenetel. Küzdöttek ők valamikor és győztek jó érzelmeik, azért, nem kerülnek megerőltetésbe. Tetteiket ezek nagyon egyszerűeknek találják, mert szokásukká vált minden jó. Tisztelnünk kell tehát őket, mint öreg harcosokat, kik küzdelemmel érdemelték ki rangjukat.”

„Mivel még távol vagytok a tökéletességtől, csodálkoztok az ily példák felett, mert ellentétben állnak a nagy többséggel. Annál inkább csodálkoztok felettük, minél ritkábban fordulnak elő. Tudjátok meg azonban, hogy a földnél magasabb világokon az a szabály, ami nálatok kivétel. A jó érzelmek ott mindenkinben önként támadnak, mert csupán jó szellemek lakják azokat a világokat. Ott egyetlen rossz szándék is csak különös kivételképpen fordulhatna elő. Ezért boldogok ott az emberek, és a földön is éppoly boldogok lesznek egykor, ha

már átalakult az emberiség és megértvén valódi értelmében a felebaráti szeretetet, gyakorolja is azt.”

889. Mi a legjellemzőbb ismertető jele a tökéletlenségnek a félre nem érthető hibákon és bűnökön kívül?

„A személyes érdek az. Gyakran olyanok az erkölcsi tulajdonságok, mint valamely börtárgyon az aranyozás, mely nem állja ki a próbakövet. Lehetnek az embernek oly valódi tulajdonságai, melyek őt mindenki előtt jónak tüntetik fel; de bár haladást árulnak is el, nem mindenkor állnak ki bizonyos megpróbáltatásokat. Sokszor elég csupán a személyes érdekét érinteni, hogy felszínre kerüljön az illető alaptulajdonsága. Annyira ritka dolog a földön az igazi önzetlenség, hogy tünevényként megcsodálják, ha egyszer találkoznak vele.”

„Az anyagiakhoz való ragaszkodás általánosan ismert jele az alacsony fokozatnak, mert minél inkább csügg valaki földi javain, annál kevésbé fogja fel rendeltetését. Önzetlenségével ellenkezőleg azt bizonyítja, hogy magasabb szempontból tekint a jövőbe.”

890. Vannak olyan önzetlen, de gyenge ítélőképességű emberek, kik nem tudván okszerűen felhasználni vagyonukat, azt meggondolatlanul elprédálják. Van-e ezeknek valamely érdemük?

„Érdemük az, hogy önzetlenek; de nem szereztek érdemet azokkal a jó tettekkel, melyeket elmulasztottak. Amint erény az önzetlenség, úgy legalább is az ítélőképesség hiánya a meggondolatlan pazarlás. Nem azért adnak valakinek pénzt, hogy a sárba szórja; de azért sem, hogy erős vasládába zárja. Oly reábízott kincs az, melyről számot kell majd adnia. Kérdőre vonják azért a sok jóért, melyet tehetett volna és a sok könnyhullatásért, melyet megszüntethetett volna, ha nem olyanokra pazarolja javait, kiknek szükségük sem volt rá.”

891. Hiba az, ha valaki földi jutalomért ugyan nem, de mégis abban a reménységben tesz jót, hogy majdan beszámítják neki

a másvilágon, és ezáltal jobb helyzetbe jut ottan? Árthat-e haladásának ez a gondolat?

„Felebaráti szeretetből kell jót tenni, azaz érdek nélkül.”

Minden embernek természetes vágya, hogy haladjon és kijusson jelen kínos helyzetéből. Hiszen maguk a szellemek is arra tanítanak minket, hogy e célt, szem előtt tartva, gyakoroljuk a jót. Rossz-e mégis, ha azzal a gondolattal foglalkozunk, hogy az elkövetett jó által jobb állapotot remélhetünk?

„Semmi esetre sem rossz; de aki minden mellékgondolat nélkül teszi a jót és emellett, csupán annak örvend, hogy ezáltal Isten és szenvedő felebarátja előtt kedves lesz: az a haladásnak oly fokáig jutott, ahonnan sokkal hamarabb éri el a boldogságot, mint az a testvére, ki nem szíve természetes melegétől indíttatva, hanem számításból teszi a jót.” (894.)

Nem kellene-e különbséget tennünk a felebarátainkon végbevihető és amaz igyekezetünk között, mellyel hibáinkat jóvátenni iparkodunk? Tudjuk, hogy csekély értéke van jó tettünknek, ha azzal a gondolattal cselekedjük, hogy beszámítják a másvilágon. Hibás-e azonban akkor is az igyekezetünk, ha azért törekszünk javulni, szenvedélyeinket legyőzni és jellemünket, átalakítani, hogy közelebb jussunk a jó szellemekhez és emelkedjünk?

„Nem, nem. A jó tett alatt a felebaráti szeretetet értjük. Aki mindig azt számítgatja, hogy mit használhat neki minden jó tette, akár a jövő életében, akár e földön, az önző. Abban pedig semmi önzés nincs, ha az ember Istenhez közelebb jutni óhajtván, törekszik javulni. Hiszen ez az a cél, mely felé mindenkinek igyekezni kellene.”

892. Tudva azt, hogy földi életünk csupán ideiglenes tartózkodásunk, és hogy főképpen jövőnkkel kellene foglalkoznunk: hasznos, dolog-e oly ismeretek szerzésével vesződnünk, melyek csak tárgyakra és anyagi szükségletekre vonatkoznak?

„Semmi kétség benne, hogy hasznos, mert először is könnyebbséget szerezhettek vele testvéreiteknek, másodsor pedig gyorsabban emelkedhet a szellemetek, ha értelme is fejlődik. A földi haláltól az újabb testet öltésig terjedő időközökben annyit tanulhattok egy óra alatt, mint földeteken évek alatt. Semmiféle ismeret sem fölösleges, mert többé-kevésbé mindegyik elősegíti a haladást, mivel a tökéletes szellemnek mindent kell tudnia. Az előmenetelnek pedig minden értelemben végbe kell mennie; minden szerzett fogalom elősegíti a szellem tökéletesedését.”

893. Melyik bűnösebb két oly gazdag ember közül, kiknek egyike bőségben élt születésétől fogva, a másik pedig saját munkájával szerezte vagyonát, és mindenik csakis önző célokra használta, földi javait?

„Az a bűnösebb, ki megismerkedett a nyomorral. Az tudja, mi a szenvedés, ismeri is azokat a fájdalokat, melyeket enyhíteni nem törekszik. Nagyon gyakran azonban az illető már nem emlékszik átélt szenvedéseire.”

894. Számba vehető mentség-e az a senkinek hasznost nem tevő vagyongyűjtő részére, ha úgy okoskodik, hogy így örökösének annál többet hagyhat?

„A rossz lelkiismeret mentegetődzése ez.”

895. Hasonlítsunk össze két fukart. Az egyik önmagától is megtagad mindent, még a legszükségesebbet is, és nyomorultan hal meg kincsei mellett. A másik csupán felebarátaival szemben fukar, magával szemben bőkezű, magától mit sem, sajnál, ha kedvét és szenvedélyeit akarja kielégíteni; de a legcsekélyebb áldozattól is vonakodik, ha másoknak tehetne vele hasznot vagy jó szolgálatot. Csak kérjünk tőle szívességet, mindjárt kellemetlenül érzi magát. Szeszélyeinek kielégítésére azonban telik bőven mindenkor. Melyik vétkeesebb e kettő közül és melyiknek lesz rosszabb dolga a szellemi világban?

„Az élvező bűnösebb, mert önzőbb, mint a fukar. A másik már részben el is vette büntetését fukarságáért.”

896. Hiba-e, ha vágyunk a gazdagságra, és azért óhajtjuk, hogy jót teheünk általa?

„Dicséretreméltó érzés az, ha tiszta; de önzetlen-e az mindenkor? Nem rejlik-e mögötte semmiféle személyes vonatkozású gondolat? Nem magatok vagytok-e gyakran az az első személy, kinek leginkább óhajtótok jót tenni?

897. Vétkezünk-e, ha tanulmányozzuk mások hibáit?

„Ha azért teszitek, hogy elítéljétek érte és nyilvánossá tegyétek: akkor nagyon büntetésre méltók vagytok, mert nincs bennetek felebaráti szeretet. Ha a saját okulástokért teszitek, hogy ugyanazokba a hibákba ne essetek, akkor néha hasznos lehet. Ne feledjétek el azonban, hogy a mások hibáival szemben tanúsított elnézés oly erény, mely benne foglaltatik a felebaráti szeretetben. Mielőtt másnak szemére vetnétek tökéletlenségeit, gondoljátok meg jól, hogy bennetek mások nem fedezhetnék-e fel ugyanazokat a hibákat? Igyekezsetek olyan tulajdonságokkal bírni, melyek éppen ellenkezői azoknak, amelyeket másokban elítéltek; csak így lehet emelkednetek. Ha valakit fukarsággal vádoltok, legyetek bőkezűek; ha gögösnek találjátok, legyetek alázatosak és szerények. A durvasággal szemben szélységet tanúsítsatok. Ha azt találjátok, hogy más kicsinyeskedő, legyetek ti nagyok minden tekintetben. Szóval úgy viselkedjétek, hogy titeket Jézus e mondásával ne illethesenek: „Más szemében a szálkát megleli, de magáéban a gerendát észre sem veszi.”

898. Vétkezünk akkor, ha a társadalom sebeinek mélyére hatolunk és leleplezzük azokat?

„Attól függ, hogy milyen érzés indít erre valakit. Ha csak botrányt akar támasztani a szerző, akkor saját gyönyörűségére tár oly képeket az olvasók elé, melyek inkább rossz, mint jó például szolgálnak. A szellem ugyan helyesen ítélhet, de meglakolhat érte, ha abban leli örömét, hogy leleplezze a rosszat.”

Hogyan ítélnél meg ilyen esetben, hogy az író tiszta szándék és őszinteség vezérelte-e?

„Fölösleges szándékát kutatnotok. Ha jót ír, vegyétek hasznát, ha hibázik, az lelkiismeretének esik rovására, és csakis reá tartozik. Elvégre is, ha őszinte akar lenni, saját példájával erősítse meg az általa kitűzött irányt.”

899. Némely író oly szép és erkölcsös műveket adott az emberiségnek, melyek az általános haladási, szolgálják, de maguk semmi hasznát sem vették e művek tartalmának. Érdemül tudják-e be nekik a szellemi világban azt a jót, ami könyveik hatása volt?

„Erkölcst hirdetni, de nem gyakorolni annyi, mintha a magot gondozatlanul széjjelszórják. Mit ér nektek a vetőmag, ha azt táplálásotokra termőképessé nem teszitek. Az ilyen emberek azért bűnösebbek, mivel megvolt az értelmük, mellyel felfoghatták volna annak az értékét, amit megírtak. Nem követvén a mások elé tárt elveket, lemondtak arról, hogy valaha gyümölcsöt élvezzék munkájuknak.”

900. Hibáztatható-e valaki azért, hogy tudja és önmaga előtt be is vallja, hogy jó, amit cselekedett?

„Mivel tudomásának kell lennie arról, ha rosszat tesz, éppúgy azt is kell tudnia, hogy jót tesz. Különbem nem is tudná, jól vagy rosszul cselekszik-e? Csakis úgy képes jónak vagy rossznak tartani, azaz helyeselni vagy nem helyesnek ítélni minden tettét, ha azt Isten törvényei, de főképpen az igazságosság, a szeretet és könyörületesség szerint mérlegeli. Nem lehet tehát senkit kárhoztatni, ha felismeri, hogy diadalmaskodott rossz hajlandóságain és megelégedést érez emiatt, ha ez őt hiúvá és kérkedővé nem teszi; mert különben más hibába esnék.” (919.)

A szenvedélyek.

901. Rossz-e a szenvedély önmagában véve, holott alapja benne rejlik a természetben?

„Nem. A szenvedély az akarattal párosult túlkapásokban rejlik. Lehetőségét az ember csupán azért kapta, hogy általa jó eredményt érjen el, és csak a vele való visszaélésből származott a rossz.”

902. Hogyan vonjuk meg azt a határt, melynél a szenvedélyek már nem nevezhetők jóknak vagy rosszaknak?

„A szenvedélyek olyanok, mint a paripa, mely hasznos, ha uralkodunk fölötte, de veszedelmes, ha ő uralkodik. Jegyezzétek meg, hogy a szenvedély akkor válik ártalmassá, amikor többé nem vagytok képesek uralkodni fölötte, és ezzel kárt okoztok magatoknak vagy másoknak.”

A szenvedélyek emelő eszközök, melyek megtízszerezik az emberi erőt, és segítenek a Gondviselés terveinek kivitelében. Ha azonban az ember ahelyett, hogy uralkodnék rajtuk, engedi, hogy azok kormányozzák őt, féktelenekké lesznek. Ilyenkor az az erő, mellyel jót tehetett volna, föléje kerekedik, őt magát tiporja el.

Minden szenvedélynek az alapja valamely természetes érzésben vagy szükségletben rejlik. Alapja tehát nem lehet rossz, mivel a Gondviseléstől nyert egyik létfeltételünkből ered. A szorosabb értelemben vett szenvedély, valamely érzelmünknek vagy szükségérzetünknek túlkapása. A túlkapásban rejlik és nem az okban. A túlkapás pedig rosszá lesz, mihelyt bármiféle rossz következménye van.

Minden szenvedély, mely az állati természet felé tereli az embert, eltávolítja őt a szellemi természettől.

Minden oly érzelem pedig, mely az állati természet fölé emeli az embert, a szellemnek az anyagon való diadalát hirdeti és a tökéletesség felé vezeti őt.

903. Képes volna-e az ember mindenkor saját erejével uralkodni rossz hajlamain?

„Képes volna, sőt gyakran igen csekély megerőltetésbe kerülne győzelme; de hiányzik ehhez az akarat. Hej, be kevesen erőltetik meg magukat köztetek!”

904. Nyújtanak-e a szellemek hathatós segítséget az embernek, ha szenvedélyein óhajt uralkodni?

„Ha őszintén kéri a segédelmet Istentől és őrszellemétől, akkor bizonyosan készséggel járulnak hozzá, mert éppen ebben áll a jó szellemek hivatása. (459.)

905. Nincsenek-e olyan erős és ellenállhatatlan szenvedélyek is, melyekkel szemben tehetetlen az akarat?

„Sokan azt mondják: akarok, de csak a szájukkal akarnak, mert akarnak ugyan, de jól esik nekik, ha nem érvényesül akaratum. Mikor azt hiszitek, hogy nem vagytok képesek legyőzni szenvedélyeteket, akkor szellemetek alacsony fokozatánál fogva tetszeleg benne. Aki azonban igyekszik visszafojtani szenvedélyét, az megismerte már szellemi természetét. Az ilyen győzelem a szellem diadala az anyag fölött.”

908. Mivel lehet testi természetünk uralmát leghathatósabban leküzdenünk?

„Ha megtagadjátok önmagatokat.”

Az önzés.

907. Mi a gyökere minden rossznak?

„Sokszor mondtuk már, hogy az önzés az. Ebből származik minden gonoszság. Tanulmányozzátok a bűnöket mind, és azt fogjátok tapasztalni, hogy valamennyi mögött ott rejtőzik az önzés. Bármennyit harcoljatok is a különböző bűnök ellen, kiirtani nem lesztek képesek, míg csak gyökerét nem támadjátok meg a gonosznak, s míg csak az okát el nem pusztítjátok. Ez legyen tehát a célja minden fáradozásotoknak, mert ez a társadalom igazi fekélye. Aki jelen életében óhajt már közeledni az erkölcsi tökéletességhez, az irtson ki szívéből minden önző érzést; mert ez összeférhetetlen az igazságosság és a

felebaráti szeretet érzelmével. Az önzés minden jó tulajdonságot semlegessé tesz.”

908. Személyes érdeken alapulván az önzés, igen nehéznek látszik, hogy szívünkéből teljesen kiirtsuk. Elérjük-e ezt valaha?

„Minél világosabban fogják az emberek a szellemi dolgokat látni, annál kevesebb értéket tulajdonítanak majd az anyagiaknak. Át kell majd alakítani az emberi intézményeket, melyek az önzés ösztönzői és fenntartói. A nevelés feladata ez.”

909. Mivel az önzés az emberi nemtől el nem választható, nem állandó akadály-e az annak, hogy a földön kizárólag a jó uralkodhasson?

„Igaz, hogy az önzés a bennetek lakozó legnagyobb baj, de az a testet öltött szellemek alacsony fokozatával és nem magával az emberiséggel függ össze. Amint tisztulnak a szellemek az egymást követő testet öltések alatt, éppúgy szabadulnak az önzéstől, mint minden egyéb tisztátlanságtól. Nincsenek-e köztetek is olyan emberek, akik az önzéstől mentek és felebaráti szeretetet gyakorolnak? Sokkal több van ilyen, mint gondolnátok, de nem ismeritek őket, mert az erény nem akar feltűnni. Ha egy van, mért ne volna tíz is? Ha pedig tíz akad, miért ne lehetne ezer és ennél is több?”

910. Az önzés, ahelyett, hogy a művelődés arányában csökkenne, csak növekszik, mert ez úgy látszik táplálja, és fenntartja. Hogyan pusztíthatná tehát el az ok a hatást?

„A baj annál ijesztőbb, minél nagyobb. Sok rosszat kellene tehát okoznia az önzésnek, hogy az ember megértse kiirtásának szükséges voltát. Majd ha egyszer lerázzák az emberek a rajtuk uralkodó önzést: testvérekként, fognak élni, kik egymást nem bántják, hanem kölcsönösen segítik, a közös ösztartozandóság érzésétől indítatva. Akkor az erős nem elnyomója, hanem támasza lesz a gyöngének. Szükséget látni pedig senki sem fog, mert mindenki az igazságosság törvényét

követendi. Ilyen lesz a jó uralma. A szellemek ennek az előkészítésén vannak hivatva munkálkodni.” (784.)

911. Hogyan irthatjuk ki az, önzést?

„Az összes emberi tökéletlenségek közül az önzés az, melyet legnehezebb gyökerestül kiirtani, mivel az anyag befolyásával függ össze. Ezt a befolyást pedig az ember, közel állván még eredetéhez, nem volt képes leküzdeni. Törvényei, társadalmi szervezete és neveltetése mind hozzájárulnak e befolyás fenntartásához. Az erkölcsi életnek az anyagi fölött való uralma és főleg az az ismeret, melyet a spiritizmus nyújt nektek a jövő valódi és nem a természetéből kivetkőztetett költött állapotról, fogja gyengíteni az önzést. Mihelyt a jól megértett spiritizmus egyesül az erkölcsökkel és a hittel, át fognak alakulni a szokások és az embereknek egymáshoz való viszonyaik. Az önzés azon a fontosságon alapszik, amelyet önmagunknak tulajdonítunk, azaz ismétlem, a jól megértett spiritizmus segítségével oly magas szempontból fogtok mindenre tekinteni, hogy a személyiség úgyszólván elenyészik a végtelenségben. Amint a spiritizmus ledöntötte azt a fontosságot, vagy azt legalább is annak mutatja a mi, szükségképpen leküzdi az önzést.”

„Gyakran az teszi az embert önzővé, hogy éreznie kell mások sértő önzését, és mert szükségesnek találja, hogy védekezzék ellene. Látva, hogy mások csak magukra gondolnak, kénytelen ő is magára többet gondolni, mint másokra. Legyen a könyörület és a testvériség alapja minden társadalmi intézményeknek és a népek, s az egyesek egymáshoz való törvényszerű viszonyának. Akkor az ember látva, hogy már mások is gondoltak az ő személyére, sokkal kevesebbet fog önmagával foglalkozni. Szívesen fogja elviselni akkor azt az erkölcsi nemesítésére irányuló hatást, is, melyet a jó példa és a másokkal való érintkezés gyakorol reá. Az önzés ez áradatával szemben valódi erényre van az embernek szüksége ahhoz, hogy képes legyen saját személyét megtagadni azok javáért, akik többnyire cseppet sem méltányolják eljárását. Éppen az ilyen erényesek

előtt áll nyitva, a mennyország kapuja, s ezekre vár a kiválasztottak boldogsága; mert bizony mondom nektek, hogy az ítélet napján félreállítják azokat, kik csupán magukra gondoltak és mellőztetésük kínos lesz nekik.” (785.)

Bizonyos, hogy mostanában az emberiség haladása érdekében dicséretreméltó törekvést tapasztalunk. Az ember sokkal inkább bátorítja, ösztönzi és tiszteli a jó érzelmet most,^{24*} mint bármely más korban, de az önzés férge még mindig fekélye a társadalomnak. Oly valóságos csapás ez, mely hatást gyakorol mindenkire, és melynek többé-kevésbé mindenki áldozata. úgy kell tehát küzdeni ellene, mint valamely ragályos betegség ellen. Ezért az orvosok eljárását kell követnünk, azaz a baj forrását kell felkutatnunk. Keressük a társadalom valamennyi szervezetében, a családtól kezdve a népekig és a kunyhótól a palotáig, hogy mi a nyílt, vagy rejtett ok és befolyás, amely fölébreszti, fenntartja és fejleszti az önzés érzését? Ha egyszer ismerjük az okot, az orvosság magától kínálkozik. Egyebet nem kell már akkor tennünk, mint küzdenünk kell valamennyi ellen; ha egyszerre mind ellen nem is lehetne, legalább egyen ként. Így lassacskán kipusztítjuk a mérget. Talán hosszú lesz a gyógyulási folyamat, mivel számos az ok, de mégis lehetséges a gyógyulás. Végre is csak úgy fogunk célt érni, ha a baj gyökerét támadjuk meg, t.i. a nevelést. Nem arra a nevelésre kell azonban figyelmünket fordítani, mely a tanult embereket igyekszik szaporítani, hanem mely jó embereket igyekszik nevelni. A jól felfogott nevelés kulcsa az erkölcsi haladásnak. Majd ha ismerni fogjuk a jellemekkel való bánás módját, mint ahogyan ismerjük az értelmi képességeket, akkor úgy irányíthatjuk a jellemet, mint a kertész a fiatal növényt. Csakhogy sok tapintatot, tapasztalatot és mély megfigyelést kíván ez a művészet. Nagy tévedés azt hinni, hogy elég a tudomány, ha eredményt akarunk elérni. Ha valaki megfigyelné

²⁴ *Allan Kardec ezt a múlt század ötvenes éveiben írta.

gazdag és szegény szülők gyermekét születésétől fogva és észlelhetné a vezetők gyengeségéből, gondatlanságából és tudatlanságából reájuk háruló sok káros befolyást; ha láthatná, hogy gyakran mennyire balul üt ki erkölcsi irányításukra a meg nem felelő eljárás, akkor nem csodálkozna azon, hogy annyi ferdeséggel találkozik a világon. Tegyük meg ugyanannyit az erkölcsért, amennyit az értelemért teszünk. Majd tapasztalni fogjuk akkor, hogy bár vannak csökönyös természetek, mégis sokkal több az olyan, melynek csak helyes gondozásra van szüksége, hogy jó gyümölcsöt teremhessen. (872.)

Az ember boldog óhajt lenni, ami természetében rejlő érzés. Azért fáradozik szüntelenül földi helyzetének javításán. Keresi a bajok okait, hogy orvosolhassa a bajt. Ha majd igazán belátja, hogy ez okok egyike az önzés, mely szülője a gögnek, dicsváagnak, a bírás vágyának, az irigységnek, a gyűlöletnek és a féltékenységnek, melybe minden pillanatban belebotlik; ha látja, hogy az önzés az oka minden társadalmi zavarnak s viszálykodásnak, és az öli meg bizalmát és kényszeríti őt arra, hogy állandóan védekező álláspontot foglaljon el felebarátjával szemben; végül pedig, ha tapasztalja, hogy az önzés képes a barátot is ellenséggé tenni: akkor meg fogja érteni, hogy boldogságával ez a bűn össze nem férhet. Tegyük hozzá, hogy saját biztonságával sem. Minél többet szenvedett általa, annál inkább fogja érezni annak a szükségét, hogy kiirtsa, mint valami ragályos betegséget, kártékony állatot, vagy más veszedelmet. Saját érdeke fogja őt erre ösztönözni. (784.)

Az önzés éppoly forrása minden bűnnek, mint a felebaráti szeretet minden erénynek. Ha boldog akar lenni az ember itt alant és a másvilágon, akkor minden törekvését arra az egyetlen célra irányítsa, hogy elölje az elsőt és fejlessze az utóbbit.

A jóra való ember jellemvonásai.

912. Miről ismerhetjük meg, hogy valaki igazán úgy halad-e, hogy általa a szellemek rendjében emelkednie kell?

„Emelkedését a szellem azzal mutatja, hogy földi életében minden tetteivel Isten törvényét tölti be és a szellemi életet már most előre megismeri.”

Az az igazi jóra való ember, aki az igazságosság és a felebaráti szeretet törvényét a legtisztább értelemben véve betölti. Lelkiismeretét vizsgálván az ilyen ember, azt kérdi véghezvitt tetteire vonatkozólag: nem sértette-e meg általuk ezt vagy azt a törvényt, nem tette rosszat, tett-e annyi jót, amennyire képes volt, nem lehet-e senkinek panasza reá, végül pedig, hogy éppen úgy bánt-e másokkal, amint neki jól esnék, ha vele bánnának?

Akit a könyörület és a felebaráti szeretet hat át, az a jót a jóért magáért cselekszi, nem várja, hogy viszonzózzák neki. Saját érdekét az igazságosságnak áldozza fel.

Testvért lát a ilyen mindenki, faj- és vallási különbség nélkül, tehát jó, emberséges és jó szándékú mindenki iránt.

Ha Isten őt gazdagsággal és hatalommal áldotta meg, akkor olyan adományoknak tekinti e javait, melyeket jóra kell felhasználnia. Nem kérkedik velük, mert tudja, hogy Isten, aki adta, vissza is veheti tőle.

Ha a társadalmi rend szerint mások tőle függnek, azokkal jóságosan bánik, mert Isten előtt őket egyenlőknek tudja önmagával. Tekintélyét azok erkölcsi nemesítésére használja, nem arra, hogy gögjével eltiporja felebarátait.

Mások gyöngéivel szemben türelmes, mert tudja, hogy magának is szüksége van mások elnézésére. Emlékszik Jézus ama szavaira: „Aki közületek bűn nélkül való, az vesse reá az első követ.”

A jóra való ember nem bosszúálló, mert Jézus példája szerint kész megbocsátani és elfeledni a sérelmeket, s csupán a jót tartja emlékezetében. Tudja, hogy ő is csak úgy kaphat bocsánatot, amint másoknak meg bocsátott.

Végül pedig embertársainak a természet törvényéből kifolyó minden jogát tiszteletben tartja, miként maga is azt óhajtja, hogy vele szemben ugyanezt tegyék mások.

Az önismeret.

913. Mi a leghathatósabb gyakorlati eszköz, hogy magunkat ebben az életben tökéletesítsük és ellenállhassunk a gonosz csábításának?

„Egyik ókori bölcs azt mondta nektek: „Ismerd meg önmagadat.”

Teljesen felfogjuk ennek a kijelentésnek a bölcsességét; csak hogy éppen a magunk megismerése a legnehezebb dolog. Hogyan érzük el ezt?

„Tegyetek úgy, mint én tettem földi életemben. Minden este megvizsgáltam lelkiismeretemet és megkérdeztem magamtól végig tekintve tetteimen, nem mulasztottam-e el valamely kötelességet, és nem lehet-e valakinek panaszja reám. Így jutottam odáig, hogy megismertem önmagamot és tudtam, mit kell magamon javítanom. Ha valaki minden este visszatekintene egész nap véghezvitt tetteire, kérdeve, művelt-e jót, és nem tett-e rosszat? S ha egyúttal kémé, hogy Isten és őrző angyala ebben segítse, akkor erőt kapna tökéletesedéséhez, mert higgyétek el nekem, Isten megsegítené. Intézzetek tehát kérdéseket magatokhoz, és tudakoljátok, hogy mi mindent cselekedtetek s mi célból a fennforgó körülmények között. Kutassátok, vajon nem tettetek-e olyast, amiért mást hibáztatnátok, vagy amit nem mernétek bevallani. Kérdezzétek továbbá önmagatoktól: ha Istennek tetszenék engem e pillanatban elszólítani a szellemi világba, hol semmit sem lehet titokban tartani, nem

kellene-e kerülnöm ott valakinek a tekintetét? Vizsgáljátok meg, mit véthettek Isten ellen, továbbá felebarátaitok, és végül magatok ellen. Feleleteitek vagy megnyugvást adnának, vagy arra intenének, hogy valamit jóvá kell tennetek.”

„Az önismeret tehát az egyéni fejlődés kulcsa, Azt fogjátok azonban kérdeni: De hogyan ítéljük meg önmagunkat? Nem téveszt-e meg minket az önszeretet, csökkentve és mentve hibáinkat? A fősvény egyszerűen takarékosnak tartja magát, a gőgös pedig azt hiszi magáról, hogy csak méltóságteljes.

Nagyon is igaz mindez, de van mivel ellenőriznetek magatokat és az sohasem téveszt meg benneteket. Ha bizonytalanságban vagytok tettetek minőségét illetően, kérdjétek meg magatokat, hogyan bíránátok el, ha ugyanazt más ember tette volna? Ha más részéről helytelennek tartanátok, ti is csak feddést érdemeltek érte; mert Isten csak egy mérték szerint szolgálta igazságot, nem kétféleképpen. Igyekeztek megtudni azt is, mi véleményvel vannak mások tettetekről, sőt el ne mellőzzétek ellenségeitek nézetét se, mert, azoknak éppen nem áll érdekükben, hogy szépítsék az igazságot. Isten gyakran azért állítja mellétek az ellenséget, hogy mintegy tükre legyen gyarlóságaitoknak, melyeket a jó barát, tiszta őszinteséggel nem tárhatna elétek. Aki komoly akarattal törekszik megjavulni, az vizsgálja meg lelkiismeretét, hogy kigyomlálhassa magából a rossz hajlandóságokat, mint kertjéből a burjánt. Csinálja meg naponként erkölcsi mérlegét, mint a kereskedő szokta mérlegelni veszteségét és nyereségét. Biztosítlak, hogy így minden nap gyarapodni fog a nyeresége. Amikor mondhatja, hogy a napot jól töltötte el: akkor nyugodtan alhat, és nem kell félnie a másvilágon való felébredéstől.”

„Intézzetek tehát tiszta és határozott kérdéseket magatokhoz. Ne féljete meg is szaporítani azokat. Nagyon megéri azt a néhány percet az örök boldogság. Nem azzal a reménységgel dolgoztok-e minden nap, hogy öregségetekre megpihenhettek szerzeményetek segítségével? Nem erre a nyugalom-

ra irányul-e minden vágyatok, s nem e cél kedvéért vagytok-e képesek az ideiglenes fáradtságot és nélkülözéseket is elviselni? Mi ez a néhány napi földi nyugalom, melyet a test gyengeségei úgy is megzavarnak, ahhoz képest, ami az emberre várakozik? Nem volna-e érdemes ezért kissé fáradozni? Tudom, sokan mondják, hogy a jelen bizonyos, de a jövő bizonytalan. Éppen ez az, amit kötelességünk kiirtani felfogástokból. Úgy igyekezünk azért megismertetni veletek az előttek felfoghatatlan jövőt, hogy semmi kétség se maradjon lelketekben iránta. Ezért hívtuk fel először figyelmeteket, érzékeiteket megkapó jelenségek által, és azért adunk nektek oktatásokat, melyeket mindnyájan hívva vagytok terjeszteni. Ez volt a célja annak is, hogy tollba mondtuk nektek a SzellemeK Könyvét.” (Ágoston.)

Sok hibát követünk el, amit nem szoktunk észrevenni. Ha azonban Szent Ágoston tanácsára hallgatva gyakrabban megvizsgáljuk lelkiismeretünket: tapasztalni fogjuk, hogy igen sokszor hibázunk, anélkül, hogy reá gondolnánk, mert nem kutatjuk tetteink természetét és rugóját. A kérdő eljárás határozottabb valamely általános elvénél, melyet ritkán szoktunk önmagunkra alkalmazni. E kérdésekre minden kerülgetés nélkül, határozott igennel vagy nemmel kell válaszolni. Megannyi személyes bizonyíték minden felelet, melynek összegéből megállapíthatjuk, hogy mennyi bennünk a jó és a rossz.

NEGYEDIK KÖNYV.
REMÉNY ÉS VÍGASZTALÁS

I. FEJEZET.

FÖLDI SZENVEDÉSEK ÉS ÖRÖMÖK.

1. A viszonylagos boldogság és boldogtalanság. — 2. Szeretett személyek elvesztése. — 3. Csalódások. Hálátlanság. — 4. Ellenszenves egyesülések. — 5. A halál sejtelme. — 6. Az életuntság. Az öngyilkosság.

A viszonylagos boldogság és boldogtalanság.

914. Lehet-e az ember teljesen boldog a földön?

„Nem lehet, mivel megpróbáltatás vagy jóvátétel céljából kapta földi életét. Tőle függ azonban, hogy képes legyen bajait enyhíteni és oly boldognak érezni magát a földön, amennyire ott az lehetséges.”

915. Érthető, hogy ha majd átalakul az emberiség, boldog lesz az ember a földön; de teremthet-e magának addig is mindenki viszonylagos boldogságot?

„Az ember leggyakrabban maga teremti meg boldogtalanságát. Isten törvényeit követve, sok bajtól megkímélheti magát, és annyi boldogságot szerezhet a földön, amennyit csak elviselhet durva életében.”

Aki eléggé behatóan foglalkozott jövőendő sorsával, az földi életét csak ideiglenes tartózkodásnak tekinti; mintha utazás közben néhány percet rossz szállóban kellene töltenie. A futólagos kellemetlenségeken, melyek utazás közben érik, könnyen túlteszti magát, mert tudja, hogy annál jobb helyzetbe jut azután, minél jobban készült rá.

Földi életünk kezdete óta a test törvényeinek áthágásáért bajok útján bűnhődünk. E bajok természetes következményei a törvény áthágásának és a magunk féktelenségének. Ha lépésenként visszatekintünk annak az eredetére, amit a földön jólétnek tartunk, azt fogjuk találni, hogy az legtöbb

esetben a jó útról való legelső letérésből származott. E letérés által rossz útra léptünk, amely azután az egyik bajból a másikba terelt.

916. Földi boldogsága mindenkinek a maga helyzetéhez viszonylik. Ami az egyiket boldogítja, ugyanaz boldogtalanná tesz másokat. Van-e mégis valami közös mértéke az emberi boldogságnak?

„Anyagi boldogságtok mértéke az, ha megvan mindegyenek, ami szükséges. Az erkölcsi életben pedig a jó lelkiismeret, s a jövőben való hit a közös mérték.”

917. Nem tartják sokan helyzetükhöz mértén szükségesnek azt, ami másnak fölösleges és viszont?

„Igen, előítéleteitek, dicsvágyatok és minden más nevetséges ferdeségeitek szerint, melyeket a jövő majd elszöppör, ha az igazságot meg fogjátok ismerni. Kétségtelen, hogy szerencsétlennek érzi magát, az, ki évi ötvenezer fontnyi járadékból élt és egyszerre tízezerrel kell megelégednie. Hiányzik neki mindaz, amit rangjához méltónak tartott és azt el kellett hagynia. Nem tarthat lovakat, inasokat, és nem elégítheti ki minden szenvedélyét, stb. Azt hiszi, hogy szükségét, szenved. Igazán sajnálatraméltónak tartod-e őt, dacára annak, hogy mellette mások majd meghalnak éhen és majd megfagynak? A bölcs, hogy boldog lehessen, mindenkor lefelé tekint és nem fölfelé. A magasba csupán akkor tekint, ha lelkét a végtelenség felé irányítja.” (715.)

918. Vannak oly bajok is, melyek nem függnek össze az ember cselekedeteivel és a legigazabbakra is lesújtanak. Nem lehetne-e ezektől valamiképpen megóvnia magát?

„Ha haladni akar az ember, le kell mondania és a bajokat zúgolódás nélkül kell elviselnie. De mindig vigaszt merít lelkiismeretéből, mely szebb jövőt enged remélnie, ha életével rászolgál.”

919. Miért kedvez Isten némely embernek vagyonnal, holtan nem látszik reá érdemesnek?

„Olyanok tartják ezt kedvezménynek, akik csupán a jelent veszik számba; pedig tudd meg, hogy a gazdagság nagy megpróbáltatás, mely gyakran veszedelmesebb a nyomornál.” (814. és tovább.)

920. Nem forrása-e a művelődés újabb bajoknak, amikor újabb igényeket támaszt?

„A földi bajoknak azok a mesterkéltné igények az okai, melyeket magatok szoktatok teremteni. Aki tudja korlátozni kívánságait, és nem irigylő a fölötte állókat, az számításában sok tévedéstől óvja meg magát, Az a leggazdagabb, akinek legkevesebbre van szüksége.”

„Irigylitek azok örömeit, kiket a világ boldog embe-
reinek tartanak, de tudjátok-e, mi vár rajok? Ha csupán önma-
guknak örülnek, önzők és akkor az ellenkező állapotot kell
majd megérniük. Inkább sajnálkozzatok ezeken. Isten meg-
engedi néha a gonosznak, hogy sikert érjen el; de nem irigylendő
a boldogsága, mert keserű könnyekkel fizeti meg egykor. Ha jó
ember boldogtalanul él, megpróbáltatás ez neki, melyet számon
tart Isten, ha bátran megállja a helyét. Emlékezzetek Jézus ama
szavaira: „Boldogok, akik simák, mert ők megvigasztaltatnak.”

921. A fölösleg nem múlhatatlanul szükséges a boldogság-
hoz, de másképp áll ez arra nézve, amire szükségünk van.
Avagy nem valódi-e azok boldogtalansága, kik a legszüksége-
sebbnek is híjával vannak?

„Valóban csak akkor szerencsétlen az ember, ha azt
kell nélkülöznie, ami életének és testi egészségének szükséges.
Ha talán maga hibás ebben, akkor csak magát okolhatja érte.
Ha azonban nélkülözése mások hibájából származott, akkor a
felelősség azokat terheli.”

922. Isten valóban természetes képességeink szerint jelöli
ki földi hivatásunkat. Nem abból ered-e nagy része bajainknak,
hogy eltérünk hivatásunktól?

„Úgy van, és sokszor éppen a szülők azok, akik —
gőgből vagy fukarságból — letérítik gyermekeiket a természet

által kijelölt útjukról. Éppen azért felelősek is gyermekük így kockára tett boldogságáért.”

Helyeselnének eszerint, hogy magas állású ember gyermeke csizmadia mesterségeit tanuljon, ha arra van hajlandósága?

„Nem kell egyik szélsőségből a másikba esni. A művelődésnek megvannak a maga igényei. Miért kellene a magas állású ember fiának cipőt készítenie; tehetne egyebet is! Képességeihez mértén mindig hasznossá válhat az illető, ha nem használja fel ferdén azokat. Lehetne például jó mechanikus vagy más efféle, ahelyett, hogy rossz ügyvéd legyen.”

A csalódásoknak igazán leggyakrabban az az okuk, hogy az emberek olyan állást töltenek be az életben, amelyben nem érzik magukat otthonosoknak. A kiválasztott pályára való alkalmatlanságuk pedig kiapadhatatlan forrása a ferdeségeknek. Ehhez csatlakozik azután az önszeretet, mely nem engedi az ilyenképpen megtévedett embernek, hogy szerényebb állásban érvényesítse képességét, hanem még öngyilkosságra is ösztökéli, elhithetvén vele, hogy így megmenekül a lealáztatástól. Ha az erkölcsi nevelés a gög ostoba előítéletei fölé helyezte volna őt, akkor nem kellett volna, fogyatékoságának áldozatul esnie.

923. Némely ember minden keresetforrástól meg van fosztva, holott körülötte mindenütt bőség van és csak a meghalásra, van kilátása. Mire határozza el magát? Átengedje-e magát az éhhalálnak?

„Sohasem szabad arra gondolni, hogy éhen kell halnotok. Mindenkor lenne miből megélnetek, ha a gög nem tartana benneteket vissza a munkától, mikor nagy szükségben vagytok. Gyakran hallani, hogy a munka nem lealázó. Ezt azonban mindenki csak másnak mondja, nem magának.”

924. Igaz, hogy az embereken uralkodó társadalmi előítéletek nélkül mindenki találna megélhetését biztosító foglalkozást, habár csekélyebb állással kellene is megelégednie. Vannak-e

azonban olyanok, akiknek nincsenek már előítéletei, de betegség vagy más ok miatt képtelenek szükségleteiket kielégíteni?

„A Krisztus törvénye alapján álló társadalomban senkinek sem szabadna éhen halnia.”

A bölcsen és előrelátóan szervezett társadalomban csakis saját hibájából szenvedhet szükségletet valaki; sőt e hibák oka is gyakran abban a környezetben rejlik, melyben a szűkölködő él. Majd ha Isten törvényei szerint fog élni az ember, akkor az igazságosság s az összetartozás fogja a társadalmi rend alapját képezni és akkor már ő is jobb lesz. (793.)

925. Miért több a társadalomban a szenvedők száma, mint a boldogoké?

„Senki sem teljesen boldog, mert amit boldogságnak láttok, az sokszor a legélesebb fájdalom takarja. Szenvedés mindenütt van. Hogy azonban kérdésetre válaszoljak, halld: azért van sokkal több szenvedő a társadalomban, mert a föld a vezeklés helye. Majd ha már jó szellemekként végeznek el itt az emberek ideiglenes pályafutásukat, akkor földi paradicsom lesz ez a hely nekik és nem lesz többé boldogtalan ember a földön.”

926. Miért van az, hogy gyakran a rosszak befolyása nagyobb a világon a jókénál?

„A jók gyengesége az oka ennek. A gonoszok fondorlatosak és merészek, míg ők félnékek. Ha akarnák, a jók föülkerekedhetnének.”

927. Áll-e az erkölcsi szenvedésekre nézve is az, ami az anyagiakra, hogy t. i. az ember legtöbbször maga okozza azokat?

„Sokkal inkább áll az erkölcsiekre. Az anyagi szenvedések néha nem az ember akaratától függnék; de a sértett góggal, megcsalt dicsvágygal, az aggódó fukarsággal, irigységgel, féltékenységgel és minden más szenvedéllyel a lélek maga gyötri magát.”

„Irigység és féltékenység! Boldogok, kik e két rágódó férget nem ismerik. Akin ez a két baj úrrá tudott lenni, az nem

maradhat békében, az nem lehet nyugodt. Vágyai, gyűlölete és haragja tárgyai szünet nélkül kísértetekként lebegnek körülötte és üldözik még álmában is. Az irigy és a féltékeny állandóan lázas állapotban van. Kívánatos-e mindez és megértitek-e, hogy e szenvedélyekkel az ember önként szerez magának gyötrelmeket? Hiszitek-e, hogy általuk valóságos pokollá lesz a föld számotokra?”

Némely kifejezés igen híven tárja eléink bizonyos szenvedélyek hatását. Azt mondják: majd szétpukkad a gögtől; őli az irigység; eszi a méreg vagy a féltékenység; szinte zsírjába fül. Nagyon is hű képek ezek. A féltékenységnek néha nincs is határozott tárgya. Vannak olyan emberek, kik már természetüknél fogva féltékenyek mindenkire, aki följük emelkedik, vagyis aki a köznapiasságból kiválik. Különös okra nincs is szükségük az ilyen féltékenyeknek; elég az, hogy elérhetleneknek látnak másokat, mert elhomályosítóan hat rájuk mindenki, aki a mindennapi fölé emelkedik. Ha a társadalom többségét alkotnák az ily féltékenyek, mindenkit visszarántanának a saját színvonalukra. A közepességgel szokott együtt járni ez a féltékenység.

Az embert gyakran csupán az teszi boldogtalanná, hogy túlságosan fontosaknak tartja a földi dolgokat. A hiúság, dicsvágy és a ki nem elégített bírní vágyás okozzák boldogtalanságát. Ha kiemelkedik az anyagi életre szorító körből és gondolatait felfelé, a jövő sorsát képező végtelenségre irányítja, akkor kicsinyesekké lesznek előtte az emberiség viszonyosságai, mint a gyermeknek afölött való bánkódása, hogy elveszett a játéka, mely legfőbb boldogságát képezte.

Aki csak gögjenek és durva izlésének kielégítésében látja üdvét, az boldogtalan, ha valamit el nem érhet. Aki ellenben semmi fölösleges után nem vágyik, az boldog annyival, amennyit más csak kevésnek tart.

A művelt emberről beszélünk itt, mivel a vadembernek sokkal korlátoltabbak lévén a szükségletei, nem ugyan-

oly dolgok után vágyódik, mint a művelt, és nem is ugyanaz aggasztja őt, mint a műveltet. Egészen más szemmel néz a vadember mindent. Művelt állapotában az ember okoskodik és elemezi boldogtalanságát. Éppen azért súlyosabb az reá nézve, csakhogy módjában van meghányi-vetni és elemezni mindazt is, ami vigaszt nyújthat neki. Vigaszát két forrásból merítheti, t. i. abból a keresztényi érzésből, mely szebb jövőt enged remélnie és a spiritizmusból, mely bizonyossá teszi előtte a remélt jövő életet.

Szeretett személyek elvesztése.

928. Nem jogosult-e fájdmunk, amit szeretteink elvesztése okoz nekünk: s nem annyival is inkább az, mivel pótolhatatlan és akarattunktól nem függ?

„Ilyen bánat egyaránt vár gazdagra és szegényre. Megpróbáltatás vagy vezeklés ez és közös sorsunk. Vigasztalásokra szolgál azonban, hogy érintkezhetek elköltözött barátaitokkal a már ismert módokon, míg majd más közvetlenebb és érzekeitekhez közelebb fekvő mód felett nem rendelkeztek.”

929. Mit tartunk azok véleményéről, kik szentségtelenítést látnak a síron túlról szerzett közleményekben?

„Szentségtelennek nem lehet eljárásokat nevezni, ha magatokba szállva, tisztelettel s illendőképpen történik a közlekedés. Bizonyítja ezt az is, hogy a titeket szerető szellemek készséggel és örömmel jelentkeznek. Örülnek, hogy megemlékeztek róluk, és hogy elbeszélgethetnek veletek. Ha könnyelműen tennétek ezt, akkor volna csak szentségtelen.”

Édes vigasztalás az a tudat, hogy érintkezhetünk a szellemekkel, mert módot nyújt, hogy előttünk elköltözött szülőinkkel és barátainkkal beszélhessünk. Amidőn vágyunk utánuk, csak közelebb hozzuk magunkhoz. Mellettünk tartózkodnak, hallanak bennünket és felelnek kérdéseinkre. Mondhatjuk, nem váltunk el egymástól. Jó tanácsaikkal támogatnak bennünket, és éreztetik velünk szeretetüket, valamint megelégedésüket

afelett, hogy gondolunk reájuk. Nekünk pedig elégtétel, hogy őket boldogoknak tudjuk, és hogy tőlük maguktól hallhatunk egyet-mást újabb életükről, továbbá, hogy velük való találkozásunk így bizonyossá vált előttünk.

930. Hogyan hat az elköltözöttre az őt túlélőknek vigasztalhatatlan fájdalma?

„Szerettei megemlékezése és hiányának fájjalása jól esik neki; de kínos hatással van reá a szünni nem akaró oktalan bánkódás, mert a túlságos bánkódásból azt látja, hogy az illető nem hisz a jövő életben, nem bízik Istenben, és ez annyira megakadályozza haladásában, hogy talán nem is fognak találkozhatni a más világon.”

Boldogabb lévén a szellem a másvilágon, mint a földön, annyit tesz bánkódnunk érte, mint sajnálnunk tőle boldogságát. Vegyünk például két jó barátot, kik fogságba estek és ugyanegy tömlőcben ülnek, várva biztos szabadulásuk napját. Ha esetleg egyiket hamarabb bocsátják ki, mint a másikat, szép volna-e az ott maradott részéről, ha haragudnék, hogy társa előbb szabadult ki, mint ő? Nem volna-e nagyobb az önzése barátja iránt, való szereteténél, ha azt kívánná, hogy mindaddig osztozzék vele rabságban és szenvedésekben, míg csak rá is nem kerül a szabadulás sora? Ugyanígy áll a dolog két egymást szerető földi lényel. Aki előbb hagyja el a földet, az lett először szabaddá, és társának örvendeznie kellene szabadulása alkalmából s türelemmel várnia, míg reá kerül a sor.

Más erre vonatkozó hasonlatot is mondhatunk. Van jó barátotok, ki veletek együtt él, de igen kínos állapotban. Egészsége, vagy más előnye kívánja, hogy külföldre utazzék, mert így rendbe jön mindezzel. Ideiglenesen tehát nem lesz mellettek, de folyton leveleztek, és így csak testileg vagytok távol egymástól. Képesek volnátok haragudni azért, hogy a saját java távozni kényszerítette?

Fájdalmunk egyik legjogosultabb nyilvánulása alkalmával tehát nagy vigasztalást nyújt nekünk a szellemek ta-

na, mely olyan meggyőzően bizonyítja jövő életünket és azt, hogy elköltözött kedveseink körülöttünk tartózkodhatnak, kiterjeszhet reánk szeretetüket és gondoskodásukat azáltal is, hogy még a velük való beszélgetés lehetőségét is megmutatják nekünk. A spiritizmus által megszüntünk egyedül állani és elhagyatottaknak lenni, mert a minden földi lénytől elkülönített ember körében is mindig vannak vele társalogni hajlandó szellemi jó barátok.

Türelmetlenkedünk éltünk viszontagságai közepette, kiállhatatlanoknak tartjuk, és nem vagyunk hajlandók elhinni, hogy kértük azokat. Pedig ha bátran viseljük el és képesek vagyunk elhallgattatni zúgolódásainkat: akkor örömünk telhet önmagunkban, mikor már elhagytuk földi börtönünket, amint örül a, felgyógyult beteg, hogy elszántan vetette alá magát a fájdalmas kezelésnek.

Csalódások. Hálátlanság.

931. Nem fájdalmasak-e a jószívű emberre nézve azok a csalódások, melyeket a hálátlanság s a baráti kötelék törékenysége okoznak?

„Igen, fájdalmas mindez; de azt mondjuk: szánjátok a hálátlanokat, s a hűtlen barátokat, mert szerencsétlenebbek, mint ti vagytok. A hálátlanság az önzés gyermeke; és az önző később épp olyan érzéketlen szívekre fog akadni, amily érzéketlen ő volt. Azokra gondoljatok mindenkor, kik sokkal több jót tettek, mint ti és többet is érnek nálatok, mégis hálátlansággal jutalmazták őket. Gondoljátok meg, hogy magát Jézust is kigúnyolták és megvetették már életében, és úgy bántak vele, mint valami csaló gazemberrel; és ne csodálkozzatok, ha hasonló bánásmódban részesültök. Az a jó, amit tettetek, legyen jutalmatok e világon. Azzal ne törődjete, mit szól hozzá az, akinek része volt benne. A hálátlanság próbára tesz, vajon kitartóan jót cselekedtek-e? Számba jön az a ti javatokra, míg

azoknak, akik benneteket félreismernek, annál nagyobb lesz a büntetésük, minél nagyobb volt a hálátlanságuk.”

932. Nem arra valók-e a hálátlanság által okozott csalódások, hogy megkeményítsék és érzéketlenné tegyék az ember szívét?

„Az nem volna helyes, mert tudod, hogy a jószívű embert mindenkor boldoggá teszi a jó, amit véghezvitt. Tudja, hogy bár e földön nem emlékeznek reá, majd eszükbe jut az illetőknek a másvilágon, és akkor szégyenérzet és lelkipurdalás fogja bántani a hálátlanokat.”

Nem teszi-e őt ez elkeseredetté s nem ébreszti-e benne azt a gondolatot, hogy jobb volna kevésbé érzékenynek lennie?

„Ha az önző boldogságát inkább óhajtja, akkor Igen; de szomorú boldogság az! Tudja inkább meg, hogy hálátlan barátai, kik elfordultak tőle, nem méltók barátságára, és hogyha csalódott bennük, nincs miért sajnálnia őket, Majd talál később olyanokat, kik jobban megértik őt. Szánjátok azokat, akik meg nem érdemlett rossz bánásmódban részesítenek titeket, mert szomorúságukra visszakapják ugyanazt. Szívetekre azonban ne vegyétek a megbántást, mivel csakis ezáltal emelkedhettek bántalmazóitok fölé.”

A természet beléoltotta az emberbe annak szükségét, hogy szeressen és szeressék. A legnagyobb örömök egyike, mit a földön élvezhet az, ha vele rokonszenvező szívekkel találkozhat. Ez némiképp megízlelteti vele azt a boldogságot, ami a tökéletes szellemek otthonában vár reá, hol csakis szeretet és jóakarát uralkodik. Oly élvezet ez, amiben az önzőnek része nem lehet.

Ellenszenves egyesülések

933. Hogyan van az, hogy noha a hasonló érzésű szellemek igyekeznek egymással egyesülni, a testet öltött szellemek között mégis gyakran előfordul, hogy az egyesült két fél közül csak az egyik érez rokonszenvet a másik iránt, s hogy a leg-

őszintébb szeretetet is közönnyel vagy éppen idegenkedéssel veszi a másik? Hogyan lehet továbbá, hogy két egymáshoz erősen ragaszkodó lény szeretete ellenszenvvé, vagy éppen gyűlöletté változzon?

„Még mindig nem érted, hogy az csak múló büntetés. Azon kívül nagyon sokan azt hiszik, hogy halálosan szerelmesek valakibe, mert csupán a látszataból ítélnék; de mihelyt kénytelenek vele együtt élni, belátják, hogy az csak érzéki hajlam volt. Nem elég elragadtatva lennetek valakitől, mert tetszik nektek, és mert azt hiszitek, hogy jó tulajdonságokkal bír. Csak akkor ismerhetitek és becsülhetitek meg kellőképpen egymást, ha együtt éltek. Hányszor kelnek egybe olyanok, akikről azt hiszitek, sohasem fog rokonszenv fejlődni közöttük; és miután jól megismerték és tanulmányozták egymást, a becsülésből gyöngéd és maradandó szeretet fakadt. Nem szabad elfelednetek, hogy nem a test, hanem a szellem az, aki szeret; és hogy a szellem akkor ismeri fel a valóságot, amikor az anyag lidércfénye eloszlott.”

„Kétféle szeretet van, t.i. egyik a testre és másik a lélekre irányul. Ti pedig gyakran összetévesztitek e kettőt. Ha tiszta rokonszenvből szeret a lélek, akkor tartós a szeretete; ellenben a test szeretete múlandó. Innen van az, hogy fölocsúdva oly gyakran meggyűlölik egymást azok, kik azt hitték, hogy örökké tartó szeretet fűzi egymáshoz őket.”

934. Nem bánat forrása-e az is, ha a sors által egymáshoz kötött két lény között hiányzik a rokonszenv? Nem annál keserűbb-e a bánat, mivel egész életüket megmérgezi?

„Valóban nagyon keserű az ilyen bánat; de ama szerencsétlenségek egyike, melyeket legtöbbször magatok okoztok. Elsősorban hibásak a törvényeitek, mert azt hiszed talán, hogy Isten kötelez azzal együtt maradni, aki kellemetlen neked? Továbbá gyakran gögötöket és dicsvágyatokat igyekeztek kielégíteni az ily egyesülések által, nem a kölcsönös szeretet

után törekedtek. Így tehát előítéleteitek következményét kell elviselnetek.”

Nincs-e majdnem minden ilyen esetnek ártatlan áldozata?

„Igen, és számára szigorú vezeklés ez; de a felelősség azokat terheli, akik okozták. Ha, az igazság sugara behatolt a megpróbált ember lelkébe, akkor vigaszt merít a jövő életbe vetett hitéből. Különbözik pedig az ilyen önmagatoktól származó szerencsétlenségek oly mértékben fognak elenyészni, amily mértékben gyengülni fognak előítéleteitek.”

A halál sejtelme.

935. Sok embert megijeszt a halál gondolata. Honnan van ez a félelem, ha előtte áll a jövő?

„Helytelen ez a félelem, de hogyan akarhatod, hogy ne féljen? Hiszen kora gyermekségétől fogva arról igyekeztek meggyőzni az embert, hogy van pokol és paradicsom. Továbbá arról, hogy sokkal valószínűbb, hogy a pokolba, mint hogy a mennybe jut, mert ami természetében rejlik, az halálos bűne a léleknek. Mikor azután felnő, és képes valamennyire ítélni, elveti ezt, és istentagadó vagy materialista lesz. Így jut odáig, hogy azt hiszi, miképp a földi életen kívül semmi más sincsen. Akik pedig hűek maradtak gyermekkori hitükhöz, irtóznak attól az örök tűztől, melyben majd égniük kell anélkül, hogy elpusztulhatnának.”

„Az igaz ember cseppet sem fél a haláltól, mert hite biztosítja arról, hogy van a földön túl is élet. Reménysége jobb életet tár eléje a jövőben. A felebaráti szeretet pedig, melyet a földön gyakorolt, arról biztosítja őt, hogy abban a világban, ahová innen költözni fog, nem fog senkivel sem találkozni, kinek tekintetétől félnie kellene.” (730.)

Az érzéki embernek, ki inkább testi, mint szellemi életet él a földön, bánata és öröme is anyagi. Boldogsága,

múló vágyainak kielégítésében áll. Lelkét folyton az élet viszontagságai foglalkoztatják és bántják, tehát örökös az aggodalma s a gyötrelme. A haláltól fél, mert kételkedik jövőjében, és mert a földön kell hagynia minden szép reményét, valamint mindent, amit szeretett.

Az erkölcsi embernek, ki a szenvedélyek által teremtetett mesterkéltné igények fölé emelkedett, már a földön is az anyagi ember előtt ismeretlen örömei vannak. Vágyainak méréséklése nyugodttá és komollyá teszi szellemét. Mivel pedig őt a jó teszi boldoggá, amit véghezvisz: nincs számára csalódás, sőt a kellemetlenségek is úgy leperegnek lelkéről, hogy semmi fájdalmas nyomuk sem marad.

936. Nem akadnak-e emberek, akik ezeket a földi boldogságra vonatkozó tanácsokat nagyon elcsépelteknek fogják tartani? Nem elkopott közhelyeket, megdöntött igazságokat látnak-e ők bennük; és nem mondják-e, hogy elvégre is abban áll a boldogság titka, ha képesek vagyunk elviselni boldogtalanságunkat?

„Vannak, még pedig sokan, kik ezt fogják mondani; csak hogy azokkal úgy áll a dolog, mint némely beteggel, kinek az orvos előírta, hogy mihez tartsa magát, de az gyógykezelés nélkül akarna meggyógyulni és szüntelenül elégedetlenkedik.”

Életuntság. Öngyilkosság.

937. Honnan van az, hogy némelyek minden elfogadható ok nélkül megunják az életet?

„A tétlenség, hitetlenség, vagy gyakran a telhetetlenség hatása ez.”

„Aki tehetségeit hasznos célra, fordítja és természetes képességeihez mértén foglalatосkodik: annak nem meddő a munkája, és gyorsan telik az élete. A viszontagságokat annál türelmesebben és elszántabban viseli, mivel reá várakozó biztosabb és maradandóbb boldogságáért teszi.”

938. Van-e az embernek joga arra, hogy a saját, életével rendelkezék?

„Nincs, Egyedül Istennek van meg ez a joga. Aki szabad akaratból öngyilkossá lesz, az áthágja Isten törvényét.”

Nem mindenkor történik-e szabad akaratból az öngyilkosság?

„Az örült nem tudja, mit tesz, mikor kioltja életét.”

939. Mit tartunk az életuntságból elkövetett öngyilkosságról?

„Oktalan, aki ilyet tesz! Miért nem dolgozott? Nem vált volna terhére az élet.”

940. Mit tartunk arról, ha valaki az élet nyomorától és csalódásaitól akar menekülni öngyilkosság útján?

„Szegény szellem az ilyen, kinek nincs elég bátorsága az élet szenvedéseit elviselni. Isten azokon segít, akik szenvednek, nem azokon, kiknek ahhoz sem erejük, sem bátorságuk nincsen. Az élet gyötrelmei megpróbáltatások, vagy vezelek. És boldog, aki zúgolódás nélkül túri el mindazt, mert elveszi érte jutalmát. Jaj pedig azoknak, akik az úgynevezett istentelen véletlentől vagy szerencsétől várják boldogulásukat! Egy-egy pillanatra kedvezhet nekik az, amit ők véletlennek vagy szerencséinek neveznek, de csak azért, hogy később annál kegyetlenebbül éreztesse velük e szavak értéktelenségét.”

Érzik-e majd következményét tettüknek, akik a szerencsétlent az öngyilkosságba kergették?

„Oh, a boldogtalanok! Éppoly felelősek ezért, mintha gyilkoltak volna.”

941. Öngyilkosnak tekinthetjük-e azt, aki szükséggel küzdve, kétségbeesésében adja át magát a halálnak?

„Öngyilkos az is, de elnézésre számíthat, mert sokkal bűnösek, akik nyomorát okozták, vagy akik meggátolhatták volna halálát. Ne gondold azonban, hogy teljes fölmentést nyerhet, ha határozott és kitartó nem volt, s ha minden képességét össze nem szedte, hogy kiszabaduljon e bűn útvesztőjé-

ből. Jaj pedig neki főképpen, ha gögből eredt a kétségbeesése. Azt akarom ezzel mondani, hogy jaj, ha, az illető azok közül való, kiknek értelmét a gög homályosította, el, akik pirulnának, ha kezük munkájával kellene magukat fenntartaniuk, és akik készek inkább éhen halni, semhogy társadalmi állásukból alább szálljanak. Nincs-e százsorta több nagyság és méltóság abban, ha küzd valaki a kedvezőtlen körülmények ellen, és szembe száll a könnyelmű és önző világ ítéletével? Hisz az csak azok iránt van jóindulattal, kiknek semmiben sincsen fogyatkozásuk. Csak legyen egyszer szükségetek reá, azonnal hátat fordít nektek. Ostobaság a világ nagybecsülésének áldozni fel egész életeteket, mert az azt számba sem veszi.”

942. Éppoly kárhozzátandó-e a rossz cselekedet miatt való szégyenből véghezvitt öngyilkosság-, mint az, amit a kétségbeesés okozott?

„Az öngyilkosság a hibát el nem törli, sőt éppen ellenkezőleg, kettőt csinál egyből. Ha volt bátorsága valakinek hibát elkövetni, legyen arra is bátorsága, hogy viselje következményeit. Isten ítél, és szigorúsága néha az okok szerint enyhülhet.”

943. Menthető-e az öngyilkosság akkor, ha az a célja, hogy az illető szégyene gyermekeire vagy családjára ki ne terjedjen?

„Nem jól teszi, aki így cselekszik; de mivel ő jónak hiszi, Isten betudja neki, mivel ez vállalt vezeklése. Szándéka kisebbiti ugyan hibáját, de azért mégis csak hibázott. Vessetek véget a társadalom visszaéléseinek és előítéleteiteknek, akkor meg fognak szűnni az öngyilkosságok.”

„Aki azért oltja ki életét, hogy valamely elkövetett rossz tettéért, szégyen ne érhesse, az többre tartja az emberek becslését Istennél, mert hibáinak a földön való jóvá tevésre szolgáló minden lehetőségtől megfosztja magát, és vétkeivel terheltén indul el a szellemvilágba. Isten gyakran kevésbé kegyelhetetlen, mint az emberek, mert megbocsát annak, aki igaz

megbánást érez és alkalmat ad bűneinek jóvátételére. Az, öngyilkosság semmit sem tesz jóvá.”

944. Mit tartsunk arról, ha valaki életét azért dobja el, hogy hamarább jusson jobb életbe?

„Ez is bolondság. Legyen jó az ember, úgy bizonyosabban jut jobb élethez. Így csak önmagát hátráltatja, sőt kérni fogja, hogy újra, visszajöhessen befejezni oktalanul félbeszakított életét. Hibával, bárminő legyen is az, nem lehet megnyitni a választottak szentélyét.”

945. Nem lehet-e néha érdem az, ha valaki feláldozza életét azért, hogy mást megmentsen a haláltól, vagy felebarátainak hasznot tegyen általa?

„Ez fenséges tett, ha megfelelő érzés indítja. Az ilyen önkéntes kimúlás nem öngyilkosság. A fölösleges áldozatot azonban tiltja Isten és nem örülhet neki, ha gőg szennyezi be. Csak úgy érdem az önfeláldozás, ha érdek nélkül történik. Néha azonban valami mellékgondolattal teszik, és az csökkentéért Isten előtt.”

Minden boldogságunk rovására hozott áldozat csakis érdemszámba jön Isten előtt, mert a felebaráti szeretet törvényét töltjük be általa. Mivel az élet az a földi javunk, mely legfőbbnek tetszik, és amihez mindenekfölött ragaszkodunk: nem követ el merényletet, aki életét felebarátai javáért adja oda, hanem áldozatot hoz. Mégis, mielőtt ezt tenné, meg kell gondolnia, nem volna-e hasznosabb dolog élnie, mint meghalnia?

946. Öngyilkosságot követ-e el az, ki oly szenvedélyének az áldozata, melynek ellenállani már nem képes, mivel a szokás már testi szükségletévé tette?

„Erkölcsi öngyilkosság ez. Nem látjátok-e be, hogy ilyenkor kétszeres a bűne az embernek? Hiányzik a bátorsága, állatias, és amellet megfélekedzik Istenről.”

Melyik bűnösebb, ez-e, vagy aki kétségbeesésből lesz öngyilkosság?

„Az ilyen bűnösebb, mert ráér megfontolni tettét. Aki a pillanat hatása alatt lesz öngyilkossá, annak megtévelyedése közel áll az örülethez. A másik sokkal keservebben fog bűnhődni tettéért, mivel annak arányában nőnek a szenvedések, amennyire tudtuk, hogy cselekedetünk bűnös volt”

947. Bűn-e az, ha valaki önként választott halállal némi-képp megrövidíti szenvedését, ha elkerülhetetlenül irtózatossal halállal kellett volna kimúlnia?

„Mindenkor bűnös az ember, ha, nem várja be azt az időt, mit Isten szabott ki neki. Olyan nagyon bizonyos lehet-e valaki abban, hogy elérkezett az ideje, ha mindjárt a látszat így mutatja is? Nem részesülhet-e még az utolsó pillanatban is nem remélt segélyben?”

Értjük azt, hogy rendes körülmények között kárhozzátandó az öngyilkosság; de itt oly esetre gondolunk, melyben elkerülhetetlen a halál, és csak néhány pillanattal rövidíti meg életét az öngyilkos.

„Még akkor is bűnös, mert hiányzik a megadása és Isten akarata előtt nem tud meghajolni.”

Mi a következménye ilyen esetben az öngyilkosságnak?

„A halál súlyosságához mért s a körülményeknek megfelelő vezeklés, mint mindenkor.”

948. Kárhozzátandó-e valamely oktalanság, mely veszélyezteti az életet?

„Ha nincs szándéka valakinek rosszat tenni, vagy nem tudja határozottan, hogy rossz, amit, cselekszik, akkor nem bűnös.”

949. Öngyilkosoknak tekinthetők-e azok a keleti asszonyok, kik férjük holttestével együtt megégettetik magukat, és bűnhődnek-e ezért?

„Azok előítéletnek engedelmeskednek, még pedig gyakran sokkal inkább kényszerből, mint saját akaratuknál fogva. Kötelességet vélnek teljesíteni, ami egészen más jellegű,

mint az öngyilkosság. Őket menti az, hogy tudatlanok, többnyire semmi erkölcsi érzékük nincsen. Ezek az ostoba és vad szokások a művelődés során el fognak enyészni.”

950. Elérik-e céljukat azok, kik nem bírván elviselni valamely szeretett lény halálát, abban a reményben vetnek véget életüknek, hogy majd találkoznak vele?

„Éppen az ellenkezőt érik el azáltal, mert ahelyett, hogy találkozhatnának vele, hosszabb időre távol maradnak tőle. Isten csak nem jutalmazhatja, meg a gyávaságot, sem az ő gondviselésében való kételkedést! Sokkal nagyobb fájdalommal fizetik meg ezt a pillanatnyi örjögésüket, mint amelyeket, megrövidíteni igyekeztek. Azt sem érik meg, hogy kárpótlásul a reménylett megnyugvásban részesüljenek.” (434. stb.)

951. Milyen következményei vannak általában az öngyilkosságnak a szellem, állapotát illetőleg?

„Nagyon különbözők. Külön meghatározott fájdalmak nem fűződnek hozzá és minden esetet előidéző okokhoz viszonylanak. Egyetlen elkerülhetetlen következménye az öngyilkosságnak a csalódás. Elvégre is nem mindenkire egyenlő sors vár. A körülményektől függ minden egyesnek a jövője. Némelyek azonnal, mások meg újabb földi életben vezetlik le bűnüket, mely a félbeszakítottnál sokkal rosszabb,”

Megfigyeléseink valóban azt mutatják, hogy nem minden öngyilkosságnak van egyenlő következménye. Némelyike ugyanolyan, mint minden más erőszakos halálé, vagyis hirtelen megszakított életé. Először is sokkal tovább tart és erősebb az összeköttetés a szellem és a test között ily esetekben, mint a természetes halál után; mert ilyenkor többnyire még a legjobb erejében volt az életszalag abban a pillanatban, mikor széjjeltépték. A természetes halál alkalmával pedig fokozatosan gyengül a kötelék és gyakran már el is oldódik, mikor még teljesen meg sem szűnt az élet. E tényállás következménye az, hogy az erőszakos halál után sokáig nem tud eligazodni a szellem, és azt képzei, hogy még mindig a testben él.

(155. és 165.) A szellem és test közt még sokáig fennálló rokonságból kifolyólag némely öngyilkos szellemére visszahat a test állapota és a szellem akarata ellenére átérzi a test feloszlásának hatását. Aggodalom és borzadály tölti el őt ilyenkor. Ez az állapot pedig oly hosszú ideig is eltarthat, amily hosszúnak kellett volna félbeszakított életének lennie. Ez nem fordul ugyan mindig elő, de bátorsága hiányától egyik esetben sem szabadul meg az öngyilkos szelleme és előbb-utóbb levezekli bűnét valamely módon.

Innen van tehát, hogy némely szellem boldogtalanul leélt földi élete után azt mondja magáról, hogy az utolsó életét megelőző éltében öngyilkos volt s azért választott vezeklésül ily keserves életet, hogy nagyobb megadást tanúsíthasson a megpróbáltatásokkal szemben. Némelyek oly szoros kapcsolatban vannak az anyaggal, hogy hiába erőlködnek, tőle megszabadulva, jobb világba jutni. Nem is nyernek engedélyt, erre. A legtöbb öngyilkos szelleme bánja, hogy hiábavaló dolgot művelt, mivel az eredmény csupán csalódás volt.

A vallás, az erkölcs és minden bölcselet kárhoztatja az öngyilkosságot, mint a természet törvényével ellenkező cselekményt. Elvként, állítja fel, hogy nem áll jogunkban önként megrövidíteni életünket. Miért nincs jogunk ehhez? Miért, nem szabad véget vetnünk szenvedéseinknek? A spiritizmus feladata, hogy az elesettek példájával bizonyítsa be nekünk, hogy nem csupán azért hibázik az öngyilkos, mivel az, erkölcsi törvényt sérti meg, — ami némely ember előtt vajmi keveset nyom a latban, — hanem mivel egyszersmind oktalan tettet visz végbe, melyből éppen semmi haszna nincs, kára, azonban van. A spiritizmus nem elméletek útján tanít meg bennünket erre, hanem a tényeket állítja szemünk elé.

II. FEJEZET.

JÖVŐ FÁJDALMAK ÉS ÖRÖMÖK.

1. A semmi. A jövő élet. — 2. A jövő élet fájdalmainak és örömeinek homályos megérzése. — 3. Isten küldi-e ránk a fájdalmakat és megtorlásokat? — 4. A jövő fájdalmak és örömök lényege. — 5. Múló büntetések. — 6. A vezeklés és bűnbánat, — 7. Jövő büntetések időtartama. — 8. A paradicsom, pokol és tisztító hely.

A semmi. A jövő élet.

952. Miért irtózik az ember ösztönszerűleg a megsemmisüléstől?

„Mert amit ő semminek nevez, az nincs sehol a nagy mindenségben.”

953. Honnan ered az, hogy az ember ösztönszerűleg érzi, hogy van jövője élete?

„Mondtuk már, hogy mielőtt testbe öltözött a szellem, volt tudomása mind e dolgokról; s a lélekben homályos emléke marad meg annak, amit tudott és látott szellemállapotában.”

(393.) Az emberek minden időben foglalkoztak a síron túl következő életükkel és ez nagyon természetes. Bármily fontosnak tartsa is az ember földi életét, mégis azt kénytelen tapasztalni, hogy az rövid és főleg ingadozó. Bármely pillanatban vége szakadhat és egyik napról a másikra nem tudhatja, hogy nem kell-e megválnia tőle. Mi lesz a végzetes pillanat után? Komoly kérdés ez, mert nem csupán néhány év, hanem az örökkévalóság forog szóban. Ha valaki idegen országba, készül sok esztendőre, bizonyos nyugtalanságot érez leendő helyzetét illetőleg. Hogyne foglalkoznánk tehát örökre, szóló állapotunkkal, mely azután vár reánk, mikor elhagytuk a földet?

A semmi fogalma ellenkezik értelmünkkel. Halála pillanatában még az is kérdi önmagától, hogy mi lesz vele ezután, aki egész életét a leggondtalanabbul töltötte el és önkéntelenül remélni kezd.

Ostobaság volna Istenben hinnünk, ha amellet el nem fogadnánk azt, hogy a földön túl is élünk. Minden ember lelke mélyén megvan az az érzés, hogy lesz még jobb életünk is. Hiába nem oltotta belénk ezt Isten.

Jövendő életünkől az következik, hogy halálunk után is megtartjuk egyéniségünket; mert mit érne, ha túlélénk tesztünket és erkölcsi lényegünknek el kellene vesznie a végtelenség tengerében. Ennek a következményei ránk nézve éppen annyit érnének, mint a semmi.

A jövő élet fájdalmainak és örömeinek homályos megérzése.

954. Honnan van az, hogy minden nép hisz a síron túli szenvedésekben és jutalomban?

„Ez sem más, mint a valóságnak előre való megérzése, amit testében lakó szelleme közül az emberrel. Tudjátok meg, hogy nem hiába int benneteket a belső szózat. Hibáztok, mert nem eléggé hallgattok rá. Ha gyakran és többet figyelnétek reá, jobbakká lennétek.”

955. Melyik érzés uralkodik az emberek nagy többségén a halál pillanatában, a kétely, félelem vagy a reménység?

„Kétkedéssel távoznak az elfásult kételkedők, félelemmel a bűnösök és reménységgel a jók.”

956. Miért vannak kételkedők, holott a lélek a szellemi dolgokat megéreztetni az emberrel?

„Sokkal kevesebb a kételkedő, sem mint gondolnátok. Az erős szellemek közül sokan amíg élnek, gögből annak mutatkoznak; de mikor haldoklanak, már nem kérkednek vele annyira.”

Abból, hogy tovább élünk, következik tetteinkért való felelősségünk. Értelmünk és igazságérzetünk mondja, hogy nem részesülhetnek jók és gonoszak egyenlő boldogságban, melyet elérni mindenki törekszik. Isten nem akarhatja, hogy

egyesek minden megerőltetés nélkül élvezhessék azt, amit mások fáradsággal és kitartással érdemeltek ki.

Tudva, hogy Isten bölcs törvényei igazságosak és jók hozzánk: nem hihetjük el, hogy egyenlőknek vennék az igazakat a gonoszokkal. És nem kételkedhetünk abban, hogy egykor jó vagy rossz tettei szerint el ne venné ki-ki jutalmát vagy büntetését. Innen van az, hogy a velünk született igazságérzés szenvedéseket és jutalmakat sejtet velünk, melyek a földön túl várnak reánk.

Isten küldi-e ránk a szenvedéseket és megtorlásokat?

957. Személyesen foglalkozik-e Isten minden emberrel?^{25*} Nem nagyon is nagy ő, s nem vagyunk-e mi nagyon is kicsinyek arra, hogy külön-külön minden egyes ember elég jelentékeny legyen előtte?

„Isten minden teremtett lényével foglalkozik, a legparányibbal is. Jóságának semmi sem kicsiny.”

958. Kell-e Istennek a mi tetteinkkel törődnie, hogy jutalmazhasson vagy büntethessen érte minket? Nem jelentéktelen-e előtte cselekedeteink legnagyobb része?

„Istennek megvannak a maga törvényei, melyek tetteiket szabályozzák. A ti bajotok, ha áthágjátok azokat. Bizonyos, hogy amikor valami kihágást követ el az ember, Isten nem ítél felette, azt mondván p.o. „Falánk voltál, megbüntetlek”, hanem megszabta a táplálkozás határát. A kihágások következményei a betegségek, sőt sokszor a halál is belőlük ered.

^{25*} Allan Kardec e könyvében ismételten úgy tünteti fel, mintha Isten intézkednék, büntetne stb, Az újabb kinyilatkoztatások azonban határozottan kiemelik, hogy Isten törvényei útján kormányozza a világegyetemet. Ezek a törvények mindenkire nézve érvényesek és Isten ezek útján foglalkozik mindenkivel. Aki beleilleszkedik a törvénybe, az épp úgy élvezi ennek a következményeit, mint ahogy el kell viselnie a terhes következményeket annak, aki ellentétbe helyezkedik az általános érvényességű törvényekkel.

Ebben áll a büntetés. Nem egyéb az, mint a törvény megszegésének a következménye. Így áll a dolog minden másra nézve is.”

Minden tettünk Isten törvényének van alárendelve és egyik tett sem elég csekély arra, bármily jelentéktelennek lássék is nekünk, hogy meg ne sérthesse a törvényt. Ha azután a törvénysértés következményei utolérnek minket, csakis önmagunkat okolhatjuk érte és így magunk vagyunk kovácsai szerencsénknek vagy az ellenkezőjének.

Az alább következő hasonlat ezt az igazságot érthetőbbé teszi előttünk.

„Egy atya neveltette, s taníttatta gyermekét, vagyis módot nyújtott, neki arra, hogy megtudja, miként kell viselkednie. Azután ad neki megművelni való földet, ezt mondván: Íme, ezek a föld megműveléséhez szükséges szabályok és eszközök, ezekkel biztosíthatod megélhetésedet. Megadtam a kellő oktatást, hogy a szabályokat megérthessed; ha követed azokat, bőven fog teremni földed, és öreg napjaidra nyugalmat biztosítasz magadnak. Ha nem követed, terméketlen lesz a földed és éhen kell halnod. Azután engedi őt tetszése szerint; gazdálkodni.”

Ugye bő termést szolgáltat a föld, ha gondosan művelik, míg minden hanyagság csak hátrányára válik az aratásnak? A fiú tehát aszerint lesz szerencsés vagy szerencsétlen helyzetű öregségére, amint gondozta kellőképpen a földjét vagy sem. Isten még ennél is előbbre lát és minden pillanatban értesít bennünket arról, jól cselekszünk-e, vagy rosszul. Elküldi a szellemeket, hogy sugalmaikkal figyelmeztessenek minket, de nem hallgatunk rájuk. Még abban is különbözik Isten gondviselése a földi atyáétól, hogy Isten minden újabb földi életünkben ismét alkalmat ad hibáink jóvátételére, míg az említett fiúnak nincs többé alkalmunk helyrehozni mulasztását.

A jövő fájdalmak és örömök lényege.

959. Anyagiasak-e valamennyire azok a fájdalmak és örömök, melyek a halál után várnak reánk?

„A józanész mondja, hogy nem lehetnek anyagiasak, mivel maga a lélek sem anyagból van. Semmiféle testi jellegük nincs a másvilági fájdalmaknak, s örömöknek, mégis ezerszerte élénkebbek a földieknél. A lélek ugyanis szabaddá válva, sokkal érzékenyebb, mert a test, melyhez kötve volt, tovább már nem tompíthatja meg érzéseit.” (237. és 257.)

960. Miért alkot magának az ember gyakran durva és helytelen fogalmakat a túlvilági szenvedésekről és örömről?

„Mert még nem eléggé fejlett az értelme. Érti-e a gyermek azt, amit a felnőtt ért? Attól is függ ez, hogy mire tanították. E téren újításra volna szükségetek.”

„Nyelvetek nagyon tökéletlen arra, hogy kifejezhessenék vele kellőképpen azt, ami a mindenségben kívületek van. Ezért tehát hasonlatok voltak szükségesek, melyeknek képeit valóságoknak vették. Megismerése arányában majd meg fogja érteni az ember azokat a gondolatokat, melyeket nyelvével kifejezni nem képes.”

961. Miben áll a jó szellemek boldogsága?

„Mindent ismernek. Nincs bennük gyűlölet, sem féltékenység, irigység, dicsvágy, sem semmiféle más szenvedély, ami az emberek boldogtalanságát okozza. Az őket egyesítő szeretet a legnagyobb üdvösség forrása számukra. Az anyagi étellel járó szükséglet, szenvedéseket és aggodalmakat ők nem ismerik. Az a jó teszi őket boldogokká, amit véghezvisznek. Különben pedig fejlettségük fokától függ, hogy egyenként mennyire boldogok. Igaz, hogy a legfőbb boldogságban csak a tiszta szellemeknek van részük, de azért a többiek sem boldogtalanok. Végtelen a különböző fokozatok száma a gonoszoktól a tökéletesekig és kinek-kinek az erkölcsi fokozatához mért az öröme is. Akik eléggé előrehaladtak, azok megértik,

hogy mennyivel boldogabbak lehetnek az előttük állók és igyekeznek ők is oda jutni, de nem féltékenységből vagy irigységből. Jól tudják, hogy csak tőlük függ, hogy célhoz jussanak és a tiszta lelkiismeret nyugalmával igyekeznek a cél felé. Lelkiismeretük nyugodt és ők boldogok, hogy nincsenek olyan szenvedéseik, mint a gonoszoknak.”

962. Ti az anyagi szükségletek hiányát a szellemek boldogságának egyik föltételeként emlegetitek. Nem örömök forrása-e az embereknek, hogy e szükségüket kielégíthetik?

„Igen, állati örömeik forrása, és kín, ha ki nem elégítheted az ilyen igényeket.”

963. Mit értsünk azalatt, ha azt állítják, hogy a tiszta szellemek Isten kebelében egyesülve, az ő dicsőségét zengik?

„Képlet ez, amely Isten tökéletességéről szerzett megismerésüket fejezi ki, amit épp úgy nem szabad szó szerint értelmezni, mint sok egyebet. A természetben a legkisebb porszemtől kezdve minden Isten hatalmát, bölcsességét és jóságát hirdeti. Ne gondold azonban, hogy a legboldogabb szellemek az örökkévalóságon át csak szemlélődnek és elmélkednek. Okatlan és egyhangú, sőt önző boldogság volna ez, mivel így a szellemek élete bár örökös, de haszontalan volna. A testi élet kellemetlenségeitől mentek ők, és ez már magában véve is öröm. Továbbá, amint mondtuk, mindent ismernek és mindent tudnak. Megszerzett értelmüket pedig arra használják, hogy más szellemeknek haladni segítenek. Ez a foglalkozásuk és örömuiket is ebben lelik.”

964. Miben áll az alantas szellemek szenvedése?

„Oly sokféle lehet a szenvedés, ahányféle okból származik, és az alantasság fokozatához arányul, valamint az örömök is az emelkedés fokozatához. A következőkben foglalható össze mégis a szenvedések: irigyelnek mindent, ami boldoggá tehetné őket, de amit el nem érhetnek; látják mások boldogságát, maguk pedig nélkülöznek; bánkódás, féltékenység, harag és kétségbeesés vesz erőt rajtuk mindennel szemben, ami

hátráltatja őket boldogulásukban; továbbá kimondhatatlan lel-kifurdalás és erkölcsi aggodalom hatalma alatt állnak. Vágya-koznak minden élvezet után, és az gyötri őket állandóan, hogy ki nem elégíthet vágyaikat.”

965. Mindenkor jó befolyást gyakorolnak-e egymásra a szellemek?

„Mondanunk sem kell, hogy a jó szellemek csak jó befolyással vannak a többire. A romlottak azonban igyekeznek megtántorítani, s a jó útról vagy a megbánás útjáról letéríteni, akit hajlandónak vélnék erre, és akit gyakran már földi életükben is rosszra csábítottak.”

Így tehát a halál nem szabadít fel minket a kísértések hatalma alól?

„Nem, de azért a szellemekre sokkal kisebb hatással vannak a gonosz szellemek, mint az emberekre, mert a szellemeknek már nincsenek anyagi szenvedélyeik, melyek a gonoszok segítő eszközei.” (996.)

966. Mily módon kísérthetik meg a gonosz szellemek a többieket, holott a szenvedélyeik segítségére már nem számíthatnak?

„Azért, hogy a földi étellel anyagilag megszűnt a szellem szenvedélye, megvan az az alacsonyabbaknál még gondolatban. A gonoszok pedig e gondolatokat táplálják azáltal, hogy áldozataikat oly helyekre vonzzák, ahol a szenvedélyek élőképe, s mindaz, ami ingerlően hat rájuk, eléjük tárul.”

Mire valók e szenvedélyek, ha valódi tápanyaguk úgy sincs már?

„Éppen ebben áll a büntetésük. A fősvény aranyat lát, ami nem lehet az övé; a kicsapongó orgiákat, melyekben részt nem vehet; a gőgös meg megtiszteltetéseket, melyeket irigyel, de nem élvezhet.”

967. Melyek a gonosz szellemek lehető legnagyobb szenvedései?

„Lehetetlen leírni azokat az erkölcsi gyötrelmeket, melyek bizonyos bűnök következményei. Még azok is, akiknek át kell élniük, csak nehezen tudnának nektek róluk némi fogalmat nyújtani. Bizonyos azonban, hogy irtózatossabb érzést semmi sem, kelt bennük, mint hogy azt gondolják, hogy örökre elkárhoztak.”

Az emberek a halál után következő örömökről és szenvedésekről értelmi fejlettségükhöz mérten alkotnak különböző fogalmakat. Minél fejlettebb az ember értelme, annál inkább távolodnak az anyagiasságtól. A fejlettebb értelem mindent józanabb szempontból véve ért meg, és a képes beszédet nem magyarázza szó szerint. Tudva, hogy a lélek csakis szellemi lény, értelmünk útján azt is megtudhatjuk, hogy ezt oly benyomások nem érinthet, melyek csupán az anyagra hatnak. Ebből azonban nem következik, hogy szenvedéstől mentes lehetne, és hogy ne kellene hibáiért bűnhődnie. (237.)

A szellemi közleményeknek az az eredményük, hogy általuk a szellem jövőjét nem mint elméletet, hanem mint valódi tényt ismerjük meg. Elénk tárják a halál után következő élet minden változatát, de egyúttal megérttetik velünk, hogy az teljesen ésszerű következménye földi életünknek. Igaz, hogy így a túlvilági élet mozzanatai elvesztik az emberi képzelet által szőtt látszatukat, de azért nem kevésbé kínosak azokra nézve, kik a földön rosszra használták fel képességeiket. A földi élet következményei igen változatosak, de általában azt mondhatjuk: mindenki azáltal bűnhődik, amiben vétkezett. Innen van, hogy némelyek szenvedése abban áll, hogy szüntelen látniuk kell az általuk véghezvitt rosszat, mások meg folyton bánkódnak, félnek, szégyenkeznek, kételkednek, vagy pedig az egyedüllét, a sötétség, a szeretteiktől való elszakadás, stb. bántja őket.

968. Honnan ered az örök tűz fogalma?

„Ez is csak olyan valóságnak vélt kép, mint sok más.”
Az attól való félelemnek nem lehet-e mégis jó eredménye?

„Ugyan nézd meg, hányan számolnak vele, még azok közül is, akik tanítják. Sem tartós, sem üdvös benyomást nem kelthettek az emberben, ha olyat hirdettek, amit később az értelem elvet.” Az ember fogalmaival nem lévén képes a túlvilági szenvedéseket helyesen kifejezni, a tűznél alkalmasabb hasonlatot nem talált rá. Előtte a tűz a leggyötrőbb büntetés példaképe, és egyúttal a legerélyesebb a hatása. Ezért vezethetjük vissza az örök tűz fogalmát a legrégebb időkre. A jelenkor népei örökölték a régiektől. Azért mondja az ember: égető szenvedély, lángoló szeretet, vagy féltékenység stb.

969. Értik-e az igazak boldogságát az alantas szellemek?

„Értik, és éppen abban rejlik a büntetésük, mert tudják, hogy saját hibájukból vannak kizárva belőle. Azért vágyik a testétől elszabadult szellem újabb testi élet után, mert minden újabb testi élet, helyesen felhasználva, megrövidítheti valamennyire a bűnhődés időtartamát. Ilyen körülmények közt a szellem olyan megpróbáltatásokat választ magának, melyekről azt hiszi, hogy általuk levezelheti bűneit, Tudd meg ugyanis, hogy a szellemnek szenvednie kell minden rosszért, amit véghezvitt, vagy amit szándékosan okozott és minden elmulasztott jóért, valamint azért a sok rosszért is, ami a jó elmulasztásából származott.”

„A bolygó szellem látását semmi sem homályosítja el. Mintha ködből bontakozott volna ki, és tisztán, látja, hogy mi választja el őt a boldogságtól. Szemébe azért is nagyobb, mert felfogja bűnös voltának nagyságát. Számára nincs többé csalódás, úgy lát mindent, amint valóban van.”

A szellem szellemi állapotában meglát és áttekint minden régebbi életet, s egyúttal a megígért jövő is feltárul előtte. Ekkor megérti, mi kell neki ahhoz, hogy odáig eljuthasson. Hasonló a helyzete a hegytetőre ért utaséhoz, ki ott már áttekintheti hátrahagyott és még előtte álló útját,

970. Nem bántja-e a jó szellemet, hogy másokat szenvedni lát, és boldog maradhat-e, ha ez a látás megzavarja boldogságát?

„A jók nem bánkódnak a szenvedés láttára, mert tudják, hogy vége lesz annak. Kezüket nyújtják az elmaradottaknak, és segítségükre vannak fejlődésükben. Ez a foglalkozásuk, ami siker esetén nagy örömet szerez nekik.”

Érthető, ha a jóknak idegen, vagyis rájuk nézve közömbös szellemekkel van dolguk. De nem zavarja-e boldogságukat, ha azokat látják szenvedni, akiket szerettek a földön?

„Haláluk után akkor volnának közönyösek irántatok, ha szenvedéseiteket meg nem látnák. Nem tanít-e vallásotok arra, hogy a szellemek látnak benneteket? Bánkódásokat azonban ők más szempontból tekintik. Tudják, hogy a haladás szempontjából teljesen fölösleges búslakodnotok, mert inkább hasznatokra válik minden szenvedés, ha azt elszántsággal viselitek. Így tehát inkább a bátorság hiánya fájhat nekik, ami hátráltat benneteket, mint mulandó szenvedésetek.”

971. Ha tehát a szellemek el nem rejtőzhetnek és így gondolataik és tetteik is nyilvánvalók: akkor örökké látja-e a bűnös az áldozatot?

„Másképp nem is lehet, megmondja azt józan eszetek.”

Büntetés-e a bűnös számára, hogy minden kárhozható tette nyilvánvaló és hogy áldozatai szüntelen szeme előtt vannak?

„Sokkal nagyobb büntetés az neki, mintsem, elgondolhatnátok; de ez csak addig tart, míg akár mint szellem, akár mint ember több földi életben le nem vezekelte vétkeit.”

Mihelyt magunk is a szellemvilágban leszünk, lehull a lepel egész múltunkról, és mindenki láthatja jó és rossz tetteinket egyaránt. Hiába akarna akkor a gonosz menekülni azok tekintete elől, akik ellen vétett, mert el nem kerülheti őket, míg csak jóvá nem tette minden bűnét. A jók ellenben mindenütt jóakaratú, barátságos tekintetekkel találkoznak.

Nagyobb gyötrelme nincs a földön a gonosznak, mintha látnia kell áldozatait, azért kerüli is őket állandóan. Mi lesz akkor, ha majd tovább nem ámíthatja magát, ha felfogja, milyen gonosz volt, mennyi rosszat tett, és leplezetlenül látja még legtitkosabban véghezvitt cselekedetét is; ha eléje tárul képmutatása és nem lesz képes elrejtőzni mások tekintete elől? Míg a romlott ember lelkét hatalmába keríti a szégyen, bánat és lelkifurdalás, addig a jóé teljes nyugodtságot élvez.

972. Nem háboríthatja-e a szellem boldogságát még megtisztult állapotában sem annak emléke, hogy tökéletlen korában hibázott?

„Nem, mert leróttá bűneit, és győzedelmesen került ki a megpróbáltatások ama harcából, melynek alávetette magát.”

973. Nem zavarja-e a szellem boldogságát az a kínos tudat, hogy teljes tisztulásáig még megpróbáltatások várnak reá?

„Azét igen, akihez még tapad, némi szenny. Éppen azért nem is teljes a boldogsága, míg csak teljesen meg nem tisztult. A magas szellemre nézve azonban nem kínos az, hogy még várnait reá megpróbáltatások.”

Amely szellem elérte a tisztaságnak bizonyos magaslatát, az már megízlelheti a boldogságot, és édes elégtétel érzése hatja át. Boldoggá teszi őt minden, amit lát, és ami körülötte van. A teremtés rejtélyének és csodáinak fátyla föllebben előtte, Isten tökéletessége pedig legragyogóbb pompájában tündöklök előtte.

974. Boldogító érzéssel tölti-e el az egy rendbe tartozó szellemeket a rokonszenvenek az köteléke, mely őket egyesíti?

„A jó által rokonszenvesen egyesített szellemek számára a legnagyobb örömök egyike a köztük fennálló kapocs, mert nem kell attól félniük, hogy az önzés zavart okoz közöttük. A szellemi boldogság éppen abban áll, hogy a jók a tisztán szellemi világban a hasonló érzelműekkel együtt nagy családot képeznek. Világotokon ti is különböző osztályokba csoportosultok és bizonyos örömtők telik abban, hogy együtt lehettek. Boldogság forrása a jó szellemekre nézve az a tiszta, őszinte

szeretet, melyet a többi iránt éreznek, és amelyben viszont ők is részesülnek. Közöttük sem álbarát, sem képmutató nincsen.”

Kicsiben az ember is megízleli ezt a boldogságot a földön, amikor oly lelkekkel találkozik, kikkel tiszta és szent egyesülésre léphet. A földinél tisztább életben pedig az ily boldogság kimondhatatlan, és forrása kiapadhatatlan, mert ott csakis rokonszenves szellemek találkozhatnak, kiket az önzés nem hidegíthet el egy mástól. Hiszen a természetben minden csupa szeretet, de az önzés megöli azt.

975. Van-e a másvilágon különbség azok sorsa közt, akik féltek a haláltól és azoké között, akik közönnyel vagy éppen örömmel vették halálukat?

„Lehet nagy különbség közöttük, de az is lehetséges, hogy az okok, melyekből a félelem vagy a halál óhajtása származott, teljesen megszüntetik ezt a különbséget. Akár rettegtek a haláltól, akár óhajtjátok azt, nagyon különböző érzelmekből kifolyólag teszitek, és szellemetek állapota a másvilágon éppen ezektől az érzelmektől függ. Tény az, hogy pl. aki csak azért vágyik meghalni, hogy megszabaduljon földi élete nehézségeitől, az zúgolódik a Gondviselés és elviselendő megpróbáltatásai ellen.”

976. Szükséges-e szellemi jövőnk biztosításához, hogy hirdessük a spiritizmust és higgyünk jelenségeiben?

„Helytelen lenne, ha ez így volna. Hiszen ez ki tagadása volna mindazoknak, akik nem hisznek a spiritizmusban, vagy akiknek alkalmuk sem volt talán vele tisztába jönni. A szellem jövőjét csakis, a jóság állapíthatja meg. Mellékes, hogy milyen úton lett valaki jóvá.” (165—799.)

Ha hiszünk a spiritizmusban, javulhatunk általa, mert gondolatainkat jövőnk életünk egyik-másik pontjára irányíthatjuk. E hit siettetni úgy az egyes ember, mint a tömeg fejlődését, mert segítségével megtudhatjuk, hogy mi vár reánk a földön túl. Támaszunk e hit, és útmutató lámpásunk. A spiritizmus megtanít minket, hogy türelemmel s elszántsággal viseljük

megpróbáltatásainkat, visszatart olyan tettektől, melyek a jövőendő boldogságunkat késleltetnék, és így hozzájárul e boldogsághoz. Azt azonban nem mondhatjuk, hogy nélküle boldoggá senki sem lehet.

Múló büntetések.

977. Vannak-e testi fájdalmai annak a szellemnek, aki újabb életben vezekli hibáit; és helyesen mondjuk-e eszerint, hogy halála után a szellemnek már csak erkölcsi fájdalmai vannak?

„Nagyon igaz, hogy a testet öltött szellem számára a szenvedések az élet nehézségei, de csak testileg szenved.”

„Gyakran azt mondjátok a meghaltról, hogy nem kell már szenvednie, pedig nem mindig áll ez. Mint szellemnek, testi fájdalmai már nem lehetnek, de annál gyötrőbbek lehetnek erkölcsi szenvedései; sőt újabb földi életében még nagyobb kínok várhatnak reá. A gonosz gazdag koldus lehet újabb földi életében, és a nyomornak minden nélkülözését éreznie kell, a gőgösnek pedig mindennemű megaláztatáson kell átesnie. Aki tekintélyével visszaél és alattvalóival méltatlanul s durván bánnik, annak magánál is keményebb ura lesz újabb földi életében. Minden földi szenvedés az előbbi éltetek hibáinak a vezeklése, ha ez nem jelen éltetek helytelenségeinek a következménye. Majd ha elhagyátok a földet, tisztában lesztek ezzel is.” (273., 393., 399.)

„Aki boldognak tartja magát a földön, mert kielégítheti minden szenvedélyét, az legkevesebbet sem törődik fejlődésével. Gyakran már ebben a rövid boldogsággal telt életben is vezekelnie kell azért. De még bizonyosabb, hogy a következő épp ilyen anyagi testet öltés alkalmával vezekelni fog.”

978. Mindenkor itt elkövetett tetteink büntetéseként érnek-e minket az élet nehézségei?

„Nem. Amint már mondtuk, megpróbáltatások azok, melyeket vagy Isten szabott elétek, vagy magatok választottátok.

tok, mielőtt testet öltöttek. Régebbi életetek hibáit kell jóvátennetek általuk; mert Isten törvényének és főleg az igazságosság törvényének az áthágása büntetlenül sohasem maradhat. Vagy ebben, vagy a másik éltetekben ér utól a büntetés. Innen van az, hogy gyakran szenved az is, akit ti igaznak láttok, mert a múltjáért vezekel.” (393.)

979. Jutalma-e az a léleknek, ha kevésbé durva világon ölthet testet?

„Ez tisztulásának a következménye; mert minél tisztábbak a szellemek, annál tökéletesebb világokon öltenek testet, míg csak le nem rázták magukról az anyagot, és míg teljesen tisztára nem mosták minden szennyfoltjukat, Azután élvezhet Isten kebelében a tiszta szellemek örök boldogságát.”

Amely világon nem olyan anyagias az élet, mint a földön, ott nincs olyan durva dolgokra szükségünk, mint itt, és ott a testi szenvedések is enyhébbek. Azokat a szenvedélyeket sem ismerik már az emberek, melyek által a földön egymás ellenségeivé váltak. Nem lévén pedig többé okuk a gyűlölködésre és féltékenykedésre, békében élnek egymás között; mert az igazságosság a szeretet törvényét betöltik. Az irigységből, gőgből és önzésből származó kellemetlenségeket és gondokat sem ismerik az oly világon, holott földi létünknek éppen ezek a gyötrelmei. (172—182.)

980. Lehet-e néha újra a földön testet öltenie oly szellemnek, ki már előbbre jutott földi életében?

„Lehet, ha nem végezhette el küldetését. Kérheti ő maga is, hogy újabb életben folytathassa félben maradt munkáját; de ilyenkor ez már nem vezeklés neki.” (173.)

981. Mi lesz azzal az emberrel, aki rosszat ugyan nem tesz, de nem törekszik az anyag befolyásától szabadulni?

„Mivel a tökéletesedés felé egy lépéssel sem közeledett, újra kell ahhoz hasonló életet élnie, amelyet itt hagyott. Az ilyen élet hátramaradás, ami által meghosszabbodhatnak az illetőnek vezeklésével járó szenvedései.”

982. Vannak olyan emberek is, kiknek egész életük nyugodt lefolyású. Mivel semmiről sem kell gondoskodniuk, így minden gondtól mentek. Azt bizonyítja-e szerencsés földi létük, hogy már nem kell vezekelniük elmúlt életükért?

„Sok ilyet ismersz? Nagyon csalódsz, ha azt hiszed, hogy igen. Gyakran csak látszat a nyugalom. Lehet, hogy maguk választották azt az életet; csakhogy mikor elhagyták a földet, azt veszik észre, hogy semmit sem haladtak. Ilyenkor, mint a lusták szokták, utólag sajnálják elvesztett idejüket. Tudjátok meg, hogy a szellem csakis tevékenység útján szerezhethet ismereteket, és csak azáltal emelkedhet. A gondtalanság álomba ringatja, és így nem haladhat. Hasonló volna, ha akinek a ti módotok szerint munkálkodnia kellene, sétálni menne vagy lefeküdnék, hogy dolgoznia ne kelljen. Azt is vegyétek tudomásul, hogy számot kell adnia mindenkinek arról, ha életét szándékosan haszontalanul töltötte el. Az ilyen élet mindig végzetes jövő boldogságtokra nézve. Jövő boldogságtok ugyanis attól függ, hogy mennyi jót cselekedtetek. Boldogtalanságtok is valóban attól függ, mennyi szerencsétlenségnek voltatok okozói és hány embert tettetek boldogtalanná.”

983. Akadnak olyan emberek is, kik anélkül, hogy határozottan gonoszok volnának, jellemüknél fogva boldogtalanná tesznek mindenkit a maguk környezetében. Mi lesz ennek a következménye?

„Bizonyos, hogy az ilyenek nem jó emberek. Vezeklésük az lesz, hogy folyton látniuk kell azokat, akik általuk szenvedtek, és ez szemrehányás lesz nekik. Azután a következő életben mindazt el kell viselniük, amit mások tőlük szenvedtek.”

A vezeklés és bűnbánat.

984. Mikor ébred fel bennünk a bűnbánat, szellemi állapotunkban, vagy mikor még testben vagyunk?

„Szellemi állapototokban; de ha már jól meg tudjátok különböztetni a jót a rossztól, testet öltve is bekövetkezhet.”

985. Mi lesz a következménye a bűnbánatnak, ha szellemi állapotban vagyunk?

„Új testet öltés után fogtok vágyani, hogy tisztulhassatok. A szellem felismeri tökéletlenségeit, melyek megfosztják őt a boldogságtól és azért óhajt újra festet öltetni, hogy levezelhesse bűneit.” (332—975.)

986. Mi a következménye annak, ha testi létünkben bánjuk meg vétkeinket?

„Mindjárt a jelen életben haladhattok, ha módokban van jóvátenni a rosszat, amit elkövettetek. Mihelyt a lelkiismeret furdal benneteket és rámutat tökéletlenségetekre, akkor már javulhattok.”

987. Nincsenek-e az emberek közt olyanok is, kikben csupán a rosszra való ösztön van meg és eszükbe sem jut a bűnbánat?

„Mondtam már neked, hogy szünet nélkül kell mindig haladnotok. Akiben most csak a rossz ösztöne él, abban másik testet öltésekor a jó ösztöne fog élni; ezért fog újra meg újra a földre jönni. Mert mindenkinek haladnia kell, és célhoz kell jutnia, csakhogy némelyek kívánságuk szerint hosszabb időn át teszik ezt, mint mások. Akiben csak a jó ösztöne megvan, az már tisztult szellem, és rosszra indító ösztönök régebbi életében lehettek benne.” (804.)

988. Mindenkor belátja-e bűneit halála után a romlott ember, aki a földön nem tartotta bűnösnek magát?

„Igen, mindenkor megismeri bűnös voltát a másvilágon, és éppen azáltal szenved, mert átérzi mindazt a rosszat, amit elkövetett, vagy amit szándékosan okozott. A megbánás azon-

ban nem mindig következnek be azonnal. Vannak olyan szellemek, kik eleinte minden szenvedéseik mellett is makacsul megmaradnak a rossz úton, de előbb-utóbb csak belátják, hogy nem jó úton járnak, és akkor meg is bánják bűneiket. A jó szellemek éppen ezek felvilágosításán fáradoznak és magatok is végezhettek ilyen munkát.”

989. Vannak-e oly szellemek, akik ugyan nem rosszak, de sorsuk iránt mégis közönnel viseltetnek?

„Vannak, kik semmi hasznos dolgot sem művelnek, csak várakoznak; de ezért megfelelőképpen szenvednek is. Mivel pedig haladásnak mindenben kell lennie, tehát a haladás itt a fájaldalmakban nyilvánul meg.”

Nem óhajtják-e megrövidíteni szenvedésüket?

„Semmi kétség benne, hogy óhajtának; de nincs elég erélyük arra, hogy azt akarják, ami könnyebbülést okozna nekik. Hányan vannak közöttetek is, kik inkább éhen halnak, semhogy dolgoznának?”

990. Hogyan lehetséges, hogy a szellemek bár látják, mennyire hátráltatja tökéletesedésüket minden, ami rossz, mégis vannak, kik megátalkodottan egy helyben maradnak, súlyosbítva helyzetüket, és meghosszabbítva alantas állapotukat azáltal, hogy mint szellemek is rosszat tesznek, mert letérítik a jó útról az embereket?

„Azok teszik ezt, kikben késedelmesen ébrednek a megbánás. Még a bűnbánó szellemeket is el lehet csábítaniuk a jó útról a náluk alantasabb szellemeknek.” (971.)

991. Néha igen alantas szellemek is fogékonyak jó érzelmek iránt és megilletődnek, ha értük imádkozunk. Hogyan van az, hogy mások, kiket fejlettebbeknek kellene tartanunk, legyőzhetetlen fásultságot és megrögzöttséget mutatnak, melyet nem lehet meggyőzni?

„Az imának csak a bűnbánó szellemre van hatása. Aki gőgjében Isten ellen kikel, és folytatja féktelenkedéseit, mint a szerencsétlen szellemek szokták, azon mindaddig nem fog

semmiféle ima, míg majd a megbánás sugara felcsillan lelkében,” (664.)

Nem volna szabad elfelejtenünk, hogy a test halála által a szellem hirtelenül még nem változik meg. Ha helytelenül élt, annak tökéletlensége volt az oka. A halál nem tesz minket azonnal tökéletesekké. A szellem még sokáig megtartja tévelygéseit, hibás nézeteit és előítéleteit, míg csak tanulás, elmélkedés és szenvedések útján megismerésre szert nem tesz.

992. Testi vagy szellemi állapotunkban végezzük-e el vezeklésünket?

„Mind a kettőben. Testben a szellemre rótt megpróbáltatások által vezekelték, szellemállapotban pedig a szellem alantasságával járó erkölcsi szenvedések által.”

993. Elég-e a földön érzett őszinte bűnbánat arra, hogy eltöröljük vele múltunk hibáit, és hogy kegyelmet nyerjünk Istennél?

„A megbánás elősegíti a szellem javulását, de a múltért vezekelnie kell.”

Mi következménye lenne annak, ha az, aki halálos bűnt követett el, ebből kifolyólag azt mondaná: nincs mit megbánnom, ha minden körülmények között úgyszólván mindenért vezekelnem kell?

„Ha megerősíti rossz gondolatát, csak hosszabb és kínosabb lesz vezeklése.”

994. Kaphatunk-e már ebben az életben is bűnbocsánatot?

„Igen, ha hibáitokat jóváteszitek. Azt azonban ne reméeljétek, hogy holmi kicsinyes nélkülözések útján bűnbocsánatot kaptok; de még azáltal sem, ha halálotok esetére hagyományoztok, mikor már magatoknak semmire sincs szükségetek. Isten az olyan meddő bűnbánatot nem veszi számba, mely csak abban nyilvánul, hogy veritek a melletteket, ami nagyon könnyű munka. Ha valaki jó szolgálat közben elveszti a kisujját, többet vezekelt le általa, mint más, aki csak a saját érdekéért éveken át gyötörte egész testét.” (726.)

„A rosszat csak a jóval lehet jóvátenni és semmi érde-
me sincs annak, aki úgy akar valamit jóvátenni, hogy se gögje,
se anyagi érdekei ne szenvedjenek általa.”

„Mit használ neki, ha önmaga tisztázására az igaz-
ságtalan úton szerzett vagyont holta után jóra akarja fordítani,
mikor azt már élvezte és az számára értéktelenné lett? Mi hasz-
na, van abból, ha némi múltó örömökről vagy kis fölöslegről
mond le, holott a másokon elkövetett rossz ugyanaz marad?”

„Mit használ neki végül, ha megalázza magát Isten
előtt, de embertársaival szemben gögös marad?” (720—721.)

995. Nincsen-e abban semmi érdem, ha halálunk esetére
valami jó célra hagyjuk vagyonunkat?

„Nem mondhatni, hogy ez teljesen érdemtelen, a sem-
minél ugyan többet ér; csak az a baj, hogy aki csupán holta
után ad, az többnyire inkább önző, mint bőkezű. Szeretné, ha
tisztelnék, anélkül, hogy fáradozott volna érte. Kettős annak a
haszna, aki még életében mond le javairól. Ő t. i. áldozatot ho-
zott és amellet, örülhet annak, hogy másokat boldogokká tett.
Csakhogy az önzés azt kiáltja az ember fülébe: amit másnak
adsz, annyival kevesebbet élvezhetsz. Mivel pedig az önzés
hangja erősebb az önzetlenség s a szerejét szavánál, az ember
magának tart mindent, azzal indokolván ezt, hogy szüksége van
reá és állása követeli. Óh, szánjátok azokat, kik nem ismerik az
adás örömét! Az ilyenek valóban ki vannak zárva a legtisztább
és legkedvesebb élvezetek egyikéből. Amidőn Isten megpró-
báltatásukra a jövőjüket annyira veszélyeztető vagyont adta
nekik: jutalmul a bőkezűség örömeiben akarta őket részeltetni,
mit már itt alatt is élvezhetnek.” (814.)

996. Mit tegyen az, aki halála pillanatában beismeri, hogy
vétkezett, de azt már jóvá nem teheti, mert nincs rá alkalma?
Elég ekkor a megbánás?

„A megbánás sietteti a jóvátételt, de föl nem menti a
vétkest, Nem áll-e azonban előtte a jövő, melyből soha. sincs
kizárva?”

A büntetések időtartama.

997. Határtalan időnkig eltarthat-e a bűnös szenvedése, vagy van-e olyan törvény, mely ezt is korlátozza?

„Szesélyből Isten semmit sem tesz. A világegyetemben mindent törvények intéznek, melyekben az ő bölcsesége és jósága nyilvánul meg.”

998. Min alapszik a bűnös szenvedésének tartama?

„Azon, hogy mennyi időre van szüksége a megjavuláshoz. Mivel a szenvedés és boldogság állapota a szellem tisztultságának a fokához igazodik, a szenvedések időtartama és neme is attól függ, hogy az illető mennyi idő alatt javulhat meg. Szünetei azután haladásának és érzelmei tisztulásának arányában csökkennek és változnak.”

999. Épp olyan hosszúnak érzi-e a szenvedő szellem az időt, mint ahogy a földön érezné, vagy rövidebbnek?

„Inkább hosszabbnak tűnik az neki, mert számára nincs alvás. Csak a bizonyos tisztultságig eljutott szellemek érzik az időt a végtelenségben teljesen elenyészni.” (240.)

1000. Örökké is eltarthat-e a szellemek szenvedése?

„Ha örökké gonoszak maradnának, vagyis ha soha el nem fogná a bűnbánat és a javulni törekvés őket, akkor szenvedésük természetesen szintén örök időnkig tartana. Isten azonban nem teremtett örök gonoszra kárhoztatott lényeket. Csak egyszerűeknek és tudatlanoknak teremtette őket, de úgy, hogy előbb-utóbb mindenkinek okvetlenül kell haladnia. Némelyik késedelmeskedhet abban, hogy magát a haladásra elhatározza, amint látjuk, hogy vannak korábban és későbbben érő gyermekek. Előbb vagy utóbb azonban mégis meg kell történnie, mert a szellem ellenállhatatlan szükségét érzi annak, hogy az alantasságból kiemelkedjen, és hogy boldog lehessen. A szenvedéseket irányító törvény tehát kiválóan bölcs és jóakarátú, mert azok tartamát a szellem törekvéseitől teszi függővé. Szabad

akarától soha sem fosztja meg a szellemet, ha tehát rosszra használja azt a szellem, viselnie is kell a következményeket.”

1001. Vannak-e oly szellemek, kik sohasem bánják meg bűneiket?

„Olyanok vannak, kikben a megbánás érzése nagyon későn ébred. Azt azonban nem szabad állítanunk, hogy soha sem fognak megjavulni. Ezzel tagadnánk a haladás törvényét és azt mondanánk, hogy a gyermek soha sem lehet felnőtté.”

1002. Mindenkor a szellem akarától függ-e az, hogy mennyi ideig kell szenvednie? Nem történik-e meg az is, hogy kitűzött ideig kell viselnie fájdalmait?

„Igen, a (szellem szenvedéseit bizonyos időre tűzhet ki, de Isten, ki teremtményeink csakis jót akar, mindenkor kész elfogadni a megbánást. A javulásra irányzott törekvés pedig meddő sohasem lehet.”

1003. Ezek szerint tehát a szellemekre kirótt szenvedések nem tarthatnak örökké?

„Kérdjétek meg józan eszeteket, s értelmeteket, hogy nem ellenkeznék-e Isten jóságával, ha örök kárhozatra ítélne valakit néhány pillanatnyi tévedésért? Ha mindjárt száz évig élnétek is, mi az emberélet hossza az örökkévalósághoz képest? Örökkévalóság! Ugyan értitek-e, mi ez? Szervedni, gyötörödni vég nélkül és reménytelenül, néhány hibáért! Nem veti el ítélőképességetek az ilyen gondolatot? Érthető, hogy az ókor népei a mindenség urát rettenetes, féltékeny és bosszúálló Istennek tartották. Hisz ők tudatlanságukban az istenséget emberi szenvedélyekkel ruházták fel. De a keresztények Istene nem ilyen, előtte a szeretet, könyörület, az irgalom és a sértések megbocsátása legfőbb erény. Hiányozhatnának-e Belőle e tulajdonságok, melyeket Ő tett kötelességekké? Nem ellentmondás-e az, ha végtelen jósága mellett végtelen bosszúállónak is tartjuk? Azt mondjátok, Isten mindenkifölött igazságos, és az ember nem éri fel ésszel az ő igazságosságát. Ez azonban nem zárja ki a jóságot. Pedig ha Isten teremtményei legnagyobb

részét borzasztó és örökké tartó szenvedésre ítélné, nem lehetne jó. Követelhetné-e gyermekeitől, hogy igazságosak legyenek, ha nem tette volna lehetővé megérteniük, hogy miben áll az igazságosság? Nem abban áll-e főképp a jósággal párosult igazságosság nagysága, hogy a bűnös törekvéseitől teszi függővé szenvedése időtartamát? És ezért igaz az, hogy: „ki-ki a maga munkája szerint veszi el jutalmát.”

„Igyekeztek minden hatalmatokban levő módon leküzdeni azt a gondolatot, hogy a pokol szenvedései örökké tartanak. Káromlás az Isten igazságos volta és jósága ellen. Legtermékenyebb talaja a hitetlenségnek, az anyagiasságnak, s a közönynek, mely a nagy tömegeket magával ragadta, mióta értelme fejlődni kezdett. Alig ébredezett némi világosságra a szellem, azonnal felfogta ennek a gondolatnak a szörnyű igazságtalanságát. Értelme tehát elveti azt, és ilyenkor ritka eset, ha egyszersmind el nem veti a felháborító szenvedés lehetőségét és vele Istent is, kitől amazt származtatja. Ebből hárult rátok az a számtalan baj, ami ellen most orvosságot akarunk nektek adni. A feladat pedig, melyet mi jelölünk ki nektek, annyival könnyebb lesz, mivel azok a tekintélyek, kikre ennek a hitnek védői hivatkoznak, e kérdést illetőleg mindig óvakodtak határozottan nyilatkozni. E fontos kérdést a zsinatok, meg az egyházatyák nem döntötték el.

Ha mindjárt, az evangélisták nyomán, mégpedig szó szerint értelmezve Krisztus képletes beszédét, soha ki nem alvó, örök tűzzel fenyegették is a bűnösöket, az idézett szavakban még sem található fel az, hogy Isten őket örökre elítélte volna.”

„Szegény, eltévelyedett juhok, ismerjétek fel a közeledő Pásztort. Annyira távol áll Ő attól, hogy örökre száműzzön titeket közeléből, hogy maga jön elétek visszavezetni az akolba titeket. Tékozló fiúk, térjete vissza önként választott száműzetésekből az atyai házba! Atyátok tárt karokkal fogad és mindenkor kész családi örömnepet ülni, ha visszaérkeztek.”

*

„Szóharc! Szóharc ez! Nem volt elég a vérontás? Ismét máglyákat kellene gyújtani? Szavakon tűztök össze, az örök szenvedés és örök fenyíték kifejezésein. Nem tudjátok-e, hogy a régiek nem azt értették az örök szó alatt, amit ti most értetek alatta? Vizsgálják meg a hit tudósai veletek együtt a forrásokat. Mindnyájan azt fogjátok tapasztalni, hogy a héber szöveg másképp értelmezte azt, amit a görög, latin és más nyelvű fordítások véget nem érő fájdalmak, és meg nem bocsátható bűnök szavakkal fejeztek ki. Az örökké tartó fenyíték örökké tartó gonoszságnak felel meg. Tény az, hogy amíg csak az emberek között gonoszság lesz, addig a fenyítékek sem fognak véget érni. A szent szövegeket összefüggésük szerint, kell értelmezni. A szenvedések örökkévalósága csak viszonylagos és nem feltétlen. Mihelyt elérkezik annak az ideje, hogy az emberek a bűnbánat útján valamennyien az ártatlanság köntösét magukra ölthet, megszűnik minden jajgatás és nem lesz többé fogcsikorgatás. Igaz, hogy értelmetek korlátolt, de azért az is Isten ajándéka; annak a segítségével tehát egyetlen igaz hitű ember sem magyarázhatja másképpen az örök büntetéseket. Örök fenyíték! Hisz akkor azt kellene hinnünk, hogy a gonoszság is örökös. Isten maga örökkévaló, tehát a gonoszt nem teremthette örökkévalónak. Ellenkező esetben meg kellene fosztanunk Őt legnagyobb tulajdonságától, t.i. mindenhatóságától. Csak nem lehet mindenható az, ki képes oly elemet teremteni, mely saját művének a lerombolója. Emberiség, emberiség! Ne hatolj a föld mélyébe, hogy zord tekintettel büntetést keress. Sírj, remélj, vezekelj és menekülj jószágos mindenható és főképpen igazságos Istened árnyékába.”

„Az emberiség célja, hogy az isteni egységhez közeledjék. Három dologra van szüksége, hogy ezt elérhesse: igazságosságra, szeretetre és ismeretre. Ezzel három más dolog ellenkezik, t.i. a tudatlanság, gyűlölet és az igazágtalanság. Bizony, mondom nektek, meghazudtoljátok ezeket az alapelveket, mert

csúffá teszitek Isten fogalmát, ha túlságos szigorúnak tartjátok Őt. Kétszeresen eltorzítjátok, midőn a teremtmény szellemébe azt a felfogást engeditek beférkőzni, hogy benne több szelíd-ség, irgalom és szeretet van, mint amennyit Neki, az örök lény-nek tulajdonítottok. Még a pokol fogalmát is megdöntitek, ne-vetségesnek tüntetvén fel, amit nem tudtok elhinni. Olyanok-nak tüntetitek fel, mint a középkori hóhérok, máglyák és kín-padok visszataszító látványosságai! Mégis eszményként akar-nátok fenntartani a vak megtorlásokat, amikor már az emberi törvényekből örökre száműzték azt? Óh, higgyetek nekem, kik testvéreim vagytok Istenben és Jézus Krisztusban! Higgyétek, hogy inkább veszni hagyjátok minden hitelveteket, semhogy megváltoztatni engedjétek. Öntsetek beléjük újra életet, kitár-ván azokat a jótékony áramlatok befogadására, melyeket most indítanak meg a jók. A vaskorszakban tűrhető, azaz megbocsát-ható volna a pokol fogalma égő kemencéivel és forraló katlanai-val, de a tizenkilencedik században gyermekek ijesztgetésére való pusztá rém lehet az. Mihelyt felnőnek, azok sem hisznek többé benne. E rettenetes mondákhoz vagy mitológiához való ragaszkodástok csak hitetlenségre vezet, ami minden társadal-mi bomlás szülője. Megremegtet engem, ha meggondolom, hogy büntetés hiányából miképp fordul fel, alapjában meg-inogva, a társadalmi rend. Emberek, kikben lángol az élő hit, kik előhírnökei vagytok a közelgő világosság napjának, mun-kára fel! Ne arra, hogy megtartsátok elavult és immár semmi hitelre nem találó meséiteket; hanem hogy új életre keltsétek az igazi büntető törvényt olyan alakban, mely korotok erkölcsi-nek, érzelmeinek és világosságának megfelel.”

„Ki bűnös igazán? Bűnös az, ki ballépés, azaz szelle-mének hibás iránya által eltávolodott a teremtés céljától, mely a szép és jó összhangzatos tiszteletében nyilvánul meg, ez pedig az ember ideáljában, vagyis Jézus Krisztusban nyert eszményi kifejezést.”

„Mi a büntetés? Természetes következménye a hamis iránynak. Fájdalmak sorozata az, melynek célja az, hogy a szellem megutálja a szenvedés útján saját éktelenségét. Tövis a büntetés, mely a szellemet keserűségek által észre térni készíti, hogy ismét visszatérhessen a boldogság otthonába. A büntetés célja a jóvá tevés, azaz nem más, mint a bűnök megváltása. Azt akarni, hogy a büntetés örökké tartó legyen, holott a bűn nem az: annyi volna, mint tagadni, hogy annak értelme van.”

„Óh, hagyjatok fel azzal, hogy örökkévalóság tekintetében párhuzamba állítsátok a Teremtő lényegét, a jót a teremtmény lényegével, a rosszal. Hisz ez a büntetés igazságosságát tenné igazolhatatlanná. Éppen ellenkezőleg, erősítsétek meg azt, hogy a megisméltódó testet öltés útján fokozatosan lerójátok a bűnhődést s a szenvedéseket. Így az érzellemmel párosult értelmek meg fogja erősíteni és szentelni az isteni egységet.”

Azzal akarják az emberek egymást a jó útra terelni, a rossztól pedig eltéríteni, hogy jutalommal kecsegtetnek és büntetéssel igyekeznek félemlíteni. Ha azonban olyannak tüntetik fel a büntetést, hogy az ember hihetetlennek tartván, el nem fogadja: hasztalan igyekeznek hatni reá. Alakját és alapját egyaránt elvetik annak. Ésszerű alakban kell tehát feltüntetni a jövőt előtte, akkor nem fogja visszautasítani. Ennek magyarázatát a spiritizmus adja meg neki.

Az örök szenvedések fogalma szószerinti értelemben a kérlelhetetlen Istent teszi legmagasabb lénnyé.

Ésszerű volna-e valamely uralkodóról azt mondanunk, hogy nagyon jó, csupa jóakarát és türelem, mindenkinek csak boldogságát óhajtja, aki körülötte van, — ha egyúttal féltékenynek, bosszúállónak és szigorúságában hajthatatlannak is tartanánk, ki halálbüntetést mér alattvalóinak háromnegyed részére egy sértésért, vagy a törvény egyetlen áthágásáért még akkor is, ha nem ismerte valaki a törvényt? Nem volna-e ez ellenmondás? Avagy kevésbé jó lehetne-e Isten az embernél?

Más ellenmondást is hozhatunk fel példaként. Mivel Isten mindent tud, tudta azt is, mikor a lelket teremtette, hogy az botlani fog. Eszerint a szellem már a teremtésétől fogva volna örök boldogtalanságra kárhozthatva! Lehetséges és józan volna-e ez? A viszonylagos szenvedés tana mindent igazol. Bizonyos, hogy Isten előre tudta, miképp a szellem botlani fog, tehát módot adott neki arra, hogy saját tapasztalatai, sőt hibái útján is világosságra tegyen szert. Szükséges levezekelnie tévedéseit, hogy annál inkább megerősödjék a jóban, de azért nincs örökre zárva előtte az üdvösség kapuja. Isten aszerint sietteti a felszabadulás percét, amint azt ki-ki elérni igyekszik. Ezt megértheti mindenki és helybenhagyhatja a legaggodalmaskodóbb észjárás is. Sokkal kevesebb kételkedő ember volna, ha a jövőendő szenvedéseket ilyen szempontból ismertették volna.

Sokszor használjuk az örökké szót képletesen a közönséges beszédben olyankor is, amikor azt akarjuk kifejezni, hogy valami nagyon sokáig fog tartani; és bár nem tudjuk mikor, azt mégis bizonyosan tudjuk, hogy egyszer vége lesz. Azt mondjuk például, hogy a magas hegyek és a sarkvidék örök hóval vannak borítva, holott tudjuk, hogy véget érhet egyszer az anyagi világ, vagy megváltozhatnak a havas vidékek állapota akár földrengés, akár a föld tengelye helyzetének változása következtében. Itt tehát az örök hó alatt nem végtelenségig megmaradó havat értünk. Ha valami betegségünk hosszantartó, azt mondjuk, örökké tart. Csodálkozhatunk-e, ha örökké tartónak mondják szenvedésüket azok a gyötrődő szellemek, kik már évek, századok, vagy ezredévek óta vannak oly kínos állapotban? El ne feledjük, hogy ők alantasságuknál fogva nem láthatják útjuk végét, s azt hiszik, hogy mindig szenvedni fognak, ami egyúttal büntetés nekik.

Elvégre is ma a magasabb hittudomány rég feladta már az anyagi tűzről, a pokol kínjairól s a pogányok alvilágából vett szenvedésekről szóló tant. Csupán az iskolákban történik meg,

hogy némely inkább buzgó, mint felvilágosult ember valóságként állítja a gyermekek elé e rettenetes képeket. Elég helytelenül teszi, mert a serdülők csak a hitetlenek tömegét gyarapítják, mihelyt képzeletük kiheverte az ijedelmet. Ma már elismeri a hittudomány is, hogy a tűz alatt képletesen erkölcsi tüzet kell érteni. (974.) Akik hozzánk hasonlóan figyelemmel kísérhették a túlvilági élet és szenvedések változatait, melyek a szellemi közleményekben nyertek kifejezést: azoknak volt alkalmuk meggyőződni róla, hogy mennyire élesek lehetnek a szellemek fájdalmai, noha minden anyagiságtól mentek. Még a szenvedések időtartamát illetően is kezdik már némelyek a hittudósok közül elfogadni azt, hogy az örök szó alatt valószínűleg oly szenvedéseket kell érteni, melyek megmásíthatatlan törvény következményei, nem pedig azt, hogy egyesekre nézve vég nélkül valók. Mikor majd a vallás elfogadja ezt a magyarázatot és vele együtt több mást is, ami mind a világosság terjedésével jár: akkor sok eltévelyedett juhot fog egyesíteni.

A test föltámadása.

1004. A szellemek által hirdetett újra testet öltést (reinkarnációt) erősíti-e meg a test föltámadásának a dogmája?

„Hogyan is lehetne másképp? Ugyanaz áll e szavakra, ami sok másra nézve, hogy némelyek előtt csupán azért tetszik ésszerűtlennek, mert szó szerint értelmezik, és ez hitetlenséget okoz. Csak magyarázzátok meg józanul nekik, és azonnal elfogadják, akik magukat szabadon gondolkodóknak nevezik; éppen mivel gondolkodnak fölötte. Ők is csak hinni óhajtanak, mert éppúgy szomjúhozzák a jövőt, mint mások, vagy még azoknál is jobban; csak hogy nem képesek elfogadni azt, amit a tudomány támad. A többszöri testet öltés megfelel Isten igazságosságának. Csakis ezáltal lehet megmagyarázni mindazt, ami különben érthetetlen volna. Miért ne lenne, meg annak az alapelve magában a vallásban?”

Így tehát a test feltámadásának dogmájában az egyház maga is a többször való testet öltést (reinkarnációt) hirdetné?

„Valóban úgy van. Ez a tan sok oly dolog következménye, mely észrevétlenül folyt le és melyet nem sokára ilyen értelemben fognak majd fel az emberek. Majd be fogják látni, hogy a spiritizmus minden tétele a Szentírásból ered. A szellemek nem akarják felforgatni a vallást, mint azt sokan állítják; hanem inkább megerősíteni és elvitathatatlan bizonyítékok segítségével bebizonyítani igyekeznek. Mivel pedig eljött annak is az ideje, hogy nem kell már képekben szólani: a szellemek egyszerűen, világosan és határozottan fejezik ki közölnivalóikat úgy, hogy azt többé nem lehet helytelenül értelmezni. Így lesz aztán nemsokára sokkal több őszintén vallásos és igazán hívő közöttetek, mint ma van.”

A tudomány valóban kimutatja, hogy a közönséges fel fogás szerint a testnek lehetetlen feltámadnia. Ha csupa egyenlő részecskékből állana a test, melyek a halál után por alakjában szétszóródva megmaradnának: akkor még elhihetnők, hogy bizonyos idő múltán megint testté egyesülhetnek; csakhogy egész másként áll a dolog. A test ugyanis különböző elemekből áll, minők: oxigén, hidrogén, nitrogén, szén stb. A test felbomlása alkalmával ezek az elemek szétszóródnak ugyan, de csak azért, hogy más testek összetételéhez járuljanak hozzá. Ilyenképpen ugyanegy szénparány sok ezer különböző testnek lehetett már alkotó részecskéje (itt csakis emberi testeket, értünk, nem szólva az állatiakról) úgy, hogy lehetnek valakinek a testében oly parányok is, melyek egykor az ősidők embereinek voltak testet alkotó részecskéi. Azok a szerves parányok, melyeket ételekből sajátítatok ki, talán éppen oly lény testéhez tartoztak előbb, kit egykor ismertetek és így folytathatjuk tovább. Az anyag mennyisége meg lévén határozva, holott alakulásainak mennyisége, határozatlan, hogyan volna lehetséges mindannak a sokféle testnek ismét, visszaadnia a saját anyagparányait, hogy feltámadhasson? Anyagi lehetetlenségbe üt-

köznék ez. Józanul tehát a test feltámadását csakis az újra testet öltések képletes kifejezésének vehetjük. Így pedig semmi lehetlenség sincs a dologban. A test feltámadását tehát ésszerűen csakis olyan képnek kell tartanunk, mely az újra testet öltést szemlélteti, mely így a tudomány állításaival sem keveredik ellenmondásokba.

Igaz, hogy a hittétel értelmében csak a világ végén kellene e feltámadásnak megtörténnie, míg az a szellemtan szerint napról-napra megtörténik. Az utolsó ítélet képlete azonban ismét nagyszerű példáját, adja annak, hogyan lehet allegória fátyla mögé rejtteni a megdönthetetlen igazságokat, mellyel szemben nem fog akadni kétkedő többé, mihelyt feltárjuk valódi jelentését. Ha gondolkodik az ember a szellemek jövőjének, sorsának és elviselendő különböző megpróbáltatásainak elméletén, meg fogja látni, hogy nem csupán kitalált dolog, mint ahogy a hitetlenek mondják, az őket kárhoztató vagy felmentő ítélet, csakhogy az nem a világ végén történik. Jegyezzük meg még azt is, hogy természetes következménye ez annak, hogy sok világ van a mindenségben, amit már elismernek. A végítéletről szóló hittétel szerint pedig a föld az egyetlen világ, melyen emberek laknak.

A paradicsom, pokol és tisztítóhely.

1005. Van-e a világegyetemben külön körülhatárolt helyük az érdemük szerint szenvedő s a boldog szellemeknek?

„Feleltünk már e kérdésre. A szenvedések és örömök elválaszthatatlanul összefüggnek minden szellem fejlettségi fokával. Ki-ki önmagából meríti boldogságát vagy boldogtalanságát. Mivel pedig mindenütt vannak különböző szellemek, nincsen egyesek számára semmiféle külön elzárt vagy körülkorlátolt hely. A testet öltött szellemek pedig többé vagy kevésbé aszerint boldogok, amint többé vagy kevésbé előrehaladott világon élnek.”

Eszerint tehát nincs olyan pokol és paradicsom, amelyet az ember elképzelt?

„Csak képletek azok. Mindenütt vannak boldog és boldogtalan szellemek, de mint már mondtuk, az egyenlő rendűeket összehozza rokonszenvük; de ha már tökéletesek, akkor ott egyesülhetnek, ahol akarnak.”

Csak az ember képzeletében vannak külön helyek a szenvedések és a jutalmak számára. Ez abból a hajlandóságból ered, hogy mindent, aminek végtelen lényegét nem képes megérteni, szeretetbe öltöztetni és határok közé szorítani.

1006. Mit értsünk pokol alatt?

„Testi és erkölcsi fájdalmakat, vagyis a vezeklés idejét. Csaknem mindenkor a föld a megtisztulás helye, hol Isten levezekelteti veletek bűneiteket.”

Amit az emberek pokolnak neveznek, az is csak képletes, mely alatt nem szorosan meghatározott helyet kell értenünk, hanem a tökéletlen szellemek ama vezeklő állapotát, melyben teljes tisztulásukig vannak. Ez a tisztulás eljuttathatja őket a legboldogabb szellemek magaslatára, Ez a tisztulási folyamat különböző testet öltésekben megy végbe, tehát a tisztító poklot (purgatóriumot) a testi élet megpróbáltatásai képezik.

1007. Hogyan van az, hogy beszédükből magasaknak tetsző szellemek, komoly emberek kérdéseire a közönséges felfogásnak megfelelő választ adtak a poklot illetőleg?

„A szellemek a kérdők által megérthető módon válaszolnak. Ha pedig valaki nagyon ragaszkodik bizonyos fogalmakhoz, nem akarják hirtelen megsérteni azzal, hogy egyszerre lerombolják meggyőződését. Ha pl. valaki minden elővigyázat nélkül azt mondaná a mohamedánnak, hogy Mohamed nem próféta, akkor nagyon rossz fogadtatásban részesülne.”

Azt megértjük, hogy az oktató szellemek így járnak el, de miért mondják azok, hogy a pokol vagy a tisztító tűz gyötrelmeit szenvedik, kiktől állapotukat tudakoljuk?

„Mikor még alantasok és nem váltak meg teljesen az anyagtól, földi fogalmaik egy részét megtartották, és oly kifejezést használnak állapotuk megismertetésére, melyekhez szokva voltak. Oly környezetben vannak, mely csak félig enged a jövőbe pillantaniuk. Innen van azután, hogy némely még bolygó vagy csak az imént kiszabadult szellem gyakran úgy beszél, amint ember a földön beszélne. A pokol szó úgy fejezhető ki, hogy az rendkívül gyötrelmes megpróbáltatásokból álló élet, melyhez még annak bizonytalansága is járul, hogy az valamikor jobbra fordulhat-e? A tisztítóútz szintén megpróbáltatásokkal telt életet, fejez, ki, amely azonban jobb jövő biztos tudatával párosul. Nem mondod-e, ha erős fájdalmakat érzel, hogy a pokol kínjait szenveded? Ezek csak szavak, de mindenkor csak képletesen értve.”

1008. Mit értsünk a gyötrődő szellem alatt?

„Bolyongó szellemet, aki szenved és bizonytalan abban, hogy mi vár reá. Az ilyeneken könnyíthettek. Gyakran maguk kérnek reá benneteket, mikor eljönnek társalogni hozzátok.” (664.)

1009. Milyen értelmet tulajdonítsunk a menny szónak?

„Azt gondolod, valami hely az, mint pl az ókon eliséi mezők, ahol talán a jó szellemek tömörültek össze, és egyéb gondjuk sincs, mint hogy tétlen örökkévalóságon át boldogságot élvezzenek? Nem. Határtalan kiterjedésű tér ez, melyben a bolygók, a csillagok és az olyan magasabb rendű világok benne vannak, ahol a szellemek az anyagi élet nehézségei nélkül, és az alantas fokozattal járó aggodalmaktól menten élvezhet minden képességüket.”

1010. Némely szellem ily kifejezéssel élt: a 4-ik, 5-ik, stb. mennyben lakom. Mit értettek ők ez alatt?

„Ti azt kérdeztétek tőlük, melyik mennyben vannak, mintha, amint képzelitek, több ég volna olyanképpen egymás fölé helyezve, mint a ház emeletei. Ők tehát a ti nyelveteken feleltek, csakhogy náluk a 4-ik s az 5-ik ég kifejezés a tisztulás,

s ebből kifolyólag boldogságuk különböző fokát is jelenti. Éppen úgy jártok, ha valamely szellemtől kérditek, hogy a pokolban van-e? Ha szenved, azt fogja mondani, ott van, mert neki a pokol szó a szenvedések kifejezése. Azt azonban jól tudja, hogy nem kemence a pokol. A pogány azt mondta volna, hogy a tartarusban van.”

Ugyanígy vagyunk más hasonló kifejezésekkel is, mint pl.: a virágok országa, a választottak birodalma, az első, második vagy a harmadik szféra (létkör). Mind a szellemek által akár a hasonlat kedvéért, akár azért használt képek, mivel nem ismerik a dolgok valóságát, és semmiféle tudományos fogalmuk sincsen.

Valamikor az embereknek igen korlátolt felfogásuk volt a szenvedések és a jutalmak helyéről. A földről meg éppen azt, hitték, hogy középpontja a nagy mindenségnek, s az eget boltozatnak tartották. Azt is hitték, hogy ott, van a csillagok külön régiója. Azért mondták az égről, hogy fönt van, a pokol helyét pedig ugyanazért tartották mélyen fekvőnek. Innen erednek a kifejezések: fölment az égbe, ott ül a legmagasabb mennyben, pokolba vetették. Ma már kénytelen az ember belátni, hogy az ég nem a felhők fölött, a pokol pedig nem a mélységben van; mert a tudomány kimutatta, hogy a nagy mindenségben sok ezer meg ezer világ van, mely közül a föld a legjelentéktelenebbek egyike, és le tudta vezetni a föld alakulásának történetét, s leírta alkatát. Kimutatta továbbá a tudomány, hogy a tér kiterjedése végtelen, s hogy sem magasság, sem mélység nincsen. A tisztító tűz helyét nem jelölte ki az ember, tehát a spiritizmus feladata maradt, hogy annak józan, legegyszerűbb és egyúttal legvigasztalóbb magyarázatát adja. Mondhatjuk tehát, hogy magunkban hordjuk poklunkat, vagy mennyországunkat. Purgatóriumunk, azaz tisztítóhelyünk pedig a testet öltéseinkben anyagi, azaz testi életünkben található fel.

1011. Hogyan kell értenünk Krisztusnak e szavait. „Az én országom nem e világból való?”

„Krisztus képes beszédben adta ezt a választ. Azt akarta mondani vele, hogy ő csak a tiszta és érdek nélkül való szíveken uralkodik, és ott van mindenütt, ahol a jót szeretik; de az emberek nem tartanak vele, mert a földi javak után áhítoznak, és így erősen a földhöz vannak kötve.”

1012. Fog-e valaha a földön a jó uralkodni?

„A jó akkor fog uralkodni a földön, ha azok között a szellemek között, kik a földre jönnek lakni, a jó lesz úrrá a gonosz fölött. Azok akkor a szeretetnek és az igazságosságnak adják át a kormányzó hatalmat, mely a jó és a boldogság forrása lesz. Az ember csakis erkölcsi előmenetele, s Isten törvényeinek betöltése útján képes a jó szellemeket a földre vonzani, s a rosszakat attól távol tartani. A rosszak azonban mindaddig el nem távoznak innen, míg csak ki nem irtottátok a föld színéről a gőgöt és az önzést.”

„Előre megmondták, hogy az emberiség át fog alakulni. Ti már közeledni látjátok azt az időt, melyet mindazok elősegítenek, akik a haladás érdekében dolgoznak. Be is teljesedik ez az átalakulás, ha jobb szellemek fognak a földön testet öltetni, kik itt új nemzedéket teremtenek. A gonoszokat pedig, kiket most, napról-napra learat a halál, kik folyton a haladás megakasztásán fáradoznak, kirekesztik innen, mert ők zavarnák a jók boldogságát. Ők más világokon öltenek testet, melyek tökéletlenebbek a földnél, hogy kínos küldetést végezzenek, mi által haladásukat elősegíthetik egyidejűleg alantasabb testvéreik előmenetelén munkálkodván. Nem látjátok-e az elveszett paradicsom képét a földről való ilyen kizáratásban? Nincs-e meg az eredendő bűn képe abban, hogy a földre került ember így magában hordja szenvedélyei csiráját, és egykori alantasságának nyomait? Így fogva fel az ember „eredendő bűnét”, azt még tökéletlen természetének lehet csak tulajdonítanunk, aki egyedül a maga bűneiért és nem az őseiért is felelős.”

„Hívó és jóakarató emberek! Dolgozzatok mindnyájan buzgalommal és bátorsággal a szellemi újjászületés nagy mun-

káján, mert százszoros termést hoz majd az a mag, amit vetettek. Jaj azoknak, akik behunyják szemüket a világosság elől! A sötétségnek s a csalódásoknak hosszú századai várnak rájuk. Szerencsétlenek, akik minden örömüket a földi javakban lelik, mert sokkal több nélkülözést kell majd elszenvedniük, mint amennyi örömet élveztek. Főképpen szerencsétlenek pedig az önzők, mert senkit sem fognak találni, aki nyomoruk terhét viselni segítene nekik.”

BEFEJEZÉS.

I.

Aki a föld delejességéből csak a delejvassal a tál vizén ide-oda úsztatott kacsákat ismerné: annak nehéz volna megértenie, hogy ez a játék a nagy mindenség gépezetének és a világok mozgásának titkát rejtí magában. Ugyanígy, aki csupán az asztalmozgatásból ismeri a spiritizmust, amit ő mulattatónak és olyannak tart, hogy képes valamely társaságot szórakoztatni: az fel nem foghatja, hogy ez az egyszerű és közönséges, már a legősibb időkben és a félvad emberek által is ismert jelenség, kapcsolatban állhat a társadalmi rend legfontosabb kérdéseivel. Valóban mi vonatkozásban lehetne a felületes szemlélő előtt az asztal mozgása az ember erkölcsével és jövőjével? Mégis, ha valaki gondolkodik, annak be kell ismernie, hogy az a hatalmas mozgató (motor), mellyel az ember ma átszeli a térséget és megszünteti a távolságot, szintén csak az ősidők óta használt fazék alakjában volt ismeretes egykor, melynek forrás közben emelkedik a fedője. Tudjátok meg tehát ti, kik az anyagi világon kívül semmiben sem hisztek: hogy a titeket megvető mosolyra készítő mozgó asztal egész tudományt tárt elénk, és oly kérdéseket oldott meg, melyeket még semmiféle bölcselet sem volt képes megfejtetni. Ünnepelesen felkérek minden jóhiszemű ellenfelet, mondja meg őszintén, szánté fáradságot arra, hogy tanulmányozza előbb, ami fölött ítélkezik? Józan értelemmel ugyanis csak úgy lehet értéke valamely bírálatnak, ha

ismeri a bíráló azt, amiről beszél. Olyasmit kigúnyolni, amit nem ismerünk, s amit a lelkiismeretes kutató bonckésével fel nem tártunk: nem bírálat, hanem felületességünk és szegényes ítéletünk elárulása. Valóban, ha mint emberi művet mutattuk volna be ezt a bölcseletet: kevesebb megvetéssel találkozott volna, és azok, akik az emberi vélemények irányítására hivatottnak érzik magukat, legalább arra méltatták volna, hogy megvizsgálják. Csakhogy ez szellemektől származik. Micsoda balgaság! Így még csak egy pillantásra sem méltó. A neve után ítéli meg, mint a mesebeli majom a héja után ítélte meg a diót. Tegyük tehát félre, ha akarják e tan származását, és úgy vizsgálják meg, mintha ember alkotása volna; azután mondják meg igaz lelkiismerettel, lehet-e gúnyolódni fölötte, ha alaposan olvasta el az ember?

II.

A spiritizmus a legveszedelmesebb ellenfele a materializmusnak, tehát nem is csoda, hogy éppen annak hívei, a materialisták, a spiritizmus ellenségei. Mivel pedig a materializmus oly tan, melyet alig mer az ember elismerni, ez csak annak jele, hogy hirdetői nem nagyon erőseknek érzik magukat és még lelkiismeretük befolyása alatt állnak, tehát az értelem és a tudomány köpenye alá rejtőzködnek. Azonban azok, akik leginkább kételkednek, még a vallásra is hivatkoznak, holott azt éppoly kevésbé ismerik és értik, mint a spiritizmust. Támadásuk főpontja főképpen a csodálatos és a természet fölött álló, melyet nem akarnak elismerni. Másképp mondva, szerintük a spiritizmus csak nevetséges és erőszakolt föltevés lehet, mivel csodaszerű eseményekből indul ki. Nem gondolják meg, hogy amidőn minden tartózkodás nélkül megtámadják a csodást és a természet fölött állót: a vallást is megtámadják. A vallás valóban kinyilatkoztatáson és u.n. csodákon alapszik. Mik pedig a kinyilatkoztatások, ha nem az emberi létkörön kívül jövő üzenetek? Mózesstől kezdve minden szent író ilyen üzenetekről beszélt. Mi egyebek a csodák, mint rendkívüli és főképp termé-

szetfölötti események, mivel az egyház tanítása szerint hatá-lyon kívül helyezik a természeti törvényeket. Így tehát, akik a csodást és természet fölött valót elveik, tagadják magát a vallás alapját. Azonban nem ily szempontból kell tekintenünk a dolgot. A spiritizmusnak nem azt kell vizsgálnia, vajon vannak-e csodák vagy sem? Vagyis, hogy Isten eltérhetett-e bizonyos esetekben a mindenséget kormányzó örök törvényektől? Isten teljes szabadságot engedett, hogy erről mit higgyünk. A spiri-tizmus hirdeti és bebizonyítja, hogy azok a jelenségek csak látszólag állnak a természeti törvény fölött. Némelyek előtt csak azért tetszenek ilyeneknek, mert szokatlanok és nem tar-toznak az ismert dolgok közé. Különbözik pedig semmivel sem kevésbé állnak a természet fölött, mint minden más jelenség, amit a tudomány ma képes megmagyarázni, de ami csodálatos-nak látszott az elmúlt időkben. Kivétel nélkül minden szellemi jelenség általános érvényességű törvény következménye, és előttünk ismeretlen, általunk még meg nem értett természeti erőt tár fel, melyről azonban a megfigyelés azt bizonyítja, hogy az a dolgok rendjébe tartozik. A spiritizmus tehát még a vallás-nál is kevésbé nyugszik csodaszerűsége és a természetfölötti jelenségeken. Akik ilyen címen támadják, nem ismerik a spiri-tizmust, ha mindjárt a legtudósabbak is. Azt mondjuk ezeknek: ha tudományuk, mely annyi mindenre megtanította, arra nem volt képes őket megtanítani, hogy a természet birodalma határ-talan, akkor ők csak féltudósok.

III.

Azt mondjátok, ki akarjátok gyógyítani korszakotokat a rögeszméből, mely azzal fenyeget, hogy meghódítja a világot. Jobban szeretnétek, ha a világot a hitetlenség hódítaná meg, amit ti igyekeztetek hirdetni? Nem éppen a hit hiányának kell-e tulajdonítanunk a családi kötelek meglazulását és a legna-gyobb részét annak a sok rendellenességnek, mely aláaknázza a társadalmat? A spiritizmus, rámutatván a szellem léte és hal-

hatatlanságára, feléleszti a jövőben való hitet, felébreszti a lehangoltak bátorságát, és segít elszántan viselnünk az élet nehézségeit. Meritek-e ezt rossznak nevezni? Két tan áll szemben egymással. Egyik tagadja a jövő életet, a másik hirdeti és bizonyítja. Az egyik nem magyaráz meg semmit, a másik mindent megvilágít, és éppen ezzel szól az értelemhez. Az egyik az önzést szentesíti, a másik az igazságosság és az Istenhez való, meg a felebaráti szeretet alapjául szolgál. Az első csak a jelenre mutat és elöl minden reménységét, míg a másik vigasztalva élénk tárja, a jövőendő óriási térségét. Melyik a veszedelmesebb e kettő közül?

Némelyek, még pedig a legkétkelkedőbb emberek, a testvériség és haladás apostolai akarnak lenni. A testvériségnek azonban érdektelenség és önmegtagadás a feltétele. A gőg azonban a valódi testvériséggel ellenkezik. Mi jupon kívántok tehát áldozatot attól, kinek azt mondjátok, hogy ha meghal, vége van számára mindennek? Azt mondjátok, hogy ő holnap talán már olyan lesz, mint valami szétbomlott és félrelökött ócska gép. Ugyan, mi címen kívánhatnátok tőle bármikor is nélkülözést? Nem sokkal természetesebb ennél, ha általatos meghagyott, rövid pár pillanatát a lehető legjobban igyekszik eltölteni? Innen van az, hogy mindenki sokat akar szerezni a földi javakból, hogy minél több örömet, élvezhessen. Ez a kívánság támaszt az emberben irigységet mindazok iránt, kiknek többjük van, mint neki. Ettől az irigységtől csak egy lépésnyire van már az a vágy, mely másét elvenni készíti őt. Mi tartja vissza ettől? Talán a törvény? Hisz a törvény nem mindenhová ér el. Azt mondanátok, hogy a lelkiismeret vagy a kötelesség érzete? Ugyan mire alapítjátok a kötelesség érzetét? Van értelme annak, hogy legyen ily érzélem, mikor hitetek szerint az étellel együtt minden véget, ér? Ily hit mellett csak egy elvet lehet józanul elfogadni: ki-ki magára gondoljon. Emellett üres szó csak: a testvériség, lelkiismeret, kötelesség, a felebaráti szeretet, sőt maga a haladás is. Oh, nem tudjátok, mennyi bajt okoz-

tok ily tanok hirdetésével a társadalomnak, és mily sok bűnért háramlik rátok a felelősség. De minek beszélek én felelősségről? A kételkedő nem ismer felelősségét, ő csak az anyagot imádja.

IV.

Az emberiség haladásának alapja az igazságosságban, meg az Isten iránti és a felebaráti szeretet törvényének érvényesítésében rejlik. E törvény a jövő élet bizonyosságán alapszik. Ha megdöntitek ezt a bizonyosságot, a törvény alapkövét mozdítottátok ki helyéből. Ebből a törvényből ered valamennyi más törvény, mert az magában foglalja az ember boldogságának összes feltételeit. Csakis ez gyógyíthatja be a társadalom sebeit; és az ember összehasonlítva a korszakokat s a népeket, megítélheti, mennyire javulnak viszonyai, ha jobban megérti és teljesíti ezt a törvényt. Hiszen ha már a törvény részleges és tökéletlen betöltése is képes valódi jót eredményezni, mi lehetne még, ha csupa ily irányú törekvés képezné alapját az egész társadalomnak! De lehetséges-e ez? Lehetséges, mert ha tíz lépést tett már valaki, tehet húszat és többet is. Máris látjuk, hogy mint csökken a népeknek egymás iránt való ellenszenvük. Az őket szétválasztó vadság mennyivel alább száll a művelődés hatása alatt. Kezet nyújtanak immár egymásnak a világ legtávolabb eső helyeiről. Igazságosabbak a nemzetközi törvények és napról-napra ritkulnak a háborúk, s nem zárják ki az emberbaráti érzést.^{26*} Az érintkezésekben bizonyos egyformaság létesül, és lassanként elenyészik a fajok és az osztályok különbsége. A különböző hitűek elnémítják már a felekezeti előítéleteket, hogy az egyetlen Isten tiszteletére egyesüljenek. Azokról a népekről mondom ezt, kik vezető szerepet játszanak a művelődés terén. (789—793.) Mindamellet még nagyon hátra vagyunk a tökéletességtől. Nagyon sok régi romot kell még

²⁶ Ne feledjük el, hogy Allan Kardec ezt a múlt század 50-es éveiben írta, es nem is sejtette, hogy napjaink szomorú eseményei látszólag mennyire ellentétben állnak feltevéseivel. A fordító.

eltakarítanunk, hogy a barbárság utolsó nyomait is eltüntessük. Avagy fennállhatnának-e ezek a romok még a haladás ellenállhatatlan hatalmával és az élő erővel szemben is, mely maga a természeti törvény? Ha nemzedékünk előrehaladottabb lehet a régebbieknél, miért ne lehetnének az utánunk következők előrehaladottabbak, mint mi vagyunk? Azzá teszi őket a dolgok kényszerítő hatása. Először is, mivel napról-napra kivész minden nemzedékből a régi visszaélés előharcosa, és így a társadalom lassanként az ósdi előítéletektől megszabadult újabb elemekből alakul. Másodszor, mert az ember haladni akarván, tanulmányozza az akadályokat, hogy útjából elgördíthesse. Már pedig ha el nem vitathatjuk, hogy a haladás érdekében mozgalom folyik: akkor kétséget sem szenvedhet, hogy előmenetelnek kell történnie. Az ember természetében rejlik, hogy boldog óhajt lenni, vagyis haladni törekszik, hogy növelje boldogságát; különben nem volna miért, haladnia. Miben állhatna számára a haladás, ha helyzetét meg nem javíthatná? Mihelyt azonban megszerezte mindazokat az örömeket, melyeket értelmi előmenetele biztosít neki: azt veszi észre, hogy boldogsága nem teljes. Belátja, hogy a társadalmi viszonyok biztonsága nélkül lehetetlen boldognak lennie. Ezt a biztonságot pedig csakis az erkölcsi előmenetelben találhatja meg. így tehát a dolgok kényszerítő hatása alatt maga fogja erre az útra terelni haladását és a spiritizmus fogja e cél elérésére neki a leghathatósabb segítő eszközt nyújtani.

V.

Vannak, kik azt mondják, félni kell attól, hogy a spiritizmusban való hit elárasztja a világot. Ezzel csak a spiritizmus erejét hirdetik, mert alaptalan és ésszerűtlen eszme sohasem válhat általánossá. Ha tehát a spiritizmus, mint azt mindenki elismeri, mindenütt és különösen a felvilágosodott osztályokban, gyökeret ver és híveket szerez magának, az csak arra vall, hogy igazságon alapszik. Rágalmazóinak minden erőlködése

hiábavaló. Bizonyítja ezt az is, hogy amint látszik, csak új életre kelt azáltal, hogy ők nevetségesnek akarták feltüntetni. Ez az eredmény igazolja, amit annyiszor mondtak a szellemek: „Ne nyugtalankodjatok. Bármit tesznek ellenetek, hasznotokra fordul. Legnagyobb ellenfeleitek akaratlanul is a ti ügyeteket fogják szolgálni. Isten akaratán az emberek rosszakarata túl nem tehet.”

Az emberiség fejlődése a spiritizmus segítségével új korszakhoz ért, t.i. az erkölcsi haladás korszakához, ami elkerülhetetlen következménye neki. Ne csodálkozzatok tehát tovább a spiritizsra eszmék rohamos terjedésén. Az az elégtétel okozza ezt, melyet kutatóinak nyújt, kik többet látnak benne, mint múló szórakozást. Jobban mondva, mivel az ember boldog óhajt lenni, nem csuda, ha olyan eszmébe kapaszkodik, mely boldoggá teszi.

A spiritizmus eszméinek fejlődésében három időszakot különböztetünk meg. Az első a kíváncsiság időszaka, mely már elmúlt, mert csak addig tart a kíváncsiság, amíg ki nem elégtette az ember. Azután elejti tárgyát és mást keres. Ezt a jelenségek rendkívülisége idézte elő. A második az okoskodás és bölcselkedés időszaka, mely már megkezdődött, és nem az a sorsa, ami az elsőé, mert, komoly gondolkodással és ítélkezéssel jár. A harmadik, mely az eszmék alkalmazásának és következményeinek időszaka, a másodikat fogja elkerülhetetlenül követni. A spiritizmus főképp azóta haladt, mióta jobban megértették benső lényegét és látják horderejét; mert az ember legérzékenyebb oldalát érinti. Ez az oka általános terjedésének és ez annak az erőnek a titka, mely diadalra vezet. Akik megértik, azok boldogan várják, hogy hatása a tömegre is kihasson. Még aki a materializáció jelenségeiből mit sem látott, az is azt mondja magában: van a jelenségeken kívül oly bölcsélet, mely mindazt felderíti előttem, amit semmiféle okoskodás sem volt képes megmagyarázni nekem. Következtetés útján józan bizonyítékait találok meg benne oly tételeknek, melyek jövőmre

nézve fölötté fontosak. Megnyugtat, s a biztonság és bizalom érzésevei tölti el lelkemet. Megszabadít a bizonytalanság gyötrelmeitől. A tények kutatása emellett csak másodrendű. Akarjátok-e sikerrel folytatni e tan legyőzésére fordított, fáradságotokat, kik ellenfelei vagytok? Megmondom a módját. Allíthatok valami jobbat a helyébe. Találjatok bölcsebb magyarázatot minden általa megoldott kérdésnek. Adjatok az embernek más bizonyosságot, ami boldogabbá teszi, mint ez; de emellett értesétek meg jól a „bizonyosság” szó horderejét. Az ember t.i. csak az ésszerűt fogadhatja el bizonyosságként, Ne érzétek be azzal, hogy egyszerűen tagadjatok. Nagyon könnyű ez; de bizonyítsátok be tényekkel, hogy csakugyan nem áll az, amit a spiritizmus tanít, és nem is lehetett olyasmi soha és ezután sem lehet. Mutassátok meg főképpen azt, mi van a helyében, ha ez nincs. Végül pedig bizonyítsátok be, hogy a spiritizmus következményei nem abban állnak, hogy jobbá és boldogabbá teszik azt az embert, ki hatása alatt az evangéliumi értelemben vett legtisztább erkölcsök szerint él. Az ilyen erkölcsöket ugyan nagyon dicsérik az emberek, de oly kevésbé gyakorolják. Ha mindezt megtettétek, joggal fogjátok támadhatni a spiritizmust. Erős a spiritizmus, mert alapját ugyanaz képezi, mint a vallását, t.i. Isten, a lélek, a jövődő szenvedések és jutalmak. Erős főképp azért, mert a halált követő szenvedéseket és jutalmakat a földi élet természetes következményeinek tartja, és mert képéből, mit a jövőről alkot, semmit sem tagadhat, le a legóvatosabb értelem sem. Mivel jutalmaztatok a földi szenvedéseket ti, kiknek egész rendszeretek a tagadásban merül ki? Ti a hitelenségre támaszkodtok, a spiritizmus az Istenbe helyezett bizalomra. Míg az a boldogságról, a reménység s az igazi testvériségről győzi meg az embert, ti a megsemmisülést helyezitek kilátásba és az önzéssel vigasztaljátok őt. A spiritizmus mindent megmagyaráz, ti pedig nem magyaráztok semmit sem. Míg az tényekkel bizonyít, ti semmit sem bizonyíttatok. Ho-

gyan kívánhatnátok tehát, hogy csak ingadozzunk is, mikor e két tan között kell választanunk?

Nagyon téves fogalmat alkotna valaki magának a spiritizmusról, ha azt hinné, hogy erejét anyagi jelenségek előidézéséből meríti; és ebből kifolyólag a jelenségek meggátlása által megingathatná alapját. A spiritizmus ereje bölcséletében rejlik, mely az értelemhez és a józan felfogáshoz szól. Az ókorban titkos tan volt az, melyet gondosan elrejtettek a nép elől. Ma már senki előtt sem titok. Nem beszél kétértelműen az emberhez, hanem világosan, minden rejtélyesség és félremagyarázásokra okot adó képletek nélkül. Azt akarja, hogy mindenki megértse; mert elérkezett az ideje, hogy az ember megtudhassa az igazságot. Nagyon is távol áll attól, hogy meg akarná gátolni a világosság terjedését, sőt éppen juttatni akar mindenkinek belőle. Vakhitet nem vár senkitől, hanem azt óhajtja, hogy mindenki tudja, miért ad hitelt neki. Mivel pedig az értelemre támaszkodik, mindenkor erősebb lesz a megsemmisülést hirdető tanoknál. A jelenségek elé gördített akadályok képesek volnának-e azokat elfojtani? Csak azt eredményeznék az ily törekvések, hogy kíváncsivá tennék az embereket, akik óhajtának megismerni a tiltott dolgokat. Másrészt kétségtelen, hogy végképp meg lehetne szüntetni a jelenségeket, ha csupán egyetlen ember kiváltságos tulajdonát képeznék, és azt az embert eltennék láb alól. Az ellenséges tábor szerencsétlenségére azonban mindenki rendelkezhet velük és meg is teszik kicsinyek és nagyok egyaránt, a paloták lakói épp úgy, mint a padlószobákéi. Eltilthatják azt, hogy nyilvánosan foglalkozzanak vele az emberek; de határozottan tudjuk, hogy a legsikerültebb jelenségek éppen nem a nyilvánosság előtt történnek, hanem bizalmas körben. Mivel pedig médium, vagyis eszköz mindenki lehet, ki gátolhat meg valamely családot abban, hogy a maga legbensőbb bizalmas körében ne érintkezzék a szellemekkel? Avagy megakadályozhatunk-e valamely egyedül álló embert ilyesmi-ben magános szobácskájában, vagy a foglyot börtönében, akár

elrejtőzve, akár a börtönőr jelenlétében végzi is? Ha el is tiltják egyik országban, azzal még nem akadályozták meg a többiben és az egész világon. Hiszen nincs olyan hely a két világrészen, Európában és Amerikában, ahol médiumok ne volnának. Ha pedig mind börtönre Ítélnék a médiumokat, akkor az emberiség felét kellene börtönbe vetni. Azzal sem érnek célt, ha minden spiritiszta könyvet tűzbe vetnének, ami nem könnyen eshetnék meg; mert ha ma elégetnék, holnap újak támadnának helyettük. Ennek oka pedig csak az, hogy a forrást megtámadni lehetetlen. A szellemeket ugyanis, kik tulajdonképpen szerzői a könyveknek, nem lehet sem bebörtönözni, sem elégetni.

A spiritizmus nem egy ember műve. Senki sem mondhatja magáról, hogy ő alkotta, mert ép olyan régi az, mint maga a teremtés. Mindenütt és minden vallásban megvan, de főképpen a katolikusban, ahol nagyobb is a tekintélye, mint bárhol másutt, mert minden spiritiszta elvet meg lehet benne találni. Ilyenek p.o. a különböző fokozatú szellemek s azoknak az emberekkel való rejtett és kiváltságos érintkezése, az őrangyalok, az újra meg újra testet öltés, a léleknek még a földi életben való elszabadulása, a másod-én; a látomások és a különféle jelenségek és megjelenések, még az érzékelhető szellemjelenések is megvannak benne. Az ördögök a spiritizmus gonosz szellemei, csak az a különbség van közöttük, hogy az ördögről azt hiszik, hogy örökre gonosz marad; míg a spiritizmus a rossz szellemeket fokozatosan javulóknak mondja.

Mit cselekszik a jelenkor szellemtana? Egybegyűjti azt, ami szétszórtan megvolt és megfelelő kifejezésekkel magyarázza, amit csak képletes beszédben ismertek az emberek. Kiküszöböli a babona és tudatlanság szüleményeit, hogy megtartsa a tiszta valót. Ez az ő szerepe, vallásalapítást nem lehet neki tulajdonítanunk. Rámutat arra, ami van, de nem teremt semmit, mert alapjai öröktől fogva, és mindenütt megvoltak. Ki merné tehát azt hinni, hogy képes e tant elfojtani gúnyolódással vagy akár üldözéssel is? Ha egy helyről számúzik, felmerül több más

helyen, sőt ugyanott is, ahonnan kitiltották, mivel a természetben rejlik; és az ember nem rendelkezik olyan hatalommal, hogy megsemmisíthessen valamely természeti erőt, vagy tiltakozhasson Isten rendelése ellen.

Elvégre is, miért állna érdekükben az embereknek megátolni a szellemtan terjesztését? Igaz, hogy eszméi olyan visszaéléseket helytelenítenek, melyek gögből és önzésből származnak, amelyek némely emberre nézve haszonnal járnak, de a nagy többség csak kárát vallja. A többség tehát pártolni fogja a szellemtant, és komoly ellenségei csak azok lehetnek, kiknek érdekükben áll a visszaéléseket fenntartani. Hatásuk által a szellemtan eszméi nemcsak, hogy nem károsak az emberre nézve, hanem inkább rendet és nyugalmat segítenek elő, mert egymás iránt jobb érzést ébresztenek az emberekben, és arra indítják őket, hogy anyagi érdeküket kevésbé keressék, a Gondviselés rendelésébe pedig belenyugodjanak.

VII.

Három külön dologban nyilvánul meg a spiritizmus. Először a jelenségek tényeiben, másodsor az azokból levonható bölcséleti és erkölcsi elvekben, harmadszor pedig az elvek alkalmazásában. Ennél fogva követőit három osztályba, azaz három különböző fokozatba sorozhatjuk. Az első fokon állók hisznek a jelenségekben és beérik azzal, hogy azokat elismerik. Ezek számára az gyakorlati tudomány. A második fokon azok állnak, akik felfogják a jelenségek erkölcsi következményeit. A harmadfokúak pedig már ez erkölcsi elvek szerint élnek, vagy legalább is igyekeznek ezek szerint élni. Akár tudományos, akár erkölcsi szempontból vizsgáljuk is a spiritizmus jelenségeit, mindenki észreveheti, hogy egészen átalakítják gondolkodásunk módját, ami csakis az emberiség állapotának jó irányban való gyökeres átalakulására vezethet.

Az ellenséges tábor is három osztályba sorozhatjuk, Az elsőbe azok tartoznak, kik következetesen tagadnak minden új

és nem tőlük származó dolgot. Ezek beszélnek a jelenségekről anélkül, hogy azokat legkevésbé is ismernék. Ide tartoznak mindazok, kik csak érzékelhető bizonyítékok alapján hagynak helyben valamit. Maguk még nem láttak semmit, de nem is akarnak látni, még kevésbé a dolog mélyére tekinteni, mert félnek, hogy kénytelenek lesznek beismerni, hogy nincs igazuk. Ezek szerint a spiritizmus képzeletszülte agyrém, és bolondság, vagy jobban mondva, szerintük valójában nincs is spiritizmus. Jól meggondoltan hitetlenkedők az ilyenek. Velük egy sorba, helyezhetők azok, kik egy-egy futó pillantásra csupán lelkiismeretük megnyugtatásáért mégis csak méltatták a dolgot, hogy mondhassák: akartam látni és mégsem láttam semmit. Nem látják be, hogy valamely tudomány megismerésére egy félóra nem lehet elég. A második csoportba azok tartoznak, kik nagyon is jól tudják, mennyire igaz tényekkel állnak szemben, és mégis harcolnak ellenük, mert személyes érdekük úgy kívánja. Ők elismerik, hogy van spiritizmus, de félnek a következményektől, és mint ellenséget támadják meg. A harmadik csoportot azok képezik, kik tetteik és hajlamaik túl szigorú bíróját látják a spiritizmus erkölcsi elveiben. A komolyan vett spiritizmus nagy zavarba hozná őket, tehát sem el nem vetik, sem el nem fogadják. Inkább szemet hunynak. Az első csoportot a gőg s az elbizakodás vezérli, a másodikat a dicsvágy, a harmadikat pedig az önzés. Könnyen belátható, hogy az ellenkezés ilyen indító okai nem állhatnak meg és idővel okvetlenül elenyésznek. Hiába keresnénk ugyanis az ellenkezők olyan negyedik osztályát, mely kiváló ellenbizonyítékokra támaszkodhatna. A spiritizmussal lelkiismeretesen és szorgalmasan foglalkozó, de vele ellenkező tudományt senki sem képes felmutatni. Az összes ellenzések csak a tagadásban merülnek ki. Komoly és megdönthetetlen cáfolattal senki sem áll elő.

Túl sokat várnánk az emberi természettől, ha azt hinnők, hogy a spiritizmus eszméinek hatása alatt képes azonnal átalakulni.

Akik hirdetőivé lettek, azokra sem gyakorol egyenlő hatást, és nem is állnak egyenlő fokon. Mégis bármily csekély legyen is az eredmény, az csak javulásra vall, még ha csak abból állana is, hogy bizonytságot tesz a test nélkül való életről és világról, mert vele jár a materialista tanok cáfolata. Ez a dolgok megfigyelésének a következménye. Egész más hatással van a spiritizmus azokra, akik ismerik bölcseletét, és többet látnak benne, mint különös jelenségeket. Első és általános hatás a vallásos érzék kifejlődése még azokban is, akik csak közönnnyel viseltettek minden szellemi dolog iránt, noha nem voltak materialisták. Ez megvetést keltett bennük a halál iránt, bár nem azt mondjuk, hogy óhajtják a halált. Távol állunk ettől. A spiritiszta ugyanis éppúgy óvja és védi életét, mint bárki más, de közönnnyel, zúgolódás és bánkódás nélkül veszi, ha ki nem kerülheti a halált. Inkább szerencsének tartja, mint valami borzasztónak, mert bizonyosan tudja, hogy szelleme tovább él. A második fajta hatás csaknem olyan általános, mint az első, és abban nyilvánul, hogy az ember megadással viseli az élet viszontagságait. A spiritizmus olyan magas szempontból tár eléink mindent, hogy követője előtt a földi élet fontosságának háromnegyed része elvész, és kevésbé érintik őt azután az élettel járó nehézségek. Innen van az, hogy a spiritiszták nagyobb bátorsággal viselik szenvedéseiket, és jobban mérséklék vágyaikat. Innen ered az is, hogy idegenkednek az öngyilkosság gondolatától, mert a spiritizmus azt tanítja, hogy aki saját kezével vet véget életének, az éppen azt veszíti el, amit elérni óhajtott. Nagy vigasztalást nyújt a szellemi embernek vagy spiritisztának az a biztos tudomása, hogy a földi halál után más élet következik, melyet ő maga tehet boldoggá, és hogy érintkezhet azokkal, akiket itt szeretett, vagy akik előtte mentek el innen. A szellemi ember láthatára egész a végtelenségig tágul azáltal, hogy folyton szemlélheti a síron túli életet, melynek rejtélyes mélységeibe képes behatolni. Harmadszor az a hatása a spiritizmusnak, hogy mások hibái iránt elnézővé tesz. Nem szabad azonban

elfelednünk, hogy az önzés és minden, ami vele összefügg, a legmaradandóbb az emberben. Ennél fogva azt legnehezebb gyökeresen kiirtanunk. Nagyon szívesen hozunk áldozatokat, ha nem kerülnek semmibe, de főképp, ha semmi rövidséget sem szenvedünk általuk. A pénz még igen erősen vonzza az emberek nagy többségét; és vajmi kevesen értik meg, hogy az fölösleges valami, amikor saját személyükről van szó. Az önmegtágadás pedig a legnagyobb haladás jele.

VIII.

Némely ember azt kérdi, vájjon a spiritizmus nem tanít-e semmi újabb vagy magasabb erkölcsi elveket, mint amelyeket Krisztus hirdetett? Mire való a spiritizmus, ha csak ugyanazokat az elveket hirdeti, melyek megvannak az evangéliumban is? Egészen Omar kalifa okoskodásához hasonlít ez, ki az alexandriai könyvtárra nézve a következőket mondta: „Ha nincs benne egyéb, mint ami a Koránban is megvan: akkor nincs rá szükség, tehát el kell égetni.” Nem, a spiritizmus csakugyan nem foglal magában más erkölcsöket, mint amit Krisztus hirdetett. Mi azonban azt kérdezzük: nem adott-e Isten az embereknek Krisztus előtt is törvényeket Mózes úján? Nem foglalja-e magában a tízparancsolat is ugyanazokat az erkölcsi tanokat? Mondhatnánk-e azért mégis, hogy Jézus tanítása fölösleges volt? Azt is kérdezzük a spiritiszta erkölcsök hasznának a tagadóitól: miért gyakorolják olyan kevéssé Krisztus erkölcsseit? Miért van az, hogy a legfőbb törvényt, az általános felebaráti szeretet törvényét éppen azok hágják át elsősorban, kik joggal hirdetik magasztos voltát? A szellemek nemcsak bizonyítani akarják az erkölcsi törvényt, hanem gyakorlati hasznát is megmutatják. Érthetővé teszik, és igazolják azokat az igazságokat, melyeket eddig csak képekben hirdettek. Azonkívül az erkölcsiek mellett a legmélyebb lélektani kérdéseket is megmagyarázzák.

Jézus azért jött a földre, hogy az igazi jó útra vezesse az embereket. Ha akkor emlékeztette Isten félreismert törvényeire az emberiséget, miért ne küldhetne most is szellemeket hozzá, hogy újra eszébe juttassa, és még pontosabban meghatározza ugyanazokat a törvényeket? Miért ne tenné ezt éppen most, mikor az ember azokat elfelejti, mert mindent gőgjének és pénzvágyának áldoz fel? Ki merne határt szabni Isten hatalmának és ki merné irányítani útjait? Ki mondhatja, hogy nem érkezett el az előre megjövendőlt idő, amit a szellemek állítanak? Ki mondhatja, hogy távol állunk azoktól, kik láthatólag fogják megkapni az emberi nemnek szánt, s a rosszul értett, meg félremagyarázott igazságokra vonatkozó kinyilatkoztatást, melynek célja siettetni haladásunkat? Nem a Gondviselés kezét láthatjuk-e abban, hogy a jelenségek egyidejűleg jelentkeznek a földteke minden pontján? Nem egyetlen ember jön el, mint próféta hozzánk az égi üzenetekkel, hanem mindenfelől áramlik a világosság földünkre, és általa egészen új világ tárul szemünk elé. Valamint a górcső feltalálása az általunk nem sejtett végtelenül parányi élőlények világát ismertette meg; valamint a távcső ezer meg ezer oly világot tárt szemünk elé, melynek létét azelőtt nem is gyaníhattuk: úgy a szellemi közlemények a láthatatlan világot leplezik le előttünk, mely környez és minduntalanul érint is bennünket, sőt tudtunk nélkül részt is vesz abban, amit cselekszünk. Nemsokára e reánk váró ismeretlen világ is éppoly elvitathatatlan lesz, mint a górcsővi parányi lények világa, és a mindenségben elenyésző világok. Semmi sem volna tehát az, hogy bennünket egész világgal ismertetnek meg és beleavatnak a síron túl következő élet rejtegyeibe? Igaz ugyan, hogy ezek a felfedezések, ha ugyan így nevezhetjük, némileg ellenkeznek bizonyos elfogadott fogalmakkal. Csakhogy nem módosították-e, sőt nem döntötték-e meg gyakran a tudományos felfedezések is a leghiteltérdemlőbbnek vélt felfogásokat? Nem kellett-e önszeretetünknek meghódnia a tények előtt? Ugyanígy leszünk a

spiritizmussal is, melynek nemsokára polgárjoga lesz a többi emberi ismeret között.

A túlvilági lényekkel való közlekedés eredménye az, hogy megértették velünk, miképp a síron túl is élünk. Hogy pedig lássunk is valamit belőle, beavattak bennünket, hogy érdem szerint miféle fájdalmak és örömök várnak ott reánk. Ezáltal pedig a spiritizmus felé tereltek olyanokat is, kik azelőtt az emberben az anyagnál többet nem láttak és őt szervekkel ellátott gépnek tekintették. Igazunk volt akkor is, mikor azt mondtuk, hogy a spiritizmus tényekkel ölte meg a materializmust. Ha csak ennyit lett volna is képes elérni a spiritizmus, akkor is hálával tartoznék neki a társadalom. De ennél többet tesz. Elénk tárja a rossz elkerülhetetlen következményeit, azaz hatását, és így megérteti velünk a jónak szükséges voltát is. Sokkal többet tett nemesebben érzővé, sokkal többnek fojtotta el rossz hajlandóságait, és sokkal többet téri tett le a rossz útról, mint ahogy el is képzelhetnők. Ezek száma pedig napról-napra gyarapszik. Számukra a jövő nem bizonytalanság és nem pusztá reménység többé, hanem megértett valóság. Megértették, amidőn látták és jajgatni vagy örvendezni hallották a földön elkövetett tetteik miatt azokat, kik már elköltöztek innen. Aki szemtanúja lehet ennek, kénytelen gondolkozni róla és szükségét érzi annak, hogy megismerje önmagát és megjavuljon.

IX

Nem mulasztották el a spiritizmus ellenfelei azt sem, hogy fegyverül ne használják ellene az egyik-másik tételre vonatkozólag felmerült nézeteltéréseket is. Nincs pedig mit csodálnunk azon, ha kezdetben nézeteltérések merülnek fel valamely még alig ismert tudományt illetőleg, mikor még mindenki csak tökéletlenül és a saját szempontjából kiindulva látja azt. Ilyenkor könnyen megesik, hogy egymással ellenkező rendszereket alkotnak az emberek. Behatóbb tanulmányok által ma már meg-

dőlt e rendszerek háromnegyed része. Ide kell számítanunk elsősorban azt a felfogást, mely azt tartotta, hogy minden szellemi közlemény a gonosz szellemektől ered. Mintha bizony Istennek lehetetlenség volna jó szellemeket küldenie az emberek közé. Badar tan ez, mert meghazudtolják a tények, és istentelen tan, mert tagadja Isten hatalmát és jóságát. A szellemek mindig biztattak, hogy ne nyugtalankodjunk a nézeteltérések miatt, mert az egység idővel meglesz. Meg is van már a tételek legtöbbszörre nézve, és napról napra fogynak az eltérések. Azt kérdeztük tehát tőlük: mire támaszkodhatunk addig is, míg létrejön az egység, ha részrehajlatlanul és minden érdeket mellőzve akarunk ítélni? Feleletük erre az alább következő sorokban van.

„Az a legtisztább világosság, amit egyetlen felhő sem homályosít el. A gyémánt is akkor legértékesebb, ha nincsen foltja. Tanításuk tisztasága után ítéljétek meg tehát a szellemeket is. El ne feledjétek, hogy vannak a szellemek közt olyanok is, kik földi fájdalomaitól még nem szabadultak meg teljesen. Beszédjük alapján kell tehát őket egymástól megkülönböztetnetek. A mondottak összegéből ítéljétek meg azért őket, Azt nézzétek, van-e ésszerű összefüggés közleményeikben, nem árulnak-e el azok tudatlanságot, gőgöt vagy rosszakaratot, a bölcsesség bélyegét viselik-e magukon szavaik mindenkor, mert az igazi felsőbbiségnek az a jellemzője. Ha világotok nem hajlanék a tévedések felé, akkor tökéletes volna, de attól távol áll. Meg kell előbb tanulnotok különbséget tenni a tévedés és az igazság között. Tapasztalatok útján kell tanulnotok, hogy Ítéldesetek és haladhassatok. Ott fog az egység létrejönni, ahol sohasem keverték össze a jót a rosszal: ott lesznek kénytelenek az emberek a viszonyok nyomása alatt egyesülni, mivel arra fognak következtetni, hogy az igazságnak ott kell lennie.”

„Ne törődjétek az eltérésekkel, mert azok inkább alakiak, mintsem a tartalomra vonatkoznak! Tartsátok eszetekben, hogy az alapelvek mindenütt ugyanazok és mindnyájatokat egy

közös gondolatban kell egyesíteniük. Ez a gondolat pedig: sze-
ressétek Istent és a jót cselekedjétek. Bármilyenek gondoljuk
is eljövendő szellemi létünk körülményeit és haladásunk mód-
ját a túlvilágon, végcélunk mindenképp ugyanaz marad: jót kell
művelnünk. És ennek nincsen kétféle módja.”

Akadnak ugyan a spiritizmus hívei között olyanok, kik-
nek elméletei egymástól eltérnek, de az alaptételekben mind-
nyájan egyetértenek. Van tehát egység. Az egyetértők táborá-
ból csak azt a csekély kisebbséget kell kihagynunk, amely nem
ismeri el, hogy a szellemeknek részük van a jelenségek létrejöt-
tében. Ezek a jelenségeket részben tisztán fizikai okoknak tu-
lajdonítják, holott ez ellenkezik azzal az alaptétellel, hogy min-
den értelmi hatásnak értelmes okból kell erednie. Másrészt sa-
ját gondolataink visszatükrözésének tartják, amit pedig meg-
hazudtolnak a tények. A többi eltérő pontok csak másodrendű-
ek, melyek az alapot érintetlenül hagyják. Keletkezhetnek isko-
lák oly célból, hogy a tudomány által még vitatott részekre
nézve világosságot deríteni igyekezzenek: de egymással vetél-
kedő felekezeteknek nem szabad támadniuk. Nézeteltérések
csak oly két csoport közt merülhetnek fel, melynek egyike a
jónak híve, másika pedig rosszra törekszik, vagy felebarátainak
rosszat kíván. Szóval nem mondhatjuk őszinte spiritisztának
vagy a szellemek által hirdetett nagy erkölcsi elvektől áthatot-
tunk azt, ki képes rosszat akarni vagy felebarátainak rosszat
kívánni, bármelyik nézetnek legyen is a híve. Akinek téves a
nézete, az előbb-utóbb világosságához fog jutni, ha azt igaz hit-
tel és előítélet nélkül keresi. Addig is mindnyájuk számára van
egy összetartó kapocs, melyre gondolva egyesülniük kell. Min-
denkinek ugyanegy a célja, mellékes, hogy melyik úton törek-
szik feléje, ha csak az odavezető úton jár. Senkinek sem szabad
akár anyagi, akár erkölcsi kényszer által másra bizonyos út-
irányt erőszakolnia. Csakis az jár téves úton, aki a másik útját
elítéli, mert rossz szellemek hatásának engedve cselekszik. Az
igazság diadalát sokkal inkább biztosítja a józanság és a mér-

séklet, mint az irigység és a féltékenység mérgével telített kárhoztatások. A jó szellemek csakis egységet és felebaráti szeretetet hirdetnek és tiszta forrásból sohasem származhatott rosszakarató vagy a könyörülettel ellenkező gondolat. Befejezésül hallgassuk meg Szent Ágoston szellemének erre vonatkozó tanácsait-

„Elég sokáig tépdesték és átkozták egymást az emberek a béke és az irgalom Istenének nevében. Ez isten elleni bűn. A spirítizmus az a kötelék, mely majdan egyesíteni fogja őket, mert megmutatja nekik, hol az igazság és hol a tévedés. Lesznek azonban akkor is írástudók és farizeusok, kik tagadni fogják, amint Krisztust is tagadták. Akarjátok-e tudni, mily szellemek befolyása alatt állnak a világ különböző felekezetei? Munkájukról és elveikről ítéljük meg őket. Jó szellemek soha sem ösztönöztek rosszra. Sem nem tanácsolták, sem nem hagyták jóvá soha a gyilkosságot és az erőszakot, gyűlöletet nem szítottak, sem kincs-szomjat, dicsvágyat és az emberekben földi javak után való vágyódást nem keltettek. Csakis azok a kedvenceik, kik jók és felebaráti jóindulattal teltek mindenki iránt. Jézus előtt is azok a kedvesek, mert azon az úton haladnak, melyet Ő mutatott meg oly célból, hogy Hozzá juthassanak.”

TARTALOMJEGYZÉK

A szerző előszava	3
A kiadó előszava	6
Bevezetés I-XVII.	

ELSŐ KÖNYV
AZ ŐSOKOK

I. fejezet: Isten	57
Isten és a végtelenség	57
Isten létezésének bizonyítékai	57
Isten tulajdonságai	59
A többistenség	61
II. fejezet: A mindenség általános elemei	63
A dolgok alapvének ismerete	63
A szellem és az anyag.	64
Az anyag tulajdonságai.	67
Az egyetemes kiterjedtség.	69
III. fejezet. A teremtés	70
Világok teremtése.	70
Élőlények teremtése.	71
A föld benépesítése. Ádám.	73
Az emberi fajok különlélesége.	73
A világok sokasága	74
A teremtésnek bibliai felfogása és a bibliával való megegyezése	76
IV. fejezet. Az életerő	80
Szerves és szervezetlen lények	80
Az élet és a halál	82
Értelem és ösztön	84

MÁSODIK KÖNYV
A SZELLEMEK VILÁGA

I. fejezet: A szellemek	86
A szellemek eredete és természete	86
Az eredeti, rendes és ősvilág	88

A szellemek alakja és mindenütt való jelenléte	89
A szellemburok (perisprit)	91
A szellemek különböző rangfokozata	91
A szellemi létra	92
A szellemek előmenetele (haladása)	101
Angyalok és ördögök	106
II. fejezet: A szellemek testetöltése	110
A testet öltés célja.	110
A lélek	111
A materializmus	116
III. fejezet: A testi életből a szellemi életbe való visszatérés	120
A lélek sorsa a halál után	120
A léleknek a testtől való elválása	122
Szellemi zavar	125
IV. fejezet: A lét többsége	128
Az újra testet öltés.	128
Az újra testet öltés igazságos volta	129
A különböző világokon való testet öltés	130
A haladó átköltözés	136
A gyermekek sorsa a halál után	140
A szellemek neme	142
A szülői és gyermeki kötelék	143
A fizikai és erkölcsi hasonlatosságok	144
Velünk született fogalmak	148
V. fejezet: Az ismétlődő földi életéről	150
VI. fejezet: A szellemi élet	161
Bolygó szellemek.	161
Átmeneti világok	164
A szellemek észrevevő képességei és szenvedései ...	168
A szellemek érzéseire vonatkozó tanulmány	171
A megpróbáltatások elvállalása	178
A síron túli viszonyok	187
A szellemek rokonszenve és ellenszenve	191

A földi életre való emlékezés	194
A holtakról való megemlékezés. A temetés	198
VII. fejezet: A testi életbe való visszatérés	201
A visszatérés előzményei.	201
A léleknek és testnek egyesülése.	204
Erkölcsei és értelmi képességek	207
A szervezet befolyása	209
A hülyeség és a tébolyodottság	211
A gyermekkorról	214
Rokonszenv és ellenszenv a földön	217
A múlt elfeledése.	219
VIII. fejezet: A lélek felszabadulása	226
Az alvás és az álmok.	226
A szellemek ellátogatása az élőkhöz	232
A rejtett (okkult) gondolatátvitel	234
Az álom-kórság és a merevgörcs és a tetszhalottak	235
Az alvajárás (szomnambulizmus)	236
Az elragadtatás (eksztázis).	241
A második látás (szellemi látás).	243
Az alvajárás, elragadtatás és a második látás	
elméleti összefoglalása.	245
IX. fejezet: Szellemi befolyás a testi világra	252
A szellemek láthatják gondolatainkat.	252
A szellemek tetteinkre és gondolatainkra gyakorolt	
rejtett befolyása	253
A megszállottak	256
A rajongástól elragadtatott emberek	259
A szellemeknek egyes emberek iránt tanúsított	
szeretete vagy vonzódása	261
Őrző angyalok. Szolgálatrakész vagy rokonszen-	
ves védőszellemek	263
Az előérzetek	274
A szellemek befolyása a földi élet eseményeire ...	275

A szellemek közreműködése a természeti jelenségekben	280
A szellemek a háborúban	282
Szövetségek a szellemekkel.	284
Rejtett erők. A talizmán. A varázslók	286
Az áldás és az átok	288
X. fejezet. A szellemek foglalkozása és küldetése.....	289
XI. fejezet. A három ország	298
Az ásványok és a növények.	298
Az állatok és az ember.	300
A lélekvándorlás.	308

HARMADIK KÖNYV ERKÖLCSI TÖRVÉNYEK

I. fejezet. Az isteni vagy természeti törvény	312
A természeti törvények sajátosságai.	312
A természeti törvények ismerete.	313
A jó és a rossz	317
A természeti törvények felosztása	322
II. fejezet. Az imádás törvénye	323
Az imádás célja.	323
A külső imádás.	323
A szemlélődő élet	325
Az imádság.	326
A többistenimádás	329
Az áldozatok.	331
III. fejezet. A munka törvénye	335
A munka szükséges volta.	335
A munka határa. A pihenés.	337
IV. fejezet. A nemzés törvénye	339
A föld népessége.	339
A fajok egymásutánja és tökéletesedése	339
A szaporodás akadályai	341
A házasság és a nőtlenség	341

A többnejűség	343
V. fejezet. Az önfenntartás törvénye	344
Az önfenntartás ösztöne.	344
Az önfenntartás eszközei	344
A földi javak élvezése	347
A szükséges és a fölösleges	348
Az önkéntes nélkülözések. Önsanyargatások	349
VI. fejezet. A pusztítás törvénye	353
A szükséges pusztítás és a vele való visszaélés.	353
Pusztító csapások	355
A háború	358
A gyilkolás	359
A kegyetlenkedés	360
A párbaj	361
A halálbüntetés	363
VII. fejezet. A társadalom törvénye	366
A társadalmi élet szükségessége.	366
A visszavonultságban való élés. A hallgatás fogadalma.....	366
A családi kötelék	368
VIII. fejezet. A haladás törvénye	369
A természetes állapot.	369
A haladás lényege.	370
Az elfajult népek	373
A művelődés	377
Az emberi törvényhozás haladása	379
A spiritizmus, befolyása a haladásra	380
IX. fejezet. Az egyenlőség törvénye	383
A természetes egyenlőség.	383
A képességek különfélesége	383
A társadalmi egyenlőtlenségek	384
A vagyoni különbség	385

A gazdagság és a nyomor útján való megpróbáltatások.	387
A férfi és nő jogegyenlősége.	388
A sírban egyenlők vagyunk.	389
X. fejezet. A szabadság törvénye	391
A természetes szabadság.	391
A rabszolgaság	392
A gondolkodás szabadsága	393
A lelkiismeret szabadsága	393
A szabad akarat	395
A végzet	397
A jövő ismerése.	404
Annak az elmélete, hogy mi az ember tetteinek a rugója	406
XI. fejezet. Az igazságosság a szeretet és a könyörület törvénye	411
Az igazságosság és a természetes jogok.	411
A tulajdonjog. A lopás	413
A felebaráti szeretet	415
Az anyai s a gyermeki szeretet	417
XII. fejezet. Az erkölcsi tökéletesedés	419
Az erények és a bűnök.	419
A szenvedélyek.	425
Az önzés	426
A jóra való ember jellemvonásai	431
Az önismeret	432

NEGYEDIK KÖNYV
REMÉNY ÉS VÍGASZTALÁS

I. fejezet. Földi szenvedések és örömök	435
A viszonylagos boldogság és boldogtalanság	435
Szeretett személyek elvesztése	441
Csalódások. Hálátalanság	443
Ellenszenves egyesülések	444

A halál sejtelme	446
Az életuntság. Az öngyilkosság	447
II. fejezet. Jövő fájdalmak és örömök	454
A semmi. A jövő élet	454
A jövő élet fájdalmainak és örömeinek homályos megérezése	455
Isten küldi-e ránk a, fájdalmakat és megtorlásokat?...	456
A jövő fájdalmak és örömök lényege	458
Múló büntetések	466
A vezeklés és bűnbánat	469
Jövő büntetések időtartama	473
A test föltámadása	480
A paradicsom, pokol és tisztító hely	482
Befejezés I-IX	487